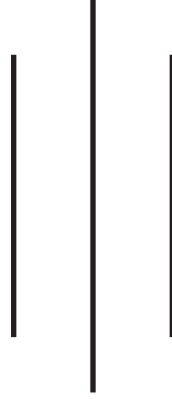


प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण



प्रदेश सरकार
प्रदेश नं. ५
प्रदेश योजना आयोग
बुटवल, नेपाल

फोन नं. :- ०७१-५५०६१४

Email :- info@ocmcm.p5.gov.np, infocmofficep5@gmail.com
infoppc.p5@gmail.com

Website :- www.ocmcm.p5.gov.np

ठेगाना : प्रदेश सरकार
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
प्रदेश नं. ५
बुटवल, रूपन्देही

प्रकाशन वर्ष : २०७५ फागुन

सर्वाधिकार : © मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा सुरक्षित

मुद्रण प्रति : १००० प्रति

सेटिङ्ग : पारस वर्मा/९८४७२६६७६८

मुद्रक : आइडिया डिजाइनर्स एण्ड अफसेट प्रेस
बुटवल उप-महानगरपालिका-६, पुरानो बसपार्क
फोन नं.: ०७१-५५०२९३, ९८५७०३५३८०
E-mail: ideapressbtl@gmail.com



प्रदेश सरकार

प्रदेश नं. ५
बुटवल, नेपाल

मुख्यमन्त्री

प्राक्कथन

नेपाल अहिले संघीयता कार्यान्वयनको महत्वपूर्ण चरणमा प्रवेश गरेको छ । नेपालको संविधान बमोजिम तीन तहको निर्वाचन सम्पन्न भै तीनै तहका सरकारहरू संचालनमा रहेका छन् । संघीयताको प्रमुख विशेषताको रूपमा प्रदेशको आर्थिक सामाजिक विकासलाई गति दिन र शासकीय प्रबन्धहरूलाई जनस्तरसम्म स्थापित गर्न प्रदेश सरकारहरू गठन भएका छन् ।

नेपालको मध्य भागमा रहेको तीनै भौगोलिक अवस्था भएको मिनी नेपालको रूपमा १२ जिल्लाहरू समावेश गरेर प्रदेश नं.५ बनेको छ । यस प्रदेशको समग्र विकास गरी समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्न यस प्रदेशले समृद्ध प्रदेश, खुशी जनताको नारा तय गरेको छ । उक्त लक्ष्यलाई हासिल गर्न यस प्रदेशले योजनावद्ध विकासको थालनी गर्दैछ । योजना तर्जुमाको साथै सरोकारवाला सबैलाई प्रदेशको जानकारी राख्न उपयोगी हुनेगरी यस प्रदेशको वस्तुस्थिति विवरण तयार गरी प्रकाशन गरिएको छ । यस वस्तुस्थितिको विवरणले प्रदेशको भौगोलिक, प्रशासनिक, जनसांख्यिक, आवास, कृषि, उद्योग, पर्यटन, वित्त, श्रम, यातायात, जलविद्युत, सिँचाइ, खानेपानी, शिक्षा, स्वास्थ्य, आय, गरिबी र निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको बारेमा जानकारी दिने प्रयास गरेको छ । हालसम्म उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा यो प्रदेशको वस्तुस्थिति विवरण तयार पारिएको छ ।

यो प्रदेशको वस्तुस्थिति विवरण तयार पार्न तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने संघ-संस्था र सरकारी कार्यालयहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै, यस वस्तुस्थिति विवरण तयार गरेकोमा प्रदेश योजना आयोगका उपाध्यक्ष डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठ र सदस्यहरू डा. विष्णु प्रसाद गौतम तथा श्री पुष्पा भुसाल लुईटेललाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । आयोगलाई सहयोग गर्ने प्रदेश सरकारका सम्बद्ध सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शंकर पोखरेल
मुख्यमन्त्री तथा अध्यक्ष
प्रदेश योजना आयोग



प्रदेश सरकार
५ नं. प्रदेश
प्रदेश योजना आयोग
बुटवल, नेपाल

भूमिका

प्रदेश योजना आयोगले आवधिक योजना तर्जुमाको सहजताका लागि प्रदेशको वस्तुस्थिति विवरण तयार गरी सार्वजनिक गरेको छ । विभिन्न स्रोतहरूबाट तथ्याङ्क संकलन गरेर यो वस्तुस्थिति तयार पारिएको छ । यसले यस प्रदेशको भौगोलिक, जनसांख्यिक, विभिन्न आर्थिक क्षेत्रको स्थिति, भौतिक पूर्वाधारको अवस्था, शिक्षा, स्वास्थ्यको स्थिति, गरिबी, मानव विकास, वन तथा वातावरण र दिगो विकासका लक्ष्यहरूको प्रादेशिक अवस्थाबारे जानकारी दिने प्रयास गरेको छ । यस वस्तुस्थिति विवरण तयार पार्नका लागि तथ्याङ्कको मुख्य आधार राष्ट्रिय जनगणना २०६८, संघीय मन्त्रालयहरू र विभागहरूले प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क र वार्षिक प्रतिवेदनहरू, कृषि जनगणना २०६८, नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका प्रकाशनहरू, राष्ट्रिय योजना आयोगका प्रकाशनहरू, नेपाल राष्ट्र बैकको प्रकाशन र जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरू रहेका छन् । दिगो विकासका आधार तथ्याङ्क संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रमको सहयोगमा तयार पारिएको छ ।

यस प्रदेशका १२ वटा जिल्लाहरूमध्ये नवलपरासी पश्चिम र रुकुम पूर्व साविकका नवलपरासी र रुकुम जिल्ला विभाजन गरेर बनेका नयाँ जिल्लाहरू हुन् । अहिलेसम्म संघीय तहबाट प्रकाशित भएका तथ्याङ्कहरू पुरानै जिल्ला अनुसार रहेकाले यी दुई जिल्लाको यथार्थ तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको सन्दर्भमा पुरानो जिल्ला अनुसारको तथ्याङ्कलाई नयाँ जिल्ला बनेपछिको जनसांख्यिक भारलाई आधार मानेर धेरै तथ्याङ्क अनुमान गरिएका छन् । नयाँ जिल्ला अनुसार तथ्याङ्क उपलब्ध भएसँगै यी तथ्याङ्कहरू संशोधन गर्दै जानुपर्ने हुन्छ । तसर्थ, यो वस्तुस्थिति विवरण आफैमा पूर्ण नभए तापनि यस प्रदेशको वस्तुस्थितिबारे जानकारीमूलक हुने अपेक्षा गरिएको छ । यो प्रकाशन प्रदेशको नीति तथा योजना निर्माणमा सहयोगी हुनेछ ।

यो प्रदेश वस्तुस्थिति विवरणका लागि तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने संघसंस्थाहरू र तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्नुहुने मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय लगायत प्रदेश सरकारका अन्य मन्त्रालयका कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै, शुरुमा मस्योदाको रूपमा सार्वजनिक गरिएको वस्तुस्थिति विवरणमा त्रुटि कमजोरीहरू औल्याइदिने र नयाँ तथ्याङ्क तथा जानकारीहरू उपलब्ध गराई दिनुहुने व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

डा. प्रकाशकुमार श्रेष्ठ
उपाध्यक्ष
प्रदेश योजना आयोग

विषय—सूची

<u>शीर्षक</u>	<u>पेज नं.</u>
प्राक्कथन	क
भूमिका	ड
प्रदेश नं. ५ का प्रमुख सूचकहरू	द
पाठ १ : परिचय	१
१.१ भौगोलिक अवस्थिति	१
१.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक संरचना	३
१.३ संस्थागत स्थिति	४
१.३.१ प्रदेश प्रमुखको नियुक्ति	४
१.३.२ मन्त्रिपरिषद् गठन	४
१.३.३ प्रदेश सभा	५
१.३.४ अन्य संस्थाहरू	५
पाठ २ : जनसांख्यिक विवरण	७
२.१ जनसंख्या र जनघनत्व	७
२.२ परिवार संख्या र पारिवारिक बनोट	९
२.३ लैङ्गिक अनुपात	१०
२.४ उमेर अनुसारको जनसंख्या	१०
२.५ जातजाति अनुसार जनसंख्या	११
२.६ भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	१२
२.७ धर्म अनुसारको जनसंख्या	१२
२.८ गाउँपालिका र नगरपालिका अनुसारको जनसंख्या	१३
२.९ अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या	१५
२.१० अनुपस्थित जनसंख्या	१६
२.११ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	१८
पाठ ३ : आवासको स्थिति	१९
३.१ घरको स्वामित्व अनुसारको विवरण	१९
३.२ घरको जग अनुसारको विवरण	२१
३.३ घरको गारो अनुसारको विवरण	२२
३.४ घरको छाना अनुसारको विवरण	२३
३.५ संचार तथा मनोरञ्जनका सुविधा अनुसारको घरपरिवार विवरण	२४
३.६ घरपरिवारमा भएको सवारी साधन अनुसारको विवरण	२६
पाठ ४ : आर्थिक क्षेत्र	२८
४.१ उत्पादन संरचनाको स्थिति	२८
४.२ कृषि	२९

४.२.१ खाद्यान्न वालीको उत्पादन स्थिति	२९
४.२.२ दलहन र तेलहन उत्पादनको स्थिति	३१
४.२.३ कफी उत्पादनको स्थिति	३३
४.२.४ कपास उत्पादनको स्थिति	३३
४.२.५ फलफूल उत्पादनको स्थिति	३४
४.२.६ तरकारी उत्पादनको स्थिति	३६
४.२.७ मसलावाली उत्पादनको स्थिति	३८
४.२.८ माछा उत्पादनको स्थिति	४०
४.२.९ दूध, अण्डा र मासु उत्पादनको स्थिति	४२
४.३ भूमि र गुठीको विवरण	४३
४.३.१ भूमिको उपयोग स्थिति	४३
४.३.२ गुठी जग्गाको स्थिति	४५
४.३.३ कृषि भूमि वितरण स्थिति	४६
४.४ सहकारी क्षेत्रको स्थिति	४७
४.५ औद्योगिक क्षेत्रको स्थिति	४९
४.५.१ टूला उद्योगहरू	४९
४.५.२ घरेलु तथा साना उद्योगहरू	५०
४.५.३ औद्योगिक क्षेत्रहरू	५४
४.५.४ विशेष आर्थिक क्षेत्र	५४
४.५.५ व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू	५४
४.६ खानी तथा खानीजन्य उद्योगको स्थिति	५५
४.७ पर्यटन क्षेत्रको स्थिति	५७
४.७.१ पर्यटक आगमनको स्थिति	५७
४.७.२ पर्यटकस्तरीय होटल तथा लज	५८
४.७.२ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	५९
४.८ वित्तीय क्षेत्रको स्थिति	६३
४.८.१ संख्यात्मक उपस्थिति	६३
४.८.२ बचत तथा कर्जाको स्थिति	६४
४.८.३ प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका वित्तीय संस्थाहरू	६६
४.८.४ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको उपस्थिति	६६
४.९ श्रम तथा रोजगारी	६८
४.९.१ श्रम उत्पादकत्व	६८
४.९.२ क्षेत्रगत श्रम संलग्नता	६८
४.९.३ वैदेशिक रोजगारी	६९
पाठ ५ : भौतिक पूर्वाधार	७२
५.१ यातायात पूर्वाधार	७२

५.१.१ सडक	७२
५.१.२ झोलुङ्गे पूल	७३
५.१.३ विमानस्थल	७४
५.२ जलविद्युत तथा उर्जा	७४
५.२.१ जलविद्युत उत्पादन	७४
५.२.२ बत्तीको स्रोत	७८
५.२.३ खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगको अवस्था	८०
५.३ सिँचाइ	८१
५.४ खानेपानी र सरसफाइ	८३
५.४.१ खानेपानी सुविधाको उपलब्धता	८३
५.४.२ शौचालय सुविधाको उपलब्धता	८५
५.५ संचार सुविधाको स्थिति	८६
५.५.१ एफएम रेडियो	८७
५.५.२ पत्रपत्रिकाहरू	८७
५.५.३ इन्टरनेट सुविधाको पहुँच	८८
५.६ राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू	८८
५.६.१ सिक्टा सिँचाइ आयोजना	८९
५.६.२ बबई सिँचाइ आयोजना	९०
५.६.३ गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	९०
५.६.४ लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष	९१
५.६.५ भेरी बबई ड्राइभर्सन	९२
५.६.६ मध्यपहाडी पुष्पलाल लोकमार्ग	९२
५.६.७ हुलाकी राजमार्ग	९३
५.६.८ पूर्व पश्चिम रेलमार्ग	९३
५.६.९ राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम	९३
५.६.१० कालिगण्डकी कोरिडर	९३
पाठ ६ : सामाजिक क्षेत्र	९४
६.१ शिक्षा क्षेत्रको स्थिति	९४
६.१.१ साक्षरता	९४
६.१.२ विद्यालय र विद्यार्थीहरूको संख्या	९६
६.१.३ विद्यालय अनुसार विद्यार्थी भर्ना	९८
६.१.४ कूल र खूद भर्ना दर	९९
६.१.५ कक्षा दोहाराउने र कक्षा छाड्ने दर	१०२
६.१.६ कूल भर्ना दरमा लैङ्गिक अनुपात	१०४
६.१.७ एसइइको नतिजाको स्थिति	१०७
६.१.८ सामुदायिक विद्यालयहरूमा उपलब्ध भौतिक सुविधाको अवस्था	१०७

६.१.९ क्याम्पसहरू	१०९
६.१.१० उच्च शिक्षा हासिल गरेको जनसंख्या	१०९
६.१.११ प्राविधिक शिक्षण संस्थाहरू	११०
६.२ स्वास्थ्य क्षेत्रको स्थिति	१११
६.२.१ औसत आयू र मृत्यु दर	१११
६.२.२ स्वास्थ्य संस्था	११२
६.३ गैरसरकारी संस्थाहरू	११६
६.४ घरेलु हिंसा	११७
पाठ ७ : आय, गरिबी र मानव विकास	११८
७.१ प्रति व्यक्ति आय	११८
७.२ गरिबीको रेखामुनी रहेका जनसंख्या प्रतिशत	११९
७.३ बहुआयामिक गरिबीको दर	११९
७.४ मानव विकास सूचकाङ्क	१२१
७.५ मानवीय गरिबी सूचक	१२१
पाठ ८ : वन, जलाधार र प्राकृतिक विपद्	१२३
८.१ वन क्षेत्र	१२३
८.२ राष्ट्रिय निकुञ्ज	१२४
८.३ जलाधार क्षेत्रको स्थिति	१२६
८.४ प्राकृतिक विपद्	१२८
८.५ जलवायू परिवर्तनको जोखिम	१३२
पाठ ९ : संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय निर्वाचन	१३३
९.१ संघीय र प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र	१३३
९.२ प्रतिनिधि सभामा प्रतिनिधित्व	१३४
९.३ प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व	१३४
९.४ राजनीतिक दलले स्थानीय तहमा प्राप्त गरेको सीट	१३५
९.४.१ जिल्ला समन्वय समिति	१३५
९.४.२ नगरपालिका	१३६
९.४.३ गाउँपालिका	१३६
पाठ १० : दिगो विकासका लक्ष्यको स्थिति	१३८
सन्दर्भ सामग्री	१४६
अनुसूचीहरू	१४९

तालिकाहरूको सूची

शीर्षक	पेज नं.	
तालिका १.१	भौगोलिक अवस्थिति	२
तालिका १.२	जिल्ला अनुसार पालिकाहरू र वडा संख्या	३
तालिका १.३	मन्त्रिपरिषद्को विवरण	४
तालिका १.४	विषयगत संसदीय समितिहरू र सभापतिको नाम	५
तालिका २.१	क्षेत्रफल र जनसांख्यिक स्थिति	८
तालिका २.२	पारिवारिक संख्या, आकार र लैङ्गिक अनुपात	९
तालिका २.३	उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या	१०
तालिका २.४	दश प्रमुख जातिहरू	११
तालिका २.५	मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या विवरण	१२
तालिका २.६	धर्म अनुसारको जनसंख्या विवरण	१३
तालिका २.७	गाउँपालिका र नगरपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या	१४
तालिका २.८	जनसंख्याका आधारमा प्रदेशका ठूला दश नगरपालिकाहरू	१४
तालिका २.९	अपाङ्गता भएका जनसंख्या विवरण	१५
तालिका २.१०	अनुपस्थित जनसंख्या विवरण	१६
तालिका २.११	कारण अनुसार अनुपस्थित जनसंख्याको विवरण	१७
तालिका २.१२	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	१८
तालिका ३.१	घरको स्वामित्व स्थिति (संख्या)	१९
तालिका ३.२	घरको स्वामित्वको स्थिति (प्रतिशतमा)	२०
तालिका ३.३	जगको किसिम अनुसार घरको संख्या	२१
तालिका ३.४	जिल्लागत रूपमा घरको जगको किसिम अनुसारको विवरण	२१
तालिका ३.५	गारोको किसिम अनुसार घरको संख्या	२२
तालिका ३.६	जिल्लागत रूपमा गारोको किसिम अनुसार घरको विवरण (प्रतिशत)	२२
तालिका ३.७	छानाको किसिम अनुसारको घरको संख्या (हजारमा)	२३
तालिका ३.८	जिल्लागत रूपमा छानाको किसिम अनुसार घरको विवरण (प्रतिशत)	२४
तालिका ३.९	संचार तथा मनोरञ्जनका साधन अनुसार घरपरिवारको विवरण	२५
तालिका ३.१०	संचार सुविधा उपयोग अनुसार घरपरिवारको विवरण	२६
तालिका ३.११	सवारी सुविधा उपभोग गरे अनुसार घर परिवार विवरण	२७
तालिका ४.१	उत्पादन संरचनाको स्थिति	२८
तालिका ४.२	उत्पादनमा जिल्लागत हिस्सा	२९
तालिका ४.३	जिल्लागत रूपमा प्रमुख खाद्यान्न बालीको उत्पादन स्थिति	३०
तालिका ४.४	प्रमुख खाद्यान्न बालीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति	३०
तालिका ४.५	जिल्लागत रूपमा तेलहन र दलहन बालीको उत्पादन स्थिति	३१

तालिका ४.६	तेलहन र दलहन बालीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति	३२
तालिका ४.७	कफी उत्पादनको स्थिति	३३
तालिका ४.८	कपास उत्पादनको स्थिति	३४
तालिका ४.९	फलफूलबालीको पकेट जिल्लाहरू	३४
तालिका ४.१०	जिल्लागत रुपमा फलफूल उत्पादनको स्थिति	३५
तालिका ४.११	फलफूल उत्पादनको उत्पादकत्व	३६
तालिका ४.१२	तरकारी उत्पादनको स्थिति	३६
तालिका ४.१३	तरकारीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति	३७
तालिका ४.१४	आलु उत्पादनको स्थिति	३८
तालिका ४.१५	आलुको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति	३८
तालिका ४.१६	जिल्लागत रुपमा मसलाबालीको उत्पादन स्थिति	३९
तालिका ४.१७	मसलाबालीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति	४०
तालिका ४.१८	माछा उत्पादन सम्बन्धी तथ्याङ्क	४१
तालिका ४.१९	माछा उत्पादनमा प्रदेशहरूको तुलनात्मक स्थिति	४२
तालिका ४.२०	दूध, अण्डा र मासु उत्पादनको स्थिति	४२
तालिका ४.२१	दूध, अण्डा र मासु उत्पादनमा प्रदेशहरूको तुलनात्मक स्थिति	४३
तालिका ४.२२	जिल्लागत रुपमा भूमिको प्रयोगको स्थिति	४४
तालिका ४.२३	जिल्लागत रुपमा भूमिको प्रयोगको स्थिति (प्रतिशतमा)	४५
तालिका ४.२४	गुठी जग्गाको प्रकार र क्षेत्रफल	४६
तालिका ४.२५	जग्गाको आकार अनुसार कृषक परिवारको विवरण	४७
तालिका ४.२६	जिल्लागत रुपमा सहकारी संस्थाको उपस्थिति	४८
तालिका ४.२७	जिल्लागत रुपमा सहकारी संस्थाहरूको कारोबार स्थिति	४९
तालिका ४.२८	ठूला, घरेलु तथा साना उद्योग	५०
तालिका ४.२९	क: लघुउद्यम विकास कार्यक्रमले सिर्जना गरेका लघुउद्यमीहरू	५२
तालिका ४.२९	ख: कार्यक्रमबाट सहयोग प्राप्त गरेको लघु उद्यमीहरूको समावेशी विवरण	५३
तालिका ४.२९	ग: कार्यक्रमबाट सहयोग प्राप्त गरेको लघु उद्यमीहरूको वर्गीकरण	५३
तालिका ४.३०	संचालनमा रहेका औद्योगिक क्षेत्रहरू	५४
तालिका ४.३१	व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरूको संख्या र संलग्न जनशक्ति	५५
तालिका ४.३२	खानी खोजतलासका लागि जारी भएका लाइसेन्स सम्बन्धी विवरण	५६
तालिका ४.३३	खानी उत्खनन कार्यका लागि जारी भएका लाइसेन्स	५७
तालिका ४.३४	लुम्बिनी भ्रमणमा आएका पर्यटकहरूको संख्या	५८
तालिका ४.३५	पर्यटकस्तरीय होटल तथा लजहरूको संख्या	५८
तालिका ४.३६	प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका तालहरू	६०
तालिका ४.३७	प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका ऐतिहासिक क्षेत्रहरू	६१
तालिका ४.३८	प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका धार्मिक क्षेत्रहरू	६२
तालिका ४.३९	प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका प्राकृतिक स्थानहरू	६३

तालिका ४.४०	जिल्लागतरूपमा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूको शाखा संख्या	६४
तालिका ४.४१	कर्जा र बचत संकलनको स्थिति	६५
तालिका ४.४२	कृषि कर्जा उपलब्धताको स्थिति	६५
तालिका ४.४३	प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय रहेका वित्तीय संस्थाहरू	६६
तालिका ४.४४	प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू	६७
तालिका ४.४५	श्रम र उत्पादकत्व	६८
तालिका ४.४६	क्षेत्रगत रूपमा आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या संलग्नता प्रतिशत	६९
तालिका ४.४७	तीन वर्षको संस्थागतमार्फत वैदेशिक रोजगारीको लागि श्रम स्वीकृतीको संख्या	७०
तालिका ४.४८	तीन वर्षको व्यक्तिगत रूपमा वैदेशिक रोजगारीको लागि श्रम स्वीकृतीको संख्या	७१
तालिका ५.१	सडक पूर्वाधारको स्थिति	७२
तालिका ५.२	जिल्लागत रूपमा झोलुङ्गेपूल	७३
तालिका ५.३	विमानस्थलको विवरण	७४
तालिका ५.४	संचालनमा रहेका जलविद्युत आयोजनाहरू	७५
तालिका ५.५	निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरू	७६
तालिका ५.६	सर्वेक्षण अनुमति लिएका साना जलविद्युत आयोजनाहरू	७७
तालिका ५.७	प्रदेशका सम्भावित ठूला जलविद्युत आयोजनाहरू	७८
तालिका ५.८	नेपाल सरकारको बास्केटमा रहेका यस प्रदेशका साना जलविद्युत आयोजनाहरू	७८
तालिका ५.९	बत्तीको स्रोत अनुसारको घरधूरी (संख्यामा)	७९
तालिका ५.१०	बत्तीको स्रोत अनुसारको घरधूरी (प्रतिशतमा)	७९
तालिका ५.११	खाना पकाउने इन्धन प्रयोग अनुसार घरधूरी संख्या	८०
तालिका ५.१२	खाना पकाउने इन्धन प्रयोग अनुसार घरधूरी (प्रतिशत)	८१
तालिका ५.१३	जिल्लागत रूपमा सिंचाइ प्रणाली उपलब्धताको स्थिति	८२
तालिका ५.१४	प्रदेशका ठूला सिंचाइ आयोजनाहरू	८३
तालिका ५.१५	खानेपानीको स्रोत अनुसारको घरधूरी संख्या	८४
तालिका ५.१६	खानेपानीको स्रोत अनुसारको घरधूरी प्रतिशतमा	८४
तालिका ५.१७	शौचालय सुविधाको स्थिति	८६
तालिका ५.१८	जिल्लागतरूपमा संचालित एफएम रेडियोहरूको संख्या	८७
तालिका ५.१९	जिल्लागत रूपमा पत्रपत्रिकाहरूको संख्या	८८
तालिका ५.२०	राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू	८९
तालिका ६.१	साक्षरता दर	९४
तालिका ६.२	साक्षरता दर सबैभन्दा उच्च हुने र कम हुने १० पालिकाहरू	९५
तालिका ६.३	जिल्लागत रूपमा विद्यालयहरूको संख्या	९७
तालिका ६.४	विद्यार्थीको संख्या	९८
तालिका ६.५	प्राथमिक तहमा विद्यालय अनुसारको विद्यार्थीको भर्ना प्रतिशत	९९
तालिका ६.६	(क) कूल र खूद भर्ना दर (प्राथमिक र निम्न माध्यमिक)	१००

तालिका ६.६	(ख) कूल र खूद भर्ना दर (माध्यमिकर उच्च माध्यमिक)	१०१
तालिका ६.६	(ग) खूद भर्ना दर	१०२
तालिका ६.७	कक्षा दोहो-याउने दर(प्रतिशत)	१०३
तालिका ६.८	कक्षा छाड्ने दर (प्रतिशत)	१०४
तालिका ६.९	कूल भर्ना दरमा लैङ्गिक अनुपात	१०५
तालिका ६.१०	एसइइको परीक्षाको नतिजाको स्थिति (२०७३ सालको)	१०६
तालिका ६.११	सामुदायिक विद्यालयहरूमा शौचालय, भवन र कोठाको अवस्था	१०७
तालिका ६.१२	सामुदायिक विद्यालयहरूमा पानी, कम्प्यूटर, इन्टरनेट र बिजुली उपलब्धताको अवस्था	१०८
तालिका ६.१३	विद्यालय तथा उच्च शिक्षा हासिल गरेको जनसंख्या	११०
तालिका ६.१४	औसत आयू र बाल मृत्युदर	१११
तालिका ६.१५	मेडिकल कलेज र टूला अस्पतालहरूको सूची	११२
तालिका ६.१६	जिल्लागत रूपमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको उपस्थिति	११३
तालिका ६.१७	कम तौल भएका बच्चाहरू	११५
तालिका ६.१८	केही स्वास्थ्य सूचकहरू	११५
तालिका ६.१९	गैर सरकारी संस्थाहरूको विवरण	११६
तालिका ६.२०	१५-४९ वर्ष उमेर समूहका महिलाले भोगेका घरेलु हिंसा	११७
तालिका ७.१	गरिबीको रेखामुनी रहेका जनसंख्या प्रतिशत र प्रति व्यक्ति आय	११८
तालिका ७.२	बहुआयामिक गरिबीको स्थिति	११९
तालिका ७.३	बहुआयामिक गरिबीको केही पक्षहरू	१२०
तालिका ७.४	मानवीय गरिबीको सूचकाङ्क	१२१
तालिका ८.१	वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र र सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू	१२३
तालिका ८.२	निकुञ्ज तथा संरक्षित क्षेत्र	१२५
तालिका ८.३	निकुञ्ज तथा संरक्षित क्षेत्रमा विगत ५ वर्षमा आएका पर्यटक संख्या	१२५
तालिका ८.४	निकुञ्ज तथा संरक्षित क्षेत्रबाट विगत ५ वर्षमा प्राप्त राजस्व	१२५
तालिका ८.५	सब वेशिनहरूको क्षेत्र	१२७
तालिका ८.६	जिल्लागत रूपमा जलाधार उपलब्धताको अवस्था	१२७
तालिका ८.७	प्राकृतिक विपद्बाट भएको नोक्सानी	१२८
तालिका ८.८	विगत तीन वर्षमा विभिन्न प्राकृतिक विपद्बाट भएको मानवीय क्षति विवरण	१२८
तालिका ८.९	विगत तीन वर्षमा विभिन्न प्राकृतिक विपद्बाट भएको चौपाया क्षतिको विवरण	१२९
तालिका ८.१०	विगत तीन वर्षमा विभिन्न प्राकृतिक विपद्बाट भएको घरको क्षतिको विवरण	१२९
तालिका ८.११	जिल्लागत रूपमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको मानवीय नोक्सानी	१३०
तालिका ८.१२	जिल्लागत रूपमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको चौपाया नोक्सानी	१३०
तालिका ८.१३	जिल्लागत रूपमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको घरगोठ नोक्सानी	१३१
तालिका ८.१४	जिल्लागत जलवायू परिवर्तनको जोखिम सूचकाङ्क	१३२
तालिका ९.१	जिल्ला अनुसार प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रहरू	१३३

तालिका ९.२	दलगत रूपमा प्रत्यक्ष तर्फबाट प्रतिनिधि सभा सदस्यहरूको संख्या	१३४
तालिका ९.३	दलगत रूपमा प्रत्यक्षतर्फ प्रदेश सभा सदस्य संख्या	१३४
तालिका ९.४	दलगत रूपमा समानुपातिकतर्फबाट प्रदेश सभा सदस्यहरूको संख्या	१३४
तालिका ९.५	जिल्ला समन्वयन समितिका दलगत पदाधिकारीहरूको संख्या	१३५
तालिका ९.६	नगरपालिकाका दलगत रूपमा प्रमुख र उपप्रमुखहरूको संख्या	१३६
तालिका ९.७	गाउँपालिकाका दलगत रूपमा अध्यक्ष र उपाध्यक्षहरूको संख्या	१३७
तालिका १०.१	दिगो विकास लक्ष्य १-सबै क्षेत्रमा रहेको सबै किसिमका गरिबीको अन्त्य गर्ने	१३८
तालिका १०.२	दिगो विकास लक्ष्य २-भोखमरी अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा र उन्नत पोषण प्राप्त गर्ने र दिगो कृषि प्रवर्द्धन गर्ने ।	१३९
तालिका १०.३	दिगो विकास लक्ष्य ३-सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने	१३९
तालिका १०.४	दिगो विकास लक्ष्य ४-समावेशी तथा समतामूलक गुणात्मक शिक्षा सुनिश्चित गर्दै सबैका लागि आजीवन सिकाइका अवसरहरू प्रवर्द्धन गर्ने ।	१४१
तालिका १०.५	दिगो विकास लक्ष्य ५-लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने सबै महिला तथा किशोरी र बालिकाहरूलाई सशक्त बनाउने ।	१४१
तालिका १०.६	दिगो विकास लक्ष्य ६-सबैको निम्ति खानेपानी तथा सरसफाइको उपलब्धताका साथै यसको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने	१४२
तालिका १०.७	दिगो विकास लक्ष्य ७-क्रिफायती / वेहोर्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक ऊर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने	१४२
तालिका १०.८	दिगो विकास लक्ष्य ८-सबैका लागि, समावेशी तथा दिगो आर्थिक वृद्धि, पूर्ण तथा उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित कामलाई प्रवर्द्धन गर्ने	१४३
तालिका १०.९	दिगो विकास लक्ष्य ९-समानुकूलित/बलियो पूर्वाधार निर्माण, समावेशी तथा दिगो औद्योगीकरणको प्रवर्द्धन र नवप्रवर्तनलाई प्रेरित गर्ने	१४३
तालिका १०.१०	दिगो विकास लक्ष्य १०-देशभित्रै तथा देशहरूबीचको असमानता हटाउने	१४४
तालिका १०.११	दिगो विकास लक्ष्य ११-शहर एवम् मानवबस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित, सबल/समानुकूलित र दिगो बनाउने	१४४
तालिका १०.१२	दिगो विकास लक्ष्य १३-जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभाव नियन्त्रण गर्न तत्काल पहल थाल्ने	१४४
तालिका १०.१३	दिगो विकास लक्ष्य १५-पर्यावरण र वनको दिगो व्यवस्थापन गर्ने	१४५
तालिका १०.१४	दिगो विकास लक्ष्य १६-दिगो विकासको निम्ति शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजहरूको प्रवर्द्धन गर्ने, न्यायमा सबैको पहुँच प्रदान गर्ने र सबै तहहरूमा प्रभावकारी, जवाफदेही र समावेशी संस्थाहरू निर्माण गर्ने	१४५
तालिका १०.१५	दिगो विकास लक्ष्य १७-दिगो विकासका लागि कार्यान्वयनका उपायहरू/साधनहरूलाई सुदृढ गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारीलाई पुनः जीवन्त तुल्याउने	१४५

अनुसूचीहरूको सूची

शीर्षक	पेज नं.
अनुसूची २.१ पालिका अनुसारको जनसंख्या र क्षेत्रफल	१५१
अनुसूची २.२ उमेर अनुसारको जनसंख्या	१५५
अनुसूची २.३ जातजाति अनुसारको जनसंख्या	१७७
अनुसूची २.४ भाषा अनुसारको जनसंख्या	१७९
अनुसूची २.५ धर्म अनुसारको जनसंख्या	१८०
अनुसूची २.६ अपाङ्गता भएका जनसंख्या	१८३
अनुसूची २.७ अनुपस्थित जनसंख्या	१९९
अनुसूची ३.१ घर स्वामित्व अनुसार घर परिवारको विवरण	२०३
अनुसूची ३.२ घरको जग अनुसारको घरपरिवारको विवरण	२०७
अनुसूची ३.३ गारोको किसिम अनुसारको घर परिवारको विवरण	२१४
अनुसूची ३.४ छानाको प्रकार अनुसारको घर परिवारको विवरण	२२०
अनुसूची ४.१ जग्गाको आकार अनुसारको कृषक परिवारको विवरण	२२६
अनुसूची ४.२ खानी खोज तलासको लागि जारी भएका लाईसेन्स	२२७
अनुसूची ४.३ खानी उत्खननका लागि जारी भएका लाईसेन्स	२३२
अनुसूची ५.१ खानेपानीका स्रोत अनुसारको घरपरिवारको विवरण	२३४
अनुसूची ५.२ खाना पकाउने इन्धन प्रयोग अनुसारको घरपरिवार विवरण	२४०
अनुसूची ५.३ वत्तीको स्रोत अनुसारको घर परिवारको विवरण	२४६
अनुसूची ५.४ शौचालय उपलब्धता अनुसारको घर परिवारको विवरण	२५३
अनुसूची ५.५ एफ एम रेडियोहरूको सूची	२५८

अनुसूची ५.६	केही प्रमुख पत्रपत्रिकाहरूको सूची	२६२
अनुसूची ६.१	५ वर्ष र सोभन्दा माथिका जनसंख्याको साक्षरता दर	२६८
अनुसूची ६.२	जिल्लागत रूपमा प्राविधिक शिक्षा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको संख्या	२८५
अनुसूची ६.३	प्राविधिक एस.एल.सी वा सो सरह अध्ययन हुने शिक्षण संस्थाहरू	२८६
अनुसूची ६.४	प्राविधिक डिप्लोमा तहको अध्यापन हुने शिक्षण संस्थाहरू	२९०
अनुसूची ८.१	मुख्य नदी प्रणाली	२९६
अनुसूची ८.२	बाढीबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	२९८
अनुसूची ८.३	डुवानबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	३०४
अनुसूची ८.४	पहिरोबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	३०९
अनुसूची ८.५	आगलागीबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	३११
अनुसूची ८.६	चट्याङ्गबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	३१४
अनुसूची ८.७	अन्य प्रकोपबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण	३१६
अनुसूची ९.१	प्रतिनिधि सभा सदस्यहरूको विवरण	३१७
अनुसूची ९.२	प्रदेश सभाका प्रत्यक्षतर्फका सदस्यहरूको विवरण	३१८
अनुसूची ९.३	प्रदेश सभाका समानुपातिकतर्फका सदस्यहरूको विवरण	३२०
अनुसूची ९.४	जिल्ला समन्वय समितिका पदाधिकारीहरूको विवरण	३२१
अनुसूची ९.५	नगरपालिकाहरूका प्रमुख र उपप्रमुखहरूको विवरण	३२२
अनुसूची ९.६	गाउँपालिकाहरूका अध्यक्ष र उपाध्यक्षहरूको विवरण	३२४

प्रदेश नं. ५ का प्रमुख सूचकहरू

क्षेत्र	उप क्षेत्र	इकाई	नेपाल	प्रदेश नं. ५	प्रदेश नं. ५ %
भूगोल	कूलक्षेत्रफल	वर्गकि.मि.	१४७,१८१	२२,२८८	१५.१
	जिल्ला	संख्या	७७	१२.०	१५.६
	संघीय निर्वाचन	संख्या	१६५	२६	१५.८
	प्रादेशिक निर्वाचन	संख्या	३३०	५२	१५.८
स्थानीय तह	गाउँपालिका	संख्या	४६०	७३	१५.९
	नगरपालिका	संख्या	२७६	३२	११.६
	उपमहानगरपालिका	संख्या	११	४	३६.४
	जम्मा संख्या	संख्या	७५३	१०९	१४.५
जनसांख्यिक विवरण	कूल जनसंख्या (वि.सं. २०६८)	संख्या	२६,४९४,५०४	४,४९९,२७२	१७.०
	ग्रामीण जनसंख्या	प्रतिशत	३७.०५	४८	
	शहरी जनसंख्या	प्रतिशत	६२.९५	५२	
	जनघनत्व	प्रति वर्ग कि.मी.	१८०	२५२.६	
	महिला	संख्या	१३,६४५,४६३	२,३५८,९५६	१७.३
	पुरुष	संख्या	१२,८४९,०४१	२,१४०,३१६	१६.७
	कूल परिवार	संख्या	५,४२७,३०२	८८४,७५७	१६.३
	परिवारको आकार	जना	४.८८	५.०८	
	जनसंख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	१.३५	१.३७	
	बिजुलीमा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	६७.२६	६६	
	शौचालय नभएको परिवार	प्रतिशत	३८.१७	४५	
	लैङ्गिक अनुपात	प्रतिसय पुरुषमा महिलाको संख्या	९४.२	९०.७	
	लैङ्गिक अनुपात -५ वर्षमुनिको	प्रतिसय बालकमा बालिकाको संख्या	१०४.९४	१०५.८	
	अपाङ्ग जनसंख्या	जना	५१३,३२१	८५,२७६	१६.६
	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	प्रतिशत	३९.९	४१	

क्षेत्र	उप क्षेत्र	इकाई	नेपाल	प्रदेश ५	प्रदेश %
कृषि तथा पशु उत्पादन (२०७३।७४)	धान	मे.टन	५,२३०,३२७	१,१३५,३४४	२१.७
	मकै	मे.टन	२,३००,१२१	३०७,९७९	१३.४
	गहुँ	मे.टन	१,८७९,१९३	४५७,३४३	२४.३
	तेलहन वाली	मे.टन	२१४,४५५	५४,३५४	२५.३
	दलहन	मे.टन	३८३,४८०	११८,५२६	३०.९
	कफी	मे.टन	४६६	९४	२०.२
	कपास	मे.टन	१२७	१२७	१००.०
	तरकारी (२०७१।७२)	मे.टन	३,५८०,०८५	५२३,२००	१४.६
	आलु	मे.टन	२,६९१,०३९	२६५,४१८	९.९
	दूध	मे.टन	१,९११,२३९	३१४,८४५	१६.५
	मासु (सबै प्रकारको)	मे.टन	३३२,५४४	५८,५५८	१७.६
	अण्डा	संख्या (हजारमा)	१,३३८,३१२	१४९,६१४	११.२
	माछा	मे.टन	५५,८४२	११,५५०	२०.७
	वन	वनक्षेत्रले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	४४.७४	५२.६
राष्ट्रिय निकुञ्ज		संख्या	१२	२	
पूर्वाधारक्षेत्र	विद्युतउत्पादन	मेगावाट	१,००६.८	३६.४	
	राष्ट्रिय सडक	कि.मि.	२९६३९	२,४३८.७	८.२
	विमानस्थल	संख्या	४४	४	
संचार	एफ एमरेडियो	संख्या	४०५	८९	२२.०
	पत्रपत्रिकाहरू	संख्या	७,५५९	३८४	५.१
शिक्षा	साक्षरता	प्रतिशत	६५.९	६६.४	
	पुरुष साक्षरता	प्रतिशत	७५.१४	७५.५	
	महिला साक्षरता	प्रतिशत	५७.३९	५८.३	
	सामुदायिक विद्यालय	संख्या	२८,९२७	४,५६६	१५.८
	संस्थागत विद्यालय	संख्या	४,७५२	८६४	१८.२
	आधारभूत तह (१-५) को खूद भर्नादर (२०७४)	प्रतिशत	९७.२	९७.७	
	आधारभूत तह (६-८) को खूद भर्नादर (२०७४)	प्रतिशत	८७.४	८४.७	
	माध्यमिक तह (९-१०) को खूद भर्नादर(२०७४)	प्रतिशत	६५.९	६१.६	
माध्यमिक तह (११-१२) को खूदभर्ना दर(२०७४)	प्रतिशत	२२.०	१९.४		

	कक्षा ९- १० दोहो-न्याउने दर (२०७२)	प्रतिशत	२.९	३.१	
	कक्षा ९- १० छाड्ने दर (२०७२)	प्रतिशत	४.९	४.९	
स्वास्थ्य	स्वास्थ्यसेवा केन्द्र				
	सरकारी अस्पताल	संख्या	१२३	१८	१४.६
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	संख्या	२००	३१	१५.५
	स्वास्थ्य चौकी	संख्या	३,८०८	५७०	१५.०
	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	संख्या	२४६	२७	११.०
	सामुदायिक स्वास्थ्य एकाइ	संख्या	२०४	१५	७.४
	गैर सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था	संख्या	१,७१५	१६५	९.६
	२०-४९ वर्षका महिलाको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर	वर्ष	१८.१	१८.१	
	२५-४९ वर्षका पुरुषको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर	वर्ष	२१.७	२१	
	कूल प्रजनन दर		२.३	२.४	
स्वास्थ्य	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने विवाहित महिला	प्रतिशत	५२.६	४८	
	नवजात शिशु मृत्यु दर	प्रति हजार जीवित जन्म	२१	३०	
	शिशु मृत्युदर	प्रति हजार जीवित जन्म	३२	४२	
	बाल मृत्यु दर (<५ वर्ष)	प्रति हजार जीवित जन्म	३९	४५	
	औसत अपेक्षित आयु	वर्ष	६८.८	६७.५	
आय, मानव विकास, गरिबी	मानव विकास सूचकाङ्क		०.४९	०.४६१	
	औसत आयु	वर्ष	६८.८	६७.५	
	निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनी रहेका जनसंख्या (%)	प्रतिशत	२५.२	२४.५	
	प्रतिव्यक्ति आय (२०६८)	अमेरिकीडलर/ पिपिपि	१,१६०	९५०	८१.९
	बहु-आयामिक गरिबी सूचकाङ्क		०.१२७	०.१३३	
	बहु-आयामिक गरिबीको दर	प्रतिशत	२८.६	२९.९	
	मानव गरिबी सूचकाङ्क	प्रतिशत	३१.१२	३१.९	

वित्तीय संस्थाहरूको शाखा	वाणिज्य बैंक (२०७५ मंसिर)	संख्या	३,२००	४७६	१४.९
	विकास बैंक (२०७५ मंसिर)	संख्या	११३६	२९७	२६.१
	वित्त कम्पनी (२०७५ मंसिर)	संख्या	१९५	२९	१४.९
	सहकारी (२०७४ असार)	संख्या	३४,५१२	४,०४३	११.७
उद्योग	ठूला उद्योग	संख्या	७,४९०	८८२	११.८
	घरेलु तथा साना उद्योग	संख्या	२६४,०८६	२४,०४४	९.१
	व्यावसायिक प्रतिष्ठान	संख्या	९,२२,४४५	१४७,८९२	१६.०

पाठ १ : परिचय

१.१ भौगोलिक अवस्थिति

ऐतिहासिक संविधानसभाबाट बनेको नेपालको संविधान २०७२ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको राज्य संरचना बनाएको छ। साथै, सातवटा प्रदेश भएको संघीय शासन प्रणालीको व्यवस्था गरेको छ। उक्त संविधान बमोजिम बर्दघाट पश्चिमको नवलपरासी, रुपन्देही, पाल्पा, कपिलवस्तु, गुल्मी, अर्घाखाँची, प्यूठान, रोल्पा, पूर्वी रुकुम, दाङ्ग, बाँके र बर्दिया गरी १२ जिल्ला समावेश भएको प्रदेश नं ५ बनेको छ। तराईमा ६, पहाडमा ५ र हिमालमा १ गरी १२ जिल्ला यस प्रदेशमा रहेका छन्। यो प्रदेश २७°२०'देखि २९°०'अक्षांससम्म र ८१°२१'देखि ८४°०२' देशान्तरसम्म फैलिएको छ।

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार राष्ट्रिय निकुन्ज र संरक्षण क्षेत्रहरू बाहेक यस प्रदेशको क्षेत्रफल १७,८१० वर्ग कि.मी रहेको छ। तर, समग्रमा यस प्रदेशको क्षेत्रफल २२२८८ वर्ग कि.मी. रहेको छ जस अनुसार यो प्रदेश तेस्रो ठूलो प्रदेशको रूपमा रहेको छ। यस प्रदेशले नेपालको कूल क्षेत्रफलको १५.१ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको छ। यस प्रदेशको करीब ५४ प्रतिशत भूभाग तराई तथा भित्री मधेशमा पर्दछ। पूर्वमा गण्डकी, उत्तरमा गण्डकी र कर्णाली प्रदेश, पश्चिममा सुदूरपश्चिम प्रदेशसंग सीमाना जोडिएको छ भने दक्षिणमा भारतसंग सीमाना जोडिएको छ।

पूर्वमा पाल्पा रामपुरदेखि पश्चिममा राजापुरसम्म र उतरमा सिस्ने पुथा हिमालदेखि दक्षिणमा मर्चवारसम्म यो प्रदेश फैलिएको छ। समथर जमिनदेखि ७२४६ मीटरसम्म उचाइ भएको पुथा हिमालसम्म यो प्रदेशमा रहेका छन्। तराई, पहाड र हिमालको समिश्रण यो प्रदेशमा रहेको छ। यो प्रदेशमा एशियाकै ठूलो र सुन्दर उपत्यका दाङ्ग र शान्तिका अग्रदूत गौतमबुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी रहेको छ।

यस प्रदेशको ३.१ प्रतिशत भूभाग उच्च हिमाल, ९.१ प्रतिशत उच्च पहाड, ३२.२ प्रतिशत मध्यम पहाड, २७.९ प्रतिशत शिवालिक र २७.६ प्रतिशत तराई क्षेत्र रहेको छ। उचाइका आधारमा ५०० मिटर भन्दा कम उचाइ भएको क्षेत्र यस प्रदेशमा ४३.३ प्रतिशत रहेको छ भने ५००-१००० मिटर उचाइ भएका क्षेत्र २०.४ प्रतिशत र १०००-२००० मिटर उचाइ भएका २४.१ प्रतिशत क्षेत्र रहेको छ। २०००-३००० मिटर उचाइ भएको क्षेत्र ७.४ प्रतिशत, ३०००-४००० मिटर उचाइ भएको क्षेत्र ३.० प्रतिशत, ४०००-५००० मिटर उचाइ भएको क्षेत्र १.६ प्रतिशत र ५००० मिटर भन्दा बढी उचाइ भएको क्षेत्र ०.३ प्रतिशत जति मात्र रहेको छ।

यस प्रदेशका १२ जिल्लामध्ये दाङ्ग जिल्लाको क्षेत्रफल सबैभन्दा बढी रहेको छ जसले यस प्रदेशको १७.२ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको छ। त्यसपछिको ठूलो जिल्लाको रूपमा बाँके र रोल्पा रहेका छन्। अन्य जिल्लाहरूको क्षेत्रफलको हिस्सा १० प्रतिशत भन्दा कम रहेको छ। क्षेत्रफलको हिसाबले यस प्रदेशको सानो जिल्लाको रूपमा नवलपरासी रहेको छ। यस प्रदेशमा पालिकास्तरमा हेर्दा सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल भएको पालिका राप्तीसोनारी गाउँपालिका रहेको छ जसको क्षेत्रफल १०४१.७३ वर्ग कि.मी. छ। त्यस्तै, यस प्रदेशको सबैभन्दा सानो क्षेत्रफल भएको पालिका सिद्धार्थनगर नगरपालिका (३६.०३ वर्ग कि.मी) रहेको छ।

तालिका १.१ भौगोलिक अवस्थिति

उचाइका आधारमा	प्रतिशत	भूगोलको आधार	प्रतिशत
५०० मिटर भन्दा कम	४३.३	उच्च हिमाल	३.१
५००-१०००	२०.४	उच्च पहाड	९.१
१०००-२०००	२४.१	मध्यम पहाड	३२.२
२०००-३०००	७.४	शिवालिक	२७.९
३०००-४०००	३.०	तराई	२७.६
४०००-५०००	१.६		
५००० मिटरभन्दा माथि	०.३		

स्रोत: भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग

१.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

यस प्रदेशमा ४ उपमहानगरपालिका, ३२ नगरपालिका र ७३ गाउँपालिका गरी कूल १०९ वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन्। ती स्थानीय तहका ९८३ वटा वडाहरू रहेका छन्। स्थानीय तहको संख्याको हिसाबले यो प्रदेश चौथो धेरै स्थानीय तहहरू भएको प्रदेशको रूपमा रहेको छ। यस प्रदेशमा रुपन्देहीमा सबैभन्दा बढी १६ वटा स्थानीय तहका १५५ वडाहरू रहेका छन् भने सबैभन्दा कम रुकुम पूर्वमा ३ गाउँपालिका र ३१ वडा संख्याहरू रहेका छन्।

तालिका १.२ जिल्ला अनुसार पालिकाहरू र वडाहरूको संख्या

जिल्लाहरू	गाउँपालिका	नगरपालिका	उपमहानगरपालिका	वडाहरू
नवलपरासी	४	३		७४
रुपन्देही	१०	५	१	१५५
कपिलबस्तु	४	६		९६
पाल्पा	८	२		८१
अर्घाखाँची	३	३		६१
गुल्मी	१०	२		९३
रुकुम पूर्व	३			३१
रोल्पा	९	१		७२
प्यूठान	७	२		६४
दाङ्ग	७	१	२	१००
बाँके	६	१	१	८१
बर्दिया	२	६		७५
जम्मा	७३	३२	४	९८३

स्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

१.३ संस्थागत स्थिति

१.३.१ प्रदेश प्रमुखको नियुक्ति

नेपालको संविधान धारा १६३ को उपधारा (१) बमोजिम सम्माननीय राष्ट्रपतिबाट मिति २०७४/१०/०३ मा यस प्रदेशको प्रदेश प्रमुखमा माननीय उमाकान्त झा नियुक्ति भै प्रदेश प्रमुखको रूपमा कार्यरत हुनुहुन्छ।

१.३.२ मन्त्रिपरिषद् गठन

प्रदेश सभाको निर्वाचनपछि मिति २०७४/११/०३ मा यस प्रदेशमा प्रदेश सरकार गठन भएको थियो। यस प्रदेशको मुख्यमन्त्रीमा माननीय शंकर पोखरेल नियुक्त हुनु भयो। शुरूमा तीन सदस्यीय मन्त्रिपरिषद् गठन भएको थियो जसमा आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री माननीय कूल बहादुर केसी र भौतिक पूर्वाधार मन्त्री माननीय बैजनाथ चौधरी हुनुहुन्थ्यो। मिति २०७४/१२/०५ मा मन्त्रिपरिषद् विस्तार भइ ६ सदस्यीय हुन गयो। नयाँ थपिनु भएका मन्त्रीहरूमा उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय लिला गिरी, सामाजिक विकास मन्त्री माननीय सुदर्शन बराल र भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्री माननीय आरती पौडेल हुनुहुन्थ्यो। सो अनुरूप तालिका १.३ मा वर्तमान मन्त्रिपरिषद्को विवरण दिइएको छ।

तालिका १.३ मन्त्रिपरिषद् विवरण

क्र.स.	नाम थर	पद	कार्य विभाजन	बहाली मिति
१	मा.शंकर पोखरेल	मुख्यमन्त्री	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	२०७४/११/३
२	मा. कूलबहादुर के.सी.	मन्त्री	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	२०७४/११/३
३	मा. बैजनाथ चौधरी	मन्त्री	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	२०७४/११/३
४	मा. लिला गिरी	मन्त्री	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२०७४/१२/०५
५	मा. सुदर्शन बराल	मन्त्री	सामाजिक विकास मन्त्रालय	२०७४/१२/०५
६	मा.आरती पौडेल	मन्त्री	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२०७४/१२/०५

१.३.३ प्रदेश सभा

नेपालको संविधान २०७२ को धारा १७६ बमोजिम प्रदेश सभा गठन भएको छ। प्रत्यक्षबाट निर्वाचित ५२ जना र सामनुपातिकबाट छानिनु भएका ३५ जना गरी ८७ जनाको प्रदेश सभा गठन भएको छ। मिति २०७४/११/०२ गते प्रदेश सभाले सभामुख पदमा माननीय पूर्ण बहादुर घर्ती र मिति २०७४/१२/०६ गते भएको निर्वाचनमा उपसभामुखमा माननीय कृष्णी थारु निर्वाचित हुनु भयो।

प्रदेश सभामा ७ वटा संसदीय समितिहरूको व्यवस्था भएको छ। ती समितिहरूको सभापतिहरूको नाम तालिका १.४ मा दिइएको छ। मिति २०७५/४/९ र १० मा समितिहरूका सभापतिहरू सर्वसम्मत ढंगले छानिनु भएको थियो। विशेष अधिकार समितिको सभापति चयन मिति २०७५/५/११ भएको थियो।

तालिका १.४ विषयगत संसदीय समितिहरू र सभापतिको नाम

विषयगत समिति	सभापति
प्रदेश मामिला तथा कानून समिति	दामा कुमारी शर्मा
सामाजिक विकास समिति	दृग नारायण पाण्डेय
अर्थ, उद्योग तथा पर्यटन	दधिराम न्यौपाने
भौतिक पूर्वाधार तथा विकास	आशा स्वर्णकार
कृषि, वन तथा वातावरण	विजय बहादुर यादव
सार्वजनिक लेखा समिति	डिल्ली बहादुर चौधरी
विशेष अधिकार समिति	कमलराज श्रेष्ठ

१.३.४ अन्य संस्थाहरू

प्रदेश कानून मस्यौदा तथा सुझाव आयोग

प्रदेश सरकारलाई आवश्यक कानूनहरूको मस्यौदा तयार पार्न सहयोग गर्न मिति २०७४/११/१० प्रदेश कानून मस्यौदा तथा सुझाव आयोगको गठन गरिएको थियो। प्रदेश कानून मस्यौदा तथा सुझाव आयोगको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न वनेको आदेश २०७४ बमोजिम सो आयोग गठन भएको हो। मिति २०७४/११/१० मा सो आयोगको अध्यक्षमा डा. कुमार शर्मा आचार्य र सदस्यहरूमा खुमकान्त पौडेल र बिष्णु पोखरेल नियुक्ति हुनु भएको छ।

मुख्य न्यायाधिवक्ता

यस प्रदेश सरकारको कानूनी सल्लाहकारको रूपमा संविधानमा भएको व्यवस्था बमोजिम मिति २०७४/११/२३ मा श्री ठाकुर प्रसाद डि. सी. मुख्य न्यायाधिवक्तामा नियुक्ती हुनु भएको छ।

प्रदेश योजना आयोग

प्रदेशको आवधिक योजना तयार गर्न र नीति निर्माणमा सहयोग गर्ने उद्देश्यले प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषदले मिति २०७४/१२/६ मा प्रदेश योजना आयोग (गठन तथा कार्य संचालन) २०७४ आदेश स्वीकृत गरी सोही आदेश बमोजिम प्रदेश योजना आयोगको उपाध्यक्षमा डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठलाई नियुक्त गरेको थियो। सो आयोगको अध्यक्ष मुख्यमन्त्री हुनुहुन्छ। सो आयोगको (गठन तथा संचालन) आदेश मिति २०७५/०४/२३ मा प्रथम संशोधन गरिएको छ। आयोगमा उपाध्यक्ष र चार जना सदस्य, प्रदेश सदस्यको रूपमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका सचिव र स्थायी आमन्त्रित सदस्यको रूपमा प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव रहने व्यवस्था छ। मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालयका सचिव आयोगको सदस्य-सचिवको रूपमा रहने व्यवस्था छ। मिति २०७५/०४/२९ मा आयोगको सदस्यमा डा. विष्णु प्रसाद गौतम र मिति २०७५/०५/२४ मा श्री पुष्पा भुसाल लुइटेल् नियुक्त हुनु भयो।

पाठ २: जनसांख्यिक विवरण

२.१ जनसंख्या र जनघनत्व

यस प्रदेशको कूल जनसंख्या ४४ लाख ९९ हजार र घरपरिवार ८८४,७५७ रहेका छन्। वि.स. २०५८ र २०६८ बीचमा यस प्रदेशको औसत जनसंख्या वृद्धिदर १.३७ प्रतिशत रहेको थियो। जुन नेपालको कूल औसत जनसंख्या वृद्धिदर भन्दा ०.२ प्रतिशतले बढी रहेको थियो। यस प्रदेशका पहाडी जिल्ला गुल्मी, अर्घाखाँची र पाल्पामा विगतको दशकमा जनसंख्या वृद्धिदर नकारात्मक रह्यो भने अन्य पहाडी जिल्ला रोल्पा, रुकुम र प्यूठानमा जनसंख्या वृद्धिदर ०.६७ प्रतिशत र १ प्रतिशतका बीचमा रह्यो। तराई मधेशका सबै जिल्लामा जनसंख्या वृद्धिदर १ प्रतिशत भन्दा माथि रह्यो भने कपिलवस्तु (१.७१ प्रतिशत), दाङ्ग (१.७८ प्रतिशत), रुपन्देही (२.१७ प्रतिशत) र बाँकेमा (२.४२ प्रतिशत) जनसंख्या वृद्धिदर राष्ट्रिय औसत भन्दा बढि थियो।

जिल्लागत रुपमा रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके र बर्दियामा बढी जनसंख्या रहेको छ। रुपन्देहीमा यस प्रदेशको १९.६ प्रतिशत मानिसहरू बसोबास गर्दछन्। त्यसपछि कपिलवस्तुमा १२.८ प्रतिशत, दाङ्गमा १२.३ प्रतिशत र बाँकेमा १०.९ प्रतिशत मानिस बसोबास गर्दछन्। अन्य जिल्लामा १० प्रतिशत भन्दा कम मानिसहरू बसोबास गरेका छन्। रुकुम पूर्वमा यस प्रदेशका १.२ प्रतिशत जनसंख्या बसोबास गर्दछन्। पाल्पा, अर्घाखाँची र गुल्मीको जनसंख्या वृद्धिदर घट्टै गएको देखिन्छ भने बसाइसराइका कारण रुपन्देही, बाँके, दाङ्ग र कपिलवस्तुको जनसंख्या वृद्धिदर उच्च रहेको छ। जनसंख्याको दृष्टिले पालिकास्तरमा सबैभन्दा धेरै मानिसहरू घोराही उपमहानगरपालिकामा (१५६,१६४) बस्छन् भने सबैभन्दा कम थवाङ गाउँपालिकामा (१०,८८१) बस्छन् (अनुसूची २.१)।

जनसंख्या र क्षेत्रफलको आधारमा निकालिने प्रति वर्ग किलोमिटर जनघनत्व रुपन्देही र नवलपरासी पश्चिममा उच्च रहेको छ। कपिलवस्तु, गुल्मी, बाँके र बर्दियाको जनघनत्व पनि राष्ट्रिय औसत (१८०) भन्दा बढी रहेको छ। सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको जनघनत्व १७६२ जना प्रति वर्ग कि.मी. छ। जुन यस प्रदेशकै सबैभन्दा बढी जनघनत्व भएको पालिका हो। सबैभन्दा कम जनघनत्व भएको पालिका रुकुमको पुथा उतरगंगा गाउँपालिका हो जसको जनघनत्वमा जम्मा ३२ जना प्रति वर्ग कि.मी. रहेको छ।

तालिका २.१ क्षेत्रफल र जनसांख्यिक स्थिति

जिल्लाहरू	जनसंख्या	जिल्लागत वितरण प्रतिशतमा	क्षेत्रफल वर्ग किमी	जिल्लागत क्षेत्रफलको अंश	जनघनत्व प्रति वर्ग किमी	जनसंख्या वृद्धिदर
नवलपरासी (पश्चिम)	३३१,९०४	७.४	६३४.८८	३.६	५२२.८	१.३४
रुपन्देही	८८०,१९६	१९.६	१२९७.४९	७.३	६७८.४	२.१७
कपिलबस्तु	५७१,९३६	१२.७	१६५१.१७	९.३	३४६.४	१.७१
पाल्पा	२६१,१८०	५.८	१४६१.९	८.२	१७८.७	-०.२८
अर्घाखाँची	१९७,६३२	४.४	१२३९.०८	७.०	१५९.५	-०.५३
गुल्मी	२८०,१६०	६.२	१११०.७६	६.२	२५२.२	-०.५७
रुकुम पूर्व	५३,१८४	१.२	११६१.१३	६.५	४५.८	१.०१
रोल्पा	२२४,५०६	५.०	१८८५.४१	१०.६	११९.१	०.६७
प्यूठान	२२८,१०२	५.१	१३२०.९३	७.४	१७२.७	०.७१
दाङ्ग	५५२,५८३	१२.३	३०५९.८१	१७.२	१८०.६	१.७८
बाँके	४९१,३१३	१०.९	१८८२.२७	१०.६	२६१.०	२.४२
बर्दिया	४२६,५७६	९.५	११०५.३६	६.२	३८५.९	१.०९
प्रदेश नं. ५	४४,९९,२७२	१००.०	१७,८१०.१९		२५२.६	१.३७
नेपाल	२६,४९४,५०४		१४७,१८१		१८०	१.३५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको GIS तथ्याङ्क र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको पपुलेशन मोनोग्राफ भाग १

२.२ परिवार संख्या र पारिवारिक बनोट

तालिका २.२ मा यस प्रदेशका जिल्ला अनुसारको घरपरिवार संख्या, पारिवारिक बनोट र घरपरिवारको आकारलाई दिइएको छ। यस प्रदेशमा बढी घरपरिवार रूपन्देहीमा १६३,८३५ छन् भने सबैभन्दा कम रुकुम पूर्वमा ११,२०२ छन्। दोस्रो धेरै घरपरिवार हुने जिल्लामा दाङ्ग पर्दछ। यस प्रदेशको औसत घरपरिवारको आकार ५.१ छ जुन राष्ट्रिय अनुपात ४.९ भन्दा केही बढी छ। यस प्रदेशका जिल्लाहरूमा प्रति घरपरिवार सबैभन्दा धेरै परिवार कपिलबस्तुमा ६.३ जना रहेका छन् भने तुलनात्मक रूपमा कम संख्याको घरपरिवार अर्घाखाँचीमा ४.२ रहेको छ।

तालिका २.२: पारिवारिक संख्या, आकार र लैङ्गिक अनुपात

जिल्लाहरू	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या			घरपरिवार को आकार	लैङ्गिक अनुपात
		पुरुष	महिला	जम्मा		
नवलपरासी (पश्चिम)	६१,८४५	१६०,८९६	१७१,००८	३३१,९०४	५.४	९४.१
रूपन्देही	१६३,८३५	४३२,१९३	४४८,००३	८८०,१९६	५.४	९६.५
कपिलबस्तु	९१२६४	२८५,५९९	२८६,३३७	५७१,९३६	६.३	९९.७
पाल्पा	५९,२६०	११५,८४०	१४५,३४०	२६१,१८०	४.४	७९.७
अर्घाखाँची	४६,८२६	८६,२६६	१११,३६६	१९७,६३२	४.२	७७.५
गुल्मी	६४,८८७	१२०,९९५	१५९,१६५	२८०,१६०	४.३	७६.०
रुकुम पूर्व	११,२०२	२४,९८०	२८,२०४	५३,१८४	४.७	८८.६
रोल्पा	४३,७३५	१०३,१००	१२१,४०६	२२४,५०६	५.१	८४.९
प्यूठान	४७,७१६	१००,०५३	१२८,०४९	२२८,१०२	४.८	७८.१
दाङ्ग	११६,३४७	२६१,०५९	२९१,५२४	५५२,५८३	४.७	८९.५
बाँके	९४,६९३	२४४,२५५	२४७,०५८	४९१,३१३	५.२	९८.९
बर्दिया	८३,१४७	२०५,०८०	२२१,४९६	४२६,५७६	५.१	९२.६
प्रदेश नं. ५	८८४,७५७	२,१४०,३१६	२,३५८,९५६	४,४९९,२७२	५.१	९०.७
नेपाल	५,४२३,२९७	१२,८४९,०४१	१३,६४५,४६३	२६,४९४,५०४	४.९	९४.२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.३ लैङ्गिक अनुपात

यस प्रदेशमा महिलाहरूको हिस्सा ५२.४ प्रतिशत रहेको छ। समग्र लैङ्गिक अनुपात प्रति सय महिलामा ९०.७ पुरुष यस प्रदेशमा रहेका छन् जब कि नेपालको समग्र लैङ्गिक अनुपात ९४.२ रहेको छ (तालिका २.२)। कपिलवस्तुमा लैङ्गिक अनुपात सबैभन्दा बढी ९९.७ रहेको छ भने गुल्मीमा सबैभन्दा कम लैङ्गिक अनुपात ७६ रहेको छ।

२.४ उमेर अनुसारको जनसंख्या विवरण

तालिका २.३ मा यस प्रदेशको उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या वितरण देखाइएको छ। जिल्ला र पालिका तहको उमेर अनुसारको जनसंख्या अनुसूची २.२ मा दिइएको छ। १९ वर्ष मुनि उमेर समूहको जनसंख्या ठूलो हिस्सामा रहेको छ। १४ वर्षसम्मको उमेर समूहमा महिलाहरू भन्दा पुरुषहरूको संख्या बढी छ। तत्पश्चात् ६४ वर्षसम्म महिलाहरूको संख्या पुरुषको भन्दा बढी छ। ७० वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या ३ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशमा ५५.८ प्रतिशत जनसंख्या १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका सक्रिय जनसंख्याको रूपमा रहेका छन्, जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा केही कम हो। यस प्रदेशका ५८.६ प्रतिशत महिला सक्रिय जनसंख्या समूहका रहेका छन्, जुन राष्ट्रिय औसत ५८.८ प्रतिशतकै हाराहारीमा रहेको छ। पुरुषहरूतर्फ भने ५२.७ प्रतिशत मात्र सक्रिय जनसंख्याको समूहमा पर्दछन् जबकि राष्ट्रिय औसत ५५.० प्रतिशत रहेको छ।

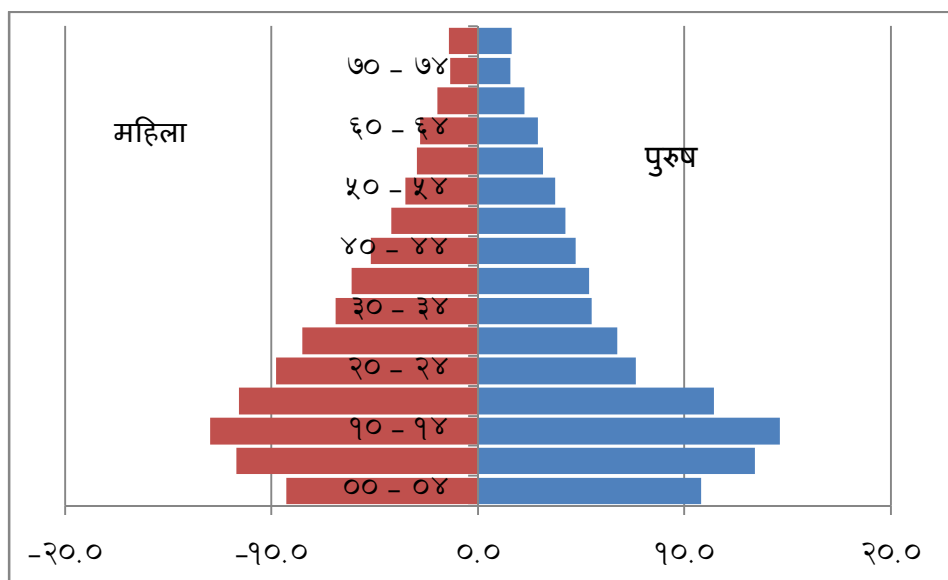
तालिका २.३ उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या विवरण

उमेर समूह	पुरुष		महिला		जम्मा	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
०० - ०४	२३१,६६१	१०.८	२१९,००१	९.३	४५०,६६२	१०.०
०५ - ०९	२८७,६९०	१३.४	२७५,५४७	११.७	५६३,२३७	१२.५
१० - १४	३१३,२४५	१४.६	३०६,०२७	१३.०	६१९,२७२	१३.८
१५ - १९	२४४,८७७	११.४	२७२,५७४	११.६	५१७,४५१	११.५
२० - २४	१६३,९९५	७.७	२३०,४९५	९.८	३९४,४९०	८.८
२५ - २९	१४४,६८०	६.८	२००,१७७	८.५	३४४,८५७	७.७
३० - ३४	११८,४६२	५.५	१६२,५१९	६.९	२८०,९८१	६.२
३५ - ३९	११५,२९७	५.४	१४४,११९	६.१	२५९,४१६	५.८
४० - ४४	१०१,८५०	४.८	१२१,८१८	५.२	२२३,६६८	५.०
४५ - ४९	९१,२४४	४.३	९८,८४५	४.२	१९०,०८९	४.२
५० - ५४	८०,३७२	३.८	८२,८०३	३.५	१६३,१७५	३.६
५५ - ५९	६७,४८१	३.२	६९,१७४	२.९	१३६,६५५	३.०
६० - ६४	६२,१८८	२.९	६५,७१९	२.८	१२७,९०७	२.८
६५ - ६९	४८,२७४	२.३	४५,८४४	१.९	९४,११८	२.१
७० - ७४	३४,११५	१.६	३१,२५७	१.३	६५,३७२	१.५
७५ +	३४,८८५	१.६	३३,०३७	१.४	६७,९२२	१.५
जम्मा	२१४०३१६		२३५८९५६		४४९९२७२	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

चित्र २.१ प्रदेशको जनसांख्यिक स्तम्भ



२.५ जातिगत जनसंख्या

यस प्रदेशमा १०१ किसिमका जातजाति रहेका छन्। यिनीहरूको सूची अनुसूची २.३ मा दिइएको छ। जातजातिको जनसंख्यालाई हेर्दा यस प्रदेशका मुख्य दश जाति तालिका २.४ बमोजिम छन्। सबैभन्दा धेरै थारु (१५.२ प्रतिशत) र मगर (१५.१ प्रतिशत) जाति रहेका छन्।

तालिका २.४ दश प्रमुख जातिहरू (प्रतिशतमा)

जातजाति	नेपाल	प्रदेश नं ५
क्षेत्री	१६.६	१३.८
ब्राहमण (पहाड)	१२.२	१२.५
मगर	७.१	१५.१
थारु	६.६	१५.२
तामाङ	५.८	०.२
नेवार	५.०	१.४
मुसलमान	४.४	६.९
कामी	४.८	६.०
यादव	४.०	४.०
राई	२.३	०.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.६ भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

यस प्रदेशमा ४४ वटा भाषा बोल्ने मानिसहरू बसोबास गरेका छन् (अनुसूची २.४)। सबैभन्दा बढी ५१.१ प्रतिशत जनसंख्याको मातृ भाषा नेपाली रहेको छ। त्यसपछि धेरै जनसंख्याको (१३.३ प्रतिशत) मातृ भाषा थारु रहेको छ। तेस्रो बढी बोलिने भाषाको रूपमा भोजपुरी रहेको छ जुन ११.३ प्रतिशत जनसंख्याले बोल्छन्। चौथो बढी बोलिने भाषामा अबधी (११.१ प्रतिशत) र पाँचौ बढी बोलिने भाषा उर्दु (५.१ प्रतिशत) रहेको छ। मातृ भाषा मगर हुने जनसंख्या ४.६ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका २.५ मातृ भाषा अनुसारको जनसंख्या विवरण

क्र.स.	भाषा	संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	२,३०१,३०५	५१.१
२	थारु	५९७,०५६	१३.३
३	भोजपुरी	५०९,०६०	११.३
४	अबधी	४९८,१६६	११.१
५	उर्दु	२२८,५८१	५.१
६	मगर	२०५,०४८	४.६
७	मैथिली	५४,६७२	१.२
८	नेवार	२७,७४४	०.६
९	गुरुङ	१९,७४६	०.४
१०	तांमाङ	३,२५७	०.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.७ धर्म अनुसारको जनसंख्या

यस प्रदेशमा रहेको धर्म अनुसारको जनसंख्यालाई तालिका २.६ मा दिइएको छ। नेपालको समग्र जनसंख्यामा हिन्दू धर्म मान्नेहरू ८१.३४ प्रतिशत रहेको तुलनामा यस प्रदेशमा ८८.७९ प्रतिशत रहेका छन्। इस्लाम धर्म मान्नेहरू ६.७२ प्रतिशत रहेका छन् भने बौद्ध धर्म मान्नेहरू ३.२७ प्रतिशत रहेका छन्। नेपालमा समग्रमा बौद्ध धर्म मान्नेहरू दोस्रो स्थानमा रहेको तुलनामा यस प्रदेशमा इस्लाम धर्म मान्नेहरू दोस्रो स्थानमा रहेका छन्।

तालिका २.६ धर्म अनुसारको जनसंख्या विवरण

धर्म	नेपाल		प्रदेश नं. ५	
	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%
हिन्दु	२१,५५१,४९२	८१.३४	३,९९५,०५२	८८.७९
बौद्ध	२,३९६,०९९	९.०४	१४७,१४१	३.२७
इस्लाम	१,१६२,३७०	४.३९	३०२,१४८	६.७२
किरांती	८०७,१६९	३.०५	६८२	०.०२
कृष्चियन	३७५,६९९	१.४२	४४,१८९	०.९८
प्राकृतिक	१२१,९८२	०.४६	३,०२९	०.०७
बोन	१३,००६	०.०५	९५९	०.०२
जैन	३,२१४	०.०१	९०	०.००
बहाई	१,२८३	०.००	१३७	०.००
शिख	६०९	०.००	८०	०.००
अपरिभाषित	६१,५८१	०.२३	५,७८५	०.१३
	२६,४९४,५०४	१००	४,४९९,२९२	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.८ गाउँपालिका र नगरपालिका अनुसारको जनसंख्या

यस प्रदेशका कूल जनसंख्यामध्ये ५२.० प्रतिशत नगरपालिकाहरूमा र बाँकी ४८.० प्रतिशत गाउँपालिकामा बसोवास गर्दछन्। रुकुम पूर्वमा कुनै नगरपालिका रहेका छैनन्। तत्पश्चात रोल्पा १४.८ प्रतिशत जनसंख्या मात्र नगरपालिकामा बस्छन् भने सबैभन्दा बढी बर्दियामा ८०.५ प्रतिशत जनसंख्या नगरपालिकामा बस्छन्। यस प्रदेशमा क्षेत्रफलको हिसाबले ६२.६ प्रतिशत क्षेत्र गाउँपालिकामा पर्दछ भने ३७.४ प्रतिशत क्षेत्रमात्र नगरपालिकामा पर्दछ। सबैभन्दा बढी नगरक्षेत्र भएको जिल्ला बर्दिया हो। तत्पश्चात् धेरै नगर क्षेत्र हुने जिल्लामा कपिलवस्तु (७४.५ प्रतिशत) र अर्घाखाँची (७२.६ प्रतिशत) पर्दछन्।

यस प्रदेशमा रहेका जनसंख्याका आधारमा दश ठूला नगरपालिकाको सूची तालिका २.८ मा दिइएको छ। दश ठूला नगरपालिकामा रूपन्देहीमा ३ वटा, दाङ्ग, बाँके र कपिलवस्तुमा २ वटा र बर्दियामा एउटा रहेका छन्। जनसंख्याका आधारमा सबैभन्दा ठूलो नगरपालिकाको रूपमा घोराही उपमहानगरपालिका रहेको छ। यी दश नगरपालिकाहरूको जनघनत्व हेर्दा सबैभन्दा धेरै नेपालगन्ज उपमहानगरपालिकामा १६१७ जना प्रति वर्ग कि.मी रहेको छ भने सबैभन्दा कम घोराही उपमहानगरपालिकामा २९९ जना प्रति वर्ग कि.मी रहेको छ। दोस्रो ठूलो जनघनत्व भएको नगरपालिका बुटवल उपमहानगरपालिका रहेको छ।

तालिका २.७ गाउँपालिका र नगरपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या विवरण

जिल्लाहरू	जनसंख्या				क्षेत्रफल वर्ग किमी			
	गाउँपालिका	%	नगरपालिका	%	गाउँपालिका	%	नगरपालिका	%
नवलपरासी (पश्चिम)	१५८७०४	४८.२	१७०२६१	५१.८	३१७.५८	४२.५	४२९.४७	५७.५
रुपन्देही	३९०३९०	४४.७	४८३३१६	५५.३	६२२.३५	४८.०	६७५.१७	५२.०
कपिलवस्तु	१६९३०८	२९.७	४००५३६	७०.३	४२०.९७	२५.५	१२३०.२	७४.५
पाल्पा	१७३०९२	६६.९	८५८०१	३३.१	१२२८.७६	८४.१	२३३.१४	१५.९
अर्घाखाँची	७९८०४	४०.५	११७०९२	५९.५	३४०.१	२७.४	८९८.९८	७२.६
गुल्मी	२१३६५८	७६.६	६५३५०	२३.४	९१२.२८	८२.१	१९८.४८	१७.९
रुकुम पूर्व	५३०१८	१००.०		०.०	११६१.१४	१००.०		०.०
रोल्पा	१८८४१८	८५.२	३२७५९	१४.८	१६१४.९९	८५.७	२७०.४२	१४.३
प्युठान	१५७४०७	६९.४	६९३८९	३०.६	९६७.२७	७३.२	३५३.६६	२६.८
दाङ	२०२७९३	३७.०	३४५३४७	६३.०	१८२६.३१	५९.७	१२३३.५	४०.३
बाँके	२७५५६६	५६.८	२०९५९८	४३.२	१६१२.०७	८५.६	२७०.२	१४.४
बर्दिया	८२७३९	१९.५	३४०९१७	८०.५	१९३.६	१७.५	९११.७६	८२.५
	२१४४८९७	४८.०	२३२०३६६	५२.०	११२१७.४	६२.६	६७०४.९८	३७.४

स्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

तालिका २.८ जनसंख्याका आधारमा प्रदेशका दश ठूला नगरपालिका

क्र.स.	नगरपालिकाहरू	जिल्ला	जनसंख्या	क्षेत्रफलवर्ग (किमी)	जनघनत्व
१	घोराही उपमहानगरपालिका	दाङ	१५६१६४	५२२.२१	२९९.०
२	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	दाङ	१४१५२८	३८४.६३	३६८.०
३	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	बाँके	१३८९५१	८५.९४	१६१६.८
४	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	१३७८४२	१०१.६१	१३५६.६
५	तिलोत्तमा नगरपालिका	रुपन्देही	१००१४९	१२६.१९	७९३.६
६	कपिलवस्तु नगरपालिका	कपिलवस्तु	७६३९४	१३६.९१	५५८.०
७	बाणगंगा नगरपालिका	कपिलवस्तु	७५२४२	२३३.६८	३२२.०
८	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	रुपन्देही	७२४९७	११२.२१	६४६.१
९	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	७०६४७	१८४.२६	३८३.४
१०	बारबर्दिया नगरपालिका	बर्दिया	६८०१२	२२६.०९	३००.८

स्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

२.९ अपाङ्गता भएका जनसंख्या

यस प्रदेशमा राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार ८५,२७६ मानिसहरू विभिन्न खालका अपाङ्गता भएका छन्। यसमध्ये ४६,५२९ (५४.६ प्रतिशत) पुरुष र ३८,७४७ (४५.४ प्रतिशत) महिला रहेका छन्। अपाङ्गता भएका मानिसहरू प्रदेशको कूल जनसंख्याको १.९ प्रतिशत जति रहेका छन्। अपाङ्गता भएकामध्ये ३६.० प्रतिशत शारीरिक अपाङ्गता रहेका छन्। तत्पश्चात दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता भएकाहरू १७.६ प्रतिशत र सुन्ने क्षमतासम्बन्धी अपाङ्गता भएका १५.६ प्रतिशत र स्वर तथा बोलाइ सम्बन्धि अपाङ्गता भएकाहरू ११.१ प्रतिशत रहेका छन्। बहु अपाङ्गता भएका ७.४ प्रतिशत, मानसिक ६.६ प्रतिशत, श्रवण अन्धता २.२ प्रतिशत र बौद्धिक अपाङ्गता ३.४ प्रतिशत रहेको छ। तुलनात्मक रूपमा पुरुष भन्दा महिलाहरूमा दृष्टि र सुन्ने सम्बन्धी अपाङ्गता बढी रहेको छ।

तालिका २.९ अपाङ्गता भएका जनसंख्या विवरण

अपाङ्गताको प्रकार	दुवै	%	पुरुष	%	महिला	%
शारीरिक	३०,७२४	३६.०	१७,९८२	३८.६	१२,७४२	३२.९
दृष्टि	१४,९७३	१७.६	७,४७२	१६.१	७,५०१	१९.४
सुन्ने	१३,३२९	१५.६	६,७०४	१४.४	६,६२५	१७.१
श्रवण अन्धता	१,९०४	२.२	९३८	२.०	९६६	२.५
स्वर तथा बोलाइ	९,४३७	११.१	५,२६८	११.३	४,१६९	१०.८
मानसिक	५,६६०	६.६	३,०९२	६.६	२,५६८	६.६
बौद्धिक	२,९२४	३.४	१,६५२	३.६	१,२७२	३.३
बहु अपाङ्गता	६,३२५	७.४	३,४२१	७.४	२,९०४	७.५
जम्मा	८५,२७६		४६,५२९		३८,७४७	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.१० अनुपस्थित जनसंख्या

यस प्रदेशमा ४१०,७५१ जना अनुपस्थित जनसंख्याको रूपमा रहेका छन् जुन सात वटा प्रदेशमध्ये सबैभन्दा बढी हो। अनुपस्थित जनसंख्यामा ८९.४ प्रतिशत पुरुष र १०.६ प्रतिशत महिला रहेका छन्। यस प्रदेशमा करीब एकतिहाइ घरपरिवारमा मानिस अनुपस्थित रहेका छन्, जुन राष्ट्रिय औसत एक चौथाइ भन्दा बढी हो। गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लामा ५४ प्रतिशत घरपरिवार र प्यूठानमा ५० प्रतिशत घरपरिवारबाट मानिसहरू अनुपस्थित रहेका छन्। सबैभन्दा कम बाँके जिल्लाबाट जम्मा १६.७ प्रतिशत घरपरिवारमा अनुपस्थित जनसंख्या रहेको छ। यस प्रदेशमा समग्रमा ९.१ प्रतिशत जनसंख्या अनुपस्थित जनसंख्याको रूपमा रहेको छन् जब कि समग्र नेपालको जनसंख्याको ७.२ प्रतिशत जनसंख्या अनुपस्थित जनसंख्याको रूपमा रहेका छन्। अनुपस्थित जनसंख्यामा तुलनात्मक रूपमा महिलाहरू भन्दा पुरुषहरू नै बढी अनुपस्थित रहेका छन्। जिल्लागत रूपमा हेर्दा बर्दिया, गुल्मी, बाँके, रुपन्देही, अर्घाखाँची र प्यूठानमा अनुपस्थित जनसंख्यामा महिलाहरूको हिस्सा १० प्रतिशतभन्दा माथि रहेको छ।

तालिका २.१० अनुपस्थित जनसंख्या विवरण

जिल्ला	जम्मा घरपरिवार	अनुपस्थित घरपरिवार	%	अनुपस्थित जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष (%)	महिला (%)
नवलपरासी (पश्चिम)	६१,८४५	१९,८०१	३२.०	२६३८२	९०.४	९.६
रुपन्देही	१६३,८३५	४६,५६२	२८.४	६२९०४	८८.७	११.३
कपिलबस्तु	९१,२६४	२०,९७४	२३.०	२९७९२	९१.०	९.०
पाल्पा	५९,२६०	२७,०१०	४५.६	३९५०४	९०.६	९.४
अर्घाखाँची	४६,८२६	२५,२६६	५४.०	३९९२९	८८.८	११.२
गुल्मी	६४,८८७	३५,१३१	५४.१	५८५६१	८७.५	१२.५
रुकुम पूर्व	११,२०२	३,०७३	२७.४	३६६१	९४.६	५.४
रोल्पा	४३,७३५	१७,०४७	३९.०	२३५९७	९१.०	९.०
प्यूठान	४७,७१६	२४,१२४	५०.६	३६८५८	८९.७	१०.३
दाङ्ग	११६,३४७	३२,६८६	२८.१	४३१६०	९१.१	८.९
बाँके	९४,६९३	१५,८४७	१६.७	२१३५९	८८.४	११.६
बर्दिया	८३,१४७	१७,९६६	२१.६	२५०४४	८६.७	१३.३
प्रदेश नं. ५	८८४,७५७	२८५,४८७	३२.३	४,१०,७५१	८९.४	१०.६
नेपाल	५,४२३,२९७	१,३७८,६७८	२५.४	१९,२१,४९४	८७.६	१२.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५)

तालिका २.११ कारण अनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

	व्यवसाय	निजीजागिर	संस्थागतजागिर	अध्ययन	द्वन्द्व	आश्रित	अन्य
नवलपरासी	१४७	१९,४१५	३,०७५	१,०१५	४२	१,४७४	३७७
%	०.६	७३.६	११.७	३.८	०.२	५.६	१.४
रुपन्देही	४३३	४४,५८०	७,५९१	३,६९४	५८	३,६०१	८२१
%	०.७	७०.९	१२.१	५.९	०.१	५.७	१.३
कपिलवस्तु	४४७	२१,५३७	२,८२३	८३०	४२	२,०१६	५७७
%	१.५	७२.३	९.५	२.८	०.१	६.८	१.९
पाल्पा	१३१	३१,४७२	२,८४८	७११	१६	३,२७६	२५६
%	०.३	७९.७	७.२	१.८	०.०	८.३	०.६
अर्घाखाँची	२१७	२९,६८५	३,५७६	७१५	२४	४,०८४	२०७
%	०.५	७४.३	९.०	१.८	०.१	१०.२	०.५
गुल्मी	३२६	४२,३६६	६,२२४	१,३७२	३९	६,५६३	२९३
%	०.६	७२.३	१०.६	२.३	०.१	११.२	०.५
रुकुम पूर्व	२९	२,७४२	२८५	२०	४०	१५७	६०
%	०.८	७४.९	७.८	०.६	१.१	४.३	१.६
रोल्पा	९७	१९,७२६	१,२३६	१६५	३१	१,१७१	२७२
%	०.४	८३.६	५.२	०.७	०.१	५.०	१.२
प्यूठान	१६६	२६,१७७	४,६८३	४९८	१९	३,५८०	३९७
%	०.५	७१.०	१२.७	१.४	०.१	९.७	१.१
दाङ्ग	२३१	३३,१३२	४,१०६	९१५	४३	२,२५७	८२८
%	०.५	७६.८	९.५	२.१	०.१	५.२	१.९
बाँके	१६९	१५,९२२	२,१७७	६८९	३५	१,२५१	२७८
%	०.८	७४.५	१०.२	३.२	०.२	५.९	१.३
बर्दिया	१७३	१८,८२१	२,३८८	४३४	२४	१,८०४	५५६
%	०.७	७५.२	९.५	१.७	०.१	७.२	२.२
प्रदेश नं. ५	२,५६६	३०५,५७५	४१,०११	११,०५९	४१३	३१,२३३	४,९२२
%	०.६	७४.४	१०.०	२.७	०.१	७.६	१.२
नेपाल	११,६८५	१,३६४,६०२	१९२,४८४	११०,५६४	२,६४३	१३१,१०९	२६,६८१
%	०.६	७१.०	१०.०	५.८	०.१	६.८	१.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुपस्थित हुनको मुख्य कारण रोजगारी नै देखिन्छ। निजी र संस्थागत जागिरका लागि घर छोड्नेहरू यस प्रदेशमा ८४.४ प्रतिशत रहेका छन् जुन राष्ट्रिय स्तरको ८१.१ प्रतिशतभन्दा बढी हो। तुलनात्मक रूपमा यस प्रदेशमा नेपालको समग्र अवस्था भन्दा अध्ययनको लागि अनुपस्थित हुने जनसंख्याको हिस्सा कम छ भने द्वन्द्वको कारण घर छोड्ने अनुपात बढी छ। रोल्पाको अनुपस्थित जनसंख्याको ८३.६ प्रतिशत मानिसहरू व्यक्तिगत कामको खोजीमा घर छोडेको देखिन्छ। संस्थागत जागिरको लागि अनुपस्थित हुने अनुपात प्यूठानमा सबैभन्दा बढी १२.७ प्रतिशत र त्यसपछि रुपन्देहीमा १२.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। अध्ययनका लागि घर छाड्ने अनुपात सबैभन्दा बढी रुपन्देहीमा ५.९ प्रतिशत रहेको छ।

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

२.११ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

यस प्रदेशमा ४१ प्रतिशत जनसंख्या आर्थिक रूपले सक्रिय रहेका छन् जुन राष्ट्रिय औसत ३९.९ प्रतिशतभन्दा केही बढी हो। जिल्लागत रूपमा हेर्दा आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अनुपात सबैभन्दा बढी अर्घाखाँचीको ५१.५ प्रतिशत रहेको छ भने यस प्रदेशको सबैभन्दा कम बाँकेको ३४.३ प्रतिशत रहेको छ। चार जिल्ला (रुपन्देही, कपिलवस्तु, रुकुम पूर्व र बाँके) को आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अनुपात राष्ट्रिय औसतभन्दा कम छ भने अन्य बाह्र जिल्लाको सक्रिय जनसंख्याको अनुपात राष्ट्रिय औसतभन्दा बढी छ।

तालिका २.१२ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

जिल्ला	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (प्रतिशतमा)
नवलपरासी	१५९,०६३	४७.९
रुपन्देही	३१८,००२	३६.१
कपिलवस्तु	२०७,८०४	३६.३
पाल्पा	११८,९१६	४५.५
अर्घाखाँची	१०१,७१५	५१.५
गुल्मी	१३०,८७७	४६.७
रुकुम पूर्व	१९,७६८	३७.२
रोल्पा	९४,४४०	४२.१
प्यूठान	१०९,५४०	४८.०
दाङ्ग	२३०,८४७	४१.८
बाँके	१७०,०११	३४.६
बर्दिया	१८६,२३१	४३.७
प्रदेश नं. ५	१,८४७,२१४	४१.०
नेपाल	१०,५७०,७०८	३९.९

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ र जनगणना २०६८

पाठ ३ : आवासको स्थिति

३.१ घरको स्वामित्व अनुसारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार यस प्रदेशका ८८४,७५७ घरपरिवारमध्ये संस्थागत घरपरिवारहरू घटाउँदा यस प्रदेशमा सर्वसाधारण मानिसहरूको घरपरिवारको संख्या ८८०,६९७ हुन्छ। ती मध्ये यस प्रदेशमा ८ प्रतिशत घरपरिवार भाडामा बस्छन् भने ९०.७ प्रतिशत सर्वसाधारण घरपरिवारसँग निजी घर रहेको छ। राष्ट्रिय स्तरमा त्यस्तो अंश क्रमशः १२.८ प्रतिशत र ८५.३ प्रतिशत रहेको छ। रुपन्देहीमा सबैभन्दा बढी १४.८ प्रतिशत घरपरिवार भाडाको घरमा बस्छन्। तत्पश्चात, पाल्पामा ११.० प्रतिशत, बाँकेमा १०.५ प्रतिशत, दाङमा ९.२ प्रतिशत घरपरिवारहरू भाडामा बस्ने गरेका छन्।

तालिका ३.१ घरको स्वामित्वको स्थिति(संख्या)

जिल्लाहरू	कूलघरधूरी	आफ्नो घर भएको	भाडामा बसेको	संस्थागत	अन्य
नवलपरासी (पश्चिम)	६१,८४५	५८,४६१	२,८४२	१९१	३५१
रुपन्देही	१६३,८३५	१३७,११६	२४,१७२	१,२१९	१,३२८
कपिलबस्तु	९१२६४	८७,४६२	३,१९९	१७९	४२४
पाल्पा	५९,२६०	५१,७०४	६,५१०	४००	६४६
अर्घाखाँची	४६,८२६	४२,८९५	२,५१२	१६०	२५९
गुल्मी	६४,८८७	५८,९२४	४,९१२	२३२	८१९
रुकुम पूर्व	११,२०२	१०,८५२	२०८	७	१३५
रोल्पा	४३,७३५	४१,१८८	२,२०४	११८	२२५
प्युठान	४७,७१६	४५,५३८	१,७०६	१८५	२८७
दाङ	११६,३४७	१०३,७६२	१०,७२४	४१८	१,४४३
बाँके	९४,६९३	८३,४३०	९,९११	७१३	६३९
बर्दिया	८३,१४७	८०,०७६	२,०७२	२३८	७६१
जम्मा	८८४,७५७	८०१,४०८	७०,९७२	४,०६०	७,३१७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका ३.२ घरको स्वामित्वको स्थिति(प्रतिशतमा)

जिल्लाहरू	आफ्नो घर भएको	भाडामा बसेको	संस्थागत	अन्य
नवलपरासी (पश्चिम)	९४.५	४.६	०.३	०.६
रुपन्देही	८३.७	१४.८	०.७	०.८
कपिलबस्तु	९५.८	३.५	०.२	०.५
पाल्पा	८७.२	११.०	०.७	१.१
अर्घाखाँची	९१.६	५.४	०.३	०.६
गुल्मी	९०.८	७.६	०.४	१.३
रुकुम पूर्व	९६.९	१.९	०.१	१.२
रोल्पा	९४.२	५.०	०.३	०.५
प्यूठान	९५.४	३.६	०.४	०.६
दाङ्ग	८९.२	९.२	०.४	१.२
बाँके	८८.१	१०.५	०.८	०.७
बर्दिया	९६.३	२.५	०.३	०.९
जम्मा	९०.७	८.०	०.५	०.८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

३.२ घरको जग अनुसारको विवरण

जगको किसिम हेर्दा यस प्रदेशमा ७.० प्रतिशत घरहरू आर.सि.सि पिलरको रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत ९.९ प्रतिशत भन्दा कम हो। माटोले जडान गरेको जग भएको घरको हिस्सा राष्ट्रिय औसत ४४.२ प्रतिशत भन्दा यस प्रदेशमा बढी ५४.६ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशका जिल्लाहरूलाई हेर्दा पहाडी जिल्लाका अधिकांश घरहरूको जग माटोले जडान गरेका छन्। रुपन्देही र नवलपरासीमा घरको जग सिमेन्टले जडान गरेको घरहरूको हिस्सा बढी रहेको छ। बर्दियामा ४८ प्रतिशत घरहरू काठको खम्बामा निर्माण भएका छन् भने नवलपरासीमा पनि एक तिहाई घरहरू काठको खम्बामा बनाइएका छन्।

तालिका ३.३ जगको किसिम अनुसार घरको संख्या

	कूल जम्मा	माटोले जडान ईटा वा ढुगां	सिमन्टले जडान ईटा वा ढुगां	आर पिलर.सि.सि.	काठको पिलर	अन्य	उल्लेख नभएको
नेपाल	५,४२३,२९७	२,३९७,४४१	९५२,७०२	५३९,००४	१,३५०,१५१	१२६,२८१	५७,७१८
प्रदेश नं१	८८४,७५७	४८३,०६७	१५५,९९७	६२,०९०	१४१,९६६	३४,३७०	७,२६७
प्रतिशतमा							
नेपाल		४४.२	१७.६	९.९	२४.९	२.३	१.१
प्रदेश नं१		५४.६	१७.६	७.०	१६.०	३.९	०.८

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५)

तालिका ३.४ जिल्लागत रूपमा घरको जगको किसिम अनुसारको विवरण (प्रतिशतमा)

जिल्लाहरू	माटोले जडान ईटा वा ढुगां	सिमन्टले जडान ईटा वा ढुगां	आर.सि.सि.पिलर	काठको पिलर	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	१८.५	३५.९	८.७	३३.६	२.६	०.८
रुपन्देही	२७.३	४१.४	१५.०	११.१	४.०	१.३
कपिलबस्तु	४६.०	२२.२	५.३	२१.३	३.७	१.५
पाल्पा	८०.९	५.९	७.५	५.०	०.१	०.५
अर्घाखाँची	८६.७	२.६	२.९	७.३	०.१	०.४
गुल्मी	९१.०	३.३	३.१	२.२	०.०	०.३
रुकुम पूर्व	९७.२	०.१	०.०	२.०	०.०	०.६
रोल्पा	९५.४	१.४	०.८	१.६	०.१	०.६
प्युठान	९२.९	१.८	२.०	२.७	०.१	०.५
दाङ	६५.६	८.८	८.२	१३.७	३.०	०.७
बाँके	३९.२	२०.१	७.४	१८.६	१३.८	१.०
बर्दिया	३२.४	९.९	२.०	४८.०	७.४	०.३
जम्मा	५४.६	१७.६	७.०	१६.०	३.९	०.८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

३.३ घरको गारो अनुसारको विवरण

यस प्रदेशमा ४९.२ प्रतिशत (४३५२०० वटा) घरहरू माटोले जडान गरेको गारो भएका घरहरू रहेका छन् जुन राष्ट्रिय औसत (४९.४ प्रतिशत) भन्दा बढी हो। तर, यस प्रदेशमा काठ वा फलयाकका गारो भएका र बाँसका गारो भएका घरहरूको हिस्सा तुलनात्मक रूपले कम भए पनि कच्ची ईटाका गारो भएका घरहरूको हिस्सा (५.० प्रतिशत) राष्ट्रिय औसत (९.९ प्रतिशत) भन्दा बढी छन्। जिल्लागत रूपमा हेर्दा यस प्रदेशका पहाडी जिल्लामा अधिकांश घरहरूको गारो माटोको जडानले बनेका छन्। रुपन्देहीमा ६९.३ प्रतिशत, नवलपरासीमा ४४.३ प्रतिशत र कपिलवस्तु र बाँकेमा ३९.० प्रतिशत जति घरहरूको गारो सिमेन्टको जडान भएका छन्। बर्दिया र नवलपरासीका २२ प्रतिशत घरहरू बाँसका भिना भएका छन्। दाङमा २० प्रतिशत घरहरू काँचो इटाबाट बनेका छन्।

तालिका ३.५ गारोको किसिम अनुसार घरको विवरण

	कूल जम्मा	माटोले जडान ईटा वा ढुगाँ	सिमेन्टले जडान ईटा वा ढुगाँ	काठ वा फलयाक	बाँस	कच्चा ईटा	अन्य	उल्लेख नभएको
नेपाल	५,४२३,२९७	२,२४४,९९२	९,५५८,८२३	२८७,८५९	९,०९६,९८८	६९,३९७	९९२,६९४	६९,५०४
प्रदेश नं ५	८८४,७५७	४३५,२००	२३८,८४६	२६,८६६	६९,९९९	४४,३९७	६९,७०४	७,९०५
प्रतिशतमा								
नेपाल		४९.४	२८.७	५.३	२०.२	९.९	२.९	९.९
प्रदेश नं ५		४९.२	२७.०	३.०	७.९	५.०	७.०	०.९

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५)

तालिका ३.६ जिल्लागत रूपमा गारोको किसिम अनुसार घरको विवरण (प्रतिशतमा)

जिल्लाहरू	माटोले जडान ईटा वा ढुगाँ	सिमेन्टले जडान ईटा वा ढुगाँ	काठ वा फलयाक	बाँस	कच्चा ईटा	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	९७.९	४५.३	३.५	२३.२	९.०	८.२	०.९
रुपन्देही	२२.४	६९.३	२.५	४.५	९.४	६.५	९.४
कपिलवस्तु	४२.७	३९.३	४.४	९०.६	९.५	७.९	९.६
पाल्पा	७९.८	९५.९	०.७	२.७	०.८	०.३	०.५
अर्घाखाँची	८७.९	५.९	३.४	२.०	०.३	०.९	०.४
गुल्मी	८९.९	७.४	०.५	९.८	०.०	०.०	०.४
रुकुम पूर्व	९८.३	०.३	०.४	०.२	०.०	०.९	०.८
रोल्पा	९४.७	२.७	०.६	९.४	०.०	०.०	०.६
प्यूठान	९९.६	४.९	९.४	९.९	०.३	०.९	०.५

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

जिल्लाहरू	माटोले जडान ईटा वा ढुगां	सिमन्टले जडान ईटा वा ढुगां	काठ वा फल्याक	बाँस	कच्चा ईटा	अन्य	उल्लेख नभएको
दाङ	४५.०	१८.६	४.२	७.७	२०.०	३.७	०.८
बाँके	३०.८	३१.०	६.६	६.८	८.१	१५.५	१.२
बर्दिया	२८.८	१३.०	२.५	२२.०	१०.१	२३.३	०.४
जम्मा	४९.२	२७.०	३.०	७.९	५.०	७.०	०.९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

३.४ घरको छाना अनुसारको विवरण

यस प्रदेशका २३.२ प्रतिशत घरहरू फुस तथा खरका छाना भएका छन् जुन राष्ट्रिय औसत भन्दा बढी हो। तर, जस्ता पाता र टायल/स्लेट ढुंगाका छाना भएका घरहरूको हिस्सा यो प्रदेशमा राष्ट्रिय औसत भन्दा कम छन्। आरसीसी छाना भएका घरहरूको हिस्सा भने यो प्रदेशमा २८.८ प्रतिशत रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत २२.५ प्रतिशत भन्दा बढी हो।

तालिका ३.७ छानाको किसिम अनुसार घरको संख्या (हजारमा)

	कूल जम्मा	खर तथा फुस	जस्ता पाता	टायल/स्लेट ढुगां	आरसीसी	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
नेपाल	५४२३.३	१०३२.३	१५३२.८	१४४७.०	१२१९.१	४४.१	५९.०	२२.७	६६.४
प्रदेश नं ५	८८४.८	२०५.७	२००.४	२०४.९	२५४.९	४.३	२.८	३.४	८.३
प्रतिशतमा									
नेपाल		१९.०	२८.३	२६.७	२२.५	०.८	१.१	०.४	१.२
प्रदेश नं ५		२३.३	२२.७	२३.२	२८.८	०.५	०.३	०.४	०.९

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५)

तालिका ३.८ जिल्लागत रुपमा छानाको किसिम अनुसार घरको विवरण (प्रतिशतमा)

जिल्लाहरू	खर तथा फुस	जस्ता पाता	टायल/स्लेट ढुगां	आरसीसी	काठ/फल्याक	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	१०.४	१३.८	३७.०	३६.५	०.७	०.०	०.८	१.०
रुपन्देही	९.०	१५.५	११.९	६१.५	०.३	०.०	०.४	१.५
कपिलवस्तु	२३.५	६.१	९.०	५८.४	०.९	०.०	०.५	१.६
पाल्पा	२१.३	६५.९	०.४	११.७	०.१	०.०	०.०	०.६
अर्घाखाँची	२४.७	४४.९	२४.५	५.१	०.२	०.०	०.१	०.५
गुल्मी	२२.९	३९.४	३१.७	५.४	०.१	०.०	०.१	०.४
रुकुम पूर्व	२६.६	२.६	४१.७	०.१	१.४	२४.८	२.१	०.७
रोल्पा	४५.४	४.३	४५.०	१.७	२.९	०.०	०.०	०.७
प्यूठान	४४.६	२३.८	२७.९	३.२	०.०	०.०	०.०	०.५
दाङ्ग	३५.५	३३.७	१२.९	१६.७	०.३	०.०	०.१	०.८
बाँके	१९.०	८.८	३३.०	३७.२	०.५	०.०	०.४	१.१
बर्दिया	२४.९	१७.३	४५.९	१०.१	०.२	०.०	१.२	०.४
प्रदेश	२३.३	२२.७	२३.२	२९.०	०.५	०.१	०.४	०.९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

जिल्लागत रुपमा हेर्दा रोल्पा र प्यूठानमा ४५ प्रतिशत घरधूरी खर तथा फुसका छानाका रहेका छन्। दाङ्ग र रुकुममा करीब एक तिहाइ घरहरू खर तथा फुसका छानाका छन्। रुपन्देही र कपिलवस्तुमा अधिकांश घरहरू आरसीसीका छाना भएका छन्।

३.५ संचार तथा मनोरन्जनका सुविधा अनुसारको घरपरिवार विवरण

घरपरिवारमा भएको मनोरन्जनका साधनका हिसाबले घरपरिवारको विवरण तालिका ३.९ मा दिइएको छ। यस प्रदेशमा ४९.२ प्रतिशत घरपरिवारसँग रेडियो रहेको छ भने ३०.४ प्रतिशत घरपरिवारसँग टेलिभिजन र १६.२ प्रतिशत घरपरिवारसँग केबुल टेलिभिजन रहेको छ। यी अनुपात राष्ट्रिय स्तर भन्दा कम रहेको छ। सबैभन्दा बढी अर्घाखाँची जिल्लाका घरपरिवारमा (७५.२ प्रतिशत) सँग रेडियो रहेको छ भने सबैभन्दा कम नवलपरासी जिल्लाका घरपरिवारमा (३०.८ प्रतिशत) रेडियो रहेको देखिन्छ। टेलिभिजनको सन्दर्भमा सबैभन्दा बढी नवलपरासीका ५१.५ प्रतिशत घरपरिवारमा टेलिभिजन रहेको छ भने सबैभन्दा कम रुकुमका ३.२ प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र टेलिभिजन रहेको छ। केबुल टेलिभिजनको सवालमा भने रुपन्देहीमा सबैभन्दा बढी ३१.१ प्रतिशत घरपरिवारमा रहेको छ भने सबैभन्दा कम रुकुममा १.० प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र केबुल टेलिभिजन रहेको छ।

तालिका ३.९ संचार तथा मनोरन्जनका साधन अनुसार घरपरिवारविवरण

जिल्लाहरू	रेडियो	%	टेलिभिजन	%	केबुल टेलिभिजन	%
नवलपरासी (पश्चिम)	१९,०६६	३०.८	३१,८४२	५१.५	९,६८५	१५.७
रुपन्देही	६१,६६७	३७.६	७०,३८७	४३.०	५०,९६८	३१.१
कपिलवस्तु	२८,६२८	३१.४	२३,६००	२५.९	७,७८३	८.५
पाल्पा	३९,०८४	६६.०	१८,८९९	३१.९	११,४०२	१९.२
अर्घाखाँची	३५,२३२	७५.२	११,७६७	२५.१	६,४३०	१३.७
गुल्मी	४६,९३८	७२.३	१६,१०२	२४.८	१२,८४०	१९.८
रुकुम पूर्व	५,९७४	५३.३	३५५	३.२	११५	१.०
रोल्पा	२७,६७१	६३.३	२,४८७	५.७	१,१५९	२.७
प्यूठान	३१,०१०	६५.०	३,५२३	७.४	५,०३५	१०.६
दाङ्ग	६४,८७४	५५.८	३१,२८७	२६.९	१६,४१६	१४.१
बाँके	३५,६५१	३७.६	३५,०७९	३७.०	१७,४३१	१८.४
बर्दिया	३९,४४९	४७.४	२३,२११	२७.९	४,२००	५.१
प्रदेश	४३५,२४४	४९.२	२६८,५३९	३०.४	१४३,४६४	१६.२
नेपाल	—	५०.८	—	३६.४	—	१९.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अहिले युग संचार प्रविधिको युग हो। जनगणना २०६८ मा यस प्रदेशका ३.८ प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र कम्प्युटर रहेको थियो भने इन्टरनेट १.३ प्रतिशत घरपरिवारमा, टेलिफोन ४.४ प्रतिशत घरपरिवारमा र मोबाइल फोन ६.५.८ प्रतिशत घरपरिवारमा रहेको थियो। मोबाइल टेलिफोन बाहेक कम्प्युटर, इन्टरनेट र टेलिफोन भएका घरपरिवारहरूको हिस्सा यस प्रदेशमा राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा चार वटै संचारका साधन भएका घरपरिवारको अंश रुपन्देही जिल्लामा बढी रहेको छ भने रुकुममा सबैभन्दा कम रहेको छ।

तालिका ३.१० संचार सुविधा उपभोग अनुसार घरपरिवार विवरण

जिल्लाहरू	कम्प्युटर		इन्टरनेट		टेलिफोन		मोबाइल फोन	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
नवलपरासी (पश्चिम)	२,२४६	३.६	८१४	१.३	२,१६८	३.५	४४,७७५	७२.४
रुपन्देही	१४,२७८	८.७	४,९५०	३.०	१६,३९२	१०.०	१२६,७१४	७७.३
कपिलवस्तु	१,७४७	१.९	४४८	०.५	२,२२१	२.४	४७,०६०	५१.६
पाल्पा	२,२५७	३.८	१,३९२	२.३	२,१६३	३.७	४४,८६१	७५.७
अर्घाखाँची	६१४	१.३	२१४	०.५	८१६	१.७	३३,२३४	७१.०
गुल्मी	१,२३०	१.९	५९५	०.९	१,४४८	२.२	४४,५७४	६८.७
रुकुम पूर्व	२५	०.२	५	०.०	१८४	१.६	३,४९५	३१.२
रोल्पा	३४०	०.८	१२८	०.३	५३१	१.२	२०,५६५	४७.०
प्यूठान	५४७	१.१	२४५	०.५	६४५	१.४	२६,१७७	५४.९
दाङ्ग	४,३९९	३.८	१,१४२	१.०	४,६५१	४.०	८२,३२२	७०.८
बाँके	४,६०४	४.९	१,५४३	१.६	५,६६४	६.०	५७,०६४	६०.३
बर्दिया	१,४१७	१.७	४०६	०.५	२,०४३	२.५	५१,४०१	६१.८
प्रदेश	३३,७०४	३.८	११,८८२	१.३	३८,९२६	४.४	५८२,२४२	६५.८
नेपाल	—	७.३	—	३.३	—	७.४	—	६४.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

३.६ घरपरिवारमा भएको सवारी साधनको विवरण

घरपरिवारमा भएको सवारी साधनको स्थितिलाई तालिका ३.११ मा दिइएको छ। यस प्रदेशको १.२ प्रतिशत घरपरिवारसँग मोटर रहेको छ भने ७.७ प्रतिशत घरपरिवारसँग मोटरसाइकल, ४५ प्रतिशत घरपरिवारसँग साइकल र ०.७ प्रतिशत घरपरिवारसँग अन्य साधन रहेको देखिन्छ। मोटर र मोटरसाइकल हुने घर परिवारको हिस्सा राष्ट्रिय स्तरमा भन्दा कम हो भने साइकल भएका घरपरिवारहरूको हिस्सा भने राष्ट्रिय तह भन्दा बढी रहेको छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा सवारी साधन भएका घरपरिवारहरू तराईका जिल्लाहरूमा नै बढी रहेका छन्। मोटर र मोटरसाइकल भएका घरपरिवारहरूको हिस्सा सबैभन्दा बढी रुपन्देहीमा र साइकल भएका घर परिवारको हिस्सा बढी नवलपरासीमा रहेका छन्।

तालिका ३.११ सवारी सुविधा उपभोग गरे अनुसार घरपरिवार विवरण

जिल्लाहरू	मोटर		मोटरसाइकल		साइकल		अन्य सवारी साधन	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
नवलपरासी (पश्चिम)	१,२१४	२.०	६,८८९	११.१	५१,३२४	८३.०	८४३	१.४
रुपन्देही	४,०८३	२.५	२७,२५२	१६.६	११६,६१५	७१.२	१,९०८	१.२
कपिलबस्तु	१,९४३	२.१	८,०७१	८.८	६८,४६७	७५.०	६०६	०.७
पाल्पा	२८१	०.५	२,७३९	४.६	१,१२७	१.९	७०	०.१
अर्घाखाँची	८०	०.२	९३६	२.०	५२४	१.१	३८	०.१
गुल्मी	११२	०.२	१,५७२	२.४	३०८	०.५	६२	०.१
रुकुम पूर्व	२	०.०	७	०.१	८	०.१	६	०.१
रोल्पा	२३	०.१	१७३	०.४	७०	०.२	२७	०.१
प्युठान	८९	०.२	६४१	१.३	५२१	१.१	३२	०.१
दाङ्ग	९५५	०.८	६,९४४	६.०	३३,३१३	२८.६	४५९	०.४
बाँके	१,३१५	१.४	९,४८५	१०.०	६३,११३	६६.७	६०५	०.६
बर्दिया	४११	०.५	३,६०३	४.३	६२,८००	७५.५	१,४२७	१.७
प्रदेश	१०,५०८	१.२	६८,३१२	७.७	३९८,१९०	४५.०	६,०८३	०.७
नेपाल	—	१.६	—	९.६	—	३२.४	—	०.७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पाठ ४ : आर्थिक क्षेत्र

४.१ उत्पादन संरचनाको स्थिति

यस प्रदेशको आर्थिक उत्पादनमा कृषि क्षेत्रकै बाहुल्यता रहेको देखिन्छ। आ.व. ०६७/६८ मा कृषि क्षेत्रले ४५ प्रतिशत जति योगदान दिएर सबैभन्दा ठूलो आर्थिक क्षेत्रको रूपमा रहेको छ (तालिका ४.१)। राष्ट्रिय स्तरमा सो वर्ष उक्त क्षेत्रले ३६.७ प्रतिशत योगदान मात्र दिएको थियो। त्यसपछिको दोस्रो ठूलो आर्थिक क्षेत्रको रूपमा थोक तथा खुद्रा व्यापारले १४.३ प्रतिशत योगदान दिएको छ जुन राष्ट्रियस्तर भन्दा सीमान्त रूपमा बढी छ। घरजग्गा, बहाल तथा व्यापारिक कृयाकलापले ८ प्रतिशत, निर्माणले ५.८ प्रतिशत र उत्पादनमुलक उद्योगहरूले ५.२ प्रतिशत योगदान दिएको देखिन्छ।

तालिका ४.१ उत्पादन संरचनाको स्थिति
(२०६७।६८)रु. दशलाखमा

क्र.स.	औद्योगिक वर्गीकरण	नेपाल	%	प्रदेश नं. ५	%
१	कृषि तथा वन	४७३,२७०	३६.७	८६,९०४.५	४५.६
२	मत्स्यपालन	४,८७९	०.४	१,१७९.५	०.६
३	खानी तथा उत्खनन्	६,९५६	०.५	७६६.०	०.४
४	उद्योग	८०,५३१	६.२	९,८९८.३	५.२
५	विद्युत, ग्याँस तथा पानी	१६,००२	१.२	२,७०८.२	१.४
६	निर्माण	८९,३५६	६.९	११,०६६.५	५.८
७	थोक तथा खुद्रा व्यापार	१७९,३०६	१३.९	२७,३२७.२	१४.३
८	होटल तथा रेष्टुराँ	२१,०५७	१.६	२,९७९.०	१.६
९	यातायात, संचार तथा भण्डारण	१०५,८३४	८.२	१०,९५९.५	५.७
१०	वित्तीय मध्यस्थता	५०,१११	३.९	६,४३४.५	३.४
११	रियलइष्टेट,भाडा तथा व्यावसायिक सेवाहरू	१०६,२३६	८.२	१५,२४७.८	८.०
१२	सार्वजनिक प्रशासन र रक्षा	२४,८३०	१.९	२,७१५.७	१.४
१३	शिक्षा	६७,७३९	५.३	८,०१८.८	४.२
१४	स्वास्थ्यर सामाजिक कार्य	१७,०८७	१.३	२,६१२.८	१.४
१५	अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरू	४६,९४७	३.६	१,९३९.२	१.०
१६	कूल मूल्य अभिवृद्धि (अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थता समेत)	१,२९०,१४२	१००.०	१९०,७५६.०	१००.०

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

यस प्रदेशको सबैभन्दा धेरै गार्हस्थ्य उत्पादन रूपन्देहीबाट (२१.६ प्रतिशत) प्राप्त हुने गरेको छ। तत्पश्चात दाङबाट १३.७ प्रतिशत, कपिलबस्तुबाट १२.५ प्रतिशत, बाँकेबाट १२.१ प्रतिशत, बर्दियाबाट १०.२ प्रतिशत, नवलपरासीबाट ८.२ प्रतिशत र पाल्पाबाट ५.६ प्रतिशत प्राप्त हुने गरेको छ। बाँकी अन्य ५ जिल्लाबाट यस प्रदेशको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा ५ प्रतिशत भन्दा

कम योगदान हुने गरेको छ (तालिका ४.२)। प्रदेशस्तरीय क्षेत्रगत गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको हुँदा आर्थिक क्षेत्रको वार्षिक वृद्धिदर विश्लेषण गर्न सकिने आधार छैन।

तालिका ४.२ उत्पादनमा जिल्लागत हिस्सा (२०६७।६८)

जिल्ला	उत्पादन (रु दशलाखमा)	प्रतिशत
नवलपरासी (पश्चिम)	१५,५७२.५	८.२
रुपन्देही	४१,२८५.०	२१.६
कपिलवस्तु	२३,७६९.०	१२.५
पाल्पा	१०,७२०.०	५.६
अर्घाखाँची	७,४३७.०	३.९
गुल्मी	८,६९८.०	४.६
रुकुम पूर्व	२,२६९.०	१.२
रोल्पा	५,९७२.०	३.१
प्यूठान	६,४००.०	३.४
दाङ्ग	२६,०७९.०	१३.७
बाँके	२३,१४२.०	१२.१
बर्दिया	१९,४१४.०	१०.२
जम्मा	१९०,७५६.०	१००.०

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

४.२ कृषि

४.२.१ खाद्यान्न बालीको उत्पादन स्थिति

यस प्रदेशमा प्रमुख खाद्यान्न बालीको रूपमा धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर र जौ उत्पादन हुने गर्दछ। समग्रमा खाद्यान्न बचत हुने प्रदेशमा यो प्रदेश पर्दछ। धान उत्पादनमा तुलनात्मक रूपमा यो प्रदेश अर्बल रहेको छ। यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा धान उत्पादन भएपनि रुपन्देही, बर्दिया, कपिलवस्तु र दाङ्ग जिल्ला धान उत्पादन मुख्य ठाँउको रूपमा रहेका छन्। यस प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा करीब ११३५.३ हजार मे. टन धान उत्पादन भएको थियो। धान उत्पादकत्वको हिसाबले राष्ट्रिय औसत (३.३७ मे.टनप्रति हेक्टर)भन्दा बढी रहेपनि तुलनात्मक रूपमा तेस्रो स्थानमा रहेको छ। यस प्रदेशको धानको औसत उत्पादकत्व करीब ३.४६ मे.टनप्रति हेक्टर रहेको छ, जुन दक्षिण एशियामा नै कम हो^१।

^१धानको उत्पादकत्व सन् २०१६ मा नेपालमा ३.१, भारतमा ३.७, बंगलादेशमा ४.६, पाकिस्तानमा ३.८, श्रीलंका ३.९ र भुटानमा ३.९ मे.टन प्रति हेक्टर रहेको छ। (<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>)

तालिका ४.३ जिल्लागत रुपमा प्रमुख खाद्यान्न बालीको उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

जिल्लाहरू	धान			गहुँ			मकै		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
नवलपरासी (पश्चिम)	२२.४	९१.२	४.०८	९.०	२०.९	२.३२	४.२	९.७	२.३१
रुपन्देही	६९.६	२७२.२	३.९१	२८.१	८९.०	३.१७	२.५	९.०	३.५७
कपिलबस्तु	७२.०	२१०.६	२.९२	२५.६	९३.५	३.६५	२.४	७.८	३.२५
पाल्पा	८.७	३३.९	३.८९	६.१	१३.८	२.२५	२०.२	४२.०	२.०८
अर्घाखाँची	८.१	२१.८	२.७०	७.१	१५.०	२.०९	१६.५	५१.३	३.११
गुल्मी	१०.०	२५.४	२.५४	७.७	१८.५	२.३९	२३.९	५२.३	२.१९
रुकुम पूर्व	१.३	३.७	२.९२	३.९	८.३	२.१४	५.४	११.८	२.१८
रोल्पा	४.९	१२.७	२.५९	८.६	२१.२	२.४७	१२.६	३०.६	२.४२
प्यूठान	६.३	२३.४	३.७०	८.७	२४.२	२.८०	११.९	२३.७	२.००
दाङ्ग	३८.१	१५२.४	४.००	१२.६	२५.८	२.०५	२३.४	४५.७	१.९५
बाँके	३६.५	८५.४	२.३४	१९.१	६१.०	३.२०	८.५	१७.३	२.०४
बर्दिया	५०.०	२०२.८	४.०६	१७.८	६६.३	३.७२	२.५	६.७	२.६६
जम्मा	३२७.८	११३५.३	३.४६	१५४.३	४५७.३	२.९६	१३४.१	३०८.०	२.३०

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

तालिका ४.४ प्रमुख खाद्यान्न बालीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

प्रदेश	धान			गहुँ			मकै		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
१	३४०.४	११२५.५	३.३१	६५.९	१७९.७	२.७३	२६४.७	६६१.०	२.५०
२	४०३.७	१३०५.४	३.२३	१८९.०	५३९.९	२.८६	३७.९	१२०.५	३.१७
३	१४१.२	५१०.९	३.६२	५७.१	१६१.२	२.८२	१८८.१	५३१.८	२.८३
गण्डकी	१२१.८	४२४.३	३.४८	४०.७	९०.३	२.२२	१३६.९	३८४.३	२.८१
५	३२७.८	११३५.३	३.४६	१५४.३	४५७.३	२.९६	१३४.१	३०८.०	२.३०
कर्णाली	४१.०	१३५.६	३.३०	८.६	१५.७	१.८३	९०.५	१९५.७	२.१६
सुदूरपश्चिम	१७६.६	५९३.३	३.३६	१४३.३	२९४.०	२.०५	४८.०	९८.९	२.०६
जम्मा	१५५२.५	५२३०.३	३.३७	७३५.९	१८७९.२	२.५५	९००.३	२३००.१	२.५५

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

यस प्रदेशका सबै जिल्लामा गहुँ र मकैको पनि उत्पादन हुने गर्दछ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा करीब ३०८.० हजार मे. टन मकै उत्पादन भएको थियो। यस प्रदेशको मकैको औसत उत्पादकत्व करीब २.३ मे.टनप्रति हेक्टर रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत (२.५ मे.टन प्रति हेक्टर) भन्दा कम रहेको छ। मकैको उत्पादकत्वको हिसाव यो प्रदेश पाँचौ स्थानमा रहेको छ। मकैको उत्पादकत्व बंगलादेशमा ७.८ मे.टन प्रति हेक्टर र पाकिस्तानमा ४.६ मे.टन प्रति हेक्टर भएको पाइएको छ।

गहुँ उत्पादन पनि यस प्रदेशका सबै जिल्लामा हुने गर्दछ। राष्ट्रिय रूपमा गहुँ उत्पादनमा यो प्रदेशको स्थान दोस्रो रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा करीब ४५७.३ हजार मे. टन गहुँ उत्पादन भएको थियो। गहुँ उत्पादनको उत्पादकत्वको हिसाबले यस प्रदेशको उत्पादकत्व २.९६ मे.टनप्रति हेक्टर रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत (२.५मे.टन प्रति हेक्टर) भन्दा बढी हो। भारत र बंगलादेशमा यस्तो उत्पादकत्व ३ मे.टन प्रति हेक्टर भन्दा बढी छ^२। केही पहाडी जिल्लाहरूमा कोदो र फापरको उत्पादन पनि हुने गर्दछ।

४.२.२ दलहन र तेलहन उत्पादनको स्थिति

यस प्रदेशका सबै जिल्लामा तेलहन र दलहनको उत्पादन भए पनि तराईका जिल्लाहरूमा तेलहन र दलहनको उत्पादन राम्रो रहेको छ। तेलहनमा दाङ्ग अग्र स्थानमा रहेको छ तत्पश्चात बर्दिया, बाँके, रुपन्देही, कपिलवस्तु र नवलपरासीमा तेलहनबालीको राम्रो उत्पादन भएको देखिन्छ। दलहनको उत्पादनको स्थिति पनि तेलहनको जस्तै यस प्रदेशका तराईका जिल्लाहरूमा बढी हुने गरेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा करीब ५४.३५ हजार मे.टन तेलहन र ११८.५३ हजार मे.टन दलहन उत्पादन भएको थियो (तालिका ४.५)।

तालिका ४.५ जिल्लागत रूपमा तेलहन र दलहन बालीको उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

जिल्लाहरू	तेलहन			दलहन		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
नवलपरासी (पश्चिम)	३.६४	३.९२	१.०८	५.३८	५.९४	१.१०
रुपन्देही	६.२६	६.४६	१.०३	७.१३	१०.७३	१.५१
कपिलवस्तु	४.४९	४.११	०.९२	१०.३७	११.९२	१.१५
पाल्पा	१.२६	१.१६	०.९२	१.२६	१.१९	०.९४
अर्घाखाँची	१.४०	१.३१	०.९३	०.९२	०.९१	०.९८

^२<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>

जिल्लाहरू	तेलहन			दलहन		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
गुल्मी	०.५६	०.५३	०.९५	१.१३	१.६६	१.४८
रुकुम पूर्व	०.२३	०.१६	०.७१	०.२५	०.१८	०.७४
रोल्पा	०.३७	०.३४	०.९०	०.९०	०.९५	१.०५
प्यूठान	०.६७	०.५९	०.८९	१.३६	१.८५	१.३६
दाङ्ग	१७.६८	१८.५५	१.०५	२८.६६	३५.२७	१.२३
बाँके	८.५१	८.२९	०.९७	१६.४२	१९.४८	१.१९
बर्दिया	८.७३	८.९४	१.०२	२२.३९	२८.४६	१.२७
जम्मा	५३.७८	५४.३५	१.०१	९६.१६	११८.५३	१.२३

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

अन्य प्रदेशहरूसंग तुलना गर्दा तेलहन र दलहन उत्पादनमा यो प्रदेश पहिलो स्थानमा रहेको छ। दलहन उत्पादकत्वको स्थितिले यो प्रदेश राष्ट्रिय औसत भन्दा बढी भए पनि अन्य केही प्रदेश भन्दा कम रहेको छ।

तालिका ४.६ तेलहन र दलहन बालीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

प्रदेश	तेलहन			दलहन		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
१	३५.१	४१.४	१.१८	३७.४२	४०.७५	१.०९
२	४०.७	३७.९	०.९३	९६.९५	११०.८२	१.१४
३	३०.८	३२.७	१.०६	२४.८४	२६.५२	१.०७
गण्डकी	१२.४	११.५	०.९३	२२.७२	२१.१४	०.९३
५	५३.८	५४.४	१.०१	९६.१६	११८.५३	१.२३
कर्णाली	६.५	५.८	०.८८	१३.२१	१५.६४	१.१८
सुदूरपश्चिम	२८.७	३०.८	१.०७	४०.०५	५०.०८	१.२५
जम्मा	२०८.०	२१४.५	१.०३	३३१.३५	३८३.४८	१.१६

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

४.२.३ कफी उत्पादनको स्थिति

बिगतदेखि नै कफी खेतीको लागि राष्ट्रिय रूपमा प्रख्यात जिल्ला गुल्मी यसै प्रदेशमा पर्छ। त्यस अतिरिक्त यस प्रदेशका अर्घाखाँची, पाल्पा र प्यूठानमा कफी उत्पादन हुने गरेको छ। ती जिल्लाहरूमा कफी खेतीको क्षेत्रफल, उत्पादन, उत्पादकत्व र संलग्न किसानहरूको संख्या बढ्दै गएको छ। आन्तरिक खपतदेखि निर्यात गर्न सकिने कफीको उत्पादनलाई यी जिल्लाहरूमा थप विस्तार गर्न सकिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा ९४ मे.टन कफी उत्पादन भएको थियो। कफीको उत्पादकत्व भने दक्षिण एशियाका अन्य देशहरू जस्तै भारतमा ८७७ केजी प्रति हेक्टर र श्रीलंकामा ६५९ केजी प्रति हेक्टरको तुलनामा यस प्रदेशको कफी उत्पादकत्व ज्यादै कम छ^३।

तालिका ४.७ कफी उत्पादनको स्थिति

जिल्ला	२०६८।६९				२०७३।७४			
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (केजी/हे.)	किसान संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (केजी/हे.)	किसान संख्या
गुल्मी	१४३	२८	१९६	१७००	१६०	३५	२१९	१७८९
अर्घाखाँची	१०८	१८.४	१७०	१६००	१३२	१६	१२१	१६६०
पाल्पा	१००	२२.४	२२४	२१००	१२०	३२	२६७	२२८०
प्यूठान	२१	६	२८६	४००	३०	११	३६७	४१६

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१२ र २०१८)

४.२.४ कपास उत्पादनको स्थिति

नेपालमा व्यावसायिक कपास खेती तीन वटा जिल्लाहरूमात्र भएको तथ्याङ्क छन् ती सबै तीनै जिल्ला यसै प्रदेशमा रहेका छन्। पछिल्ला वर्षहरूमा दाङमा कपास खेतीको क्षेत्रफल घट्दै गएको देखिन्छ भने बाँके र बर्दियामा कपास खेतीको क्षेत्रफल बढ्दै गएको देखिन्छ (तालिका ४.८)। तीनै जिल्लाको उत्पादकत्वमा भने सुधार भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा १२७ मे.टन कपास उत्पादन भएको थियो।

^३<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>

तालिका ४.८ कपास उत्पादनको स्थिति

जिल्ला	२०६८।६९			२०७३।७४		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (केजी/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (केजी/हे.)
दाङ्ग	१५६	१३५	८६५	१०६	७४	७००
बाँके	१३	१०	७६९	२७	४१	१५१९
बर्दिया	६	५	८३३	१०	१२	१२००

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१२, २०१८)

४.२.५ फलफूल उत्पादनको स्थिति

यस प्रदेशका जिल्लाहरूमा विभिन्न खालका फलफूलहरूको उत्पादन हुने गरेको छ। सुन्तला, मौसम, कागती, निबुवा, आँप, केरा, अम्बा, मेवा, रुखकटहर, भूईकटहर, लिची, स्याउ, नासपाती, ओखर, आरुबखडा, खुर्पानी आदि उत्पादन भएको पाइन्छ। व्यावसायिक रूपमा ठूलो स्केलमा उत्पादन भने त्यति हुन सकेको छैन। जिल्लाहरूको उत्पादन सम्भाव्यतालाई हेरेर फलफूल विकास निर्देशनालयले यस प्रदेशका जिल्लाहरूलाई तालिका ४.९ मा देखाएझैं विभिन्न फलफूलहरूको पकेट क्षेत्र घोषणा गरेको छ।

तालिका ४.९ फलफूल बालीका पकेट जिल्ला

जिल्लाहरू	फलफूल बाली
नवलपरासी (पश्चिम)	केरा
रुपन्देही	आँप, लिची र केरा
कपिलवस्तु	आँप, लिची र केरा
पाल्पा	सुन्तला, जुनार, कागती
अर्घाखाँची	सुन्तला
गुल्मी	सुन्तला
रुकुम पूर्व	सुन्तला
रोल्पा	सुन्तला, स्याउ, आरु, नासपाती र आरुबखडा,
प्यूठान	सुन्तला, आँप, लिची
दाङ्ग	आँप
बाँके	
बर्दिया	केरा

स्रोत: फलफूल विकास निर्देशानलय (२०७२)

कृषि विभागको फलफूल विकास निर्देशानलयको आर्थिक वर्ष २०७१।७२ को वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार यस प्रदेशका जिल्लाहरूमा सो वर्ष उत्पादन भएको मुख्य फलफूलहरूको उत्पादन स्थिति प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

तालिका ४.१० मा दिइएको छ। यस प्रदेशमा केरा करीब ३६ हजार मे.टन र आँप करीब ३५ हजार मे.टन उत्पादन भएको देखिन्छ। यस प्रदेशको पहाडी जिल्लाहरूमा सुन्तला र तराईका जिल्लाहरूमा आँप, केरा र अम्बा बढी उत्पादन भएको देखिन्छ। आँप, केरा र अम्बा यस प्रदेशका पहाडी जिल्लाहरूमा पनि केही न केही उत्पादन हुने गरेको पाइन्छ। रुकुम र रोल्पामा स्याउ उत्पादन हुने गरेको छ। आर्थिक वर्ष २०७१।७२ मा करीब ३३ सय मे. टन स्याउ यस प्रदेशमा उत्पादन भएको तथ्याङ्क रहेको छ। यस प्रदेशका धेरै जिल्लाहरूमा मेवा, भुइँकटहर र लिचीको पनि उत्पादन हुने गरेको छ।

तालिका ४.१० जिल्लागत रूपमा फलफूल उत्पादनको स्थिति ९मे।टन, आर्थिक वर्ष २०७१।७२०

जिल्ला	सुन्तला	आँप	केरा	अम्बा	मेवा	भुइँकटहर	लिची	स्याउ
नवलपरासी (पश्चिम)	०	४२३७.६	४४१०	३५	१५०	५६	८०५	
रुपन्देही	०	३०७८	१५७५०	७४७	६५३	११९	८६०	
कपिलवस्तु	०	४५७२	२६४०	७५६.८	९६	१०८	१९८	
पाल्पा	५०७०	७७३	८४९	५५१	५६	३१०	११२०	
अर्घाखाँची	५३८०	८९७	१४३९.१	५३७.९	२९४.६	६१.७	४९६	
गुल्मी	२७५०	३००	६३०	२०		१२	३००	८
रुकुम पूर्व	८९२.५	४९३.५	१०९.७	७.१	१२०.१		७.१	१७४४
रोल्पा	२२११	६०८	३३५.५	२७७.२	३३९.९	५०.५२	३००	१५२२.५
प्यूठान	८९०	१५३५	२६६०	१९०	१२०	९	१०८	८.८
दाङ	०	८२२५	१७९८	२२५.५	७९७	८९	७९८	
बाँके	०	३८६९	७५३.५	२९.८	६६	७५	११७.६	
वर्दिया	०	६१००	४६००	४३५	४५२	८६	३३०	
प्रदेश नं.५	१७३५६	३४६८८.२	३५९७४.८	४०८१.३	३१४४.६	९७६.२	५४३९.७	३२८३.३

स्रोत: फलफूल विकास निर्देशनालय (२०७२)

जिल्लागत रूपमा हेर्दा फलफूल उत्पादनको उत्पादकत्वमा भिन्नता रहेको छ (तालिका ४.११)। सुन्तला उत्पादनको उत्पादकत्वमा पाल्पा, अर्घाखाँची र रुकुम अग्रस्थानमा देखिन्छ। आँप उत्पादनको उत्पादकत्व नवलपरासी र रुपन्देहीमा बढी रहेको छ। भारतमा स्याउको उत्पादकत्व प्रति हेक्टर ९.१ मे.टन, केराको ३४.४ मे.टन, आँपको ८.४ मे.टन, मेवाको ४२.८ मे.टन, सुन्तलाको १३.० मे.टन, र भुइँकटहर १७.८ मे.टन रहेको छ^४। तुलनात्मक रूपमा यस प्रदेशको उत्पादकत्व कमै रहेको देखिन्छ।

^४<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>

तालिका ४.११ फलफूल उत्पादनको उत्पादकत्व (मे.टन/हेक्टर)

जिल्ला	सुन्तला	आँप	केरा	अम्बा	मेवा	भुइँ कटहर	लिची	स्याउ
नवलपरासी (पश्चिम)		१०.१५	१२.६०	७.००	१५.००	४.४८	७.००	
रुपन्देही		९.००	२५.००	९.९६	१४.५१	१४.८८	५.००	
कपिलवस्तु		३.६०	१६.५०	८.८०	१२.००	१५.४३	१.८०	
पाल्पा	१३.००	४.२५	१५.४४	११.९८	७.००	१३.४८	७.७२	
अर्घाखाँची	१०.९३	६.९०	११.७०	१०.१५	१५.५१	१२.३४	७.७५	
गुल्मी	९.२३	७.८९	१४.००	४.००		६.००	६.००	४.००
रुकुम पूर्व	१०.२०	१०.३९	१२.२६	७.१०	१२.५८		६.१७	१०.९०
रोल्पा	५.५३	७.६०	१३.४२	६.७६	१७.८९	१२.६३	६.००	८.७०
प्युठान	८.९९	८.३०	१४.३८	९.५०	६.००	९.००	६.७५	३.५२
दाङ्ग		३.५०	८.९९	५.३७	१२.०८	१४.८३	३.५०	
बाँके		५.३०	१२.३५	८.३०	११.००	१०.७१	४.९०	
बर्दिया		७.०९	७.६७	११.१५	११.८९	१४.३३	३.००	
प्रदेश नं. ५	९.६	५.६	१४.५	९.१	१२.७	११.०	५.२	१०.०

स्रोत: फलफूल विकास निर्देशानलय (२०७२)

४.२.६ तरकारी उत्पादनको स्थिति

यस प्रदेशको सबै जिल्लामा तरकारी उत्पादन हुने गर्दछ। तर, तरकारी उत्पादनमा तराईका जिल्लाहरू नै अग्रणी देखिन्छन्। रुपन्देही सबैभन्दा अग्रस्थानमा रहेको छ, तत्पश्चात बाँके र बर्दिया रहेका छन्। सबैभन्दा कम तरकारी उत्पादन गुल्मी र रुकुममा हुने गरेको देखिन्छ (तालिका ४.१२)।

तालिका ४.१२ तरकारी उत्पादनको स्थिति

जिल्ला	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व
नवलपरासी (पश्चिम)	२,३६५	२९.९	१२.७
रुपन्देही	४,७१७	११९.२	२५.३
कपिलवस्तु	४,००८	६३.३	१५.८
पाल्पा	२,०६३	३३.१	१६.०
अर्घाखाँची	१,५५१	१७.६	११.३
गुल्मी	८३५	८.२	९.८
रुकुम पूर्व	७४६.७	९.२	१२.३
रोल्पा	२,०५३	१८.६	९.१

जिल्ला	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व
प्यूठान	१,१४२	११.५	१०.१
दाङ्ग	३,११५	४५.९	१४.७
बाँके	६,८४०	८७.२	१२.७
बर्दिया	४,४७६	७९.६	१७.८
प्रदेश नं.५	३३,९११.६७	५२३.२	१५.४

स्रोत: कृषि विभाग, तरकारी विकास निर्देशानलय (२०७२)

प्रदेशगत रूपमा हेर्दा तरकारी उत्पादनमा यो प्रदेश चौथो स्थानमा रहेको छ। यस प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७१।७२ मा ५२३.२ हजार मे.टन तरकारी उत्पादन भएको थियो। तरकारी उत्पादनको उत्पादकत्वको हिसाब यो प्रदेश पहिलो स्थानमा रहेको छ, यहाँ १५.४३ मे.टन प्रति हेक्टर तरकारी उत्पादन भएको देखिन्छ। यस प्रदेश लगायत नेपालको तरकारीको उत्पादकत्व दक्षिण एशियामा राम्रो नै देखिन्छ।

तालिका ४.१३ तरकारीको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति

प्रदेश	क्षेत्रफल(हजार हे.)	उत्पादन(हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रति हे.)
१	५८.०	७९२.९	१३.६८
२	७०.४	९०७.२	१२.८८
३	४५.९	६५२.१	१४.२०
गण्डकी	२०.४	२२७.१	११.१३
५	३३.९	५२३.२	१५.४३
कर्णाली	१०.१	१००.३	९.९२
सुदूरपश्चिम	२८.२	३६२.०	१२.८२
जम्मा	२६६.९	३,५६४.८	१३.३५

स्रोत: कृषि विभाग, तरकारी विकास निर्देशानलय (२०७२)

तरकारीको रूपमा बढी प्रयोग गरिने आलु उत्पादनको स्थिति तालिका ४.१४ मा दिइएको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा २६५,४१८ मे.टन आलु उत्पादन भएको थियो। सातवटा प्रदेशमध्ये आलु उत्पादनमा यो प्रदेश चौथो स्थानमा रहेको छ। आलु उत्पादनको उत्पादकत्व राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा यस प्रदेशका सबै जिल्लामा आलु उत्पादन हुने गरेको छ। सबैभन्दा बढी आलु उत्पादन बर्दियामा र त्यसपछि रुपन्देहीमा हुने गर्दछ। आलु उत्पादनको उत्पादकत्व भने प्यूठानमा बढी रहेको छ (तालिका ४.१४)।

तालिका ४.१४ आलु उत्पादनको स्थिति (२०७३/७४)

जिल्ला	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व
नवलपरासी (पश्चिम)	८२८	९,१०३	११.००
रुपन्देही	३,९३५	५५,७१२	१४.१६
कपिलवस्तु	२,५१५	२६,४५०	१०.५२
पाल्पा	७३०	९,१२५	१२.५०
अर्घाखाँची	६९५	५,७३४	८.२५
गुल्मी	५१२	४,७१०	९.२०
रुकुम पूर्व	५३१	७,८४३	१४.७७
रोल्पा	१,०९८	१३,१७६	१२.००
प्यूठान	९५०	१३,८००	१४.५३
दाङ्ग	२,३००	३४,५००	१५.००
बाँके	२,३००	३४,५००	१५.००
बर्दिया	४,२५०	५०,७६५	११.९४
प्रदेश नं.५	२०,६४४	२६५,४१८	१२.८६

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

तालिका ४.१५ आलुको प्रदेशगत उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

प्रदेश	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
१	६३,०९३	८७९,२५१	१३.९४
२	२५,५५१	३५२,९९६	१३.८२
३	४२,०५९	६५६,७८८	१५.६२
गण्डकी	१५,७१८	१९३,९८३	१२.३४
५	२०,६४४	२६५,४१८	१२.८६
कर्णाली	१२,१३३	१४२,२३६	११.७२
सुदूरपश्चिम	१४,९१८	२००,३६८	१३.४३
जम्मा	१९४,११५	२,६९१,०३९	१३.८६

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

४.२.७ मसलाबालीको उत्पादनको स्थिति

मसलाबालीको रूपमा अदुवा उत्पादनमा यो प्रदेश समग्रमा तेस्रो स्थानमा रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यो प्रदेशमा ३९.२७ हजार मे.टन जति अदुवा उत्पादन भएको थियो (तालिका ४.१६)। उत्पादकत्वको हिसाबले भने अदुवा उत्पादनको उत्पादकत्व यस प्रदेशमा राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा यस प्रदेशको करीब ३७.८ प्रतिशत उत्पादन पाल्पा

जिल्लामा हुने गरेको छ। अदुवा उत्पादनको लागि खासगरी पहाडी जिल्लाहरू उपयुक्त रहेको देखिन्छ। उत्पादकत्व रुपमा हेर्दा दाङ, प्यूठान, रोल्पा जिल्लामा बढी देखिन्छ।

तालिका ४.१६ जिल्लागत रुपमा मसलाबालीको उत्पादन स्थिति (२०७३/७४)

जिल्लाहरू	अदुवा			लसुन			बेसार		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
नवलपरासी (पश्चिम)	०.६६	६.६८	१०.२	०.०३	०.१३	४.६	०.०३	०.३०	१०.१
रुपन्देही	०.००	०.००		०.०७	०.९५	१४.१	०.०४	०.३३	८.६
कपिलवस्तु	०.००	०.००		०.२८	१.१२	४.०	०.०१	०.०३	५.०
पाल्पा	१.२६	१४.८५	११.८	०.०७	०.३०	४.१	०.०७	०.६२	८.६
अर्घाखाँची	०.४२	४.१२	९.९	०.१२	०.३५	३.०	०.१६	१.२६	८.०
गुल्मी	०.३२	३.०७	९.६	०.०३	०.२५	८.७	०.०९	०.७६	८.३
रुकुम पूर्व	०.०५	०.४५	९.०	०.०१	०.०१	०.८	०.००	०.०२	४.१
रोल्पा	०.१५	१.६३	११.१	०.०७	०.५९	८.९	०.०३	०.१७	६.७
प्यूठान	०.२३	२.९३	१२.६	०.०३	०.२७	७.९	०.०६	०.७४	१२.०
दाङ	०.२८	५.१८	१८.५	०.०६	०.२७	४.५	०.१६	२.३०	१४.४
बाँके	०.०२	०.१३	६.३	०.१५	१.०३	६.८	०.१०	०.५६	५.८
बर्दिया	०.०३	०.२३	९.२	०.२६	१.५२	५.८	०.०७	०.३५	५.०
जम्मा	३.४०	३९.२७	११.५	१.१७	६.७८	५.८	०.८१	७.४४	९.१

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यो प्रदेशमा ६.७८ हजार मे.टन जति लसुन उत्पादन भएको थियो। लसुन उत्पादनमा पनि यो प्रदेश तेस्रो स्थानमा रहेको पाइन्छ। लसुन उत्पादनको उत्पादकत्व यस प्रदेशमा राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ। यस प्रदेशका सबै जिल्लामा केही न केही लसुन उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ। तर केही बढी लसुन उत्पादन भने बाँके, बर्दिया र कपिलवस्तुमा भएको देखिन्छ (तालिका ४.१६)।

बेसार उत्पादनमा भने यो प्रदेश चौथो सबैभन्दा कम उत्पादन हुने प्रदेशमा रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यो प्रदेशमा जम्मा ७.४ हजार मे.टन जति बेसार उत्पादन भएको थियो (तालिका ४.१७)। उत्पादकत्व पनि राष्ट्रिय औसत भन्दा कम नै रहेको छ। यस प्रदेशका सबै जिल्लामा बेसार उत्पादन हुने गरेको छ। तुलनात्मक रुपमा दाङ र अर्घाखाँची जिल्ला बेसार उत्पादनमा अगाडि रहेका छन्।

तालिका ४.१७ मसलाबालीको प्रदेशगत उत्पादनको स्थिति(२०७३/७४)

प्रदेश	अदुवा			लसुन			बेसार		
	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)	क्षेत्रफल (हजार हे.)	उत्पादन (हजार मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन प्रतिहे.)
१	७.६१	९७.०६	१२.७५	१.१२	५.०४	४.५२	१.३२	७.२०	५.४५
२	०.३०	३.५५	१२.००	१.०९	४.०९	३.७४	०.९१	१४.५१	१६.०२
३	३.०३	३६.०३	११.८७	१.३७	१०.३९	७.५८	०.९५	९.०३	९.५२
गण्डकी	४.०१	३९.२७	९.८०	०.७८	४.०८	५.२०	०.७८	५.६५	७.२२
५	३.४०	३९.२७	११.५४	१.१७	६.७८	५.७९	०.८१	७.४४	९.१४
कर्णाली	२.९६	३७.९२	१२.८१	०.९४	४.५५	४.८७	०.६५	६.३८	९.७५
सुदूरपश्चिम	१.५९	२६.४१	१६.६१	१.६५	१४.९९	९.१०	१.३५	१५.७८	११.६९
जम्मा	२२.९०	२७९.५०	१२.२०	८.१२	४९.९२	६.१५	६.७८	६६.००	९.७४

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

४.२.८ माछा उत्पादनको स्थिति

कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालयको मत्स्य विकास निर्देशानलयको आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार यस प्रदेशमा रुकुम पूर्व बाहेक सबै जिल्लाहरूमा माछा पोखरीहरू रहेका छन् (तालिका ४.१८)। रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके, बर्दिया र नवलपरासीमा माछापालन बढी हुने गरेको छ। माछापालनको उत्पादकत्व पनि ती जिल्लाहरूमा उच्च रहेको छ।

तालिका ४.१८ माछा उत्पादन सम्बन्धी तथ्याङ्क(२०७३/७४)

जिल्ला	पोखरी संख्या	जलाशय क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (के.जी. प्रति हेक्टर)
नवलपरासी (पश्चिम)	६५९	१८५.९६	८९७.२	४,८२५
रुपन्देही	४,०६०	८६१.९	४२३२.१	४,९०९
कपिलबस्तु	१,००५	४४२.५५	२१२९.१	४,८११
पाल्पा	१०८	१२.५१	२७.३	२,१७९
अर्घाखाँची	६३	६.४४	१३.१	२,०२८
गुल्मी	१२९	१०.७२	२४.६	२,२९३
रुकुम पूर्व	-	०.	००.	०
रोल्पा	८४	४.२	८.०	१,९०५
प्युठान	११५	१०.०	२३.५	२,३५०
दाङ्ग	१,२८१	२४२.०	११३४.७	४,६८९
बाँके	१,३५४	२५५.३५	११३४.५	४,४४३
बर्दिया	१,९५१	४०५.०८	१९२७.०	४,७५७
जम्मा	१०,८०९	२४३६.७१	११५५०.०	४,७४०

स्रोत: मत्स्य तथ्याङ्क तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७३।७४, मत्स्य विकास निर्देशानालय

समग्रमा यस प्रदेशमा १०,८०९ वटा पोखरी रहेका छन् जसले करीब २,४३७ हेक्टर जलाशय क्षेत्रफल ओगटेका छन्। प्रदेश नं २ पछि सबैभन्दा धेरै माछा पोखरी भएको प्रदेशमा यो प्रदेश रहेको छ। तर, प्रति हेक्टर माछा उत्पादनको हिसावले यो प्रदेशको उत्पादकत्व ४.७४ मे.टन प्रति हेक्टर रहेको छ जुन राष्ट्रिय उत्पादकत्व (४.९ मे.टन प्रति हेक्टर) भन्दा कम रहेको छ। तुलनात्मक रूपमा उत्पादकत्वमा सात प्रदेशमध्ये यो प्रदेश चौथो स्थानमा रहेको छ (तालिका ४.१९)। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा ११,५५० मे.टन माछा उत्पादन भएको थियो।

तालिका ४.१९ माछा उत्पादनमा प्रदेशहरूको तुलनात्मक स्थिति (२०७३/७४)

प्रदेश नं.	पोखरी संख्या	जलाशय क्षेत्रफल(हे)	उत्पादन(मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
१	७,७५१	१,४५२.३	७,०७१.२	४.८७
२	१७,४२८	६,२७७.८	३१,६०६.४	५.०३
३	३,७९५	६१०.३६	३,०६९.७	५.०३
गण्डकी	२,०९३	२७३.२६	१,०९०.०	३.९९
५	१०,८०९	२,४३६.७१	११,५५०.०	४.७४
कर्णाली	३४५	३२.७	७८.५	२.४०
सुदूरपश्चिम	२,५०१	३१३.२८	१,३७६.७	४.४०
जम्मा	४४,७२२	११,३९६	५५,८४२.४	४.९०

स्रोत: मत्स्य तथ्याङ्क तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७३।७४, मत्स्य विकास निर्देशानालय

४.२.९ दूध, अण्डा र मासु उत्पादनको स्थिति

यस प्रदेशको सबै जिल्लामा दुग्ध उत्पादन हुने गर्दछ। आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा यस प्रदेशमा करीब ३३२.५ हजार मे.टन दूध उत्पादन भएको थियो। तुलनात्मक रूपमा यो प्रदेश दूध उत्पादनमा तेस्रो स्थानमा रहेको देखिन्छ। बाँके, बर्दिया, रुपन्देही र कपिलवस्तु दूध उत्पादनमा अग्रणी रहेका छन्।

तालिका ४.२० दूध, अण्डा र मासु उत्पादनको स्थिति

जिल्लाहरू	दूध (मे.टन)	अण्डा (वटा ०००)	मासु (मे.टन)
नवलपरासी (पश्चिम)	२७,०३०	२२,९४९	३,६७२
रुपन्देही	४३,११८	४३,५२२	८,९०८
कपिलवस्तु	३६,६२५	२०,४३६	६,५०६
पाल्पा	२९,५०५	१३,५०६	४,९२३
अर्घाखाँची	२९,७९५	८,४००	४,८६०
गुल्मी	१८,९९२	४,९५७	२,७९८
रुकुम पूर्व	५,०७९	२७२	१,०६६
रोल्पा	१४,४७७	२,१९६	२,९१६
प्यूठान	१८,५४३	५,२१३	३,२४७
दाङ्ग	२८,०३२	१२,९७८	८,९५९
बाँके	४२,३०२	२४,४७५	६,५९१
बर्दिया	३९,००९	१४,७५०	६,४२१
जम्मा	३३२,५०७	१७३,६५३	६०,८६६

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

अण्डा उत्पादनमा यो प्रदेश तेस्रो स्थानमा रहेको छ। यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा अण्डा उत्पादन हुने गरेको छ। तुलनात्मक रूपमा दाङ र नवलपरासी अण्डा उत्पादनमा अग्रस्थानमा रहेका छन् (तालिका ४.२०)।

तालिका ४.२१ दूध, अण्डा र मासु उत्पादनमा प्रदेशहरूको तुलनात्मक स्थिति

प्रदेश नं.	दूध(मे टन)	अण्डा (वटा ०००)	मासु (मे टन)
१	३८४,८४०	१९५,१९६	६४,०५४
२	२७४,१०८	८४,२९९	४५,६१०
३	३५७,९३८	७२२,०३१	७५,००६
गण्डकी	२५५,८२०	११०,०२८	३६,६३४
५	३३२,५०७	१७३,६५३	६०,८६६
कर्णाली	९७,१७२	१८,६७३	२०,५८२
सुदूरपश्चिम	२०८,८५४	४८,४९६	२९,७९२
जम्मा	१,९११,२३९	१,३५२,२९६	३३२,५४४

स्रोत: कृषि विकास मन्त्रालय (२०१८)

समग्रमा मासु उत्पादनमा यो प्रदेश तेस्रो स्थानमा रहेको छ (तालिका ४.२१)। यस प्रदेशको सबै जिल्लामा मासु उत्पादन हुने गरेको छ। खासगरी यस प्रदेशका तराईका जिल्ला मासु उत्पादनमा अग्रपंक्ति रहेको देखिन्छ (तालिका ४.२०)।

४.३ भूमि र गुठीको विवरण

४.३.१ भूमिको उपयोगको स्थिति

यस प्रदेशमा ६५५.८२ हजार हेक्टर (३४.२ प्रतिशत) कृषि भूमि रहेको छ (तालिका ४.२२ र ४.२३)। वन क्षेत्रले १००८.७ हजार हेक्टर क्षेत्र (५२.६ प्रतिशत) ओगटेको छ। बुट्यान ११८.८ हजार हेक्टर (६.२ प्रतिशत) भूभागमा रहेको छ र १३.६ हजार हेक्टर जल क्षेत्र रहेको छ। बाँझो जग्गा १०७.६ हजार हेक्टर रहेको छ जसले कूल भूभागको ५.६२ प्रतिशत ओगटेको छ। यस प्रदेशको रुकुममा ११.६ हेक्टर जति हिउँ क्षेत्र रहेको छ। यस प्रदेशका तराई जिल्लाहरूमा कृषि भूमि क्षेत्र र अंश बढी रहेको छ। पाल्पा, अर्घाखाँची र गुल्मीमा बुट्यानले ओगटेको क्षेत्र उल्लेख्य रहेको छ। रुकुम पूर्व र रोल्पामा बाँझो जग्गाको क्षेत्र बढी छ।

तालिका ४.२२ जिल्लागत रुपमा भूमिको प्रयोगको स्थिति

हेक्टर

जिल्ला	कृषि भूमि	वन	बुट्यान	जल क्षेत्र	बाँझोजग्गा	अन्य (हिउँ)	जम्मा
नवलपरासी (पश्चिम)	३४८९१	२९८७८.३	५०७०	१०८७	३०८६.७		७४०९२.३
रुपन्देही	९९८९४	१९८९७	३९८९	१८०७	९०६३		१३४६५०
कपिलबस्तु	१०४१४१	६०५००	२२३२	२६३२	३९५१		१७३४५६
पाल्पा	४४३३२	७२६०७	३२७३६	५३८	७०	४२	१५०३२५
अर्घाखाँची	२४२९२	६९९६१	१९४१४	३०२	८६५		११४८३४
गुल्मी	३६५२४	५१६४९	२६८५३	३६४	३०३३	८०	११८५०३
रुकुम पूर्व	६४८०.५	८७३६२.५	१०६५	६५	३८५७४	११६२७	१४५१७४
रोल्पा	१६४५८	१५००९५	४८६	६७	१९०२७		१८६९३३
प्युठान	२४५८७	९३०४२	३९१९	५२६	८५४७		१३०६२१
दाङ्ग	१०६९३४	१७०१२४	८२३३	१७२७	१०३४३		२९७३६१
बाँके	७१४७५	१०४२६९	९४६१	१९२३	६२९६		१९३४२४
बर्दिया	८५८०९	९९३६४	५३००	२५४८	४७५६		१९७७७७
जम्मा	६५५८१७	१००८७४९	११८७५८	१३५८६	१०७६१२	११७४९	१९९६२७०

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०१६) Compendium of Environment Statistics Nepal 2015, pp.51-53 नोट: नवलपरासी पश्चिम र रुकुम पूर्वको अनुमानित

तालिका ४.२३ जिल्लागत रुपमा भूमिको प्रयोगको स्थिति (प्रतिशतमा)

जिल्ला	कृषि भूमि	वन	बुट्यान	जल क्षेत्र	बाँझो	अन्य (हिउ)
नवलपरासी (पश्चिम)	४७.१४	४०.३७	६.८५	१.४७	४.१७	०.००
रूपन्देही	७४.१९	१४.७८	२.९६	१.३४	६.७३	०.००
कपिलवस्तु	६०.०४	३४.८८	१.२९	१.५२	२.२८	०.००
पाल्पा	२९.४९	४८.३०	२१.७८	०.३६	०.०५	०.०३
अर्घाखाँची	२१.१५	६०.९२	१६.९१	०.२६	०.७५	०.००
गुल्मी	३०.८२	४३.५८	२२.६६	०.३१	२.५६	०.०७
रुकुम पूर्व	४.४६	६०.१८	०.७३	०.०४	२६.५७	८.०१
रोल्पा	८.८४	८०.६४	०.२६	०.०४	१०.२२	०.००
प्यूठान	१८.८२	७१.२३	३.००	०.४०	६.५४	०.००
दाङ्ग	३५.९६	५७.२१	२.७७	०.५८	३.४८	०.००
बाँके	३६.९५	५३.९१	४.८९	०.९९	३.२६	०.००
बर्दिया	४३.३९	५०.२४	२.६८	१.२९	२.४०	०.००
जम्मा	३४.२२	५२.६४	६.२०	०.७१	५.६२	०.६१

स्रोत: तालिका ४.२२

४.३.२ गुठी जग्गाको स्थिति

यस प्रदेशमा रहेका गुठी जग्गाको विवरण तालिका ४.२४ मा दिइएको छ। यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा गुठीसँग सम्बन्धित जग्गाहरू रहेका छन्। कूल ३२,४८१ रोपनी र ५,३४७ विगाहा जग्गा गुठीसँग सम्बन्धित रहेको छ। गुठीसँग सम्बन्धित जग्गाहरू तीन किसिमका रहेका छन्: गुठी अधिनस्थ, गुठी रैतान नम्बरी र गुठी तैनाथी रहेका छन्। कपिलवस्तु, अर्घाखाँची र दाङ्गमा गुठी तैनाथी जग्गा समेत रहेका छन्। क्षेत्रफलको हिसाबले गुठी रैतान नम्बरी जग्गा धेरै रहेको छ। गुठी अधिनस्थ जग्गा कपिलवस्तु र अर्घाखाँचीमा रहेको छ भने गुठी रैतान नम्बरी जग्गा दाङ्ग जिल्लामा धेरै रहेको छ। गुठीसँग सम्बन्धित सबैभन्दा कम जग्गा बर्दियामा रहेको छ।

तालिका ४.२४ गुठी जग्गाको प्रकार र क्षेत्रफल

जिल्ला	जग्गाको किसिम						जम्मा क्षेत्रफल	
	गुठी अधिनस्थ		गुठी रैतान नम्बरी		गुठी तैनाथी		रोपनी	विगाहा
	रोपनी	विगाहा	रोपनी	विगाहा	रोपनी	विगाहा		
नवलपरासी (पश्चिम)				६२९				६२९
रुपन्देही				१,१५५				१,१५५
कपिलवस्तु		२१४		८०७		३६		१,०५७
पाल्पा	१४८		३,१११				३,२५९	
अर्घाखाँची	१,२२१		१०,८००		७७७		१२,७९८	
गुल्मी	१९४		४,५४५				४,७३९	
रुकुम पूर्व			९२				९२	
रोल्पा			९३२				९३२	
प्यूठान			१०,६६१				१०,६६१	
दाङ				२,११०		२८९		२,३९९
बाँके				८७				८७
बर्दिया		२०						२०
जम्मा	१,५६३	२३४	३०,१४१	४,७८८	७७७	३२५	३२,४८१	५,३४७

स्रोत: गुठी संस्थान; नोट: नवलपरासी जिल्लाको पुरानो जिल्ला अनुसार नै रहेको।

४.३.३ कृषि भूमि वितरण स्थिति

कृषि गणना २०६८ ले जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार कृषक परिवार वितरण स्थिति संकलन गरेको छ। तालिका ४.२५ मा यस प्रदेश र नेपालको कृषक परिवारहरूको खेती गरेको जग्गाको क्षेत्र अनुसार वितरण स्थितिलाई देखाएको छ। यस प्रदेशमा कृषक परिवारको संख्या ६९२,९८२ रहेको छ जुन नेपालको कूल कृषक परिवारको १८.१ प्रतिशत हो। यस प्रदेशमा १.६ प्रतिशत (१०,८९५) किसान परिवार जग्गा नभएका छन्। जुन राष्ट्रिय स्तरमा भने यस्तो प्रतिशत ३.० प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशमा एक हेक्टर भन्दा कम जग्गामा खेतीपाती गरेका कृषक परिवारहरूको हिस्सा ७६.५ प्रतिशत रहेको छ। यस्तो हिस्सा समग्र मुलुकमा ७७.६ प्रतिशत रहेको छ। यसरी थोरै जग्गा हुने साना किसानहरूको बाहुल्यता रहेको छ। एक हेक्टर भन्दा कम जग्गा हुने ७६.५ प्रतिशत कृषक परिवारले कूल कृषि जग्गाको ५४.९ प्रतिशत हिस्सा मात्र ओगटेका छन् जुन समग्र मुलुकको ४६.७ प्रतिशत भन्दा बढी हो। १० हेक्टर भन्दा बढी जग्गा हुने किसान परिवार यस प्रदेशमा ०.६ प्रतिशत (१९० परिवार) रहेको छ। यस प्रदेशमा जिल्लागत रूपमा जग्गाको आकार अनुसार कृषक परिवारहरूको वितरण अनुसूची ४.१ मा दिइएको छ।

तालिका ४.२५ जग्गाको आकार अनुसार कृषक परिवारहरूको वितरण

जग्गा अनुसार कृषक परिवार	प्रदेश नं. ५				नेपाल			
	कृषक परिवार र क्षेत्रफल		प्रतिशत		कृषक परिवार र क्षेत्रफल		प्रतिशत	
	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल
जग्गानभएको कृषक परिवार	१०,८९५	६४१.४	१.६	०.१	११५५३८	३११९.३	३.०	०.१
जग्गाभएको कृषक परिवार	६८२,०८७	४७६,७७६.०	९८.४	९९.९	३७१५५५५	२५२२५२०	९७.०	९९.९
०.१हे. भन्दा कम	६१,६६८	३,४४७.४	८.९	०.७	३५५५४९	२००७६.५	९.३	०.८
०.१हे.देखि ०.२हे. भन्दा कम	८४,७६८	१२,४७५.१	१२.२	२.६	४६९९५७	६८१६१.८	१२.१	२.७
०.२हे. देखि ०.५हे. भन्दा कम	२०२,००१	११८,५०५.९	२९.१	२४.८	११६९५०३	३९६७२१	३०.५	१५.७
०.५हे. देखि १ हे. भन्दा कम	१८१,९८८	१२८,०३५.३	२६.३	२६.८	९८४०२२	६९५०६०	२५.७	२७.५
१हे. देखि २हे. भन्दा कम	११५,०९२	१५६,९१९.९	१६.६	३२.९	५४८९७४	७४९८१०	१४.३	२९.७
२हे. देखि ३हे. भन्दा कम	२५,६१०	६०,७२६.५	३.७	१२.७	१२९३६४	३०८५६९	३.४	१२.२
३हे. देखि ४ हे. भन्दा कम	६,५६७	२२,१७०.४	०.९	४.६	३९५०७	१३४३५३	१.०	५.३
४हे. देखि ५हे. भन्दा कम	२,४५६	१०,८१६.०	०.४	२.३	१४८८१	६५३६४.७	०.४	२.६
५हे. देखि १०हे. भन्दा कम	१,७५०	१०,८८५.०	०.३	२.३	१०७४४	६९१७७.१	०.३	२.७
१० हे. भन्दा बढी	१९०	२,७५८.५	०.०	०.६	१०५४	१५२२७.२	०.०	०.६
जम्मा	६९२,९८२	४७७,४१७	१००	१००	३,८३१,०९३	२,५२५,६३९	१००.०	१००.०

स्रोत: कृषि गणना २०६८

४.४ सहकारी क्षेत्रको स्थिति

यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा गरी ४,०४३ वटा सहकारीहरू संचालनमा छन्। सबैभन्दा बढी रुपन्देही ७७९ वटा र दोस्रोमा दाङमा ६२७ वटा सहकारीहरू संचालनमा रहेका छन्। सबैभन्दा कम रुकुम पूर्वमा ४४ वटा सहकारीहरू संचालनमा छन्। विषयगत रुपमा हेर्दा सबै सहकारीहरू मध्ये सबैभन्दा धेरै कृषि सहकारी संस्थाहरू १७४१वटा (४३.१ प्रतिशत) यो प्रदेशमा रहेका छन् भने दोस्रो स्थानमा बचत तथा ऋण सहकारीहरूको संख्या १३०१ वटा (३२.२ प्रतिशत) रहेका छन्। बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरूको संख्या ४८१ रहेको छ (तालिका ४.२६)। यस प्रदेशमा भएका सहकारी संस्थाहरू नेपालको कूल सहकारी संस्था संख्याको ११.७ प्रतिशत हुन

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

आउँछ। यस प्रदेशमा रहेका कृषि सहकारी संस्थाहरू नेपालको कूल सहकारी संस्था संख्याको १५.९ प्रतिशत हुन आउँछ।

यस प्रदेशमा सहकारीका सदस्यहरू ९,६७,२२३ जना रहेको देखिन्छ (तालिका ४.२७)। यहाँ सहकारी क्षेत्रबाट ६,१६२ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी प्राप्त गरेका छन्। रु. ६०२ करोड शेयर पूँजी, रु. २६अर्व ४३ करोड निक्षेप र रु. ३०अर्व ७० करोड कर्जा लगानी यहाँ सहकारी क्षेत्रबाट भएको देखिन्छ। प्रदेशको सहकारी सदस्य संख्या नेपालभरीका सदस्यहरूको १५.३ प्रतिशत हुन आउँछ। शेयर लगानी र निक्षेप परिचालनको स्थिति भने यस प्रदेशमा नेपालको ८.२ प्रतिशत र ८.७ प्रतिशत जति रहेको छ। ऋण लगानी भने ११.२ प्रतिशत रहेको छ (तालिका ४.२७)।

तालिका ४.२६ जिल्लागत रूपमा सहकारी संस्थाहरूको उपस्थिति (असार २०७४)

जिल्ला	बहुउद्देश्यीय	बचत तथा ऋण	कृषि	दुग्ध	अन्य	जम्मा
नवलपरासी(पश्चिम)	४२	१२६	५३	१०	५	२३६
रुपन्देही	११०	३५४	२३६	४९	३०	७७९
कपिलवस्तु	३०	१०३	३२९	१०	२२	४९४
पाल्पा	३४	९०	१०५	१९	१८	२६६
अर्घाखाँची	६	७३	९४	२	१३	१८८
गुल्मी	३२	७१	८६	१०	५७	२५६
रुकुम पूर्व	२	३	२२	१	१६	४४
रोल्पा	१३	४६	९४	०	८	१६१
प्यूठान	१५	७७	५२	३	४६	१९३
दाङ्ग	३४	१९६	२८७	१६	९४	६२७
बाँके	९१	८४	१८५	७	३३	४००
बर्दिया	७२	७८	१९८	१४	३७	३९९
प्रदेश नं. ५	४८१	१,३०१	१,७४१	१४१	३७९	४,०४३
नेपाल	४३७१	१३,५७८	१०,९२१	१,६५८	३,९८४	३४,५१२
प्रदेश नं. ५ %	११.०	९.६	१५.९	८.५	९.५	११.७

स्रोत: सहकारी विभाग

तालिका ४.२७ जिल्लागत रूपमा सहकारी संस्थाहरूको कारोबार स्थिति

जिल्ला	कूल सदस्य	कर्मचारी	शेयर लगानी (रु. करोडमा)	निक्षेप परिचालन (रु. करोडमा)	ऋण लगानी (रु. करोडमा)
नवलपरासी (पश्चिम)	९९,२२१	८२६	६४.७३	३५९.१९	४९३.६६
रुपन्देही	१९८,६४९	१,४७६	२४७.४	१,१७३.३	१,२६९.७
कपिलवस्तु	८८,१२८	७०	३१.८६	१३८.१	८४.३
पाल्पा	७६,१०५	४१०	२२.३७	१४७.८७	१६७.४
अर्घाखाँची	२३,२५०		५०.४	३९.४	५३.७
गुल्मी	४७,५५८	२१०	२०.३६	७७.१	८८.८
रुकुम पूर्व	१,७४८	३४	०.७	०.४	०.७
रोल्पा	१६,३५५	९१	६.२	९.६	१५.७
प्यूठान	३३,१३०	१५०	९.३	३४.१	४९.१
दाङ्ग	१३९,७५१	१,०७९	५८.१५	१६२	२४३
बाँके	१२०,९४२	१,२७९	५३.१	२९४.६	३६९.६
बर्दिया	१२२,३८६	५३७	३७.४	२०७.१	२३३.८९
प्रदेश नं. ५	९६७,२२३	६१६२	६०१.९	२,६४२.८	३,०६९.६
नेपाल	६,३०५,५८१	६०,५१७	७,३१७.९	३०,२१६.४	२७,३७१.०
प्रदेश नं. ५ %	१५.३	१०.२	८.२	८.७	११.२

स्रोत: सहकारी विभाग (२०७४)

४.५ औद्योगिक क्षेत्रको स्थिति

४.५.१ ठूला उद्योगहरू

औद्योगिक गणना २०६८ अनुसार यस प्रदेशमा करीब ९०० जति १० जनाभन्दा बढी रोजगारी दिएका उद्योगहरू रहेका छन्। संख्यात्मक रूपमा दोस्रो धेरै उद्योगहरू भएको प्रदेशमा यो पर्दछ। यस प्रदेशको रुपन्देही जिल्लामा ठूला उद्योगहरू धेरै संख्यामा रहेका छन्। रुपन्देही उद्योग संघमा सदस्य भएका उद्योगहरूको संख्या ८९३ वटा, एशोसियेट सदस्य ३४ वटा र महिला सदस्य ८८ जना रहेका छन्।

रुपन्देहीपछि संख्यात्मक रूपमा क्रमशः बाँके, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बर्दिया, नवलपरासी, र पाल्पामा उद्योगधन्धाहरू रहेका छन्। यस प्रदेशमा करीब ४५ हजार मानिसहरू ठूला उद्योगहरूमा संलग्न रहेका छन्। यहाँ एक दर्जनभन्दा बढी सिमेन्ट उद्योगहरू रहेका छन्। दाङ्ग जिल्लामा पछिल्लो समय सिमेन्ट उद्योग खुलेका छन्।

तालिका ४.२८: ठूला, घरेलु तथा साना उद्योगहरू

जिल्लाहरू	घरेलु तथा साना उद्योग	ठूला उद्योग
नवलपरासी (पश्चिम)	५६९७	५३
रुपन्देही	११९३३	३२०
कपिलबस्तु	४४५०	११०
पाल्पा	२२२७	३५
अर्घाखाँची	२०८७	२२
गुल्मी	३२०५	८
रुकुम पूर्व	१४२	२
रोल्पा	१४५७	१
प्यूठान	२०६९	३
दाङ्ग	५८१०	७८
बाँके	७८९	१८५
बर्दिया	३००८	६५
जम्मा	४२८७४	८८२

स्रोत: घरेलु तथा साना उद्योगका लागि जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू र ठूला उद्योग (१० जना भन्दा बढीलाई रोजगारी दिएका) को लागि केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको औद्योगिक जनगणना २०६८

पछिल्ला वर्षहरूमा सिमेन्ट उद्योगहरू विस्तार भएका छन्। क्लिंकर आयात गरी सिमेन्ट उत्पादन गर्ने ३६ वटा उद्योगमध्ये २१ वटा र आफ्नै क्लिंकरबाट उत्पादन गर्ने ११ वटा उद्योगमध्ये ५ वटा ठूला सिमेन्ट उद्योग यस प्रदेशमा रहेका छन्। त्यस्तै १८ मध्ये ८ छड उद्योगहरू यस प्रदेशमा संचालित छन्। यसका अतिरिक्त मैदा, कुखुराको दाना, हयाचरी, प्लाष्टिकजन्य उत्पादन, कागज, प्लाइउड, फोम, फुटवेयर, मदिरा, जुस, प्रशोधित पानी, जुस, बिस्कुट, चाउचाउ उद्योगहरू पनि संचालनमा रहेका छन्।

४.५.२ घरेलु तथा साना उद्योगहरू

आर्थिक सर्वेक्षण २०७४।७५ का अनुसार यस प्रदेशमा २४,०४४ घरेलु तथा साना उद्योगहरू दर्ता भएका छन्। प्रदेश ३ पछि सबैभन्दा धेरै घरेलु तथा साना उद्योगहरू यस यो प्रदेशमा रहेका छन्। यस प्रदेशका जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा घरेलु तथा साना उद्योग

विकास समितिका कार्यालयहरूबाट जिल्लागत रूपमा संकलन गरिएको तथ्याङ्क अनुसार यस प्रदेशमा ४२,८७४ वटा घरेलु तथा साना उद्योगहरू रहेका छन् (तालिका ४.२८)। जिल्लागत रूपमा हेर्दा रुपन्देहीमा सबैभन्दा बढी ११,९३३ वटा घरेलु तथा साना उद्योगहरू रहेका छन्। त्यस पछि दाङ्ग र नवलपरासीमा त्यस्ता उद्योगहरू रहेका छन्।

यस प्रदेशमा ११० साना, ३९ मझौलार २९ वटा ठूला उद्योग गरी १७८ वटा विदेशी लगानीका उद्योगहरू रहेका छन् (आर्थिक सर्वेक्षण २०७४।७५)। ती उद्योगहरूमा रु. १३ अर्ब ६३ करोड लगानी भएको छ।

नेपाल सरकार उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोग तथा अष्ट्रेलियन सरकार लगायत अन्य विकास साझेदारको आर्थिक सहयोगमा सन् १९९८ देखि शुरु भएको लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडेप) को सफलता पश्चात् यसले विकास गरेको लघु उद्यम विकास मोडेललाई नेपाल सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०६६।६७ देखि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) को रूपमा आन्तरिकीकरण गरिएको थियो। मिति २०७४।४।१ उद्योग मन्त्रालय मन्त्रिस्तरको निर्णय अनुसार ७७ वटै जिल्लाका ५३७ स्थानीय तहमा जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालय मार्फत यो कार्यक्रम सञ्चालन भएको छ।

गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमले प्रदान गरेको सहयोगबाट लाभान्वित उद्यमी संख्या तथा जिल्लागत उद्यमीहरूको हालको अवस्था तथा कार्यक्रमद्वारा सहयोग प्राप्त गरेका उद्यमीको लैङ्गिक विवरण तालिका ४.२९ क मा उल्लेख गरिएको छ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रमले यस प्रदेशका १२ जिल्लाहरूमा २३,४८४ जनालाई उद्यमशीलता तालिम दिइएकोमा १६,९२२ जनाले लघु उद्यम शुरु गरेका छन्। जिल्लागत रूपमा लघु उद्यमका लागि छनोट गरिएका व्यक्तिहरूको संख्या र व्यवसाय शुरु गरेका लघु उद्यमहरूको संख्या तालिका ४.२९ख मा दिइएको छ।

तालिका ४.२९ कः लघुउद्यम विकास कार्यक्रमले सिर्जना गरेका लघुउद्यमीहरू

जिल्लाहरू	सकृय उद्यमी संख्या	कहिले कहि काम गर्ने उद्यमी संख्या	कामगर्न छोडेको उद्यमी संख्या	अन्य	पुरुष	महिला	जम्मा
नवलपरासी(पश्चिम)	९०२	५८३	४	१४	३४०	१,१६३	१,५०३
रूपन्देही	६२९	०	०	०	५३	५७६	६२९
कपिलबस्तु	१,७९१	४७६	२७	३९	६३६	१,६९७	२,३३३
पाल्पा	६४४	०	०	०	८३	५६१	६४४
अर्घाखाँची	१२०	०	०	०	७	११३	१२०
गुल्मी	५८८	०	०	०	८३	५०५	५८८
रुकुम पूर्व	१,०८०	१३६	४	११८	२४८	१,०९०	१,३३८
रोल्पा	२,०३७	१३६	७४	५७	४९१	१,८१३	२,३०४
प्युठान	२,५२९	४०५	३५८	२१४	१,०२६	२,४८०	३,५०६
दाङ्ग	२,२५०	३६१	८७०	५१	८९१	२,६४१	३,५३२
बाँके	२,११४	१,२५६	९३	५४	४२१	३,०९६	३,५१७
बर्दिया	२,४१९	७९७	२१३	२४३	७८३	२,८८९	३,६७२
जम्मा	१७,१०३	४१५०	१,६४३	७९०	५०६२	१८६२४	२३,६८६

स्रोत: GESIMIS, उद्यम सूचना केन्द्र, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य भनेको बहिस्करणमा पारिएका समुदाय तथा गरिब महिला, दलित, जनजातिहरूलाई विशेष प्राथमिकतामा कार्यक्रमको सहयोगलाई विस्तार गर्नु रहेको आधारमा मेडपाले हालसम्म यस प्रदेशका १२ जिल्लामा सहयोग पुऱ्याउने लघु उद्यमीहरूको समावेशिताको विवरण निम्नानुसार रहेकोछ ।

तालिका ४.२९ ख: कार्यक्रमबाट सहयोग प्राप्त गरेको लघु उद्यमीहरूको समावेशी विवरण

जिल्लाहरू	ब्राह्मण क्षेत्री	दलित	आदिवासी जनजाति	मुस्लिम	मधेशी	अन्य	जम्मा
नवलपरासी (पश्चिम)	३३६	३९५	५६८	३१	१७३	०	१५०३
रुपन्देही	८७	१८०	१८७	११	१५४	१०	६२९
कपिलवस्तु	४१९	५५८	७२५	९७	५१६	१८	२३३३
पाल्पा	५५	१२३	४१९	०	०	४७	६४४
अर्घाखाँची	४७	३८	३५	०	०	०	१२०
गुल्मी	२०३	१५७	२२६	०	०	२	५८८
रुकुम पूर्व	२५५	३६३	७२०	०	०	०	१३३८
रोल्पा	४४२	५२८	१३२९	०	१	४	२३०४
प्युठान	१२९३	७६२	१४२१	५	९	१६	३५०६
दाङ्ग	१३१६	५१५	१६३३	५	५६	७	३५३२
बाँके	९६७	८५१	१०६१	१७३	३८०	८५	३५१७
बर्दिया	९८८	६५७	१८४८	२६	१४८	५	३६७२
जम्मा	६४०८	५१२७	१०१७२	३४८	१४३७	१९४	२३६८६
प्रतिशत	२७%	२२%	४३%	१%	६%	१%	

स्रोत: GESIMIS, उद्यम सूचना केन्द्र, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

जिल्लागत रूपमा गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सहयोगमा संचालित उद्यमहरूको उत्पादन वस्तु तथा सेवाहरूको प्रकृतिको आधारमा निम्न प्रकारका रहेका छन्।

तालिका ४.२९ ग: कार्यक्रमबाट सहयोग प्राप्त गरेको लघु उद्यमीहरूको वर्गीकरण

प्रकार	उद्यमी संख्या	प्रतिशत
वन तथा कृषिमा आधारित	१६,२५०	६८.६१
सेवा	३,४२२	१४.४५
उत्पादनमा आधारित	२,५४७	१०.७५
पर्यटन	२६२	१.११
निर्माण	४१	०.१७
सूचना प्रविधि	५६	०.२४
उर्जा	१	०.००
अन्य	११०७	४.६७
जम्मा	२३,६८६	१००

स्रोत: GESIMIS, उद्यम सूचना केन्द्र, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

४.५.३ औद्योगिक क्षेत्रहरू

यस प्रदेशको नेपालगन्जमा संचालनमा रहेको ११.९ हेक्टर (२३३ रोपनी) क्षेत्रफलमा फैलिएको औद्योगिक क्षेत्रमा २८ वटा उद्योगहरू संचालनमा, २ वटा निर्माणाधीन र ३ वटा बन्द रहेको अवस्था छ। त्यस्तै, २२.१ हेक्टर (४३४ रोपनी) क्षेत्रफल रहेको बुटवल औद्योगिक क्षेत्रमा ६४ वटा उद्योगहरू संचालनमा र ३ वटा बन्द रहेको अवस्था छ। रुपन्देहीको मोतिपूर र बाँकेको नौवस्तामा नयाँ औद्योगिक क्षेत्र निर्माणाधीन रहेको छ।

तालिका ४.३० संचालनमा रहेका औद्योगिक क्षेत्रहरू

औद्योगिक क्षेत्र	स्थापना भएको वर्ष	क्षेत्रफल (हेक्टर)	संचालनमा रहेका उद्योगहरू	रोजगारी संख्या
बुटवल	सन् १९७६	२२.१	६४	१६१७
नेपालगन्ज	सन् १९७३	११.९	२८	९९४

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०७४।७५

४.५.४ विशेष आर्थिक क्षेत्र

यस प्रदेशको भैरहवामा नेपालको पहिलो विशेष आर्थिक क्षेत्र स्थापना भएको छ। निर्यातजन्य उद्योगहरूलाई प्रवर्द्धन गर्न उक्त विशेष आर्थिक क्षेत्र स्थापना गरिएको हो। यस विशेष आर्थिक क्षेत्र ३६.८ हेक्टर क्षेत्रफलको रहेको छ जहाँ नयाँ उद्योगहरू स्थापना शुरू हुने क्रममा रहेको छ।

४.५.५ व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू

२०७५ सालको जेठ महिनामा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले गरेको राष्ट्रिय आर्थिक गणनाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार यस प्रदेशमा १४७,८९२ वटा व्यावसायिक प्रतिष्ठान संचालनमा रहेका छन् जसमा ५२७,९६० जना संलग्न रहेका छन्। व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरूको संख्यात्मक रूपमा यो प्रदेश प्रदेश १ (१६८,४३४) र प्रदेश ३ (२८२,०५६) पछि तेस्रो स्थानमा रहेको छ। जिल्लागत व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरूको संख्या तालिका ४.३१ मा दिइएको छ। सबैभन्दा बढी रुपन्देहीमा १३,६०७ वटा व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू रहेका छन् जुन यस प्रदेशको २६ प्रतिशत हुन आउँछ। त्यसपछि बाँकेमा १८,६९८ वटा व्यावसायिक प्रतिष्ठान संचालनमा छन्।

तालिका ४.३१ व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरूको संख्या र संलग्न जनशक्ति

जिल्ला	व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू	संलग्न जनशक्ति		
		पुरुष	महिला	जम्मा
नवलपरासी (पश्चिम)	११,२२६	२९,७६३	१८,७६५	४८,५२८
रुपन्देही	३८,४१५	१०५,९१२	५७,१३३	१६३,०४५
कपिलबस्तु	१३,६०७	३०,१८५	११,२४३	४१,४२८
पाल्पा	८,७०१	१४,२०८	१२,१७७	२६,३८५
अर्घाखाँची	६,६१९	९,१५२	६,१७२	१५,३२४
गुल्मी	९,५४७	१७,८२६	१८,३४७	३६,१७३
रुकुम पूर्व	१,०२०	१,५१६	१,२३७	२,७५३
रोल्पा	५,०९६	८,५१८	७,१३३	१५,६५१
प्यूठान	५,६३२	१२,१६८	१०,१६८	२२,३३६
दाङ्ग	१४,४१५	२८,४०२	२२,८०३	५१,२०५
बाँके	१८,६९८	४३,७०१	२०,५२२	६४,२२३
बर्दिया	१४,९१६	२४,५६६	१६,३२३	४०,८८९
प्रदेश नं. ५	१४७,८९२	३२५,९१७	२०२,०२३	५२७,९६०
नेपाल	९२२,४४५	२,०४४,९८९	१,३६३,७५७	३,४०८,७४६
प्रदेश नं. ५ %	१६.०	१५.९	१४.८	१५.५

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५क)

४.६ खानी तथा खानीजन्य उद्योगको स्थिति

यस प्रदेशको तराई र पहाडी जिल्लामा विभिन्न खालका खानी तथा खनिजजन्य पदार्थ रहेका छन्। यसको पूर्ण उत्खनन र प्रयोग हुन सकेको छैन। यहाँ चुनढुंगा, कोइला, फलाम, सुन, तामा, स्लेट, जिंक, रोडाढुंगा उपलब्ध छन्। यस प्रदेशको दाङ्गमा आधा दर्जन जति कोइला उद्योगहरू संचालनमा छन्। चुनढुंगा उपयोग गरेर सिमेन्ट उद्योग खुल्ने क्रम बढेको छ। तालिका ४.३२ र ४.३३ मा हालसम्म यस प्रदेशमा खानीको खोजतलास कार्य र उत्खनन कार्यका लागि विभिन्न व्यक्ति तथा कम्पनीलाई लाइसेन्स दिइएको छ। यस प्रदेशमा ८६ जना व्यक्ति तथा संस्थाहरूले विभिन्न खानीहरूको खोजतलास कार्यको लागि लाइसेन्स लिएका छन्। सबैभन्दा बढी पाल्पामा कोइला, डोलामाइट, फलाम, लाइमस्टोन र क्वारजाइट गरी २७ वटा लाइसेन्स खानी तथा भूभर्ग विभागबाट जारी भएका छन्। दाङ्गमा पनि डोलामाइट सुन, सीसा, रेड क्ले र लाइमस्टोन गरी २७ वटा लाइसेन्स जारी भएका छन्। लाइमस्टोनको अर्घाखाँचीमा १ र प्यूठानमा ८ वटा लाइसेन्स जारी भएका छन्। रोल्पामा लाइमस्टोनको १६ र सुनको १ वटा खोजतलासको लाइसेन्स जारी भएका छन्।

यस प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७४।७५ सम्ममा उत्खनन कार्यको लागि ३३ वटा लाइसेन्स जारी भएका छन्। कोइला, फलाम र लाइमस्टोन गरी १४ वटा लाइसेन्स पाल्पामा र कोइला र लाइमस्टोनको लागि दाङमा १२ वटा लाइसेन्स जारी भएका छन्। अर्घाखाँची, प्यूठान र रोल्पामा पनि लाइमस्टोनको उत्खननकार्यका लागि लाइसेन्स जारी भएका छन्। यसरी खोजतलास र उत्खनन कार्यको लागि बढी लाइसेन्स चुनहुँगाका लागि रहेका छन्। यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची ४.२ र ४.३ मा दिइएको छ।

तालिका ४.३२ खानी खोजतलासका लागि जारी भएको लाइसेन्ससम्बन्धी विवरण
(२०७४।७५ सम्म)

जिल्ला	खानीको प्रकार	संख्या
पाल्पा	कोइला	३
	डोलामाइट	३
	फलाम	१
	लाइमस्टोन	१९
	क्वारजाइट	१
अर्घाखाँची	लाइमस्टोन	७
रोल्पा	सुन	१
	लाइमस्टोन	१६
प्यूठान	लाइमस्टोन	८
दाङ	डोलामाइट	१
	सुन	४
	सीसा	१
	लाइमस्टोन	२०
	रेड क्ले	१
बाँके	सिलिका स्याण्ड	१
जम्मा		८६

स्रोत: खानी तथा भूगर्भ विभाग

तालिका ४.३३ खानी उत्खनन कार्यका लागि जारी भएको लाइसेन्स (२०७४।७५ सम्म)

जिल्ला	खानीको प्रकार	संख्या
पाल्पा	कोइला	३
	फलाम	१
	लाइमस्टोन	१०
अर्घाखाँची	लाइमस्टोन	१
रोल्पा	लाइमस्टोन	५
प्यूठान	लाइमस्टोन	१
दाङ्ग	कोइला	९
	लाइमस्टोन	३
जम्मा		३३

स्रोत: खानी तथा भूगर्भ विभाग

निर्माण कार्यका लागि प्रयोग हुने गिट्टी र बालुवाको प्रमुख हिस्सा नदी र बगरबाट निकाल्ने गरिन्छ। विभिन्न क्रसर उद्योगहरू संचालनमा भएपनि यकिन तथ्याडक उपलब्ध छैन। यो प्रदेशमा रहेका नदीनालाहरूमा प्राप्त हुने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको नविकरणीय क्षमताको पहिचान गरी उत्खनन गरेर तथा योजनाबद्ध हिसाबले पहाडहरूको उत्खनन गरेर नेपालमा गर्नुपर्ने ठूलो स्केलको भौतिक संरचनाको निर्माणलाई निर्माण सामग्री पुऱ्याउन सकिन्छ। साथै यो प्रदेश भारतको बलौटे माटोप्रधान उत्तर प्रदेशको नजिकै भएकोले ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा त्यता निर्यात गरेर यथेष्ट आम्दानी गर्न सकिने संभावना छ।

४.७ पर्यटन क्षेत्रको स्थिति

४.७.१ पर्यटक आगमन स्थिति

यस प्रदेशमा खास गरी धार्मिक पर्यटकहरू बढी आउने गर्दछन्। बाह्य पर्यटकका लागि गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी मुख्य आकर्षणको रूपमा रहेको छ। साथै, मानसरोवार यात्राका लागि जाने भारतीय पर्यटकहरूको लागि नेपालगन्ज आधार ठाँउको रूपमा रहेको छ। सन् २०१८ मा लुम्बिनीमा आन्तरिक र बाह्य गरी १५ लाख ३२ हजार १४४ पर्यटकहरूले भ्रमण गरेका थिए (तालिका ४.३४)। सो वर्ष भारतबाट १ लाख ९२ हजार ४१० र तेस्रो मुलुकहरूबाट १ लाख ८९ हजार १८० जना पर्यटकहरू लुम्बिनी आएका थिए। सन् २०१८ मा भारत र तेस्रो मुलुकबाट आएका पर्यटकहरू उल्लेख्य बढेको देखिन्छ तर नेपालीको संख्यामा कमी आएको छ। लुम्बिनी आउने विदेशी पर्यटकहरूमा सबैभन्दा बढी श्रीलंका र दोस्रो स्थानमा थाइल्याण्डका रहने गरेका छन्। नेपाल सरकारले सन् २०२० लाई नेपाल भ्रमण वर्षको रूपमा मनाउने घोषणा

गरिसकेको हुनाले आउने वर्षहरूमा लुम्बिनीमा पर्यटकको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि हुने अनुमान गर्न सकिन्छ।

तालिका ४.३४ लुम्बिनी भ्रमणमा आएका पर्यटकहरूको संख्या

प्रकार	२०१५	२०१६	२०१७	२०१८	वृद्धिदर(%)		
					२०१६	२०१७	२०१८*
नेपाल	४८७६८०	१०१५१५८	१२५१३४६	११७०५४४		२३.३	-६.५
भारत	१३०२६२	१३४२६९	१५५४४४	१९२४१०	३.१	१५.८	२३.८
तेस्रो मुलुकहरू	१२९१८०	१३६२५३	१४५७९६	१६९१८०	५.५	७.०	१६.०
जम्मा	७४७९२२	१२८५६८०	१५५२५८६	१५३२९४४		२०.८	-१.३

स्रोत संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय (२०१६, २०१७, २०१८) र * लुम्बिनी विकास कोष

४.७.२ पर्यटकस्तरीय होटल तथा लज

पर्यटकको वृद्धिसंगै रुपन्देही र बाँकेमा स्तरीय होटलहरू विस्तार भइरहेका छन्। २०७५ असारसम्म रुपन्देहीमा ५३ वटा पर्यटकस्तरीय होटल तथा लजहरू रहेका छन् जसमा १९२१ वटा बेडहरू रहेका छन्। त्यस्तै, पाल्पामा ६४ बेड भएको एक वटा होटल, बाँकेमा ४७ वटा (२४०० बेड), बर्दियामा १७ वटा (२३० बेड), र दाङमा १६५ वटा (२२२४ वटा) पर्यटक स्तरीय होटल तथा लजहरू रहेका छन्।

तालिका ४.३५ पर्यटकस्तरीय होटल तथा लजहरूको संख्या

जिल्ला	होटल तथा लजको संख्या	बेडको संख्या
रुपन्देही	५३	१९२१
पाल्पा	१	६४
बाँके	४७	२४००
बर्दिया	१७	२३०
दाङ	१६५	२२२४

स्रोत: होटल एशोशियसन (नेपाल राष्ट्र बैकको आर्थिक गतिविधि अध्ययन २०७५ असार)

४.७.३ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

प्राकृतिक, भौगोलिक र सास्कृतिक विविधताले गर्दा यो प्रदेश पर्यटन उद्योगको मुख्य केन्द्र बन्नसक्ने धेरै आधारहरू रहेका छन्। विश्व परिचित विश्व सम्पदा सूचिमा रहेको गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीका अतिरिक्त गौतम बुद्धसंग सम्बन्धित अन्य ठाँउहरू जस्तै तिलौराकोट (प्राचीन कपिलवस्तु), देवदह, रामग्राम, कुदान, निक्लिहवा, सागरहवा, गोटीहवा आदि रहेका छन्। कपिलवस्तु, रुपन्देही र नवलपरासीका जमिनमुनी रहेका प्राचीन सभ्यताहरू उत्खनन हुन बाँकी छ। अहिलेसम्म तिलौराकोटमा मात्र उत्खनन भइरहेको छ। यसका अतिरिक्त पर्यटक आकर्षण गर्न सकिने यस प्रदेशमा बाँके र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन्। यस प्रदेशमा १०० भन्दा बढी जातजातिहरू बसोबास गर्ने गरेका छन्। थारू र मगर संस्कृतिको बाहुल्यता रहेको यस प्रदेशमा यी संस्कृतिहरू पनि पर्यटकहरूलाई आकर्षक हुन सक्छन्। संस्कृति प्रवर्द्धन गर्दै होमस्टेको विकास गर्न सकिन्छ। बर्दिया, रुपन्देही र रुकुम पूर्वमा होमस्टेको शुरुवात भएको पनि छ।

कपिलवस्तुमा जिल्लामा रहेको जगदिशपुर ताल विश्व सिमसार क्षेत्रमा पर्दछ र दुर्लभ चराहरूको बासस्थानको रूपमा रहेको छ। यो तालमा विभिन्न खालका चराहरू, उभयचर, माछाहरू र अन्य जलचरहरू पाइन्छ जुन प्राकृतिक र जैविक अनुसन्धानको केन्द्र बन्न सक्छ। अन्य जिल्लाहरूमा पनि साना ठूला तालहरू रहेका छन् जसलाई पर्यटनको केन्द्र बनाउन सकिन्छ। उदाहरणका लागि अर्घाखाँचीको ठाडा र खन दह, बाँकेको वाटर फाउण्टेन, दाङको बाहकुने, जखेरा, ज्यामिरे ताल, चरिङ्गे दह, जखेरा ताल रोल्पाको विवाह दह, जाँगा दह र पारिवाड दह, पाल्पाको सत्यवति, प्रभास र सुके ताल, रुपन्देहीको गजेडी गैडहवा, नन्द भाउजु, सुकैया ताल, बर्दियाको बढैया, अनौहवा, लक्ष्मणा र कृष्णसार ताल आदि पनि पर्यटन प्रवर्द्धनका आधार बन्न सक्छन्। यस प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा रहेका तालहरूको सूची तालिका ४.३६ मा दिइएको छ।

तालिका ४.३६ प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका तालहरू

जिल्ला	ताल
नवलपरासी (पश्चिम)	नन्दन ताल, बुद्धमंगल ताल
रुपन्देही	दानापुर, गजडी, गौडहवा, नन्द भाउजु , सुकैया, कपरकट्टी
कपिलबस्तु	जगदिशपुर, सागर, लम्बुसागर, सेखवानिया, निग्लिसागर, शंकरपुर, अजिगरा, बुढी, हरिहर, देउरी, बरकलपुर, शिहोरोवा, तुल्सीहिल्वार
पाल्पा	सत्यवति, प्रभास, सिता कुण्ड, सुके
अर्घाखाँची	ठाडा दह, खन दह, सेन्जेड दह, रातापोखरी
गुल्मी	टिमुरे ताल
रुकुम पूर्व	छिप्री दह, कमल दह, गुप्त दह, सुन दह, नौ दह
रोल्पा	विवाड दह, जाँगा दह, र पारिवाड
प्यूठान	भिड्ग्री दह, टिराम दह
दाङ्ग	बाहकुने, चरिङ्गे, जखेरा, ज्यामिरे, भोटे दह, तत्व कुण्ड
बाँके	पुरैना पुरैनी, बनकट्टा, फुलट्याडग्रा, रानी तलाउ, टेरी ताल, वाटरपार्क
बर्दिया	बढैया, गोनाना, तारा ताल, लक्ष्मणा, कृष्णसार, सटखोलवा, अरनौहवा

स्रोत: जिल्ला प्रोफाइल

ऐतिहासिक महत्वका क्षेत्रहरू पनि यस प्रदेशमा रहेका छन्। पाल्पाको तानसेन दरबार, रानीमहल, रामपिथेकस क्षेत्र, अर्गली दरबार, माथागढी, बल्ढेङ्गगढी, अर्घाखाँचीको बल्कोट पौवा र अर्घाकोट दरबार, रोल्पाको थवाड, गुल्मीको चन्द्रकोट, मुसिकोट र रुपन्देहीको जितगढी किल्लालाई पनि पर्यटक आकर्षण गर्ने केन्द्रको रूपमा विकास गर्न सकिन्छ (तालिका ४.३७)।

तालिका ४.३७ प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका केही ऐतिहासिक क्षेत्रहरू

जिल्लाहरू	ऐतिहासिक महत्वका क्षेत्रहरू
नवलपरासी(पश्चिम)	रामग्राम, बाबा बर्दगोरिया धाम
रुपन्देही	जितगढी, लुम्बिनी, देवदह
कपिलबस्तु	तिलौराकोट, सोनवागढ, कुदान, सगरहवा, निग्लिहवा, गोटीहवा, शिवगढी
पाल्पा	तानसेन दरबार, रानीमहल, रामपिथेकस क्षेत्र, अर्गली दरबार, माथागढी, बल्ढेङ्गाढी
अर्घाखाँची	बल्कोट पौवा, अर्घाकोट दरबार, खाँचीकोट
गुल्मी	चन्द्रकोट, मुसिकोट दरबार
रुकुम पूर्व	
रोल्पा	थवाङ, गजुलकोट, खुग्रीको दरबार
प्यूठान	ओखरकोट
दाङ्ग	कोइलाबास
बाँके	
बर्दिया	

स्रोत: जिल्ला प्रोफाइल

यस प्रदेशमा प्रायः सबै जिल्लाहरूमा धार्मिक पर्यटनको आधार बन्न सक्ने प्रख्यात देवीदेवताका मन्दिरहरू रहेका छन्। उदाहरणको लागि प्यूठानको स्वर्गद्वारी, अर्घाखाँचीको सुपादेउराली र पाणिनी तपोभूमि, पाल्पाको भैरवस्थान, आनन्द विहार, गुल्मीको रुरु क्षेत्र र रेसुङ्गा, बाँकेको बागेश्वरी, बर्दियाको ठाकुरद्वार, दाङ्गको रत्ननाथ, रोल्पाको जलजला, नवलपरासीको त्रिवेणीधाम आदि रहेका छन् (तालिका ४.३८)।

तालिका ४.३८ प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका धार्मिक क्षेत्रहरू

जिल्लाहरू	धार्मिक महत्वका क्षेत्रहरू
नवलपरासी (पश्चिम)	रामग्राम, त्रिवेणीधाम, पाल्ही भगवती, महलपोखरी, मदरबा
रुपन्देही	लुम्बिनी, देवदह, सिद्धबाबा
कपिलबस्तु	तिलौराकोट, कुदान, शिव मन्दिर धानखोला, समयमाइ मन्दिर
पाल्पा	भैरवस्थान, आनन्द विहार, भगवती मन्दिर
अर्घाखाँची	सुपा देउराली, पाणिनी तपोभूमि, अर्घा, छत्रदेव
गुल्मी	रुरू क्षेत्र, रेसुङ्गा, रुद्रवेणी, मालिका
रुकुम पूर्व	
रोल्पा	जलजला, त्रिपुरासुन्दरी
प्यूठान	स्वर्गद्वारी, ऐरावती, गौमुखी र नौबहिनी
दाङ्ग	रत्ननाथ, धारापानी (पाण्डेश्वर महादेवधाम)
बाँके	बागेश्वरी, भुवरभवानी, बर्फेनी बाबा, गोवर्धन धाम
बर्दिया	ठाकुरद्वार, केदारेश्वर धाम, वड्की भवानी

यस प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा प्राकृतिक स्थलहरू र प्राकृतिक रूपले निर्मित गुफाहरू पनि पर्यटनको केन्द्र बन्न सक्छन्। यस प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा रहेका सुन्दर ठाँउहरू र गुफाहरू तालिका ४.३९ मा दिइएको छ।

तालिका ४.३९ प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका प्राकृतिक स्थलहरू

जिल्लाहरू	सुन्दर प्राकृतिक ठाउँहरू	गुफाहरू
नवलपरासी (पश्चिम)	संसारकोट	
रुपन्देही	मणिमुकुन्दसेन पार्क	
कपिलबस्तु		उमरी, धानखोला
पाल्पा	श्रीनगर	सिद्ध गुफा
अर्घाखाँची	पणेना	दुर्वासा गुफा
गुल्मी	रेसुङ्गा	विचित्र गुफा
रुकुम पूर्व	पदमार्ग, पुथा हिमाल (७२४६ मि.), दोगारी हिमाल (६५३६ मि.), सामजाङ हिमाल, निम्कु हिमाल, सिस्ने हिमाल (५९११ मि.), ढोरपाटनशिकार आरक्ष, तातोपानी आउने ठाउँहरू, छहरा र झरनाहरू	देउराली गुफा
रोल्पा	जलजला, सुनछहरा झरना	शिव गुफा
प्यूठान	स्वर्गद्वारी	गौमुखी गुफा
दाङ्ग	दाङ्ग देउखुरी उपत्यका, पुरन्धारा झरना	चमेरे गुफा
बाँके	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, गाबर भ्याली	
बर्दिया	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	

४.८ वित्तीय क्षेत्रको स्थिति

४.८.१ वित्तीय संस्थाहरूको संख्यात्मक उपस्थिति

२०७५ मंसिर महिनासम्ममा यस प्रदेशमा ४७६ वाणिज्य बैंकहरूका, २९७ विकास बैंकका र २९ वित्त कम्पनीहरूका गरी ८०२ वटा शाखाहरू संचालनमा रहेका छन्। औसतमा यस प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको एक शाखाले ६१९१ जनालाई बैंकिङ्ग सेवा पुऱ्याएको स्थिति छ जुन राष्ट्रिय औसत (६४१०) भन्दा राम्रो हो। यस प्रदेशको रुपन्देहीमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको एक शाखाले ३९६२ जनालाई वित्तीय सेवा पुऱ्याएको छ भने रोल्पामा सबैभन्दा बढी १५६७४ जनालाई वित्तीय सेवा पुऱ्याउनु परेको स्थिति छ। २०७५ मंसिर महिनासम्ममा १०७ वटा स्थानीय तहहरूमा वाणिज्य बैंकका शाखा पुगेका छन् र २ वटा स्थानीय तहमा वाणिज्य

बैंकका शाखा पुग्न बाँकी रहेको छ। समग्रमा वाणिज्य बैंकका १४.९ प्रतिशत, विकास बैंकका २६.१ प्रतिशत र वित्त कम्पनीका १४.९ प्रतिशत शाखाहरू यस प्रदेशमा रहेका छन्।

तालिका ४.४० जिल्लागत रूपमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको शाखा संख्या (मंसिर २०७५)

जिल्लाहरू	वाणिज्य बैंक	विकास बैंक	वित्त कम्पनी	जम्मा	जनसंख्या प्रति शाखा
नवलपरासी (पश्चिम)	३३	२५	२	६०	६१००
रुपन्देही	१४०	१०५	१४	२५९	३९६२
कपिलवस्तु	३९	२१	४	६४	१०१२०
पाल्पा	३७	११		४८	५२४४
अर्घाखाँची	१९	७		२६	७७५७
गुल्मी	२६	१६		४२	६२४४
रुकुम पूर्व	४	०		४	१४३०९
रोल्पा	१३	२		१५	१५६७४
प्यूठान	१६	१२		२८	८५५२
दाङ्ग	५८	४४	४	१०६	५९२२
बाँके	६८	३५	५	१०८	५३८५
बर्दिया	२३	१९		४२	१११५४
प्रदेश नं. ५	४७६	२९७	२९	८०२	६१९१
नेपाल	३२००	११३६	१९५	४५७१	६४१०
प्रदेश नं. ५ %	१४.९	२६.१	१४.९	१७.५	

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक (२०७५क)

४.८.२ बचत तथा कर्जाको स्थिति

नेपाल राष्ट्र बैंकले यस प्रदेशका १२ वटा जिल्ला मध्ये प्यूठान, रुकुम र रोल्पा बाहेक ९ वटा जिल्लाको तथ्याङ्क संकलन गर्ने गरेको छ। समग्रमा यस प्रदेशमा बचत भन्दा कर्जा प्रवाहको मात्रा बढी रहेको छ। २०७५ असार मसान्तमा रु. ४९ अर्ब २४ करोड जति रकम बचत भन्दा बढी कर्जा प्रवाह भएको थियो। नवलपरासी, रुपन्देही, दाङ्ग, अर्घाखाँची र बाँके जिल्लामा बचत परिचालन भन्दा कर्जा प्रवाह बढी रहेको छ भने अन्य जिल्लाहरूमा कर्जा प्रवाह भन्दा बचत परिचालन बढी रहेको छ।

कृषि कर्जाको स्थिति कृषि गणना २०६८ बाट तालिका ४.४२ मा दिइएको छ। ७८ प्रतिशत कृषक परिवारहरूले कृषि ऋण लिएका छन्, करीब २२ प्रतिशत कृषक परिवारहरूले कृषि ऋण लिएका छन्।

तालिका ४.४१ कर्जा र बचत संकलनको स्थिति (२०७५असार मसान्त) रु. करोडमा

जिल्ला	कर्जा	बचत	कर्जा बचतको फरक
नवलपरासी *	२५३९.४	२२२९.९	३०९.५
रूपन्देही	१४४९८.२	१०४६७.६	४०३०.६
कपिलबस्तु	९४०.९	१२९०.३	-३४९.४
पाल्पा	६७३.०	१०६८.१	-३९५.१
अर्घाखाँची	७०८.४	६९१.६	१६.८
गुल्मी	३३६.२	८८३.०	-५४६.८
दाङ्ग	२८७८.६	२५२३.९	३५४.७
बाँके	४६३६.७	३०४६.४	१५९०.३
बर्दिया	७१९.८	८०६.६	-८६.८
जम्मा	२७९३१	२३००७	४९२३.८

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक(२०७५ख), * पुरानो जिल्ला अनुसार

तालिका ४.४२ कृषि कर्जा उपलब्धताको स्थिति

विवरण	प्रदेश नं ५	प्रतिशत	नेपाल	प्रतिशत
कूल कृषक परिवार	६९७२९३	१००	३८३१०९३	१००
कर्जा नलिएका कृषक परिवार	५४७०१७	७८.४	२९९५१७२	७८.२
कर्जा लिएका कृषक परिवार	१५०२७७	२१.६	८३५९२१	२१.८
सहकारी	२२३०५	१४.८	१३१०३८	१५.७
कृषि विकास बैंक	२०६२७	१३.७	१०५४२८	१२.६
वाणिज्य बैंक र वित्तीय संस्था	१४९५२	९.९	७२५४१	८.७
किसान समूह	१५२५१	१०.१	८१४०१	९.७
महिला समूह	२१०६१	१४.०	१०८२२२	१२.९
नातागोता	४८७६९	३२.५	२८८९८७	३४.६
अन्य	७३१३	४.९	४८३०५	५.८

स्रोत: कृषि गणना २०६८

सबैभन्दा बढी एक तिहाई कृषि ऋण लिएका कृषक परिवारहरूले नातागोताबाट ऋण लिएका छन्। नेपालको समग्र अवस्थाको तुलनामा यस प्रदेशमा सहकारीबाट कृषि ऋण लिने कृषक परिवारको हिस्सा कम भए पनि कृषि विकास बैंक, वाणिज्य बैंक र वित्तीय संस्था, किसान समूह

र महिला समूहहरूबाट कृषि ऋण लिने कृषक परिवारहरूको हिस्सा बढी रहेको छ। वाणिज्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट यस प्रदेशमा जम्मा ९.९ प्रतिशत कृषक परिवारहरूले मात्र कृषि ऋण लिएका छन्। महिला समूहहरूबाट कृषि कर्जा लिने कृषक परिवारहरूको हिस्सा १४ प्रतिशत रहेको छ।

४.८.३ प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका वित्तीय संस्थाहरू

यस प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका वित्तीय संस्थाहरूलाई तालिका ४.४३ मा दिइएको छ। यस प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका ८ वटा विकास बैंकहरू छन्। सातवटा विकास बैंकको कार्य क्षेत्र ३ वटा जिल्ला रहेको छ भने एउटाको मात्र ९ वटा जिल्ला रहेको छ। साना स्तरका विकास बैंकहरू मात्र यस प्रदेशमा रहेका छन्।

तालिका ४.४३ प्रदेश नं ५ मा केन्द्रीय कार्यालय रहेका वित्तीय संस्थाहरू

क्र. स.	वित्तीय संस्था	केन्द्रीय कार्यालय रहेको ठेगाना	स्थापना भएको मिति	कार्य क्षेत्र
१	कर्णाली विकास बैंक लि.	नेपालगन्ज, बाँके	२०६०/११/०६	दाङ, बाँके र बर्दिया
२	तिनाउ विकास बैंक लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६३/०७/१५	रुपन्देही, नवलपरासीचितवन
३	भार्गव विकास बैंक लि.	नेपालगन्ज, बाँके	२०६४/०५/१३	दाङ, बाँके र बर्दिया
४	पूर्णिमा विकास बैंक लि.	सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०६५/०२/०७	रुपन्देही, नवलपरासीचितवन
५	मिसन डेभलपमेन्ट बैंक लि.	बुटवल,	२०६७/०३/०१	रुपन्देही, नवलपरासीकपिलवस्तु
६	नेपाल कम्युनिटी डेभलपमेन्ट बैंक लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६७/०७/१७	रुपन्देही, नवलपरासीचितवन
७	साइन रेसुङ्गा डेभलपमेन्ट बैंक लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०७३/०२/२९	रुपन्देही, नवलपरासी, अर्घाखाँची, गुल्मी, पाल्पा, दाङ, प्यूठान, कपिलवस्तु, बागलुङ,
८	वेस्टर्न डेभलपमेन्ट बैंक लि.	घोराही, दाङ	२०७४/०६/२९	दाङ, बाँके र बर्दिया

स्रोत: https://nrb.org.np/bfr/bfi_list/List%20of%20BFIs%20Poush_2075_Nepali.pdf

४.८.४ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको उपस्थिति

तालिका ४.४४ मा यस प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सूची दिइएको छ। अहिलेसम्म ९ वटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको केन्द्रीय कार्यालय यस प्रदेशमा रहेको छ। तीमध्ये रुपन्देहीमा ७ वटाको, नवलपरासीमा र कपिलवस्तुमा एक एक संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय रहेको छ। यहाँ केन्द्रीय कार्यालय भएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूमध्ये २ वटा राष्ट्रिय स्तरका र अन्य बाँकी केही जिल्लाहरूमा कार्य गरिरहेका छन्। यस प्रदेशभन्दा बाहिरका जिल्लामा पनि कार्य गरिरहेका छन्।

तालिका ४.४४ प्रदेश नं ५ मा केन्द्रीय कार्यालय रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू

क्र. स.	वित्तीय संस्था	केन्द्रीय कार्यालय रहेको ठेगाना	स्थापना भएको मिति	कार्य क्षेत्र
१	जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त विकास बैंक लि.	बुटवल, रुपन्देही.	२०६७।७।२३	कैलाली, कञ्चनपुर, बाँके, बर्दिया, दाङ्ग, कपिलवस्तु, रुपन्देही, नवलपरासी, चितवन, पर्सा
२	आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०७०।५।२६	राष्ट्रिय स्तर
३	नेपाल ग्रामीण विकास बैंक लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०७१।४।३०	राष्ट्रिय स्तर
४	उन्नती माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०७१।७।२१	रुपन्देही, पाल्पा, प्यूठान, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी, पर्वत, बागलुङ, म्याग्दी र मुस्ताङ
५	चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०७२।९।१९	नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, गुल्मी, अर्घाखाँची, पाल्पा, रोल्पा, दाङ्ग र सल्यान, पूर्वी रुकुम, पश्चिम रुकुम, जाजरकोट, सुर्खेत, स्याङ्जा
६	स्वभिमान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि	तिलोतमा, रुपन्देही	२०७४।२।८	रुपन्देही, गुल्मी, रोल्पा, सल्यान, स्याङ्जा, पाल्पा, अर्घाखाँची, नवलपरासी, कपिलवस्तु र प्यूठान
७	त्रिलोक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	सुनवल, नवलपरासी	२०७४।१०।११	गोर्खा, लमजुङ्ग, गुल्मी, अर्घाखाँची, पाल्पा, तनहुँ, स्याङ्जा, कास्की, कपिलवस्तु र नवलपरासी
८	सत्यवति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	बुद्धभूमि, कपिलवस्तु	२०७४।१२।९	नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी, पाल्पा, रोल्पा, सल्यान, प्यूठान, जाजरकोट
९	बुद्धज्योति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	लुम्बिनी सांस्कृतिक, रुपन्देही		पाल्पा, अर्घाखाँची, गुल्मी, बागलुङ, रुपन्देही, नवलपरासी, कपिलवस्तु, मुस्ताङ, म्याग्दी, रुकुम

स्रोत: https://nrb.org.np/bfr/bfi_list/List%20of%20BFIs%20Poush_2075_Nepali.pdf

यस प्रदेशमा केन्द्रीय कार्यालय भएका बाहेक राष्ट्रिय स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले पनि यस प्रदेशका विभिन्न ठाउँहरूमा कार्य गरिरहेका छन्। खासगरी निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था, डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था, छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्था, स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्था र साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू पनि यस प्रदेशका विभिन्न जिल्लामा कार्यरत रहेका छन्।

४.९ श्रम तथा रोजगारी

४.९.१ श्रमको उत्पादकत्व

यस प्रदेशको श्रमको उत्पादकत्व राष्ट्रिय औसतको ७७.८ प्रतिशत मात्र रहेको छ भने काठमाण्डौं जिल्लाको श्रम उत्पादकत्वको २८.७ प्रतिशत मात्र रहेको छ (तालिका ४.४५)। जिल्लागत रूपमा हेर्दा बाँके र रुपन्देहीको श्रम उत्पादकत्व राष्ट्रिय औसतभन्दा बढी छ भने यस प्रदेशका अरु सबै जिल्लाहरूको श्रम उत्पादकत्व राष्ट्रिय औसत भन्दा कम छ। सबैभन्दा कम प्यूठानको श्रम उत्पादकत्व रु. ५६,५२६ छ जुन राष्ट्रिय औसतको ४७.९ प्रतिशत मात्र हो।

तालिका ४.४५ श्रम उत्पादकत्व

जिल्ला	श्रम उत्पादकत्व (रु.)	श्रम उत्पादकत्व राष्ट्रिय औसतको तुलनामा (%)	श्रम उत्पादकत्व काठमाण्डौं जिल्लाको तुलनामा (%)
नवलपरासी (पश्चिम)	९७,७३१.५	८२.७	३०.५
रुपन्देही	१२६,२२१.९	१०६.९	३९.४
कपिलवस्तु	११०,६९४.४	९३.७	३४.६
पाल्पा	८७,२३६.१	७३.९	२७.२
अर्घाखाँची	७०,७६८.०	५९.९	२२.१
गुल्मी	६४,३२२.०	५४.५	२०.१
रुकुम पूर्व	८५,०६६.७	७२.०	२६.६
रोल्पा	६१,१९२.१	५१.८	१९.१
प्यूठान	५६,५२६.१	४७.९	१७.७
दाङ्ग	१०९,३३७.५	९२.६	३४.१
बाँके	१३३,०४८.२	११२.६	४१.६
बर्दिया	१००,८८२.१	८५.४	३१.५
प्रदेश नं. ५	९१,९१८.९	७७.८	२८.७
नेपाल	११८१०७.७		३६.९

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

(नोट: नवलपरासी र रुकुम पूर्वको पुरानै जिल्ला अनुसार)

४.९.२ क्षेत्रगत श्रम संलग्नता

यस प्रदेशमा १० वर्ष भन्दा माथिका सक्रिय जनसंख्याका दुई तिहाईभन्दा बढी कृषि कार्यमा संलग्न रहेका छ जुन राष्ट्रिय औसत भन्दा ४.७ प्रतिशत बिन्दुले बढी छ (तालिका ४.४६)। ५८.६ प्रतिशत पुरुष कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रमा संलग्न छन् भने महिलाहरू त ८०.९ प्रतिशत

यस क्षेत्रमा कार्यरत रहेका छन्। नेपालको समग्र स्तर भन्दा यस प्रदेशमा पुरुष तथा महिला दुवै बढी हिस्सामा कृषि क्षेत्रमा लागेका छन्।

तालिका ४.४६ क्षेत्रगत रूपमा आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या
(१० वर्ष भन्दा माथि) संलग्नता प्रतिशत

क्षेत्र	नेपाल			प्रदेश नं. ५		
	पुरुष	महिला	दुवै	पुरुष	महिला	दुवै
कृषि वनतथा मत्स्य	५४.५	७६.६	६४.०	५८.६	८०.९	६८.७
उद्योग	७.२	३.६	५.६	६.५	३.०	४.९
निर्माण	५.३	०.८	३.४	६.६	०.९	४.०
थोक तथा खुद्रा व्यापार सवारी साधनको मर्मत	८.५	५.९	७.०	७.९	४.२	६.२
यातायात व्यावस्था	३.८	०.२	२.३	४.०	०.२	२.३
आवास तथाखाद्य सेवा	१.५	१.२	१.४	१.२	१.०	१.१
जनप्रशासन रक्षा र सामाजिक सुरक्षा	२.२	०.५	१.५	१.६	०.३	१.०
शिक्षा	४.२	३.९	३.७	३.८	२.६	३.३
मानव स्वास्थ्यर सामाजिक कार्य	०.९	०.७	०.८	०.७	०.६	०.७
अन्य सेवा कार्य	२.३	१.२	१.८	२.०	१.०	१.५
घरायसी कार्य	२.६	३.८	३.९	२.३	३.७	२.९
अन्य	१.५	१.६	२.४	१.९	०.६	१.३
उल्लेख नभएको	३.९	०.५	१.०	२.३	१.०	१.७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

उत्पादनमूलक उद्योगमा ४.९ प्रतिशत मानिसहरू संलग्न रहेका छन् जुन राष्ट्रिय स्तर भन्दा कम हो। तर, निर्माणमा संलग्न मानिसहरूको अनुपात भने यस प्रदेशमा ४.० प्रतिशत रहेको छ। नेपालको समग्र अनुपात भने ३.४ प्रतिशत रहेको छ। शिक्षा क्षेत्रमा यस प्रदेशमा ३.३ प्रतिशत जनशक्ति लागेको छ। घरायसी कार्यमा २.९ प्रतिशत सक्रिय जनसंख्या संलग्न रहेको देखिन्छ।

४.९.३ वैदेशिक रोजगारी

विगत दशकमा न्यून आर्थिक वृद्धिदर, आन्तरिक द्वन्द्व र राजनैतिक अस्थिरताका कारण आन्तरिक रोजगारी सिर्जना हुन नसक्दा नेपालीहरू वैदेशिक रोजगारीमा जाने प्रचलन शुरु भयो। पछिल्ला

वर्षहरूमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने संख्या घट्दै गएको छ। आर्थिक वर्ष २०७१।७२ मा यस प्रदेशबाट ७४,०५९ जनालाई संस्थागतमार्फत श्रम स्वीकृती दिइएकोमा आर्थिक वर्ष २०७२।७३ मा ६२,०९४ लाई मात्र र आर्थिक वर्ष २०७३।७४ मा ५७,३३७ लाई मात्र श्रम स्वीकृती दिइएको देखिन्छ (तालिका ४.४७)। वैदेशिक रोजगारीमा जाने घट्ने प्रवृत्ति समग्र नेपालको तथ्याङ्कमा पनि देखिन्छ। यस प्रदेशका प्रायः सबै जिल्लाबाट वैदेशिक रोजगारी जाने संख्या घट्ने क्रममा रहेको देखिन्छ। व्यक्तिगत रूपमा श्रम स्वीकृती लिने संख्या पनि पछिल्लो तीन वर्ष कम हुँदै गएको छ (तालिका ४.४८)।

तालिका ४.४७ तीन वर्षको संस्थागतमार्फत वैदेशिक रोजगारीका लागि श्रम स्वीकृतीको संख्या

जिल्ला	२०७१।७२			२०७२।७३			२०७३।७४		
	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
नवलपरासी (पश्चिम)	५,०४३	१०९	५,१५२	४,२१९	९८	४,३१७	३,८८०	९०	३,९७०
रुपन्देही	१२,१३४	१८१	१२,३१५	९,७३८	१५८	९,८९६	८,०७९	१५२	८,२३१
कपिलवस्तु	७,९९७	५९	८,०५६	७,६८८	५७	७,७४५	६,६९३	४५	६,७३८
पाल्पा	५,६०६	९७	५,७०३	४,३४०	८४	४,४२४	४,००२	८२	४,०८४
अर्घाखाँची	३,८२२	७०	३,८९२	३,२४६	४७	३,२९३	२,७०४	४४	२,७४८
गुल्मी	५,५८९	१०१	५,६९०	४,२८१	७१	४,३५२	३,७३३	९०	३,८२३
रुकुम पूर्व	१,२६३	२०	१,२८३	९३६	११	९४७	९५९	२४	९८३
रोल्पा	६,६९८	९३	६,७९१	५,४४३	१०१	५,५४४	५,११४	१०४	५,२१८
प्यूठान	४,०५५	३६	४,०९१	३,३६३	४४	३,४०७	३,१८७	२८	३,२१५
दाङ्ग	९,९२२	२४९	१०,१७१	८,२७२	२२७	८,४९९	८,२६९	२५४	८,५२३
बाँके	५,८८२	९०	५,९७२	५,३८९	१०८	५,४९७	५,५७९	१०८	५,६८७
बर्दिया	४,८५१	९२	४,९४३	४,०९२	८२	४,१७४	४,१०५	९३	४,१९८
प्रदेश नं. ५	७२,८६२	१,१९७	७४,०५९	६१,००७	१,०८७	६२,०९४	५६,२२४	१,११३	५७,३३७
नेपाल	४३१,८६९	१६,६५१	४४८,५२०	३५२,४५६	१४,४६५	३६६,९२१	३३७,३३९	१६,६४३	३५३,९८२

स्रोत: श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय (२०१८)

तालिका ४.४८ तीन वर्षको व्यक्तिगत रुपमावैदेशिक रोजगारीका लागि श्रम स्वीकृतीको संख्या

जिल्ला	२०७१।७२	२०७२।७३	२०७३।७४
नवलपरासी (पश्चिम)	६७७	५००	३९०
रुपन्देही	२,२१९	१,६६९	१,१३८
कपिलबस्तु	१,४६१	१,११९	६३६
पाल्पा	१,०२४	७५२	५४०
अर्घाखाँची	६८५	४६५	३३७
गुल्मी	१,७७८	१,३८७	९३१
रुकुम पूर्व	४३	३९	३९
रोल्पा	२८४	२०६	१५८
प्युठान	२८७	२१३	१५८
दाङ्ग	३५५	२८०	२९२
बाँके	४९३	२६६	२११
बर्दिया	२३४	१८१	१४३
प्रदेश नं. ५	९,५४०	७,०७७	४,९७३
नेपाल	५०,५८२	३६,७७२	२८,८८९

स्रोत: श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय (२०१८)

पाठ ५ : भौतिक पूर्वाधार

५.१ यातायात पूर्वाधार

५.१.१ सडक

भौतिक पूर्वाधारमा सडक यातायातको उपलब्धता महत्वपूर्ण हुन्छ, यसलाई विकासको मेरुदण्डको रूपमा लिने गरिन्छ। सडक विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागको सडक तथ्याङ्क अनुसार २०७३ असारसम्म यस प्रदेशमा राष्ट्रिय र ग्रामीण सडक गरी करीब ११ हजार किमी सडक रहेका छन्^५ (तालिका ५.१)। तुलनात्मक रूपमा लम्बाईको हिसाबले पाल्पामा सबैभन्दा बढी र रुकुममा सबैभन्दा कम सडक उपलब्ध छ भने प्रति १०० वर्ग किमी क्षेत्रफलमा सडक उपलब्धताको रूपमा सडक घनत्व सबैभन्दा बढी नवलपरासी र सबैभन्दा कम रुकुममा रहेको छ। अधिकांश ग्रामीण सडक कच्ची रहेका छन् भने पक्की सडकहरूको पनि नियमित मर्मत सम्भार हुन सकेको छैन। आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को आर्थिक सर्वेक्षणका अनुसार यस प्रदेशमा ८,६०३ कि.मी. स्थानीय सडकहरू रहेका छन् जसमध्ये ४,१३३ कि.मी. जिल्ला सडक र ४,४७० कि.मी. ग्रामीण सडक रहेका छन्। ती सडकहरू मध्ये ६०४ कि. मी. (७ प्रतिशत) मात्र कालोपत्रे, २,६६८ कि.मी. (३१.० प्रतिशत) ग्राभेल र बाँकी ५,३३१ कि.मी. (६२.० प्रतिशत) कच्ची रहेका छन्।

तालिका ५.१ सडक पूर्वाधारको स्थिति

जिल्ला	राष्ट्रिय सडक (किमी)	ग्रामीण सडक (किमी)	जम्मा सडक (किमी)	सडक घनत्व (प्रति १०० वर्ग किमी क्षेत्रफलमा)
नवलपरासी (पश्चिम)	१८७.९	७३८.८	९२६.७	१४६.०
रुपन्देही	१६९.९	७८५.५	९५५.४	७३.६
कपिलबस्तु	२३३.०	९४३.९	१,१७६.९	७१.३
पाल्पा	२४८.९	१,३०९.४	१,५५८.३	१०६.६
अर्घाखाँची	१७०.९	६०३.७	७७४.७	६२.५
गुल्मी	२०५.१	१,१५८.१	१,३६३.३	१२२.७
रुकुम पूर्व	७९.२	२९७.१	३७६.३	३२.४
रोल्पा	१७०.४	५८४.५	७५४.९	४०.०

^५नवलपरासी (वर्दघाट पश्चिम) र रुकुम (पूर्वी भाग) को तथ्याङ्कका लागि क्रमशः पहिलाको नवलपरासी र रुकुम जिल्लाको सडक लम्बाईलाई आधा गरी अनुमान गरिएको छ।

जिल्ला	राष्ट्रिय सडक (किमी)	ग्रामीण सडक (किमी)	जम्मा सडक (किमी)	सडक घनत्व (प्रति १०० वर्ग किमी क्षेत्रफलमा)
प्यूठान	१६९.४	४३३.९	६०३.३	४५.७
दाङ्ग	३६६.२	८५९.१	१,२२५.३	४०.०
बाँके	२२६.४	६४६.६	८७३.०	४६.४
बर्दिया	२११.४	६३२.२	८४३.६	७६.३
जम्मा	२,४३८.७	८,९९२.९	११,४३१.६	६४.२

स्रोत: क्षेत्रफल संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र सडक तथा सडक विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग

५.१.२ झोलुङ्गे पूल

तालिका ५.२ मा यस प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा रहेका झोलुङ्गे पूलहरूलाई दिइएको छ। सबैभन्दा बढी झोलुङ्गे पूल गुल्मी जिल्लामा रहेको छ भने त्यसपछि पाल्पा जिल्लामा रहेको छ।

तालिका ५.२ जिल्लागत रूपमा झोलुङ्गे पूल

जिल्ला	झोलुङ्गे पूल
नवलपरासी (पश्चिम)	३७
रुपन्देही	४
कपिलबस्तु	१
पाल्पा	११६
अर्घाखाँची	४६
गुल्मी	२२३
रुकुम पूर्व	७५
रोल्पा	७४
प्यूठान	६४
दाङ्ग	३०
बाँके	३
बर्दिया	४
जम्मा	६७७

स्रोत: डोलिडार Nepal Trail Bridge Record (updated May 2011)

नोट: रुकुम र नवलपरासी पुरानै जिल्ला अनुसार

५.१.३ विमानस्थल

हवाई यातायातको विकासको सन्दर्भमा यस प्रदेशमा भैरहवा र नेपालगन्जमा विमानस्थल रहेका छन्। भैरहवास्थित गौतम बुद्ध विमानस्थललाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाउने काम भैरहेको छ। नेपालगन्ज विमानस्थलमा पनि हवाई चाप बढेको छ। कर्णाली प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा जाने मुख्य केन्द्रको रूपमा नेपालगन्ज विमानस्थल रहने गरेको छ। खासगरी, मानसरोवर यात्राका लागि नेपालगन्ज प्रमुख केन्द्रको रूपमा रहेको छ। यस प्रदेशको दाङ्ग जिल्लामा सानो स्तरको विमानस्थल रहेको छ। गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लामा सानो स्तरका विमानस्थल निर्माणाधीन रहेका छन्। गुल्मीको विमानस्थलमा यसै वर्ष सफल परिक्षण उडान गरिएको छ। तालिका ५.३ ले यस प्रदेशमा संचालित विमानस्थलका विशेषताहरू र शुरुवात भएको वर्ष दिइएको छ। यस प्रदेशको सबैभन्दा पुरानो विमानस्थल गौतम बुद्ध विमानस्थल हो जुन २०१५ सालदेखि संचालनमा रहेको छ।

तालिका ५.३ विमानस्थलको विवरण

नाम	स्थान	शुरुवात वर्ष	रनवे क्षेत्र	पार्किङ क्षमता
गौतम बुद्ध विमान स्थल	भैरहवा	२०१५ साल	१५००मि x ३०मि	२ वटा मझौला/४ वटा साना
नेपालगन्ज विमानस्थल	नेपालगन्ज	२०१७ साल	१५०५ मि x ३०मि	३ वटा मझौला/६ वटा साना
दाङ्ग विमानस्थल	तुलसीपुर	२०१७ साल	७५०मि x ३० मि	३ वटा साना
रुकुम सल्ले विमानस्थल	रुकुम	२०५१ साल	५८०मि x २० मि	३ वटा साना

स्रोत: नागरिक उड्डयन प्राधिकरण

५.२ जलविद्युत तथा ऊर्जा

५.२.१ जलविद्युत उत्पादन

तुलनात्मक रूपमा जलविद्युत उत्पादन क्षमतामा यो प्रदेश कमजोर रहेको छ। यो प्रदेशको नवलपरासीमा १५ मे.वा., प्यूठानमा १२ मे.वा. पाल्पामा १.७५ मे.वा., गुल्मीमा ७.४ मे.वा गरी ३६.४५ मे.वा. जलविद्युत उत्पादन भएको छ (तालिका ५.४)। साथै, पाल्पामा १.७ मे.वा., गुल्मीमा १.७५ मे.वा. र रोल्पामा ०.९६ मे.वा. र रुकुममा ५ मे.वा. गरी १५.९९ मे.वा

निर्माणाधीन रहेको छ (तालिका ५.५)। कालीगण्डकी-ए १४४ मे.वा. परियोजना यो प्रदेशको सीमानदीमा अवस्थित छ।

तालिका ५.४ संचालनमा रहेका जलविद्युत आयोजनाहरू

संस्था	स्थान	क्षमता (मे.वा.)	शुरुवात वर्ष
गण्डक	परासी	१५.०	सन् १९७९
बुटवल पावर कम्पनी	तिनाउ, पाल्पा	१.०	सन् १९७४
बुटवल पावर कम्पनी	झिमरुक, प्यूठान	१२.३	सन् १९९४
गौतम बुद्ध हाइड्रोपावर	सिस्ने खोला, पाल्पा	०.७५	२०६४
रिडी हाइड्रोपावर विकास कम्पनी	रिडी, गुल्मी	२.४	२०६६
रुरु हाइड्रो पावर आयोजना	उपल्लो हुग्दी खोला, गुल्मी	५.०	२०७१
जम्मा		३६.४५	

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण (२०१७) र विद्युत विकास विभाग

तालिका ५.५ निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरू

संस्था	स्थान	क्षमता (मे.वा.)
नव बुद्ध हाइड्रोपावर	तिनाउ खोला, पाल्पा	०.९९०
जुम्दी हाइड्रोपावर	जुम्दी खोला, गुल्मी	१.७५
तलेय सम्यक हाइड्रोपावर	धन्सी खोला, रोल्पा	०.९५५
दराम खोला हाइड्रो इनर्जी	दराम खोला (गुल्मी र बागलुङ्ग)	७.३
राप्ती हाइड्रो एण्ड जनरल कन्सट्रक्सन	रुकुमगढ	५.०
जम्मा		१५.९९

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण

तालिका ५.६ मा यस प्रदेशअन्तर्गत सर्वेक्षणका लागि अनुमति लिएका साना जलविद्युत आयोजनाहरूको सूची दिइएको छ। करीब ११३.९३ मे. वा. क्षमताका ९ वटा आयोजनाहरूको लागि सर्वेक्षण अनुमति प्रदान भएका छन्।

तालिका ५.६ सर्वेक्षण अनुमति लिएका साना जलविद्युत आयोजनाहरू

संस्था	स्थान	क्षमता (मे.वा.)	नदी
नव बुद्ध हाइड्रोपावर	तिनाउ खोला, पाल्पा	३.४४	तिनाउ
झिमरुक हाइड्रोपावर	आगलुङ गुल्मी प्यूठान	१.५०	झिमरुक
गण्डकी इनर्जी	काँडा रुकुम	४.७३	रुकुमगाड
गौमुखी नौबाहिनी	लुङ प्यूठान	२.४२	लुङखोला
कसुवा खोला	सिस्ने रुकुम	५.२५	रुकुमगाड
एक्सपर्ट हाइड्रो	राइसी रुकुम	४४.५२	सानी भेरी
लिवर्टी इनर्जी	नेटा गुल्मी	२४.४०	बडिगाड
राम आचार्य	रान्मामेकोट, रुकुम	४.३६	गमरीगाड
स्वर्गद्वारी हाइड्रो	शोभा रुकुम	२३.३१	सानी भेरी
जम्मा		११३.९३	

स्रोत: विद्युत विकास विभाग

यो प्रदेशमा २४५ मे.वा. को जलशाययुक्त नौमुने जलविद्युत आयोजना बनाउन सकिने देखिन्छ। यसबाट जलविद्युतको अतिरिक्त सिँचाइ विस्तार गर्न सकिन्छ। यस बाहेक अन्य प्रदेशको सीमा नदीहरू जस्तै कालीगण्डकी तिनाउ ड्राइभर्सनबाट १०४ मे.वा. जलविद्युत निकाल्न सकिने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। साथै, कालीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजनाबाट ८७० मे.वा., माडी जलाशययुक्त आयोजनाबाट २५३ मे.वा. र अपर झिमरुक जलाशययुक्त आयोजनाबाट १०० मे.वा. जलविद्युत निकाल्न सकिने रहेको छ^६। सीमा नदीको रूपमा रहेको उतरगंगाबाट ६०० मे.वा. जलविद्युत निकाल्न सकिन्छ। अहिले निर्माणाधीन भेरी बबई ड्राइभर्सनबाट ४८ मे.वा. जलविद्युत निकाल्ने तयारी भइरहेको छ। यस प्रदेशमा तालिका ५.७ मा दिइएअनुसार करीब ३००० मे.वा. जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिने ठूला जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्न सकिन्छ।

^६ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय श्वेत पत्र २०७५ बैशाख २५ ।

तालिका ५.७ प्रदेशका सम्भावित ठूला जलविद्युत आयोजनाहरू

क्र. स.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा.)	स्थान	वर्तमान अवस्था	कैफियत
१	नौमुरे	२४५	प्यूठान	डिपीआर बनाउने क्रममा	जलाशययुक्त
२	माडी	२५३	रोल्पा		जलाशययुक्त
३	अपर झिमरुक	१००	प्यूठान		जलाशययुक्त
४	तल्लो झिमरुक	१४३	प्यूठान		जलाशययुक्त
५	रिडी खोला	९७	गुल्मी		जलाशययुक्त
६	उतरगंगा	६००	रुकुम		जलाशययुक्त
७	तल्लो बडीगाड	३८०	गुल्मी		जलाशययुक्त
८	कालीगण्डकी	८७०	पाल्पा		जलाशययुक्त
८	कालीगण्डकी तिनाउ ड्राइभर्सन	१०८	पाल्पा	डिपीआर बनाउने क्रममा	
९	भेरी बबई ड्राइभर्सन	४८	बाँके	निर्माणाधीन	
१०	राप्ती कपिलवस्तु ड्राइभर्सन	४५	कपिलवस्तु		
११	माडी दाङ्ग ड्राइभर्सन	८६			
जम्मा		२९७५			

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण

यस प्रदेशमा विद्युत उत्पादन गर्न सकिने केही साना जलविद्युत आयोजनाहरूको सूची तालिका ५.८ मा दिइएको छ। गुल्मीमा ४ वटा, अर्घाखाँचीमा एउटा र रोल्पामा ७ वटा गरी एक दर्जन आयोजनाहरू रहेका छन्। यी आयोजनाहरूबाट ५१ मे.वा. जति जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिन्छ।

तालिका ५.८ नेपाल सरकारको बास्केटमा रहेका यस प्रदेशका साना जलविद्युत आयोजनाहरू

क्र. सं.	जलविद्युत आयोजनाको नाम	जिल्ला	क्षमता (मे.वा.)
१	बडिगाड	गुल्मी	७
२	छल्दी खोला	गुल्मी	४.९६
३	अपर बडिगाड	गुल्मी	५
४	हुग्दी खोला	गुल्मी	३.६
५	बाणगंगा	अर्घाखाँची	३.२
६	बोज्यन खोला	रोल्पा	२
७	चुरीयागाड	रोल्पा	२.८
८	कालीगाउँ खोला	रोल्पा	२.०
९	मादी खोला	रोल्पा	३.६
१०	पानागाड खोला	गुल्मी	१.२
११	सिवान खोला	रोल्पा	५.९८
१२	लुन्ग्री खोला	रोल्पा	१०
	जम्मा		५१.३४

स्रोत: भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, प्रदेश सरकार, प्रदेश नं ५

५.२.२ बत्तीको स्रोत

विद्युत सुविधा प्राप्तिको दृष्टिकोणले रूकुममा सबैभन्दा धेरै घरधूरीमा विद्युत सुविधा पुग्न बाँकी रहेको देखिन्छ। तत्पश्चात् रोल्पामा २१.५ प्रतिशत, प्यूठानमा ५३.६ प्रतिशत, अर्घाखाँचीमा ५९.४ प्रतिशत, बर्दियामा ६२.६ प्रतिशत घरधूरीमा मात्र विद्युत सेवा पुगेको देखिन्छ। रुपन्देहीमा समेत १९.४ प्रतिशत घरधूरीमा विद्युत सेवा पुग्न नसकेको देखिन्छ। समग्रमा यस प्रदेशका ६६.० प्रतिशत घरपरिवारमामात्र बिजुलीबत्ती पुगेको छ (जुन राष्ट्रिय औसत ६७.३ प्रतिशत भन्दा कम हो), २०.६ प्रतिशत घरपरिवारले मट्टितेलको बत्ती, ६.६ प्रतिशत घरपरिवारले सोलार प्रयोग गर्ने गरेका छन् (केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, २०७५)। पछिल्लो समय यसमा सुधार हुँदै गए पनि अझै सबै घरपरिवारहरूले विद्युत सेवा पाउन सकेको स्थिति छैन। आर्थिक सर्वेक्षण २०७४।७५ का अनुसार नेपालका अझै ३० प्रतिशत घरपरिवारहरू अँध्यारोमा बसिरहेका छन्। विद्युत सेवा पुगेको ठाउँमा पनि नियमित ढंगले विद्युत प्रवाह भएको पाइदैन। विद्युतको भोल्टेजको उतारचढाव हुने गरेको छ। लामो समयको अन्तरालपछि नेपाल लोडसेडिङमुक्त त भएको छ। तर, यस प्रदेशका प्रमुख शहरहरू बुटवल, भैरहवा, नेपालगन्जमा समेत नियमित र स्तरीय विद्युत आपूर्ति हुन सकेको छैन।

तालिका ५.९ बत्तीको स्रोत घरधूरी (संख्यामा)

जिल्ला	बिजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	५१,६५८	९,२१४	१०४	३०९	१४६	४१४
रुपन्देही	१३२,०७३	२९,४५१	३४९	३८८	३२२	१,२५२
कपिलबस्तु	५८,१६२	३०,९०१	२६९	४१४	७३२	७८६
पाल्पा	४३,२४९	९,०६५	१२०	४,५३७	२,११२	१७७
अर्घाखाँची	२७,८२३	१०,४८८	१२३	५,६३९	२,५९५	१५८
गुल्मी	४१,६५४	१३,५६२	१२५	७,५३७	१,८५०	१५९
रुकुम पूर्व	२,०११	७५२	६७	५,०६१	३,२८७	२४
रोल्पा	९,३९५	२,१८०	१०७	२०,७४७	११,१२७	१७९
प्यूठान	२५,५९१	१०,३४६	८६	३,२७५	८,२७७	१४१
दाङ्ग	७५,१८१	२६,०२३	३१३	४,८६७	९,३९४	५६९
बाँके	६५,०९९	२१,०३०	२५७	३,१६७	४,५९४	५४६
बर्दिया	५२,०३५	१८,८६९	२१३	२,४२४	९,४२७	१७९
प्रदेश नं. ५	५८३,९३०	१८१,८८१	२,१३३	५८,३६५	५३,८६३	४,५८४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका ५.१० बत्तीको स्रोत घरधूरी (प्रतिशतमा)

जिल्ला	बिजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	८३.५	१४.९	०.२	०.५	०.२	०.७
रुपन्देही	८०.६	१८.०	०.२	०.२	०.२	०.८
कपिलबस्तु	६३.७	३३.९	०.३	०.५	०.८	०.९
पाल्पा	७३.०	१५.३	०.२	७.७	३.६	०.३
अर्घाखाँची	५९.४	२२.४	०.३	१२.०	५.५	०.३
गुल्मी	६४.२	२०.९	०.२	११.६	२.९	०.२
रुकुम पूर्व	१८.०	६.७	०.६	४५.२	२९.३	०.२
रोल्पा	२१.५	५.०	०.२	४७.४	२५.४	०.४
प्यूठान	५३.६	२१.७	०.२	६.९	१७.३	०.३
दाङ्ग	६४.६	२२.४	०.३	४.२	८.१	०.५
बाँके	६८.७	२२.२	०.३	३.३	४.९	०.६
बर्दिया	६२.६	२२.७	०.३	२.९	११.३	०.२
प्रदेश नं. ५	६६.०	२०.६	०.२	६.६	६.१	०.५
नेपाल	६७.३	१८.३	०.३	७.४	६.१	०.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

५.२.३ खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगको अवस्था

खाना पकाउने इन्धनको मुख्य स्रोतमा काठ दाउराको बाहुल्यता रहेको छ। यस प्रदेशमा ७१.१ प्रतिशत घरपरिवारले खाना पकाउन काठदाउराको प्रयोग गर्दछन् जुन राष्ट्रिय औसत ६४.० प्रतिशत भन्दा बढी हो। करीब १४.५ प्रतिशत घरपरिवारले एलपीजी ग्याँस र १०.४ प्रतिशतले गुइठा प्रयोग गर्दछन्। बायोग्याँसको प्रयोग गर्ने घरपरिवार जम्मा २.९ प्रतिशत छन् जुन राष्ट्रिय औसत २.४ प्रतिशत भन्दा केही बढी हो। खाना पकाउन बिजुली प्रयोग गर्ने घरपरिवार नगन्य छन्।

तालिका ५.११ खाना पकाउने इन्धन प्रयोग अनुसार घरधूरी संख्या

जिल्ला	काठ वा दाउरा	मट्टितेल	एलपीजी	गुइठा	बायोग्याँस	बिजुली	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	४४,०६०	३३९	७,९३३	६,८१३	१,८१९	२३	४४४	४१४
रुपन्देही	५६,२६४	२,००५	५६,०६६	४२,५१९	५,१७१	४३	५१३	१,२५४
कपिलवस्तु	४९,५६१	१,०८९	६,६५४	२९,८९०	३,१०६	१७	१६८	७७९
पाल्पा	४७,६७२	३४२	८,८८३	५६	२,००९	६६	५५	१७७
अर्घाखाँची	४३,७६०	१४७	२,६०१	४५	८९	३	२१	१६०
गुल्मी	५९,८४४	१९७	४,३९४	२६	२४४	६	१६	१६०
रुकुम पूर्व	११,१२८	१०	५	२४	६	१	१	२७
रोल्पा	४२,४०६	४४	९५४	६९	३१	११	४०	१८०
प्यूठान	४५,३८६	११०	१,५९६	३२	३७५	४०	३६	१४१
दाङ्ग	८८,८२७	५४६	१६,३५६	४,४७३	५,२८८	४३	२६०	५५४
बाँके	६७,६५१	८४४	१९,४७३	३,९६३	२,०४४	४१	१३३	५४४
बर्दिया	७२,८७३	३७०	३,६५२	८४१	५,१२५	१८	८८	१८०
प्रदेश नं. ५	६२९,४३१	६,०४३	१२८,५६७	८८,७५१	२५,३०७	३१२	१,७७५	४,५७०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका ५.१२ खाना पकाउने इन्धन प्रयोगको स्थिति घरघूरीप्रतिशत

जिल्ला	काठ वा दाउरा	महिले	एलपीजी	गुइठा	बायोग्याँस	बिजुली	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	७१.२	०.५	१२.८	११.०	२.९	०.०	०.७	०.७
रुपन्देही	३४.३	१.२	३४.२	२६.०	३.२	०.०	०.३	०.८
कपिलबस्तु	५४.३	१.२	७.३	३२.८	३.४	०.०	०.२	०.९
पाल्पा	८०.४	०.६	१५.०	०.१	३.४	०.१	०.१	०.३
अर्घाखाँची	९३.५	०.३	५.६	०.१	०.२	०.०	०.०	०.३
गुल्मी	९२.२	०.३	६.८	०.०	०.४	०.०	०.०	०.२
रुकुम पूर्व	९९.३	०.१	०.०	०.२	०.१	०.०	०.०	०.२
रोल्पा	९७.०	०.१	२.२	०.२	०.१	०.०	०.१	०.४
प्यूठान	९५.१	०.२	३.३	०.१	०.८	०.१	०.१	०.३
दाङ्ग	७६.३	०.५	१४.१	३.८	४.५	०.०	०.२	०.५
बाँके	७१.४	०.९	२०.६	४.२	२.२	०.०	०.१	०.६
बर्दिया	८७.६	०.४	४.४	१.०	६.२	०.०	०.१	०.२
प्रदेश नं. ५	७१.१	०.७	१४.५	१०.०	२.९	०.०	०.२	०.५
नेपाल	६४.०	१.०	२१.०	१०.४	२.४	०.१	०.४	०.७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

५.३ सिँचाइ

कृषि उत्पादनका लागि अति आवश्यक सिँचाइ सुविधाको उपलब्धता पर्याप्त छैन। यस प्रदेशमा करीब ५१ प्रतिशत कृषि भूमिमा मात्र सिँचाइ सुविधा पुगेको छ (कृषि गणना २०६८)। यस प्रदेशमा ठूला सिँचाइ आयोजनाको रूपमा बर्दिया जिल्लामा ३६,००० हेक्टर सिँचाइ पुऱ्याउने उद्देश्यले बबई सिँचाइ आयोजना निर्माणको चरणमा रहेको छ। त्यस्तै, दाङ्ग जिल्लाको देउखुरी उपत्यकाको ५,८०० हेक्टरमा सिँचाइ विस्तार गर्न प्रगन्ना तथा बड्कापथ सिँचाइ आयोजना, बाँकेको ४२,७६६ हेक्टर क्षेत्रमा सिँचाइ पुऱ्याउन सिक्टा सिँचाइ र बाँके र बर्दियाको गरी ६०,००० हेक्टर सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन भेरी-बबई डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजना निर्माणको चरणमा रहेको छ। सिक्टा सिँचाइ आयोजनामा परीक्षणको सिलसिलामा नहर फुटेर

समस्या आएको छ। यस प्रदेशको तराईका जिल्लाहरूमा सिँचाइयोग्य भूमि बढी छ भने पहाडी जिल्लाहरूमा कम रहेको छ।

यस प्रदेशमा कूल ५४१ वटा सिँचाइ प्रणाली रहेका छन् जसले ३१६ हजार हेक्टर भूमिमा सिँचाइ पुऱ्याएका छन्। यस प्रदेशमा नेपाल सरकार (सिँचाइ विभाग)बाट निर्मित ठूला सिँचाइ प्रणाली, परम्परागत रूपमा किसानले व्यवस्थापन गरिरहेका, डोलिडारबाट निर्माण गरिएका, साना कुलाहरू, नयाँ प्रविधिमा आधारित र भूमिगत स्रोतमा आधारित सिँचाइ प्रणालीहरू रहेका छन्। तराईका जिल्लाहरूमा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको बाहुल्यता रहेको छ। नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाइ प्रणालीले खासै धेरै क्षेत्रमा सिँचाइ पुऱ्याएको छैन। संख्यात्मक रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी दाङमा १२० वटा सिँचाइ प्रणाली रहेका छन्।

तालिका ५.१३ जिल्लागत रूपमा सिँचाइ प्रणाली उपलब्धताको स्थिति (हेक्टरमा)

जिल्ला	सिँचाइ विभाग	किसानबाट व्यवस्थित	डोलिडारबाट निर्मित	साना कुला	नयाँ प्रविधि	भूमिगत	जम्मा	संख्या
नवलपरासी (पश्चिम)*							१५,८०८	८
रूपन्देही	११,४७६	१९,३८७			२०४	४९,३५१	८०,४१८	४२
कपिलवस्तु		१३,१६१	७४७		२२७	१०,२३४	२४,३६९	३२
पाल्पा		४,०६३		६५४	१३४	२५१	५,१०२	८५
अर्घाखाँची		१,२७३			१३९	३७८	१,७९०	४८
गुल्मी		१,६२७			१६४	५३	१,८४४	५३
रुकुम पूर्व		२,८८२	४३१		१८३		३,४९६	१६
रोल्पा		१,१३५	५९८		११२		१,८४५	४७
प्युठान		२,३११	२८९		१३०	२५३	२,९८३	५५
दाङ		३१,९९७	१,१०८		५७२	१३,६९०	४७,३६७	१२०
बाँके	३१,००३	८,०४४		३२५	१२५	२०,०७०	५९,५६७	२९
बर्दिया	५२,५६१	१०,४१७			९३	२४,२२३	८७,२९४	१४
प्रदेश नं. ५	९५,०४०	९६,२९७	३,१७३	९७९	२,०८३	११८,५०३	३१६,०७५	५४१

स्रोत: सिँचाइ विभाग

* नवलपरासीको एक मुष्ट तथ्याङ्क मात्र उपलब्ध रहेको ।

यस प्रदेशमा संचालनमा रहेका केही ठूला सिँचाइ आयोजनाहरू तालिका ५.१४ मा दिइएको छ।

तालिका ५.१४ प्रदेशका ठूला सिँचाइ आयोजनाहरू

आयोजना	स्थान	सिँचित क्षेत्र (हेक्टर)	जलश्रोत
पश्चिम गण्डक	परासी	८,६००	नारायणी
भैरहवा लुम्बिनी	रुपन्देही	२०,३००	भूमिगत
मर्चवार	रुपन्देही	२,८००	तिनाउ
वाणगंगा	कपिलवस्तु	६,५००	वाणगंगा
सोहृद्यतिस मौजा	रुपन्देही	५,०००	तिनाउ
प्रगन्ना	दाङ्ग	५,८००	राप्ती
श्रृङ्गीघाट	कपिलवस्तु	२,५००	वाणगंगा
राजापुर	बर्दिया	१३,०००	कर्णाली
सिक्टा (निर्माणाधीन)	बाँके	४२,७६६	राप्ती
बबई (निर्माणाधीन)	बर्दिया	३६,०००	बबई

स्रोत: सिँचाइ विभाग (१९९०, २०१८)

५.४ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.४.१ खानेपानी सुविधाको उपलब्धता

वि.सं. २०६८ सालको जनगणना अनुसार नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, गुल्मी, बाँके र बर्दियामा ९० प्रतिशतभन्दा बढी घरधूरीमा खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको देखिन्छ। सबैभन्दा कम दाङ्गमा ६८.४ प्रतिशत घरधूरीमा, रूकुममा ७४.३ प्रतिशत र रोल्पामा ७७.८ प्रतिशत घरधूरीमा खानेपानी सुविधा पुगेको देखिन्छ। पछिल्लो समय यसमा केही थप भएको हुनसक्छ तर भरपर्दो र गुणस्तरीय खानेपानी सेवाको उपलब्धता भने कमजोर नै रहेको छ। तराईका जिल्लाहरूमा आर्सेनिकको समस्या रहेको छ र पहाडी जिल्लाहरूमा पानीका मुहानहरू सुक्दै गएका छन्।

तालिका ५.१५ खानेपानीको स्रोतअनुसार घरधूरी संख्या

जिल्ला	धारा/पाइप	ट्यूबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको ईनार/कुवा	नढाकिएको ईनार/कुवा	स्पाउट (Spout)	नदी	अन्य	उल्लेख नभएको
नवलपरासी (पश्चिम)	१२,४९४	४७,५९८	२५१	२२१	३४०	२३	५१८	४००
रुपन्देही	६२,९०४	९६,८३७	३०७	१९९	५४६	४१	१,७६४	१,२३७
कपिलबस्तु	९,३३४	७७,५३५	३७८	१,२२०	५७१	१४५	१,३२२	७५९
पाल्पा	४५,८१०	१,०४५	१,३४९	४,०००	४,८२४	१,५३०	५३२	१७०
अर्घाखाँची	३५,३४२	४९०	१,८०७	३,९३१	४,०८४	९०६	११४	१५२
गुल्मी	५७,४६०	२०	९५७	२,९०९	२,४२५	६६२	२९५	१५९
रुकुम पूर्व	८,८५८	१०	१७	१९४	१,६७३	४२२	१	२७
रोल्पा	३३,६४३	२२	२३४	३,८१०	४,०३६	१,६४६	१६५	१७९
प्यूठान	३७,३५२	४०४	३९१	३,९०४	३,८०५	१,४४३	२८६	१३१
दाङ्ग	४७,५७०	१६,७४१	१४,८२०	२४,४१५	५,३३६	४,८६८	२,०४२	५५५
बाँके	१३,८३७	७६,२४७	८५८	१,२७०	३२७	८६	१,५६३	५०५
बर्दिया	६,१८४	७५,१८७	१९०	२२७	२८४	१०३	७९८	१७४
प्रदेश नं. ५	३७०,७८८	३९२,१३६	२१,५५९	४६,३००	२८,२५१	११,८७५	९,४००	४,४४८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका ५.१६ खानेपानीको स्रोतअनुसार घरधूरी(प्रतिशतमा)

जिल्ला	धारा/पाइप	ट्यूबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको ईनार/कुवा	नढाकिएको ईनार/कुवा	स्पाउट (Spout)	नदी	अन्य	उल्लेख नभएको	खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधूरी*
नवलपरासी (पश्चिम)	२०.२	७७.०	०.४	०.४	०.५	०.०	०.८	०.६	९२.५
रुपन्देही	३८.४	५९.१	०.२	०.१	०.३	०.०	१.१	०.८	९८.५
कपिलबस्तु	१०.२	८५.०	०.४	१.३	०.६	०.२	१.४	०.८	९६.४
पाल्पा	७७.३	१.८	२.३	६.७	८.१	२.६	०.९	०.३	८१.६
अर्घाखाँची	७५.५	१.०	३.९	८.४	८.७	१.९	०.२	०.३	८०.६

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

गुल्मी	८८.६	०.०	१.५	४.५	३.७	१.०	०.५	०.२	९०.३
रुकुम पूर्व	७९.१	०.१	०.२	१.७	१४.९	३.८	०.०	०.२	७४.३
रोल्पा	७६.९	०.१	०.५	८.७	९.२	३.८	०.४	०.४	७७.८
प्यूठान	७८.३	०.८	०.८	८.२	८.०	३.०	०.६	०.३	८०.१
दाङ्ग	४०.९	१४.४	१२.७	२१.०	४.६	४.२	१.८	०.५	६८.४
बाँके	१४.६	८०.५	०.९	१.३	०.३	०.१	१.७	०.५	९६.६
बर्दिया	७.४	९०.४	०.२	०.३	०.३	०.१	१.०	०.२	९८.३
प्रदेश नं. ५	४१.९	४४.३	२.४	५.२	३.२	१.३	१.१	०.५	८८.६
नेपाल	४७.८	३५.०	२.४	४.७	५.७	१.१	२.४	०.६	८५.२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, *केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, पपुलेशन मोनोग्राफ भाग ३

यस प्रदेशमा घरपरिवारको खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा ४१.९ प्रतिशत घरपरिवारमा धारा पाइप, ४४.३ प्रतिशत घरपरिवारमा ट्यूबेल / हाते पम्प, २.४ प्रतिशत घरपरिवारमा ढाकिएको इनार/कुवा, ५.२ प्रतिशतका लागि नढाकिएको इनार/कुवा, १.३ प्रतिशत घरपरिवारका लागि नदी, र बाँकी ५ प्रतिशतको लागि अन्य खानेपानीको स्रोत रहेको छ (तालिका ५.१६)। धारा / पाइपबाट खानेपानी प्राप्त गर्ने घरधुरीको हिस्सा समग्र मुलुकमा ४७.८ प्रतिशत रहेकोमा यस प्रदेशमा ४१.९ प्रतिशत मात्र रहेको छ। ट्यूबेल / हातेपम्पबाट खानेपानी प्राप्त गर्ने घरपरिवारको हिस्सा यस प्रदेशमा राष्ट्रिय औसत भन्दा बढी छ।

५.४.२ शौचालय सुविधाको उपलब्धता

यस प्रदेशमा ५४.५ प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र शौचालय सुविधा पुगेको छ, भने ४५ प्रतिशत घरपरिवारमा शौचालय छैन जुन राष्ट्रिय औसत ३८.२ प्रतिशत भन्दा बढी हो। शौचालय सुविधा प्राप्त घरधुरी हेर्दा सबैभन्दा कम रोल्पामा २१ प्रतिशत, कपिलवस्तुमा ३१ प्रतिशत, रुकुममा ३४.५ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र शौचालय सुविधा पुगेको छ। सबैभन्दा बढी गुल्मीमा ८१.६ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय रहेको छ। अन्य जिल्लामा यो भन्दा कम प्रतिशत घरधुरीमा यस्तो सुविधा पुगेको छ। बाँके र बर्दियामा ५० प्रतिशत भन्दा बढी र दाङ्ग र रुपन्देहीमा ४० प्रतिशतभन्दा बढी घरधुरीमा शौचालय सुविधा पुग्न सकेको छैन। २०६८ साल पछि यी क्षेत्रमा थप काम भइसकेकोले यी अनुपातहरू परिवर्तन आएको हुन सक्छ। हालसम्म यस प्रदेशका रुपन्देही र कपिलवस्तु बाहेकका अन्य जिल्लाहरू खुला दिशामुक्त जिल्ला घोषणा भएका छन्। पूर्ण सरसफाइको स्थितिमा भने सुधार गर्न बाँकी छ। नगरक्षेत्रहरूमा तथा सडकका बस बिसौनीहरूमा पर्याप्त सार्वजनिक शौचालयको उपलब्धता छैन।

तालिका ५.१७ शौचालय सुविधाको स्थिति

जिल्ला	शौचालय नभएको	%	शौचालय भएको	%	उल्लेख नभएको	%
नवलपरासी (पश्चिम)	३४,३५७	५५.६	२७,०७५	४३.५	४१३	०.७
रुपन्देही	६७,९५२	४१.५	९४,६१५	५७.८	१,२६८	०.८
कपिलबस्तु	६२,४६७	६८.४	२८,०२३	३०.७	७७४	०.८
पाल्पा	१४,०५०	२३.७	४५,०३१	७६.०	१७९	०.३
अर्घाखाँची	१३,२८७	२८.४	३३,३८२	७१.३	१५७	०.३
गुल्मी	११,९१३	१८.४	५२,८२२	८१.४	१५२	०.२
रुकुम पूर्व	८,५५१	७१.८	२,६२४	२४.८	२७	०.३
रोल्पा	३४,२६७	७८.४	९,२८३	२१.२	१८५	०.४
प्यूठान	१३,७६४	२८.८	३३,८१२	७०.९	१४०	०.३
दाङ्ग	४५,५३४	३९.१	७०,२४२	६०.४	५७१	०.५
बाँके	४८,९९६	५१.७	४५,१५५	४७.७	५४२	०.६
बर्दिया	४२,६८३	५१.३	४०,२८८	४८.५	१७६	०.२
प्रदेश नं. ५	३९८,०३२	४५.०	४८२,१७६	५४.५	४,५४८	०.५
नेपाल		३८.२		६१.२		०.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

५.५ संचारको सुविधाको स्थिति

संचारको विस्तार पछिल्ला वर्षहरूमा नेपालमा राम्रै ढंगबाट भएको छ। नेपालमा टेलिफोनको घनत्व १३४ प्रतिशत पुगेको छ। यस प्रदेशमा मोबाइल टेलिफोनको पहुँच विस्तार भए पनि अझै केही ठाउँहरू जस्तै बाँके र दाङ्गका सीमावर्ती क्षेत्र र रोल्पा र रुकुम दुर्गम ठाउँहरूमा अझै पनि टेलिफोन सेवा पुग्न सकेको छैन। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार यस प्रदेशमा ४९.२ प्रतिशत घरपरिवारमा रेडियो, ३०.४ प्रतिशत घरपरिवारमा टेलिभिजन, ६५.८ प्रतिशत घरपरिवारमा मोबाइल फोन, ४.४ प्रतिशत घरपरिवारमा टेलिफोन र १.३ प्रतिशत घरपरिवारमा इन्टरनेट सुविधा पुगेको देखिन्छ। नेपाल दूरसंचार प्राधिकरणका अनुसार २०७५ असार मसान्तसम्म ५१.१ प्रतिशत जनसंख्यामा इन्टरनेट सुविधा पुगेको छ।

५.५.१ एफ.एम. रेडियो

यस प्रदेशमा एफ. एम. रेडियोको संचालन उल्लेख्य रहेको छ। यस प्रदेशमा ८९ वटा एफएम रेडियोहरू संचालनमा रहेका छन् (तालिका ५.१८)। रुपन्देही र दाङमा एक दर्जनभन्दा बढी एफ.एम. रेडियोहरू छन्। एफ.एम. रेडियोको विस्तृत विवरण अनुसूची ५.५ दिइएको छ।

तालिका ५.१८ जिल्लागत रुपमा संचालित एफएम रेडियोको संख्या (२०७४ चैतसम्म)

जिल्लाहरू	एफएम रेडियोको संख्या
नवलपरासी (पश्चिम)	६
रुपन्देही	१४
कपिलबस्तु	७
पाल्पा	७
अर्घाखाँची	५
गुल्मी	६
रुकुम पूर्व	१
रोल्पा	६
प्यूठान	६
दाङ	१५
बाँके	१०
बर्दिया	६
जम्मा	८९

स्रोत: सूचना तथा प्रसारण विभाग (२०७५)

५.५.२ पत्रपत्रिकाहरू

तालिका ५.१९ ले जिल्लागत रुपमा यस प्रदेशमा प्रकाशित पत्रपत्रिकाको संख्यालाई दिइएको छ। यस प्रदेश दैनिक पत्रिका ६७ वटा, अर्द्धसाप्ताहिक ११ वटा, साप्ताहिक १८५ वटा, पाक्षिक १९ वटा, मासिक ५७ वटा, द्वैमासिक १३ वटा, त्रयमासिक २८ वटा र वार्षिक ४ वटा गरी ३८४ वटा रहेका छन्। दैनिक पत्रिका बाँकेमा सबैभन्दा बढी २५ वटा र साप्ताहिकमा रुपन्देहीमा सबैभन्दा बढी ५५ वटा पत्रिका प्रकाशित हुने गरेका छन्। रुकुम पूर्व बाहेक सबै जिल्लाहरूमा कुनै न कुनै पत्रिकाहरू प्रकाशित भएको पाइन्छ।

तालिका ५.१९ जिल्लागत रूपमा पत्रपत्रिकाहरूको संख्या (२०७४ चैतसम्म)

जिल्ला	पत्रपत्रिकाको संख्या								
	दैनिक	अ. साप्ताहिक	साप्ताहिक	पाक्षिक	मासिक	द्व.मा.	त्रै. मा.	वार्षिक	जम्मा
नवलपरासी (पश्चिम)	२		११	१	४	२			२०
रूपन्देही	२१	४	५५	१०	२५		६		१२१
कपिलवस्तु	१		८						९
पाल्पा	२	२	१३	२	५		५	१	३०
अर्घाखाँची			४	३	१			१	९
गुल्मी			५		१		१		७
रुकुम पूर्व									
रोल्पा	१		५	१					७
प्युठान	२		७		३				१२
दाङ्ग	६		७		१	१	४		१९
बाँके	२५	२	३८	१	९	२	२	१	८०
बर्दिया	१	१	१५		१	१	१		२०
जम्मा	६७	११	१८५	१९	५७	१३	२८	४	३८४

स्रोत: सूचना तथा प्रसारण विभाग (२०७५)

५.५.३ इन्टरनेटको पहुँच

जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण सन् २०१६ का अनुसार यस प्रदेशमा २०.१ प्रतिशत महिला र ४७.४ प्रतिशत पुरुषहरूले मात्र इन्टरनेट प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ। यसले इन्टरनेट सेवाको पहुँच भने अझै कमै देखिन्छ। जनगणना २०६८ मा यस प्रदेशका ३.८ प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र कम्प्युटर रहेको थियो भने इन्टरनेट १.३ प्रतिशत घरपरिवारमा रहेको पाइएको थियो (तालिका ३.१०)। उक्त जनगणनाले नेपाल भरमा ३.३ प्रतिशत घरपरिवारमा इन्टरनेट सुविधा पुगेको देखाएको थियो।

५.६ राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू

नेपालमा एक्काइस वटा ठूला प्रकृतिका आयोजनाहरूलाई राष्ट्रिय गौरवका आयोजनामा वर्गीकरण गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०६८।६९ देखि १७ वटा आयोजनाहरूलाई राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोमा २०७०।७१ मा चार वटा आयोजना थप गरिएको थियो। प्रदेश नं. ५ मा चार वटा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू निर्माणाधीन छन्। ती

आयोजनाहरूमा सिक्टा सिँचाइ, बबई सिँचाइ, गौतम बुद्ध विमानस्थल र लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष पर्दछन्। यस बाहेक भेरी बबई ड्राइभर्सन, मध्यपहाडी लोकमार्ग, हुलाकी राजमार्ग, पूर्व पश्चिम रेलमार्ग, राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम र कालिगण्डकी कोरिडर यस प्रदेशसंग पनि सम्बन्धित छन्।

तालिका ५.२० राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू

यस प्रदेशमा कार्यान्वयनमा रहेका आयोजना	अन्तरप्रदेशीय (यस प्रदेशसंग सम्बन्धित) आयोजना
बबई सिँचाइ	भेरी बबई ड्राइभर्सन
सिक्टा सिँचाइ	मध्यपहाडी पुष्पलाल लोकमार्ग
गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	हुलाकी राजमार्ग
लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष	पूर्व पश्चिम रेलमार्ग
	राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम
	कालिगण्डकी कोरिडर

५.६.१ सिक्टा सिँचाइ आयोजना

सिक्टा सिँचाइ आयोजना बाँके जिल्लामा रहेको छ। राप्ती नदीमा ३१७ मीटर बाँध निर्माण गरी ४२,७६६ हेक्टर (पूर्वतर्फ ९,००० हेक्टर र पश्चिमतर्फ ३३,७६६ हेक्टर) जमीनमा सिँचाइ पुऱ्याउने उद्देश्य लिएको छ। मूलबाँधका साथै दायातर्फ ४५.२५ कि.मी र बाँयातर्फ ५३.३० कि.मी मुलनहर निर्माण र करीब २३३ कि.मी. शाखा, उपशाखा तथा प्रशाखा नहरहरू निर्माण गर्ने कार्य रहेको छ। यो आयोजना आर्थिक वर्ष २०६२।६३ देखि शुरु भएको हो। २०७१।७२ मा नै सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको भए पनि काम सम्पन्न नभएका कारण समयावधि २०७६।७७ सम्म बढाइएको छ। शुरुमा रु. १२ अर्ब ८० करोडको लागतमा सम्पन्न हुने अनुमान गरिएको भएपनि समयमा काम नसकिदा लागत बढेर रु. २५ अर्ब २ करोड पुग्ने संशोधित अनुमान छ। यस आयोजनामा नेपाल सरकारको रु. २२.६१ अर्ब र साउदी विकास कोषको वैदेशिक ऋण रु. २.४१ अर्ब लगानी रहेको छ।

२०७५ असारसम्ममा पश्चिमतर्फको ४५.२५ कि.मी. मुलनहर निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। यसतर्फ ७ वटा शाखा नहरहरूमध्ये पहिलो शाखा सिधनिया ८० प्रतिशत, दोस्रो शाखा हुँडुवा नहरको करिब ६ प्रतिशत सम्पन्न भएको र बाँकी रहेकामध्ये एउटा उपशाखा सहित ३ वटा शाखा नहरहरूको निर्माणको लागि ठेक्का सम्झौता भइ चालू आर्थिक वर्षमा शुरु हुने भएको छ। पूर्वी मुलनहरतर्फ रुख कटान र माटोको कार्य भइरहेको छ। मुलनहर परिक्षणको क्रममा केही

भाग भत्किन गएको छ जसले गर्दा यस आयोजनामा समस्या सिर्जना भएको छ। मूलनहरको मर्मत सम्भार नगरी अन्य कामको उपयोगिता नहुने देखिन्छ।

५.६.२ बबई सिंचाइ आयोजना

बर्दिया जिल्लाको करिब ३६ हजार हेक्टर (पूर्व २१,००० हेक्टर र पश्चिममा १५,००० हेक्टर)जमिनमा सिंचाइसुविधा पुऱ्याउने उद्देश्यले यो आयोजना आर्थिक वर्ष २०४४।४५ देखि शुरु भएको हो। आर्थिक वर्ष २०६९।७० मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको भए पनि सम्पन्न नभए पछि आर्थिक वर्ष २०७८।७९ सम्म सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिइएको छ। यो आयोजनाको अनुमानित लागत रु. १२ अर्ब ५६ करोड रहेको छ। बबई नदीमा ३१५ मीटर लम्बाईको बाँध र पूलसँगै बनाइएकोले बहु उपयोग भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा भौतिक प्रगति ९९.४२ प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ९८.५७ प्रतिशत रहेको थियो। समग्रमा गत आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा भौतिक प्रगति ५९.५१ प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ४७.१७ प्रतिशत हुन गएको छ।

५.६.३ गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल

भैरहवास्थित गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल यस प्रदेशमा निर्माणाधीन अर्को महत्वपूर्ण राष्ट्रिय गौरवको आयोजना हो। सन् २०१५ मा शुरु भई सन् २०१७ को डिसेम्बरमा सम्पन्न हुने अपेक्षा गरिएकोमा दुई वर्ष समयावधि थप भएको स्थिति छ। यस आयोजनाको अनुमानित लागत रु. ६ अर्ब ६७ करोड जति रहेको छ भने जग्गा अधीकरणका लागि रु. ७ अर्ब २२ करोड बजेट विनियोजन भएको छ। यस आयोजनामा एशियाली विकास बैंक, अरब फण्ड र नेपाल सरकारको लगानी रहेको छ।

निर्माणाधीन विमानस्थल ७८७ विगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। मौजुदा गौतम बुद्ध विमानस्थलको धावनमार्ग (१,५०० मी. X ३० मी.) लाई स्तरोन्नति गरी ३,००० मी. X ४५ मी.को नयाँ धावनमार्ग, अन्तर्राष्ट्रिय भवन, एयरपोर्ट अपरेशन, प्रशासनिक भवन, कन्ट्रोल टावर, अग्नि नियन्त्रण तथा जीवोद्धार भवन लगायत सञ्चार तथा पथप्रदर्शक सामग्रीहरू जडान गरिने कार्यक्रम छ। यो विमानस्थलमा शुरुवातमा ४०० प्रति घण्टा यात्रु व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ भने पछि २,००० यात्रु प्रति घण्टा व्यवस्थापन गर्न सकिने डिजाइन छ। ट्याक्सी-वे १,९०० मी. X ४४ मी. को र जहाज पार्किङ ३४० मी. X १४८ मी. को रहेको छ। कन्ट्रोल टावर ८ तलाको बन्दै छ भने प्रशासनिक भवनको क्षेत्रफल २,१४१ वर्ग मीटर रहेको छ।

२०७५ असारसम्ममा धावनमार्गको कामअन्तर्गत माटो कम्प्याकसन, सव ग्रेड सववेस र वेसको काम सकिएको छ। जहाज पार्किङको ९५ प्रतिशत काम सम्पन्न भएको छ। त्यस्तै ऋयास फायर

एण्ड रेक्स्यू स्थलको काम कंक्रीट स्टक्टचर मात्र गर्न बाँकी छ। अन्तर्राष्ट्रिय टर्मिनल भवनको वेसमेन्ट, ग्राउण्ड तल्ला, पहिलो तल्ला, दोस्रो तल्ला सम्पन्न भैसकेको छ। प्रशासनिक भवनको स्टक्टचर पार्ट सबै सम्पन्न भै फिनिशको काम शुरु भएको छ। कन्ट्रोल टावरको स्टक्टचरको वेसमेन्ट सहित पाँच तल्ला सकिएको छ। इलेक्ट्रीकल सब स्टेशन र सेक्युरिटी भवनको काम सम्पन्न भैसकेको छ। २०७५ असारसम्ममा भौतिक प्रगति ५५ प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ४० प्रतिशत सम्पन्न भएको छ।

५.६.४ लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष

लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष सबैभन्दा लामो समयसम्म कार्यान्वयनमा रहेको आयोजना हो। गौतम बुद्धको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनीलाई अन्तर्राष्ट्रिय शान्तिकेन्द्रको रूपमा विकास गर्ने उद्देश्यले २०४२ सालदेखि नै गुरुयोजना तयार गरी यो आयोजना कार्यान्वयनमा आएको भए पनि कहिले सकिने भन्ने निश्चित छैन। यस आयोजनाको अनुमानित लागत रु. ६ अर्ब १० करोड रहेको छ। अहिलेसम्म जग्गा अधिग्रहण, गुरुयोजनाको तयारी, सो आयोजनाको प्रारूप तयार, अन्तर्राष्ट्रिय विहार क्षेत्रहरूको निर्माण, पवित्र उद्यान निर्माण र अन्तर्राष्ट्रिय विहार क्षेत्रमा नहर निर्माण सम्पन्न भएको छ।

भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी तथा वहाँको जीवनसंग प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा सम्बन्ध रहन गएका तिलौराकोट (प्राचिन कपिलवस्तु), गोटिहवा, निग्लीहवा, सग्रहवा, सिसनिया, अरौराकोट, कुदान (कपिलवस्तु), देवदह (रुपन्देही), रामग्राम (नवलपरासी) समेतका क्षेत्रहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास गर्ने दायित्व लुम्बिनी विकास कोषको रहेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा रु. ७१ करोड ९४ लाख बजेट विनियोजन भएकोमा ७१ करोड १७ लाख खर्च भएको थियो। यस आर्थिक वर्षमा नेपाल बौद्ध परिपथको दस्तावेज तयार भएको, करिव २६ देशका बौद्ध विद्वान, सम्माननीय राष्ट्रपति र सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूहरूको उपस्थितिमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन तथा बुद्ध जयन्ती कार्यक्रम सम्पन्न भएको, कपिलवस्तु जिल्लाको निग्लीहवामा जग्गा खरिद सम्पन्न, ६ कि.मि. सर्भिस सडकहरू कालोपत्रे भएको, ७०० मि. मा ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको, गुरुयोजना अनुसार नहरको दायाँ बायाँ ल्याण्डस्केप तथा ग्रिनरी सम्बन्धी कार्य ९० प्रतिशत सम्पन्न भएको, उत्तरी पोखरीमा कोलोन्याड, सिम्बोलिक पिभिलियोन, पूर्वी पोखरीको ल्याण्डस्केप तथा अन्य निर्माण कार्य चालू रहेको, निग्लीहवामा शौचालय, गार्डक्वाटर मर्मत, अशोकस्तम्भमाथि सेड निर्माण लगायत तथा तिलौराकोटको साइट अफिसमा तला थप, कुदानमा ल्याण्डस्केपको कार्य सम्पन्न भएको, हल निर्माण कार्य चालू रहेको, हालसम्म ११० वटा १० मि. गहिराइ भएको पाइल फाउण्डेशनको कार्य सम्पन्न भएको, भगवान बुद्धको मावली देवदहको भवानीपुरमा बहुआयामिक भवनको निर्माण कार्य ८० प्रतिशत सम्पन्न

भएको, सोनवागढ पुरातात्विक क्षेत्र, देवदहको बैरीमाइमा तटबन्ध निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, लुम्बिनीको संस्कृति झल्काउने ३ जोडी सिम्बोलिक पिभिलियन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलनको लागि ३,००० मानिस अट्ने सभाहल नेपाली सेनाद्वारा निर्माण सम्पन्न भएको, गुरुयोजना क्षेत्रमा सरसफाइ, रंगरोगन, मर्मत कार्य सम्पन्न, पुरातात्विक संरक्षण अन्तर्गत देवदह पोखरी संरक्षण लगायत अन्य संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको छ। हालसम्म लुम्बिनी विकास गुरुयोजनाको ८० प्रतिशत काम सम्पन्न भएको छ।

५.६.५ भेरी बबई ड्राइभर्सन

कर्णाली प्रदेशमा रहेको भेरी नदीको पानी बबई नदीमा ल्याइ सिँचाइ र विद्युत उत्पादन गर्ने उद्देश्य संचालित आयोजनाका प्रभाव र प्रयोग यस प्रदेशमा हुन गइरहेको हुँदा यस प्रदेशका लागि चासोको आयोजनाको रूपमा रहेको छ। अन्न भण्डारको रूपमा रहेको बाँके र बर्दिया जिल्लाको ५१ हजार हेक्टर खेतियोग्य भूमिमा सिँचाइ उपलब्ध गराउने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०६८।६९ बाट यो आयोजना शुरू भएको हो। आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको यस आयोजनाबाट ४८ मे.वा. विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य समेत रहेको छ। करीब रु. १६ अर्ब ४३ करोड अनुमानित लागत भएको यस आयोजनामा सुरुङ्ग निर्माणका लागि अत्याधुनिक टनेल वोरिङ्ग मेशिनको प्रयोग भएको छ। यसले करिब १२ कि.मी. लामो सुरुङ्गको आधाभन्दा बढी लम्बाई ७ महिनामा खनिसकेको छ।

सुर्खेत जिल्लाको छिन्चु जाजरकोट सडक खण्डको चिप्ले भन्ने ठाउँमा करीव १५ मीटर अग्लो बाँध बाधी भेरी नदीको ४० घन मीटर प्रतिसेकेन्ड पानीलाई चुरिया क्षेत्रमा पर्ने १२ कि.मी. लामो सुरुङ्गमार्फत ल्याउन लागिएको छ।

५.६.६ मध्यपहाडी पुष्पलाल लोकमार्ग

नेपालको मध्यपहाडी भू-भागका जिल्लाहरूलाई यातायात संजालमा जोड्ने उद्देश्यले पूर्वमा पाँचथरको चियो भन्ज्यांगदेखि पश्चिममा बैतडीको झुलाघाटसम्म पुग्ने यस लोकमार्ग आ.व.२०६४।६५ देखि शुरू भएको हो। मध्यपहाडी क्षेत्रका २५ जिल्ला र २१५ बस्तीहरूलाई जोड्ने लक्ष्य लिएको छ। संशोधित कार्यतालिकाअनुसार आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको छ। यो लोकमार्ग यस प्रदेशको रुकुम पूर्व भएर जान्छ र यस प्रदेशमा ५४ कि.मी पर्दछ जुन आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा ३० कि.मी. कालोपत्रे र २ वटा पूल निर्माण सम्पन्न हुने अपेक्षा गरिएको छ। त्यसको लागि ठेक्का व्यवस्थापन भैसकेको छ।

५.६.७ हुलाकी राजमार्ग

यस हुलाकी लोकमार्ग आयोजनाले तराई क्षेत्रका जिल्लाहरूमा सडक निर्माणस्तरोन्नती गरी यातायात प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने उद्देश्य रहेको छ। यस आयोजना आर्थिक वर्ष २०६३।६४ देखि शुरू भएको हो। यो लोकमार्ग यस प्रदेशका ६ वटा तराईका जिल्लाहरू भएर गएको छ।

५.६.८ पूर्व पश्चिम रेलमार्ग

आर्थिक वर्ष २०६६।६७ देखि शुरू भएको पूर्व मेचीदेखि पश्चिम महाकालीसम्म रेलमार्ग आयोजनाको कूल ९४६ कि.मी. लामो रहेको छ। यो रेलमार्ग यस प्रदेशको तराईका जिल्लाहरू भएर पूर्व पश्चिम राजमार्गको समानान्तर भएर जाने भएको छ। रेल विभागले पूर्व-पश्चिम रेलमार्गको संभाव्यता अध्ययन सन् २०१० मा सम्पन्न गरेको छ भने प्रदेश नं. ५ मा पर्ने नवलपरासीदेखि बुटवलसम्मको खण्ड र बुटवलबाट फाट्ने गरी बुटवल-भैरहवा-लुम्बिनीसम्म जोडिने रेलमार्गको विस्तृत सर्वे तथा डिजाइन सन् २०१३ मा शुरू भई करिब सम्पन्न भएको छ। पश्चिम पट्टीको खण्डको बुटवलदेखि गङ्गाचौकीसम्मको डिपिआर तयार भएको छ।

५.६.९ राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम

आर्थिक वर्ष २०६६।६७ मा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको रूपमा शुरू भएको राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रमलाई आर्थिक वर्ष २०७०।७१ मा राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाका रूपमा वर्गीकरण गरिएको हो। एकीकृतरूपमा चुरे क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापन गर्दै उपल्लो तटीय र तल्लो तटीय वातावरणीय अन्तरसम्बन्धबाट तराई क्षेत्रको समेत संरक्षण गर्ने उद्देश्य रहेको छ। यस प्रदेशका पाल्पा, रुपन्देही, कपिलबस्तु, अर्घाखाँची, दाङ, प्यूठान, बाँके र बर्दिया गरी ८ जिल्लामा यो कार्यक्रम कार्यान्वयनमा रहेको छ।

५.६.१० कालिगण्डकी कोरिडर

यो कोरिडोर नवलपरासीको गैडाकोटदेखि मुस्ताङको कोरलासम्म ४३५ कि.मि. लम्बाइको छ। यो कोरिडर यस प्रदेशको पाल्पाको राम्दीदेखि गुल्मीको रिडी- रुद्रवेनी - पूर्तिघाट हुँदै गएको छ।

पाठ ६ : सामाजिक क्षेत्र

६.१ शिक्षा क्षेत्रको स्थिति

६.१.१ साक्षरता

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार यस प्रदेशमा १५ वर्ष भन्दा माथिको साक्षरता दर सबैभन्दा बढी ७०.८ प्रतिशत पाल्पामा छ भने सबैभन्दा कम कपिलबस्तुमा ४७.१ प्रतिशत रहेको छ। रुकुम र रोल्पाको साक्षरता दर ५० प्रतिशत जति र बाँके र बर्दियाको ५६ प्रतिशत जति साक्षरता दर रहेको छ। पाल्पापछि गुल्मी र अर्घाखाँचीको साक्षरता दर ६५ प्रतिशत रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार ५ वर्ष माथिको साक्षरता दरमा पनि सबैभन्दा बढी पाल्पामा ७६.२ प्रतिशत छ। सबैभन्दा कम रुकुममा ५४.० प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशको समग्र साक्षरता दर ६६.४ प्रतिशत रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत ६५.९ प्रतिशत भन्दा सीमान्त रूपले मात्र बढी छ। यस प्रदेशमा पुरुषहरू ७५.५ प्रतिशत र महिलाहरू ५८.३ प्रतिशत साक्षर रहेका छन्। यस प्रदेशमा पुरुष भन्दा महिलाको साक्षरता प्रतिशत १७ प्रतिशत बिन्दुले कम छ। यस प्रदेशको पुरुष र महिलाको साक्षरता दर नेपालको समग्र साक्षरता दर भन्दा बढी छ। पालिका तहमा साक्षरता दरलाई हेर्दा सबैभन्दा बढी साक्षरता दर बुटवल उपमहानगरपालिकाको ८७.४ प्रतिशत (पुरुष ९२.५ प्रतिशत, महिला ८२.५ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम साक्षरता दर भएको पालिकामा नरैनापूर गाउँपालिका रहेको छ जहाँको साक्षरता दर ३०.६ प्रतिशत (पुरुष ३८.५ प्रतिशत, महिला २२.१ प्रतिशत) छ। यस प्रदेशका दश उच्च साक्षरता दर हुने पालिकाहरू र दश सबैभन्दा कम साक्षरता दर हुने पालिकाहरूलाई तालिका ६.२ मा दिइएको छ।

तालिका ६.१: साक्षरता दर

जिल्ला	साक्षरता दर (१५ वर्षभन्दा माथि)	साक्षरता दर (५ वर्षभन्दा माथि)		
		दुबै	पुरुष	महिला
नवलपरासी (पश्चिम)	६३.७	६७.०	७७.५	५७.३
रुपन्देही	६४.४	६९.८	७९.२	६०.८
कपिलबस्तु	४७.१	५४.९	६४.९	४५.०
पाल्पा	७०.८	७६.२	८४.९	६९.५
अर्घाखाँची	६५.६	७२.६	८१.८	६५.८
गुल्मी	६५.६	७२.६	८१.६	६५.९
रुकुम पूर्व	५०.८	५४.०	६३.७	४५.६

जिल्ला	साक्षरता दर (१५ वर्षभन्दा माथि)	साक्षरता दर (५ वर्षभन्दा माथि)		
		दुबै	पुरुष	महिला
रोल्पा	५०.७	६०.०	७१.५	५०.५
प्यूठान	५८.०	६७.०	७८.२	५८.६
दाङ्ग	६२.४	७०.३	७८.९	६२.८
बाँके	५६.३	६२.४	७०.०	५४.९
बर्दिया	५६.५	६५.४	७३.५	५७.९
प्रदेश नं. ५	५९.३	६६.४	७५.५	५८.३
नेपाल	५९.६	६५.९	७५.१	५७.४

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ र राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका ६.२ साक्षरता दर सबैभन्दा उच्च हुने र सबैभन्दा कम हुने १० पालिकाहरू

पालिकाहरू	दुबै	पुरुष	महिला	पालिकाहरू	दुबै	पुरुष	महिला
बुटवल				जानकी गाउँपालिका	४८.७	५८.४	३८.४
उपमहानगरपालिका	८७.४	९२.५	८२.५	शुद्धोधन गाउँपालिका	४८.२	६०.३	३६.०
तानसेन नगरपालिका	८३.३	९०.७	७७.४	महाराजगन्ज नगरपालिका	४७.७	५८.९	३५.८
तिलोत्तमा नगरपालिका	८०.८	८८.१	७४.३	कृष्णनगर नगरपालिका	४७.२	५५.३	३८.४
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	८०.३	८७.९	७२.७	सुनछाहरी गाउँपालिका	४६.३	५९.७	३५.०
रेसुङ्गा नगरपालिका	७८.०	८६.७	७१.४	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	४५.२	५४.०	३७.५
सैना मैना नगरपालिका	७७.८	८५.३	७१.५	त्रिजयनगर गाउँपालिका	४५.१	५५.०	३४.८
बगनाशकाली गाउँपालिका	७७.६	८७.७	७०.५	लुङ्ग्री गाउँपालिका	४४.८	६१.९	३१.७
सरावल गाउँपालिका	७७.३	८५.३	७०.६	डुडुवा गाउँपालिका	४४.२	५२.०	३५.८
सुनवल नगरपालिका	७७.३	८५.३	७०.६	नरैनापूर गाउँपालिका	३०.६	३८.६	२२.१
सन्धीखर्क नगरपालिका	७६.३	८४.८	६९.८				

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रको आर्थिक वर्ष २०७२/७३ को प्रतिवेदन अनुसार यस प्रदेशका १२ जिल्लाहरूमध्ये बाँके र कपिलवस्तु बाहेक अन्य दश जिल्ला साक्षर जिल्ला घोषणा भएका छन्।

जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण सन् २०१६ का अनुसार यस प्रदेशका ३६.७ प्रतिशत महिला घरपरिवारहरूसँग कुनै पनि प्रकारको शिक्षा छैन भने २२.१ प्रतिशतले केही प्राथमिक शिक्षामात्र लिएको देखिन्छ। जम्मा ७.६ प्रतिशत महिलाहरूमात्र माध्यमिक तहभन्दा बढी शिक्षा लिएका

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

९५

छन्। पुरुषतर्फ पनि २० प्रतिशत जति पुरुष घरपरिवारहरूसंग कुनै शिक्षा छैन भने २७.७ प्रतिशतसंग प्राथमिक शिक्षा रहेको छ र जम्मा ९.४ प्रतिशत पुरुष घरपरिवारहरूमात्र माध्यमिक शिक्षा भन्दा बढी शिक्षा लिएको पाइएको छ। व्यक्तिगत रूपमा मात्र हेर्दा २२.२ प्रतिशत महिला र २६.७ प्रतिशत पुरुषहरू कक्षा १० भन्दा बढी पढेका छन् भने २७.४ प्रतिशत महिला र १३.१ प्रतिशत पुरुषहरू पूर्णरूपमा निरक्षर छन्।

६.१.२ विद्यालय र विद्यार्थीहरूको संख्या

तालिका ६.३ ले यस प्रदेशले जिल्लागत रूपमा विद्यालयहरूको संख्यालाई प्रस्तुत गरेको छ। नेपाल सरकार शिक्षा विभागको २०७२।७३ को फ्लयास रिपोर्ट र शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको शैक्षिक तथ्याङ्क २०१७ अनुसार यस प्रदेशमा करीब ६,०७० जति विद्यालयहरू रहेका छन्, ती मध्ये ७६.३ प्रतिशत जति सामुदायिक विद्यालयहरू रहेका छन् भने १८.७ प्रतिशत संस्थागत विद्यालयहरू र ५.० प्रतिशत धार्मिक विद्यालयहरू रहेका छन्। यस प्रदेशमा ३०१ वटा मदरसा र ५ वटा अन्य धार्मिक विद्यालयहरू संचालनमा छन्। दाङ, रुपन्देही र नवलपरासीमा संस्थागत विद्यालयहरू उल्लेख्य संख्यामा रहेका छन्। आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को आर्थिक सर्वेक्षणका अनुसार यस प्रदेशमा ५,७६४ विद्यालय एकाइहरू रहेका छन्। यस प्रदेशमा नेपालको १६.२ प्रतिशत विद्यालयहरू रहेका छन्, तेस्रो धेरै विद्यालयहरू हुने प्रदेशमा यो प्रदेश पर्दछ। उक्त सर्वेक्षणका अनुसार भने यस प्रदेशमा २२,५२५ शिक्षकहरू कार्यरत रहेका छन् जसमध्ये ११,६८८ (५१.९ प्रतिशत) स्थायी शिक्षकहरू, ४,७६४ (२१.१ प्रतिशत) अस्थायी र ६,०७३ (२७ प्रतिशत) राहत शिक्षकहरू रहेका छन्। यस प्रदेशमा १,३२३,०६० विद्यार्थीहरू विद्यालय तहमा रहेका छन् जसमध्ये १,०६३,३९१ (८०.४ प्रतिशत) आधारभूत तहमा र बाँकी माध्यमिक तहमा २५९,६६९ (१९.६ प्रतिशत) विद्यार्थी रहेका छन्। विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीमा ५०.५ प्रतिशत छात्रा छन् भने बाँकी छात्र रहेका छन्। यस प्रदेशमा ६४६४ वटा बाल विकास केन्द्र संचालनमा रहेका छन्। जसमा २१३,६११ जना बच्चाहरू पढ्ने गरेका छन्। धार्मिक विद्यालयहरू बाहेकका ५७६४ वटा विद्यालयहरूमध्ये कक्षा १ - ५ सम्म पढाई हुने ५७२८ वटा विद्यालयहरू, कक्षा ६ - ८ सम्म पढाई हुने २४७६, कक्षा ९ र १० पढाई हुने १४६३ र कक्षा ११ र १२ पढाई हुने ५३२ वटा रहेका छन् (शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, २०१८)।

तालिका ६.३ जिल्लागत रुपमा प्रदेशमा संचालित विद्यालयहरूको संख्या

जिल्ला	कूलविद्यालय	संस्थागत	सामुदायिक	मदरसा	गुम्बार आश्रम
नवलपरासी(पश्चिम)	३६१	१३९	१९७	२३	२
रुपन्देही	८३५	२३९	४९१	१०२	३
कपिलवस्तु	६७३	९२	५२५	५६	
पाल्पा	५०१	५८	४४१	२	
अर्घाखाँची	४४८	४५	३९८	५	
गुल्मी	६१४	६०	५५४	०	
रुकुम पूर्व	१२५	०	१२५	०	
रोल्पा	४३५	३०	४०५	०	
प्यूठान	३९७	४०	३५६	१	
दाङ्ग	६६९	२३६	४२३	१०	
बाँके	६१४	१२४	३९८	९२	
बर्दिया	३९८	७२	३१६	१०	
प्रदेश नं. ५	६,०७०	१,१३५	४,६२९	३०१	५
नेपाल	३६,५१४	६,५६६	२९,०३५	७८२	१३१
प्रदेश नं. ५ (%)	१६.६	१७.३	१५.९	३८.५	३.८

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१७)

शिक्षा विभागको फलयास रिपोर्टका अनुसार यस प्रदेशमा रहेका विभिन्न कक्षाहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको संख्या तालिका ६.४ मा दिइएको छ। कक्षा १ देखि ५ सम्म ७ लाख जति विद्यार्थी रहेका छन् भने कक्षा ६ देखि ८ सम्म ३२७,८५३, कक्षा ९ र १० मा १६०, ८०७ र कक्षा ११-१२ मा ७१,८८९ रहेका छन्। यसले विद्यालय छाड्ने दर उच्च रहेको देखाउँछ। प्रति विद्यालय विद्यार्थी संख्या औसतमा २२३ जना रहेको देखिन्छ जुन नेपालको औसत भन्दा केही बढी हो। रुपन्देही जिल्लामा सबैभन्दा बढी प्रति विद्यालय ३३२ जना विद्यार्थी रहेका छन्। त्यसपछि बर्दियामा प्रति विद्यालय ३२६ जना रहेका छन्। जिल्लागत रुपमा सबैभन्दा कम अर्घाखाँचीमा प्रति विद्यालय १२७ जना रहेका छन्। शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको शैक्षिक तथ्याङ्क (२०१८) का अनुसार कक्षा १ देखि ५ सम्म प्रति विद्यालय १२७ जना विद्यार्थी, कक्षा ६ देखि ८ सम्म १३५ जना, कक्षा ९ देखि ८ सम्म १८६ जना, कक्षा ९ देखि १० सम्म ११२ जना, कक्षा ११ देखि १२ सम्म १८० जना र कक्षा ९ देखि १२ सम्म १७७ जना विद्यार्थी प्रति विद्यालय रहेका छन्। यस प्रदेशमा कक्षा ८ सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीहरू नेपालको समग्र विद्यार्थी संख्याको १८ प्रतिशत जति रहेका छन्। तर त्यो हिस्सा ११ - १२ कक्षा पुग्दा घटेर १५ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ६.४ विद्यार्थीको संख्या

जिल्ला	१ - ५ कक्षा	६ - ८ कक्षा	९ - १० कक्षा	११ - १२ कक्षा	विद्यार्थीप्रति विद्यालय
नवलपरासी (पश्चिम)	४५,५०६	२३,९२५	१२,८४२	७,१८७	२६२
रुपन्देही	१२४,९५४	५७,०६१	३३,१८८	१७,३७१	३३२
कपिलवस्तु	९६,५०५	३१,६०१	१३,४०४	६,२३४	२४७
पाल्पा	३६,१३८	२१,५४५	११,२२९	६,३४२	१५६
अर्घाखाँची	२९,०९३	१६,०३७	७,७४९	२,६७५	१२७
गुल्मी	४१,७१८	२१,६६७	१०,३२१	५,१८५	१३२
प्यूठान	४४,०६०	१७,५४७	७,०४७	२,५०६	१८४
रोल्पा	४५,०७४	१७,७८६	७,१३८	१,७७१	१६९
रुकुमपूर्व	१८,६२६	७,४४०	३,२२०	१,७०६	२४०
दाङ्ग	७६,९२७	४५,२००	२२,५००	९,५९५	२४६
बाँके	७९,३७२	३०,८९९	१५,१९२	४,२०१	२६०
बर्दिया	६२,१६४	३७,१४५	१६,९७७	७,११६	३२६
प्रदेश नं. ५	७००,१३७	३२७,८५३	१६०,८०७	७१,८८९	२२३
नेपाल	३,८८७,१५०	१,७९८,००८	९२६,८७४	४७८,१९३	२०७
प्रदेश नं. ५ (%)	१८.०	१८.२	१७.३	१५.०	

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१७)

६.१.३ विद्यालयको किसिमअनुसार विद्यार्थी भर्ना

संस्थागत विद्यालयहरूको संख्या पछिल्ला वर्षहरूमा बढ्दै गए पनि यस प्रदेशमा ७८.१ प्रतिशत बालबालिका अझै सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना हुने गरेका छन् जुन अनुपात नेपालको ८१.५ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रदेशमा संस्थागत विद्यालय पढ्ने हिस्सा राष्ट्रिय स्तर भन्दा केही बढी छ। करीब ३.६ प्रतिशत बालबालिकाहरू मदरसा, गुम्बा तथा गुरुकूल जस्ता धार्मिक विद्यालयहरूमा भर्ना हुने गरेका छन्। यो अनुपात पनि राष्ट्रिय स्तर भन्दा केही बढी छ। तुलनात्मक रूपमा छात्राहरू बढी सामुदायिक विद्यालयहरूमा पढ्ने गरेका छन्। दाङ्ग, रुपन्देही बाँके र नवलपरासीमा बालबालिकाहरूको ठूलो हिस्सा संस्थागत विद्यालयहरूमा भर्ना भएका छन्।

तालिका ६.५ प्राथमिक तह (१ देखि ५ कक्षा सम्म)मा विद्यालय अनुसार विद्यार्थी भर्ना प्रतिशत

जिल्ला	संस्थागत			सामुदायिक			धार्मिक (मदरसा अन्य)		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
नवलपरासी	२२.६	३०.७	२६.७	७२.१	६५.९	६९.०	५.३	३.४	४.३
रुपन्देही	२३.०	३२.९	२८.१	६२.३	५९.७	६३.३	१०.०	७.४	८.७
कपिलवस्तु	९.३	१५.०	१२.२	८५.६	८०.९	८३.२	५.१	४.१	४.६
पाल्पा	१४.४	१७.५	१६.०	८५.४	८२.२	८३.८	०.१	०.३	०.२
अर्घाखाँची	७.०	९.६	८.४	९२.१	८९.७	९०.९	०.८	०.७	०.८
गुल्मी	१०.३	१४.३	१२.३	८९.७	८५.७	८७.७	०.०	०.०	०.०
रुकुम	६.३	९.२	७.८	९३.६	९०.७	९२.१	०.१	०.१	०.१
रोल्पा	४.३	६.५	५.४	९५.७	९३.५	९४.६	०.०	०.०	०.०
प्युठान	१.४	१.४	१.४	९८.६	९८.६	९८.६	०.०	०.०	०.०
दाङ्ग	२३.३	२७.७	२५.६	७५.७	७१.६	७३.५	१.०	०.८	०.९
बाँके	२०.२	२९.०	२४.७	६६.६	६०.५	६३.५	१३.२	१०.५	११.८
बर्दिया	१३.४	१९.८	१६.७	८४.५	७८.६	८१.५	२.१	१.७	१.९
प्रदेश नं. ५	१५.२	२१.३	१८.३	८०.७	७५.६	७८.१	४.१	३.२	३.६
नेपाल	१३.७	१९.०	१६.३	८४.०	७९.०	८१.५	२.३	२.०	२.१

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१७)

६.१.४ कूल र खूद भर्ना दर

प्राथमिक तहमा यस प्रदेशको कूल भर्ना दर १३६.४ प्रतिशत छ भने खूद भर्ना दर ९६.५ प्रतिशत छ जुन नेपालको खूद भर्ना दर ९६.६ प्रतिशत भन्दा सीमान्त रूपले मात्र कम छ। जिल्लागत रूपमा रुकुमको प्राथमिक तहका खूद भर्ना दर सबैभन्दा कम ९२.५ प्रतिशत रहेको छ। निम्न माध्यमिक तहमा यस प्रदेशको कूल भर्ना दर ९८.० प्रतिशत रहेको छ जुन नेपालको कूल भर्ना दर ९५.४ प्रतिशत भन्दा केही बढी छ। निम्न माध्यमिक तहमा सबैभन्दा कम कूल भर्ना दर कपिलवस्तुमा ८२.९ प्रतिशत रहेको छ। निम्न माध्यमिक तहमा औसत खूद भर्ना दर भने यस प्रदेशको ७७.२ प्रतिशत रहेको छ जुन करीब राष्ट्रिय स्तर बराबरको रहेको छ। यो तहमा छात्र भन्दा छात्राहरूको खूद भर्ना दर बढी रहेको छ। जिल्लागत रूपमा निम्न माध्यमिक तहमा सबैभन्दा कम कूल र खूद भर्ना दर कपिलवस्तुमा रहेको छ। निम्न माध्यमिक तहमा

अधिकांश जिल्लाहरू जस्तै नवलपरासी, पाल्पा, गुल्मी, प्यूठान, रुकुम, दाङ्ग, बाँके र बर्दियामा छात्राहरूको भर्ना दर छात्राहरू भन्दा कम छ।

यस प्रदेशमा माध्यमिक तहको कूल भर्ना दर ७१.७ प्रतिशत र खूद भर्ना दर ५४.३ प्रतिशत रहेको छ जुन नेपालको कूल भर्ना दर ७५.१ प्रतिशत र ५७.९ प्रतिशत भन्दा उल्लेख्य रूपमा कम छ। माध्यमिक तहको खूद भर्ना दर सबैभन्दा कम प्यूठानमा ४०.१ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा बढी पाल्पामा ६३.१ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ६.६(क) कूल र खूद भर्ना दर (प्राथमिक र निम्न माध्यमिक)

जिल्ला	प्राथमिक तह		निम्न माध्यमिक			
	कूल	खूद	कूल	खूद		
				छात्रा	छात्र	जम्मा
नवलपरासी	१३४.०	९८.१	९९.२	८४.८	७८.४	८१.६
रुपन्देही	१३४.१	९५.६	९०.५	६९.६	७१.२	७०.४
कपिलवस्तु	१२७.९	९५.१	८२.९	५०.५	५९.०	५४.७
पाल्पा	१४०.२	९७.१	११०.६	९२.३	८४.४	८८.३
अर्घाखाँची	१३२.१	९७.८	१०२.१	८४.१	८४.१	८४.१
गुल्मी	१३७.३	९८.६	९६.६	८९.२	८६.०	८७.६
प्यूठान	१३५.७	९६.४	९५.०	७३.०	७०.७	७१.९
रोल्पा	१३१.३	९७.६	८९.०	६२.९	७०.३	६६.५
रुकुम	१५७.९	९२.५	१०७.३	९२.८	८९.८	९१.४
दाङ्ग	१३८.०	९५.५	१०२.७	८१.५	७५.४	७८.४
बाँके	१३९.५	९७.२	९५.५	७३.७	७१.५	७२.५
बर्दिया	१२८.८	९६.९	१०४.७	८०.८	७८.०	७९.५
प्रदेश नं. ५	१३६.४	९६.५	९८.०	७७.९	७६.६	७७.२
नेपाल	१३५.४	९६.६	९५.४	७८.९	७६.५	७७.७

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

तालिका ६.६(ख) कूल र खूद भर्ना दर (माध्यमिकर उच्च माध्यमिक)

जिल्ला	माध्यमिक तह (९-१०)			उच्च माध्यमिक तह (११-१२)				
	कूल	खूद भर्नादर		कूल	खूद भर्नादर			
		छात्रा	छात्र		जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
नवलपरासी	७७.४	५६.८	६१.३	५९.०	४५.१	१४.१	१५.५	१४.८
रुपन्देही	७७.६	५६.२	५४.३	५५.३	३७.७	१४.१	१७.५	१५.८
कपिलवस्तु	५५.४	३९.१	४७.५	४३.१	२२.१	१५.४	१४.६	१५.०
पाल्पा	८७.४	६१.१	६५.०	६३.१	५१.७	१९.०	१७.४	१८.२
अर्घाखाँची	८३.१	६४.९	५९.७	६२.४	३१.८	१७.८	१८.५	१८.१
गुल्मी	७५.४	५७.५	५७.६	५७.५	३९.३	१८.०	११.४	१५.०
प्यूठान	५४.५	४०.७	३९.३	४०.१	२१.१	१३.९	१८.४	१५.९
रोल्पा	४७.५	४४.३	४१.७	४३.०	१५.८	१०.३	१६.८	१३.३
रुकुम	८९.१	६१.९	६०.९	६१.४	५२.७	१२.७	२०.१	१६.१
दाङ्ग	७१.२	६४.१	५७.०	६०.६	३०.८	१९.५	११.६	१५.८
बाँके	६२.४	५४.२	५४.०	५४.१	१४.९	१०.९	१२.४	११.७
बर्दिया	७९.२	५०.७	५३.८	५२.२	३०.२	९.८	१५.७	१२.६
प्रदेश नं. ५	७१.७	५४.३	५४.३	५४.३	३२.८	१४.६	१५.८	१५.२
नेपाल	७५.१	५७.३	५८.६	५७.९	३७.६	१६.९	१६.४	१६.६

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

उच्च माध्यमिक तहको कूल भर्ना दर यस प्रदेशमा ३२.८ प्रतिशत रहेको छ भने खूद भर्ना दर जम्मा १५.२ प्रतिशत रहेको छ। यस्तो दर राष्ट्रिय स्तरमा क्रमश ३७.६ प्रतिशत र १६.६ प्रतिशत रहेको छ। उच्च माध्यमिक तहमा छात्राहरूको खूद भर्ना दर १४.६ प्रतिशत मात्र रहेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को आर्थिक सर्वेक्षणका अनुसार यस प्रदेशको कक्षा १ देखि ५ सम्मको खूद भर्ना दर ९७.७ प्रतिशत, कक्षा ६ देखि ८ को ८४.७ प्रतिशत र माध्यमिक तह (९-१२) को जम्मा ४०.५ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ६.६(ग) खूद भर्ना दर

तह	नेपाल			प्रदेश नं. ५		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
आधारभूत तह (१-५)	९७.१	९७.४	९७.२	९७.७	९७.७	९७.७
आधारभूत तह (६-८)	८६.३	८८.६	८७.४	८३.०	८६.३	८४.७
माध्यमिक तह (९-१०)	६५.१	६६.७	६५.९	६१.७	६१.५	६१.६
माध्यमिक तह (११-१२)	२२.४	२१.६	२२.०	१९.४	१९.३	१९.४
माध्यमिक तह (९-१२)	४३.७	४४.१	४३.९	४०.६	४०.४	४०.५

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०७४।७५

६.१.५ कक्षा दोहोर्न्याउने र कक्षा छाड्ने दर

तालिका ६.७ ले कक्षा दोहोर्न्याउने दरलाई देखाएको छ। यस प्रदेशको कक्षा १-५ सम्मको कक्षा दोहोर्न्याउने दर ८.७ प्रतिशत छ जुन समग्र नेपालको कक्षा दोहोर्न्याउने दर ७.६ प्रतिशत भन्दा बढी छ। कक्षा १-५ सम्म तुलनात्मक रूपमा छात्रा भन्दा छात्रको दोहोर्न्याउने दर बढी रहेको छ। कक्षा ६-८ सम्मको कक्षा दोहोर्न्याउने दर यस प्रदेशको र समग्र नेपालको समान ४.० प्रतिशत रहेको देखिन्छ। तर कक्षा ९-१० मा गएर यस प्रदेशको कक्षा दोहोर्न्याउने दर ३.१ प्रतिशत छ भने नेपालको २.९ प्रतिशत रहेको छ।

यस प्रदेशका जिल्लाहरूलाई हेर्ने हो भने कक्षा १-५ मा कक्षा दोहोर्न्याउने दर पाल्पा, अर्घाखाँची, गुल्मी, रोल्पा, प्यूठान र बर्दियामा १० प्रतिशत भन्दा बढी छ। रुपन्देही र बाँकेमा ४ प्रतिशतको हाराहारीमा रहेको छ। कक्षा ६-८ को तहमा कपिलवस्तु, रोल्पा र दाङ्ग बाहेकका अन्य जिल्लाहरूको कक्षा दोहोर्न्याउने दर ५ प्रतिशत भन्दा कम रहेको छ। कक्षा ९-१० मा सबैभन्दा बढी कक्षा दोहोर्न्याउने दर ३.९ प्रतिशत दाङ्गमा रहेको छ भने सबैभन्दा कम बाँकेको २.५ प्रतिशत रहेको छ। तल्लो कक्षा भन्दा माथिल्लो कक्षामा गए पछि कक्षा दोहोर्न्याउने दरमा कमी आउदै गएको देखिन्छ।

तालिका ६.७ कक्षा दोहोर्न्याउने दर (प्रतिशत)

जिल्ला	कक्षा १-५			कक्षा ६-८			कक्षा ९-१०		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
नवलपरासी	५.४	५.२	५.३	४.०	४.४	४.२	२.९	२.९	२.९
रुपन्देही	४.४	३.९	४.१	४.५	३.९	४.२	३.०	३.१	३.१
कपिलवस्तु	७.१	६.७	६.९	५.२	५.०	५.१	३.७	३.८	३.८
पाल्पा	९.४	१०.८	१०.१	२.८	३.८	३.३	३.०	३.१	३.१
अर्घाखाँची	१०.२	१३.५	११.९	३.९	२.८	३.४	२.५	२.७	२.६
गुल्मी	१०.७	११.५	११.१	३.६	३.९	३.७	२.५	२.९	२.७
रुकुम	८.६	९.१	८.९	३.७	४.५	४.१	२.५	३.२	२.८
रोल्पा	११.७	१०.५	११.१	४.८	५.२	५.०	३.४	३.३	३.३
प्यूठान	११.५	११.९	११.७	३.८	४.५	४.१	३.४	३.२	३.३
दाङ्ग	८.४	९.१	८.८	५.०	५.६	५.३	३.७	४.०	३.९
बाँके	३.८	५.१	४.४	३.३	२.९	३.१	२.६	२.५	२.५
बर्दिया	१०.१	११.२	१०.६	२.९	३.०	३.०	२.७	३.३	३.०
प्रदेश नं. ५	८.४	९.०	८.७	४.०	४.१	४.०	३.०	३.२	३.१
नेपाल	७.५	७.८	७.६	३.९	४.१	४.०	२.९	२.९	२.९

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

तालिका ६.८ मा कक्षा छाड्ने दरलाई समेटेको छ। कक्षा १-५ सम्म यस प्रदेशको कक्षा छाड्ने दर ३.८ प्रतिशत रहेको छ जुन नेपालको समग्र ३.९ प्रतिशतभन्दा कम रहेको छ। यस तहमा छात्रा भन्दा छात्रहरूको कक्षा छाड्ने दर केही बढी रहेको छ। कक्षा ६-८ मा कक्षा छाड्ने दर बढेर ४.३ प्रतिशत पुग्ने गरेको छ। यो दर राष्ट्रिय स्तरको ४.४ प्रतिशत भन्दा सीमान्त रूपले मात्र कम रहेको छ। यो तहमा पनि छात्रा भन्दा छात्रहरूको कक्षा छाड्ने दर केही बढी छ। कक्षा ९-१० मा जादा कक्षा छाड्ने दर थप बढेर ४.९ प्रतिशत पुग्ने गरेको देखिन्छ। उक्त दर नेपालको समग्र स्तरको तहमा नै रहेको छ। यो तहमा आए पछि छात्र भन्दा छात्राहरूको कक्षा छाड्ने दर बढी रहेको छ।

जिल्लागत रूपमा हेर्दा कक्षा छाड्ने दर तुलनात्मक रूपमा कक्षा १-५ मा गुल्मीमा सबैभन्दा बढी पाइएको छ, जहाँ कक्षा छाड्ने दर ५.५ प्रतिशत रहेको छ। त्यसपछि पाल्पामा ५.० प्रतिशत रहेको छ। यो तहमा सबैभन्दा कम कक्षा छाड्ने दर रुपन्देहीमा २.७ प्रतिशत रहेको छ। कक्षा

६-८ मा सबैभन्दा बढी कक्षा छाड्ने दर रुकुममा ६.२ प्रतिशत रहेको छ। त्यसपछि रोल्पाको ५.५ प्रतिशत रहेको छ। अन्य जिल्लाहरूको कक्षा छाड्ने दर ५ प्रतिशत भन्दा कम रहेको छ। कक्षा ९-१० मा भने कक्षा छाड्ने दर गुल्मी, रोल्पा, कपिलवस्तु, रुकुममा ५.० प्रतिशत भन्दा बढी रहेको छ। यस तहमा सबैभन्दा कम कक्षा छाड्ने दर दाङमा ४.० प्रतिशत रहेको छ। नवलपरासी, कपिलवस्तु, रोल्पा, प्यूठान र दाङमा छात्र भन्दा छात्राहरूको कक्षा छाड्ने दर बढी रहेको छ।

तालिका ६.८ कक्षा छाड्ने दर (प्रतिशत)

जिल्ला	कक्षा १-५			कक्षा ६-८			कक्षा ९-१०		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
नवलपरासी	३.४	३.५	३.५	३.५	३.०	३.३	५.३	४.५	४.९
रुपन्देही	२.९	१.७	२.७	३.२	३.४	३.३	४.०	४.९	४.५
कपिलवस्तु	३.४	२.८	३.१	४.४	५.१	४.८	६.०	५.५	५.७
पाल्पा	४.८	५.३	५.०	३.१	४.५	३.८	४.९	४.९	४.९
अर्घाखाँची	३.५	४.४	३.९	४.१	४.१	४.१	४.६	४.५	४.५
गुल्मी	५.१	५.८	५.५	४.०	४.६	४.३	५.५	६.२	५.८
रुकुम	२.७	४.६	३.६	६.३	६.०	६.२	४.८	५.२	५.०
रोल्पा	४.०	३.२	३.६	५.४	५.६	५.५	६.६	४.७	५.७
प्यूठान	३.६	४.२	३.९	४.४	३.८	४.१	५.१	३.९	४.५
दाङ	४.०	३.२	३.६	४.०	४.३	४.१	४.२	३.८	४.०
बाँके	३.३	४.०	३.७	४.४	४.२	४.३	४.१	४.४	४.२
बर्दिया	३.९	३.८	३.८	३.९	३.४	३.७	४.३	५.४	४.८
प्रदेश नं. ५	३.७	३.९	३.८	४.२	४.३	४.३	५.०	४.८	४.९
नेपाल	३.८	४.०	३.९	४.३	४.६	४.४	४.९	४.८	४.९

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

६.१.६ कूल भर्ना दरमा लैङ्गिक अनुपात

तालिका ६.९ मा कूल भर्ना दरमा रहेको लैङ्गिक अनुपातलाई दिइएको छ। यस प्रदेशमा कक्षा १-५ र कक्षा ६-८ सम्म लैङ्गिक अनुपात १ भन्दा बढी छ। तर लैङ्गिक अनुपात कक्षा ९-१० मा

०.९८ र कक्षा ११-१२ मा थप घटेर ०.९२ रहेको छ। यस प्रदेशको यी तहमा भएको लैङ्गिक अनुपात राष्ट्रिय स्तरको क्रमश ०.९९ र १.०० भन्दा कम हो।

जिल्लागत रूपमा हेर्दा कक्षा १-५ सम्म लैङ्गिक अनुपात कम भएको जिल्ला पाल्पा रहेको छ। कक्षा ६-८ तहमा सबैभन्दा कम लैङ्गिक अनुपात कपिलवस्तुमा ०.९० रहेको छ। कक्षा ९-१० मा पनि सबैभन्दा कम लैङ्गिक अनुपात भएको जिल्ला कपिलवस्तुमा ०.८२ रहेको छ। यस्तो अनुपात रुपन्देही जिल्लाको पनि ०.८५ मात्र रहेको छ। कक्षा ११-१२ को कूल भर्ना दरमा लैङ्गिक अनुपात सबैभन्दा कम बाँकेमा ०.६६ रहेको छ। रुपन्देही, पाल्पा, रुकुम र रोल्पाको लैङ्गिक अनुपात ०.९० भन्दा कम रहेको छ।

तालिका ६.९ कूल भर्ना दरमा लैङ्गिक अनुपात

जिल्ला	कक्षा १-५	कक्षा ६-८	कक्षा ९-१०	कक्षा ११-१२
नवलपरासी	१.०८	१.०८	०.९५	१.२१
रुपन्देही	१.१०	१.०१	०.८५	०.८४
कपिलवस्तु	१.०६	०.९०	०.८२	०.९६
पाल्पा	०.९८	१.११	१.०८	०.८८
अर्घाखाँची	१.०२	१.०२	१.०७	०.९६
गुल्मी	१.०२	१.०४	०.९७	१.०१
रुकुम	१.०८	०.९७	०.९६	०.८३
रोल्पा	१.०४	०.९७	०.९९	०.८०
प्युठान	१.०२	१.००	०.९२	०.९५
दाङ्ग	१.०३	१.१९	१.१२	०.९७
बाँके	१.०५	१.०६	०.९८	०.६६
बर्दिया	१.०६	१.०७	१.०८	०.९४
प्रदेश नं. ५	१.०५	१.०४	०.९८	०.९२
नेपाल	१.०८	१.०४	०.९९	१.००

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

६.१.७ एसइइको नतिजाको स्थिति

तालिका ६.१० ले यस प्रदेशको २०७३ सालको एसइइ परीक्षाको नतिजालाई देखाएको छ। उक्त वर्ष ७२९३२ जना एसइइ परीक्षामा सामेल भएकोमा १.८ प्रतिशतले A+ ल्याएका थिए। करीब १९ प्रतिशत विद्यार्थीहरूले डि र इ ल्याएका थिए। उच्च अंक ल्याउनेमा छात्रा भन्दा छात्रहरूको संख्या र हिस्सा बढी रहेको छ। सी ग्रेड ल्याउने छात्राहरू सबैभन्दा बढी रहेका छन्। ३० प्रतिशत छात्राहरूले सी ग्रेड ल्याएका थिए।

तालिका ६.१० एसइइको परीक्षाको नतिजाको स्थिति (२०७३ साल)

ग्रेड	छात्र	प्रतिशत	छात्रा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
जम्मा विद्यार्थी	३५८९१	१००	३७०४१	१००	७२९३२	१००
A+	८२०	२.३	४६६	१.३	१२८६	१.८
A	२९७२	८.३	२०३९	५.५	५०११	६.९
B+	४६२९	१२.९	३२९६	८.९	७९२५	१०.९
B	५५२६	१५.४	४५१४	१२.२	१००४०	१३.८
C+	७२९७	२०.३	७६१८	२०.६	१४९१५	२०.५
C	८५३२	२३.८	११०९५	३०.०	१९६२७	२६.९
D+	५०४२	१४.०	६६५२	१८.०	११६९४	१६.०
D	९०८	२.५	१२०८	३.३	२११६	२.९
E	१	०.०	३	०.०	४	०.०

स्रोत: शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (२०१८)

६.१.८ सामुदायिक विद्यालयहरूमा उपलब्ध भौतिक सुविधाको अवस्था

यस प्रदेशका करीब ४,५०० सामुदायिक विद्यालयहरूमध्ये ४,१४८ वटा (९२.२%) विद्यालयहरूमा शौचालय सुविधा उपलब्ध छ। यस प्रदेशका सामुदायिक विद्यालयका १३,५३१ वटा भवनहरूमध्ये ३,९४९ वटा (२९.२%) भवनहरू कमजोर अवस्थामा रहेका छन्। ९,०५६ वटा थप कक्षा कोठाहरू आवश्यक रहेका छन् भने ९,४९१ वटा पुराना कोठाहरू मर्मत गर्न सकिने अवस्थामा छन्।

तालिका ६.११ सामुदायिक विद्यालयहरूमा शौचालय, भवन र कोठाको अवस्था

जिल्ला	विद्यालय संख्या	शौचालय भएका विद्यालय संख्या	विद्यालयका भवन संख्या	विद्यालयका कमजोर भवन संख्या	थप आवश्यक कोठाहरू	मर्मत सम्भार गर्न सकिने कोठाहरू
नवलपरासी पश्चिम	२५९	२५६	१०१९	३१०	५६०	६१२
रुपन्देही	४१४	४११	१४८६	१०५	९५२	७९५
कपिलवस्तु	४५८	३५८	११४१	७२	५४३	६१७
पाल्पा	४४८	४१८	१४९०	४८२	८६७	११२०
अर्घाखाँची	४०६	३७३	१०७४	४४४	७९८	८५४
गुल्मी	५५९	४८८	१२१६	५९८	१००६	११२८
रुकुम पूर्व	१२८	१२२	३३०	१९६	१००	३४५
रोल्पा	४०३	३८१	९१६	४८०	९४१	९४९
प्यूठान	३६०	३४५	११५७	५००	१४४७	८५३
दाङ्ग	४१८	४०२	१५०५	४९५	४९०	१०८३
बाँके	३४१	३१९	११२३	१५२	६९१	५९७
बर्दिया	३०६	२७५	१०७४	११६	६६१	५३९
प्रदेश नं. ५	४५००	४१४८	१३५३१	३९४९	९०५६	९४९१
नेपाल	२९१३३	२३७८४	८७५९८	३५५८०	८२८०६	६०५५२
प्रदेश नं. ५ (%)	१५.४	१७.४	१५.४	११.१	१०.९	१५.७

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी कपिलवस्तु जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा शौचालय उपलब्ध छैन। गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लाका थुप्रै सामुदायिक विद्यालयहरूमा शौचालय उपलब्ध छैन। त्यसपछि गुल्मी र प्यूठान जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरूका धेरै भवनहरू कमजोर रहेका छन्। सबैभन्दा बढी प्यूठान जिल्लामा कक्षा कोठाहरूको आवश्यकता रहेको देखिन्छ। त्यहाँ १,४०० वटा कक्षा कोठाको आवश्यकता रहेकोमा ८५३ वटा मात्र मर्मत सम्भार गर्न सकिने देखिन्छ।

तालिका ६.१२ सामुदायिक विद्यालयहरूमा पानी, कम्प्यूटर, इन्टरनेट र बिजुली उपलब्धताको अवस्था

जिल्ला	विद्यालय संख्या	पानीको सुविधा भएको विद्यालय संख्या	इन्टरनेट उपलब्ध भएको विद्यालय संख्या	बिजुली उपलब्ध भएको विद्यालय संख्या	कम्प्यूटर भएको विद्यालय संख्या	पढाउनको लागि कम्प्यूटर उपलब्ध संख्या
नवलपरासी पश्चिम	२५९	२४१	७९	१८२	५६	५३
रुपन्देही	४१४	४०७	१४०	२३८	९४	५३
कपिलवस्तु	४५८	४४४	५	१६८	७९	५६
पाल्पा	४४८	३६१	७७	१९६	९९	५५
अर्घाखाँची	४०६	४०१	२८	११९	६९	४२
गुल्मी	५५९	५२८	४९	११२	८१	४३
रुकुम पूर्व	१२८	११०	१०	२६	१७	७
रोल्पा	४०३	३७९	१३	३८	३०	२९
प्युठान	३६०	३३१	२९	७९	५२	२०
दाङ्ग	४१८	३८५	१००	१५७	८६	६५
बाँके	३४१	३२१	६५	९३	३८	३६
बर्दिया	३०६	२९७	३६	१२९	४७	२३
प्रदेश नं. ५	४,५००	४,२०५	६३०	१,५३७	७४८	४८२
नेपाल	२९,१३३	२२,५८१	३,१८२	९,५४८	४,७२५	३,५३०
प्रदेश नं.५(%)	१५.४	१८.६	१९.८	१६.१	१५.८	१३.६

स्रोत: शिक्षा विभाग (२०१६)

तालिका ६.१२ ले सामुदायिक विद्यालयहरूमा पानी, कम्प्यूटर, इन्टरनेट र बिजुलीको उपलब्धताको अवस्था देखाएको छ। यस प्रदेशका ९३.४ प्रतिशत सामुदायिक विद्यालयहरूमा पानी उपलब्ध रहेको छ। जम्मा १४.० प्रतिशत (६३० वटा) सामुदायिक विद्यालयहरूमा मात्र इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध छ भने ३४.२ प्रतिशत (१,५३७ वटा) मा बिजुली उपलब्ध रहेको

छ। कम्प्यूटर सुविधा भएका सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा ७४८ (१६.६ %) रहेका छन्, त्यसमध्ये पनि पढाउनका लागि कम्प्यूटर प्रयोग हुने सामुदायिक विद्यालयहरूको संख्या करीब ४८२ वटा मात्र छ।

६.१.९ क्याम्पसहरू

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको शैक्षिक तथ्याङ्क (२०१८) का अनुसार यस प्रदेशमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयका १७२ वटा, नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालयका ६ वटा, काठमाण्डौ विश्वविद्यालयका २ वटा, पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयका ४ वटा, पोखरा विश्वविद्यालयका १२ वटा, लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयका १ वटा गरी १९७ वटा क्याम्पसहरू रहेका छन्। प्रदेश ३ पछि बढी क्याम्पसहरू भएको प्रदेशमा यो प्रदेश पर्दछ। यी क्याम्पसहरूमा यस प्रदेशमा ४३,०४५ विद्यार्थी पढ्छन् जसमा २३,८२० जना (५५.३ प्रतिशत) छात्रा र १९,२२५ जना (४४.७ प्रतिशत) छात्र रहेका छन्। क्याम्पस पढ्ने ४३,०४५ विद्यार्थीमध्ये २१,३१८ जना (४९.५ प्रतिशत) सामुदायिक क्याम्पसहरूमा, १२,७८९ जना (२९.७ प्रतिशत) प्राइभेट क्याम्पसहरूमा र ८९३८ जना (२०.८ प्रतिशत) मात्र आँगिक क्याम्पसहरूमा पढ्ने गरेका छन्। यस प्रदेशमा क्याम्पस पढ्ने कूल विद्यार्थी मध्ये ३९,९९७ जना स्नातक र ३,०४८ जना स्नातकोत्तरमा रहेका छन्। संकाय अनुसार यस प्रदेशमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थीमध्ये १९,६१३ जना व्यवस्थापन, १५,४३५ जना शिक्षा, २,६९९ जना मानविकी, १८३४ मेडिसिन, १५७३ जना विज्ञान तथा प्रविधि, १२७६ जना इन्जिनियरिङ्ग, ४८० जना कानून र ५८ जना संस्कृतमा रहेका छन्।

६.१.१० उच्च शिक्षा हासिल गरेको जनसंख्या

यस प्रदेशमा विद्यालय तहसम्मको शिक्षा हासिल गरेका जनसंख्याको हिस्सा समग्रमा संतोषजनक रहेपनि उच्च शिक्षातर्फ भने सो शिक्षा हासिल गरेका जनसंख्या समग्र मुलुकको जनसंख्याको सानो अंश मात्र रहेको देखिन्छ। स्नातकोत्तर वा सो सरह शिक्षा हासिल गरेको जनसंख्या यस प्रदेशमा १४ हजार जति रहेको छ जुन नेपालको समग्रमा सो बराबरको शिक्षा हासिल गरेका जनसंख्याको जम्मा ९.० प्रतिशत मात्र हुन आउँछ। सो तहको शिक्षा हासिल गरेका महिलाहरूको हिस्सा अझ कम छ (तालिका ६.१३)।

तालिका ६.१३ विद्यालय तथा उच्च शिक्षा हासिल गरेका जनसंख्या

	प्रदेश नं ५ (संख्या हजारमा)			नेपाल (संख्या हजारमा)			नेपालमा प्रदेश नं ५ को हिस्सा (प्रतिशतमा)		
	दुबै	पुरुष	महिला	दुबै	पुरुष	महिला	दुबै	पुरुष	महिला
प्रारम्भिक	१३३	७१	६१	६३९	३४२	२९७	२०.८	२०.९	२०.६
प्राथमिक	१,१८३	६२५	५५८	६,२८५	३,३६२	२,९२३	१८.८	१८.६	१९.१
निम्न माध्यमिक	५९०	३१५	२७४	३,२६७	१,७६९	१,४९८	१८.१	१७.८	१८.३
माध्यमिक	३०३	१६७	१३६	१,८५७	१,०३८	८१९	१६.३	१६.१	१६.७
एसएलसी वा सो सरह	२३१	१२६	१०५	१,६३६	९३२	७०४	१४.१	१३.५	१४.९
प्रमाणतह वा सो सरह	१३०	७५	५५	१,०३६	६०५	४३१	१२.६	१२.४	१२.८
स्नातक वा सो सरह	४९	३३	१६	४५८	३०७	१५१	१०.७	१०.८	१०.५
स्नातकोत्तर वा सो सरह	१४	११	३	१५८	११९	४०	९.०	९.४	७.६
अन्य	३	२	२	१७	९	८	१८.७	१६.०	२२.१
अनौपचारिक शिक्षा	११३	४७	६६	६६८	३०९	३५९	१६.८	१५.१	१८.३
तह नखुलाइएको	१०	५	५	७६	४१	३६	१३.०	१२.२	१३.९

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ र राष्ट्रिय जनगणना २०६८

६.१.११ प्राविधिक शिक्षाको अवस्था

प्राविधिक शिक्षा तथा तालिम परिषदको आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाहरूमध्ये यस प्रदेशमा डिप्लोमा कार्यक्रम संचालन गर्ने ३९ वटा, प्राविधिक एसएलसी कार्यक्रम संचालन गर्ने ६३ वटा र दुवै कार्यक्रम संचालन गर्ने २२ वटा गरी जम्मा १२४ वटा प्राविधिक शिक्षालय संचालनमा छन् जसले ९१४२ जनालाई तालिम प्रदान गर्ने क्षमता राख्दछन्। जिल्लागत रूपमा प्राविधिक शिक्षा उपलब्ध गराउने प्राविधिक संस्थाहरूको सूची अनुसूची ६.२ मा दिइएको छ। साथै, यस प्रदेशका जिल्लाहरूमा संचालनमा रहेका प्राविधिक एसएलसी र डिप्लो तहको अध्ययन हुने प्राविधिक शिक्षण संस्थाहरूको सूची अनुसूची ६.३ र ६.४ मा दिइएको छ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम केन्द्रको आंगिक प्राविधिक शिक्षालय यस प्रदेशमा दुई वटा मात्र छन्। साझेदारी शिक्षण संस्थाहरू चार वटा रहेका छन्। यस बाहेक सामुदायिक विद्यालयहरूमा पनि प्राविधिक शिक्षा पढाउन थालिएको छ। उल्लेख्य संख्यामा निजी क्षेत्रले प्राविधिक शिक्षण संस्थाहरू खोलेका छन्। तर निजी क्षेत्रबाट संचालित

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

प्राविधिक शिक्षालयहरूको उच्च शुल्कले गर्दा न्यून आय भएका विद्यार्थीहरूले उक्त शिक्षा लिन सक्दैनन्। अधिकांश यस्ता प्राविधिक शिक्षालयहरू मुख्य शहरहरूमा बढी केन्द्रित छन्। वि.सं.२०७५ मा प्राविधिक शिक्षा तथा तालिम परिषदले गरेको म्यापिङको^७ आधारमा यस प्रदेशमा १६० वटा प्राविधिक शिक्षालयहरू संचालनमा रहेको देखिन्छ। यस अनुसार अर्घाखाँची जिल्लामा ४ वटा, बाँकेमा २४ वटा, बर्दियामा १७ वटा, दाङमा ३६ वटा, गुल्मीमा २ वटा, कपिलवस्तुमा ७ वटा, नवलपरासी पश्चिममा ३ वटा, पाल्पामा १५ वटा, प्यूठानमा ५ वटा, रोल्पामा ६ वटा, रुकुम पूर्वमा ३ वटा र रुपन्देहीमा ३८ वटा रहेका छन्।

६.२ स्वास्थ्य क्षेत्रको स्थिति

६.२.१ औसत आयु र मृत्युदर

मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ मा उल्लेख भए अनुसार सबै जिल्लाको औसत आयु राष्ट्रिय औसत ६८.८ वर्ष भन्दा कम रहेको छ। सबैभन्दा बढी औसत आयु अर्घाखाँची जिल्लाको ६८.६ वर्ष छ भने सबैभन्दा कम प्यूठान जिल्लाको ६४ वर्ष रहेको छ। एक वर्ष भन्दा कम उमेर बच्चाहरूको मृत्यु दर राष्ट्रिय औसत ४०.५० प्रति हजार रहेकोमा तुलनामा यस प्रदेशका कपिलवस्तु, रोल्पा, प्यूठान, दाङ, बाँके, बर्दिया जिल्लाको बाल मृत्युदर राष्ट्रिय औसत भन्दा बढी छ। सबैभन्दा बढी बाल मृत्यु दर कपिलवस्तुमा ६६.८ रहेको छ भने सबैभन्दा कम पाल्पामा १९.३ रहेको छ।

तालिका ६.१४ औसत आयु र बाल मृत्युदर

जिल्ला	औसत आयु	बाल मृत्युदर*
नवलपरासी (पश्चिम)	६७.८१	३७.८१
रुपन्देही	६८.२९	३८.०६
कपिलवस्तु	६७.५६	६६.८३
पाल्पा	६८.२७	१९.२९
अर्घाखाँची	६८.५६	३०.०
गुल्मी	६८.०९	२८.४
रुकुम पूर्व	६८.३९	३४.२३
रोल्पा	६६.२८	५१.९६
प्यूठान	६४.३३	५४.४३
दाङ	६७.३३	४१.०४

^७<http://ctevt.org.np/ctevtmapping/>

जिल्ला	औसत आयु	बाल मृत्युदर*
बाँके	६८.३५	४८.५२
बर्दिया	६७.२६	५८.०५
प्रदेश नं. ५ को औसत	६७.५	४२.४
नेपालको औसत	६८.८	४०.५

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, पपुलेशन मोनोग्राफ भाग १, *एक वर्ष भन्दा कम उमेरका प्रति हजारमा

जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण सन् २०१६ का अनुसार यस प्रदेशको औसत बाल मृत्युदर (एक वर्ष भन्दा कम उमेर) ४२ प्रति हजार र ५ वर्ष भन्दा कम उमेरको बाल मृत्युदर ४५ प्रति हजार रहेको छ। यो प्रदेश चौथो बढी उच्च बाल मृत्युदर भएको प्रदेशको रूपमा रहेको छ।

६.२.२ स्वास्थ्य संस्थाहरू

यस प्रदेशमा चार मेडिकल कलेज संचालनमा रहेका छन्। दुईवटा रुपन्देही जिल्लामा (देवदह मेडिकल कलेज, युनिभर्सल मेडिकल कलेज), एउटा पाल्पामा (लुम्बिनी मेडिकल कलेज) र एउटा बाँकेमा (नेपालगन्ज मेडिकल कलेज) संचालनमा छन्। यस प्रदेशमा ठूला अस्पतालको रूपमा लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल बुटवल, रुपन्देही(२१० बेड), भेरी प्रादेशिक अस्पताल, नेपालगन्ज, बाँके(१५० बेड), राप्ती विज्ञान प्रतिष्ठान (१०० बेड) र राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, तुल्सीपुर दाङमा (४० बेड) संचालनमा रहेका छन्। यसका अतिरिक्त यस प्रदेशमा सामुदायिक अस्पतालको रूपमा तानसेन, पाल्पामा युनाइटेड मिशन अस्पताल, बुटवल रुपन्देहीमा गौतम बुद्ध सामुदायिक अस्पताल, चौपता नवलपरासीमा शहिद स्मृति सामुदायिक अस्पताल, बाँकेमा आइएनएफ साइनिड अस्पताल, जीतपुर कपिलवस्तुमा कपिलवस्तु सामुदायिक अस्पताल र थवाङ रोल्पामा जलजला सामुदायिक अस्पताल गरी छ वटा सामुदायिक अस्पताल रहेका छन्। दाङमा प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, विजौरी र राप्ती आयुर्वेद चिकित्सालय रहेका छन्।

तालिका ६.१५ मेडिकल कलेज र ठूला अस्पतालहरूको सूची

मेडिकल कलेजहरू	ठूला अस्पतालहरू
देवदह मेडिकल कलेज, रुपन्देही	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल, बुटवल
युनिभर्सल मेडिकल कलेज, रुपन्देही	भेरी प्रादेशिक अस्पताल, नेपालगन्ज
नेपालगन्ज मेडिकल कलेज, कोहलपुर	राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, तुल्सीपुर
लुम्बिनी मेडिकल कलेज, पाल्पा	सिद्धार्थ बच्चा तथा महिला अस्पताल, बुटवल

यस प्रदेशको नवलपरासी (२९ बेड), कपिलवस्तु (२४), पाल्पा (१५ बेड), गुल्मी (३० बेड), अर्घाखाँची (३३ बेड), प्यूठान (२५ बेड), बर्दिया (२५ बेड), रुपन्देही (भीम अस्पताल ६० बेड) र रोल्पा (१५ बेड) जिल्ला अस्पताल रहेका छन्। पाल्पाको रामपुरमा १५ शैया, कपिलवस्तुको बहादुरजन्जमा १५ शैया र पिपरामा १० शैयाको अस्पताल संचालनमा रहेको छ। बुटवलमा १०० बेडको बच्चा र महिलाको लागि सिद्धार्थ बच्चा तथा महिला अस्पताल* रहेको छ भने बाँकेको खजुरामा सुशील कोइराला क्यान्सर अस्पताल हालै संचालनमा आएको छ।

यस प्रदेशमा आँखा अस्पतालको रूपमा नेपाल नेत्र ज्योति संघ मातहत भैरहवामा रणअम्बिका आँखा अस्पताल (लुम्बिनी आई इन्स्टिच्यूट), नेपालगन्जमा फत्ते वाल आँखा अस्पताल (१५० बेड), र तुलसीपुरमा राप्ती आँखा अस्पताल (५० बेड) रहेका छन्। भैरहवाको लुम्बिनी आई इन्स्टिच्यूटको नेटवर्कमा बुटवल (रुपन्देही), तानसेन (पाल्पा), परासी (नवलपरासी), आनन्द बाग (कपिलवस्तु), सन्धीखर्क (अर्घाखाँची), तम्घास (गुल्मी), विजुवार (प्यूठान), रामपुर (पाल्पा), र वामीटक्सार (गुल्मी)मा आँखा उपचार केन्द्रहरू संचालनमा रहेका छन्। तुलसीपुरको राप्ती आँखा अस्पतालले चार वटा प्राथमिक आँखा उपचार केन्द्र संचालन गरेको छ।

यस प्रदेशमा ३३७ वटा बर्थिङ सेन्टर संचालनमा रहेका छन्। जिल्लागत रूपमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको उपस्थितिलाई तालिका ६.१६ मा दिइएको छ। रुकुम पूर्वमा अस्पताल छैन। प्रदेश भरीमा ५७० वटा स्वास्थ्य चौकीहरू रहेका छन्। यसले पालिकाका सबै वडाहरूमा स्वास्थ्य सेवा पुग्न बाँकी रहेको देखिन्छ। केही सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई र निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट समेत स्वास्थ्य सुविधा पुऱ्याएको स्थिति रहेको छ। पछिल्लो समयमा बुटवल लगायत शहरी क्षेत्रमा उल्लेख्य संख्यामा निजी अस्पतालहरू संचालनमा रही नियमित, विशेषज्ञ तथा आकषमिक किसिमका स्वास्थ्य सेवाहरू प्रदान गरिरहेका छन्।

तालिका ६.१६ जिल्लागत रूपमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको उपस्थिति

जिल्ला	अस्पताल	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	अन्य स्वास्थ्य सुविधा	गैरसरकारी स्वास्थ्य सुविधा
गुल्मी	१	४	७६	०	०	०	५
पाल्पा	२	२	६२	४	७	१	६
नवलपरासी	१	२	३६	०	०	०	७

*नेपाल सरकार, बुटवल उपमहानगरपालिका, उद्योग वाणिज्य संघ र AMDA (Association of Medical Doctors of Asia) Japan कोसाझेदारीमास्थापितभएको हो। उपत्यका बाहिर खुलेको यस्तो खालको पहिलो अस्पताल हो।

जिल्ला	अस्पताल	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	अन्य स्वास्थ्य सुविधा	गैरसरकारी स्वास्थ्य सुविधा
रुपन्देही	२	५	६४	११	२	२	६८
कपिलवस्तु	३	२	७३	३	४	१	१५
अर्घाखाँची	१	२	३९	०	०	०	३
प्यूठान	१	२	४६	०	१	३	५
रोल्पा	१	२	४९	०	०	०	५
रुकुम पूर्व	०	१	१५	०	०	०	०
दाङ्ग	२	३	३६	६	०	०	१४
बाँके	३	३	४४	१	०	१	२६
बर्दिया	१	३	३०	२	१	१	११
प्रदेश नं.५ जम्मा	१८	३१	५७०	२७	१५	९	१६५

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा विभाग (२०१७)

जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण सन् २०१६ का अनुसार यस प्रदेशमा ४५.३ प्रतिशत घरपरिवारहरू आधा घण्टाको समयमा स्वास्थ्य संस्थामा पुग्न सक्छन् भने ४३.४ प्रतिशत घरपरिवारहरूलाई आधा घण्टादेखि एक घण्टासम्म लाग्ने गर्दछ। करीब ११.२ प्रतिशत घरपरिवारहरूलाई भने एक घण्टा भन्दा बढी समय लाग्ने गरेको छ। यो अनुपात प्रदेश २ र ३ भन्दा धेरै हो। दक्ष जनशक्तिबाट सुत्केरी गराउने महिलाहरूको प्रतिशत ५६.६ प्रतिशत पाइएको छ जुन सात प्रदेश मध्ये तेस्रो कम दर हो (जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण सन् २०१६)। करीब १२ प्रतिशतले आमाहरू स्वास्थ्य संस्था टाढा भएको कारण सुत्केरी हुन स्वास्थ्य संस्थामा नगएको पाइएको छ।

स्वास्थ्यको गुणात्मक पक्षतर्फ हेर्दा यस प्रदेशमा कुपोषणको स्थिति, मलेरिया र कुष्ठरोगको संक्रमणको संख्या ठूलै रहेको छ। करीब ७२ प्रतिशत विरामीहरू नसर्ने रोगबाट पीडित छन्। करीब १३ प्रतिशत बच्चाहरू कम तौलका जन्मने गरेका छन् (स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०१७)। कम तौल भएका बच्चाहरू बढी क्रमशः कपिलवस्तु, बर्दिया, बाँके, दाङ्ग र प्यूठानमा रहेका छन्। समग्र प्रदेशमा राष्ट्रिय औसतभन्दा सीमान्त रूपले बढी बच्चाहरू यस प्रदेशमा कम तौल भएका छन्।

तालिका ६.१७ कम तौल भएका बच्चाहरु

जिल्ला	०-११ महिनाका कम तौल भएका बच्चाहरु (%)	१२-२३ महिनासम्मका कम तौल भएका बच्चाहरु (%)
कपिलवस्तु	१०.२	१६.०
बर्दिया	५.२	१०.८
बाँके	४.२	७.१
दाङ्ग	३.२	५.१
प्यूठान	३.०	४.८
रुकुम पूर्व	२.४	२.८
नवलपरासी (पश्चिम)	१.८	३.०
पाल्पा	१.८	०.४
रूपन्देही	१.२	१.०
रोल्पा	१.१	२.९
अर्घाखाँची	०.९	३.६
गुल्मी	०.९	१.३
प्रदेश नं. ५	३.६	५.८
नेपाल	३.५	५.७

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा विभाग (२०१७)

यस प्रदेशका २०-४९ वर्ष उमेरका महिलाहरूको पहिलो विवाह हुँदाको औसत उमेर राष्ट्रिय औसत उमेर बराबर १८.१ वर्ष रहेको छ। त्यही उमेर समूहका पुरुषहरूको पहिलो विवाहको औसत उमेर राष्ट्रिय औसत भन्दा केही कम २१ वर्ष रहेको छ। कूल प्रजनन दर यस प्रदेशको २.४ रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा सीमान्त रूपले बढी हो। परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने विवाहित महिलाहरूको हिस्सा भने यस प्रदेशमा ४८ प्रतिशत रहेको छ जब कि नेपालको औसत ५२.६ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ६.१८ केही स्वास्थ्य सूचकहरू

सूचकहरू	एकाइ	नेपाल	प्रदेश नं. ५
२०-४९ वर्षका महिलाको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर	वर्ष	१८.१	१८.१
२५-४९ वर्षका पुरुषको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर	वर्ष	२१.७	२१.०
कूलप्रजनन दर	संख्या	२.३	२.४
परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने विवाहित महिला	प्रतिशत	५२.६	४८

स्रोत: नेपाल जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण २०१६

६.३ गैरसरकारी संस्थाहरूको स्थिति

नेपालमा गैर सरकारी संस्थाहरूको उपस्थिति बाक्लै रहने गरेको छ। तालिका ६.१९ मा यस प्रदेशका जिल्लाहरूमा संचालनमा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरूको संख्यालाई दिइएको छ। यस प्रदेशमा करीब ३६०५ गैरसरकारी संस्थाहरू संचालनमा रहेको देखिन्छ। करीब ६२.५ प्रतिशत (२२५३) गैर सरकारी संस्थाहरू सामुदायिक तथा ग्रामीण विकासको कार्यमा संलग्न रहेको पाइन्छ। त्यस पछिको ठूलो संख्यामा (५०७ वटा) गैर सरकारी संस्थाहरू यस प्रदेशमा युवा सेवासँग सम्बन्धित छन्। महिलासँग सम्बन्धित क्षेत्रमा काम गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरू यस प्रदेशमा ३१२ वटा रहेको देखिन्छ। सबैभन्दा कम एड्ससम्बन्धी काम गर्ने तीन जिल्लामा गरेर ७ वटा गैर सरकारी संस्थाहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ। यस बाहेक स्वास्थ्य क्षेत्रमा ६१ वटा गैर सरकारी संस्थाहरूले काम गरिरहेका छन्।

तालिका ६.१९ गैरसरकारी संस्थाहरूको विवरण

जिल्ला	कुल संख्या	कार्य क्षेत्र									
		बाल कल्याण	सामुदायिक तथा ग्रामीण विकास	शैक्षिक विकास	वातावरण	अपाङ्गता	स्वास्थ्य	एड्स	नैतिकता	महिला	युवा
नवलपरासी	५९६	१०	२९३	५	१८	१७	३		२९	९३	१२८
रुपन्देही	४३३	९	३०२	४	२०	१५	१०	२	११	३३	२७
कपिलवस्तु	२८१	३	२०३	३	९	५	६		३	१३	३६
पाल्पा	१४९	५	९४		१३	४	२		१	११	१९
अर्घाखाँची	१७५	२	११८	३	५	५	२		२	१४	२४
गुल्मी	१५८	३	९७		८	६	१		१	८	३४
रुकुम पूर्व	१४६	५	९०	५	३	४	२		१	७	२९
रोल्पा	१५२	३	७९	१	२	४			४	१०	४९
प्युठान	१३८	१	१०१	१	३	२	२			३	२५
दाङ्ग	५९३	१३	३६४	९	३४	१६	१०	२	१६	४६	८३
बाँके	५१७	२५	३५८	६	२१	११	१८	३	१०	४०	२५
बर्दिया	२६७	५	१५४	३	२०	६	५		१२	३४	२८
प्रदेश	३६०५	८४	२२५३	४०	१५६	९५	६१	७	९०	३१२	५०७

स्रोत: समाज कल्याण परिषद <http://www.swc.org.np/?p=२२८>

नोट: नवलपरासी र रुकुम पुरानै अनुसार।

जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी गैर सरकारी संस्थाहरू दाङमा ५९३ वटा रहेका छन्। तत्पश्चात बाँके ५१७ र रुपन्देहीमा ४३३ वटा रहेका छन्। सबैभन्दा कम प्यूठानमा १३८ वटा गैर सरकारी संस्थाहरू कार्यरत रहेका छन्। सबै जिल्लामा सामुदायिक तथा ग्रामीण विकास सम्बन्धमा काम गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरूको उपस्थिति बाक्लो रहेको देखिन्छ। पाल्पा र गुल्मीमा शैक्षिक विकाससम्बन्धी गैर सरकारी संस्थाहरू कार्यरत रहेको देखिदैन।

६.४ घरेलु हिंसा

तालिका ६.२० ले १५-४९ वर्ष उमेर समूहका महिलाले भोगेका घरेलु हिंसालाई देखाएको छ। शारीरिक हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत यस प्रदेशमा २२.६ रहेको छ जुन नेपालको समग्र औसत २१.८ प्रतिशतभन्दा केही बढी छ। त्यस्तै, गर्भवती हुँदा हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत पनि नेपालको ५.८ रहुँदा यस प्रदेशमा ६.० रहेको छ। अन्य सूचकहरू जस्तै यौनजन्य हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत र हिंसा भोगेर पनि कसैलाई नबताउने वा कसैको सहयोग नलिने महिलाको प्रतिशत पनि समग्र नेपालको भन्दा यस प्रदेश बढी रहेको छ।

तालिका ६.२० १५-४९ वर्ष उमेर समूहका महिलाले भोगेको घरेलु हिंसा

	नेपाल	प्रदेश १	प्रदेश २	प्रदेश ३	गण्डकी	प्रदेश नं. ५	कर्णाली	सुदूरपश्चिम
शारीरिक हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत	२१.८	१८.९	३४.२	१९.६	१२	२२.६	१५	१७.४
गर्भवती हुँदा हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत	५.८	४.२	९.३	५.१	२.६	६	४.२	५.६
यौनजन्य हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत	६.९	६.३	६.१	७.६	४.९	८.३	७.७	७.५
पछिल्लो एक वर्ष भित्र यौनजन्य हिंसा भोगेका महिलाको प्रतिशत	३.३	२.६	३.२	२.२	२.३	५.३	५.४	३.३
हिंसा भोगेर पनि कसैलाई नबताउने वा कसैको सहयोग नलिने महिलाको प्रतिशत	६६.४	५८.४	७६.४	६०.१	४९.४	७०.४	५९.४	६४.९

स्रोत: नेपाल जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण, २०१६

पाठ ७ : आय, गरिबी र मानव विकास सूचकाङ्क

७.१ प्रति व्यक्ति आय

मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ मा दिए अनुसार यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूको क्रयशक्तिमा आधारित औसत प्रति व्यक्ति आय राष्ट्रिय औसत १,१६० अमेरिकी डलर (क्रय शक्ति क्षमता) भन्दा कम रहेको छ। नवलपरासी, रुपन्देही, दाङ्ग, बाँके र बर्दियाको प्रति व्यक्ति आय एक हजार अमेरिकी डलर भन्दा बढी छ भने सबैभन्दा कम रोल्पाको ६४३ र प्यूठानको ६८१ अमेरिकी डलर रहेको छ। यस प्रदेशको औसतमा प्रति व्यक्ति आय करीब ९५० अमेरिकी डलर जति रहेको छ। यो २०६८ सालको तथ्याङ्क भएको हुँदा प्रति व्यक्ति आय यो भन्दा केही बढी भएको हुनुपर्दछ।

तालिका ७.१ गरिबीको रेखामुनी रहेका जनसंख्या प्रतिशत, प्रति व्यक्ति आय र मानव विकास

जिल्ला	गरिबीको दर	प्रति व्यक्ति आय (अमेरिकी डलर)	मानव विकास सूचकाङ्क
नवलपरासी (पश्चिम)	१७.०	११५७	०.४९३
रुपन्देही	१७.३	११२३	०.४९८
कपिलबस्तु	३५.५	९९०	०.४३२
पाल्पा	२१.६	९८५	०.५००
अर्घाखाँची	२८.८	९०९	०.४८२
गुल्मी	२५.६	७५२	०.४६४
रुकुम पूर्व	२६.३	७८२	०.४३१
रोल्पा	२६.०	६४३	०.३९५
प्यूठान	३२.२	६८१	०.४१३
दाङ्ग	२५.१	११२७	०.४८५
बाँके	२६.४	११३३	०.४७५
बर्दिया	२८.७	१०८६	०.४६६
प्रदेश नं. ५	२४.५	९४७.३	०.४६१
नेपाल	२५.२	१,१६०	०.४९०

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको नेपालमा गरिबीको लघुक्षेत्र अनुमान २०६८ र नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

७.२ गरिबीको रेखामुनी रहेका जनसंख्या प्रतिशत

नवलपरासी, रुपन्देही र पाल्पाको गरिबीको दर राष्ट्रिय औसत २५.२ भन्दा कम छ भने दाङ्गको पनि सीमान्त मात्राले कम छ (तालिका ७.१)। यस प्रदेशमा सबैभन्दा बढी गरिबीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या कपिलवस्तुमा ३५.५ प्रतिशत छन्। तत्पश्चात प्यूठानमा ३२.२ प्रतिशत मानिसहरू गरिबीको रेखामुनी रहेका छन्। नवलपरासी र रुपन्देहीमा सबैभन्दा कम १७ प्रतिशत जनसंख्या निरपेक्ष गरिबी रेखामुनी रहेका छन्। जिल्लाभिन्नै कतिपय स्थानहरूको गरिबीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या प्रतिशत जिल्लागत औसतभन्दा उच्च रहेको छ। उदाहरणका लागि गुल्मीका कतिपय ठाउँमा ३५.६ प्रतिशत, पाल्पामा ३३.५ प्रतिशत, नवलपरासीमा ३४.९ प्रतिशत, रुपन्देहीमा ३५.५ प्रतिशत, कपिलवस्तुमा ४२.७ प्रतिशत, अर्घाखाँचीमा ३४.५ प्रतिशत, प्यूठानमा ४२.३ प्रतिशत, रोल्पामा ४१.८ प्रतिशत, रुकुममा ४४.१ प्रतिशत, दाङ्गमा ४३.४ प्रतिशत, बाँकेमा ५८.४ प्रतिशत र बर्दियामा ४९.६ प्रतिशतसम्म जनसंख्या गरिबीको रेखामुनी रहेका छन्।

७.३ बहुआयामिक गरिबीको दर

राष्ट्रिय योजना आयोगको पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार यस प्रदेशमा बहुआयामिक गरिबीको अनुपात २९.९ प्रतिशत रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत २८.६ प्रतिशत भन्दा बढी हो (तालिका ७.२)। बहुआयामिक गरिबीले पोषण, बाल मृत्युदर, शिक्षा, खाना पकाउने इन्धन, सरसफाइ, खानेपानी सुविधा, बिजुली, भूड तथा छानाको अवस्था र सम्पतिको स्वामित्व आदिलाई समेटेको छ। यस प्रदेशको बहुआयामिक गरिबीको सूचक (MPI) ०.१३३ रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत ०.१२७ भन्दा बढी छ। यो प्रदेशमा १५ लाख जति मानिस बहुआयामिक गरिबको रूपमा छन्। संख्यात्मक रूपमा दोस्रो धेरै बहुआयामिक गरिबी भएको प्रदेशमा यो प्रदेश पर्दछ। यहाँ बालमृत्युदर र कुपोषणले सबैभन्दा बढी बहुआयामिक गरिबी सिर्जना गर्न भूमिका खेलेको छ। यस प्रदेशमा सन् २०११ मा ४०.८ प्रतिशत बहुआयामिक गरिबी रहेकोमा सन् २०१४ मा ११ प्रतिशत बिन्दुले सुधार भएर २९.९ प्रतिशतमा झरेको छ।

तालिका ७.२ बहुआयामिक गरिबीको स्थिति

	MPI	Headcount Ratio (%)	Intensity (%)
नेपाल	०.१२७	२८.६	४४.२
प्रदेश नं ५	०.१३३	२९.९	४४.३

स्रोत: NPC(2018)

तालिका ७.३ बहुआयामिक गरिबीका केही पक्षहरू

	बहुआयामिक गरिबीका विभिन्न सूचकहरूको बन्धिता दर		बहुआयामिक गरिबी सूचक निर्धारक कारकहरू प्रतिशतमा	
	नेपाल	प्रदेश नं ५	नेपाल	प्रदेश नं ५
पोषण	१२.१	१८.५	१५.९	३०.१
बाल मृत्युदर	९.५	२०.३	१२.४	१५.०
विद्यालय गएको वर्ष	१३.५	१४.४	१७.७	१३.०
विद्यालय उपस्थिति	७.३	७.४	९.६	५.८
खानापकाउने इन्धन	२८.२	४८.५	१२.४	११.७
सरसफाइ	१८.७	२४.७	८.२	५.९
खानेपानी	५.२	६.१	२.३	१.८
बिजुली	९.९	१४.९	४.३	३.०
भूइतला तथा छानाको अवस्था	२७.२	४२.९	११.९	१०.९
सम्पति	११.९	१४.१	५.२	३.२

स्रोत: NPC(2018) र <http://www.dataforall.org/dashboard/ophi/index.php/>

यस प्रदेशमा बहुआयामिक गरिबीको मुख्य निर्धारक कारकमा कुपोषण रहेको देखिन्छ जसले बहुआयामिक गरिबी सूचक निर्धारणमा ३०.१ प्रतिशत योगदान दिएको छ (तालिका ७.३)। त्यस पछि बाल मृत्युदर (१५.० प्रतिशत), विद्यालयको गएको वर्ष (१३.० प्रतिशत), खाना पकाउने इन्धन (११.७ प्रतिशत), र भूइतला तथा छानाको अवस्था (१०.९ प्रतिशत) ले बहुआयामिक गरिबी निर्धारणमा सहयोग गरेका छन्। अन्य कारकहरूको योगदान ५ प्रतिशतको हाराहारी वा सो भन्दा कम रहेको छ।

बहुआयामिक गरिबी भित्रका दश वटा क्षेत्रहरूमा रहेको बन्धितको दर हेर्दा यस प्रदेशमा सबैभन्दा उच्च खाना पकाउने इन्धनमा ४८.५ प्रतिशत देखिन्छ (तालिका ७.३)। तत्पश्चात् भूइतला तथा छानाको स्थितिमा ४२.९ प्रतिशत, सरसफाइमा २४.७ प्रतिशत, बालमृत्युदरमा २०.३ प्रतिशत, पोषणमा १८.५ प्रतिशत बन्धितको स्तर रहेको छ।

७.४ मानव विकास सूचकाङ्क

यस प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क ०.४६१ रहेको छ (तालिका ७.१)। नवलपरासी, रुपन्देही र पाल्पा बाहेक यस प्रदेशका अन्य जिल्लाको मानव विकास सूचकाङ्क राष्ट्रिय औसत ०.४९० भन्दा कम रहेको छ। सबैभन्दा कम रोल्पाको ०.३९५ छ भने सबैभन्दा बढी पाल्पाको ०.५०० रहेको छ। यसरी मानव विकासको सवालमा जिल्लागत भिन्नता टङ्कारो रूपमा रहेको देखिन्छ।

७.५ मानवीय गरिबी सूचक

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ ले मानवीय गरिबी सूचक पनि निकालेको छ। चार वटा सूचकहरू जस्तै ४० वर्ष नपुग्दै मृत्यु हुने जनसंख्याको प्रतिशत, वयस्क निरक्षरता प्रतिशत, शुद्ध खानेपानीबाट बन्चित जनसंख्या प्रतिशत र पाँच वर्ष उमेर मुनिका बच्चाहरूको कुपोषण प्रतिशतलाई समावेश गरेर मानवीय गरिबी सूचकाङ्क निकालिन्छ। तालिका ७.४ ले यस प्रदेशको मानवीय गरिबी सूचकाङ्कका र यसका अंगहरू जिल्लागत रूपमा देखाएको छ।

तालिका ७.४ मानवीय गरिबी सूचकाङ्क

जिल्लाहरू	४० वर्ष नपुग्दै मृत्यु हुने जनसंख्याको प्रतिशत	वयस्क निरक्षरता प्रतिशत	शुद्ध खानेपानीबाट बन्चित जनसंख्याको प्रतिशत	पाँच वर्ष उमेर मुनिका बच्चाहरूको कुपोषण प्रतिशत	मानवीय गरिबी सूचकाङ्क
नवलपरासी (पश्चिम)	८.०९	३६.२५	१३.११	३८.९०	२७.९९
रुपन्देही	७.३०	३६.६१	२.५०	३७.७०	२६.१५
कपिलवस्तु	९.२४	५२.९०	४.८२	४८.७०	३८.२६
पाल्पा	७.२५	२९.१८	२०.९३	३५.९०	२५.२३
अर्घाखाँची	७.७१	३४.४३	२३.४८	३१.००	२७.३७
गुल्मी	८.५०	३४.४२	११.४२	४३.३०	२७.४२
रुकुम पूर्व	८.१४	४९.१९	२६.४१	५१.३०	३९.०२
रोल्पा	१०.८०	४९.२६	२३.०३	५१.३०	३८.५७
प्यूठान	११.६१	४१.९९	२०.८७	४८.४०	३३.९३
दाङ्ग	७.९८	३७.५९	४४.७२	३९.३०	३४.९२
बाँके	७.८४	४३.६९	४.८७	४४.८०	३२.१०
बर्दिया	८.८४	४३.४६	२.१४	५०.६०	३२.३०
प्रदेश नं. ५	८.६१	४०.७५	१६.५३	४३.४३	३१.९४
नेपाल	७.५२	४०.५३	१७.०९	४०.५	३१.१२

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

यस प्रदेशको मानवीय गरिबी सूचकाङ्क (३१.९४) समग्र नेपालको त्यस्तै सूचकाङ्क (३१.१२) भन्दा सीमान्त रूपले बढी छ। मानवीय गरिबी सूचकाङ्कका अंगका रूपमा रहेको ४० वर्ष नपुग्दै मृत्यु हुने जनसंख्याको प्रतिशत, वयस्क निरक्षता प्रतिशत र बच्चाहरूको कुपोषणको प्रतिशत राष्ट्रिय औसतभन्दा बढी छ। शुद्ध खानेपानीबाट बन्चित जनसंख्याको प्रतिशत भने यस प्रदेशमा राष्ट्रिय औसतभन्दा कम रहेको छ। कपिलवस्तु, रुकुम, रोल्पा, प्यूठान, दाङ्ग, बाँके र बर्दिया गरी ७ वटा जिल्लाको मानवीय गरिबी सूचकाङ्क प्रदेश तथा राष्ट्रिय औसतभन्दा बढी छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा ४० वर्ष नपुग्दै मृत्यु हुने जनसंख्याको प्रतिशत प्यूठानमा सबैभन्दा बढी ११.६१ प्रतिशत, वयस्क निरक्षता सबैभन्दा बढी कपिलवस्तुमा ५२.९० प्रतिशत, शुद्ध खानेपानी बन्चित जनसंख्याको प्रतिशत सबैभन्दा बढी दाङ्गमा ४४.७२ प्रतिशत र बच्चाहरूको कुपोषण प्रतिशत रुकुम र रोल्पामा ५१.३० प्रतिशत रहेको छ। सबैभन्दा कम मानवीय गरिबी सूचकाङ्क पाल्पामा २५.२३ प्रतिशत रहेको छ। मानवीय गरिबी सूचकाङ्क भित्रका अन्य सूचकहरूमा ४० वर्ष नपुग्दै मृत्यु हुने जनसंख्याको प्रतिशत सबैभन्दा कम रुपन्देहीमा (७.३० प्रतिशत), वयस्क निरक्षता सबैभन्दा कम पाल्पा (२९.१८ प्रतिशत), शुद्ध खानेपानी बन्चित जनसंख्याको प्रतिशत सबैभन्दा कम बर्दिया (२.१४ प्रतिशत) र बच्चाहरूको कुपोषण प्रतिशत सबैभन्दा कम अर्घाखाँचीमा (३१.०० प्रतिशत) रहेको छ।

पाठ ८ : वन, जलाधार र प्राकृतिक विपद्

८.१ वन क्षेत्र

वनजंगलको हिसाबले यो प्रदेश राम्रो स्थानमा रहेको छ। यस प्रदेशको करीब आधा भूभाग वनजंगल रहेको छ। यस प्रदेश बाँके र बर्दिया गरी दुई ठूला राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन्। यस प्रदेशमा राष्ट्रिय वन अन्तर्गत ३,९६३ वटा सामुदायिक वन क्षेत्र (३८२.९६ हजार हेक्टर), ३४० वटा कबुलियत वन क्षेत्र (२ हजार हेक्टर), २४ वटा धार्मिक वन क्षेत्र (८०७ हेक्टर), ४ वटा संरक्षित वन क्षेत्र (३३.८८ हजार हेक्टर), ८ वटा साझेदारी वन (२२.५५ हजार हेक्टर), १ चक्ला वन (५४५ हेक्टर) र ८४९ वटा निजी वन (५२६ हेक्टर) रहेको छ। ५३७.५१ हजार हेक्टरमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वनक्षेत्र रहेको छ। कबुलियत वन प्यूठान, पाल्पा, रोल्पा, रुकुम पूर्व र गुल्मीमा, धार्मिक वन दाङ्ग, पाल्पा, गुल्मी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, बर्दिया र रोल्पामा, संरक्षित वन गुल्मी र बर्दियामा, साझेदारी वन कपिलवस्तु, रुपन्देही, र नवलपरासी, र चक्ला वन दाङ्गमा रहेका छन्। सामुदायिक वन र निजी वन यस प्रदेशका सबै जिल्लामा रहेका छन्।

तालिका ८.१ वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र र सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू

जिल्ला	वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र (%)	सामुदायिक वन क्षेत्र संख्या	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल (हजार हेक्टर)
नवलपरासी (पश्चिम)	४८.१	३५	५.६
रुपन्देही	१९.२	१०३	१५.५
कपिलवस्तु	३५.७	११९	१२.७
पाल्पा	५३.३	६८३	३९.८
अर्घाखाँची	५९.०	४४०	२९.६
गुल्मी	४०.८	४४९	१८.३
रुकुम पूर्व	३७.५	१४०	१२.६
रोल्पा	५०.१	६३७	५०.६
प्यूठान	४८.६	४३०	५४.०
दाङ्ग	६३.०	५१३	१०५.५
बाँके	६१.९	११६	२०.६
बर्दिया	५५.८	२८७	२०.६
जम्मा	४८.८	३९५२	३८५.४

स्रोत: वन अनुसन्धान तथा सर्भे विभाग (२०१५) र उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश नं. ५।

८.२ राष्ट्रिय निकुञ्ज

यस प्रदेशमा बाँके र बर्दिया गरी दुई वटा राष्ट्रिय निकुञ्जहरू र एउटा संरक्षण क्षेत्रको रूपमा कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र पर्दछन्। बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापना २०३२ सालमा भएको हो। यसको क्षेत्रफल ९६८ वर्ग कि.मि. रहेको छ। शुरुमा कर्णाली वन्यजन्तु आरक्षको रूपमा स्थापित यो निकुञ्ज पछि बर्दिया वन्यजन्तु आरक्ष बन्यो भने २०४५ मंसिर २० गते बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको रूपमा घोषणा भएको थियो। बर्दिया जिल्लाको कर्णाली र बबई नदीका केही भाग समेत समेटेको यो निकुञ्ज तराईका राष्ट्रिय निकुञ्जहरूमध्ये सबैभन्दा ठूलो हो। यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र वि.सं. २०५३ मा घोषणा भएको थियो। शुरुमा ३२७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल समेटेर घोषणा भएको मध्यवर्ती क्षेत्र सन् २०१० मा १८० वर्ग किलोमिटर थप गरी सुर्खेततर्फ विस्तार गरिएको छ। यसनिकुञ्जमा पाटे बाघ, एक सिंगे गैंडा, चितुवा, घोडगधा, जरायो, चित्तल, लगुना, बाहसिङ्गा र जंगली हात्ती लगायत ५६ प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तु पाइन्छन्। जलचरहरूमा घडियाल गोही, मगर गोही, सोंस र विभिन्न किसिमका माछा यहाँ पाइन्छन्। यस निकुञ्जमा हालसम्म ४३८ थरी रैथाने र बसाइ सरी आउने चराहरूको अभिलेख गरिएको छ।

बाघको वासस्थान र जैविक मार्ग संरक्षण गर्ने उद्देश्यले २०६७ आषाढ २८ गते बाँके, दाङ र सल्यान जिल्लाको ५५० वर्ग कि.मि. क्षेत्र समेटि नेपालको दशौँ राष्ट्रिय निकुञ्जको रूपमा बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापना भएको थियो। यस निकुञ्जको पूर्वी-सीमाना शिवखोला, पश्चिम कोहलपुर सुर्खेत राजमार्ग, उत्तर चुरे पर्वत र दक्षिण पूर्व-पश्चिम राजमार्ग रहेको छ। यो निकुञ्ज पाटेबाघ र हात्तीको महत्वपूर्ण वासस्थानको रूपमा रहेको छ। यहाँ जैविक विविधताको दृष्टिले ८ वटा इकोसिष्टम, १२४ वनस्पति प्रजाति, ३२ प्रजातिका स्तनधारीहरू, ३०० भन्दा बढी प्रकारका चराको प्रजातिहरू, ५८ प्रजातिका माछाहरू, २२ सरीसृप तथा ६ प्रकारका उभयचरहरू पाइन्छन्। यस क्षेत्रमा ११ प्रजातिका दुर्लभ तथा संकटापन्न स्तनधारीहरू र ५० प्रजातिका अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमै दुर्लभ चराहरू रेकर्ड गरिएका छन्।

बर्दिया जिल्लाको खैरापुर क्षेत्रमा प्राकृतिक अवस्थामा रहेको दुर्लभ वन्यजन्तु कृष्णसारको संरक्षणका लागि गुलरिया नगरपालिका अन्तर्गतको १६.९५ वर्ग कि.मि. क्षेत्रलाई नेपाल सरकारले २०६५ फागुन २३ गते कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रको रूपमा घोषणा गरेको थियो। कूल क्षेत्रफलमध्ये कृष्णसारको वासस्थान क्षेत्र ५.२७ वर्ग कि.मि. र वरिपरिको प्रभावित क्षेत्र ११.६८ वर्ग कि.मि. रहेको छ।

तालिका ८.२ निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्र

नाम	स्थापना वर्ष	स्थान
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०३२	बर्दिया
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०६७	बाँके
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०६५	बर्दिया
ढोरपाटन शिकार आरक्ष	२०४४	रुकुम पूर्व (बागलुङ्ग र म्याग्दी समेत)

स्रोत: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

ढोरपाटन शिकार आरक्ष यस प्रदेशको रुकुम पूर्व र गण्डकी प्रदेशको बागलुङ्ग र म्याग्दी जिल्लामा पर्दछ । यस आरक्षको क्षेत्रफल १,३२५ बर्ग कि.मी. रहेको छ। जहाँ ३२ प्रजातिका स्तनधारी जनावर पाइन्छन्। प्रमुख जनावर नाउर, झारल, थार र हिमाली भालु हुन्। यहाँ दुर्लभ एवं संरक्षित पंछीको सूचीमा परेका डाँफे, मुनाल, चिर लगायत १६४ प्रजातिका चराहरू पाइन्छन्। पेशेवर विदेशी शिकारीहरूका लागि यो आरक्ष एक प्रमुख गन्तव्यकै रूपमा रहेको छ।

तालिका ८.३ निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रमा विगत ५ वर्षमा आएका पर्यटक संख्या

संरक्षित क्षेत्र	२०७०।७१	२०७१।७२	२०७२।७३	२०७३।७४	२०७४।७५
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१३,२०७	१३,५४८	१०,६३८	१७,९५९	२०,२८४
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	०	०	०	४	१
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	०	६,०२८	१४,०५०	१७,६९७	१८,२४२
जम्मा	१३,२०७	१९,५७६	२४,६८८	३५,६६०	३८,५२७

स्रोत: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

तालिका ८.४ निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रबाट विगत ५ वर्षमा प्राप्त राजस्व

(रु. हजारमा)

संरक्षित क्षेत्र	२०७०।७१	२०७१।७२	२०७२।७३	२०७३।७४	२०७४।७५
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२१,९३३	२०,५११	२४,६१७	३१,८०२	२९,८०६
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७,४७०	४,४८९	१७,१९८	६,४७४	५,९०३
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	५३	९६	७०	७१	११९
जम्मा	३९,४५६	२५,०९६	४१,८८५	३८,३४७	३५,८२८

स्रोत: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

तालिका ८.३ र ८.४ मा यस प्रदेशमा रहेका निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रमा आएका पर्यटक संख्या र यसबाट प्राप्त राजस्वलाई प्रस्तुत गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा २०,२८४ र कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा १८,२४२ पर्यटकहरू आएका थिए। अघिल्लो वर्ष भन्दा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा आउने पर्यटक १२.९ प्रतिशतले बढी थिए भने कृष्णसार संरक्षित क्षेत्रमा आउने पर्यटक ३.१ प्रतिशतले बढी थिए। समग्रमा यस प्रदेशका निकुञ्ज र संरक्षित क्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा ३८,५२७ पर्यटक आएका थिए, जुन संख्या आर्थिक वर्ष २०७०।७१ मा १३,२०७ थियो। राजस्व संकलनलाई हेर्दा आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा रु.३५ करोड ८३ लाख जति संकलन भएको देखिन्छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा केही कम हो। संकलित राजस्वको ८३.२ प्रतिशत बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जबाट संकलन भएको थियो।

८.३ जलाधार क्षेत्रको स्थिति

यस प्रदेशमा ३२ वटा मुख्य जलाधार प्रणाली रहेका छन् जस अन्तर्गत ४४ वटा नदी तथा खोलाहरू रहेका छन् (अनुसूची ८.१)। ती नदीहरूको कूल लम्बाइ १,९५५ कि.मी. हुन आउछ। यस प्रदेशको सबैभन्दा लामो नदी राप्ती रहेको छ जसको लम्बाइ २०७.७ कि.मी. रहेको छ। दोस्रो लामो नदी बबई नदी (१६८.८ कि.मी.) र तेस्रो लामो नदी मादी खोला (११५.७ कि.मी.) रहेको छ। यस प्रदेशमा ८ वटा सव वेशिनहरू रहेका छन्। यस प्रदेशको सबैभन्दा ठूलो सव वेशिनको रूपमा पश्चिम राप्ती रहेको छ। यसले ३५.५३ प्रतिशत क्षेत्र ओगट्दछ। त्यसपछि बाणगंगा तिनाउ जलाधार क्षेत्र रहेको छ जसले यस प्रदेशको २२.५१ प्रतिशत क्षेत्र ओगट्दछ। बबई मानखोला जलाधार क्षेत्र यस प्रदेशको १७.०८ प्रतिशत क्षेत्रमा फैलिएको छ।

तालिका ८.५ सब वेशिनहरूको क्षेत्र

सब वेशिन (Sub Basin)	क्षेत्रफल (km ²)	%
पश्चिम राप्ती (L)	३,७१३.८४	१६.६६
नारायणी (L)	३३४.७३	१.५०
बाणगंगा तिनाउ	५,०१७.७८	२२.५१
कालिगण्डकी (L)	२,५०६.६९	११.२५
सानी भेरी	१,९४५.७५	८.७३
बबई मानखोला	३,८०५.९४	१७.०८
पश्चिम राप्ती (U)	४,२०४.७८	१८.८७
तल्लो कर्णाली	७५८.५०	३.४०

स्रोत: भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग

जिल्लागत जलाधारको स्थिति हेर्दा कपिलवस्तु र बर्दिया राम्रो अवस्थामा छन्। नवलपरासी, रुपन्देही, रोल्पा र बाँकेको जलाधारको अवस्था ठीकै रहेको छ। पाल्पा, रुकुम पूर्व र प्यूठानको अवस्था सीमान्त रहेको छ। गुल्मी र अर्घाखाँचीको अवस्था कमजोर छ भने दाङ्गको साह्रै कमजोर रहेको देखिन्छ।

तालिका ८.६ जिल्लागत रुपमा जलाधार उपलब्धताको अवस्था

जिल्लाहरू	जलाधार उपलब्धताको अवस्था
नवलपरासी	ठीकै
रुपन्देही	ठीकै
कपिलवस्तु	राम्रो
पाल्पा	सीमान्त
अर्घाखाँची	कमजोर
गुल्मी	कमजोर
रुकुम पूर्व	सीमान्त
रोल्पा	ठीकै
प्यूठान	सीमान्त
दाङ्ग	साह्रै कमजोर
बाँके	ठीकै
बर्दिया	राम्रो

स्रोत: भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग

८.४ विपद्को स्थिति

विपद्का दृष्टिकोणले नेपाल संसारकै एक संवेदनशील देश भित्र पर्दछ। विपद्को उच्च जोखिममा संसारका २०० मुलुकहरूमध्ये नेपाल २० औं स्थानमा रहेको छ। विपद्हरूमा भूकम्प, बाढी, पहिरो, हिम पहिरो, सुख्खा पहिरो, हुरी बतास, आगलागी, चट्याङ्ग, सडक दुर्घटना, असिना, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, महामारी आदिलाई लिन सकिन्छ। पछिल्लो ३ वर्षको तथ्याङ्क हेर्दा यस प्रदेशमा प्राकृतिक विपद्बाट औसतमा बर्षेनी ८४ जनाको मृत्यु र ७५ जना घाइते हुने गरेका छन्।

तालिका ८.७ विपद्बाट भएको नोक्सानी

आर्थिक वर्ष	मानिसको मृत्यु	घाइते मानिस	चौपायाको मृत्यु	घाइते चौपाया	घर क्षति	गोठ क्षति
२०७२/७३	७१	७६	५२०	१४०	३१९९	७३१
२०७३/७४	१२२	५५	५६५	९९	४५५४	५५०
२०७४/७५	५१	६५	२६२५	१०७	३२६४५	७२४

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

विगत तीन वर्षको विभिन्न प्रकोपबाट भएको मानवीय क्षतिको विवरण तालिका ८.८ मा दिइएको छ। विगत तीन वर्षलाई हेर्दा धेरै मानिसको मृत्यु बाढी र पहिरोको कारण हुने देखिन्छ। त्यसपछि आगलागीले बढी मानिसहरूलाई मारेको देखिन्छ। घाइतेहरूको संख्या हेर्दा हुरी बतास चट्याङबाट घाइते हुनेहरूको संख्या सबैभन्दा बढी रहने गरेको छ। आगलागीबाट घाइते हुनेहरूको स्थान दोस्रोमा रहेको देखिन्छ।

तालिका ८.८ विगत तीन वर्षमा विभिन्न विपद्का घटनाबाट भएको मानवीय क्षतिको विवरण

विपद्को प्रकार	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		तीन वर्षको जम्मा	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
आगलागी	२५	४०	११	७	९	१६	४५	६३
बाढी/पहिरो/बर्षा	२६	९	१०७	२७	६२	२१	१९५	५७
हुरीवतास/चट्याङ्ग	८	३४	९	२९	१२	३५	२९	९८
भूकम्प तथा अन्य विपद्	०	१४	५	२			५	१६

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

विगत तीन वर्षमा भएको चौपाया र घरको क्षति हेर्दा सबैभन्दा बढी बाढी पहिरो वर्षाका कारण भएको देखिन्छ। आगलागीको अंश दोस्रो स्थानमा रहेको छ।

तालिका ८.९ विगत तीन वर्षमा विभिन्न विपद्बाट भएको चौपायाको क्षतिको विवरण

विपद्को प्रकार	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		तीन वर्षको जम्मा	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
आगलागी	४०७	१०५	१२५	६९	३८१	७३	९१३	२४७
बाढी/ वर्षा/ पहिरो	७६	१९	४५८	२०	३४१३	१४१८	३९४७	१४५७
हुरीवतास/चट्याङ्बाट	३१	३	२०	१	३७	१५	८८	३४
भूकम्प तथा अन्य विपद्	३	३	३	७			६	१०

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ८.१० विगत तीन वर्षमा विभिन्न विपद्का घटनाबाट भएको घरको क्षति

विपद्को प्रकार	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		तीन वर्षको जम्मा	
	घर	गोठ	घर	गोठ	घर	गोठ	घर	गोठ
आगलागी	११८५	५४१	४०५	१५७	४२६	२१८	२०१६	९१६
बाढी/वर्षा/पहिरो	३४२	४१	१४४०	१७७	२९२३९	४५४	३१०२१	६७२
हुरीवतास/चट्याङ्बाट	२५०	५१	१०२८	३	४६०	५७	१७३८	१११
भूकम्प तथा अन्य विपद्	४७३२	८१	१०	१			४७४२	८२

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ८.१३ देखि ८.१५ सम्म जिल्लागत रूप विगत तीन वर्षमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको मानवीय, चौपाया र घरगोठको क्षतिको बारेमा दिइएको छ। जिल्लागत रूपमा हेर्दा विगत तीन वर्षमा सबैभन्दा बढी मानवीय क्षति दाङ्गमा ६४ जनाको मृत्यु भएको छ। त्यसपछि कपिलवस्तुमा धेरै मानिसहरूको मृत्यु भएको छ। प्राकृतिक विपद्बाट घाइते हुनेहरू पनि सबैभन्दा बढी दाङ्गमा र त्यसपछि बाँकेमा भएको देखिन्छ। चौपाया नोक्सानी भने विगत तीन वर्षमा सबैभन्दा बढी बर्दियामा भएको देखिन्छ जहाँ गएको तीन वर्षमा प्राकृतिक विपद्बाट ३,३०५ वटा चौपाया मरेका छन्। चौपाया घाइतेको संख्या भने प्यूठानमा धेरै रहेको छ। विगत तीन वर्षमा घरको नोक्सानी चाही सबैभन्दा बढी बाँकेमा २५,५६५ वटा भएको छ। त्यसपछि बर्दियामा बढी घरहरू नोक्सानीमा परेका छन्। खासगरी आ.व. २०७४।७५ सालको शुरुवातमा आएको बाढीले बाँके र बर्दियालाई बढी नोक्सानी पुऱ्याएको थियो।

तालिका ८.११ जिल्लागत रुपमा विपद्बाट भएको मानवीय नोक्सानी

जिल्लाहरू	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		जम्मा	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
नवलपरासी (पश्चिम)	४	२	९	५	१३	८	२६	१५
रुपन्देही	४	१३	३	६	५	७	१२	२६
कपिलबस्तु	१६	५	२०	२	४	५	४०	१२
पाल्पा	२	४	१२	६	१०	५	२४	१५
अर्घाखाँची	१	५	३	४	१	०	५	९
गुल्मी	८	१२	१७	१०	९	९	३४	३१
रुकुम पूर्व	०	०	१	२	०	१	१	३
रोल्पा	१०	४	४	५	३	६	१७	१५
प्यूठान	५	१	०	०	११	३	१६	४
दाङ्ग	७	३८	५५	१३	२	७	६४	५८
बाँके	४	९	६	७	७	१६	१७	३२
बर्दिया	२	४	४	५	१८	५	२४	१४
जम्मा	६३	९७	१३४	६५	८३	७२	२८०	२३४

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ८.१२ जिल्लागत रुपमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको चौपाया नोक्सानी

जिल्लाहरू	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		जम्मा	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
नवलपरासी (पश्चिम)	३४	१३	१२	८	१५	१३	६१	३४
रुपन्देही	२७	७	३१	५	११	१५	६९	२७
कपिलबस्तु	५५	२३	७४	२३	८८	१२	२१७	५८
पाल्पा	४७	१२	१५	१४	४८	४	११०	३०
अर्घाखाँची	२१	१	७६	१०	९२	०	१८९	११
गुल्मी	१५४	२५	५८	१	३५	१५	२४७	४१
रुकुम पूर्व	१९	२	१५	०	२	३	३६	५

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

जिल्लाहरू	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५		जम्मा	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
रोल्पा	५६	६	४८	८	२०	१	१२४	१५
प्यूठान	११	०	१४	१	५६	१४०६	८१	१४०७
दाङ्ग	५९	१७	२४४	०	१५७	११	४६०	२८
बाँके	७	१२	१३	१६	३५	१६	५५	४४
बर्दिया	२७	१२	६	११	३२७२	१०	३३०५	३३
जम्मा	५१७	१३०	६०६	९७	३८३१	१५०६	४९५४	१७३३

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ८.१३ जिल्लागत रुपमा प्राकृतिक विपद्बाट भएको घरगोठ नोक्सानी

जिल्लाहरू	२०७२।७३		२०७३।७४		२०७४।७५		जम्मा	
	घर	गोठ	घर	गोठ	घर	गोठ	घर	गोठ
नवलपरासी (पश्चिम)	४५	१४	१९२	१८	६६४	४०६	९०१	४३८
रुपन्देही	८१	१३	२६६	११	२७१	२२	६१८	४६
कपिलबस्तु	४२५	१२४	२४१	४०	६६	३७	७३२	२०१
पाल्पा	३४	४१	४६	१४	२७	२३	१०७	७८
अर्घाखाँची	१३८४	८३	९३	४७	७७	३०	१५५४	१६०
गुल्मी	१४७	१४९	१२०	४८	५५	५०	३२२	२४७
रुकुम पूर्व	१८०८	६५	९०	१४	१६	१	१९१४	८०
रोल्पा	१५९	२१	३८८	३२	३०	२	५७७	५५
प्यूठान	१३८	१०१	१७२	२२	७०६	३३	१०१६	१५६
दाङ्ग	१८५०	११	१५५	५९	१२५	५०	२१३०	१२०
बाँके	१३३	२८	१०३३	१८	२४३९९	४८	२५५६५	९४
बर्दिया	३०५	६४	८७	१५	३६८९	२७	४०८१	१०६
जम्मा	६५०९	७१४	२८८३	३३८	३०१२५	७२९	३९५१७	१७८१

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

यस प्रदेशका विभिन्न ठाउँहरूमा रहेको विभिन्न खालको प्राकृतिक प्रकोपको जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूलाई अनुसूची ८.२ देखि ८.७ मा दिइएको छ।

८.५ जलवायू परिवर्तनको जोखिम

यस प्रदेशका कुनै पनि जिल्ला जलवायू परिवर्तनको अति उच्च र उच्च जोखिममा रहेको देखिदैन। तुलनात्मक रूपमा रोल्पा, रुकुम पूर्व, नवलपरासी जलवायू परिवर्तनको बढी जोखिम भएका जिल्लाहरूको रूपमा रहेका छन्। यिनीहरूको जोखिम सूचकाङ्क मध्यम स्तरको रहेको छ। बाँके, पाल्पा र रुपन्देहीमा जलवायू परिवर्तनको जोखिम अति न्यून रहेको देखिन्छ।

तालिका ८.१४ जिल्लागत जलवायू परिवर्तनको जोखिम सूचकाङ्क

जोखिम सूचकाङ्क	जिल्ला
मध्यम (०.३५६ - ०.६००)	रोल्पा, रुकुम पूर्व, नवलपरासी
न्यून (०.१८१ - ०.३५५)	बर्दिया, दाङ्ग, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी, प्यूठान
अति न्यून (०.०० - ०.१८०)	बाँके, पाल्पा, रुपन्देही

स्रोत: वातावरण मन्त्रालय (२०१०)

पाठ ९ : संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय निर्वाचन

९.१ संघीय र प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र

यस प्रदेशका १२ जिल्लामा प्रतिनिधि सभाका २६ वटा निर्वाचन क्षेत्र रहेका छन् जुन नेपालको समग्र १६५ निर्वाचन क्षेत्रको १५.८ प्रतिशत हुन आउँछ। यहाँ प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र ५२ वटा रहेका छन्। जिल्लागत रूपमा प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रको संख्या तालिका ९.१ मा दिइएको छ। यस प्रदेशको रूपन्देही जिल्लामा सबैभन्दा बढी प्रतिनिधि सभाको ५ वटा निर्वाचन क्षेत्र र प्रदेश सभाको १० वटा निर्वाचन क्षेत्र रहेको छ। अर्घाखाँची, रोल्पा, रुकुम पूर्व र प्यूठानमा एउटा प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र र प्रदेश सभाको दुईवटा निर्वाचन क्षेत्र रहेका छन्।

तालिका ९.१ जिल्ला अनुसार प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रहरू

जिल्ला	प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र
नवलपरासी (पश्चिम)	२	४
रूपन्देही	५	१०
कपिलबस्तु	३	६
पाल्पा	२	४
अर्घाखाँची	१	२
गुल्मी	२	४
रुकुम पूर्व	१	२
रोल्पा	१	२
प्यूठान	१	२
दाङ्ग	३	६
बाँके	३	६
बर्दिया	२	४
जम्मा	२६	५२
नेपाल	१६५	३३०

९.२ प्रतिनिधि सभामा प्रतिनिधित्व

यस प्रदेशबाट प्रतिनिधि सभाको लागि २६ जना सदस्यहरू निर्वाचित हुनु भएको छ। निर्वाचित सदस्यहरूको नाम सहितको सूची अनुसूची ९.१ मा राखिएको छ। प्रतिनिधि सभाका २६ जना सदस्यमध्ये नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीबाट १९ जना, नेपाली कांग्रेसबाट ५ जना, संघीय समाजवादी फोरम र राष्ट्रिय जनमोर्चाबाट एक/एक जना निर्वाचित हुनु भएको थियो।

तालिका ९.२ दलगत रूपमा प्रत्यक्ष तर्फबाट प्रतिनिधि सभा सदस्यहरूको संख्या

राजनैतिक पार्टी	पुरुष	महिला	जम्मा
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१८	१	१९
नेपाली कांग्रेस	५		५
संघीय समाजवादी फोरम	१		१
राष्ट्रिय जनमोर्चा		१	१

स्रोत: निर्वाचन आयोग

९.३ प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व

प्रत्यक्ष निर्वाचिततर्फ

प्रदेश सभाको लागि १२ वटा जिल्लाहरूबाट निर्वाचित सभासदहरूको सूची अनुसूची ९.२ मा दिइएको छ। विभिन्न राजनैतिक पार्टीबाट निर्वाचित प्रदेश सभा सदस्यको संख्यात्मक स्थिति तालिका ९.३ मा देखाइएको छ।

तालिका ९.३ दलगत रूपमा प्रत्यक्षतर्फबाट प्रदेश सभा सदस्यहरूको संख्या

राजनैतिक पार्टी	पुरुष	महिला	जम्मा
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४०	२	४२
नेपाली कांग्रेस	७	-	७
संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	३	-	३
स्वतन्त्र	-	-	-

स्रोत: निर्वाचन आयोग

समानुपातिकतर्फ

यस प्रदेशको प्रदेश सभामा समानुपातिक तर्फका ३५ जना सदस्यहरू रहेका छन्। राजनैतिक दलहरूले समानुपातिकतर्फ पाएको जनमतको आधारमा देहाय बमोजिमको संख्यामा विभिन्न पार्टीहरूबाट प्रदेश सभा सदस्यहरू रहेका छन्। समानुपातिकतर्फबाट प्रदेश सभा सदस्य हुनु भएका व्यक्तिहरूको सूची अनुसूची ९.३ दिइएको छ। समानुपातिकबाट ५ जना पुरुष र ३० जना महिला प्रदेश सभा सदस्य हुनुहुन्छ।

तालिका ९.४ दलगत रूपमा समानुपातिकतर्फबाट प्रदेश सभा सदस्यहरूको संख्या

राजनैतिक पार्टी	संख्या		
	पुरुष	महिला	जम्मा
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	-	१९	१९
नेपाली कांग्रेस	५	७	१२
संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	-	२	२
राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल	-	१	१
राष्ट्रियजनमोर्चा	-	१	१

स्रोत: निर्वाचन आयोग

९.४ राजनीतिक दलले स्थानीय तहमा प्राप्त गरेको सीट

९.४.१ जिल्ला समन्वय समिति

यस प्रदेशका १२ वटा जिल्लाका जिल्ला समन्वय समितिमा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको लिष्ट अनुसूची ९.४ मा दिइएको छ। जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख सबै पुरुष रहेका छन् भने उपप्रमुख ५ जना महिला रहेका छन्।

तालिका ९.५ जिल्ला समन्वय समितिका दलगत पदाधिकारी संख्या

राजनैतिक पार्टी	प्रमुख	उपप्रमुख	
	पुरुष	पुरुष	महिला
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७	४	४
नेपाली कांग्रेस	३	१	१
संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	१	१	
मधेशि जनअधिकार फोरम लोकतान्त्रिक	-	१	-
राष्ट्रियजनमोर्चा	१	-	-

स्रोत: निर्वाचन आयोग

९.४.२ नगरपालिकातर्फ

यस प्रदेशमा ४ वटा उपमहानगरपालिका र ३२ वटा नगरपालिका छन्। यी ३६ वटा नगरपालिकाहरूमा प्रमुखहरू सबै पुरुष रहेका छन् भने उपप्रमुख ५ जना मात्र पुरुष छन् र बाँकी ३१ जना महिला रहेका छन्। नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका २३ जना प्रमुख, नेपाली कांग्रेसका १० जना, स्वतन्त्र दुई जना र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको एक जना रहेका छन्। उपप्रमुखमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका २४ जना, नेपाली कांग्रेसका ११ जना र संघीय समाजवादी फोरमका एक जना रहेका छन्। नगरपालिकाका प्रमुख र उपप्रमुखहरूको सूची अनुसूची ९.५ मा दिइएको छ।

तालिका ९.६ नगरपालिकाका दलगत रूपमा प्रमुख र उपप्रमुखको संख्या

राजनैतिक पार्टी	प्रमुख	उपप्रमुख	
	पुरुष	पुरुष	महिला
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२	४	२१
नेपाली कांग्रेस	११	१	९
संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	-	-	१
स्वतन्त्र	२	-	-
राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१	-	-
जम्मा	३६	५	३१

स्रोत: निर्वाचन आयोग

९.४.३ गाउँपालिकातर्फ

यस प्रदेशमा रहेका ७३ वटा गाउँपालिकाहरूमा ७२ जना अध्यक्ष पुरुष र एक जना मात्र महिला रहेका छन्। उपाध्यक्षमा ४ जना पुरुष र ६९ जना महिला रहेका छन्। दलगत रूपमा हेर्दा अध्यक्षमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका ४१ जना, नेपाली कांग्रेसका २४ जना, संघीय समाजवादी फोरमका ३ जना, राष्ट्रिय जनमोर्चाका २ जना, मधेशी जनअधिकार फोरम २ र स्वतन्त्र १ जना रहेका छन्। उपाध्यक्षमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका ४७ जना, नेपाली कांग्रेसका १९ जना, संघीय समाजवादी फोरमका ३ जना, राष्ट्रिय जनमोर्चाका २ जना, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका १ जना र नयाँ शक्ति पार्टीका १ जना रहेका छन्। गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षका विस्तृत सूची अनुसूची ९.६ मा दिइएको छ।

तालिका ९.७ गाउँपालिकाका दलगत अध्यक्ष र उपाध्यक्षको संख्या

राजनैतिक पार्टी	अध्यक्ष		उपाध्यक्ष	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३९	१	३	४१
नेपाली कांग्रेस	२२	-	१	२०
संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	६	-	-	४
राष्ट्रिय जनमोर्चा	२	-	-	२
मधेशी जनअधिकार फोरम	२	-	-	
राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	-	-	-	१
नयाँ शक्ति पार्टी	-	-	-	१
स्वतन्त्र	१	-	-	-
जम्मा	७२	१	४	६९

स्रोत: निर्वाचन आयोग

पाठ १० : दिगो विकासका लक्ष्यको स्थिति

संयुक्त राष्ट्रसंघ महासभाले सेप्टेम्बर २०१५ मा पारित गरेको विश्वव्यापी विकास एजेण्डाको रूपमा दिगो विकासका लक्ष्यहरू रहेका छन्। जनवरी २०१६ देखि लागू भै सन् २०३० सम्म हासिल गर्ने गरी दिगो विकासका लक्ष्यले १७ वटा लक्ष्यहरू आत्मसात गरेको छ। नेपालले पनि उक्त दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ। दिगो विकासका १७ लक्ष्य भित्र १६९ सहायक परिमाणात्मक लक्ष्यहरू रहेका छन्। दिगो विकासका लक्ष्यका पाँचवटा स्तम्भहरूको रूपमा पृथ्वी, मानव, समृद्धि, शान्ति र साझेदारी रहेको छ। दिगो विकासका लक्ष्यका उपलब्धि मापन र अनुगमन गर्न २३४ सूचकहरू प्रस्ताव गरिएका छन्। नेपालको सन्दर्भमा सबै सूचकहरूको तथ्याङ्क उपलब्ध छैन। राष्ट्रिय योजना आयोगले दिगो विकासका लक्ष्यसँगसम्बन्धी प्रदेश अनुसारको सूचकहरूको तथ्याङ्क सार्वजनिक गरेको छ। त्यस्तै संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (यूएनडिपी) को सहयोगमा तयार पारिएको यस प्रदेशको दिगो विकासका लक्ष्यको वेसलाइन प्रतिवेदनमा समावेश भएको आधार तथ्याङ्कको आधारमा प्रदेश नं ५ को स्थिति तलका तालिकाहरूमा दिइएको छ। दिगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य १४ नेपालसँग सम्बन्धित नरहेको र लक्ष्य १२ सँग सम्बन्धित सूचकहरू प्रादेशिक स्तरमा तथ्याङ्क प्राप्त भैसकेको छैन।

तालिका १०.१ देखि १०.१५ सम्मका तालिकाहरूले १७ मध्ये १५ वटा दिगो विकासका लक्ष्यका सूचकहरूका उपलब्ध हुनसक्ने प्रदेशस्तरीय तथ्याङ्क देखाएका छन्।

तालिका १०.१ दिगो विकास लक्ष्य १ - सबै क्षेत्रमा रहेको सबै किसिमका गरिबीको अन्त्य गर्ने

क्र. सं.	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	प्रतिदिन १.९ डलर भन्दा कम आय भएको जनसंख्याको प्रतिशत (पीपीपी मूल्यमा)	१५	१४.२
२	राष्ट्रिय गरिबीको रेखामुनि रहेका जनसंख्याको अनुपात	२५.२	२४.५
३	राष्ट्रिय गरिबीको रेखामुनि रहेका सबै उमेरका महिलाहरू (प्रतिशत)	२५.३	२४.१
४	बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्क वास्तविक गणना (Headcount) अनुपात (%)	२८.६	२९.९
५	राष्ट्रिय गरिबी रेखामुनिकाबालबालिका (५ वर्षमुनिकाप्रतिशत)	३५.४	२९.२
६	प्रतिदिन १.९ अमेरिकी डलर नकमाउने रोजगारीमा रहेका जनसंख्याको प्रतिशत	१६.५	१८.३
७	३० मिनेटको दूरीमा बजारको पहुँच रहेका जनसंख्याको प्रतिशत	४४.७	४१.१
८	बैंकमा खाता भएका जनसंख्याको प्रतिशत	६८.३	७०.५
९	राष्ट्रिय उपभोगमा जनसंख्याको तल्लो २० प्रतिशतले ओगटेको हिस्सा	७.०	७.९

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

क्र. सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
	(प्रतिशतमा)		

तालिका १०.२ दिगो विकास लक्ष्य २-भोखमरी अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा र उन्नत पोषण प्राप्त गर्ने र दिगो कृषि प्रवर्द्धन गर्ने।

क्र. सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	कुपोषण भएका जनसंख्याको प्रतिशत	३८.०	३७.६
२	कूल उपभोगको दुई-तिहाईभन्दा बढी खानामा खर्च गर्ने जनसंख्याको (प्रतिशत)	४४.१	४४.९
३	प्रति व्यक्ति अन्नवाली उत्पादन (किलोग्राम)	१९७.५	२२०.३
४	पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकामा देखिने पुङ्कोपना (प्रतिशतमा)	३६.०	३८.५
५	पाँच वर्ष मुनिका कम तौल हुने बच्चाहरू (-२SD)	९.७	१०.०
६	प्रजनन उमेर समूहका (१५-४९वर्ष) महिलाहरूमा व्यास रक्तअल्पताको स्थिति	३३.५	३६.४
७	साना खाद्य उत्पादकहरूको औसत आम्दानी रु.	३५५६०	३१८१५
८	साना खाद्य पुरुष उत्पादकहरूको औसत आम्दानी रु.	४०१४८	३३७२५
९	साना खाद्य महिला उत्पादकहरूको औसत आम्दानी रु.	३९८३७	३४९९०
१०	साना खाद्य उत्पादक (आदिवासी समूहको) औसत आम्दानी रु.	३३३८७	२८९८५
११	साना खाद्य (गैर आदिवासी समूहको) औसत आम्दानी रु.	४३२०६	४०८७०
१२	कूल खेतियोग्य जमीन रहेको क्षेत्रफल (०००हेक्टर)	२५४८	४४८
१३	जम्मा खेती योग्य जमीनमध्ये वर्षभरी सिँचाइ हुने जग्गाको प्रतिशत	२९.२	२४.३

तालिका १०.३ दिगो विकास लक्ष्य ३-सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्द्धन गर्ने

क्र. सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	दक्ष जनशक्तिको सहयोगले जन्मेका बच्चाहरूको प्रतिशत	५८	६५

क्र. सं.	सूचकहरु	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
२	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको मृत्युदर (प्रति १००० जीवित जन्ममा)	३९	४५
३	नवजात शिशु मृत्युदर (प्रति १००० जीवित जन्ममा)	२४	३०
४	नयाँ एच.आई.भि. संक्रमित जनसंख्या	१७८१	१३४
५	क्षयरोग संक्रमण दर (प्रति १,००,००० जनसंख्यामा)	१११	१३५
६	मलेरिया प्रकोप दर (प्रति १,००० जनसंख्यामा)	०.१०	०.१०
७	कुष्ठरोग प्रकोप दर (प्रति १,००० जनसंख्यामा)	११	१९
८	विगत २ हप्ताभित्र झाडापखाला भएका ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको प्रतिशत	७.६	८.२
९	लिम्फेटिक फ्लोरीसिसबाट संक्रमित संख्या	१३५४	८८
१०	डेङ्गु लागेको संख्या	९३१	२७
११	Trachoma भएको संख्या	२२४२१	३४१
१२	आधुनिक परिवार नियोजनका साधनको प्रयोगबाट संन्तुष्ट भएका प्रजनन उमेर समूहका (१५-४९ वर्ष) महिलाहरूको प्रतिशत	५६	५१.३
१३	परिवार नियोजनका आधुनिक साधनहरूको प्रयोगदर (प्रतिशतमा)	४२.८	३८.९
१४	कूल प्रजनन दर (प्रतिमहिला)	२.३	२.४
१५	नियमसँग तरुपले ४ पटक पूर्व प्रसूति सेवा लिएका महिलाको प्रतिशत	५३.०	५८.०
१६	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति गराउने महिलाको प्रतिशत	५४.६	६९.३
१७	सुत्केरी भएपछि नियमअनुसार ३ पटक सेवा लिएका महिलाको प्रतिशत	२०	२५
१८	DPT-HepB-Hib सुई लिएका शिशुहरूको प्रतिशत	८६.०	८९.१
१९	उच्च रक्तचाप नियन्त्रणका लागि औषधी सेवन गरेका १५ वर्ष माथिका पुरुष जनसंख्याको प्रतिशत	३३.४	२५.६
२०	उच्च रक्तचाप नियन्त्रणका लागि औषधी सेवन गरेका १५ वर्ष माथिका महिला जनसंख्याको प्रतिशत	३४.३	३०.५
२१	३० मिनेट भित्रको दूरीमा स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच हुने परिवार (प्रतिशतमा)	६१.६	५२.२

तालिका १०.४ दिगो विकास लक्ष्य ४-समावेशी तथा
गुणात्मक शिक्षा सुनिश्चित गर्दै सबैका लागि आजीवन सिकाइका अवसरहरू प्रवर्द्धन गर्ने।

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	प्राथमिकतहमा (१-५ कक्षामा) खूद भर्नादर (प्रतिशत)	९७.२	९७.७
२	माध्यमिक तहमा (कक्षा ९ देखि १२ सम्म) को कूल भर्ना दर (प्रतिशत)	८०.३	७४.७
३	लैङ्गिक समता सूचकांक (प्राथमिक तहमा)	१.०२	१.०१
४	लैङ्गिक समता सूचकांक (निम्न माध्यमिक तहमा)	१.०६	१.०५
५	१५ वर्षदेखि ४९ वर्ष उमेरका पुरुषको साक्षरता दर	८९.१	८६.९
६	१५ वर्षदेखि ४९ वर्ष उमेरका महिलाको साक्षरता दर	६९.१	७२.६
७	१५ वर्षदेखि २४ वर्ष उमेरका पुरुषको साक्षरता दर	९४.४	९३.८
८	१५ वर्षदेखि २४ वर्ष उमेरका महिलाको साक्षरता दर	८४.५	८७.२

तालिका १०.५ दिगो विकास लक्ष्य ५-लैङ्गिक
समानता हासिल गर्ने तथा सबै महिला तथा किशोरी र बालिकाहरूलाई सशक्त बनाउने।

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	भौतिक वा यौन हिंसा अनुभव गरेका १५ देखि ४९ वर्षसम्मका विवाहित महिलाहरूको (प्रतिशत)	६.९	८.३
२	१८ वर्षको उमेर भन्दा अघि विवाहित वा वैवाहिक मिलनमा रहेका २० देखि २४ वर्ष उमेरका महिला(प्रतिशत)	४०.५	३९.५
३	१५ वर्षको उमेर नपुग्दै विवाह भएका वा वैवाहिक मिलनमा रहेका २० देखि २४ वर्ष उमेरका महिला(प्रतिशत)	७.२	४.७
४	श्रम शक्तिमा महिला र पुरुषको सहभागिताको अनुपात (प्रतिशतमा)	६५.८	६९
५	विना मूल्यमा घरायसी काम र सेवा गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत	१६.५	१५.३
६	विना मूल्यमा घरायसी काम र सेवा गर्ने पुरुष जनसंख्याको प्रतिशत	१०.२	१०.८
७	विना पारिश्रमिक घरायसी काम र सेवा गर्ने महिला जनसंख्याको प्रतिशत	२१.९	१९.७
८	विना पारिश्रमिक घरायसी काम र सेवा गर्ने १९-६४ वर्षको जनसंख्या प्रतिशत	२५.६	२४.८

क्र. सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
९	विना पारिश्रमिक घरायसी काम र सेवा गर्ने ६५ वर्ष माथिको जनसंख्याको प्रतिशत	१६.८	१४.७
१०	परिवार नियोजनका साधनहरूको प्रयोगमा स्वयम् तथ्यपरक निर्णय गर्ने १५ देखि ४९ वर्षका महिला प्रतिशत	१९.०	२०.३
११	महिलाको नाममा जग्गा हुने परिवारको प्रतिशत	२२.२	२१.६
१२	महिलाको नाममा घर हुने परिवारको प्रतिशत	११.७	११.८
१३	महिलाको नाममा घर र जग्गा दुबैहुने परिवारको प्रतिशत	११.८	११.८
१४	मोबाइल फोन प्रयोग गर्ने प्रजनन उमेरका (१५-४९ वर्षका) महिलाको प्रतिशत	७२.६	६९.७
१५	मोबाइल फोन प्रयोग गर्ने १५-४९ वर्षका पुरुषको प्रतिशत	८९.३	८८.७

तालिका १०.६ दिगो विकास लक्ष्य ६-सबैको निम्ति खानेपानी तथा सरसफाइको उपलब्धताका साथै यसको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	आधारभूत खानेपानी प्रयोग गर्ने जनसंख्या (प्रतिशत)	९४.९	९६.८
२	पाइपबाट वितरण गरिएको पानीमा पहुँच भएका परिवार (प्रतिशत) २०७४	३३.३	३२.९
३	अरुसँग साझेदारी नगरी आफ्नै सुधारिएका सरसफाइसम्बन्धी सुविधा प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत	६४.६	७३.५

तालिका १०.७ दिगो विकास लक्ष्य ७—किफायती / वेहोर्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक ऊर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	विद्युतमा पहुँच भएका जनसंख्याको अनुपात	९०.८	८८.६
२	खाना पकाउनका लागि स्वच्छ इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार (प्रतिशत)	३३.९	३४.५
३	खानापकाउनका निम्ति ऊर्जाको प्राथमिक स्रोतको ठोस इन्धन प्रयोग गर्ने (कोइला, दाउरा, गुइँटा लगायत) परिवार (प्रतिशत)	६५.७	६५.३
४	खानापकाउन र कोठा तातो राख्नका लागि एल.पी. ग्याँस प्रयोग गर्ने जनसंख्या (प्रतिशत)	३०.०	३०.०

५	जलविद्युतको जडित क्षमता (मेगावाट) सन् २०१८	९९०	३६.५
---	--	-----	------

तालिका १०.८ दिगो विकास लक्ष्य ८—सबैका लागि, समावेशी तथा दिगो आर्थिक वृद्धि, पूर्ण तथा उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित कामलाई प्रवर्द्धन गर्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	वित्तीय सेवामा पहुँच भएका घरपरिवार (प्रतिशतमा)	२१.०	२३.०
२	सहकारीमा पहुँच (घरबाट ३० मिनटभित्रको पैदल यात्रामा सहकारीमा पहुँच भएका परिवारको प्रतिशत)	५३.६	५४.०
३	रोजगारीमा अनौपचारिक क्षेत्रको (गैर कृषि क्षेत्र) हिस्सा (प्रतिशतमा)	३८.३	३८.९
४	पुरुषको रोजगारीमा अनौपचारिक क्षेत्रको (गैर कृषि क्षेत्र) हिस्सा (प्रतिशतमा)	३१.३	३०.४
५	महिलाको रोजगारीमा अनौपचारिक क्षेत्रको (गैर कृषि क्षेत्र) हिस्सा (प्रतिशतमा)	५४.१	५८.०
६	अर्द्धबिरोजगारी दर (१५ वर्षदिखि ५९ वर्ष उमेरको जनसंख्या) (प्रतिशत)	२७.७	३१.९
७	युवाको अर्द्धबिरोजगारी दर (१५ वर्षदिखि २४ वर्ष उमेर) (प्रतिशत)	२९.९	३२.७
८	स्कूल/कलेज नजाने युवाको प्रतिशत (१५ वर्षदिखि २४ वर्ष उमेर)	४७.२	५०.६
९	रोजगारीमा नभएका युवाको प्रतिशत (१५ वर्षदिखि २४ वर्ष उमेर)	६०.५	५७.९

तालिका १०.९ दिगो विकास लक्ष्य ९—समानुकूलित/बलियो पूर्वाधार निर्माण, समावेशी तथा दिगो औद्योगीकरणको प्रवर्द्धन र नवप्रवर्तनलाई प्रेरित गर्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	बाह्रै महिना गाडी गुड्ने सडकको २ किलोमिटर दूरीभित्र बसोबास गर्ने ग्रामीण जनसंख्याको अनुपात	७८.८	८८.८
२	सडक घनत्व (कि.मि./वर्ग कि.मि.)	३९.२	४३.२
३	कूल रोजगारीमा उत्पादनमूलक उद्योगहरूको रोजगारीको अनुपात	१०.५	८.९

तालिका १०.१० दिगो विकास लक्ष्य १०— देशभित्रै तथा देशहरूबीचको असमानता हटाउने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	आम्दानीमा असमानता (जिनी घाताङ्क)	३२.८	३२.५
२	कूल उपभोगमा तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको हिस्सा (प्रतिशत)	१८.७	२०.३
३	कूलआयमा तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको हिस्सा (प्रतिशत)	५.३	४.६
४	PALMA अनुपात	१.३	१.३
५	लघुवित्तद्वारा समेटिएका कृषक परिवारहरूको (प्रतिशत)	२०.९	२२.६

तालिका १०.११ दिगो विकास लक्ष्य ११— शहर एवम् मानव बस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित, सबल/समानुकूलित र दिगो बनाउने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	अपर्याप्त साँघुरो घरमा बस्ने शहरी जनसंख्याको प्रतिशत	६७.८	६८.७
२	खर-पराल-पातले छाएको परिवार एकाई (प्रतिशत)	९.५	१२.१
३	घरबाट ३० मिनट पैदल यात्रामा पक्की सडक पहुँचभएका जनसंख्या	५०.५	५२.६
४	पाँचजना र सोभन्दाबढी व्यक्तिहरू बसोबास गर्ने परिवार (प्रतिशत)	५५.३	५४.४

तालिका १०.१२ दिगो विकास लक्ष्य १३— जलवायू परिवर्तन र यसको प्रभाव नियन्त्रण गर्न तत्काल पहल थाल्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	विपद्का कारण भएका मृत्यु हराइरहेका व्यक्तिहरू र प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित व्यक्तिहरू (प्रति एक लाख जनसंख्या)	०.०५	०.००८

तालिका १०.१३ दिगो विकास लक्ष्य १५—पर्यावरण र वनको दिगो व्यवस्थापन गर्ने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	संरक्षित क्षेत्र सहित वनले ढाकेको क्षेत्र (कूल भू-भागको प्रतिशत)	४४.७	५२.६

तालिका १०.१४ दिगो विकास लक्ष्य १६—दिगो विकासको निमित्त शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजहरूको प्रवर्द्धन गर्ने, न्यायमा सबैको पहुँच प्रदान गर्ने र सबै तहहरूमा प्रभावकारी, जवाफदेही र समावेशी संस्थाहरू निर्माण गर्ने

क्र. सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	विगत १२ महिनामा यौनजन्य हिंसामा परेका जनसंख्याको प्रतिशत	६.५	७.८
२	विगत १२ महिनाको अवधिमा सरकारी कर्मचारीसँग कम्तीमा एक पटक सम्पर्क भएका र उनीहरूलाई घूस दिएका वा सरकारी अधिकारीहरूद्वारा घूस माग गरिएका व्यक्तिहरूको अनुपात	१०	६.०
३	जन्मदर्ता गरिएका ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको अनुपात	५६.२	५६.८

तालिका १०.१५ दिगो विकास लक्ष्य १७—दिगो विकासका लागि कार्यान्वयनका उपायहरू/साधनहरूलाई सुदृढ गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारीलाई पुनः जीवन्त तुल्याउने

क्र.सं	सूचकहरू	सन् २०१५ को स्थिति	
		नेपाल	प्रदेश नं. ५
१	इन्टरनेट प्रयोग गर्ने १५ देखि ४९ वर्षका महिलाको प्रतिशत	२३.३	१९.५
२	इन्टरनेट प्रयोग गर्ने १५ देखि ४९ वर्षका पुरुषको प्रतिशत	४८.५	४५.५

सन्दर्भ सामग्री

- Adhikari, B.R. (2016). Land and Soil. in CBS(ed.) *Compendium of Environment Statistics Nepal 2015*, pg. 47-68.
- Department of Education (2016). *Flash II Report 2072 (2015-016)*, Ministry of Education, Government of Nepal.
- Department of Education (2016). *School Level Educational Statistics of Nepal: Consolidated Report 2015 (2072)*, Ministry of Education, Government of Nepal.
- Department of Education (2017). *Flash II Report 2073 (2016-17)*, Ministry of Education, Government of Nepal.
- Department of Health Service (2017). *Annual Report 2016/17 (1073/74)*. Ministry of Health and Population, Government of Nepal, Kathmandu.
- Ministry of Agricultural Development (2012). *Statistical Information on Nepalese Agriculture 2068/69 (2011/12)*. Government of Nepal, Kathmandu.
- Ministry of Agricultural Development (2017). *Statistical Information on Nepalese Agriculture 2072/73 (2015/16)*. Government of Nepal, Kathmandu.
- Ministry of Agricultural, Land Management and Cooperatives (2018). *Statistical Information on Nepalese Agriculture 2073/74 (2016/17)*. Government of Nepal, Kathmandu.
- Ministry of Energy (2010). *National Adaptation Programme of Action (NAPA) to Climate Change*, Government of Nepal.
- Ministry of Health (2017). *Nepal Demographic and Health Survey 2016*, Government of Nepal, Kathmandu.
- Ministry of Education, Science & Technology (2018). *Education in Figures 2017*. Government of Nepal.
- NPC (2017). *Nepal: Sustainable Development Goals, Status and Roadmap 2016-2030*, National Planning Commission, Kathmandu
- NPC(1018). *Multidimensional Poverty Index*, National Planning Commission, Government of Nepal.
- अर्थ मन्त्रालय (२०७५). *आर्थिक सर्वेक्षण २०७४/७५*. नेपाल सरकार
- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५). *सामाजिक तथ्याङ्क*, काठमाण्डौ।
- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (२०७५क). *राष्ट्रिय आर्थिक गणनाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन*, काठमाण्डौ।

- डोलिडार (2011). *Nepal Trail Bridge Record (updated May 2011)*, <https://www.dolidar.gov.np/resources/trail-bridge-record/>
- तरकारी विकास निर्देशानलय (२०७२). *तरकारी, आलु तथा मसला बालीहरूको तथ्याङ्क*, कृषि विभाग, कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ।
- नेपाल राष्ट्र बैंक (२०७५ क). *Banking and Financial Statistics*, Mangsir 2075.
- नेपाल राष्ट्र बैंक (२०७५ ख). *आर्थिक गतिविधि अध्ययन*, वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष २०७४/७५, [https://nrb.org.np/red/publications/study_reports/Study_Reports--Economic_Activities_Study_Report_2074-75_Table_\(Annual\)-new.pdf](https://nrb.org.np/red/publications/study_reports/Study_Reports--Economic_Activities_Study_Report_2074-75_Table_(Annual)-new.pdf)
- फलफूल विकास निर्देशानलय (२०७२). *वार्षिक प्रगति विवरण २०७२*, कृषि विभाग, काठमाण्डौ।
- श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय (२०१८). *Labour Migration for Employment: A Status Report for Nepal 2015/16 - 2016/17*, Government of Nepal, Kathmandu.
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय (२०१६, २०१७, २०१८). *Nepal Tourism Statistics 2015, 2016 and 2017*. नेपाल सरकार, काठमाण्डौ।
- सिंचाइ विभाग (२०१८). *Irrigation Water Use Inventory*, नेपाल सरकार, काठमाण्डौ।
- सूचना तथा प्रसारण विभाग (२०७५). *मिडिया डाइरेक्टरी*, नेपाल सरकार, काठमाण्डौ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची २.१

पालिका अनुसारको जनसंख्या र क्षेत्रफल

क्र.सं.	जिल्ला	न.पा./गा.पा.	वडा संख्या	जनसंख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व
१	नवलपरासी	बर्दघाट नगरपालिका	१६	५५३८२	१६२.०५	३४१.७६
२		रामग्राम नगरपालिका	१८	५९४५५	१२८.३२	४६३.३३
३		सुनवल नगरपालिका	१३	५५४२४	१३९.१	३९८.४५
४		सुस्ता गाउँपालिका	५	४३७९७	११२.१७	३९०.४५
५		पाल्ही नन्दन गाउँपालिका	६	३५४२९	४४.६७	७९३.१३
६		प्रतापपुर गाउँपालिका	९	४१३१५	८७.५५	४७१.९
७		सरावल गाउँपालिका	७	३८१६३	७३.१९	५२१.४२
८	रुपन्देही	बुटवल उपमहानगरपालिका	१९	१३७८४२	१०१.६१	१३५६.६
९		देवदह नगरपालिका	१२	५३५२३	१३६.९५	३९०.८२
१०		लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	१३	७२४९७	११२.२१	६४६.०८
११		सैनामैना नगरपालिका	११	५५८२२	१६२.१८	३४४.२
१२		सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१३	६३४८३	३६.०३	१७६१.९
१३		तिलोत्तमा नगरपालिका	१७	१००१४९	१२६.१९	७९३.६४
१४		गौडहवा गाउँपालिका	९	४७५६५	९६.७९	४९१.४२
१५		कन्चन गाउँपालिका	५	३३०७२	५८.५१	५६५.२४
१६		कोटहीमाई गाउँपालिका	७	४१००६	५८.२६	७०३.८४
१७		मर्चवारी गाउँपालिका	७	३८७७६	४८.५५	७९८.६८
१८		मायादेवी गाउँपालिका	८	४७१९६	७२.४४	६५१.५२
१९		ओमसतिया गाउँपालिका	६	३४१९१	४८.५४	७०४.३९
२०		रोहिणी गाउँपालिका	७	३७१७५	६४.६५	५७५.०२
२१		सम्मरीमाई गाउँपालिका	७	३८३०५	५०.७८	७५४.३३
२२		सियारी गाउँपालिका	७	३८४६६	६६.१७	५८१.३२
२३		शुद्धोधन गाउँपालिका	७	३४६३८	५७.६६	६००.७३
२४	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु नगरपालिका	१२	७६३९४	१३६.९१	५५७.९९
२५		बुद्धभूमि नगरपालिका	१०	६४९४९	३६६.६७	१७७.१३
२६		शिवराज नगरपालिका	११	६६७८१	२८४.०७	२३५.०९
२७		महाराजगंज नगरपालिका	११	५४८००	११२.२१	४८८.३७
२८		कृष्णनगर नगरपालिका	१२	६२३७०	९६.६६	६४५.२५
२९		बाणगंगा नगरपालिका	११	७५२४२	२३३.६८	३२१.९९
३०		मायादेवी गाउँपालिका	८	४८२१८	८८.५३	५४४.६५

क्र.सं.	जिल्ला	न.पा./गा.पा.	वडा संख्या	जनसंख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व	
३१		यशोधरा गाउँपालिका	८	३८९५२	६७.५६	५७६.५५	
३२		शुद्धोधन गाउँपालिका	६	४५२०१	९९.६९	४९२.९८	
३३		बिजयनगर गाउँपालिका	७	३६९३७	१७३.१९	२१३.२७	
३४	पाल्पा	रामपुर नगरपालिका	१०	३५३९६	१२३.३४	२८६.९८	
३५		तानसेन नगरपालिका	१४	५०४०५	१०९.८	४५९.०६	
३६		निस्ती गाउँपालिका	७	२२६११	१९४.५	११६.२५	
३७		पुर्वखोला गाउँपालिका	६	१९५८९	१३८.०५	१४१.९	
३८		रम्भा गाउँपालिका	५	२०१९०	९४.१२	२१४.५१	
३९		माथागढी गाउँपालिका	८	२५०१७	२१५.४९	११६.०९	
४०		तिनाउ गाउँपालिका	६	१९०८५	२०२	९४.४८	
४१		बगनासकाली गाउँपालिका	९	२१३६१	८४.१७	२५३.७८	
४२		रिब्दीकोट गाउँपालिका	८	१८७७०	१२४.५५	१५०.७	
४३		रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	८	२६४६९	१७५.८८	१५०.४९	
४४		अर्घाखाँची	सन्धिखर्क नगरपालिका	१२	४१०७९	१२९.४२	३१७.४१
४५			शितगंगा नगरपालिका	१४	४३३७३	६१०.४३	७१.०५३
४६			भूमिकास्थान नगरपालिका	१०	३२६४०	१५९.१३	२०५.१२
४७	छत्रदेव गाउँपालिका		८	२५३३६	८७.६२	२८९.१६	
४८	पाणिनी गाउँपालिका		८	२६४२४	१५१.४२	१७४.५१	
४९	मालारानी गाउँपालिका		९	२८०४४	१०१.०६	२७७.५	
५०	गुल्मी	मुसिकोट नगरपालिका	९	३२८०२	११४.७४	२८५.८८	
५१		रेसुङ्गा नगरपालिका	१४	३२५४८	८३.७४	३८८.६८	
५२		ईशमा गाउँपालिका	६	२०९६४	८१.८८	२५६.०३	
५३		कालीगण्डकी गाउँपालिका	७	१८८७६	१०१.०४	१८६.८२	
५४		गुल्मी दरबार गाउँपालिका	७	२२०३७	७९.९९	२७५.५	
५५		सत्यवती गाउँपालिका	८	२३८०७	११५.९२	२०५.३७	
५६		चन्द्रकोट गाउँपालिका	८	२१८२७	१०५.७३	२०६.४४	
५७		रुरु गाउँपालिका	६	१८५८१	६७.३८	२७५.७६	
५८		छत्रकोट गाउँपालिका	६	२१४८१	८७.०१	२४६.८८	
५९		धुर्कोट गाउँपालिका	७	२२४५७	८६.३२	२६०.१६	
६०		मदाने गाउँपालिका	७	२१८९९	९४.५२	२३१.६९	
६१		मालिका गाउँपालिका	८	२१७२९	९२.४९	२३४.९३	
६२		प्युठान नगरपालिका	१०	३८४४९	१२८.९६	२९८.१५	

क्र.सं.	जिल्ला	न.पा./गा.पा.	वडा संख्या	जनसंख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व	
६३	प्युठान	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	९	३०९४०	२२४.७	१३७.६९	
६४		गौमुखी गाउँपालिका	७	२५४२१	१३९.०४	१८२.८३	
६५		माण्डवी गाउँपालिका	५	१५०५८	११३.०८	१३३.१६	
६६		सरुमारानी गाउँपालिका	६	१८६२७	१५७.९७	११७.९१	
६७		मल्लरानी गाउँपालिका	५	१७६८६	८०.०९	२२०.८३	
६८		नौवाहिनी गाउँपालिका	८	३०२९२	२१३.४१	१४१.९४	
६९		झिमरुक गाउँपालिका	८	२७९३१	१०६.९३	२६१.२१	
७०		ऐरावती गाउँपालिका	६	२२३९२	१५६.७५	१४२.८५	
७१		रोल्पा	रोल्पा नगरपालिका	१०	३२७५९	२७०.४२	१२१.१४
७२			त्रिवेणी गाउँपालिका	७	२२९५७	२०५.३९	१११.७७
७३	दुईखोली गाउँपालिका		६	२०७७८	१६३.०१	१२७.४६	
७४	माडी गाउँपालिका		६	१७९८६	१२९.०५	१३९.३७	
७५	रुम्टीगढी गाउँपालिका		९	२७९२९	२३२.६९	१२०.०३	
७६	लुङ्ग्री गाउँपालिका		७	२३६३१	१३५.२३	१७४.७५	
७७	सुकीदह गाउँपालिका		७	२०००९	१२४.३८	१६०.८७	
७८	सुनछहरी गाउँपालिका		७	१६०३४	२७७.६२	५७.७५५	
७९	सुवर्णवती गाउँपालिका		८	२८२१३	१५६.५५	१८०.२२	
८०	थवाङ्ग गाउँपालिका		५	१०८८१	१९१.०७	५६.९४८	
८१	रुकुम पूर्व		पुथाउथरगङ्गा गाउँपालिका	१४	१७९३२	५६०.३४	३२.००२
८२			भूमे गाउँपालिका	९	१८५८९	२७३.६७	६७.९२५
८३		सिस्ने गाउँपालिका	८	१६४९७	३२७.१३	५०.४२९	
८४	पाड	तुलसीपुर उपमहानगरपालिका	१९	१४१५२८	३८४.६३	३६७.९६	
८५		घोराही उपमहानगरपालिका	१९	१५६१६४	५२२.२१	२९९.०४	
८६		लमही नगरपालिका	९	४७६५५	३२६.६६	१४५.८९	
८७		बङ्गलाचुली गाउँपालिका	८	२४२४५	२४५.१४	९८.९०३	
८८		दङ्गीशरण गाउँपालिका	७	२१४८४	११०.७	१९४.०७	
८९		गढवा गाउँपालिका	८	३८५९२	३५८.५७	१०७.६३	
९०		राजपुर गाउँपालिका	७	२५०३७	५७७.३३	४३.३६७	
९१		राप्ती गाउँपालिका	९	४०७६३	१६१.०७	२५३.०८	
९२		शान्तीनगर गाउँपालिका	७	२५२०३	११६.०२	२१७.२३	
९३		बबई गाउँपालिका	७	२७४६९	२५७.४८	१०६.६८	

क्र.सं.	जिल्ला	न.पा./गा.पा.	वडा संख्या	जनसंख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व	
९४	बाँके	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२३	१३८९५१	८५.९४	१६१६.८	
९५		कोहलपुर नगरपालिका	१५	७०६४७	१८४.२६	३८३.४१	
९६		नरैनापुर गाउँपालिका	६	३४९४२	१७२.३४	२०२.७५	
९७		राप्ती सोनारी गाउँपालिका	९	५९९४६	१०४१.७३	५७.५४५	
९८		बैजनाथ गाउँपालिका	८	५४४१८	१४१.६७	३८४.१२	
९९		खजुरा गाउँपालिका	८	५०९६१	१०१.९१	५००.०६	
१००		डुडुवा गाउँपालिका	६	३७४६०	९१.१	४११.२	
१०१		जानकी गाउँपालिका	६	३७८३९	६३.३२	५९७.५८	
१०२		बर्दिया	गुलरीया नगरपालिका	१२	६६६७९	११८.२१	५६४.०७
१०३			मधुवन नगरपालिका	९	४६४३७	१२९.७३	३५७.९५
१०४	राजापुर नगरपालिका		१०	५९५५३	१२७.०८	४६८.६३	
१०५	ठाकुरबाबा नगरपालिका		९	४४३६१	१०४.५७	४२४.२२	
१०६	बाँसगढी नगरपालिका		९	५५८७५	२०६.०८	२७१.१३	
१०७	बारबर्दिया नगरपालिका		११	६८०१२	२२६.०९	३००.८२	
१०८	बढैया ताल गाउँपालिका		९	४७८६८	११५.१९	४१५.५६	
१०९	गेरुवा गाउँपालिका		६	३४८७१	७८.४१	४४४.७३	
कूल	१२		१०९	९८३	४४६५२६३	१७९२२.४	२४९.१४

तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

अनुसूची २.२
उमेर अनुसारको जनसंख्या

प्रदेश नं.५	जम्मा	उमेर समूह										६५-६९	७०-७४	७५ +		
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९					
जम्मा	४,४९,९२७	४,४०,६६२	४,६३,२३७	६१९,२२२	४,१७,४४१	३,९४,४९०	३,४४,८५७	२,८०,४८१	२,४९,४१६	२,२२,९६६	१,९०,०८९	१,६३,१७४	१,२७,९०७	९४,११८	६४,३७२	६७,९२२
पुरुष	२,१४०,३१६	२,३१,६६१	२,८७,६९०	३,१३,२४४	२,४४,८७७	१,६३,९९४	१,४४,६८०	१,१५,४६२	१,१४,९९७	१,०१,८४०	९१,२४४	८०,३७२	६२,१८८	४८,२७४	३४,११४	३४,८८५
महिला	२,३५९,६११	२,१९,००१	२,७५,५४७	३,०६,०२७	२,७२,५७४	२,३०,४९६	२,००,१७७	१,६४,४१९	१,३४,४१९	१,२१,८१६	९८,८४५	८२,८०३	६५,७१९	४५,८४४	३१,२५७	३३,०३७
नवलपरासी	३३१,४०४	२९,२४०	३८,३०६	४३,३६६	३७,६७४	३०,३९१	२७,७९९	२२,३४९	२०,१७८	१७,१०७	१४,७९७	१२,२९०	१०,६२४	७,९८३	७,३००	४,१२२
पुरुष	१६०,८९६	१४,०२७	१९,७६६	२१,८४६	१८,६४७	१३,४७८	१२,१८०	९,४०६	९,२४४	७,९४६	७,३३८	६,१७८	४,९९०	३,८९३	२,८२४	२,६००
महिला	१७१,००८	१४,९१३	१८,५४०	२१,५२०	१९,०२७	१६,९१३	१५,६१९	१२,९४३	१०,९३४	९,१६१	७,४५९	६,११२	४,९९३	३,०९०	२,४७६	२,५२२
बर्दघाट नगरपालिका	६१,४७२	४,८२९	६,४४३	८,१८४	७,१८८	४,६४२	४,०४६	४,१३१	३,६६९	३,२४६	२,८०६	२,४८८	२,१२१	१,७७१	१,९३९	१,१२८
पुरुष	२८,१३७	२,४१८	३,३१०	४,०७६	३,३७४	२,१६२	१,८१४	१,४४०	१,४४१	१,३४७	१,३०९	१,२६४	१,०१९	६९८	४२९	४६३
महिला	३३,३३५	२,३११	३,१३३	४,१०८	३,८१३	२,४७९	२,२३२	२,१९१	२,२२८	१,९९९	१,४९७	१,२२३	१,१०२	६७३	१,४१०	६६५
पाल्ही नन्दन गाउँपालिका	३४,४२९	३,४३६	४,६१६	४,०३३	३,८४४	२,७९०	२,६८०	२,१७३	२,०९४	१,७६३	१,४०१	१,१९७	१,१११	८६९	६२२	४३८
पुरुष	१७,३११	१,८१२	२,३७२	२,४३८	१,९१४	१,२६९	१,१२०	९२४	९३४	८३७	७८४	६१४	४८३	४४९	३४८	२३३
महिला	१७,११८	१,७२४	२,२४४	१,५९५	१,९३०	१,५२१	१,५६०	१,२४९	१,१६०	९२६	७१७	५८३	६२८	४१०	२७४	२०५
प्रतापपुर गाउँपालिका	४४,२४१	४,३७२	४,४६४	४,६६४	४,८४९	३,८६०	३,६४४	३,१६९	२,८५७	२,३७१	१,९७४	१,४९४	१,२४६	१,०४३	७७४	६७९
पुरुष	२२,७८७	२,२७०	२,९०४	२,८४२	२,४४३	१,८१८	१,७१६	१,४३७	१,४७३	१,१७६	८२९	७४२	६७७	४४८	४१४	३६४
महिला	२१,४५४	२,१९२	२,५६०	२,८२२	२,४०६	१,९४६	१,९२८	१,७३२	१,३८४	१,१९५	९४६	७५२	६६९	४९५	३६०	३१५
रामग्राम नगरपालिका	४६,८४४	४,९८१	६,६०२	७,३८७	६,४४४	४,०८३	४,७०६	३,६६३	३,६९०	३,९८४	२,४६४	२,१४१	१,८०१	१,६४४	८४८	७७४
पुरुष	२७,८५२	२,४४१	३,६८८	३,३२०	३,३२०	२,२९८	२,०११	१,६४७	१,७२७	१,४०८	१,२१२	९३४	८४४	६७२	४१७	३६४
महिला	२९,९९३	२,५४०	३,९१४	४,०६७	३,१२४	१,७८५	२,६९५	२,०४६	१,९६३	२,५७६	१,२४६	१,०२९	८५९	७९९	४२१	४१०

जम्मा	उमेर समूह												७०-७४	७५ +			
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९					
सरावला गाउँपालिका																	
जम्मा	३७,४१८	३,३४४	४,४९१	४,८६२	४,२४३	३,०७०	२,४९६	२,२९६	२,४६१	१,७४८	१,३६१	१,०४९	१,१८३	१,१८३	९०२	६१२	४,४४
पुरुष	१८,३२७	१,७१७	२,४३४	२,९६७	१,७८४	१,३१९	१,०४६	१,०४६	१,०४६	६२२	६२२	६२२	६२२	६२२	४६४	३३७	२८२
महिला	१९,०९१	१,६२८	२,०५७	१,८९६	१,७४९	१,७५१	१,४५०	१,२५०	१,०३९	६२६	४२७	४२७	४२७	४२७	४३८	२७५	२६३
सुनवल नगरपालिका																	
जम्मा	४५,७९०	४,९४०	७,४०४	६,८४०	४,४३२	३,७६४	३,२६१	२,४८३	२,४८३	२,४८३	२,४८३	२,४८३	२,४८३	२,४८३	१,६८३	८५७	९९२
पुरुष	२५,४८५	३,०६२	३,७८५	३,२९६	१,६११	१,४१२	१,२३६	१,२३६	१,२३६	१,२३६	१,२३६	१,२३६	१,२३६	१,२३६	६२९	४६१	५१०
महिला	२०,३०५	१,८७८	३,६२०	३,५४४	२,८५१	२,३५२	१,९२५	१,२४७	१,२४७	१,२४७	१,२४७	१,२४७	१,२४७	१,२४७	५५४	३९६	४८२
सुस्ता गाउँपालिका																	
जम्मा	३५,८९०	३,६४९	४,९७३	४,९७३	२,६८२	२,३०४	२,३०४	२,३०४	१,७४१	१,७४१	१,७४१	१,७४१	१,७४१	१,७४१	७४१	६०१	४६४
पुरुष	१७,४४४	१,८३४	२,४८०	२,०२७	१,१४१	१,००३	९८४	९८४	६१६	६१६	६१६	६१६	६१६	६१६	४२३	३१६	२८२
महिला	१८,४४६	१,८१५	२,४९३	२,९४६	१,५४१	१,३०१	१,३२०	१,३२०	१,१२५	१,१२५	१,१२५	१,१२५	१,१२५	१,१२५	३१८	२८५	२८२
संस्थागत																	
जम्मा	३,८१९	१३	४	२२	४४८	१,४२९	४४८	२१०	९८	३४	९८	१०	४	२	०	०	०
पुरुष	३,४४२	६	२	१३	१,१९३	४३७	२०७	९६	३४	३४	९	०	०	०	०	०	०
महिला	३७७	७	३	९	२५६	९१	११	३	६४	६४	०	०	०	०	०	०	०
रामन्देही																	
जम्मा	८८०,९९६	७९,७६६	१,०३,६९९	१,०३,६९९	१,०३,६९९	६०,७४४	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	४३,९९०	१,७,३७८	१,२,९९४	१,३,४२०
पुरुष	४३२,९९३	४१,४४२	४३,६४८	४३,६४८	४३,६९०	२६,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	२५,९०७	९,०४१	६,४३९	६,९१२
महिला	४४८,००३	३८,३२४	४०,०५१	४०,०५१	४०,०५१	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	३३,८३७	२,७९७	२,५५५	२,५०८
बुटवल उपमहानगरपालिका																	
जम्मा	१,३८,७४२	१,०,०१२	१,६,३९२	१,६,३९२	१,६,३९२	१,३,४८३	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	१,०,०१२	३,०६३	२,१४४	१,३८२
पुरुष	६८,२८८	५,४४३	७,३०४	७,३०४	७,३०४	५,६२४	४,७९९	४,७९९	४,७९९	४,७९९	४,७९९	४,७९९	४,७९९	४,७९९	१,०३०	७०२	८७७
महिला	७०,४५४	५,५६९	७,७८८	७,७८८	७,७८८	५,८५९	५,२१३	५,२१३	५,२१३	५,२१३	५,२१३	५,२१३	५,२१३	५,२१३	२,०३३	१,४४२	९०५
देवदह नगरपालिका																	
जम्मा	५,३,४२३	४,४२२	४,८४२	६,४८४	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	४,९९८	१,०,९९४	७,४२२	८,५९९

जम्मा		उमर समूह														७०-७४	७५ +
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९		
पुरुष	२४,८४१	३,३३१	३,०६१	३,६७९	३,१५२	१,९८९	१,७७७	१,४१६	१,२४९	१,२३५	१,०८८	९८३	७८३	७८३	७८३	५३१	४३१
महिला	२८,६८२	२,१९१	२,७८१	३,६०३	३,३३३	३,१२९	२,७४६	२,१०७	१,९४१	१,५६३	१,२५०	१,०६८	८७९	७३०	६३१	४३१	४३१
गौडवना गाउँपालिका																	
जम्मा	४७,५२३	५,५२२	५,८४२	७,२८२	६,४८५	५,११६	४,२२३	३,५२३	३,१८१	२,७९६	२,३३६	१,९९३	१,६६२	१,६६२	१,६६२	९६२	९६२
पुरुष	२३,७७७	३,३३१	३,०६१	३,६७९	३,१५२	१,९८९	१,७७७	१,४१६	१,२४९	१,२३५	१,०८८	९८३	७८३	७८३	७८३	५३१	४३१
महिला	२३,७४६	२,१९१	२,७८१	३,६०३	३,३३३	३,१२९	२,७४६	२,१०७	१,९४१	१,५६३	१,२५०	१,०६८	८७९	७३०	६३१	४३१	४३१
केन्चन गाउँपालिका																	
जम्मा	३३,०७२	३,७८६	३,८४०	४,५२०	४,०६०	३,२०६	२,५६८	२,१३३	१,८८७	१,५७९	१,३४९	१,०९४	९०९	७५७	६०६	४५७	४५७
पुरुष	१४,८६५	१,४५७	१,९६०	२,३२३	१,९०३	१,१९७	८७७	७८९	६६५	५८३	५४२	४४८	४४२	४४२	३४२	२४२	३०७
महिला	१८,२०७	१,३२९	१,८८०	२,१९७	२,१५७	२,००९	१,६९१	१,३४४	१,१२३	९९६	८०७	६०६	४६५	३६५	२६५	२६५	२९९
कोटहीमाई गाउँपालिका																	
जम्मा	४१,००६	४,४५८	५,६१९	५,६७९	४,३७७	३,२३६	३,२८९	२,६३३	२,२७९	१,८६७	१,६९९	१,४६७	१,३४५	१,०८५	८०७	६०७	५६६
पुरुष	२१,०७४	२,२५६	२,८४४	२,९५४	२,४१४	१,६३३	१,६३३	१,२२१	१,२३५	९१७	८९०	७५६	६८३	६०७	४२४	३३१	३२७
महिला	१९,९३२	२,२०२	२,७७५	२,७२५	१,९६३	१,६५३	१,६५६	१,४१२	१,०४४	९५०	८०९	७११	६६२	४७८	३८३	२७३	२३९
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका																	
जम्मा	७२,४९७	८,८४३	१०,६०५	१०,५१०	७,७८७	५,६२५	५,३१४	४,१७७	३,९९९	३,१९०	२,७४५	२,२०३	२,०४३	१,८८९	१,११५	१,०६२	१,०६२
पुरुष	३६,१३७	४,४३५	५,४६१	५,३५७	४,०९०	२,८४६	२,३९७	१,७७२	१,६०३	१,५४१	१,४४०	१,१५१	१,०६८	९५६	८५७	५७२	५८१
महिला	३६,३६०	४,३०८	५,१४४	५,१५३	३,६९७	३,१७९	२,९१७	२,३३५	२,०९६	१,६४९	१,३०५	१,०५२	९८५	८३२	६५८	५४३	५८१
मर्चवारी गाउँपालिका																	
जम्मा	३८,७७६	४,०७९	५,३४५	५,३१८	४,१६७	३,०९७	३,००१	२,५३५	२,२७९	१,८२७	१,५४३	१,३४६	१,१०९	१,०२५	८५६	६५०	५९९
पुरुष	२०,०३९	२,०५४	२,७५६	२,६८७	२,२९७	१,५२३	१,५५६	१,२६३	१,१९४	९१९	८१२	७४८	६९८	५८८	४८२	३४२	३२१
महिला	१८,७३७	२,०२५	२,५८९	२,६३१	१,८७०	१,५७४	१,४४५	१,२७२	१,०८५	९०८	७३५	६९८	६११	५३७	३७४	३०८	२७८
मायादेवी गाउँपालिका																	
जम्मा	४७,१५६	५,१४८	६,४४२	६,६५१	५,३३३	३,९८२	३,६२०	३,८८३	२,५४०	२,१५०	१,८७५	१,७१५	१,३५२	१,१९२	९६७	६६२	५८२
पुरुष	२३,७७८	२,६९५	३,२२७	३,४१५	२,८१५	१,८७१	१,७००	१,३१५	१,२५०	१,०७६	९५६	८७९	६२८	६२८	५२७	३४७	३०५
महिला	२३,३७८	२,४५३	३,२१५	३,२३६	२,५१८	२,१११	१,९२०	२,५६८	१,२९०	१,०७४	९१९	८३६	६२४	५६४	४४०	३१५	२७७

जम्मा		उमेर समूह														७०-७४	७५ +
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९		
आमसलिया गाउँपालिका																	
जम्मा	३४,१९१	३,१३८	४,०४४	४,४८२	४,१२३	३,२२१	२,८१७	२,२११	२,०९२	१,७९२	१,५९७	१,२६३	१,०१४	८६८	६३९	४४३	
पुरुष	१६,८४९	१,५९९	२,०४१	२,२८६	२,१५३	१,४२५	१,२७५	१,००२	९४२	८४५	८०८	६५७	५२८	४४५	३४७	२३६	
महिला	१७,३४२	१,५३९	२,००३	२,१९६	१,९७०	१,७९६	१,५४२	१,२०९	१,१५०	१,०४७	७८९	६०६	४८६	४२३	२९२	१९०	
रोहिणी गाउँपालिका																	
जम्मा	३७,१७४	३,८५३	४,९१०	४,२७०	४,३२८	३,९८५	३,८४४	३,२१८	३,१७२	२,७८२	२,५४६	२,३०४	१,९९३	१,८०४	१,६३१	१,०७६	
पुरुष	१८,६४४	२,००७	२,५३०	२,६६३	२,२९६	१,३९६	१,३३२	९५९	१,०९८	८८९	७९९	६६५	५८२	४९३	३३३	२७६	
महिला	१८,५३०	१,८४६	२,३८०	२,६०७	२,०३२	१,५८९	१,५१२	१,२५९	१,१७४	१,९०३	१,७४७	१,६३९	१,४११	१,३११	१,२९८	८३०	
सैनामैना नगरपालिका																	
जम्मा	४४,८२२	४,४५८	६,१५८	७,३६७	६,८९८	४,३११	४,६१९	३,७६७	३,३१३	२,७८६	२,४७२	२,२११	१,६७७	१,६७९	१,२४१	१,०७६	
पुरुष	२४,५२८	२,३७०	३,१७२	३,६९७	३,३२२	२,०३३	१,६३५	१,४७५	१,३२५	१,१४१	१,१०९	१,०२६	८८४	८५८	६४२	५८४	
महिला	२०,२९४	२,०८८	२,९८६	३,६७०	३,५७६	२,२७८	२,९८४	२,२९२	१,९८८	१,६४५	१,३६३	१,१८५	८९३	८२१	५९९	४९२	
सम्मरीमाई गाउँपालिका																	
जम्मा	३८,३०४	४,४९८	४,३४४	४,२२४	४,११५	३,००२	२,८७७	२,३८०	२,३३२	१,८४१	१,४६५	१,१६१	१,०४०	८९१	६०२	६३३	
पुरुष	१९,५३५	२,२६५	२,७३८	२,६७३	२,२०५	१,४७०	१,४९६	१,१००	१,१२८	९४५	७७८	६०९	५४९	४२७	३२१	३२५	
महिला	१८,७७०	२,२३३	२,६०७	२,५५१	१,९१०	१,५३२	१,४८१	१,२८०	१,२०४	८९६	६८७	५५२	४९१	४६४	२८१	३०८	
सिद्धार्थनगर नगरपालिका																	
जम्मा	६३,४८३	४,८८२	६,२४४	७,३६८	७,२९२	६,३२४	५,८१९	४,९३२	४,५०२	३,८५२	३,०९१	२,६३९	१,८७७	१,९०४	१,५४४	९५४	
पुरुष	३१,६७३	२,५०२	३,२५२	३,७९८	३,६९६	२,९९०	२,६०१	२,३४५	२,२०५	२,०२४	१,५७८	१,३६७	९७२	९८०	७३८	४७४	
महिला	३१,८१०	२,३८०	२,९९२	३,५७०	३,५९६	३,३३४	३,२१८	२,५८७	२,२९७	१,८२८	१,५१३	१,२७२	९०५	९२४	७०६	४८०	
सियारी गाउँपालिका																	
जम्मा	३८,४६६	३,५६१	४,४२३	४,१९९	४,५८१	३,१५६	३,१४३	२,४९७	२,२३०	२,०६३	१,७४४	१,३३५	१,२८८	१,०५१	७६९	५२०	
पुरुष	१८,५४९	१,८४३	२,२९३	२,५६०	२,२६३	१,३३८	१,३३३	१,०९६	९६६	९६४	८५९	६८५	६५१	५१३	४०५	२७८	
महिला	१९,९१७	१,७१८	२,१३०	२,६३९	२,३१८	१,८१८	१,८१०	१,३९१	१,२६४	१,०९९	८८५	६५०	६३७	५३८	३६४	२४२	
शुद्धोधन गाउँपालिका																	
जम्मा	३४,६३८	२,९९८	४,१७४	४,८७१	४,१८४	३,३००	२,७०४	२,१३४	२,०९५	१,७७०	१,५०७	१,३४०	९३५	७०९	४४९	४३४	

		उमर सफू															
जम्मा		००-०४	०४-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
पुरुष	१६,६५२	१,५५९	२,११७	२,४०९	२,०९०	१,९३३	१,९३०	१,९२०	१,९१२	१,९०८	१,९०४	१,९००	१,८९६	१,८९२	१,८८८	१,८८४	१,८८०
महिला	१७,९८६	१,४३९	२,०५७	२,४६७	२,०९४	१,८६७	१,५७४	१,२१२	१,११३	१,०८२	१,०६६	१,०५०	१,०३४	१,०१८	१,००२	९८६	९७०
नगरपालिका																	
जम्मा	१००,१४९	७,२०३	१०,१७४	१२,७१५	११,१८६	९,७६१	८,५०३	७,६६६	६,६९२	५,९८२	५,५७६	५,१६९	४,७६३	४,३५६	४,०००	३,६४४	३,२८८
पुरुष	४७,१७८	३,८८२	५,३५८	६,४८९	५,८५७	५,०५६	३,९३५	३,०४५	२,९६१	२,५६२	२,४६२	२,२६२	२,०६२	१,९१२	१,७६२	१,६१२	१,४६२
महिला	५२,९७१	३,३२१	४,७७४	६,२२६	६,०६९	४,७०५	४,५६९	४,६२१	३,७३१	३,०२०	२,७१४	२,३०४	२,११७	१,९६३	१,८३८	१,७३२	१,६२६
संस्थागत																	
जम्मा	५,६३०	३१	१६१	४०३	८५८	१,७७५	१,१९८	५९९	२६२	१७८	७७	३७	१९	९	८	८	१४
पुरुष	४,८३२	१२	१०८	२८४	५०३	१,१६४	१,१६४	५९९	२६२	१७८	७७	३७	१६	७	८	८	१४
महिला	७९८	१९	५३	११९	३५५	६११	३३४	३०	१६	४	३	०	३	२	०	०	३

कपिलवस्तु

जम्मा	५,७१,९३६	६३,४३८	७७,७०२	७७,६२४	६२,१८३	४०,४४०	४३,३७७	३६,२७८	३३,३९०	२७,६०५	२३,३८३	१८,८८०	१६,६०८	१६,१६०	१२,०८८	८,३९५	७,५२५
पुरुष	२८५,५९९	३२,३८३	४०,७८४	४०,०२१	३१,१०३	२१,७७०	२०,४७१	१६,२८०	१६,४६३	१३,४०८	१२,०२५	९,७१३	८,४८१	८,३०६	६,५५१	४,९१२	४,११८
महिला	२८६,३३७	३१,०५५	३७,९१८	३७,६०३	३१,०८०	२५,६६०	२२,९०६	१९,९९८	१६,९२७	१४,०९७	११,३५८	९,१६७	८,१८९	७,८५४	५,५३७	३,४८३	३,४०७
बागमती नगरपालिका																	
जम्मा	७५,२४२	६,०७२	८,२६८	१०,२४२	९,३३३	६,९१७	५,८३९	५,९०५	५,४५८	४,१२५	३,५४६	२,९२४	२,४४८	२,०८२	१,६७६	१,०४८	१,२५९
पुरुष	३४,९३३	३,२३५	४,२५४	५,१६६	४,३४०	२,७०३	२,२४८	२,९७२	२,६८२	१,८०९	१,६३५	१,३८०	१,२१९	१,०१६	८७६	५४१	६४४
महिला	४०,३०९	२,८३७	४,०१४	५,०७६	४,९९३	४,२१४	३,५९१	२,९३३	२,७७६	२,३१६	१,९११	१,५४४	१,२२९	१,०६६	८००	५०७	६१५
विजयनगर गाउँपालिका																	
जम्मा	३६,९३७	४,४८०	५,४२६	४,८५७	३,७२१	२,९१५	२,८०९	२,३१५	२,१२४	१,७४१	१,५११	१,१४६	१,०४९	१,०६१	७२७	५७०	४८५
पुरुष	१८,८३१	२,२५४	२,८००	२,५०९	१,८८१	१,४००	१,४१५	१,०८१	१,१३९	८५३	८१३	६२५	५९९	५९९	३८०	३०८	२८३
महिला	१८,१०६	२,२२६	२,६२६	२,३४८	१,८४०	१,५१५	१,३९४	१,२३४	१,०८५	८८८	८९८	५२१	५२९	५६२	३४७	२६२	२०२
बुढासुनु नगरपालिका																	
जम्मा	६,९९४	६,९२७	८,४५५	८,९२८	७,१७०	५,३६७	४,७९३	४,०३८	३,९५५	३,३९३	२,८०९	२,११७	१,८९०	१,८३९	१,०२७	८२१	५५३
पुरुष	३१,५८३	३,५४५	४,३४३	४,५०७	३,५०५	२,२६७	२,०५६	१,७३३	१,८५८	१,६१६	१,४२८	१,०९१	९६८	९६८	७३९	५५६	४५३

जम्मा	उमर समूह														७५ +	
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९		७०-७४
महिला	३३,३६६	४,११२	४,४२१	३,६६४	३,१००	२,७३७	२,३०४	२,०२६	१,७७७	१,३८१	१,०२६	९२९	९२९	६८१	४७१	३६८
कपिलवस्तु नगरपालिका																
जम्मा	७६,३९४	१०,०९१	१०,४८१	८,६३४	६,३३७	५,६१८	४,९११	४,२८५	३,६२०	३,१७०	२,७०२	२,२६७	१,५९१	१,१४५	९५८	९५८
पुरुष	३८,०८५	४,१२३	४,४१२	४,३१५	३,६२२	३,१३३	२,६९७	२,२०३	१,६३७	१,६३७	१,३८७	१,१९२	१,१३०	६६६	६४९	५००
महिला	३८,३०९	४,०६९	४,३२०	४,३२०	३,७८६	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८	३,६७८
कृष्णनगर नगरपालिका																
जम्मा	६२,३६०	७,२७२	८,२६६	६,५९६	५,०४६	४,२०६	४,१२६	३,७८३	३,९५२	३,४३०	३,१६२	३,७८३	३,१६२	३,१६२	२,८५९	७६१
पुरुष	३२,२९९	४,६६०	४,३३५	३,४९२	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४	२,४६४
महिला	३०,०६१	४,२८७	३,९३१	३,१०४	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२	२,५८२
महाराजगंज नगरपालिका																
जम्मा	५४,८००	६,६०९	७,८३०	५,५३३	४,०२५	३,४०६	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९	३,२०९
पुरुष	२८,१२२	३,३७३	३,८४२	३,९०४	३,०२२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२	२,४९२
महिला	२६,६७८	३,२३६	३,९८८	३,६२९	२,९८३	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४	२,९१४
मायादेवी गाउँपालिका																
जम्मा	४८,२१८	५,८९७	६,६२९	५,३५७	३,९२८	३,४५३	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८	३,९२८
पुरुष	२४,१९८	३,६१०	३,४१७	३,७६८	३,६२२	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१	३,६०१
महिला	२४,०२०	२,२८९	३,२१२	३,२८९	३,१०६	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२	३,१५२
शिवराज नगरपालिका																
जम्मा	६६,७८१	७,६९३	९,५१३	७,४१३	५,०११	४,२२३	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७	३,७७७
पुरुष	३३,१६१	३,९४५	४,७९१	४,६३३	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८	३,५२८
महिला	३३,६२०	३,७४८	४,७२२	४,७८०	३,९४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९	३,७४९
शुद्धोभन गाउँपालिका																
जम्मा	४५,२०१	५,६६४	६,७७७	६,३४८	३,७०३	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९	३,२९९
पुरुष	२२,७३३	२,९२५	३,४३८	३,३३२	१,७२२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२	१,५१२
महिला	२२,४६८	२,७३९	३,३३९	३,०१६	१,९८१	१,७८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७	१,९८७

जम्मा	उमिर समूह										७५ +					
	००-०५	०५-१०	१०-१५	१५-२०	२०-२५	२५-३०	३०-३५	३५-४०	४०-४५	४५-५०		५०-५५	५५-६०	६०-६५	६५-७०	७०-७५
क्याँधरा गाउँपालिका																
जम्मा	३८,९५२	४,५७०	४,५४९	४,०७०	४,०२२	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६	३,२०६
पुरुष	१९,९९४	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३	२,३२३
महिला	१९,९५८	२,२४७	२,२२६	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७	१,७४७
संस्थागत																
जम्मा	२,१०२	११	३१	७०	५२	४९	४९	४९	४९	४९	४९	४९	४९	४९	४९	४९
पुरुष	१,९६०	८	२५	५८	३०	४२	४२	४२	४२	४२	४२	४२	४२	४२	४२	४२
महिला	१४२	३	६	१२	२२	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७
गुल्मी																
जम्मा	२८०,१६०	२८,१०८	२४,१५१	४०,३६९	३२,४४८	२०,५४०	१६,९११	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३	१३,५७३
पुरुष	१२०,९९५	१४,६८५	१७,८५२	१९,९२२	१३,६९८	६,०८०	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३	४,९९३
महिला	१५९,१६५	१३,४२३	१७,२९९	२०,४४७	१८,७५०	१४,४६०	११,९१८	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०	९,५८०
चन्द्रकोट गाउँपालिका																
जम्मा	२१,८२७	२,०२८	२,६३०	३,१९१	२,५७६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६	१,६२६
पुरुष	९,३९५	१,०९९	१,३६१	१,५९५	१,०८१	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२	४७२
महिला	१२,४३२	९२९	१,२६९	१,५९६	१,४९५	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४	१,१५४
छत्रकोट गाउँपालिका																
जम्मा	२१,४८१	२,१९७	२,६३७	२,८७७	२,३३५	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६	१,५२६
पुरुष	८,८४६	१,१२९	१,३२७	१,३८६	९१४	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०	३८०
महिला	१२,६३५	१,०६८	१,३१०	१,४९१	१,४२१	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६	१,१४६
धुवकोट गाउँपालिका																
जम्मा	२२,४५४	२,२८२	२,७७०	३,२८९	२,६५७	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०	१,५४०
पुरुष	९,६०७	१,२०४	१,३७६	१,६३६	१,१०६	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२	४४२
महिला	१२,८४७	१,०७८	१,३९४	१,६५३	१,५५१	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८	१,०९८
गल्मी दरवार गाउँपालिका																

		उमर समूह														७५ +	
जम्मा		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५ +
जम्मा	२२,०३७	२,१३४	२,६६५	३,११७	२,५३६	१,६५५	१,२९२	१,०८०	१,०१९	१,०६७	१,०९१	१,०१४	९३३	९३३	९०७	४५६	६०५
पुरुष	९,१२४	१,१७१	१,२४५	१,५३६	१,०३३	४५५	३३७	३१२	२६६	३३९	३८६	३९८	३१५	४२४	२७९	२३४	३०४
महिला	१२,९१३	९६३	१,३२०	१,६०१	१,५०३	१,२००	९५५	७६८	७५३	७२८	६३५	६१६	५१९	५०९	३३८	२२२	३०१
ईशमा गाउँपालिका																	
जम्मा	२०,९६४	२,३६३	२,७५०	३,१२३	२,३३५	१,३९५	१,११४	९३९	९४७	९०६	९१९	१,०२६	८१२	७४६	५७८	४३०	५८१
पुरुष	८,९०८	१,१६८	१,२८१	१,४७९	९४१	३६४	३००	२९८	३०१	३०५	३५४	४४६	३९८	३५४	२८२	२४०	२९७
महिला	१२,०५६	१,१९५	१,३६९	१,६४४	१,३९४	१,०३१	८१४	६४१	६४६	६०१	५६५	५८०	४१४	३९२	२९६	१९०	२८४
कालीगण्डकी गाउँपालिका																	
जम्मा	१८,८७६	१,८४०	२,२२५	२,६४४	२,३६०	१,४०२	१,०७३	८८६	८३५	८३५	८६४	८६४	७६४	७४४	५७९	४५६	५६३
पुरुष	८,२७५	९६८	१,१०२	१,२८३	१,०९५	४७२	३२१	२६१	२४३	३११	३२२	३८२	३४८	३४४	३०७	२३२	२७५
महिला	१०,६०१	८७२	१,१२३	१,३६१	१,२६५	९३०	७५२	६२५	५९२	५२४	५४२	४८२	४१६	४००	२७२	२२४	२८८
मदाने गाउँपालिका																	
जम्मा	२१,८९९	२,६८८	३,१४०	३,३०५	२,४०७	१,४२५	१,१३८	१,००९	१,०३९	९६९	९६६	९२२	७७३	७०३	५५३	३८३	४७९
पुरुष	९,६०५	१,३३५	१,५५५	१,६१९	१,०३२	४१३	३२०	३४३	३४८	३८०	४२२	४२८	३६३	३३४	२७२	१९७	२६४
महिला	१२,२९४	१,३५३	१,५८५	१,६८६	१,३७५	१,०१२	८१८	६६६	६९१	५८९	५४४	४९४	४१०	३६९	२८१	१८६	२१५
मालिका गाउँपालिका																	
जम्मा	२१,७२९	२,४११	२,८८४	३,३१३	२,५६६	१,५२४	१,१३५	१,०२६	९९३	९०४	९४०	९४२	७९९	७७१	५५६	४२४	५४१
पुरुष	९,६०२	१,२५९	१,४६१	१,६३७	१,०६९	४६८	३०८	३१०	३४२	३४३	३९३	४६३	४०७	३४५	२६९	२२२	२९६
महिला	१२,१२७	१,१५२	१,४२३	१,६७६	१,४९७	१,०५६	८२७	७१६	६५१	५६१	५४७	४७९	३९२	४२६	२८७	२०२	२४५
मुसिकोट नगरपालिका																	
जम्मा	३२,८०२	३,४४३	४,२४३	४,९०३	३,६४०	२,३०९	१,९२३	१,५६६	१,५०७	१,५१२	१,५३५	१,५७३	१,१४०	१,२२६	८८८	५९७	७७७
पुरुष	१४,२०९	१,७६८	२,१९४	२,४१८	१,४९२	६७५	५१७	४११	४९३	५५२	६२६	७२८	५३०	५५१	४३१	३२५	३९८
महिला	१८,५९३	१,६७५	२,०४९	२,४८५	२,१४८	१,६३४	१,४०६	१,०५५	१,०१४	९६०	९०९	८४५	६१०	६७५	४५७	२७२	३७९
रेसुङ्गा नगरपालिका																	
जम्मा	३२,४४८	२,९७३	४,०५३	४,६६५	४,०८९	२,८४९	२,३८०	१,८६६	१,७०८	१,५३९	१,३२३	१,०१०	९२७	९२७	७०४	५५४	७२६

		उमरे समूह																७५+
जम्मा		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
	पुरुष	१४,३४४	१,५९४	२,३०९	२,३०९	१,५३३	६९९	६९९	५९३	५९३	४९७	४९७	४९७	४९७	४९७	४९७	३५९	
	महिला	१८,१९४	१,९७४	२,२९४	२,२९४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	२७४	
रुरु गाउँपालिका																		
	जम्मा	१८,५८९	२,५९८	२,५९८	२,५९८	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	१,९७४	६३३	
	पुरुष	७,८९२	८४२	१,२७८	८४८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३९८	३०९	
	महिला	१०,६९७	१,७५६	१,३२०	१,७५०	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	१,५७६	३२४	
सत्यवती गाउँपालिका																		
	जम्मा	२३,८०७	२,९३९	३,९४०	३,९४०	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	१,७९९	७९६	
	पुरुष	१०,९९२	१,९३७	१,९३७	१,९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	९३७	३२०	
	महिला	१२,८१५	१,००२	१,९९९	१,९९९	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	१,०६२	४७६	
संस्थागत																		
	जम्मा	१,९५५	१२	२४५	५६	१५५	४८	१३९	४८	४०	१५	९	९	९	९	९	०	
	पुरुष	१,०९६	११	१०८	४६	१४४	४७	१२४	४७	३६	१४	७	६	६	६	६	०	
	महिला	१३९	१	३६	१०	११	१	१५	१	४	१	२	२	२	२	२	०	
पाल्पा																		
	जम्मा	२६१,९८०	२३,९८९	३०,९६०	३५,८९९	२२,९८५	१७,६९८	१४,९७८	१३,८६६	१३,०६६	११,७९५	११,९५३	९,६५३	८,६५३	८,६५३	८,६५३	६,९००	
	पुरुष	११५,८७०	१२,३३७	१५,३९४	१८,३३८	१०,७५५	६,०३३	४,९९९	४,०६७	४,९९३	४,०९७	४,९८०	३,८९९	३,८९९	३,८९९	३,८९९	३,००५	
	महिला	१४५,३१०	११,६५२	१५,५६६	१७,५६१	१२,२३०	११,६६५	९,९७९	८,७९९	८,०७३	७,७९८	६,०७३	४,७५४	४,७५४	४,७५४	४,७५४	३,८९५	
वगनासकाली गाउँपालिका																		
	जम्मा	२१,३६९	१,७९५	२,२२४	२,७४७	१,७९५	१,३७३	१,०७७	१,१६९	१,०९३	१,०९३	१,०५२	९६६	८९३	८९३	८९३	६५५	
	पुरुष	९,०९०	९०२	१,१२६	१,३७७	१,१२६	३९७	३३९	३८९	३७६	३७६	४४६	४४६	४४६	४४६	४४६	३२९	
	महिला	१२,२७९	८९३	१,०९८	१,३७०	१,१६९	९७६	७३८	७८०	७१७	७१७	६०६	४५०	४४७	४४७	४४७	३२६	
माथागाढी गाउँपालिका																		
	जम्मा	२५,०९७	२,४०७	३,०९५	३,४८३	२,९४६	१,६९८	१,३०९	१,९९२	१,९८०	१,९८०	१,०७८	९४८	८६९	८६९	८६९	५७९	
	पुरुष	११,९९६	१,२२२	१,५६९	१,७३९	१,३८०	४९९	४९९	४४५	४७९	४७९	४९२	४४८	४४८	४४८	४४८	३९९	
	महिला	१३,१०१	१,१८५	१,५२६	१,७४४	१,५६६	१,१९९	८१०	१,५४७	१,५०१	१,५०१	६०६	५००	४२१	४२१	४२१	३८०	

जम्मा		उमर सभूह														७०-७४		७५ +	
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९				
महिला	१३,९०१	१,१८५	१,४४६	१,७४२	१,२९६	१,१२७	८८४	८०१	६५७	५०५	४१०	३५६	३४३	३४६	२९०	२९७			
निस्ती गाउँपालिका																			
जम्मा	२२,६११	२,४०२	३,२८८	३,२८८	२,७९०	१,८१०	१,१११	१,०४६	९६३	८०५	६७२	५७३	४८३	३२६	४०२				
पुरुष	१०,२१५	१,२६१	१,६३५	१,६३५	१,२४२	५८७	४४५	४३२	४६२	३९७	३२३	२२८	१५७	२०८					
महिला	१२,३९६	१,२४१	१,६५३	१,६५३	१,५४८	१,२२३	६६६	५१४	४९१	४०८	३४९	३४५	१६६	१९४					
पुर्वखोला गाउँपालिका																			
जम्मा	१९,५८९	२,०४९	२,४५१	२,४५१	२,४५१	१,०७६	८९३	९५३	८२३	६९९	६२३	५२३	४३६	३३६	४०५				
पुरुष	८,५६३	१,०४३	१,२७९	१,२७९	१,०८०	४५७	२७९	३११	३४४	३०३	२००	१७७	१३६	२२७					
महिला	११,०२६	१,००६	१,१७२	१,१७२	१,३७१	१,०९२	६१४	६४२	५१९	४२०	३२३	३४६	१९९	१७८					
रेनादेवी गाउँपालिका																			
जम्मा	२६,४९९	२,७७७	३,१०७	३,१०७	३,१०७	१,९५९	१,२७२	१,३१०	१,३२७	१,२२५	९५७	९००	८८८	७६८	९७६				
पुरुष	११,६५९	१,४२९	१,५४८	१,५४८	१,५४८	६३५	४९९	५४५	५२४	४९७	४२५	३५७	२४०	३४९					
महिला	१४,८४०	१,३४८	१,५५९	१,५५९	१,५५९	१,३२४	८७३	७६५	७८२	४६०	५३३	५३१	४४८	६१९					
राम्मा गाउँपालिका																			
जम्मा	२०,१९०	१,८११	२,२४१	२,२४१	२,२४१	१,५९१	१,१७४	९४६	१,०१४	९५५	८६७	७८०	७१९	५२६	५२६				
पुरुष	८,४५२	८७७	१,१६४	१,१६४	१,१६४	४७०	३२३	३९९	३९९	३८३	३८३	३२७	२४५	२४५					
महिला	११,७३८	९३४	१,०७७	१,०७७	१,०७७	१,१२१	६५१	६१५	६१५	५७२	४८७	४५३	४७४	२८१					
रामपुर नगरपालिका																			
जम्मा	३५,३९६	३,२७८	४,०६७	४,०६७	४,०६७	२,०२२	१,३५५	१,३५५	१,३५५	१,२५५	९०३	८८३	८८३	७३९	७३९				
पुरुष	१५,४३८	१,७०९	२,२१७	२,२१७	२,२१७	९४४	६९४	७११	७११	६८३	५९५	५०३	४८५	४८५					
महिला	१९,९५८	१,५६९	१,८५०	१,८५०	१,८५०	१,०७८	६६१	६४४	६४४	६७२	३०८	३८०	३५४	२५४					
रिबिक्कोट गाउँपालिका																			
जम्मा	१८,७७०	१,६८५	२,१५३	२,१५३	२,१५३	१,३८९	९३१	९३१	९३१	८६८	७३९	६६८	६६८	५९५	५९५				
पुरुष	७,९८०	८५७	१,०७२	१,०७२	१,०७२	४००	३३६	३३६	३३६	३८९	३८९	३६०	३६०	३६०					
महिला	१०,७९०	८२८	१,०८१	१,०८१	१,०८१	९८९	५९५	५९५	५९५	४७९	३५०	३०९	३०९	२३५					

	जम्मा	उमर समूह												७०-७४	७५ +
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९		
तामसेन नगरपालिका															
जम्मा	४०,४०४	३,८४४	४,२१४	६,२२३	६,२७१	४,२६४	३,९७४	३,०२७	२,६६३	२,६६३	२,०६९	१,५४७	१,१४३	८२४	१,१७०
पुरुष	२२,८१६	२,०६६	२,३२८	३,०३२	३,०३२	२,०२९	१,३६२	१,१८४	१,१९०	१,०३९	९८१	६१७	४५१	३७४	४३४
महिला	१७,५८८	१,७७८	१,८८६	३,१९१	३,२३९	२,२३६	२,६१३	१,८४३	१,४७३	१,६२९	१,०८८	६३०	६९२	४४०	६३६
तिनाउ गाउँपालिका															
जम्मा	१९,०८४	१,९१२	२,२१०	२,६११	२,३३८	१,७२२	१,०४१	१,०४८	१,०१०	८३०	७४३	५८३	४१८	३२२	३४०
पुरुष	८,८१४	९६६	१,११७	१,३४८	१,१२७	६२४	४६८	४३६	४८८	३७३	३४७	२३७	२१४	१६०	१६७
महिला	१०,२७०	१,२४६	१,०९३	१,२६३	१,२११	१,०९८	६२२	५१२	५२२	४४७	३९६	३४६	२०४	१६२	१७३
संस्थागत															
जम्मा	२,२८७	१०	७०	११६	३४४	४८९	७४४	२१४	१२०	८८	२४	११	१३	२	३
पुरुष	१,७७७	४	४४	८३	११३	३७१	७१२	१९४	११०	६९	१९	८	१०	२	३
महिला	५१०	४	२६	३३	२३१	११८	३३२	१२०	१०	१९	५	३	३	०	०
अर्घाखाँची															
जम्मा	१९७,६३२	२०,७९४	२४,९९८	२८,२४३	२१,८६४	१४,८९२	१२,४४३	९,९८४	९,३२८	८,८०२	८,३३३	६,९८४	६,७१०	४,२८२	४,०४३
पुरुष	८६,२६६	११,०३४	१३,६७८	१३,९६८	८,८४६	४,४४८	४,०१४	३,३३४	३,४७६	३,४१०	३,८०३	३,२४३	३,१६१	२,४६६	२,६७८
महिला	१११,३६६	९,७६०	११,३२०	१४,२७५	१३,०१९	१०,३४४	८,४२९	६,६५०	५,८५२	५,३९२	४,५३०	३,७४२	३,५४९	१,८१०	२,३७५
भूमिकास्थान नगरपालिका															
जम्मा	३२,६४०	३,४४४	४,०८४	४,७३६	३,९९४	२,४११	१,९६१	१,४७०	१,४६४	१,४९९	१,४०८	१,२२२	८५४	६५१	८१४
पुरुष	१३,३३४	१,८५६	२,०६१	२,३६१	१,४७८	६६६	४३७	४६४	४११	४६०	६३६	४४९	४११	३७१	४३८
महिला	१९,३०६	१,६८८	२,०२३	२,३७५	२,५१६	१,७४५	१,५२४	१,००६	१,०५३	१,०३९	७७२	६६३	४४३	२८०	३७६
छत्रबन्धु गाउँपालिका															
जम्मा	२४,३३४	२,३७०	२,९६२	३,६३१	२,९३६	१,७४४	१,३२९	१,११०	१,२२६	१,१७३	१,२६३	९९४	९८३	६४२	८८२
पुरुष	१०,३७१	१,२७१	१,४२४	१,७२८	१,३३२	७३३	३३४	२९४	३८४	४००	४९४	४३८	४३९	३२९	४४१
महिला	१४,९६३	१,०९९	१,५३८	१,९०३	१,६०४	१,०११	९९५	८१६	८४२	७७३	७६९	५५६	५४४	३१३	४४१
मालारानी गाउँपालिका															
जम्मा	२८,०४४	३,१५१	४,०३०	३,०६७	२,०७०	१,७१४	१,३०९	१,२६२	१,२८६	१,२६०	१,२००	९८६	९६८	७६४	७९८

		उमर समूह														७५ +	
जम्मा		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५ +
	पुरुष	११,८६९	१,७०२	१,९८९	१,९६९	४,३५४	३,९३९	४,०३३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३
	महिला	१६,१७५	१,४४९	२,०४१	१,८८३	१,२७६	८,९३३	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६	९,०६६
पाणिनी गाउँपालिका																	
	जम्मा	२८,०४४	३,१५१	३,९९०	३,८५२	५,६३०	१२,८७२	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००
	पुरुष	११,१४४	१,३९५	१,९१३	१,०२४	४,८७६	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३	४,४२३
	महिला	१६,९००	१,७५६	२,०७७	१,७५९	१,०५४	८,५१०	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७	८,६७७
सन्धिखर्क नगरपालिका																	
	जम्मा	४१,०७९	५,०११	५,३७०	५,६९१	६,६९१	१२,९१२	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००
	पुरुष	१८,२६२	२,०४८	२,६८०	२,०१२	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३
	महिला	२२,८१७	२,९६३	२,६९०	३,६७९	७,२६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७
शितगंगा नगरपालिका																	
	जम्मा	४३,३७३	५,१४७	६,०१५	६,४३६	७,७१६	१२,९३४	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००	१३,१००
	पुरुष	१९,९६९	२,७४१	३,०२६	३,२८८	३,०२०	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३	५,९३३
	महिला	२३,४०४	२,४०६	२,९८९	३,१४८	४,६९६	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७	७,१६७
संस्थागत																	
	जम्मा	७३७	३	१०	६	१४६	३९६	७९	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८
	पुरुष	७१६	२	९	६	१४२	३९४	७८	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८
	महिला	२१	१	१	०	४	२	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
प्युठान																	
	जम्मा	२२८,१०२	२९,६३०	३४,९३२	३४,९३२	४६,७४३	१४,२००	११,२४४	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०	१०,६१०
	पुरुष	१००,०४३	१४,९९९	१७,२६८	१७,२६८	२२,६२१	७,४४०	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२	३,८८२
	महिला	१२८,०५९	१४,६३१	१७,६६४	१७,६६४	२४,१२२	१०,८०४	७,३६२	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८	६,७२८
पैरावती गाउँपालिका																	
	जम्मा	२२,३९२	२,८५८	३,३२२	३,४८०	४,३२४	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२	१,०१२
	पुरुष	९,६६५	१,४२५	१,६४६	१,६४६	१,६४६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६	३७६

जम्मा	उमर समूह														७५+	
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९		
महिला	१,२,७९७	१,४३३	१,७८८	१,५०४	१,०९९	९५४	६९८	५५५	५८१	५४२	५८८	६२५	६७०	७१९	७५८	१,७२
गौमुढी गाउँपालिका																
जम्मा	२४,४२१	४,१२६	३,८३१	२,५६६	१,७२५	१,४४२	१,२१४	१,२१२	१,०५७	८८८	८२५	७८५	६९०	६५०	६७८	४,१०
पुरुष	११,३९५	१,८८१	१,८८५	१,०५६	५८५	४८०	४९२	४९८	४५७	३९५	३७५	३६८	३०५	२७६	२०५	२११
महिला	१४,०२६	१,८७७	१,९४६	१,५१०	१,१४०	९७२	७२२	७१४	६९०	४९४	४५०	४१६	३८५	३७४	१,७४	१,९९
क्षिरक गाउँपालिका																
जम्मा	२७,९३१	३,३९६	४,१००	४,४८४	३,१८५	१,९७९	१,२७८	१,२४३	१,२२७	१,०८८	१,०५५	८५७	६३६	५६३	४६२	४९५
पुरुष	१२,११७	१,७१३	२,०५६	२,२२१	१,३३०	४८८	४७५	४९३	४३१	४४२	४०५	४०५	३१०	२३६	२५०	२५०
महिला	१५,८१४	१,६८३	२,०४४	२,२६३	१,८५४	१,४९१	८०३	७४८	७९६	६४६	६५०	४५२	३२६	३२७	२२६	२४५
मल्लरानी गाउँपालिका																
जम्मा	१७,६८६	२,०९१	२,३७४	२,६२३	१,९५५	१,०९९	८५९	८५५	७४६	६६९	६६९	६२८	५०३	४०३	२,७०	२,७०
पुरुष	७,५४४	१,०३९	१,२४५	१,३३४	७६०	४१२	२९९	२८०	३०३	३१९	२८६	२८३	२५७	१८६	१२४	१,३३
महिला	१०,१४२	१,०५२	१,१२९	१,२८९	१,०९५	५८७	५६०	५७५	४४३	४४७	३८१	३४५	२४६	२१७	११३	१,३७
माड्डी गाउँपालिका																
जम्मा	१५,०५८	२,०४७	२,२२९	२,३२२	१,६२०	१,०८९	९७७	७४५	७०२	६५९	५४८	४७१	४०४	२,७५	१,९३	१,७८
पुरुष	६,५७७	१,०३८	१,१५५	१,१९६	६३४	३१७	२४०	२५८	२७६	२४२	२४०	२१९	१५९	१५१	८२	८८
महिला	८,५८१	१,००९	१,०७४	१,१२६	९८६	७७२	४९५	४४४	३८६	४१७	३१८	२५२	२४५	१,१९	९०	९०
नौबिहनी गाउँपालिका																
जम्मा	३०,२९२	४,४१५	४,८१०	४,५३३	३,०१०	१,७४२	१,४२८	१,३६०	१,२९४	१,१४५	१,०६५	९८७	८०२	६२९	४४५	४४५
पुरुष	१३,६२०	२,२२१	२,४२९	२,२२४	१,२६३	७२०	४९३	४९४	४९४	४९४	४७३	४९४	४०४	३१४	२३२	२२९
महिला	१६,६७२	२,१९४	२,३८१	२,३०९	१,७४७	१,०२२	८६५	८६६	८००	६५१	५९२	४९३	४९८	३१५	१,९४	२,२६
प्युठान नगरपालिका																
जम्मा	३८,४४९	४,३६२	४,४१०	४,६५१	३,००५	२,१०६	१,९८०	१,९८०	१,७७४	१,५७९	१,४६३	१,२९३	८४४	६५३	४४५	४४५
पुरुष	१६,८१३	२,२७०	२,८५०	२,८४०	१,७४९	७८४	७६३	७७४	६७८	६६५	६२४	५७७	४०२	३६८	२६८	२४७
महिला	२१,६३६	२,०९२	२,५६०	२,८११	१,२५६	१,३२२	१,२०६	१,२०६	१,०९६	९१४	८३९	७१६	४४२	२८५	१९७	२९७

		उमर समूह															
जम्मा		००-०४	०४-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
सकामाराणी गाउँपालिका																	
जम्मा	१८,६२७	२,४७१	२,९६४	२,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	१,९६४	२,४७१	२,४७१
पुरुष	८,३०९	१,२८१	१,४९६	१,४९६	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	७६१	१,२८१	१,२८१
महिला	१०,३१८	१,१९०	१,४६८	१,४६८	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,२०३	१,१९०	१,१९०
स्वयंदात्री नगरपालिका																	
जम्मा	३०,९४०	४,२३६	४,६१९	४,६१९	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	३,०६७	४,२३६	४,२३६
पुरुष	१२,७८५	२,१३१	२,३५५	२,३५५	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	१,१३८	२,१३१	२,१३१
महिला	१८,१५५	२,१०५	२,२६४	२,२६४	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	१,९२९	२,१०५	२,१०५
संस्थागत																	
जम्मा	१,३०६	१	४४	५४	८४	२७३	४६८	१४१	७९	४२	१६	९	३	१	६	१	२
पुरुष	१,२२८	०	४०	७४	२६२	४६०	१३८	७२	४२	१६	८	२	१	४	०	०	२
महिला	७८	१	४४	१०	११	८	३	७	०	०	१	१	०	०	१	१	०
रोल्पा																	
जम्मा	६२४,५०६	२८,५३७	३१,९९६	३२,९४०	२४,२०४	१८,३५७	१४,६९१	११,७३९	१०,९४७	१०,२३९	९,७२९	९,३०१	९,७६२	९,५४३	९,१९३	३,११३	२,९१५
पुरुष	१०३,१००	१४,५१८	१६,००८	१६,३४१	१०,६६८	६,६९०	५,७८८	४,९१७	४,३६४	४,३६४	४,३६४	४,०४१	४,३५२	४,२४४	४,१४३	१,४२९	१,४२९
महिला	१२१,४०६	१४,०१९	१५,९८८	१६,५९९	१३,५३६	११,४६७	८,९०३	७,२४२	६,५८३	६,५८३	६,३६८	६,२६०	६,३९०	६,२४९	६,०५०	१,७६४	१,४८६
दुईखोली गाउँपालिका																	
जम्मा	२०,७७८	२,५६३	२,७७७	२,९५४	२,३६१	१,६३५	१,२८५	१,१०४	९५८	८९२	८९२	८९२	८९२	८९२	८९२	२,५६३	२,२३३
पुरुष	९,२७९	१,३३७	१,३७५	१,४४९	१,०४४	५४३	४१६	३८५	३७०	३४६	३४६	३४६	३४६	३४६	३४६	१,३३७	१,१९९
महिला	११,५९९	१,२२६	१,४०२	१,५०५	१,३१७	१,०९२	८६९	७१९	५८८	५४६	५४६	५४६	५४६	५४६	५४६	१,२२६	१,०३४
लुङ्गी गाउँपालिका																	
जम्मा	२३,६३१	३,५२५	३,६२२	३,४४९	३,३३६	३,१५८	३,०३३	२,९३९	२,८४३	२,७४७	२,६५१	२,५५५	२,४६०	२,३६४	२,२६८	३,५२५	३,२६६
पुरुष	१०,५०४	१,८०६	१,८०६	१,६९७	१,६०	१,५०७	१,४३३	१,३५९	१,२८३	१,२०७	१,१३१	१,०५५	९९९	९९९	१,८०६	१,६०४	१,६०४
महिला	१३,१२७	१,७१९	१,८१६	१,७५२	१,७३६	१,६५१	१,६०६	१,५८०	१,५६०	१,५४०	१,५२०	१,५००	१,४६१	१,४६५	१,४६२	१,७१९	१,६६२
माडी गाउँपालिका																	

जम्मा	उमर समूह												७०-७४	७५ +	
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९			
जम्मा	१७,९८६	२,२३१	२,६४४	२,०१०	१,५६१	१,१४३	९७७	८७८	८४६	६६७	५६३	४९६	४२३	२३६	२२६
पुरुष	८,१९१	१,१४४	१,३०४	९०३	६८१	५८२	५०८	४६०	४११	३२४	२८०	२९९	२१९	११०	१०३
महिला	९,७९५	१,०८७	१,३४०	१,१०७	९८०	७६१	४६९	४१६	४३५	३४३	२८३	२९७	२०७	१२६	१२३
रोत्या नगरपालिका															
जम्मा	३२,७४९	४,०२१	४,६७४	३,७४२	२,७१८	१,७७७	१,७६६	१,७१२	१,५३९	१,२४१	१,००४	९६६	६१२	४४४	३८१
पुरुष	१४,७४४	२,०७७	२,३६३	१,६४१	९६४	७३६	७९९	६६६	६४४	५५७	४९७	४४९	३०७	२११	१७२
महिला	१८,००५	१,९४४	२,३११	२,१०१	१,७५४	१,०४१	१,०६७	१,०६८	९९५	६८४	५०७	५१७	३०५	२३३	२०९
रुम्टीगढी गाउँपालिका															
जम्मा	२७,९२९	३,८३४	४,३२०	३,०३३	२,२४३	१,७१८	१,४११	१,४४०	१,२४१	१,०४६	९३०	८३६	४३१	२८७	२३३
पुरुष	१२,४४३	१,९३८	२,१०४	१,२९०	७४४	५६६	५१०	५४३	५२४	४७८	४४३	३९८	२००	१४४	१२१
महिला	१५,४८६	२,९९६	२,२१६	१,७४३	१,४९९	१,१५२	९०१	८९७	७१७	५६८	४८७	४३९	२३१	१४३	११२
सुर्जावती गाउँपालिका															
जम्मा	२८,२१३	३,६०४	४,३२४	२,८९१	२,१२२	१,६८४	१,४१९	१,३६२	१,३४२	१,०६३	१,०८३	७९८	४४२	४६०	४३१
पुरुष	१२,७१५	१,८६२	२,११७	१,२८८	७२७	५६९	४९३	४९०	५४९	४७७	४२२	३८५	२६४	२१७	२०४
महिला	१५,४९८	१,७४२	२,२०७	१,६०३	१,३९५	१,०९५	९२६	८७२	७९३	५८६	६४३	४१३	२७८	२४३	२२६
सुकुन्दि गाउँपालिका															
जम्मा	२०,००९	२,६४४	३,१३०	२,२४९	१,७४३	१,२८२	१,००४	९२७	८२२	७३१	६४७	४९६	३१९	१८४	१९४
पुरुष	९,२१७	१,२८२	१,५७८	१,०४३	६८३	४४०	३८९	३४१	३४५	३४८	३०७	२७९	१७९	९१	९८
महिला	१०,७९२	१,३६२	१,५५२	१,२०६	१,०६०	८४२	६१५	४७९	४७९	३८३	३४०	२१९	१४०	९३	९६
सुनछहरी गाउँपालिका															
जम्मा	१६,०३४	१,९८२	२,३२०	२,०९०	१,५४९	१,१९६	९८५	७१६	६१५	६१६	७४६	६४४	४६१	३४०	३२१
पुरुष	७,४३४	९८४	१,१८४	१,०७४	७१२	४७०	३६३	२६३	२४५	३१५	३४७	३०५	२०५	१५८	१६२
महिला	८,६००	९९८	१,१३६	१,०१६	८३७	७२६	६२२	४५१	४७०	४००	३९९	३३९	२५६	१८२	१५९
धवाङ गाउँपालिका															
जम्मा	१०,८८१	१,३१५	१,४०३	१,४३९	१,२००	८४६	६४८	५४०	५३३	४२४	४६५	४१८	२७३	२०१	२०८

उमेश साहू														
जम्मा	००-०४	०४-०९	१०-१४	१४-१९	२०-२४	२४-२९	३०-३४	३४-३९	४०-४४	४४-४९	५०-५४	५४-५९	६०-६४	६४ +
पुरुष	५,०३५	६३७	७४०	६९३	५७५	३५३	१९६	२४६	२०२	२३६	२२५	१६१	१६५	९९
महिला	५,८४६	६७८	६६३	७४६	६२५	४९३	४०२	३३४	३०७	२९७	२३६	१९४	१३४	१०९
विशेषी गाउँपालिका														
जम्मा	२,२,९५७	२,७८८	३,४११	३,४३३	२,६५४	१,८४७	१,४२६	१,३०१	१,१८५	१,०७८	९२६	७६०	६७६	४७१
पुरुष	१,०,७२९	१,४३१	१,७१६	१,७७२	१,१९४	७४०	५१४	४८०	४८१	४५२	३५५	२८०	२०६	१२२
महिला	१,२,२२८	१,३५७	१,६९५	१,७६१	१,४६०	९१२	७१२	७०४	६०४	६२६	५७१	४८०	४७०	३४९
संस्थागत														
जम्मा	३,३३९	३०	५५	५९	१४९	८१३	१,३८७	४०३	२३७	१०२	४९	३	०	०
पुरुष	२,७९९	२०	४०	६०	९९	६०२	१,२०८	३८५	२१७	९९	४५	३	०	०
महिला	५३०	१०	१५	२९	५०	२११	१७९	१८	१०	३	४	०	०	०
रथुम पूर्व														
जम्मा	५,३,१८४	५,९०५	७,२४०	७,५९१	५,८६६	४,३३६	३,४०३	२,७३४	२,८११	२,४६७	२,३८२	१,६७६	१,८४४	६८७
पुरुष	२,४,९८०	३,००४	३,६५९	३,७३२	२,७६१	१,७५६	१,३९७	१,०८६	१,१८८	१,१३४	१,०७८	६८१	६४५	३३३
महिला	२,८,२०४	२,९०१	३,५८१	३,८५९	३,१०७	२,५८०	२,००६	१,६४८	१,६२३	१,३३३	१,३०४	८९५	९९९	३५४
भूमे गाउँपालिका														
जम्मा	१८,५८९	२,०५५	२,४३५	२,७५९	२,१३९	१,४११	१,०६६	९०३	९१५	९२८	७३३	५९५	४१२	२४७
पुरुष	८,४४३	१,००३	१,२४५	१,३५२	९७९	५२८	३९०	३२२	३५८	३९९	३७०	३०४	२०७	१३६
महिला	१०,१४६	१,०५२	१,२९०	१,४०७	१,१६०	८८३	६७६	५८१	५५७	५२९	३६३	२९१	२०५	१११
पुथा उत्तरांगा गाउँपालिका														
जम्मा	१,७,९३२	२,०१४	२,३६४	२,४२८	१,९५८	१,५१६	१,२३०	८८६	९९६	८२८	७९६	६३६	३९४	२२२
पुरुष	८,५१२	१,०३७	१,१६०	१,१८५	९७२	६५२	५२१	३५९	४४३	३६१	३७७	२७७	१९५	११४
महिला	९,४२०	९७७	१,२०४	१,२४३	९८६	८६४	७०९	५२७	५५३	४६७	४२२	३६३	२००	१०८
सिस्ने गाउँपालिका														
जम्मा	१६,४९७	१,८३१	२,३०४	२,३६२	१,७६६	१,४०१	१,०८६	९४९	८९१	७९९	७१५	६०६	४९०	२५६
पुरुष	७,८९०	९६१	१,२०५	१,१६७	८०७	५७०	४६५	३८३	३८०	३७२	३३१	२३६	१५१	११६

जम्मा	उमेर समूह																७५ +
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५ +	
महिला	८,६०७	१,०९९	१,११५	९५९	८३१	६२१	५३६	५११	४२७	३८५	३५४	३०५	२५२	२०५	१५५	९२	
संस्थागत																	
जम्मा	१६६	४७	४२	५	८	२१	१४	९	२	१	१	०	१	०	०	०	
पुरुष	१३५	४९	२८	३	६	२१	१४	७	२	०	१	०	१	०	०	०	
महिला	३१	८	१४	२	२	०	०	२	०	१	०	०	०	०	०	०	
दांड																	
जम्मा	५५,२,५८३	६८,४०२	७७,४३६	६५,५९०	४९,८६०	४९,०७१	३६,३२१	३३,५४८	२८,०४२	२३,०४०	१९,७७७	१५,९२४	१४,४५५	१०,२२५	६,२४२	६,०७६	
पुरुष	२६१,०५९	३४,८३८	३९,०४९	२९,९७९	२०,१४५	१८,२३२	१५,५५४	१५,१७९	१३,०२१	११,२८१	९,८०३	८,९८८	५,३६०	३,१६३	३,०२८	३,०२८	
महिला	२९१,५२४	३३,६६९	३८,३८७	३५,६११	२९,७१५	२५,८३९	२०,७६७	१८,३६९	१५,०२१	११,७५९	९,९७४	७,४६७	४,८६५	३,०७९	३,०४८	३,०४८	
बबई गाउँपालिका																	
जम्मा	२७,४६९	३,८३८	४,०५४	३,२२७	२,३६०	१,९१५	१,६६६	१,४६७	१,३७०	१,११५	९९९	७९२	५६६	४१५	२६९	२६९	
पुरुष	१२,५३९	१,४३८	१,९१३	१,३७७	८४०	६९१	६५८	६१५	६१६	५२४	४८८	३९३	३७०	२७९	१५०	१३०	
महिला	१४,९४०	१,९२५	२,००७	१,८५०	१,५२०	१,२२४	९८८	८५२	७५४	५९१	५११	३९९	३२६	२३६	११९	१३९	
बगराजुली गाउँपालिका																	
जम्मा	२४,२४५	३,८३६	३,६४१	२,४३१	१,८१५	१,५०६	१,२४२	१,११६	१,०७८	९४८	८४६	६९०	६८०	४३८	२९०	२४३	
पुरुष	१०,८७९	१,८२७	१,७७७	९१६	५९४	५१५	४०२	४६३	४३५	४४९	४१५	३४५	३३३	२४४	१५३	११९	
महिला	१३,३६६	१,७१८	१,८६४	१,५१५	१,२२१	९९१	७४०	६५३	६४३	४९९	४३१	३४५	३४७	१९४	१३७	१२४	
दंगीशरण गाउँपालिका																	
जम्मा	२१,४८४	१,९४४	२,५२३	३,१००	२,५८८	१,७९३	१,४०७	१,३४८	१,१३२	९५५	७७०	७३०	६३४	४१४	२८८	२१०	
पुरुष	९,९८३	१,०२२	१,२५७	१,९४७	१,९६६	६२३	६०२	६०३	५२०	४९२	३९३	३६५	३०५	२१५	१४९	१०१	
महिला	११,५०१	९२२	१,२६६	१,१५३	१,०२७	१,१७०	८०५	७४५	६१२	४६३	३७७	३६६	३२९	१९९	१३९	१०९	
गढवा गाउँपालिका																	
जम्मा	३८,५९२	४,६६४	५,५८१	४,५७८	३,९२७	२,४५७	२,२९२	२,२९२	१,९७४	१,५८२	१,५४०	१,२२०	१,०६१	८०४	५०९	४१४	
पुरुष	१८,४८९	१,९५६	२,३६४	२,८१०	१,२७२	१,०५९	१,०५९	१,०५९	९७८	७९१	७१७	६१८	५१६	४१८	२७१	२६६	
महिला	२०,१०३	१,८०८	३,२१७	१,७६९	१,६५५	१,९२२	१,३९८	१,२३३	१,०९६	१,५८१	१,३३३	६०२	५४५	३८६	२३८	१४८	

जम्मा	उभर समूह												७०-७४	७५ +		
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९				
घोराही उपमहानगरपालिका																
जम्मा	१४६,१६४	१४,७२४	२१,९३१	१८,९३७	१४,४३९	१२,२१४	१०,३३६	९,८७४	८,०२३	६,५६८	५,५३८	४,७११	३,९६५	३,७३३	१,७६६	१,८५२
पुरुष	७२,३२९	९,५९५	११,०३९	८,६१४	५,७६०	४,६६८	४,१६७	४,२९७	३,९४२	३,११४	२,७०१	२,२०४	१,८८५	१,४०९	८४१	८७६
महिला	७३,८३५	७,२०७	१०,८९२	१०,३२३	६,६७९	७,५६६	६,१६९	५,५७७	४,८८१	३,४५४	२,८३७	२,५०७	२,०८०	१,३२४	९२५	९७६
लमही नगरपालिका																
जम्मा	४७,६५५	४,९४३	६,३६७	४,९७०	४,४४०	३,९९२	३,९६०	३,१३१	२,५२५	२,११८	१,५९५	१,३२७	१,१८५	८७९	४७३	४३६
पुरुष	२२,८९८	२,१४८	३,१९९	२,८३८	१,८४३	१,७६९	१,४३५	१,४८९	१,१९४	७९३	७६६	६८६	५७६	४४०	२३९	२३३
महिला	२४,७५७	२,७९५	३,१६८	३,१३२	२,६०७	२,२२३	१,८२५	१,६४२	१,३३१	९७५	८०२	६४१	६०९	४२९	२३४	२०३
राजपुर गाउँपालिका																
जम्मा	२५,०३७	२,९७७	३,६२६	३,५८२	२,९९९	२,९७४	१,९३५	१,३३९	१,०४३	९७०	८१३	६४५	५८१	४४९	२४४	२८५
पुरुष	१२,३५१	१,८१३	१,७७९	१,४१८	९३३	८७१	६४५	६९२	४८५	४६७	४२४	३०७	२५८	१८३	१२९	१५१
महिला	१२,७८६	१,१६४	१,८४७	१,८०३	१,०४४	७००	६४०	६४७	५५८	५०३	३८९	३११	३२३	१९१	१२१	१३४
राती गाउँपालिका																
जम्मा	४०,७६४	३,७८७	५,०९१	४,६४३	४,७४८	३,६२८	२,७०८	२,४७०	२,१२९	१,८०१	१,४६८	१,२३३	१,११८	८३३	४७३	४०७
पुरुष	१९,४६३	१,६६९	२,६१४	२,२३४	१,४९७	१,३३८	१,१७५	१,१३८	१,००३	८९४	७५१	६२२	५४७	४३६	२६३	१९४
महिला	२१,३०१	१,८१८	२,४७७	२,४०९	३,१३१	२,२९०	१,५३३	१,३३२	१,१२६	९०७	७१७	६११	५७१	३९७	२१०	२१३
शान्तिनगर गाउँपालिका																
जम्मा	२५,२०३	२,५५८	३,२०७	३,५०३	२,९९९	२,९९१	१,८३३	१,५५१	१,२५९	१,०६७	९६०	८००	७४८	५६९	३३१	३२२
पुरुष	११,५९५	१,२८७	१,५८७	१,७६४	१,३९१	७६४	६३४	६१७	५७०	४९३	४८२	४०५	३४८	३००	१७३	१७६
महिला	१३,६०८	१,२७१	१,६२०	१,७३९	१,६०८	१,३२७	१,११७	८९७	६८९	५७४	४७८	३९५	४१०	२६९	१५८	१४६
तुलसीपुर उपमहानगरपालिका																
जम्मा	१४१,५२८	१७,०२५	१९,५७४	१६,८७९	१३,०४८	११,४३४	९,३४२	८,७९८	७,३८४	६,८६७	६,३१६	५,०६४	३,६९९	२,५८८	१,५९७	१,५२९
पुरुष	६६,६७५	६,७४०	१०,०२१	७,८२०	५,९३९	५,४४३	४,०४३	३,२४६	३,४५५	३,६६६	३,६२२	२,९१५	१,७९६	१,३४९	८००	७७९
महिला	७४,८५३	१०,२८५	९,५५३	९,०५९	७,१०९	६,०९१	५,२९९	५,५४६	३,९२९	३,२०१	२,६९४	२,१४९	१,९०३	१,२३९	७९७	७५०
संस्थागत																

		उमर समूह														७५+	
जम्मा		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
जम्मा	४,४४९	३०	२१६	४५०	२९४	८१७	१,४७०	६५७	२७८	१२५	४९	२२	१२	८	३	२	९
पुरुष	३,९६८	११	१४९	३१८	१९८	७६६	१,४१६	६३४	२६८	१२३	४७	१७	१०	५	२	१	३
महिला	४७४	१९	६७	१३२	९६	५१	५५	२३	१०	२	२	५	२	३	१	१	६
बाँके																	
जम्मा	४,९१,३१३	४८,८२८	६२,४९७	६५,९००	५६,५३६	४६,६७८	४१,१८८	३३,६९१	३०,४४५	२४,८४७	२०,११२	१५,४४५	१२,४९३	१२,१३४	८,४६९	६,१६५	५,७३५
पुरुष	२,४४,२४५	२४,८६२	३२,१०४	३४,०३५	२८,१००	२१,६१८	१८,९७७	१५,६२४	१४,७७५	१२,३४८	१०,४९५	८,२१२	६,३९३	६,१३९	४,३३८	३,२६५	२,९८०
महिला	२,४७,०६८	२३,९६६	३०,४९३	३१,८६५	२८,४३६	२४,०६०	२२,२११	१८,०६७	१५,७२०	१२,४९९	९,६१७	७,२३३	६,१००	५,१३१	४,१००	३,९००	३,७५५
बिजनाथ गाउँपालिका																	
जम्मा	५,४,४१८	५,४३८	६,७९७	७,४९२	६,४८३	४,९६३	४,१९२	३,४४९	३,४४९	२,९६२	२,३३२	१,८८०	१,५६६	१,४८१	१,१३६	६९२	६३२
पुरुष	२,५,३७२	२,७९६	३,४७०	३,७९९	२,९२८	१,९३३	१,५६२	१,४२३	१,३९७	१,२०९	१,१२३	९५६	७९५	७१५	६०५	३४९	३१३
महिला	२,९,०४६	२,६४२	३,३२७	३,७९३	३,५५५	३,०३०	२,६३०	२,०२६	१,७८६	१,७६३	१,२०९	९२५	७७२	७६६	५३१	३४३	३१९
डुडुवा गाउँपालिका																	
जम्मा	३,७,४६०	४,३४१	५,२११	५,२५७	४,०९९	३,०१२	२,७८७	२,३९१	२,१५५	१,८३९	१,५११	१,२३०	८८९	९१५	६२९	५७०	४८४
पुरुष	१,९,२७७	२,२०९	२,७०२	२,८२९	२,१९१	१,४४९	१,३४५	१,१६३	१,०९१	९८०	७९५	६९६	४६३	४०७	३११	३००	२४६
महिला	१,८,१८३	२,१३२	२,५०९	२,४२८	१,९०८	१,५६३	१,४४२	१,२२८	१,०६४	८५९	७१६	५३४	४२६	५०८	३१८	२७०	२३८
जानकी गाउँपालिका																	
जम्मा	३,७,८३९	४,१५३	५,०११	५,०११	३,९९१	३,०७१	२,९७८	२,६४०	२,४१७	१,९०९	१,५०२	१,१५३	९२८	१,०५४	७६१	५५९	४८४
पुरुष	१,९,४३३	२,०४६	२,७२१	२,५८०	२,१७४	१,५२६	१,४४७	१,२२८	१,२७३	९८९	८५१	६०७	४७३	५२८	३९६	३०५	२८९
महिला	१,८,४०६	२,१०७	२,२९०	२,४३१	१,८१७	१,५४५	१,५३१	१,४१२	१,१४४	९२०	६५१	५४६	४५५	५२६	४५५	२५४	१९५
खजुरा गाउँपालिका																	
जम्मा	५,०,९६१	५,३११	६,४६४	७,०४९	५,९०४	४,३९३	३,८९६	३,०९९	२,८९३	२,६०५	२,१७२	१,७२५	१,४०८	१,३९७	१,१४०	७४०	६३६
पुरुष	२,३,४०४	२,७३३	३,१९१	३,५७८	२,७६६	१,६८६	१,४४९	१,१६८	१,१६८	१,१११	१,०२९	८७७	६९०	६८०	५६३	४०१	४३४
महिला	२,७,५५७	२,५७८	३,२७३	३,४७१	३,१३८	२,७०९	२,४४७	१,९३१	१,७२५	१,४९४	१,१४३	८४८	७१८	७१७	५७७	३३९	४०२
कोहलपुर नगरपालिका																	
जम्मा	७०,६४७	६,७१५	८,८८०	९,६१०	८,०८५	६,७०७	६,०९०	५,२८१	४,४००	३,६९०	२,८३५	२,२२९	१,७९६	१,६८३	१,००७	७९१	७४८

जम्मा	उमर समूह														७०-७४	७५+
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९		
पुरुष	३४,११२	४,६२६	४,९९१	३,८८५	२,७९३	२,४९२	२,३३१	२,०८९	१,७५८	१,४७६	१,१५३	९३३	८१२	५३१	४०९	३८०
महिला	३६,५३४	४,२५७	४,६१९	४,२००	३,९१४	३,५९८	३,२५०	२,९११	२,६५९	२,३९२	२,०७६	१,७७६	१,५०६	१,२८२	१,०६८	९६८
नैरनापुर गाउँपालिका																
जम्मा	३४,९४२	४,०६४	४,७५८	३,७९४	३,००९	२,६५४	२,५८२	१,८८१	१,६६९	१,४५८	१,१६३	८५९	८५४	६६४	५८७	४७९
पुरुष	१७,९७८	२,५७०	२,५२३	१,९७१	१,३६०	१,०४२	९४३	६६५	६५७	५९२	५१३	४११	३३६	२६८	२६८	२६८
महिला	१६,९६४	२,४९४	२,२३५	१,७२३	१,५५४	१,०९६	९३८	८१६	७०१	६६६	६५०	४४३	३४७	३९६	३१९	२११
नेपालगंज उपमहानगरपालिका																
जम्मा	१३,९५१	१६,७५६	१७,३४७	१६,९६२	१४,०२१	१२,४०४	१०,४७१	९,७९१	७,४०५	५,२४९	४,२४९	३,४१८	३,१००	२,७०२	१,५०५	१,४०९
पुरुष	७,०८७	६,५७७	६,७५५	६,८०९	५,९१३	५,०९७	४,९५३	४,९५०	३,९५०	३,१५८	२,९९९	२,६११	२,३३२	१,०४३	७८९	७०६
महिला	६,८६४	९,९०९	९,९०९	९,९०९	८,१०८	६,९०७	५,५१८	४,८४१	३,९००	३,०९१	२,६५०	२,१९७	१,७६९	९५९	७१६	७०३
राप्ति सोनारी गाउँपालिका																
जम्मा	५९,९४६	७,९१५	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२	७,९२२
पुरुष	२८,९१७	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६	३,९५६
महिला	३१,०२९	३,९५६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६	३,९६६
संस्थागत																
जम्मा	६,१४९	३०	४४	३००	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२
पुरुष	५,०८५	१७	३२५	३००	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२	३२२
महिला	१,०६४	१३	११९	२०	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००
बर्दिया																
जम्मा	४२,५७६	४८,६२८	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९	४९,९८९
पुरुष	२०,५००	१९,९३१	२४,७९७	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८	२४,९८८
महिला	२२,०७६	२८,६९७	२५,१९२	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१	२५,००१
बढैयाताल गाउँपालिका																
जम्मा	४७,६६८	४,५३७	६,४७५	५,४८५	४,०८५	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२	३,७५२
पुरुष	२३,९९६	२,३१४	३,२५४	२,४८५	१,५२५	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३	१,३९३
महिला	२३,६७२	२,२२३	३,२२१	२,९९९	२,५६०	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९	२,३५९

जम्मा	उमेर समूह										७०-७४	७५ +				
	००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९			५०-५४			
बौसगाढी नगरपालिका																
जम्मा	५,५,८७५	६,६९०	७,९४१	६,९१४	४,८८८	४,२५१	३,३०९	३,३०९	२,९५५	२,३६०	१,९२६	१,५७४	१,१८६	७७२	६०८	
पुरुष	२६,३०२	३,३४०	४,०३१	३,२४७	१,९४०	१,४२३	१,४२३	१,४२३	१,२५९	१,१७६	९५२	८२८	७७१	६२५	४१७	३११
महिला	२९,५७३	३,३४०	३,९१०	३,६६७	२,९४८	२,९४८	२,९४८	२,९४८	१,६९५	१,१८४	९७४	८०३	६९१	३५५	२९७	२९७
बाख्रिया नगरपालिका																
जम्मा	६८,०१२	६,३१२	९,१६७	८,५०७	६,६२२	५,४२२	४,९७३	४,९७३	३,६५७	३,०६०	२,९१८	१,९५२	१,३६४	८२१	६४७	४४७
पुरुष	३२,६७३	३,२४४	४,५५३	४,१०५	२,९५२	२,३४५	२,०२८	२,०२८	१,६५५	१,६०५	१,०५५	९९६	८८०	७२९	४४५	३४२
महिला	३५,३३९	३,०६८	४,६१४	४,४०२	३,६७०	३,०७७	२,९४५	२,९४५	२,००२	१,४५५	१,०६३	९५६	८८४	६३५	३७७	३०५
गेरुवा गाउँपालिका																
जम्मा	३४,८७१	३,९६६	४,०७५	४,६२२	३,३३०	२,६२५	२,९२३	२,९२३	१,७८५	१,४४७	१,०९३	९७९	६६६	४४०	३६९	२६९
पुरुष	१६,४३४	२,०२३	२,४५४	२,९१९	१,३७२	१,२६९	१,२६९	१,२६९	९९६	९०५	६७०	४२५	४२५	३१९	२२७	१८७
महिला	१८,४३७	१,९४३	२,६२०	२,७०३	१,९५८	१,३५६	१,६५४	१,६५४	१,०८९	७४२	४२३	५४४	४४१	३१३	२४२	१८२
गुलरिया नगरपालिका																
जम्मा	६६,६७९	६,४३२	९,४१८	७,५९६	५,८५१	५,२२३	४,२११	४,२११	३,४०५	२,८०६	२,९७५	१,९७५	१,३३०	८५०	७३२	४३२
पुरुष	३३,४२७	३,३३८	४,३७९	३,८०५	३,६४६	२,९२५	२,९२५	२,९२५	२,५०५	१,९४९	१,९२३	९१४	८४४	४७७	४७३	३९१
महिला	३३,२५२	३,०९४	५,०३९	३,७९१	२,२०५	२,२९८	२,२९८	२,२९८	१,९००	१,३६५	९८१	८६०	५८३	३७३	३४१	३४१
मधुवन नगरपालिका																
जम्मा	४६,४३७	४,४१७	६,४०६	५,८२३	४,२४१	३,६३८	२,७५२	२,७५२	२,५१३	१,९९४	१,६१०	१,२४७	९७२	५९५	४८५	४८५
पुरुष	२१,४०३	२,२४५	३,२२७	३,६४२	१,५८९	१,४०६	१,१८८	१,१८८	१,१६७	९४४	७८०	६७४	५०९	२९९	३०७	३०७
महिला	२५,०३४	२,१६२	३,१७९	३,१७९	२,६५२	२,२३२	१,६६४	१,६६४	१,३४६	१,०५०	८३०	७५३	४६३	२९६	२७८	२७८
राजपुर नगरपालिका																
जम्मा	५९,५५३	४,८५५	७,८५४	७,८५४	६,०२३	४,३४८	४,०६९	३,६८६	३,४०५	२,७९४	१,९६५	१,७२२	१,२१३	७३८	५८७	५८७
पुरुष	२८,९२१	३,१०८	३,९४२	३,७५६	२,६६२	२,४३२	१,९३९	१,७६१	१,६५३	१,४०५	९६६	८३८	६१५	३८५	३८५	३१३
महिला	३०,६३२	२,७४८	३,९१२	४,०९८	३,३६१	२,९१६	२,१३०	१,८२५	१,७५२	१,३८९	९९९	८८४	६९८	३५३	२७४	२७४
टाकुराबा नगरपालिका																

जम्मा		उमेर समूह																७५ +
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४		
जम्मा	४४,३१६	४,१८४	४,०६८	५,९४०	४,०८१	३,२४९	२,७९१	२,३४३	१,९२९	१,९०८	१,९०८	१,९३२	१,९३२	१,९३२	१,९३२	४४३	४९०	
पुरुष	२०,७६४	२,१३८	२,३४४	२,७९९	१,५९७	१,२३७	१,१३४	१,१६२	९४९	७०४	७०४	५८७	५८७	५८७	२७५	२४४	२४४	
महिला	२३,५५२	२,०४६	२,१२१	३,१४१	२,४८४	२,०१२	१,६६६	१,१८१	१,९८०	१,२०४	१,२०४	६१६	६१६	६१६	२६८	२४६	२४६	
संस्थागत																		
जम्मा	२,९६५	१२	५८	९४	६७६	१,२१५	३८६	१७९	११२	१४	१४	१०	५	५	३	१	१	
पुरुष	२,७६०	४	३३	५७	६४९	१,१९२	३८१	१७०	१०५	१२	१२	८	३	३	३	१	१	
महिला	२०५	८	२५	३७	१७	२३	५	९	७	२	२	२	२	२	०	०	०	

अनुसूची २.३

जातजातिहरूको जनसंख्या

क्र.स.	जाति	संख्या	क्र.स.	जाति	संख्या	क्र.स.	जाति	संख्या	क्र.स.	जाति	संख्या
१	थारु	६८३९५१	३२	कोरी	१२२१७	६३	चिदिमार	१२१०	९४	कलार	३३
२	मागर	६८०४९९	३३	कलवार	११९१०	६४	शेर्पा	९७५	९५	ब्रह्मु/ब्रामो	२५
३	क्षेत्री	६२२८५९	३४	लोहार	११९०३	६५	राजी	८३१	९६	गर्ना	२२
४	ब्राम्हण	५६१२३२	३५	बढई	११२५६	६६	याक्खा	७९६	९७	कोचे	१६
५	मुसलमान	३१२३२८	३६	गडेरी/भेडहर	९९४६	६७	खवास	७८५	९८	चमलिङ	१६
६	कामी	२७१७६३	३७	घर्ति/भुजेल	९२१३	६८	धानुक	७७९	९९	टटमा/टटवा	१५
७	यादव	१८१५४२	३८	कायस्थ	७५२३	६९	सुनुवार	७३८	१००	धिमाल	१३
८	चमार/हरिजन/राम	९१८३९	३९	तमाङ	७२३२	७०	सुधी	६२३	१०१	देव	१२
९	दमाई/ढोली	८५०६७	४०	अन्य	७०४०	७१	नटुवा	५९२	जम्मा	४४९९२७२	
१०	कुर्मी	७०८०६	४१	बाडी	६७१९	७२	राजवंशी	५७५			
११	साकी	६६८६२	४२	मुसहर	५९६२	७३	दरई	४६९			
१२	नेवार	६१९९१	४३	राजभर	५३५६	७४	लिम्बू	४४६			
१३	ठकुरी	६१४३४	४४	मारवाडी	५२७५	७५	सतर/सन्थल	४१८			
१४	सन्ध्यासी/दशनामी	५२१०९	४५	बंगाली	४७९९	७६	अपरिभाषिक अन्य	३१८			
१५	केवट	४६७९४	४६	कानु	४२५२	७७	लहोमी	२७३			
१६	कर्ण	४५८१७	४७	गैने	२९२३	७८	खातवे	२६८			
१७	दुसाथ/पासवान/पासी	४५४५०	४८	कुमहार	२७९४	७९	डोम	२४६			
१८	कुमाल	४३१२४	४९	धुनिया	२७८९	८०	घले	१९४			
१९	गुरुङ	४२३६३	५०	माझी	२५९९	८१	बनटार/सरदार	१८८			
२०	धोवी	४१०५३	५१	राई	२४९०	८२	पंजाबी/शिख	१८४			

जनगणना २०६८

क्र.स.	जाति	संख्या	क्र.स.	जाति	संख्या	क्र.स.	संख्या	जाति	क्र.स.	संख्या	जाति	क्र.स.	संख्या
२१	तेली	३८६४०	५२	सोनार	२४६३	८३	१६०						
२२	कठबनियान	३४८२५	५३	राजपुत	२३६९	८४	१५७						
२३	लोघ	३१९९८	५४	माली	२०३५	८५	१३९						
२४	मल्लाह	३०१७५	५५	बोटे	२०२९	८६	१२६						
२५	तराई अन्य	२४४३९	५६	बिन	१९२६	८७	११४						
२६	हजाम/ठाकुर	२१६२३	५७	धान्डी	१८५९	८८	११०						
२७	दलित अन्य	१९२४७	५८	थकाली	१७५३	८९	११०						
२८	ब्राम्हण-तराई	१८०५२	५९	धनकार/खरिंकार	१६०३	९०	५५						
२९	कोइरी/कुशवाहा	१७४२५	६०	छत्त्याल/छत्तल	१३१५	९१	५२						
३०	बरई	१३९८३	६१	बैदशिक	१२९०	९२	४५						
३१	हलुवाई	१३७१२	६२	पत्थरकटा/कुशवाडिया	१२६९	९३	३३						

अनुसूची २.४

भाषा अनुसारको जनसंख्या

क्र.स.	भाषा	संख्या	प्रतिशत	क्र.स.	भाषा	संख्या	प्रतिशत
	कुल भाषा बोल्ने	४,४९९,२७२		३२	आसामी	१५१	०.००३४
१	नेपाली	२,३०१,३०५	५१.१४८४	३३	सुनुवार	९८	०.००२२
२	थारु	५९७,०५६	१३.२७०१	३४	आछामी	७५	०.००१७
३	भोजपुरी	५०९,०६०	११.३१४३	३५	दरही	६१	०.००१४
४	अभधी	४९८,१६६	११.०७२१	३६	अंग्रेजी	६०	०.००१३
५	उर्दु	२२८,५८१	५.०८०४	३७	घले	४०	०.०००९
६	मगर	२०५,०४८	४.५५७४	३८	दनुवार	३२	०.०००७
७	मैथली	५४,६७२	१.२१५१	३९	चेपाङ	३१	०.०००७
८	नेवार	२७,७४४	०.६१६६	४०	राजवंशी	२७	०.०००६
९	गुरुङ	१९,७४६	०.४३८९	४१	सिन्धी	२६	०.०००६
१०	खाम	१७,३९४	०.३८६६	४२	गनगड	२२	०.०००५
११	हिन्दी	१५,५८४	०.३४६४	४३	माझी	१५	०.०००३
१२	अन्य	३,८०९	०.०८४७	४४	दैलेखी	१४	०.०००३
१३	डोटेल	३,२७९	०.०७२९	४५	उल्लेख नभएको	२६८४	०.०५९७
१४	तांमाङ	३,२५७	०.०७२४	जनगणना २०६८			
१५	कुमाल	२,८३५	०.०६३०				
१६	बोटे	१,२८०	०.०२८४				
१७	राई	८४५	०.०१८८				
१८	सेर्पा	८२४	०.०१८३				
१९	राजि	७४८	०.०१६६				
२०	भुजेल	७२६	०.०१६१				
२१	बंगाल	६००	०.०१३३				
२२	छन्तेयाल	५७०	०.०१२७				
२३	राजस्थानि	५०४	०.०११२				
२४	सोनाहा	५०३	०.०११२				
२५	संथाली	४१२	०.००९२				
२६	सिं भाशा	३३७	०.००७५				
२७	थकाली	३०४	०.००६८				
२८	याक्हा	२१६	०.००४८				
२९	लिम्बु	२०५	०.००४६				
३०	पंजाबी	१६९	०.००३८				
३१	उरांव	१५७	०.००३५				

अनुसूची २.५

धर्म अनुसारको जनसंख्या

विवरण	जम्मा	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किरांती	कृषियन	प्राकृतिक	बोन	जैन	बहाई	सिख	अपरिभाषित
नेपाल												
जम्मा	२६,४९४,५०४	२१,५५१,४९२	२,३९६,०९९	१,१६२,३७०	८०७,१६९	३७५,६९९	१२१,९८२	१३,००६	३,२१४	१,२८३	६०९	६१,५८१
पुरुष	१२,८४९,०४१	१०,४७०,९६४	१,१३९,७७९	५८३,७९९	३८०,११७	१७५,४७०	५८,०८३	५,६६४	१,६६४	५७६	३२३	३२,४८२
महिला	१३,६४५,४६३	११,०८०,५२८	१,२५६,३२०	५७८,५७१	४२७,०५२	२००,२२९	६३,८९९	७,२२२	१,५५०	७०७	२८६	२९,०९९
प्रदेश नं ५												
जम्मा	४४९९२९२	३९९५०५२	१४७१४१	३०२१४८	६८२	४४१८९	३०२९	९५९	९०	१३७	८०	५७८५
पुरुष	२१३६३६१	१८९२५६०	६७०६५	१५१२८७	३६५	२०१९४	१३५३	४२७	४५	५२	३८	२९७५
महिला	२३६२९३१	२१०२४९२	८००७६	१५०८६१	३१७	२३९९५	१६७६	५३२	४५	८५	४२	२८१०
नवलपरासी												
जम्मा	३२५४८६	२९२६९०	१९९१८	१२४६२	१८३	५७६७	२०१	२३९	०	५	०	४५८
पुरुष	१५६६३६	१३८४१०	९०५७	६०७३	८६	२५९६	८५	९९	०	१	०	२३०
महिला	१६८८५०	१५४२८०	१०८६१	६३८९	९७	३१७१	११६	१४०	०	४	०	२२८
रुपन्देही												
जम्मा	८८०,१९६	७५९,०४६	४०,५७१	७२,४२८	२४६	५,८२४	१८६	७००	३८	४	१८	१,१३५
पुरुष	४३२,१९३	३७३,९४८	१८,४२४	३५,९०३	१२४	२,६८१	८२	३१६	२१	२	१०	६७७
महिला	४४८,००३	३८५,०९८	२२,१४७	३६,५२५	११७	३,१४३	१०४	३८४	१७	२	८	४५८
कपिलवस्तु												
जम्मा	५७१,९३६	४६१,०७०	४,९८६	१०३,८३८	२०	१,११५	९५	१७	२	२४	२३	७४६
पुरुष	२८५,५९९	२३०,३००	२,३०७	५१,९८८	१२	५२०	४७	९	१	१०	११	३९४
महिला	२८६,३३७	२३०,७७०	२,६७९	५१,८५०	८	५९५	४८	८	१	१४	१२	३५२

विवरण	जम्मा	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किरांती	कृच्चियन	प्राकृतिक	बोन	जैन	बहाई	सिख	अपरिभाषित
गुल्मी												
जम्मा	२८०,१६०	२७१,१३८	७,७८६	४३१	१०	५६२	२८	०	०	३	०	२०२
पुरुष	१२०,९९५	११६,८७१	३,५१३	२३१	९	२५५	१८	०	०	१	०	९७
महिला	१५९,१६५	१५४,२६७	४,२७३	२००	१	३०७	१०	०	०	२	०	१०५
पाल्पा												
जम्मा	२६१,१८०	२३६,४११	२०,४२६	१,२२६	०	२,२९४	४३७	२	०	२	०	३८२
पुरुष	११५,८४०	१०४,५३३	९,२९२	६२९	०	१,०१६	१९६	२	०	०	०	१७२
महिला	१४५,३४०	१३१,८७८	११,१३४	५९७	०	१,२७८	२४१	०	०	२	०	२१०
अर्घाखाँची												
जम्मा	१९७,६३२	१९१,७५४	३,७८६	१,७७३	६	२१८	१	१	०	६	०	८७
पुरुष	८६,२६६	८३,५९०	१,७१३	८१९	६	१००	०	१	०	३	०	३४
महिला	१११,३६६	१०८,१६४	२,०७३	९५४	०	११८	१	०	०	३	०	५३
प्युठान												
जम्मा	२२८,१०२	२२०,३६६	६,४२३	६१४	७	५५४	१४	०	०	१	०	१२३
पुरुष	१००,०५३	९६,५४५	२,९०९	२७९	४	२५१	४	०	०	१	०	६०
महिला	१२८,०४९	१२३,८२१	३,५१४	३३५	३	३०३	१०	०	०	०	०	६३
रोल्पा												
जम्मा	२२४,५०६	१९१,२१६	२६,३४८	२१६	४	३,८७१	१,४९०	०	०	१	०	१,३६०
पुरुष	१०३,१००	८७,९१७	१२,०४७	११७	३	१,६९२	६६२	०	०	०	०	६६२
महिला	१२१,४०६	१०३,२९९	१४,३०१	९९	१	२,१७९	८२८	०	०	१	०	६९८
रुकुम पूर्व												
जम्मा	५३१,८५	५१३३०	५७०	३२	०	८४६	९१	०	०	१	०	३१५
पुरुष	२५,२८६	२४,२२४	२७२	१७	०	३८४	४५	०	०	०	०	१४२

विवरण	जम्मा	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किरांती	कृषिचयन	प्राकृतिक	बोन	जैन	बहाई	सिख	अपरिभाषित
महिला	२७८९९	२९९०६	२९८	१५	०	४६२	४६	०	०	१	०	१७३
दाड												
जम्मा	५५२,५८३	५३३,०४९	६,४२९	४,७८१	१६	७,४३१	३९१	०	०	४९	०	४३७
पुरुष	२६१,०५९	२५१,७५३	३,०३७	२,४५२	८	३,३९९	१७९	०	०	२०	०	२११
महिला	२९१,५२४	२८१,२९६	३,३९२	२,३२९	८	४,०३२	२१२	०	०	२९	०	२२६
बाकि												
जम्मा	४९१,३१३	३८५,२८०	५,५९९	९३,२६३	१४८	६,४६६	६७	०	५०	७	३९	३९४
पुरुष	२४४,२५५	१९१,०८०	२,५२४	४७,२३०	८७	३,०५२	२३	०	२३	१	१७	२१८
महिला	२४७,०५८	१९४,२००	३,०७५	४६,०३३	६१	३,४१४	४४	०	२७	६	२२	१७६
बर्दिया												
जम्मा	४२६,५७६	४०१,७०२	४,२९९	११,०८४	४२	९,२४१	२८	०	०	३४	०	१४६
पुरुष	२०५,०८०	१९३,१८९	१,९७०	५,५४९	२१	४,२४८	१२	०	०	१३	०	७८
महिला	२२१,४९६	२०८,५१३	२,३२९	५,५३५	२१	४,९९३	१६	०	०	२१	०	६८

अनुसूची २.६
अपाङ्गता भएको जनसंख्या

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
प्रदेश न.५										
दुबै	४,४९९,२७२	४,४९३,९९६	३०,७२४	१४,९७३	१३,३२९	१,९०४	९,४३७	५,६६०	२,९२४	६,३२५
पुरुष	२,१४०,३९६	२,०९३,७८७	१७,९८२	७,४७२	६,७०४	९३८	५,२६८	३,०९२	१,६५२	३,४२९
महिला	२,३५८,९५६	२,३२०,२०९	१२,७४२	७,५०१	६,६२५	९६६	४,१६९	२,५६८	१,२७२	२,९०४
नवलपरासी										
दुबै	३३९,९०४	३२७,३२२	१,७४०	७८४	५५४	९९	६९४	३६९	१३९	२९९
पुरुष	१६०,८९६	१५८,३०२	१,०४९	४०५	२८९	५९	३३२	२२६	७४	१६८
महिला	१७९,००८	१६९,०२०	६९१	३७९	२६५	४०	३६२	१४३	६५	१३१
बर्दघाट नगरपालिका										
दुबै	६९,४७२	६०,४४९	३६७	१६२	१६४	२०	१२३	९०	२९	७६
पुरुष	२८,९३७	२७,५७६	२९६	७५	८९	१०	६७	५३	९	४२
महिला	३३,३३५	३२,८७३	१५१	८७	७५	१०	५६	३७	१२	३४
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका										
दुबै	३५,४२९	३५,०७०	१४०	४७	३५	५	५३	३८	१२	२९
पुरुष	१७,३९९	१७,०९३	९२	२७	१४	४	३२	२६	६	१७
महिला	१८,०३०	१७,९७७	४८	२०	२१	१	२१	१२	६	१२
प्रतापपुर गाउँपालिका										
दुबै	४५,२४९	४४,७९९	१९४	९४	६५	१३	६८	२६	१५	४७
पुरुष	२२,७८७	२२,४८९	१२८	४९	३४	८	३९	१६	९	३९
महिला	२२,४६२	२२,३१०	६६	४५	३१	५	२९	१०	६	१६
रामग्राम नगरपालिका										
दुबै	५६,८४५	५६,९८९	२७८	१०२	६३	८	१०४	६२	१९	२८
पुरुष	२७,८५२	२७,४५८	१६५	५३	३५	५	६२	४९	१४	१९
महिला	२९,९९३	२९,५३१	११३	४९	२८	३	४२	१३	५	९
सरावल गाउँपालिका										
दुबै	३७,४९८	३६,९८६	१५९	६४	६०	१२	६५	४३	१५	२२
पुरुष	१८,३२७	१८,०९७	७६	३३	२९	७	३६	२७	९	१३
महिला	१९,०९९	१८,८८९	८३	३१	३१	५	२९	१६	६	९
सुनवल नगरपालिका										
दुबै	५५,७९०	५४,९४६	३२७	१२४	९९	१९	१४२	६७	२५	४९
पुरुष	२५,५८५	२५,१९५	१९९	८७	४७	५	७२	३२	१३	२३
महिला	३०,२०५	२९,७५१	१२८	३७	५२	१४	७०	३५	१२	२६
सुस्ता गाउँपालिका										

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
दुबै	३५,८९०	३५,२०४	२४२	१८७	६३	३०	५९	४२	२४	३९
पुरुष	१७,४५५	१७,०८८	१४४	८५	३६	१२	२४	३०	१४	२२
महिला	१८,४३५	१८,११६	९८	१०२	२७	१८	३५	१२	१०	१७
संस्थागत										
दुबै	३,८१९	३,७६७	४१	४	५	०	०	१	०	१
पुरुष	३,४४२	३,३९४	३७	४	५	०	०	१	०	१
महिला	३७७	३७३	४	०	०	०	०	०	०	०
रूपन्देही										
दुबै	८८०,१९६	८७०,३०६	३,७९७	१,७६८	१,०२७	१८१	१,१७७	८६५	३५१	८०४
पुरुष	४३२,१९३	४२६,६२०	२,२८८	८८२	५४४	९३	६६४	४८५	१८७	४३०
महिला	४४८,००३	४४३,६८६	१,४२९	८८६	४८३	८८	५१३	३८०	१६४	३७४
बुटवल उपमहानगरपालिका										
दुबै	१३८,७४२	१३७,२०७	६३१	२१२	१७१	३२	१९०	११६	५१	१३२
पुरुष	६८,२८८	६७,४३२	३८५	१२०	९०	१४	१०३	५६	२१	६७
महिला	७०,४५४	६९,७७५	२४६	९२	८१	१८	८७	६०	३०	६५
देवदह नगरपालिका										
दुबै	५३,५२३	५२,७५३	२७६	१०९	९९	७	११३	६८	३४	६४
पुरुष	२४,८११	२४,४०८	१६५	५६	५१	२	६८	३१	२५	३५
महिला	२८,६८२	२८,३४५	१११	५३	४८	५	४५	३७	९	२९
गौडहवा गाउँपालिका										
दुबै	४७,५६५	४७,१०६	१७९	८७	४७	६	५६	४२	७	३५
पुरुष	२३,७३०	२३,४४७	१२१	४४	३१	२	३४	२८	४	१९
महिला	२३,८३५	२३,६५९	५८	४३	१६	४	२२	१४	३	१६
कन्चन गाउँपालिका										
दुबै	३३,०७२	३२,२४८	२८६	१६६	१०९	९	८६	७८	३०	६०
पुरुष	१४,८६५	१४,४३५	१६६	८२	४९	५	३८	४०	१६	३४
महिला	१८,२०७	१७,८१३	१२०	८४	६०	४	४८	३८	१४	२६
कोटहीमाई गाउँपालिका										
दुबै	४१,००६	४०,७०३	११०	७९	७	८	३२	२०	१०	३७
पुरुष	२१,०७४	२०,८९३	७१	३७	५	५	२१	१६	६	२०
महिला	१९,९३२	१९,८१०	३९	४२	२	३	११	४	४	१७
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका										
दुबै	७२,४९७	७१,९९९	२११	८४	३७	५	४८	५४	१३	४६
पुरुष	३६,१३७	३५,८५५	१२७	३६	१९	४	२९	३२	११	२४
महिला	३६,३६०	३६,१४४	८४	४८	१८	१	१९	२२	२	२२

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
मर्चवारी गाउँपालिका										
दुबै	३८,७७६	३८,५३३	९१	३९	२५	१२	२२	३१	६	१७
पुरुष	२०,०३९	१९,८९९	५२	१७	१४	८	१२	२२	३	१२
महिला	१८,७३७	१८,६३४	३९	२२	११	४	१०	९	३	५
मायादेवी गाउँपालिका										
दुबै	४७,१५६	४६,७२८	१४२	१०८	४१	९	५३	४३	१२	२०
पुरुष	२३,७७८	२३,५२९	८३	५२	२१	४	३९	३४	७	९
महिला	२३,३७८	२३,१९९	५९	५६	२०	५	१४	९	५	११
ओम सतिया गाउँपालिका										
दुबै	३४,१९१	३३,७२३	१४६	११३	५०	१३	५१	४५	२०	३०
पुरुष	१६,८४९	१६,६००	८९	५३	२१	७	३१	२८	१०	१०
महिला	१७,३४२	१७,१२३	५७	६०	२९	६	२०	१७	१०	२०
रोहिणी गाउँपालिका										
दुबै	३७,१७५	३६,८४९	१००	८९	३५	५	२३	२९	९	३६
पुरुष	१८,६४५	१८,४६५	६५	३७	२४	३	१२	१७	४	१८
महिला	१८,५३०	१८,३८४	३५	५२	११	२	११	१२	५	१८
सेनामैना नगरपालिका										
दुबै	५५,८२२	५४,८६५	३८२	१२३	११३	१८	१३१	७२	४०	७८
पुरुष	२५,५२८	२५,०२९	२२६	५८	५६	७	६२	३१	१५	४४
महिला	३०,२९४	२९,८३६	१५६	६५	५७	११	६९	४१	२५	३४
सम्मरीमाई गाउँपालिका										
दुबै	३८,३०५	३८,०५३	८०	५१	२०	७	३६	२२	९	२७
पुरुष	१९,५३५	१९,३९०	५३	२८	११	६	१८	१०	४	१५
महिला	१८,७७०	१८,६६३	२७	२३	९	१	१८	१२	५	१२
सिद्धार्थनगर नगरपालिका										
दुबै	६३,४८३	६२,९१६	१९०	११६	६१	१५	५४	५१	३०	५०
पुरुष	३१,६७३	३१,३६८	११६	४६	२९	७	३५	३३	१६	२३
महिला	३१,८१०	३१,५४८	७४	७०	३२	८	१९	१८	१४	२७
सियारी गाउँपालिका										
दुबै	३८,४६६	३७,९७९	२०५	६९	४८	८	५९	४६	१५	३७
पुरुष	१८,५४९	१८,२५३	१२८	४०	३०	५	३४	२९	९	२१
महिला	१९,९१७	१९,७२६	७७	२९	१८	३	२५	१७	६	१६
शुद्धोधन गाउँपालिका										
दुबै	३४,६३८	३४,२२८	१४९	७३	४१	५	५३	३५	१५	३९
पुरुष	१६,६५२	१६,४१४	१०३	३२	२४	२	२७	१८	१०	२२

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
महिला	१७,९८६	१७,८१४	४६	४१	१७	३	२६	१७	५	१७
तिलोत्तमा नगरपालिका										
दुबै	१००,१४९	९८,८७१	४९५	२१८	११८	२२	१७०	११०	४९	९६
पुरुष	४७,१७८	४६,४३६	३०१	१२४	६५	१२	१०१	५७	२५	५७
महिला	५२,९७१	५२,४३५	१९४	९४	५३	१०	६९	५३	२४	३९
संस्थागत										
दुबै	५,६३०	५,५४५	४४	३२	५	०	०	३	१	०
पुरुष	४,८३२	४,७६७	३७	२०	४	०	०	३	१	०
महिला	७९८	७७८	७	१२	१	०	०	०	०	०
कपिलवस्तु										
दुबै	५७१,९३६	५६४,६०३	२,६९२	१,४७२	७०२	१३५	८५६	६२३	२५९	५९४
पुरुष	२८५,५९९	२८१,४२६	१,६५९	७५५	३६७	६०	४७७	३६८	१४९	३३८
महिला	२८६,३३७	२८३,१७७	१,०३३	७१७	३३५	७५	३७९	२५५	११०	२५६
बाणगंगा नगरपालिका										
दुबै	७५,२४२	७३,७३२	५७	२४३	१६४	२५	२१३	१०३	५३	१३८
पुरुष	३४,९३३	३४,१०५	३४०	११७	८२	११	११४	६२	२७	७५
महिला	४०,३०९	३९,६२७	२३७	१२६	८२	१४	९९	४१	२६	६३
विजयनगर गाउँपालिका										
दुबै	३६,९३७	३६,४१४	१७७	११४	४४	१७	६५	४३	२३	४०
पुरुष	१८,८३१	१८,५२६	११४	५३	२१	११	३७	३०	१३	२६
महिला	१८,१०६	१७,८८८	६३	६१	२३	६	२८	१३	१०	१४
बुद्धभूमि नगरपालिका										
दुबै	६४,९४९	६३,७७८	४५७	२८०	११७	१३	१०७	८७	१९	९१
पुरुष	३१,५८३	३०,९११	२७८	१४७	६०	४	५९	५६	११	५७
महिला	३३,३६६	३२,८६७	१७९	१३३	५७	९	४८	३१	८	३४
कपिलवस्तु नगरपालिका										
दुबै	७६,३९४	७५,६०२	३१९	११९	७३	११	८२	७९	३९	७०
पुरुष	३८,०८५	३७,६१४	२११	५९	३६	६	४७	५२	१८	४२
महिला	३८,३०९	३७,९८८	१०८	६०	३७	५	३५	२७	२१	२८
कृष्णनगर नगरपालिका										
दुबै	६२,३६०	६१,८७८	१७९	८५	३८	३	५१	६२	३०	३४
पुरुष	३२,२९९	३२,००६	११७	४८	२५	१	३०	३७	२१	१४
महिला	३०,०६१	२९,८७२	६२	३७	१३	२	२१	२५	९	२०
महाराजगंज नगरपालिका										
दुबै	५४,८००	५४,१९३	१९५	११२	८१	१६	६०	५६	२२	६५

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
पुरुष	२८,१२२	२७,७८७	११४	६२	४२	५	३४	२८	१३	३७
महिला	२६,६७८	२६,४०६	८१	५०	३९	११	२६	२८	९	२८
मायादेवी गाउँपालिका										
दुबै	४८,२१८	४७,७१३	१७९	१५६	२५	५	४४	४२	१८	३६
पुरुष	२४,१९८	२३,९१५	१०३	८१	१६	०	२६	२५	१६	१६
महिला	२४,०२०	२३,७९८	७६	७५	९	५	१८	१७	२	२०
शिवराज नगरपालिका										
दुबै	६६,७८१	६५,९०८	३५४	१२२	६८	१३	१४७	७७	३०	६२
पुरुष	३३,१६१	३२,६७४	२०९	६८	३६	६	७७	४४	१२	३५
महिला	३३,६२०	३३,२३४	१४५	५४	३२	७	७०	३३	१८	२७
शुद्धोधन गाउँपालिका										
दुबै	४५,२०१	४४,६४३	१५४	१५३	७४	२९	५७	४७	११	३३
पुरुष	२२,७३३	२२,४३०	१००	६९	३८	१४	३७	१७	७	२१
महिला	२२,४६८	२२,२१३	५४	८४	३६	१५	२०	३०	४	१२
यशोधरा गाउँपालिका										
दुबै	३८,९५२	३८,६५६	१०६	७३	१८	३	३०	२७	१४	२५
पुरुष	१९,६९४	१९,५०९	७२	४१	११	२	१६	१७	११	१५
महिला	१९,२५८	१९,१४७	३४	३२	७	१	१४	१०	३	१०
संस्थागत										
दुबै	२,१०२	२,०८६	१	१५	०	०	०	०	०	०
पुरुष	१,९६०	१,९४९	१	१०	०	०	०	०	०	०
महिला	१४२	१३७	०	५	०	०	०	०	०	०
गुल्मी										
दुबै	२८०,१६०	२७२,४८९	२,६९३	१,१७३	१,११८	१२५	९८०	५९७	३०६	६७९
पुरुष	१२०,९९५	११६,७८०	१,५४९	५९६	५७९	६७	५५०	३०७	१७१	३९६
महिला	१५९,१६५	१५५,७०९	१,१४४	५७७	५३९	५८	४३०	२९०	१३५	२८३
चन्द्रकोट गाउँपालिका										
दुबै	२१,८२७	२१,३५५	१५३	५८	७८	४	६३	३६	१९	६१
पुरुष	९,३९५	९,१४०	८७	३०	३९	२	३२	२२	८	३५
महिला	१२,४३२	१२,२१५	६६	२८	३९	२	३१	१४	११	२६
छत्रकोट गाउँपालिका										
दुबै	२१,४८१	२०,८६२	२१७	९१	६३	१०	९०	६९	३०	४९
पुरुष	८,८४६	८,४९७	१३०	४१	३७	८	५०	३६	१२	३५
महिला	१२,६३५	१२,३६५	८७	५०	२६	२	४०	३३	१८	१४
धुर्कोट गाउँपालिका										

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
दुबै	२२,४५४	२१,७८९	२६७	१०५	७८	८	७५	३९	५०	४३
पुरुष	९,६०७	९,२४४	१५८	४७	३६	१	४७	१७	३२	२५
महिला	१२,८४७	१२,५४५	१०९	५८	४२	७	२८	२२	१८	१८
गुल्मी दरवार गाउँपालिका										
दुबै	२२,०३७	२१,४२७	२१४	८४	८८	१५	६४	५४	२८	६३
पुरुष	९,१२४	८,७६०	१३०	५२	४८	९	३७	३३	१४	४१
महिला	१२,९१३	१२,६६७	८४	३२	४०	६	२७	२१	१४	२२
ईशमा गाउँपालिका										
दुबै	२०,९६४	२०,२४०	२९८	१२१	१०६	१५	७६	५२	२०	३६
पुरुष	८,९०८	८,५२८	१६६	५३	४९	१०	४५	२३	११	२३
महिला	१२,०५६	११,७१२	१३२	६८	५७	५	३१	२९	९	१३
कालीगण्डकी गाउँपालिका										
दुबै	१८,८७६	१८,३७१	१७४	६४	८०	४	७६	३६	२०	५१
पुरुष	८,२७५	८,०१४	९०	३२	४०	४	४५	१४	१०	२६
महिला	१०,६०१	१०,३५७	८४	३२	४०	०	३१	२२	१०	२५
मदाने गाउँपालिका										
दुबै	२१,८९९	२१,३५६	२०४	५९	१०८	९	६३	३८	१७	४५
पुरुष	९,६०५	९,२८४	१२०	३४	५८	२	४१	२६	११	२९
महिला	१२,२९४	१२,०७२	८४	२५	५०	७	२२	१२	६	१६
मालिका गाउँपालिका										
दुबै	२१,७२९	२०,९११	३०२	१५८	१३८	१५	५८	५९	२२	६६
पुरुष	९,६०२	९,१३६	१८०	७८	७७	७	३६	२६	१५	४७
महिला	१२,१२७	११,७७५	१२२	८०	६१	८	२२	३३	७	१९
मुसिकोट नगरपालिका										
दुबै	३२,८०२	३२,०५१	२१८	१०७	१०१	१०	१४१	६९	२३	८२
पुरुष	१४,२०९	१३,७९७	१२२	६६	४९	४	७८	३६	११	४६
महिला	१८,५९३	१८,२५४	९६	४१	५२	६	६३	३३	१२	३६
रेसुङ्गा नगरपालिका										
दुबै	३२,५४८	३१,८८८	२१९	११७	९९	९	७५	४३	२८	७०
पुरुष	१४,३५४	१३,९८७	१२६	६४	५३	७	४२	१६	२०	३९
महिला	१८,१९४	१७,९०१	९३	५३	४६	२	३३	२७	८	३१
रुरु गाउँपालिका										
दुबै	१८,५८१	१७,९८७	२०८	१०२	८३	८	८८	४१	१९	४५
पुरुष	७,८९२	७,५८२	१२०	४६	४२	५	४४	२१	११	२१
महिला	१०,६८९	१०,४०५	८८	५६	४१	३	४४	२०	८	२४

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या								
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता	
सत्यवती गाउँपालिका											
दुबै	२३,८०७	२३,१४६	२१३	१०३	९५	१०	१११	६०	१९	५०	
पुरुष	१०,१६२	९,८२०	११४	५२	५०	४	५३	३७	१०	२२	
महिला	१३,६४५	१३,३२६	९९	५१	४५	६	५८	२३	९	२८	
संस्थागत											
दुबै	१,१५५	१,१०६	६	४	१	८	०	१	११	१८	
पुरुष	१,०१६	९९१	६	१	१	४	०	०	६	७	
महिला	१३९	११५	०	३	०	४	०	१	५	११	
पाल्पा											
दुबै	२६१,१८०	२५४,६४३	२,३७५	८१७	१,२१६	७२	८८१	४४६	३४२	३८८	
पुरुष	११५,८४०	११२,२५०	१,४०५	४२४	६००	४०	५०८	२११	१८६	२१६	
महिला	१४५,३४०	१४२,३९३	९७०	३९३	६१६	३२	३७३	२३५	१५६	१७२	
बगनासकाली गाउँपालिका											
दुबै	२१,३६१	२०,८४४	१८६	७६	६५	१	६९	४३	३९	३८	
पुरुष	९,०१०	८,७२३	१०७	३८	३८	०	३९	१९	२२	२४	
महिला	१२,३५१	१२,१२१	७९	३८	२७	१	३०	२४	१७	१४	
माथागढी गाउँपालिका											
दुबै	२५,०१७	२४,५०३	१७१	५७	१०९	६	७८	४७	२३	२३	
पुरुष	११,११६	१०,८२०	१०८	२८	५९	४	५२	१८	१०	१७	
महिला	१३,९०१	१३,६८३	६३	२९	५०	२	२६	२९	१३	६	
निस्ती गाउँपालिका											
दुबै	२२,६११	२१,८८९	२७५	८०	१७१	९	८०	४३	३२	३२	
पुरुष	१०,२१५	९,८००	१६१	३९	९१	९	५१	१८	२५	२१	
महिला	१२,३९६	१२,०८९	११४	४१	८०	०	२९	२५	७	११	
पुर्बखोला गाउँपालिका											
दुबै	१९,५८९	१८,९२९	२०५	८३	१५८	६	१११	२५	३५	३७	
पुरुष	८,५६३	८,१९०	१२८	५१	८०	१	६१	१३	१९	२०	
महिला	११,०२६	१०,७३९	७७	३२	७८	५	५०	१२	१६	१७	
रैनादेवी गाउँपालिका											
दुबै	२६,४६९	२५,६३९	३८१	९३	१३३	१०	९३	५३	२३	४४	
पुरुष	११,६५९	११,१९२	२३६	४८	७१	५	५१	२४	१२	२०	
महिला	१४,८१०	१४,४४७	१४५	४५	६२	५	४२	२९	११	२४	
रम्मा गाउँपालिका											
दुबै	२०,१९०	१९,६७२	१४५	६६	१०८	९	८४	३५	३७	३४	
पुरुष	८,४५२	८,१९२	७८	३०	४६	२	४९	१५	२२	१८	

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौधिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
महिला	११,७३८	११,४८०	६७	३६	६२	७	३५	२०	१५	१६
रामपुर नगरपालिका										
दुबै	३५,३९६	३४,५०९	२९७	१०६	१६९	९	१४६	५३	४४	६३
पुरुष	१५,४३८	१४,९५८	१७१	५२	७९	७	९२	२९	२०	३०
महिला	१९,९५८	१९,५५१	१२६	५४	९०	२	५४	२४	२४	३३
रिब्दिकोट गाउँपालिका										
दुबै	१८,७७०	१८,२७५	२०६	६१	७६	१	५५	३२	२८	३६
पुरुष	७,९८०	७,७११	१२३	३३	२९	१	२७	१८	१८	२०
महिला	१०,७९०	१०,५६४	८३	२८	४७	०	२८	१४	१०	१६
तानसेन नगरपालिका										
दुबै	५०,४०५	४९,४२५	३९५	१३०	१२८	१०	११५	८८	६२	५२
पुरुष	२२,८१६	२२,२९४	२२७	६५	६४	७	६४	४०	२५	३०
महिला	२७,५८९	२७,१३१	१६८	६५	६४	३	५१	४८	३७	२२
तिनाउ गाउँपालिका										
दुबै	१९,०८५	१८,७३७	९६	२७	९७	११	५०	२१	१९	२७
पुरुष	८,८१४	८,६३४	५८	१४	४३	४	२२	११	१३	१५
महिला	१०,२७१	१०,१०३	३८	१३	५४	७	२८	१०	६	१२
संस्थागत										
दुबै	२,२८७	२,२२१	१८	३८	२	०	०	६	०	२
पुरुष	१,७७७	१,७३६	८	२६	०	०	०	६	०	१
महिला	५१०	४८५	१०	१२	२	०	०	०	०	१
अर्घाखाँची										
दुबै	१९७,६३२	१९२,४६७	२,००१	७५८	७२७	८१	५९०	३९५	२७१	३४२
पुरुष	८६,२६६	८३,४८४	१,१२३	३८६	३५४	३६	३२७	२०७	१६४	१८५
महिला	१११,३६६	१०८,९८३	८७८	३७२	३७३	४५	२६३	१८८	१०७	१५७
भूमिकास्थान नगरपालिका										
दुबै	३२,६४०	३१,८३५	३१२	११४	१३२	११	७८	६३	४१	५४
पुरुष	१३,९३५	१३,४९३	१८२	५८	६७	४	४७	३४	२२	२८
महिला	१८,७०५	१८,३४२	१३०	५६	६५	७	३१	२९	१९	२६
छत्रदेव गाउँपालिका										
दुबै	२५,३३५	२४,५४६	२६९	१२५	१२४	१५	७४	७७	५२	५३
पुरुष	१०,३७१	९,९८०	१३३	५१	६२	३	४५	४३	३१	२३
महिला	१४,९६४	१४,५६६	१३६	७४	६२	१२	२९	३४	२१	३०
मालारानी गाउँपालिका										
दुबै	२८,०४४	२७,२८०	३०८	९९	१११	१४	८१	५८	४२	५१

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
पुरुष	११,८६९	११,४६२	१६८	५१	४७	८	४६	२६	२७	३४
महिला	१६,१७५	१५,८१८	१४०	४८	६४	६	३५	३२	१५	१७
पाणिनी गाउँपालिका										
दुबै	२६,४२४	२५,६००	३३४	१११	१०६	८	१०२	६४	४०	५९
पुरुष	११,१४४	१०,६९४	१७६	६७	५६	३	५९	३१	२३	३५
महिला	१५,२८०	१४,९०६	१५८	४४	५०	५	४३	३३	१७	२४
सन्धिखर्क नगरपालिका										
दुबै	४१,०७९	४०,३०८	२७३	११७	९२	१४	१०६	५७	५५	५७
पुरुष	१८,२६२	१७,८५८	१५६	५७	३८	७	५५	३२	३२	२७
महिला	२२,८१७	२२,४५०	११७	६०	५४	७	५१	२५	२३	३०
शितगंगा नगरपालिका										
दुबै	४३,३७३	४२,१७५	५०३	१८०	१६२	१९	१४९	७६	४१	६८
पुरुष	१९,९६९	१९,२९१	३०६	९४	८४	११	७५	४१	२९	३८
महिला	२३,४०४	२२,८८४	१९७	८६	७८	८	७४	३५	१२	३०
संस्थागत										
दुबै	७३७	७२३	२	१२	०	०	०	०	०	०
पुरुष	७६	७०६	२	८	०	०	०	०	०	०
महिला	२१	१७	०	४	०	०	०	०	०	०
प्युठान										
दुबै	२२८,१०२	२२२,१७२	२,४७४	६७६	१,०६३	६९	६२५	४३१	१८३	४०९
पुरुष	१००,०५३	९६,९३९	१,३६३	३१३	५३२	३७	३३८	२२९	९५	२०७
महिला	१२८,०४९	१२५,२३३	१,१११	३६३	५३१	३२	२८७	२०२	८८	२०२
ऐरावती गाउँपालिका										
दुबै	२२,३९२	२१,८८३	१६७	९४	१०१	०	४६	३८	८	५५
पुरुष	९,६६५	९,३८८	१०३	५५	४८	०	२५	१५	५	२६
महिला	१२,७२७	१२,४९५	६४	३९	५३	०	२१	२३	३	२९
गौमुखी गाउँपालिका										
दुबै	२५,४२१	२४,७५७	२६९	६९	१३०	९	७१	३६	२४	५६
पुरुष	११,३९५	११,०४२	१४५	२७	६३	५	४६	१८	१४	३५
महिला	१४,०२६	१३,७१५	१२४	४२	६७	४	२५	१८	१०	२१
झिमरुक गाउँपालिका										
दुबै	२७,९३१	२७,१६८	३६१	८०	१२७	४	८१	६३	२९	१८
पुरुष	१२,११७	११,७११	१९९	४०	६९	१	४०	२९	१७	११
महिला	१५,८१४	१५,४५७	१६२	४०	५८	३	४१	३४	१२	७
मल्लरानी गाउँपालिका										

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
दुबै	१७,६८६	१७,०८२	२४३	७४	१०४	९	६३	४७	२१	४३
पुरुष	७,५४४	७,२३६	१३५	४३	४२	५	३१	२६	१०	१६
महिला	१०,१४२	९,८४६	१०८	३१	६२	४	३२	२१	११	२७
मान्डवी गाउँपालिका										
दुबै	१५,०५८	१४,७३३	१११	४१	८३	८	३८	२९	७	८
पुरुष	६,५७७	६,४१८	६३	१९	३७	२	१८	१७	१	२
महिला	८,४८१	८,३१५	४८	२२	४६	६	२०	१२	६	६
नौबहिनी गाउँपालिका										
दुबै	३०,२९२	२९,३०६	४५२	१०७	१८२	१४	९१	५८	२६	५६
पुरुष	१३,६२०	१३,०९०	२४८	४८	९८	९	४८	३७	१३	२९
महिला	१६,६७२	१६,२१६	२०४	५९	८४	५	४३	२१	१३	२७
प्युठान नगरपालिका										
दुबै	३८,४४९	३७,४४३	४७९	७०	१४९	१०	१२२	८२	३४	६०
पुरुष	१६,८१३	१६,२७९	२५६	२४	७८	६	६८	५०	२०	३२
महिला	२१,६३६	२१,१६४	२२३	४६	७१	४	५४	३२	१४	२८
सरुमारानी गाउँपालिका										
दुबै	१८,६२७	१८,२०८	१४३	५५	८४	६	४२	४२	८	३९
पुरुष	८,३०९	८,०९६	८०	२३	३७	४	२४	२२	४	१९
महिला	१०,३१८	१०,११२	६३	३२	४७	२	१८	२०	४	२०
स्वर्गद्वारी नगरपालिका										
दुबै	३०,९४०	३०,२९३	२४६	८५	१०२	९	७०	३५	२६	७४
पुरुष	१२,७८५	१२,४५७	१३१	३३	५९	५	३७	१५	११	३७
महिला	१८,१५५	१७,८३६	११५	५२	४३	४	३३	२०	१५	३७
संस्थागत										
दुबै	१,३०६	१,२९९	३	१	१	०	१	१	०	०
पुरुष	१,२२८	१,२२२	३	१	१	०	१	०	०	०
महिला	७८	७७	०	०	०	०	०	१	०	०
रोल्पा										
दुबै	२२४,५०६	२१७,०४८	२,७७३	१,३२९	१,५४१	१२२	६५८	२५२	१८४	५९९
पुरुष	१०३,१००	९९,२१७	१,५६३	६०४	७७८	४७	३५४	१२३	१०२	३१२
महिला	१२१,४०६	११७,८३१	१,२१०	७२५	७६३	७५	३०४	१२९	८२	२८७
दुईखोली गाउँपालिका										
दुबै	२०,७७८	२०,०९८	२७३	१०९	१३९	१०	५६	३४	१३	४६
पुरुष	९,२७९	८,९२८	१५५	४१	७१	२	३१	१२	८	३१
महिला	११,४९९	११,१७०	११८	६८	६८	८	२५	२२	५	१५

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
लुङ्ग्री गाउँपालिका										
दुबै	२३,६३१	२२,९४३	२३३	११४	१४६	१५	६१	३९	२७	५३
पुरुष	१०,५०४	१०,१५४	१३०	५४	७७	४	२६	२०	१३	२६
महिला	१३,१२७	१२,७८९	१०३	६०	६९	११	३५	१९	१४	२७
माडी गाउँपालिका										
दुबै	१७,९८६	१७,२८५	२५०	१३९	१५५	५	५३	२१	२१	५७
पुरुष	८,१९१	७,८३१	१४५	४८	७२	२	३७	११	१३	३२
महिला	९,७९५	९,४५४	१०५	९१	८३	३	१६	१०	८	२५
रोल्पा नगरपालिका										
दुबै	३२,७५९	३१,६८६	४११	१६७	२३५	१२	१०२	३३	१७	९६
पुरुष	१४,७४४	१४,१९०	२३९	७८	१११	६	५०	१७	१०	४३
महिला	१८,०१५	१७,४९६	१७२	८९	१२४	६	५२	१६	७	५३
रुम्टीगढी गाउँपालिका										
दुबै	२७,९२९	२७,०५१	३०३	१३६	१९७	९	९७	३२	२३	८१
पुरुष	१२,४५३	११,९८४	१७३	७३	९२	६	५२	१८	१२	४३
महिला	१५,४७६	१५,०६७	१३०	६३	१०५	३	४५	१४	११	३८
सुवर्णवती गाउँपालिका										
दुबै	२८,२१३	२७,३६७	३३५	१५३	१२१	२१	९४	२८	३०	६४
पुरुष	१२,७१५	१२,२८५	१७३	७२	६२	६	५१	१४	१६	३६
महिला	१५,४९८	१५,०८२	१६२	८१	५९	१५	४३	१४	१४	२८
सुकिधारा गाउँपालिका										
दुबै	२०,००९	१९,४४१	२०६	११२	८८	२१	५९	१८	१८	४६
पुरुष	९,२१७	८,९३८	९९	५०	४३	९	३६	५	१०	२७
महिला	१०,७९२	१०,५०३	१०७	६२	४५	१२	२३	१३	८	१९
सुनछहरी गाउँपालिका										
दुबै	१६,०३४	१५,६३९	१४३	८०	७५	२	४०	१५	९	३१
पुरुष	७,४३४	७,२१३	८६	३९	४९	१	२२	८	४	१२
महिला	८,६००	८,४२६	५७	४१	२६	१	१८	७	५	१९
थवाड गाउँपालिका										
दुबै	१०,८८१	१०,३३७	१९९	१२४	१२७	१२	३४	४	९	३५
पुरुष	५,०३५	४,७६०	१११	५६	६५	८	१३	१	६	१५
महिला	५,८४६	५,५७७	८८	६८	६२	४	२१	३	३	२०
त्रिवेणी गाउँपालिका										
दुबै	२२,९५७	२१,९४७	३७६	१८३	२५६	१४	६१	२२	१७	८१
पुरुष	१०,७२९	१०,१९६	२११	८५	१३५	२	३५	१५	१०	४०

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
महिला	१२,२२८	११,७५१	१६५	९८	१२१	१२	२६	७	७	४१
संस्थागत										
दुबै	३,३२९	३,२५४	४४	१२	२	१	१	६	०	९
पुरुष	२,७९९	२,७३८	४१	८	१	१	१	२	०	७
महिला	५३०	५१६	३	४	१	०	०	४	०	२
रुकुम										
दुबै	५३,१८४	५१,०२०	७२६	४२१	५४८	२८	१९८	५४	२५	१६४
पुरुष	२४,९८०	२३,८३८	४३४	२०३	२५६	११	१११	३४	१२	८१
महिला	२८,२०४	२७,१८२	२९२	२१८	२९२	१७	८७	२०	१३	८३
भुमे गाउँपालिका										
दुबै	१८,५८९	१७,६७१	२९८	१९३	२४०	११	७०	१७	११	७८
पुरुष	८,४४३	७,९८०	१७२	९१	९७	४	४२	९	४	४४
महिला	१०,१४६	९,६९१	१२६	१०२	१४३	७	२८	८	७	३४
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका										
दुबै	१७,९३२	१७,२३८	१९८	१२६	२०३	१३	९४	१५	१०	३५
पुरुष	८,५१२	८,१३९	१२५	६८	१०२	६	४३	९	६	१४
महिला	९,४२०	९,०९९	७३	५८	१०१	७	५१	६	४	२१
सिस्ने गाउँपालिका										
दुबै	१६,४९७	१५,९४७	२२९	१०१	१०५	४	३४	२२	४	५१
पुरुष	७,८९०	७,५८५	१३६	४४	५७	१	२६	१६	२	२३
महिला	८,६०७	८,३६२	९३	५७	४८	३	८	६	२	२८
संस्थागत										
दुबै	१६६	१६४	१	१	०	०	०	०	०	०
पुरुष	१३५	१३४	१	०	०	०	०	०	०	०
महिला	३१	३०	०	१	०	०	०	०	०	०
दांड										
दुबै	५५२,५८३	५३९,७०२	४,२२९	२,५१३	२,२३६	६९६	१,३२८	६०१	२८४	९९४
पुरुष	२६१,०५९	२५४,१९९	२,३९८	१,२७१	१,०८२	३४२	७४४	३२६	१७९	५१८
महिला	२९१,५२४	२८५,५०३	१,८३१	१,२४२	१,१५४	३५४	५८४	२७५	१०५	४७६
बबई गाउँपालिका										
दुबै	२७,४६९	२६,५५६	३५२	२०४	१६५	१०	६७	४४	६	६५
पुरुष	१२,५२९	१२,०५९	१९३	९९	७१	६	३६	२६	४	३५
महिला	१४,९४०	१४,४९७	१५९	१०५	९४	४	३१	१८	२	३०
बंगलाचुली गाउँपालिका										
दुबै	२४,२४५	२३,३८०	२८५	१२९	१७५	२६	९६	४८	२३	८३

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता
पुरुष	१०,८७९	१०,४६२	१४७	५३	७२	९	६०	२३	१०	४३
महिला	१३,३६६	१२,९१८	१३८	७६	१०३	१७	३६	२५	१३	४०
दंगीशरण गाउँपालिका										
दुबै	२१,४८४	२०,९३८	१७७	१२४	९९	१५	४५	२३	८	५५
पुरुष	९,९८३	९,६९१	१०२	७५	४१	४	२१	१४	६	२९
महिला	११,५०१	११,२४७	७५	४९	५८	११	२४	९	२	२६
गढवा गाउँपालिका										
दुबै	३८,५९२	३७,६१२	२६८	२१८	१९७	१८	१०१	६७	१७	९४
पुरुष	१८,४८९	१७,९६९	१५४	१००	९७	८	६०	३६	१४	५१
महिला	२०,१०३	१९,६४३	११४	११८	१००	१०	४१	३१	३	४३
घोराही उपमहानगरपालिका										
दुबै	१५६,१६४	१५२,१३१	१,२४१	७३९	६६४	५१३	३८८	१५८	८६	२४४
पुरुष	७२,३२९	७०,१८७	६९६	३८०	३३३	२५३	२२१	८७	५३	११९
महिला	८३,८३५	८१,९४४	५४५	३५९	३३१	२६०	१६७	७१	३३	१२५
लमही नगरपालिका										
दुबै	४७,६५५	४६,६५८	३६०	२२२	१७१	२४	७६	४६	२८	७०
पुरुष	२२,८९८	२२,३५८	२०१	११६	८८	१४	४९	२१	११	४०
महिला	२४,७५७	२४,३००	१५९	१०६	८३	१०	२७	२५	१७	३०
राजपुर गाउँपालिका										
दुबै	२५,०३७	२४,३६०	२२०	११४	१०३	१०	१०२	२९	१९	८०
पुरुष	१२,२५१	११,८६९	१४०	६२	५२	८	५२	१५	१४	३९
महिला	१२,७८६	१२,४९१	८०	५२	५१	२	५०	१४	५	४१
राप्ती गाउँपालिका										
दुबै	४०,७६४	४०,१२७	२५०	१०८	९०	११	७९	३८	१७	४४
पुरुष	१९,४६३	१९,१०४	१५१	६५	४३	७	४०	१९	१२	२२
महिला	२१,३०१	२१,०२३	९९	४३	४७	४	३९	१९	५	२२
शान्तिनगर गाउँपालिका										
दुबै	२५,२०३	२४,४७५	२४३	१३९	१३८	१८	७७	२७	१५	७१
पुरुष	११,५९५	११,२०३	१३७	७२	६४	८	४३	१६	११	४१
महिला	१३,६०८	१३,२७२	१०६	६७	७४	१०	३४	११	४	३०
तुलसीपुर उपमहानगरपालिका										
दुबै	१४१,५२८	१३९,०९१	७८८	५०६	४२८	५१	२९६	११७	६५	१८६
पुरुष	६६,६७५	६५,३८४	४३९	२४३	२१६	२५	१६१	६६	४४	९७
महिला	७४,८५३	७३,७०७	३४९	२६३	२१२	२६	१३५	५१	२१	८९
संस्थागत										

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या							
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता
दुबै	४,४४२	४,३७४	४५	१०	६	०	१	४	०	२
पुरुष	३,९६८	३,९१३	३८	६	५	०	१	३	०	२
महिला	४७४	४६१	७	४	१	०	०	१	०	०
बाके										
दुबै	४९१,३१३	४८३,८४५	२,६०६	१,३९१	१,२६०	१२२	६९१	५२३	३६४	५११
पुरुष	२४४,२५५	२४०,०२९	१,५८७	७४५	६४५	६६	३९५	२९७	२१०	२८१
महिला	२४७,०५८	२४३,८१६	१,०१९	६४६	६१५	५६	२९६	२२६	१५४	२३०
बेजनाथ गाउँपालिका										
दुबै	५४,४१८	५२,८८८	५७७	२६१	३०३	२०	१२२	७८	६४	१०५
पुरुष	२५,३७२	२४,५६७	३२०	१२१	१५७	१०	७१	४३	३१	५२
महिला	२९,०४६	२८,३२१	२५७	१४०	१४६	१०	५१	३५	३३	५३
डुडुवा गाउँपालिका										
दुबै	३७,४६०	३६,९३०	१३८	१३९	८९	६	५२	३७	३१	३८
पुरुष	१९,२७७	१८,९७९	८५	७१	५२	४	२४	२४	१९	१९
महिला	१८,१८३	१७,९५१	५३	६८	३७	२	२८	१३	१२	१९
जानकी गाउँपालिका										
दुबै	३७,८३९	३७,३३७	१८२	९३	५१	९	४४	४२	४३	३८
पुरुष	१९,४३३	१९,१२४	१२३	५३	२९	६	१९	२५	२९	२५
महिला	१८,४०६	१८,२१३	५९	४०	२२	३	२५	१७	१४	१३
खजुरा गाउँपालिका										
दुबै	५०,९६१	५०,०४८	३२३	१५८	१६६	११	७३	६९	४७	६६
पुरुष	२३,५०४	२३,०१७	१८४	८१	७६	५	४६	३१	२६	३८
महिला	२७,४५७	२७,०३१	१३९	७७	९०	६	२७	३८	२१	२८
कोहलपुर नगरपालिका										
दुबै	७०,६४७	६९,५७९	३५८	१९२	२०६	२९	१२१	५५	४२	६५
पुरुष	३४,११२	३३,५२०	२०१	११२	९९	१६	७३	३३	२३	३५
महिला	३६,५३५	३६,०५९	१५७	८०	१०७	१३	४८	२२	१९	३०
नरैनापुर गाउँपालिका										
दुबै	३४,९४२	३४,४४५	१८८	९५	६०	१९	५०	३९	१७	२९
पुरुष	१७,९७८	१७,६७२	१२९	५१	३१	११	३१	२३	१२	१८
महिला	१६,९६४	१६,७७३	५९	४४	२९	८	१९	१६	५	११
नेपालगंज उपमहानगरपालिका										
दुबै	१३८,९५१	१३७,६९९	४५३	१७७	१६३	१४	१२०	१४९	७९	९७
पुरुष	७०,८७७	७०,११९	३००	९५	९२	७	७८	८४	४५	५७
महिला	६८,०७४	६७,५८०	१५३	८२	७१	७	४२	६५	३४	४०

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या								
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौधिक अपाङ्गता	धेरै प्रकारको अपाङ्गता	
राप्ति सोनारी गाउँपालिका											
दुबै	५९,९४६	५८,८५१	३७८	२२७	२०४	१३	१०८	५२	४१	७२	
पुरुष	२८,६१७	२७,९९७	२३६	१३१	१०२	६	५२	३२	२५	३६	
महिला	३१,३२९	३०,८५४	१४२	९६	१०२	७	५६	२०	१६	३६	
संस्थागत											
दुबै	६,१४९	६,०६८	९	४९	१८	१	१	२	०	१	
पुरुष	५,०८५	५,०३४	९	३०	७	१	१	२	०	१	
महिला	१,०६४	१,०३४	०	१९	११	०	०	०	०	०	
बर्दिया											
दुबै	४२६,५७८	४१८,३७९	२,६९८	१,८७१	१,३३७	१७४	८३९	५०४	२२४	५५०	
पुरुष	२०५,०८०	२००,७०३	१,५६४	८८८	६७८	८८	४६८	२७९	१२३	२८९	
महिला	२२१,४९८	२१७,६७६	१,१३४	९८३	६५९	८६	३७१	२२५	१०१	२६१	
बढैयाताल गाउँपालिका											
दुबै	४७,८६८	४६,९३७	२९७	२०२	१५६	१५	१०४	५४	४०	६३	
पुरुष	२२,२९६	२१,७८८	१७०	९४	८०	९	६२	३६	२५	३२	
महिला	२५,५७२	२५,१४९	१२७	१०८	७६	६	४२	१८	१५	३१	
वाँसगढी नगरपालिका											
दुबै	५५,८७५	५४,८३०	३५५	१९६	१५८	३९	११०	८०	३३	७४	
पुरुष	२६,३०२	२५,७३५	२०६	९९	८२	२०	६९	४४	२०	२७	
महिला	२९,५७३	२९,०९५	१४९	९७	७६	१९	४१	३६	१३	४७	
बारबर्दिया नगरपालिका											
दुबै	६८,०१२	६६,३६८	५२८	४३६	२६६	३९	१५५	८०	४१	९९	
पुरुष	३२,६७३	३१,७९८	३०८	२०९	१२९	१७	९५	४२	१८	५७	
महिला	३५,३३९	३४,५७०	२२०	२२७	१३७	२२	६०	३८	२३	४२	
गोरुवा गाउँपालिका											
दुबै	३४,८७१	३४,२६६	१८३	१३६	१०८	७	७३	३०	१३	५५	
पुरुष	१६,४३४	१६,११७	१०४	६२	५५	३	४३	१४	७	२९	
महिला	१८,४३७	१८,१४९	७९	७४	५३	४	३०	१६	६	२६	
गुलरिया नगरपालिका											
दुबै	६६,६७९	६५,५८३	३८६	२८४	१४८	३०	९९	७५	३०	४४	
पुरुष	३३,४२७	३२,८१५	२२७	१५१	८१	१५	५३	४२	१९	२४	
महिला	३३,२५२	३२,७६८	१५९	१३३	६७	१५	४६	३३	११	२०	
मधुवन नगरपालिका											
दुबै	४६,४३७	४५,३९०	३०८	२७८	१७८	१५	१०५	६६	२३	७४	
पुरुष	२१,५०३	२१,०१२	१८०	१०८	८४	८	४०	२८	९	३४	

विवरण	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग नभएको जनसंख्या	अपाङ्गताभएको जनसंख्या								
			शारीरिक अपाङ्गता	अन्धा/कमदेखे	कान सम्बन्धित अपाङ्गता	बहिरो-अन्धो अपाङ्गता	भाषा सम्बन्धित अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौधिक अपाङ्गता	घेरै प्रकारको अपाङ्गता	
महिला	२४,९३४	२४,३७८	१२८	१७०	९४	७	६५	३८	१४	४०	
राजापुर नगरपालिका											
दुबै	५९,५५३	५८,८०२	२४६	१५२	११२	१५	८२	६०	२१	६३	
पुरुष	२८,९२१	२८,५१०	१४१	७२	६१	९	४१	३८	१०	३९	
महिला	३०,६३२	३०,२९२	१०५	८०	५१	६	४१	२२	११	२४	
ठाकुरबाबा नगरपालिका											
दुबै	४४,३१६	४३,२८२	३९२	१८६	१८१	१४	१११	५८	१४	७८	
पुरुष	२०,७६४	२०,१९४	२२७	९२	८८	७	६५	३५	९	४७	
महिला	२३,५५२	२३,०८८	१६५	९४	९३	७	४६	२३	५	३१	
संस्थागत											
दुबै	२,९६५	२,९२१	३	१	३०	०	०	१	९	०	
पुरुष	२,७६०	२,७३४	१	१	१८	०	०	०	६	०	
महिला	२०५	१८७	२	०	१२	०	०	१	३	०	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची २.७
अनुपस्थित जनसंख्या

	जम्मा परिवार	अनुपस्थित परिवार	अनुपस्थित जनसंख्या			
			जम्मा	पुरुष	महिला	उल्लेखन भएको
प्रदेश न.५	८८४,७५७	२८५,४८७	४१०,७५१	३६७,१५७	४३,५९०	४
नवलपरासी	६१,८४५	१९,८०१	२६,३८२	२३,८४४	२,५३८	०
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	५,६९९	७,९१८	६,८६८	१,०५०	०
पाल्ही नन्दन गाउँपालिका	५,८८१	१,६४६	२,११९	२,०४०	७९	०
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	१,३५६	१,६८४	१,६०८	७६	०
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	२,३९०	२,९३२	२,७६५	१६७	०
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	१,६३२	२,०५६	१,९७९	७७	०
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	५,२३१	७,१२५	६,२३९	८८६	०
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	१,८४७	२,५४८	२,३४५	२०३	०
रूपन्देही	१६३,८३५	४६,५६२	६२,९०४	५५,७८५	७,११९	०
बुटवल उपमहानगरपालिका	३४,०९७	८,८३९	१२,०९०	१०,०३२	२,०५८	०
देवदह नगरपालिका	११,४१०	४,७०५	६,०८६	५,४४३	६४३	०
गैडहवा गाउँपालिका	७,२८५	१,६९८	२,१८३	२,०९३	९०	०
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	३,३९५	४,८२९	४,२२१	६०८	०
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	७०५	८८९	८६८	२१	०
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	३,०२१	४,२१५	४,१०३	११२	०
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	३७४	४७६	४६०	१६	०
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	१,३४०	१,६८८	१,६५०	३८	०
ओमसतिया गाउँपालिका	५,७८७	१,४८५	१,९३८	१,७८३	१५५	०
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	१,२९१	१,५८७	१,५५७	३०	०
सैनामैना नगरपालिका	१२,३९२	५,०६९	६,९५५	६,१३०	८२५	०
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	७६६	१,०११	९९३	१८	०
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	२,४७८	३,६६५	२,९४९	७१६	०
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	१,९४७	२,५३१	२,३२३	२०८	०
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	१,७६०	२,२२४	२,०८९	१३५	०
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	७,६८९	१०,५३७	९,०९१	१,४४६	०
कपिलवस्तु	९१,२६४	२०,९७४	२९,७९२	२७,११०	२,६८०	२
बाणगंगा नगरपालिका	१५,९६५	५,६३५	७,७८२	६,९०५	८७७	०
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	९०८	१,४२१	१,२३२	१८९	०

	जम्मा परिवार	अनुपस्थित परिवार	अनुपस्थित जनसंख्या			
			जम्मा	पुरुष	महिला	उल्लेखन भएको
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	३,२२०	४,३७०	३,९२०	४४९	१
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	२,७८२	३,९२५	३,६४१	२८४	०
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	७६८	१,३१५	१,१४२	१७२	१
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	१,१७८	१,७३८	१,५९५	१४३	०
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	१,६७७	२,४९२	२,३७३	११९	०
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	२,२२४	३,१३०	२,७९६	३३४	०
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,३४६	१,५७१	२,१२७	२,०६९	५८	०
यशोधरा गाउँपालिका	५,४१३	१,०११	१,४९२	१,४३७	५५	०
गुल्मी	६४,८८७	३५,१३१	५८,५६१	५१,२२२	७,३३९	०
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	२,९९८	४,६३९	४,१९६	४४३	०
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	३,२७२	५,४७३	४,८२३	६५०	०
धुकोट गाउँपालिका	५,३०७	२,७९८	४,७३४	४,०४७	६८७	०
गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५,२६६	३,२७९	५,५१६	४,८५७	६५९	०
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	२,५४८	४,५५८	३,८१७	७४१	०
काली गण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	२,२४७	३,५१५	३,१९३	३२२	०
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	२,२९८	३,३८९	३,०४१	३४८	०
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	२,४५७	४,५१७	३,७४८	७६९	०
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	४,२०७	७,५८१	६,५४०	१,०४१	०
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	३,५००	५,४४७	४,८६२	५८५	०
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	२,५०७	४,१४८	३,६३८	५१०	०
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	३,०२०	५,०४४	४,४६०	५८४	०
पाल्पा	५९,२६०	२७,०१०	३९,५०४	३५,७८७	३,७१७	०
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	२,७३८	३,९७९	३,६७३	३०६	०
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	२,३७३	३,३६४	३,१०४	२६०	०
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	१,९३८	२,९५१	२,६५३	२९८	०
पूर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	२,४९४	३,९०४	३,५४८	३५६	०
रेनादेवी गाउँपालिका	६,००९	२,७६६	४,३१७	३,८०६	५११	०
रम्भा गाउँपालिका	४,६२६	२,५८८	४,०३६	३,६३०	४०६	०
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	३,९८४	५,५८४	५,१९०	३९४	०
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	२,१३७	३,२६५	२,८८९	३७६	०
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	४,६४५	६,२१८	५,६०२	६१६	०
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	१,३४७	१,८८६	१,६९२	१९४	०
अर्घाखाँची	४६,८२६	२५,२६६	३९,९२९	३५,४५५	४,४७४	०

	जम्मा परिवार	अनुपस्थित परिवार	अनुपस्थित जनसंख्या			
			जम्मा	पुरुष	महिला	उल्लेखन भएको
भुमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	४,८५८	७,९७६	७,०५२	९२४	०
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	३,७६६	६,१०६	५,४७२	६३४	०
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	३,८६४	५,७९७	५,२७९	५१८	०
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	३,५०८	६,२७९	५,३०५	९७४	०
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	४,८६३	७,२६४	६,५३८	७२६	०
शितगंगा नगरपालिका	९,२०१	४,४०७	६,५०७	५,८०९	६९८	०
प्युठान	४७,७१६	२४,१२४	३६,८५८	३३,०६७	३,७९१	०
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	२,५०७	३,८९६	३,४९८	३९८	०
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	२,१९२	३,३५१	२,९७९	३७२	०
झिमरुक गाउँपालिका	५,८६८	३,१२७	४,५७०	४,२१४	३५६	०
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	२,०४८	३,४२७	२,९६५	४६२	०
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	१,४८९	२,२०८	२,०५३	१५५	०
नौबहिनी गाउँपालिका	५,८०९	२,६५६	३,७७१	३,४७५	२९६	०
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	४,१२१	६,३७५	५,६०७	७६८	०
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	१,७७२	२,७५६	२,५००	२५६	०
स्वर्गद्वारी नगरपालिका	६,९६८	४,२१२	६,५०४	५,७७६	७२८	०
रोल्पा	४३,७३५	१७,०४७	२३,५९७	२१,४८५	२,११२	०
दुईखोली गाउँपालिका	४,०१८	२,०१४	३,०२३	२,६२०	४०३	०
लुंग्री गाउँपालिका	४,४०२	२,२२३	३,२४६	२,९८१	२६५	०
माडी गाउँपालिका	३,६५८	१,३८६	१,७८३	१,६३५	१४८	०
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	२,५१०	३,१३९	२,९७१	१६८	०
रुम्टिगढी गाउँपालिका	५,६८४	२,२२६	२,७९५	२,६९७	९८	०
सुवर्णावती गाउँपालिका	५,६५७	२,४३०	३,५७७	३,२०४	३७३	०
सुकीदह गाउँपालिका	३,४५५	१,३५९	१,९८३	१,७८९	१९४	०
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	८१६	१,२१९	१,०४७	१७२	०
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	६८५	८९९	८३३	६६	०
त्रिवेणी गाउँपालिका	४,५४०	१,३९८	१,९३३	१,७०८	२२५	०
रुकुम	११,२०२	३,०७३	३,६६१	३,४६५	१९६	०
भुमे गाउँपालिका	३,८३५	१,४३२	१,७५४	१,६४५	१०९	०
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका	३,८६१	७७४	८६१	८३४	२७	०
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	८६७	१,०४६	९८६	६०	०
दाङ	११६,३४७	३२,६८६	४३,१६०	३९,३२८	३,८३०	२

	जम्मा परिवार	अनुपस्थित परिवार	अनुपस्थित जनसंख्या			
			जम्मा	पुरुष	महिला	उल्लेखन भएको
बबई गाउँपालिका	५,९४५	२,३७८	३,९०७	२,८०२	३०४	१
बंगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	२,९८७	३,२८३	३,०५६	२२७	०
दंगीशरण गाउँपालिका	४,४५५	१,९४३	१,४८८	१,३३३	१५५	०
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	१,८४१	२,७९६	२,४२२	३७४	०
घोराही उपमहानगरेपालिका	३५,४१९	१०,६७७	१३,६९८	१२,७८२	९१५	१
लमही नगरपालिका	९,४३२	१,६०७	२,९०९	१,८७६	२३३	०
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	९९८	१,३६४	१,२४१	१२३	०
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	१,७४३	२,२८६	२,०६०	२२६	०
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	१,८७१	२,५७९	२,२७७	३०२	०
तुल्सीपुर उपमहानगर	३१,२४३	८,२४१	१०,४५०	९,४७९	९७१	०
बाँके	९४,६९३	१५,८४७	२१,३५९	१८,८९०	२,४६९	०
बैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	२,८७८	४,०५३	३,५०४	५४९	०
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	५०१	६४८	५८४	६४	०
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	४४९	५२३	४९९	२४	०
खजुरा गाउँपालिका	१०,२८८	३,९१३	५,२७१	४,८२५	४४६	०
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	२,७३५	३,५४४	३,०४८	४९६	०
नरैनापुर गाउँपालिका	५,९०८	६३४	८०६	७७७	२९	०
नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२७,८९२	१,९५७	२,५४७	२,१९५	३५२	०
रासिसोनारी गाउँपालिका	१०,७४२	२,७८०	३,९६७	३,४५८	५०९	०
बर्दिया	८३,१४७	१७,९६६	२५,०४४	२१,७१९	३,३२५	०
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	३,९४६	४,२८९	३,७८१	५०८	०
बांसगढी नगरपालिका	११,२१०	२,८५४	३,८३४	३,२५०	५८४	०
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	२,३६०	३,२४२	२,८५७	३८५	०
गोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	१,३८८	२,०४४	१,७७५	२६९	०
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	१,६९८	२,३१०	२,००५	३०५	०
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	३,१०३	४,३९९	३,७६७	६३२	०
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	१,६२३	२,५३०	२,१५५	३७५	०
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	१,७९४	२,३९६	२,१२९	२६७	०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ३.१

घरको स्वामित्वको स्थिति

विवरण	जम्मा	घरको स्वामित्व				प्रतिशत			
		आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य	आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य
प्रदेश नं. ५	८८४,७५७	८०२,४०८	७०,९७२	४,०६०	७,३१७	९०.७	८.०	०.५	०.८
नवलपरासी	६१,८४५	५८,४६१	२,८४२	१९१	३५१	९४.५	४.६	०.३	०.६
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	१२,३२९	९४८	३१	१०७	९१.९	७.१	०.२	०.८
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	५,७९१	६२	१०	१८	९८.५	१.१	०.२	०.३
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	७,२८७	५३	२५	२१	९८.७	०.७	०.३	०.३
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	९,५८७	५६९	७४	५२	९३.२	५.५	०.७	०.५
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	६,४८७	९७	३	४६	९७.८	१.५	०.०	०.७
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	१०,८०२	१,०७२	४६	९८	८९.९	८.९	०.४	०.८
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	६,१७८	४१	२	९	९९.२	०.७	०.०	०.१
रुपन्देही	१६३,८३५	१३७,११६	२४,१७२	१,२१९	१,३२८	८३.७	१४.८	०.७	०.८
बुटवल उपमहानगरपालिका	३४,०९७	२०,१३०	१३,०७५	५५७	३३५	५९.०	३८.३	१.६	१.०
देवदह नगरपालिका	११,४१०	१०,४२३	८४२	२३	१२२	९१.३	७.४	०.२	१.१
गौडहवा गाउँपालिका	७,२८५	७,२११	४४	६	२४	९९.०	०.६	०.१	०.३
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	६,७९०	२५६	५	३३	९५.८	३.६	०.१	०.५
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	५,५७४	१२	०	७	९९.७	०.२	०.०	०.१
लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	९,७८१	१३५	१९	११	९८.३	१.४	०.२	०.१
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	५,२५२	७	२	२	९९.८	०.१	०.०	०.०
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	६,६४०	१४९	३	१८	९७.५	२.२	०.०	०.३
ओमसतिया गाउँपालिका	५,७८७	५,२४४	४२२	८६	३५	९०.६	७.३	१.५	०.६
रोहिनि गाउँपालिका	५,६५७	५,६०६	३३	२	१६	९९.१	०.६	०.०	०.३
सैनामैना नगरपालिका	१२,३९२	११,१०२	१,१८५	११	९४	८९.६	९.६	०.१	०.८
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	५,१११	८	१	०	९९.८	०.२	०.०	०.०
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	८,५९६	३,५११	३०९	८१	६८.८	२८.१	२.५	०.६
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	६,४७५	१९६	९	११२	९५.३	२.९	०.१	१.६
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	५,८०९	३००	८	२८	९४.५	४.९	०.१	०.५
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	१७,३७२	३,९९७	१७८	४१०	७९.१	१८.२	०.८	१.९
कपिलवस्तु	९१,२६४	८७,४६२	३,१९९	१७९	४२४	९५.८	३.५	०.२	०.५
बाणगंगा नगरपालिका	१५,९६५	१४,८८८	९६०	२५	९२	९३.३	६.०	०.२	०.६

विवरण	जम्मा	घरको स्वामित्व				प्रतिशत			
		आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य	आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	५,६२३	३०	२	१५	९९.२	०.५	०.०	०.३
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	१०,९१९	५०२	१८	८२	९४.८	४.४	०.२	०.७
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	११,२४९	६८१	८१	८३	९३.०	५.६	०.७	०.७
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	८,१६५	३१५	७	३४	९५.८	३.७	०.१	०.४
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	७,९२६	४०	३	८	९९.४	०.५	०.०	०.१
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	६,४२२	७७	१	७	९८.७	१.२	०.०	०.१
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	१०,६०६	५४४	३७	६३	९४.३	४.८	०.३	०.६
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,३४६	६,२८३	२९	३	३१	९९.०	०.५	०.०	०.५
यशोधरा गाउँपालिका	५,४१३	५,३८१	२१	२	९	९९.४	०.४	०.०	०.२
गुल्मी	६४,८८७	५८,९२४	४,९१२	२३२	८१९	९०.८	७.६	०.४	१.३
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	४,५७४	४३२	५	११०	८९.३	८.४	०.१	२.१
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	४,९८७	२५४	७	६७	९३.८	४.८	०.१	१.३
धुर्कोट गाउँपालिका	५,३०७	५,१८७	७८	३	३९	९७.७	१.५	०.१	०.७
गुल्मी दरवार गाउँपालिका	५,२६६	४,९९३	१९९	५	६९	९४.८	३.८	०.१	१.३
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	४,५७६	१०८	२	३०	९७.०	२.३	०.०	०.६
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,८६५	१७४	३	५६	९४.३	४.२	०.१	१.४
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	४,७१०	११२	२	३३	९७.०	२.३	०.०	०.७
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	४,३९३	१२०	२	३५	९६.५	२.६	०.०	०.८
सुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	६,५१३	४३१	१३	११८	९२.१	६.१	०.२	१.७
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	५,८४३	२,३३९	९४	७७	७०.०	२८.०	१.१	०.९
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	४,२९१	३१८	१७	७७	९१.२	६.८	०.४	१.६
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	४,९९२	३४७	७९	१०८	९०.३	६.३	१.४	२.०
पाल्पा	५९,२६०	५१,७०४	६,५१०	४००	६४६	८७.२	११.०	०.७	१.१
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	४,९९९	१७७	७	८७	९४.९	३.४	०.१	१.७
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	४,७६२	१९५	१४	९५	९४.०	३.८	०.३	१.९
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	३,७६९	११४	३	५	९६.९	२.९	०.१	०.१
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	३,९१३	१३०	४	३८	९५.८	३.२	०.१	०.९
रैनादेवी गाउँपालिका	६,००९	५,८५१	११७	८	३३	९७.४	१.९	०.१	०.५
रम्भा गाउँपालिका	४,६२६	४,४०१	१६८	८	४९	९५.१	३.६	०.२	१.१
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	७,२७०	७२५	१७	१२०	८९.४	८.९	०.२	१.५
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	४,४२१	१९५	३	२८	९५.१	४.२	०.१	०.६
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	८,५७२	४,५७६	३३१	१६७	६२.८	३३.५	२.४	१.२

विवरण	जम्मा	घरको स्वामित्व				प्रतिशत			
		आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य	आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	३,७४६	११३	५	२४	९६.३	२.९	०.१	०.६
अर्घाखाँची	४६,८२६	४३,८९५	२,५१२	१६०	२५९	९३.७	५.४	०.३	०.६
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	७,६३२	७१	४	२०	९८.८	०.९	०.१	०.३
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	६,१४०	१५८	५	३८	९६.८	२.५	०.१	०.६
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	६,६७५	१२०	५	२४	९७.८	१.८	०.१	०.४
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	५,९५९	१३८	५	५०	९६.९	२.२	०.१	०.८
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	८,६४३	१,७५३	११९	६६	८१.७	१६.६	१.१	०.६
शितगंगा नगरपालिका	९,२०१	८,८४६	२७२	२२	६१	९६.१	३.०	०.२	०.७
प्युठान	४७,७१६	४५,५३८	१,७०६	१८५	२८७	९५.४	३.६	०.४	०.६
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	४,५६९	४३	८	३०	९८.३	०.९	०.२	०.६
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	४,६३०	१२८	५	२२	९६.८	२.७	०.१	०.५
झिमरुक गाउँपालिका	५,८६८	५,७२०	१३२	५	११	९७.५	२.२	०.१	०.२
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	३,७५८	२९६	४१	२५	९१.२	७.२	१.०	०.६
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	२,९२८	८३	४१	१६	९५.४	२.७	१.३	०.५
नौबहिनी गाउँपालिका	५,८०९	५,६१८	१६४	६	२१	९६.७	२.८	०.१	०.४
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	८,२५२	५९४	५२	६६	९२.१	६.६	०.६	०.७
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	३,३४२	९६	७	३९	९५.९	२.८	०.२	१.१
स्वर्गद्वारी नगरपालिका	६,९६८	६,७२१	१७०	२०	५७	९६.५	२.४	०.३	०.८
रोल्पा	४३,७३५	४१,१८८	२,२०४	११८	२२५	९४.२	५.०	०.३	०.५
दुईखोली गाउँपालिका	४,०१८	३,८९३	८५	७	३३	९६.९	२.१	०.२	०.८
लुंग्री गाउँपालिका	४,४०२	४,३३४	४९	६	१३	९८.५	१.१	०.१	०.३
माडी गाउँपालिका	३,६५८	३,५२८	११७	४	९	९६.४	३.२	०.१	०.२
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	५,८९१	१,११९	६६	५७	८२.६	१५.७	०.९	०.८
रुम्टिगढी गाउँपालिका	५,६८४	५,४७३	१८५	३	२३	९६.३	३.३	०.१	०.४
सुवर्णावती गाउँपालिका	५,६५७	५,२९३	३३५	१३	१६	९३.६	५.९	०.२	०.३
सुकीदह गाउँपालिका	३,४५५	३,४०९	२८	४	१४	९८.७	०.८	०.१	०.४
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	२,९४०	६७	७	२	९७.५	२.२	०.२	०.१
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	२,०९३	५१	४	२४	९६.४	२.३	०.२	१.१
त्रिवेणी गाउँपालिका	४,५४०	४,३३४	१६८	४	३४	९५.५	३.७	०.१	०.७
रुकुम	११,२०२	१०,८५२	२०८	७	१३५	९६.९	१.९	०.१	१.२
भुमे गाउँपालिका	३,८३५	३,७३७	६४	१	३३	९७.४	१.७	०.०	०.९
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका	३,८६१	३,७२६	४२	४	८९	९६.५	१.१	०.१	२.३
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	३,३८९	१०२	२	१३	९६.७	२.९	०.१	०.४

विवरण	जम्मा	घरको स्वामित्व				प्रतिशत			
		आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य	आफ्नो	भाडा	संस्थागत	अन्य
दाङ	११६,३४७	१०३,७६२	१०,७२४	४१८	१,४४३	८९.२	९.२	०.४	१.२
बबई गाउँपालिका	५,९४५	५,७३८	१५९	१०	३८	९६.५	२.७	०.२	०.६
बंगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	४,५९१	८९	४	४६	९७.१	१.९	०.१	१.०
दंगीशरण गाउँपालिका	४,४५५	४,०३२	४१	०	३८२	९०.५	०.९	०.०	८.६
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	७,०७७	१०६	१३	७१	९७.४	१.५	०.२	१.०
घोराही उपमहानगपालिका	३५,४९९	२८,९५४	५,७१०	२५६	४९९	८१.७	१६.१	०.७	१.४
लमही नगरपालिका	९,४३२	८,६०४	७४५	२०	६३	९१.२	७.९	०.२	०.७
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	४,४९९	४३	३	८	९८.८	१.०	०.१	०.२
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	७,५९५	४३४	१०	१६	९४.३	५.४	०.१	०.२
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	५,१५४	६५	२	१०७	९६.७	१.२	०.०	२.०
तुलसीपुर उपमहानगर	३१,२४३	२७,५९८	३,३३२	१००	२१३	८८.३	१०.७	०.३	०.७
बाँके	९४,६९३	८३,४३०	९,९११	७१३	६३९	८८.१	१०.५	०.८	०.७
बैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	१०,७४१	२४१	१४	७०	९७.१	२.२	०.१	०.६
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	६,५३८	२९	८	१५	९९.२	०.४	०.१	०.२
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	६,३४५	२२८	५५	९६	९४.४	३.४	०.८	१.४
खजुरा गाउँपालिका	१०,२८८	१०,०१८	१६३	३	१०४	९७.४	१.६	०.०	१.०
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	१३,१२२	२,१६४	१२९	६८	८४.८	१४.०	०.८	०.४
नरैनापुर गाउँपालिका	५,९०८	५,८८२	१४	३	९	९९.६	०.२	०.१	०.२
नेपालगंज उप महानगरपालिका	२७,८९२	२०,३४९	६,८६१	४७६	२०६	७३.०	२४.६	१.७	०.७
रासिसोनारी गाउँपालिका	१०,७४२	१०,४३५	२११	२५	७१	९७.१	२.०	०.२	०.७
बर्दिया	८३,१४७	८०,०७६	२,०७२	२३८	७६१	९६.३	२.५	०.३	०.९
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	१०,०३०	१६१	१३	१२९	९७.१	१.६	०.१	१.२
बाँसगढी नगरपालिका	११,२१०	१०,७३६	३४१	१५	११८	९५.८	३.०	०.१	१.१
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	१३,०३०	१३३	४१	६४	९८.२	१.०	०.३	०.५
गोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	६,०८५	२५	९	१६	९९.२	०.४	०.१	०.३
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	१२,०९३	७७२	८६	११३	९२.६	५.९	०.७	०.९
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	९,२११	२४०	१९	९९	९६.३	२.५	०.२	१.०
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	१०,५३२	१८३	३१	१७०	९६.५	१.७	०.३	१.६
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	८,३५९	२१७	२४	५२	९६.६	२.५	०.३	०.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ३.२
घरको जगको प्रकार

	जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		इटा, कुशा र माटोको जोडाई	इटा, कुशा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इटा, कुशा र माटोको जोडाई	इटा, कुशा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
प्रदेश नं.५	८८४,७५७	४८३,०६७	१५४,९६६	६२,०९०	१४१,९६६	३४,३७०	७,२६७	५४.६	१७.६	७.०	१६.०	३.९	०.८
नवलपरासी	६१,८४५	११,४५९	२२,१७६	५,३७७	२०,७४९	१,५८३	४९१	१८.५	३५.९	८.७	३३.६	२.६	०.८
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	२,७४५	४,२७४	१,८८८	४,१६०	२६३	८५	२०.५	३१.९	१४.१	३१.०	२.०	०.६
पान्थीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	१,५६५	२,५६९	३५७	१,००२	३५०	३८	२६.६	४३.७	६.१	१७.०	६.०	०.६
प्रतापुर गाउँपालिका	७,३८६	८३५	१,९१०	२६३	४,२६०	४४	७४	११.३	२५.९	३.६	५.७	०.६	१.०
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	२,२७९	४,६३८	५९०	२,२८२	४१८	७५	२२.२	४५.१	५.७	२२.२	४.१	०.७
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	१,४१७	२,४१५	१७१	२,२७६	२८१	७३	२१.४	३६.४	२.६	३४.३	४.२	१.१
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	२,१६०	५,१७९	१,८७४	२,५३०	१६८	१०७	१८.०	४३.१	१५.६	२१.१	१.४	०.९
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	४५८	१,१९१	२३४	४,२४९	५९	३९	७.४	१९.१	३.८	६८.२	०.९	०.६
रूपन्देही	१६३,८३४	४४,७७२	६७,७५६	२४,५३७	१८,१५३	६,४९३	२,१२४	२७.३	४१.४	१५.०	११.१	४.०	१.३
बुटवल													
उपमहानगरपालिका	३४,०९७	५,०३५	१६,३१७	१०,४२२	१,३६२	२८४	६७७	१४.८	४७.९	३०.६	४.०	०.८	२.०
देवदह नगरपालिका	११,४१०	२,७४१	४,३८८	१,१७६	२,४१८	५७८	११९	२४.०	३८.४	१०.३	२१.२	५.१	१.०
गौडहवा गाउँपालिका	७,२८५	२,६४१	१,९३२	१६०	१,७२१	७६२	६९	३६.३	२६.५	२.२	२३.६	१०.५	०.६
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	९९१	१,४१३	८५३	३,७६२	३९	२६	१४.०	१९.९	१२.०	५३.१	०.६	०.४
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	३,३५८	१,५२७	२४	३१९	३१६	४९	६०.०	२७.३	०.४	५.७	५.६	०.६
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	५,६१०	२,९८६	१४९	३८७	६७६	१३८	५६.४	३०.०	१.५	३.९	६.८	१.४

जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
	इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
मन्वरी गाउँपालिका	५,२६३	१,२६४	२५	३६१	३०९	९०	६१.१	२४.०	०.५	६.९	५.९	१.७
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	३,३५२	१८५	४१८	४०१	५३	३५.३	४९.२	२.७	६.१	५.९	०.८
ओमसतिया गाउँपालिका	५,७८७	३,२९०	५०५	४१६	४९८	३३	१८.१	५६.९	८.७	७.२	८.६	०.६
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	३,८२५	११३	५०३	६९३	४५	२५.२	५०.९	२.०	८.९	१२.३	०.८
सैनामैना नगरपालिका	१२,३९२	३,१४१	३,८६८	२,८६५	१६०	३९	२५.३	१८.७	३१.२	२३.१	१.३	०.३
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	३,०३९	६५	२८५	२१९	७८	५९.४	२८.०	१.३	५.६	४.३	१.५
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	७,९५२	१,४२७	२,४३	१८८	२८१	१९.३	६३.६	११.४	१.९	१.५	२.२
सियारी गाउँपालिका	६,७६२	३,४५५	४७०	४५०	७७७	३०	२३.८	५०.८	६.९	६.६	११.४	०.४
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	१,९५०	५३३	७६७	१९९	३६	३१.७	४३.३	८.७	१२.५	३.२	०.६
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	४,१६०	४,५०४	१,८७६	३९४	३६१	१८.९	४८.३	२०.८	८.५	१.८	१.६
कपिलवस्तु	९१,२६४	४१,९५३	२०,२५२	१९,४७८	३,३७१	१,३७४	४६.०	२२.२	५.३	२१.३	३.७	१.५
बागमंगा नगरपालिका	१५,९६५	४,६७८	२,६७७	५,०९७	२२४	१४४	१९.७	२९.३	१६.८	३१.९	१.४	०.९
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	२,१२७	३४	२,०१४	३३८	५४	३७.१	१९.९	०.६	३५.५	६.०	१.०
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	४,५४६	१,८१९	३,३२४	३१८	८९	३९.५	१५.८	९.८	३१.५	२.८	०.८
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	६,४२२	३,१९२	१,५९४	४०१	१६५	५३.१	२६.४	२.४	१३.२	३.३	१.६
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	३,८७६	२,८९९	१,९६६	३७	२९३	४५.५	३४.०	२.९	१३.७	०.४	३.४
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	५,८५२	६१८	१,२४९	१९९	४५	७३.४	७.७	०.२	१५.७	२.५	०.६
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	४,३२९	३०	३८४	४८७	११६	६६.५	१७.८	०.५	५.९	७.५	१.८
शिवराज नगरपालिका	११,३५०	४,०२६	३,४४६	३,१००	२४३	१११	३५.८	३०.६	२.९	२७.६	२.२	१.०
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,३४६	३,८१०	८८	८१५	८३३	१८६	६०.०	९.७	१.४	१२.८	१३.१	२.९
यसोधरा गाउँपालिका	५,४१३	३,८४४	४	४३५	२९१	१४१	७१.०	१२.९	०.१	८.०	५.४	२.६

	जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
गुल्मी	६४,८८७	५९,०६७	२,१३३	२,०१४	१,४३९	२९	२०५	९१.०	३.३	३.१	२.२	०.०	०.३
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	४,७२९	९३	१०७	१०७	२	१२	९२.३	१.८	३.५	२.१	०.०	०.२
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	५,०२३	७८	१३९	६०	५	१०	९४.५	१.५	१.१	२.६	०.१	०.२
धुर्कोट गाउँपालिका	५,३०७	५,२४१	२४	५	२७	०	१०	९८.८	०.५	०.१	०.५	०.०	०.२
गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५,२६६	४,९७८	१६२	५५	५८	७	६	९४.५	३.१	१.०	१.१	०.१	०.१
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	४,६१९	२७	६	५७	०	७	९७.९	०.६	०.१	१.२	०.०	०.१
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,९१८	४०	२५	९९	१	१५	९५.६	१.०	०.६	२.४	०.०	०.४
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	४,७५६	२३	२१	३८	१	१८	९७.९	०.५	०.४	०.८	०.०	०.४
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	४,३९१	५९	६	६७	०	२७	९६.५	१.३	०.१	१.५	०.०	०.६
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	६,६३७	२३०	९०	९२	२	२४	९३.८	३.३	१.३	१.३	०.०	०.३
रेशुंगा नगरपालिका	८,३५३	५,५५६	१,२६१	१,२७२	२१२	८	४४	६६.५	१५.१	१५.२	२.५	०.१	०.५
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	४,२७२	८१	१६३	१७२	२	१३	९०.८	१.७	३.५	३.७	०.०	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	४,९४७	५५	१३३	३७	१	१९	८९.५	१.०	२.४	६.७	०.०	०.३
पाल्पा	५९,२६०	४७,९६४	३,४९९	४,४५०	२,९९१	८२	२७४	८०.९	५.९	७.५	५.०	०.१	०.५
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	४,७९३	१०८	१६०	१९५	२	१२	९०.९	२.०	३.०	३.७	०.०	०.२
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	४,१७२	३३३	१२६	४२२	२	११	८२.४	६.६	२.५	८.३	०.०	०.२

	जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		इष्टा, बुझा र माटोको जोडाई	इष्टा, बुझा र सिमेन्ट को जोडाई	मिल्लर सहितको ढलान	काठको मिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इष्टा, बुझा र माटोको जोडाई	इष्टा, बुझा र सिमेन्ट को जोडाई	मिल्लर सहितको ढलान	काठको मिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	३,४७५	२६	३४	३३५	०	२१	८९.३	०.७	०.९	८.६	०.०	०.५
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	३,७४२	१२७	५६	१४९	१	१०	९१.६	३.१	१.४	३.६	०.०	०.२
रैनादेवी गाउँपालिका	६,००९	५,५९५	४३	२४	३१८	३	२६	९३.१	०.७	०.४	५.३	०.०	०.४
रम्भा गाउँपालिका	४,६२६	४,३४०	१००	१००	६१	७	८	९४.०	२.२	२.२	१.३	०.२	०.२
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	६,३८६	५११	६८८	४९६	१	५०	७८.५	६.३	८.५	६.१	०.०	०.६
रिडिकोट गाउँपालिका	४,६४७	४,४०३	११०	४८	६८	२	१६	९४.७	२.४	१.०	१.५	०.०	०.३
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	८,०१८	२,०४४	३,१३०	३४२	६	१०६	५८.८	१५.०	२२.९	२.५	०.०	०.८
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	३,०३०	९७	८४	६०५	५८	१४	७७.९	२.५	२.२	१५.६	१.५	०.४
अर्घाखाँची	४६,८२६	४०,६१८	१,२३४	१,३४०	३,४१९	२७	१८८	८६.७	२.६	२.९	७.३	०.१	०.४
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	७,५१५	१०	९	१७३	१	१९	९७.३	०.१	०.१	२.२	०.०	०.२
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	६,२०६	४०	१५	६२	२	१६	९७.९	०.६	०.२	१.०	०.०	०.३
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	६,७३०	४१	२९	११	२	११	९८.६	०.६	०.४	०.२	०.०	०.२
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	५,७३२	६३	१८	३१०	१	२८	९३.२	१.०	०.३	५.०	०.०	०.५
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	८,२१७	९४८	१,१८५	१५७	७	६७	७७.७	६.०	११.२	१.५	०.१	०.६
शितगंगा नगरपालिका	९,२०१	६,२१८	१३२	८४	२,७०६	१४	४७	६७.६	१.४	०.९	२९.४	०.२	०.५
प्युठान	४७,७१६	४४,३१२	८७६	९६३	१,२८१	५२	२३२	९२.९	१.८	२.०	२.७	०.१	०.५
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	४,४९२	४५	९	९६	०	८	९६.६	१.०	०.२	२.१	०.०	०.२
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	४,६६८	११	४६	४०	०	२०	९७.६	०.२	१.०	०.८	०.०	०.४
झिमरुक गाउँपालिका	५,६६८	५,६७७	१२६	३६	१८	०	११	९६.७	२.१	०.६	०.३	०.०	०.२
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	३,८९१	१६४	३८	१०	५	१२	९४.४	४.०	०.९	०.२	०.१	०.३

	जम्मा	घरको नयाको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		इटा, बुझा र माटोको जोडाई	इटा, बुझा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इटा, बुझा र माटोको जोडाई	इटा, बुझा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	२,९३१	४४	३५	२४	०	३४	१५.५	१.४	१.१	०.८	०.०	१.१
नौबिही गाउँपालिका	५,८०९	५,४११	३७	५५	२७२	१०	२४	६३.१	०.६	०.९	४.७	०.२	०.४
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	७,९०९	३३२	५६	९८	१	५५	८८.२	३.७	६.३	१.१	०.०	०.६
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	२,७४०	५०	४६	६२८	४	१६	७८.६	१.४	१.३	१८.०	०.१	०.५
स्वर्गद्वारी नगरपालिका	६,९६८	६,५९३	६७	१२९	९५	३२	५२	९४.६	१.०	१.९	१.४	०.५	०.७
रोल्पा	४३,७३५	४१,७३३	६२६	३५५	७१४	४५	२६२	९५.४	१.४	०.८	१.६	०.१	०.६
दुईबोली गाउँपालिका	४,०१८	३,९८८	२	०	६	०	२२	९९.३	०.०	०.०	०.१	०.०	०.५
सुप्री गाउँपालिका	४,४०२	४,०८४	१२	१	२७८	२	२५	९२.८	०.३	०.०	६.३	०.०	०.६
मादी गाउँपालिका	३,६५८	३,६२६	१	०	१४	०	१७	९९.१	०.०	०.०	०.४	०.०	०.५
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	६,४८९	३१०	२१४	४०	२	७८	९१.०	४.३	३.०	०.६	०.०	१.१
स्मिगढी गाउँपालिका	५,६८४	५,५२०	८२	३	४९	९	२१	९७.१	१.४	०.१	०.९	०.२	०.४
सुर्पावती गाउँपालिका	५,६५७	५,०२४	१७७	१३२	२६२	२९	३३	८८.८	३.१	२.३	४.६	०.५	०.६
सुकीदह गाउँपालिका	३,४५५	३,४३७	५	०	१	०	१२	९९.५	०.१	०.०	०.०	०.०	०.३
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	२,९४४	३	०	५१	२	१६	९७.६	०.१	०.०	१.७	०.१	०.५
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	२,१५४	४	०	१	०	१३	९९.२	०.२	०.०	०.०	०.०	०.६
त्रिबेणी गाउँपालिका	४,५४०	४,४६७	३०	५	१२	१	२५	९८.४	०.७	०.१	०.३	०.०	०.६
रुकुम	११,२०२	१०,८८५	१३	४	२२८	३	६९	९७.२	०.१	०.०	२.०	०.०	०.६
भुम्रे गाउँपालिका	३,८३५	३,८००	२	०	८	०	२५	९९.१	०.१	०.०	०.२	०.०	०.७
पुष्पाउत्तरगंगा गाउँपालिका	३,८६१	३,६५५	६	१	१८३	०	१६	९४.७	०.२	०.०	४.७	०.०	०.४
सिस्ने गाउँपालिका	३,४०६	३,४३०	५	३	३७	३	२८	९७.८	०.१	०.१	१.१	०.१	०.८

	जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाई	इटा, ढुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
दांगा	११६,३४७	७६,२७९	१०,२०२	९,५७४	१५,९५९	३,५०४	८२९	६५.६	८.८	१३.७	३.०	०.७	
बबई गाउँपालिका	५,९४५	४,५४०	३५	३०	७०५	५९५	४०	७६.४	०.६	०.५	१०.०	०.७	
बाग्लाचुली गाउँपालिका	४,७३०	४,०१९	१३	३	६५०	१३	३२	८५.०	०.३	०.१	०.३	०.७	
दंभीशारण गाउँपालिका	४,४५५	४,०१०	३६	८	३७	३४४	२०	९०.०	०.८	०.२	७.७	०.४	
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	१,८४४	३५७	८२	४,९०६	१९	५८	२५.४	४.९	१.१	६७.५	०.८	
घोराही उपमहानगरपालिका	३५,४१९	२५,९५१	३,८४६	४,३९१	६५६	३६४	२११	७३.३	१०.९	१२.४	१.९	०.६	
लमही नगरपालिका	९,४३२	४,५३६	१,१६६	१,०१४	२,६४०	१३	६३	४८.१	१२.४	१०.८	२८.०	०.१	
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	१,८१२	२४	७	२,३९६	२१२	२२	४०.५	०.५	०.२	५३.६	०.५	
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	२,३९५	१,२५०	५८७	३,७०६	१५	१०२	२९.७	१५.५	७.३	४६.०	०.२	
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	४,६१२	५१	९	२३	६१९	१४	८६.६	१.०	०.२	११.६	०.३	
तुलसीपुर उपमहानगर	३१,२४३	२२,५५९	३,४२४	३,४४३	२४०	१,३१०	२६७	७२.२	११.०	११.०	४.२	०.९	
बाँके	९४,६९३	३७,०७८	१९,०३७	६,९८८	१,७६१४	१३,०२६	९५०	३९.२	२०.१	७.४	१८.६	१.०	
बिजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	४,५५२	१,४६८	२११	१,१७८	३,६१४	४३	४१.१	१३.३	१.९	१०.६	३२.७	
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	२,४१८	४८८	७१	२,४८९	१,०९०	३४	३६.७	७.४	१.१	३७.८	०.५	
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	३,६९१	८३८	१४१	९२९	९६२	१६३	५४.९	१२.५	२.१	१३.८	२.४	
खजुरा गाउँपालिका	१०,३८८	३,९५८	१,६४७	२०५	१,४२५	२,९८९	६४	३८.५	१६.०	२.०	१३.९	२९.१	
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	५,४६५	३,०१८	३,३७२	१,५८४	१,९२९	११५	३५.३	१९.५	२१.८	१०.२	०.७	
नरैनापुर गाउँपालिका	५,९०८	१,८१०	७७४	१७	३,२२१	३८	४८	३०.६	१३.१	०.३	५४.५	०.८	
नेपालगंज													
उपमहानगरपालिका	२७,८९२	१०,१३५	२,९२२	२,९२२	१,४८६	२,०१६	४४०	३६.३	१०.५	५.३	७.२	१.६	

	जम्मा	घरको जगको प्रकारको आधारमा						प्रतिशत					
		झुङ्गा र माटोको जोडाई	झुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको	झुङ्गा र माटोको जोडाई	झुङ्गा र सिमेन्ट को जोडाई	पिल्लर सहितको ढलान	काठको पिल्लर	अन्य	उल्लेखन भएको
रासिसोनारी गाउँपालिका	१०,७४२	४,२९१	६६९	४९	५,३०२	३८८	४३	३९.९	६.२	०.५	४९.४	३.६	०.४
बर्दिया	८३,१४७	२६,९४७	८,१९३	१,६५२	३९,९३१	६,१५५	२६९	३२.४	९.९	२.०	४८.०	७.४	०.३
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	३,८१९	८८२	२४६	२,९६४	२,३७७	४५	३७.०	८.५	२.४	२८.७	२३.०	०.४
बाँसगढी नगरपालिका	११,२१०	५,०८४	१,१४९	४२३	३,१७४	१,३२३	५७	४५.४	१०.२	३.८	२८.३	११.८	०.५
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	६,३३२	७२७	११९	५,३१९	७२७	४४	४७.७	५.५	०.९	४०.१	५.५	०.३
रोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	५१	४४३	६७	५,५६०	९	५	०.८	७.२	१.१	९०.६	०.१	०.१
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	५,६६४	१,६४९	१६३	४,५८२	९७३	३३	४३.४	१२.६	१.२	३५.१	७.४	०.३
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	२,८२७	१,६५०	२३२	४,६६२	१६०	३८	२९.५	१७.२	२.४	४८.७	१.७	०.४
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	१७४	८३०	९२	९,५९४	२०६	२०	१.६	७.६	०.८	८७.९	१.९	०.२
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	२,९९६	८६३	३१०	४,०७६	३८०	२७	३४.६	१०.०	३.६	४७.१	४.४	०.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ३.३
गारो किसिम अनुसार घरको विवरण

विवरण	जम्मा	गारोको प्रकारको आधारमा						प्रतिशतमा					
		इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाइ	काठ/दाउरा	बास	कोचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ढुङ्गा र माटोको जोडाइ	काठ/वा उरा	बास	कोचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको
प्रदेश नं.५	८८४,७५७	४३५,२००	२३८,८४६	६९,९१९	४४,३१७	६१,७०४	७,९०४	४९,२	२७,०	७,९	५,०	७,०	०,९
नवलपरासी	६१,८४५	११,०६०	२,१९२	१४,३३२	५६१	५६१	५६१	१७,९	४५,३	२३,२	१,०	८,२	०,९
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	२,७२०	६,४८८	१०१	१,७४९	४०७	४०७	२०,३	४८,४	१३,०	३,०	७,९	०,७
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	१,४४४	३,००१	४५	१,०३६	९	९	२४,६	५१,०	१७,६	०,२	५,२	०,७
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	७७९	२,१०४	१०२	३,६१३	३२	३२	१०,५	२८,५	४८,९	०,४	९,२	१,१
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	२,१७०	५,२८५	७८	१,९७३	६३	६३	२१,१	५१,४	१९,२	०,६	६,२	०,८
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	१,२५६	२,६१४	१०६	२,११८	१६	१६	१८,९	३९,४	३१,९	०,२	६,०	१,९
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	२,२०७	७,१६९	८५६	८३५	५९	५९	१८,४	५९,७	७,४	०,५	६,०	०,९
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	४८४	१,३६३	१०४	२,९४८	५	५	७,८	२१,९	४७,३	०,१	२०,७	०,६
रुपन्देही	१६३,८३५	३६,७६०	१००,३९७	४,१५१	७,३८०	२,२९१	२,२२५	२२,४	६१,३	४,५	१,४	६,५	१,४
बुटवल													
उपमहानगरपालिका	३४,०९७	२,८७३	२८,४१०	३९१	९३४	७७	६९५	८,४	८३,३	२,७	०,२	२,१	२,०
देवदह नगरपालिका	११,४१०	२,२३०	६,०६१	३९०	६४	१,२४२	१२०	१९,५	५३,१	३,४	०,६	१०,९	१,१
गौडुवा गाउँपालिका	७,२८५	२,६८१	२,१९२	७७८	२,९०	७२	३६,८	३०,१	३०,१	१०,७	४,०	१६,७	१,०
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	१,७२४	२,४३२	३०२	६२०	२८	२४,३	२४,३	३४,३	४,३	८,८	१८,८	०,४
काठहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	२,२१४	२,५८८	३०६	१,२६	५०	३९,६	४६,३	४६,३	५,५	२,३	५,१	०,९
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	४,५३५	४,०१०	३८६	१,९८	१६२	४५,५	४०,३	४०,३	३,९	२,०	६,०	१,६
मर्चारी गाउँपालिका	५,२६३	२,५५६	१,७२२	४६२	९०	२६०	९,४	४८,६	३२,७	८,८	१,७	४,९	१,८
भायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	१,८७४	३,९६१	३४८	४०१	५६	५६	२७,५	५८,२	५,३	१,३	५,९	०,८

विवरण	जन्मा	शारिको प्रकारको आधारमा							प्रतिशतमा						
		इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको
आमसल्या गाउँपालिका	५,७८७	१०९	३,८६१	१०५	२१५	९	६४१	४७	१५७	६६७	३७	०.२	११.१	०.८	
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	१,२३२	३,१२७	५३	४५०	६२	६८७	४६	२१८	५५.३	८.०	१.१	१२.१	०.८	
सैनामैना नगरपालिका	१२,३९२	३,५५३	६,५१६	७१५	७४८	२००	६२०	४०	२८७	५२.६	६.०	१.६	५.०	०.३	
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	१,८४९	२,५४२	२६	२३७	१५६	२२८	८२	३६१	४९.६	४.६	३.०	४.५	१.६	
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	२,१८४	९,४८७	८६	२४९	१८	१८१	२९२	१७५	७५.९	२.०	०.१	१.४	२.३	
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	१,३९१	४,१२३	५१	२४४	५६	८९६	३१	२०५	६०.७	३.६	०.८	१३.२	०.५	
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	१,६८७	३,५१६	४१	५२३	३३	३०७	३८	२७५	५७.२	८.५	०.५	५.०	०.६	
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	३,२७८	१५,८४९	४३३	७९८	२०५	१,०२२	३७२	१४९	७२.२	३.६	०.९	४.७	१.७	
कपिलवस्तु	९१,२६४	३८,९६६	२८,५५६	४,०२७	९,७०३	१,३४१	७,२३४	१,४३७	४२७	३१.३	१०.६	१.५	७.९	१.६	
बाणनगर नगरपालिका	१५,९६५	३,६६४	७,५८१	१,०३८	२,३३९	८५	१,१०७	१५१	२३०	४७.५	१५.७	०.५	६.९	०.९	
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	१,८५९	१,४९९	२१५	८८६	१३६	१,०२१	५४	३२८	२६.४	१५.६	२.४	१८.०	१.०	
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	४,३३९	३,२७१	१,०३९	१,०३४	१२७	१,६२२	८९	३७७	२८.४	९.०	१.१	१४.१	०.८	
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	६,०५९	३,८२४	१९२	९७३	२१७	६१७	२१२	५०१	३१.६	८.०	१.८	५.१	१.८	
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	२,९७७	३,९६४	२५०	७७९	११७	१२६	३०८	३४९	४६.५	९.१	१.४	१.५	३.६	
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	५,३७०	१,०४४	२३७	८०६	८४	३९१	४४	६७३	१३.१	१०.१	१.१	४.९	०.६	
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	४,०३५	१,३८४	६८	३६८	५८	४७४	१२०	६२०	२१.३	५.७	०.९	७.३	१.८	
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	३,३०३	४,४७२	८०९	१,६३८	१७३	७४३	११२	२९४	३९.८	१४.६	१.५	६.६	१.०	
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,३४६	३,५९९	८२७	१०९	५९१	२१६	८००	२०४	५६७	१३.०	९.३	३.४	१२.६	३.२	
यशोधरा गाउँपालिका	५,४१३	३,७६१	६९०	७०	२८९	१२८	३३३	१४२	६९५	१२.७	५.३	२.४	६.२	२.६	
गुल्मी	६४,८८७	५८,३२८	४,८२४	३२०	१,५५१	७	२९	२२८	८९	७.४	१.८	०.०	०.०	०.४	
चन्द्रकाट गाउँपालिका	५,१२१	४,६४३	३१८	२२	१२४	१	०	१३	९०७	६.२	२.४	०.०	०.०	०.३	
छत्रकाट गाउँपालिका	५,३१५	४,८५७	२९४	२२	१२७	०	२	१३	९१.४	५.५	२.४	०.०	०.०	०.२	
धुम्रकाट गाउँपालिका	५,३०७	५,१८६	६४	१५	३१	०	०	११	९७.७	१.२	०.६	०.०	०.०	०.२	

विवरण	जम्मा	घारोको प्रकारको आधारमा							प्रतिशतमा						
		इटा, ठुहा र माटोको जोडाइ	इटा, ठुहा र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/ दाउरा	बांस	काचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ठुहा र माटोको जोडाइ	इटा, ठुहा र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बांस	काचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको
गुल्मीदरवार गाउँपालिका	५,२६६	४,८९४	२९५	५	६०	१	४	७	९२.९	५.६	५.६	१.१	०.०	०.१	०.१
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	४,५९५	४६	२७	३९	१	१	७	९७.४	१.०	१.०	०.८	०.०	०.०	०.१
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,८७९	१३६	२८	३६	०	३	१६	९४.७	३.३	३.३	०.९	०.०	०.१	०.४
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	४,७१७	६८	३२	२०	०	१	१९	९७.१	१.४	१.४	०.४	०.०	०.०	०.४
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	४,३५१	८३	४२	४६	०	१	२७	९५.६	१.८	१.८	१.०	०.०	०.०	०.६
मुसिकोट नगरपालिका	७,०५५	६,५८०	३७४	१४	७९	०	१	२७	९३.०	५.३	५.३	१.१	०.०	०.०	०.४
रेथुंगा नगरपालिका	८,३५३	५,५१८	२,५७१	८७	१११	३	१२	५१	६६.१	३०.८	३०.८	१.३	०.०	०.१	०.६
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	४,२२६	२८१	११	१६९	०	२	१४	८९.९	६.०	६.०	३.६	०.०	०.०	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	४,८८२	२९४	१५	३०९	१	२	२३	८८.३	५.३	५.३	५.६	०.०	०.०	०.४
पाल्पा	५९,२६०	४७,३११	८,९५०	४३५	१,५९४	४८१	२०६	२८३	७९.८	१५.१	१५.१	२.७	०.८	०.३	०.५
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	४,४३१	४११	६	१८३	२०१	२६	१२	८४.१	७.८	७.८	३.५	३.८	०.५	०.२
साथगढी गाउँपालिका	५,०६६	४,०४२	५७०	१३१	२२९	८	७४	१२	७९.८	११.३	११.३	४.५	०.२	१.५	०.२
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	३,६८०	६६	१७	९८	०	८	२२	९४.६	१.७	१.७	२.५	०.०	०.३	०.६
पूर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	३,७४२	१८८	७	१३८	०	०	१०	९१.६	४.६	४.६	३.४	०.०	०.०	०.२
रेनादेवी गाउँपालिका	६,००९	५,६६१	१३७	४३	१३८	०	४	२६	९४.२	२.३	२.३	२.३	०.०	०.१	०.४
रम्भा गाउँपालिका	४,६२६	४,२२७	३४४	६	५५	१	३	१०	९१.४	७.०	७.०	१.२	०.०	०.१	०.२
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	६,५६०	१,२७३	१२	१४५	७७	१५	५०	८०.७	१५.७	१५.७	१.८	०.९	०.२	०.६
सिद्धिकोट गाउँपालिका	४,६४७	४,३५६	१९०	९	७२	०	३	१७	९३.७	४.१	४.१	१.५	०.०	०.१	०.४
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	७,६०२	५,५०६	३५	२०५	१७९	१०	१०९	५५.७	४०.३	४०.३	१.५	१.३	०.१	०.८
लिनाड गाउँपालिका	३,८८८	३,०१०	२८५	१६९	३३१	१५	६३	१५	७७.४	७.३	७.३	८.५	०.४	१.६	०.४
अर्घाखाँची	४६,८२६	४१,१५९	३,७५४	१,५७१	९,३९	१४९	४६	२०८	८७.९	५.९	५.९	२.०	०.३	०.१	०.४

विवरण	जन्म	ग्राहको प्रकारको आधारमा						प्रतिशतमा							
		इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/वा उरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको
भूमिकाथान नगरपालिका	७,७२७	७,४९२	६४	१९	१२६	१	२	२३	९७.०	०.८	०.८	१.६	०.०	०.०	०.३
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	६,१६६	१७५	५	६६	०	०	१९	९७.२	१.३	१.३	१.०	०.०	०.०	०.३
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	६,६८५	१३९	२८	९	१	१	१३	९८.०	१.३	१.३	०.१	०.०	०.०	०.२
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	५,६०३	५४९	१५	२६०	१०७	३	३५	९१.१	२.१	२.१	४.२	१.७	०.०	०.६
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	८,१०४	२,४७७	६७	१७०	२२	४	७१	७६.६	२०.३	२०.३	१.६	०.२	०.०	०.७
शितांगा नगरपालिका	९,२०१	७,१०९	२,०९२	३०८	१८	३६	४७	४७	७७.३	२.७	२.७	३.३	०.२	०.४	०.५
प्युठान	४७,७१६	४३,७२९	३,९८७	६९०	५३१	१४०	६६	२४५	९१.६	४.९	४.९	१.१	०.३	०.१	०.५
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	४,५५०	१००	९	९	०	०	८	९७.८	१.६	१.६	०.२	०.०	०.०	०.२
गौमुडी गाउँपालिका	४,७८५	४,६२१	१६४	५८	२८	०	१	२१	९६.६	१.२	१.२	०.६	०.०	०.०	०.४
झिमरुक गाउँपालिका	५,८६८	५,६४१	२२७	१४	२०	०	०	१२	९६.१	३.१	३.१	०.३	०.०	०.०	०.२
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	३,८६८	२५२	५	११	०	३	१४	९३.९	५.३	५.३	०.३	०.०	०.१	०.३
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	२,९२१	१४७	८	२४	१	४	३४	९५.२	२.५	२.५	०.८	०.०	०.१	१.१
नौबिनी गाउँपालिका	५,८०९	५,३३४	४७५	८१	२२५	१	१६	२५	९१.८	२.२	२.२	३.९	०.०	०.३	०.४
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	७,७४४	१,२२०	१५	९६	१३४	२	५६	८६.४	१०.२	१०.२	१.१	१.५	०.०	०.६
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	३,६९४	२१०	४७	४१	२	१	१७	७७.३	७.२	७.२	१.२	०.१	०.०	०.५
स्वर्गाढी नगरपालिका	६,९६८	६,३५६	६१२	२१	७७	२	३९	५८	९१.२	६.०	६.०	१.१	०.०	०.६	०.८
रोल्पा	४३,७३५	४१,४२३	२,३१२	२४६	६११	१	१७	२७२	९४.७	२.७	२.७	१.४	०.०	०.०	०.६
दुईखोली गाउँपालिका	४,०१८	३,९७७	४१	८	४	१	०	२२	९९.०	०.१	०.१	०.१	०.०	०.०	०.५
सुप्री गाउँपालिका	४,४०२	४,०३१	३७१	१००	२१६	०	०	२५	९१.६	०.७	०.७	४.९	०.०	०.०	०.६
माडी गाउँपालिका	३,६५८	३,६१७	४१	५	१४	०	०	१९	९८.९	०.१	०.१	०.४	०.०	०.०	०.५
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	६,४०४	७२९	२८	२५	०	२	७९	८९.८	८.३	८.३	०.४	०.०	०.०	१.१
रुपिटाढी गाउँपालिका	५,६८४	५,५०५	१७९	१६	३६	०	२	२१	९६.९	१.८	१.८	०.६	०.०	०.०	०.४
सुर्कर्णवती गाउँपालिका	५,६५७	४,९७४	६८३	३८	२६६	०	१३	३४	८७.९	५.९	५.९	४.७	०.०	०.२	०.६

विवरण	जम्मा	ग्रारोको प्रकारको आधारमा							प्रतिशतमा						
		इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ठुला र माटोको जोडाइ	इटा, ठुला र सिमेन्टको जोडाइ	काठ/दाउरा	बाँस	काँचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको
सुकीन्दह गाउँपालिका	३,४४५	३,४१४	१७	११	०	०	०	१३	९८८	०.५	०.५	०.०	०.०	०.०	०.४
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	२,९१६	७	३०	४३	०	०	२०	९६.७	०.२	०.२	१.४	०.०	०.०	०.७
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	२,१४७	१०	१	१	०	०	१३	९८.८	०.५	०.५	०.०	०.०	०.०	०.६
त्रिवेणी गाउँपालिका	४,५४०	४,४३८	६१	९	६	०	०	२६	९७.८	१.३	१.३	०.१	०.०	०.०	०.६
रुकुम	११,२०२	११,००९	३६	४१	१७	०	८	९१	९८.३	०.३	०.३	०.२	०.०	०.१	०.८
भुम्रे गाउँपालिका	३,८३५	३,७८४	९	१६	१	०	०	२५	९८.७	०.२	०.२	०.०	०.०	०.०	०.७
पुथाउत्तरांगा गाउँपालिका	३,८६१	३,८२६	८	५	१	०	१	२०	९९.१	०.२	०.२	०.०	०.०	०.०	०.५
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	३,३९९	१९	२०	१५	०	७	४६	९६.९	०.५	०.५	०.४	०.०	०.२	१.३
दांग	११६,३४७	५२,३६१	२१,६०६	४,९१४	८,९७७	४,३१०	४,३१०	८८५	४५.०	१८.६	१८.६	७.७	२०.०	३.७	०.८
बबई गाउँपालिका	५,९४५	३,५७०	१२३	६९४	१४	१,०२४	४७४	४६	६०.१	२.१	२.१	०.२	१.७	८.०	०.८
बंगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	४,१७५	३५	३७६	१००	०	१२	३२	८८.३	०.७	०.७	२.१	०.०	०.३	०.७
दगीशरण गाउँपालिका	४,४५५	१,८१०	७७	२१	२४	२,४२८	७३	२२	४०.६	१.७	१.७	०.५	५.४	१.६	०.५
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	१,७८०	४८८	१,२५१	२,७२५	१०६	८५८	५९	२४.५	६.७	६.७	३.७	१.५	११.८	०.८
घोराही उपमहानगरपालिका	३५,४१९	१८,२००	८,६४९	२१३	५७८	७,३८५	१,५६	२२८	५१.४	२४.४	२४.४	१.६	२०.९	०.४	०.६
लमही नगरपालिका	९,४३२	३,१२१	२,४१२	४२६	१,४७५	७१७	७१७	६७	३३.१	२५.६	२५.६	१५.६	१२.९	७.६	०.७
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	१,४६६	७४	१,०६५	१,१८९	४६०	१९७	२२	३२.८	१.७	१.७	२६.६	१०.३	४.४	०.५
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	१,६३५	२,३२७	७१८	२,६४०	२१५	४१६	१०४	२०.३	२८.९	२८.९	३२.८	२.७	५.२	१.३
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	३,००८	७६	२१	११	१,२५२	२४१	१९	५६.५	१.४	१.४	०.२	३६.६	४.५	०.४
तुल्सीपुर उपमहानगर	३१,२४३	१३,५९६	७,३३५	१२९	२२१	८,५१०	१,१६६	२८६	४३.५	२३.५	२३.५	०.७	२७.२	३.७	०.९
बाँके	९४,६९३	२९,१३४	२९,३२२	६,२१६	६,४०८	७,६५६	१४,७१४	१,१७३	३०.८	३१.०	३१.०	६.८	८.१	१५.५	१.२

विवरण	जम्मा	घारोको प्रकारको आधारमा								प्रतिशतमा							
		इटा, ठुङ्गा र माटोको जोडाइ	काठ/दाउरा	बास	काचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको	इटा, ठुङ्गा र माटोको जोडाइ	काठ/दाउरा	बास	काचो बल्लक	अन्य	उल्लेख नभएको				
बैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	२,६५७	२४७	१६४	३,१५५	२,९१४	७२	२४०	१६८	१५	२८.५	२६.३	०.७				
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	२,०९६	४२१	१,१०३	३४१	१,८४१	३५	३१	११.४	१६.७	५.२	२७.९	०.५				
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	३,१७७	४०५	८९	२६४	१,२३२	३१०	४७.२	१८.५	१८.३	३.९	१८.३	४.६				
खजुरा गाउँपालिका	१०,२८८	३,६८२	२१०	११३	५९२	३,६६५	६८	३५.८	१९.०	१९.०	५.८	३५.६	०.७				
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	४,७८०	४३९	५२०	१,०२४	१,९७४	१२८	३०.९	४२.७	३४.४	६.६	१२.७	०.८				
नैरापुर गाउँपालिका	५,९०८	१,४९४	१,१८७	१,७६२	१५६	१९७	४८	२५.३	१८.०	२६.८	३.३	३.३	०.८				
नेपालगञ्ज																	
उपमहानगरपालिका	२७,८९२	८,३७१	५१९	४७६	७०५	२,४३८	४६४	३०.०	५३.५	१.७	२.५	८.७	१.७				
रासिसोनीरी गाउँपालिका	१०,७४२	२,८७७	२,७८८	२,१८१	१,४१९	४५३	४८	२६.८	९.१	२०.३	१३.२	४.२	०.४				
बाँदीया	८३,१४७	२३,९६०	२,०६३	१८,२७६	८,३६६	१९,३५८	२९७	२८.८	१३.०	२२.०	१०.१	२३.३	०.४				
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	३,४६७	११४	६७५	१,८९२	२,८८९	४९	३३.६	१२.१	६.५	१८.३	२८.०	०.५				
बाँसगढी नगरपालिका	११,२१०	४,०८९	६६५	९१२	३,०९७	६९४	६२	३६.५	१५.१	८.१	२७.६	६.२	०.६				
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	६,२९५	२१७	३,५७२	८२७	१,६४७	४९	४७.४	५.०	२६.९	६.२	१२.४	०.४				
गेरुवा गाउँपालिका	६,१३५	५३	३२	२,७७९	१८	२,७४९	५	०.९	८.१	४५.३	०.३	४४.८	०.१				
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	४,३९०	२०८	३,८२४	८८७	१,०१९	३३	३३.६	२०.७	२९.३	६.८	७.८	०.३				
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	२,९१२	६७६	१,४९४	६३१	१,८८०	४२	३०.४	२०.२	१५.६	६.६	१९.६	०.४				
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	१८६	९८	३,३८७	२१	६,२८५	२३	१.७	८.४	३१.०	०.२	५७.६	०.२				
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	२,५६८	५३	१,६३३	९९३	२,९१५	३४	२९.७	१३.६	१८.९	११.५	२५.४	०.४				

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ३.४

स्थानाको प्रकार अनुसार घरको विवरण

विवरण	जम्मा	स्थानाको आधारमा										प्रतिशत					
		छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य	उल्लेखन भएको	छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
प्रदेश न.५	८८४,७५७	२०५,७२३	२००,४३९	२०४,९९१	२५४,८८४	४,२९२	३,३५४	४,३५७	३,३५७	२३,३	२३,३	२३,३	२८,८	०,५	०,३	०,४	०,९
नवलपरासी	६१,८४५	६,४१३	८,५३१	२२,८५६	२२,५६५	४१४	०	४७१	५९५	१०,४	३७,०	३६,५	०,७	०,०	०,८	१,०	
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	८२९	२,७५९	५,१७७	४,४५०	५१	०	५०	९९	६,२	३८,६	३३,२	०,४	०,०	०,४	०,७	
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	६२५	२३२	१,७४७	३,०२७	५६	०	१४६	४८	१०,६	२९,७	५१,५	१,०	०,०	२,५	०,८	
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	९३१	४२६	४,०८२	१,६८६	१२६	०	४६	८९	१२,६	५,५	२२,८	१,७	०,०	०,६	१,२	
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	१,०००	६५१	३,३२०	५,०७६	५७	०	८८	९०	९,७	३२,३	४९,४	०,६	०,०	०,९	०,६	
सरावला गाउँपालिका	६,६३३	७७४	३८१	३,१३४	२,१७९	४८	०	४०	७७	११,७	४७,२	३२,९	०,७	०,०	०,६	१,२	
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	१,०८२	३,५६५	१,९५६	५,२१०	५६	०	२७	१२२	९,०	१६,३	४३,४	०,५	०,०	०,२	१,०	
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	१,१७२	५१७	३,४४०	९३७	२०	०	७४	७०	१८,८	५५,२	१५,०	०,३	०,०	१,२	१,१	
रुपन्देही	१६३,८३५	१४,६६५	२५,३५०	१९,४४०	१००,८१५	४४१	०	६२४	२,५००	९,०	११,९	६१,५	०,३	०,०	०,४	१,५	
बुटवल उपमहानगरपालिका	३४,०९७	९६५	९,४११	५८१	२२,१९५	५८	०	१५१	७६६	२,८	२७,६	६५,१	०,२	०,०	०,४	२,२	
देवदह नगरपालिका	११,४१०	१,३४५	४,२२२	१,४५३	४,१७७	५०	०	३३	१३०	११,८	१२,७	३६,६	०,४	०,०	०,३	१,१	
गोडहवा गाउँपालिका	७,२८५	१,३००	३९०	२,१३५	३,३३२	१२	०	४०	७६	१७,८	५,४	२९,३	४५,७	०,२	०,५	१,०	
कञ्चन गाउँपालिका	७,०८४	६०५	१,९९६	२,५६६	१,८५२	१९	०	९	३७	८,५	३६,२	२६,१	०,३	०,०	०,१	०,५	
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	८५१	६८	४७९	४,०८९	१९	०	३८	४९	१५,२	१,२	८,६	०,३	०,०	०,७	०,६	
लुम्बिनी सांस्कृतिक	९,९४६	१,२९८	२,८८८	६,९५२	६,९५२	२१	०	३३	१५३	१३,१	२,९	६९,९	०,२	०,०	०,३	१,५	
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	१,४८२	१,२८८	६,६३३	२,८६९	२४	०	१२	८५	२,८	१२,६	५४,५	०,५	०,०	०,२	१,६	
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	७०	१,६९	१,०५५	४,७६५	३१	०	२६	६४	१०,४	१५,३	७०,०	०,५	०,०	०,४	०,६	
आमसतिया गाउँपालिका	५,७८७	५५४	३०९	७४९	४,०८६	२३	०	३२	३४	९,६	१२,९	७०,६	०,४	०,०	०,६	०,६	

विवरण	छान्तोको आधारमा										प्रतिशत					
	जम्मा	छवाती/खर	जस्ता पाता	टापल/डुगा	ढलान	काठ/वाउरा	माटो	अन्य भाएको	छवाती/खर	जस्ता पाता	टापल/डुगा	ढलान	काठ/वाउरा	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	८२४	१९१	१,१२२	३,३८४	३३	०	५०	५३	१४६	१९८	५९८	०.६	०.०	०.९	०.९
सेनामैना नगरपालिका	१२,३९२	८५०	३,१०२	२,५१०	५,८१५	३०	०	३३	५२	६९	२५०	४६९	०.२	०.०	०.३	०.४
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	७५	९५	८५४	३,३४२	२०	०	१६	७७	१४०	१६७	६५३	०.४	०.०	०.३	१.५
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	४४६	६६३	३६१	१०,४८६	३०	०	२७	४८४	३६	२९	८३९	०.२	०.०	०.२	३.९
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	५६६	६८४	१,२०८	४,२०८	१०	०	४५	३१	८३	१७८	६२५	०.१	०.०	०.७	०.५
शुद्धेन गाउँपालिका	६,१४५	६२६	७४	१,०९८	३,६२६	१३	०	२६	४२	१०२	१७९	५९०	०.२	०.०	०.४	०.७
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	१,५२७	२,९२०	१,४१५	१५,५९७	४८	०	५३	३९७	७०	१३३	७१०	०.२	०.०	०.२	१.८
कपिलवस्तु	९१,२६४	२१,४२३	५,५६६	८,२१६	५३,३२६	८०३	०	४४८	१,४८२	२३५	६९	९०	०.९	०.०	०.५	१.६
बाणगंगा नगरपालिका	१५,९६५	१,९३२	२,८९०	३,१४९	७,६९०	५२	०	९०	१६२	१२१	१६७	४८२	०.३	०.०	०.६	१.०
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	२,७९०	१७४	२५४	२,३००	५०	०	३८	६४	४९२	३१	४५	०.९	०.०	०.७	१.१
बुद्धभूमि नगरपालिका	११,५२१	३,२३५	९८२	१,४१२	५,६१४	९०	०	३४	१५४	२८१	८५	४८७	०.८	०.०	०.३	१.३
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	२,३४८	३३६	७५	८,३६५	९२	०	४०	१९८	१९४	२८	४९२	०.८	०.०	०.३	१.६
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	१,८८५	९६	१,६९९	५,९३७	१०६	०	११	३१७	२२१	११	२०	१.२	०.०	०.१	३.७
महाराजगंज नगरपालिका	७९,७७	१,८६६	५७	३१४	५,३०१	२७	०	११७	५१	२३४	०	३९	३.४	०.०	१.५	०.६
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	१,१९७	७२	४१९	४,६३७	१९	०	४३	१२०	१८४	११	६४	०.३	०.०	०.७	१.८
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	३,६०३	७३४	६८९	६,०४४	५४	०	४२	८४	३२०	६५	५३७	०.५	०.०	०.४	०.७
शुद्धेन गाउँपालिका	६,३४६	१,५३३	१४४	८५३	३,६११	३०	०	१९	१५६	२४२	२३	५६९	०.५	०.०	०.३	२.५
यसोधरा गाउँपालिका	५,४१३	१,०३४	८१	२४२	३,८२७	३९	०	१४	१७६	१५१	१५	७०७	०.७	०.०	०.३	३.३
गुल्मी	६४,८८७	१४,८८९	२५,५६६	२०,५८६	३५,३५५	३४	३	३९	२३५	२२९	३१७	५४	०.१	०.०	०.१	०.४
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	१,५६३	१,८८५	१,८३३	२२४	०	०	२	१४	३०५	३५८	४४	०.०	०.०	०.०	०.३
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	८२०	३,९३७	४३८	९५	३	३	७	१३	१५४	७४१	८२	०.०	०.१	०.१	०.२

विवरण	छानेको आधारमा										प्रतिशत						
	जम्मा	छवाती/खर	जस्ता पाता	टापल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य	उल्लेखन भएको	छवाती/खर	जस्ता पाता	टापल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
धुकोट गाउँपालिका	५,३०७	५९९	१,२७९	३,०९५	१९	०	०	०	१५	१६.९	२४.१	५८.३	०.४	०.०	०.०	०.०	०.३
गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५,२६६	९२८	२,५८५	१,६२०	१२४	१	०	३	५	१७.६	४९.१	३०.८	२.४	०.०	०.०	०.१	०.१
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	९६४	९९०	२,७३३	१९	२	०	०	८	२०.४	२१.०	५८.०	०.४	०.०	०.०	०.०	०.२
काली गाडकी गाउँपालिका	४,०९८	२,१४४	१,२३१	६६०	४४	०	०	०	१९	५२.३	३०.०	१६.१	१.१	०.०	०.०	०.०	०.५
मदाने गाउँपालिका	४,८४७	७९२	६७	३,९८८	३९	४	०	२	२५	१६.३	१.४	८०.९	०.८	०.१	०.०	०.०	०.५
मलिका गाउँपालिका	४,५५०	१,३३१	२४५	२,९१४	३२	०	०	०	२८	२९.३	५.४	६४.०	०.७	०.०	०.०	०.०	०.६
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७४	१,७८३	३,२८१	१,७७६	२२४	०	०	७	२४	२५.२	४६.४	२४.८	३.२	०.०	०.०	०.१	०.३
रेशुंगा नगरपालिका	८,३५३	६६५	४,२०६	१,०६८	२,३४२	१५	०	१०	४७	८.०	५०.४	१२.८	२८.०	०.२	०.०	०.१	०.६
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	८३४	३,६३५	३२	१७९	१	०	७	१५	१७.७	७७.३	०.७	३.८	०.०	०.०	०.१	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	२,१६६	२,६२५	५०९	१९४	९	०	१	२२	३९.२	४७.५	९.२	३.५	०.२	०.०	०.०	०.४
पाल्पा	५९,२६०	१२,६२३	३९,०६७	२४२	६,९४६	३४	०	२१	३२७	२१.३	६४.९	०.४	११.७	०.१	०.०	०.०	०.६
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	५३०	४,५०४	९	२०६	२	०	०	१९	१०.१	८५.५	०.२	३.९	०.०	०.०	०.०	०.४
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	१,४१६	३,२३२	२५	३७३	३	०	२	१५	२८.०	६३.८	०.५	७.४	०.१	०.०	०.०	०.३
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	१,५२९	२,२९१	२५	११	३	०	७	२५	३९.३	५८.९	०.६	०.३	०.१	०.०	०.२	०.६
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	१,३१६	२,६५८	३	९४	१	०	०	१३	३२.२	६५.१	०.१	२.३	०.०	०.०	०.०	०.३
रौतदेवी गाउँपालिका	६,००९	२,०३२	३,८६७	११	६८	१	०	०	३०	३३.८	६४.४	०.२	१.१	०.०	०.०	०.०	०.५
रम्भा गाउँपालिका	४,६२६	१,१०४	३,३४२	१५	१५४	१	०	०	१०	२३.९	७२.२	०.३	३.३	०.०	०.०	०.०	०.२
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	१,५३५	५,३८१	६१	१,०९२	४	०	२	५७	१८.९	६६.२	०.८	१३.४	०.०	०.०	०.०	०.७
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	१,१३२	३,३४४	३८	११०	४	०	०	१९	२४.४	७२.०	०.८	२.४	०.१	०.०	०.०	०.४
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	५३४	८,२१८	४०	४,७१९	७	०	८	१२०	३.९	६०.२	०.३	३४.६	०.१	०.०	०.१	०.९
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	१,४९५	२,३३०	१५	११९	८	०	२	१९	३८.५	५७.४	०.४	३.१	०.२	०.०	०.१	०.५

विवरण	जम्मा	छानेको आधारमा										प्रतिशत					
		छवाती/खर	जस्ता पाता	टायल/डुफा	ढलान	काठ/वाउरा	माटो	अन्य	उत्प्रेखन भएको	छवाती/खर	जस्ता पाता	टायल/डुफा	ढलान	काठ/वाउरा	माटो	अन्य	उत्प्रेखन भएको
अर्घाखाँची	४६,८२६	११,५८५	२१,०१६	११,४५५	२,३७५	१०७	२	३१	२१५	२४.७	२४.५	५.१	०.२	०.०	०.१	०.५	
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	२,१२९	२,८४७	२,७००	२४	५	०	२	२०	३६.८	३४.९	०.३	०.१	०.०	०.०	०.३	
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	७०९	४,४७४	१,०९२	३०	१	१५	१९	११.२	७०.६	१७.२	०.५	०.०	०.०	०.२	०.३	
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	१,१६९	२,५३५	३,०४५	५४	३	१	२	१५	१७.१	४४.६	०.८	०.०	०.०	०.०	०.२	
पाणिनी गाउँपालिका	६,१४२	१,५६०	४,४११	११०	३४	३	०	४	३०	२५.४	७.७	०.६	०.०	०.०	०.१	०.५	
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	६६०	३,३१३	४,४१९	२,०५२	५४	०	४	७९	६.२	४१.८	१९.४	०.५	०.०	०.०	०.७	
शिलसगा नगरपालिका	९,२०१	५,३५८	३,४३६	१२९	१८१	४१	०	४	५२	५८.२	१.४	२.०	०.४	०.०	०.०	०.६	
प्युठान	४७,७५६	२१,२६५	११,३४२	१३,२९३	१,५२१	१८	०	११	२५६	४४.६	२३.८	३.२	०.०	०.०	०.०	०.५	
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	२,६३७	१,३०८	६७८	१६	१	०	१	९	५६.७	१४.६	०.३	०.०	०.०	०.०	०.२	
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	२,३०५	१,८७	४८	४८	०	०	०	२३	४८.२	३.९	१.०	०.०	०.०	०.५	०.५	
झिमरेक गाउँपालिका	५,८६८	२,२४३	७७१	१०८	१०८	०	०	१	१०	३८.२	४६.६	१.८	०.०	०.०	०.०	०.२	
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	१,३४३	१,५७४	१६९	१६९	०	०	१	१४	३२.६	२४.७	४.१	०.०	०.०	०.०	०.३	
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	१,७६७	१,०१८	५१	५१	०	०	२	३५	५७.६	६.४	१.७	०.०	०.०	०.१	१.१	
नामोनी गाउँपालिका	५,८०९	२,१२१	२६३	९०	९०	४	०	०	३१	३६.५	४.५	१.५	०.१	०.०	०.५	०.५	
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	२,६५५	३,६६२	८३०	८३०	५	०	४	६४	२९.६	२३.९	९.३	०.१	०.०	०.०	०.७	
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	२,३४२	६१२	६९	६९	७	०	०	१७	६७.५	१२.३	२.०	०.२	०.०	०.०	०.५	
स्वर्गाद्वारी नगरपालिका	६,९६८	३,८४२	२,३५७	१४०	१४०	१	०	२	५३	५५.१	८.२	२.०	०.०	०.०	०.०	०.८	
रोल्पा	४३,७३५	१९,८६६	१,८८८	७२४	१,२७०	२	७	२९६	४५.४	४५.०	१.७	२.९	०.०	०.०	०.०	०.७	
डुईखेली गाउँपालिका	४,०१८	१,५७५	६५	४	३५	०	०	२२	३६.२	१.६	५.७	०.१	०.९	०.०	०.५	०.५	
लुंग्री गाउँपालिका	४,४०२	१,०५५	६९	४	१	०	०	३३	२४.०	१.६	७.६	०.१	०.०	०.०	०.०	०.७	
माडी गाउँपालिका	३,६५८	१,१४०	३४	३	१	०	४	१८	३१.२	०.९	६.०	०.१	०.०	०.०	०.१	०.५	

विवरण	छानेको आधारमा										प्रतिशत						
	जम्मा	छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/दाउरा	माटो	अन्य	उल्लेखन भएको	छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/ढुङ्गा	ढलान	काठ/दाउरा	माटो	अन्य	उल्लेख नभएको
रोल्पा नगरपालिका	७१३३	२,७२५	२९४	३,६१२	४०७	८	१	०	८६	३८.२	४.१	४०.६	५.७	०.१	०.०	०.०	१.२
रुम्जिगढी गाउँपालिका	५,६८४	५,१७९	४१०	२१	३९	२	१	१	३१	७.२	०.४	०.७	०.७	०.०	०.०	०.०	०.५
सुर्वाङ्गी गाउँपालिका	५,६५७	२,९४४	४१८	२,००४	२४७	७	०	०	३७	५.२	३५.४	४.४	०.१	०.१	०.०	०.०	०.७
सुकीदेह गाउँपालिका	३,४५५	४३२	९२	२,९१७	१	१	०	०	१२	१२.५	२.७	८.४	०.०	०.०	०.०	०.०	०.३
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	८९८	१३५	१,६२७	६	३३५	०	०	१५	२९.८	४.५	५३.९	०.२	११.१	०.०	०.०	०.५
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	३६४	४४	८६३	५	८७	०	२	१६	१६.८	२.०	३९.७	०.२	४०.४	०.०	०.१	०.७
त्रिबेनि गाउँपालिका	४,५४०	३,५५४	३२७	६२३	८	२	०	०	२६	७.८	७.३	१३.७	०.२	०.०	०.०	०.०	०.६
रुकुम	११,२०२	२,९७७	१५२	४,६७४	१५	१५२	२,७७७	२४०	७४	२६.६	२.६	४१.७	०.१	१.४	२४.८	२.१	०.७
भुमे गाउँपालिका	३,८३५	१,०१०	४०	२,५५६	३	९१	१०२	१	३२	२६.३	१.०	६६.६	०.१	२.४	२.७	०.०	०.८
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका	३,८६१	३३०	४९	६७६	८	५५	२,४८७	२३८	१८	८.५	१.३	१७.५	०.२	१.४	६.४	६.२	०.५
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	१,६३७	२०३	१,४७३	४	६	१८८	१	२४	४६.७	५.८	४१.२	०.१	०.२	५.४	०.०	०.७
दाङ	११६,३४७	४१,३०६	३९,१६७	१४,९९५	१९,४०६	३९१	०	१०८	९७४	३५.५	३३.७	१२.९	१६.७	०.३	०.०	०.१	०.८
बर्ह गाउँपालिका	५,९४५	२,०४५	१,१०४	२,६८०	५०	१३	०	५	४८	३४.४	४५.१	०.८	०.२	०.२	०.०	०.१	०.८
बंगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	४,१२५	५३५	१०	११	९	०	०	४०	८.७	११.३	०.२	०.२	०.२	०.०	०.०	०.८
दंभीशरण गाउँपालिका	४,४५५	१,४८१	८६२	२,०३३	२५	१९	०	०	३५	३३.२	४५.६	०.६	०.४	०.४	०.०	०.०	०.८
गधवा गाउँपालिका	७,२६७	५,२४३	७४६	२०७	९७६	१९	०	७	६९	७.२	१०.३	२.८	१३.४	०.३	०.०	०.१	०.९
घोराही उपमहानगरपालिका	३५,४१९	९,२०४	१६,४६७	१,५५१	७,८१४	१०४	०	२७	२५२	२६.०	४६.५	४.४	२२.१	०.३	०.०	०.१	०.७
लमही नगरपालिका	९,४३२	४,३५२	२,३७७	२३३	२,३४६	३६	०	८	८०	४६.१	२५.२	२.५	२४.९	०.४	०.०	०.१	०.८
राजपुर गाउँपालिका	४,४७३	४,०४७	१८२	२५	१८३	५	०	३	२८	९०.५	४.१	०.६	४.१	०.१	०.०	०.१	०.६
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	२,५६७	१,७६८	१,४०८	२,१४९	५१	०	१	१११	३१.९	१७.५	१७.५	२६.७	०.६	०.०	०.०	१.४
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	१,११०	१,०४०	३,०७५	२६	११	०	४२	२४	२०.८	५.७	५.७	०.५	०.२	०.०	०.८	०.५

विवरण	छानोको आधारमा										प्रतियोग					
	जम्मा	छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/डुफा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य	उल्लेखन भाएको	छवाली/खर	जस्ता पाता	टायल/डुफा	ढलान	काठ/बाउरा	माटो	अन्य
तुलसीपुर उपमहानगर	३१,२४३	७१३२	१४,०८६	३,७७३	५,८२६	१२४	०	१५	२८७	४५.१	१२.१	१८.६	०.४	०.०	०.०	०.६
बकि	९४,६९३	१८,०२३	८,२८८	३१,२९०	३४,२२५	४८९	०	३४८	१,०३०	८.८	३३.०	३७.२	०.५	०.०	०.४	१.१
बैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	८८४	१,१२२	७,०१३	१,९४४	२३	०	३१	४७	१०.१	६३.४	१७.६	०.२	०.०	०.३	०.४
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	२,३२४	५१७	२,१६७	१,१६१	६०	०	९	५२	७.८	३२.९	१७.६	०.९	०.०	०.१	०.८
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	१,६५२	५१३	२,०९०	२,३२९	३२	०	१९	११९	७.६	३०.६	३४.६	०.५	०.०	०.३	१.८
खजुग गाउँपालिका	१०,२८८	१,६१६	१,४९४	४,२४४	२,८०३	१४	०	३४	७२	१४.५	४१.३	२७.२	०.१	०.०	०.३	०.७
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	१,०६६	१,३५९	६,३६४	६,०६४	४७	०	१४४	१३९	१०.७	४१.१	३६.२	०.३	०.०	०.६	०.६
नरैनानपुर गाउँपालिका	५,९०८	३,५२९	५३	३१२	१,९१२	५२	०	३	४७	०.९	५.३	३२.४	०.९	०.०	०.१	०.८
नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२७,८९२	२,४१५	२,१७४	४,३३२	१८,१६८	२१२	०	८५	५०५	८.७	१५.५	६५.१	०.८	०.०	०.३	१.८
रासिसोनी गाउँपालिका	१०,७४२	४,२३६	७५	४,७८८	८४३	४९	०	२२	४९	७.०	४४.६	७.८	०.५	०.०	०.२	०.५
बर्दिया	८३,१४७	२०,६८८	१४,३५६	३८,१७१	८,४३१	१३९	०	१,००९	३४३	१७.३	४५.९	१०.१	०.२	०.०	१.२	०.४
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	२,५४८	१,७०४	४,७५६	१,११६	१९	०	१२९	६१	१६.५	४६.०	१०.८	०.२	०.०	१.२	०.६
बांसगढी नगरपालिका	११,२१०	२,५३०	१,७८७	५,६१९	१,०६२	२८	०	११२	७२	१२.६	४०.१	९.५	०.२	०.०	१.०	०.६
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	३,७१७	७५	७,१८०	१,०९१	१९	०	४८८	५८	१२.०	५.४	८.२	०.१	०.०	३.७	०.४
गोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	२,२४१	२,१११	१,६००	१,६००	५	०	४	१४	३६.५	२६.१	२.६	०.१	०.०	०.१	०.२
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	२,७४१	७३१	६,७४३	२,७६२	२६	०	२०	४१	५.६	५१.६	२१.१	०.२	०.०	०.२	०.३
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	१,६२१	७६	६,१३६	९५३	१४	०	११	४८	८.३	६४.०	१०.०	०.१	०.०	०.१	०.५
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	३,५७४	५,४९२	१,२६५	४२८	२१	०	११	२८	३२.७	११.६	३.९	०.२	०.०	०.१	०.३
ठाकुरवाबा नगरपालिका	८,६४२	१,७१९	९२०	४,८८२	८५९	७	०	२३४	३१	१९.९	५६.४	९.९	०.१	०.०	२.७	०.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ४.१

जग्गाको आकार अनुसार कृषक परिवारको संख्या र जग्गाको क्षेत्रफल

कृषक परिवारसंग जग्गाको क्षेत्रफल	नवलपरासी		रूपन्देही		कपिलवस्तु		पाल्पा		गुल्मी		रुकुम		रोल्पा	
	होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ	
	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)
जग्गा नभएको कृषक परिवार	८१५	४५.८	२,५३१	६८.५	१,३२७	२९.३	१,४७७	११२	१४.७	३२५	६.२	१,६६७	०.१	२०
जग्गा भएको कृषक परिवार	४९,८२५	२८,०१६.९	१०१,७४३	७१,११९.५	७३,४४३	६४,४८८.७	४८,६३८	२९,७००.६	४३,३३१	५७,३८६	४०,९०४.२	१२,४७०	७०,२४४	२४,८४३.०
०.१ हे. भन्दा कम	५,९३०	२९९.१	८,८६९	४६९.५	५,८१५	३०५.३	२,३६३	११८.४	१,७०८	२०६.५	३,२७३	२२४.३	६९०	६०.३
०.२ हे. देखि ०.५ हे. भन्दा कम	१०,०९१	५,७१२.४	११,२१०	१,९०६.२	७,८०६	६,७७७.४	१६,४१५	१३,१६९	१३,१६९	१३,१६९	१३,१६९	२,०२४.३	१५,३६६	५,४३७.५
०.५ हे. देखि १ हे. भन्दा कम	१,३२७	७,८६७.७	२,५३१	१०,८५७.७	२,०२२	६,७७७.४	१६,४१५	१३,१६९	१३,१६९	१३,१६९	१३,१६९	२,०२४.३	१५,३६६	५,४३७.५
१ हे. देखि ३ हे. भन्दा कम	५,९३०	२,६५२.०	१०,४१२	१३,६३१.७	५,९३०	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७
३ हे. देखि ४ हे. भन्दा कम	३४९	१,१५६.८	९९०	३,४२६.३	१,०४४	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३
४ हे. देखि ५ हे. भन्दा कम	११६.५	५००.८	३१५	१,३६२.७	६३२	२,८४१.४	७८७	४,४४१.१	३०	२००.८	१४५	६६४.६	११९	५२३.९
५ हे. देखि १० हे. भन्दा कम	२३.५	५६६.९५	४०५	२,७३१.४	१२६	१,०३३.५	३०	२००.८	१४५	६६४.६	११९	५२३.९	११९	५२३.९
जम्मा	५०,६६९	२८,०६३	१०४,१७४	७१,१८८	७४,७७०	६४,५७८.०	४८,६३८	२९,७००.६	४३,३३१	५७,३८६	४०,९०४	१२,४७०	७०,२४४	२४,८४३

कृषक परिवारसंग जग्गाको क्षेत्रफल	सुदूरपश्चिम		दाङ		बाँके		बर्दिया		प्रदेश जम्मा		नेपाल जम्मा	
	होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ		होलिङ	
	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)
जग्गा नभएको कृषक परिवार	१२५	२.८	३,४२४	३०.३	१,३२२	१०.३	१,६९७	६.७	१.६	०.१	१,१५३	३.०
जग्गा भएको कृषक परिवार	३,२२८	२,५८०.९	६,१६९	१,९४९.१	६,०११	४,४०१.०	६,६६६	४,७५५.६	९,८५९	४,७५५.६	१,७०६	९,७०६
०.१ हे. भन्दा कम	६,८६१	१०६.९	९,०३७	६१५.४	६,९६३	४९२.०	६,९६३	४,७५५.६	६,९६३	४,७५५.६	२,०७७	९,६३३
०.२ हे. देखि ०.५ हे. भन्दा कम	१,०२०	८२५.७	१,३२७	१,९०६.७	७०१	१०९.६	१,२८९	१,२८९	१,२८९	१,२८९	१,२८९	१,२८९
०.५ हे. देखि १ हे. भन्दा कम	१,३२७	१,३६३.७	२,५३१	३,६३१.७	१,३२७	१,३६३.७	१,३६३.७	१,३६३.७	१,३६३.७	१,३६३.७	१,३६३.७	१,३६३.७
१ हे. देखि ३ हे. भन्दा कम	५,९३०	२,६५२.०	१०,४१२	१३,६३१.७	५,९३०	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७	१३,६३१.७
३ हे. देखि ४ हे. भन्दा कम	३४९	१,१५६.८	९९०	३,४२६.३	१,०४४	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३	३,४२६.३
४ हे. देखि ५ हे. भन्दा कम	११६.५	५००.८	३१५	१,३६२.७	६३२	२,८४१.४	७८७	४,४४१.१	३०	२००.८	१४५	६६४.६
५ हे. देखि १० हे. भन्दा कम	२३.५	५६६.९५	४०५	२,७३१.४	१२६	१,०३३.५	३०	२००.८	१४५	६६४.६	११९	५२३.९
जम्मा	४४,४२३	२४,६६३	९१,५९१	६१,१८८	७४,७७०	६४,५७८.०	४८,६३८	२९,७००.६	४३,३३१	५७,३८६	४०,९०४	१२,४७०

स्रोत: कृषि गाणना २०६८

अनुसूची ४.२

खोज तलासको लागि जारी भएका लाइसेन्स (२०७४/७५) सम्म

क्र. सं.	लाइसेन्सको प्रकार	लाइ.वर्ग	खनिज	लाइसेन्स न.	लाइसेन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र.
१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२७/०७४/७५	मारुती मिनरल प्रा.लि.	अर्घाखाँची	गाँउपालिका	मालारानी	६.०
२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३८/०७१/७२	सागर सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.	अर्घाखाँची	नगरपालिका	सन्धीखर्क	४.०
३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१२४/०६४/६५	नारायण सिमेन्ट प्रा.लि.	अर्घाखाँची	गाँउपालिका	पाणिनी	९.४
४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६०/०७४/७५	माछापुछ्रे जिम्स स्टोन मिनरल प्रा.लि.	अर्घाखाँची	गाँउपालिका	पाणिनी	५.०
५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१२/०७३/७४	विजय सिमेन्ट प्रा.लि.	अर्घाखाँची	नगरपालिका	भूमिकास्थान	९.१
६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१३/०७२/७३	मारुती मिनरल प्रा.लि.	अर्घाखाँची	गाँउपालिका	मालारानी	१२.०
७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	५१/०६२/६३	मकालु सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.	अर्घाखाँची	नगरपालिका	सन्धीखर्क	५.४
८	खोजतलास	साधारण	सिलिका स्याण्ड	१११/०७४/७५	भक्तवहादुर अधिकारी	बाँके	गाँउपालिका	राप्ती सोनारी	५.३
९	खोजतलास	साधारण	डोलोमाइट	६९/०७४/७५	अनुप गिरि	दाङ	उ.म.नपा.	तुल्सीपुर	६.३
१०	खोजतलास	साधारण	सुन	२६७/०७०/७१	धर्मश्री माइनिङ प्रा.लि.	दाङ	नगरपालिका	लमही	८.०
११	खोजतलास	साधारण	सुन	२६९/०७०/७१	दा.उ.माइनिङ कम्पनी प्रा.लि.	दाङ	नगरपालिका	लमही	३.०
१२	खोजतलास	साधारण	सुन	२७०/०७०/७१	धर्मश्री माइनिङ प्रा.लि.	दाङ	नगरपालिका	लमही	८.०
१३	खोजतलास	साधारण	सुन	२६८/०७०/७१	धर्मश्री माइनिङ प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	राजापुर	३.०
१४	खोजतलास	साधारण	सिसा	३७/०७२/७३	तुकमान महारा	दाङ	गाँउपालिका	बंगालाचुली	१.०
१५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१९३/०७१/७२	प्रलाद अर्याल	दाङ	गाँउपालिका	शान्तीनगर	२५.५
१६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	४८/०६८/६९	किरण कोइला उद्योग प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगालाचुली	४.०
१७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३५/०६४/६५	ओम प्रकाश भट्टराई	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	३.६
१८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२०९/०७१/७२	शुभम खनिज उद्योग प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगालाचुली	७.२

क्र. सं.	लाइसन्सको प्रकार	लाइ.वर्ग	खनिज	लाइसन्स न.	लाइसन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र.
१९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	५९/०६९/७०	हेमन्त डोँगी	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	१.०
२०	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१००/०७२/७३	प्रेमलाल खनिज उद्योग प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	३.०
२१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६८/०७४/७५	अनुप गिरि	दाङ	गाँउपालिका	ववई	४.०
२२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६२/०७४/७५	टुकामान महरा	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	१.५
२३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१२४/०६७/६८	सत्य साई कोहिला उद्योग प्रा.लि.	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	२.०
२४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१३९/०७१/७२	विवेक तयाल	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	१.८
२५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	८८/०६८/६९	समाट सिमेन्ट कम्पनि प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	३.२
२६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१८/०६९/७०	सुनगाभा मिनिस प्रा.लि.	दाङ	उ.म.नपा.	तुल्सीपुर	९.५
२७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६३/०६८/६९	स्वर्गद्वारी मिनिस र मिनिरल प्रा.लि.	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	४.०
२८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१७९/०७१/७२	समाट सिमेन्ट कम्पनि प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	९.०
२९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२०८/०७१/७२	शुभम खनिज उद्योग प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	९.०
३०	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१८/०६९/७०	सुनगाभा मिनिस प्रा.लि.	दाङ	उ.म.नपा.	तुल्सीपुर	९.५
३१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१७८/०६८/६९	सुवास चन्द्र योपी	दाङ	उ.म.नपा.	घोराही	८.५
३२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१७४/०७१/७२	गंगा मिनिस प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	८.०
३३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२५९/०७०/७१	शुभश्री अनी सिमेन्ट प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	५.६
३४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६४/०७०/७१	अनुप कुमार चाहान	दाङ	गाँउपालिका	बैंगलाचुली	८.०
३५	खोजतलास	साधारण	रेड क्लो	९८/०७१/७२	सोनापुर मिनिरल र तेल प्रा.लि.	दाङ	उ.म.नपा.	तुल्सीपुर	५.०
३६	खोजतलास	साधारण	कोइला	३८/०७३/७४	नरेन्द्र कुमार दाहल	पाल्पा	गाँउपालिका	बगनाँसकाली	४.१
३७	खोजतलास	साधारण	कोइला	२/०७४/७५	अखण्ड प्रसाद वैजु	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	१.७
३८	खोजतलास	साधारण	कोइला	१०१/०७४/७५	त्रिबेणी कोइला उद्योग प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	पुर्वखोला	५.०
३९	खोजतलास	साधारण	डोलोमाइट	१/०७४/७५	अखण्ड प्रसाद वैजु	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	२.७

क्र. सं.	लाइसन्सको प्रकार	लाइ.वर्ग	खनिज	लाइसन्स न.	लाइसन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र.
४०	खोजतलास	साधारण	डोलोमाइट	४३/०७३/७४	महेश कुमार अप्रवाल	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	२.७
४१	खोजतलास	साधारण	डोलोमाइट	४९/०७२/७३	निलकण्ठ गिरी	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	१.०
४२	खोजतलास	साधारण	फ्लाम	१९४/०७१/७२	सहिल अप्रवाल	पाल्पा	गाँउपालिका	रिब्दीकोट	२१.८
४३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	११३/०६६/६७	शक्ति मिनिरल प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	रैनादेवी छहरा	१५.७
४४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२७६/०७०/७१	शिवम सिमेन्ट लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दि	१०.२
४५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३/०६८/६९	शक्ति मिनिरल प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	४.८
४६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	९५/०६८/६९	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	४.५
४७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	८६/०६४/६५	प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	रैनादेवी छहरा	१३.५
४८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१८८/०७०/७१	विनाद कुमार श्रेष्ठ	पाल्पा	गाँउपालिका	पुर्वखोला	५.९
४९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२४/०७२/७३	शक्ति मिनिरल प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	५.७
५०	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२९/०७३/७४	सागर श्रेष्ठ	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दि	३.०
५१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	८८/०७१/७२	प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	रैनादेवी छहरा	८.०
५२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२२/०७२/७३	पाल्पा सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	८.३
५३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३२/०७४/७५	रुद्र बहादुर सिजाली	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दि	३.४
५४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१६०/०७१/७२	दाउत्रे देवी मिनिरल प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	पुर्वखोला	४.०
५५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१५७/०६४/६५	सिरिष कुमार मुर्का	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	१.४
५६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	९७/०७४/७५	सुरेश सिम्बडा	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	८.६
५७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१२६/०७४/७५	हेमन्त प्रसाद तिवारी	पाल्पा	गाँउपालिका	रैनादेवी छहरा	४.०
५८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	५१/०७४/७५	जोसलिन श्रेष्ठ	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	१.४
५९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२८/०७१/७२	जगदम्बा सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दि	८.९

क्र. सं.	लाइसेन्सको प्रकार	लाइ. वर्ग	खनिज	लाइसेन्स नं.	लाइसेन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र.
६०	खोजतलास	साधारण	क्वारजाइट	१७/०७३/७४	हिमालयन मिनिस् र मिनिस् प्र.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउ	२.८
६१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	७८/०७४/७५	आई.एम.ई.ग्रु.पा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दि	१५.०
६२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	८८/०७४/७५	स्वर्गद्वारी मिनिस् र मिनिस् प्र.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	पुर्वखोला	१५.०
६३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१८/०७२/७३	गंगा मिनिस् प्र.लि.	प्युठान	गाँउपालिका	झिमरुक	१३.३
६४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२६/०७४/७५	राम चन्द्र कडेल	प्युठान	गाँउपालिका	माण्डवी	५.०
६५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१४६/०७०/७१	खगी माया पुन	प्युठान	गाँउपालिका	माण्डवी	१.९
६६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	४०/०६८/६९	छुट्टेन लामा	प्युठान	गाँउपालिका	माण्डवी	६.०
६७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१३२/०७४/७५	दिपेश कर्मचार्य	प्युठान	नगरपालिका	प्युठान	२०.०
६८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६६/०७४/७५	मुरारी लाल अप्रवाल	प्युठान	गाँउपालिका	ऐरावती	६.०
६९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३३/०७४/७५	हिमकला अर्याल	प्युठान	गाँउपालिका	सरुमरानी	३.०
७०	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	५५/०७३/०७४	कृष्ण पौडेल	प्युठान	गाँउपालिका	मालारानी	४.०
७१	खोजतलास	साधारण	सुन	२०/०७४/७५	क्षितिज भण्डारी	रोल्पा	गाँउपालिका	सुनछहारी	१०.६
७२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२०/०७१/७२	सुरेश चन्द्र अर्याल	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	३.०
७३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१०/०७३/७४	रोल्पा चुनडुङ्गा खानी प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	त्रिवेणी	७.०
७४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	६४/०७४/७५	प्रकाश नारायण श्रेष्ठ	रोल्पा	गाँउपालिका	त्रिवेणी	२.०
७५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	७७/०७२/७३	भिम बहादुर चन्द	रोल्पा	गाँउपालिका	रोल्पा	९.६
७६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१८८/०७१/७२	प्रेम के.सी.	रोल्पा	गाँउपालिका	सुवर्णवती	८.९
७७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	१७/०७२/७३	पि.टि.मिनिस् प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	३.०
७८	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	०६/०७२/७३	जय प्रकाश शर्मा	रोल्पा	गाँउपालिका	मादी	१२.१
७९	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	३६/०७२/७३	डि.के.क्वार्स प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	१०.०
८०	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	८०/०७१/७२	शिम स्वरुप खनिज उ.प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	त्रिवेणी	२.८

क्र. सं.	लाइसन्सको प्रकार	लाइ.वर्ग	खनिज	लाइसन्स न.	लाइसन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र.
८१	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२१५/०७१/७२	जनक राज के.सि.	रोल्पा	गाँउपालिका	सुर्कण्विती	४.८
८२	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	४७/०६६/६९	किरण कोइला उद्योग प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	३.०
८३	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	५/०७२/७३	पि.टि.मिनिस प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	१०.०
८४	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	९८/०७३/७४	रोल्पा चुनदुङ्गा खानी प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	१.६
८५	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	७०/०७१/७२	मदन कुमार आचार्य	रोल्पा	गाँउपालिका	त्रिवेणी	५.०
८६	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	२५/०७४/७५	राम कृष्ण शर्मा	रोल्पा	नगरपालिका	रोल्पा	२.५
८७	खोजतलास	साधारण	लाइमस्टोन	४२/०७१/७२	अमित तयाल	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	०.८
८८	खोजतलास	साधारण	पोलिमेटल	४८/०७४/७५	माध्यपुछ्रे जिम्स स्टोन मिनरल प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	सुनछहारी	३.९

स्रोत: खानी तथा भूगर्भ विभाग

अनुसूचा ४.२

उत्खननको लागि जारी भएका लाइसेन्स (२०७४/७५) सम्म

सि. नं.	लाइसेन्सको प्रकार	लाइसेन्सको वर्ग	खनिज	लाइसेन्स नम्बर	लाइसेन्स प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र
१	उत्खनन	विशेष	लाइमस्टोन	३९/०५५/५६	भुर्गम सिमेन्ट उ.प्रा.लि.	अर्घाखाँची	नगरपालिका	सन्धिखर्क	७.७६
२	उत्खनन	साधारण	कोइला	२५/०६२/६३	केचन कोइला कम्पनी प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	०.७८५
३	उत्खनन	साधारण	कोइला	४२/०६९/७०	मनकामना कोइला उ.प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	१.०४७
४	उत्खनन	साधारण	कोइला	७१/०६६/६७	राप्ती खनिज कम्पनी प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	७.९८
५	उत्खनन	साधारण	कोइला	१८४/०७१/७२	ऋषि खनिज उ.प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	२.५९२
६	उत्खनन	साधारण	कोइला	१००/०६९/७०	मा माहाकाली खनिज उ.प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	३.२२
७	उत्खनन	साधारण	कोइला	७२/०७२/७३	शुभम खनिज उ.प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	१.५
८	उत्खनन	साधारण	कोइला	९९/०६९/७०	नवराज पोखेल	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	१.५२
९	उत्खनन	साधारण	कोइला	८/०६२/६३	सत्य साई कोइला उ.प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	४.५
१०	उत्खनन	साधारण	कोइला	१३३५/१५३३/०४९	मध्यपश्चिमाञ्चल खानी तथा खनिज प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	१३.६०६
११	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	८०/०६६/६७	सोनपुर मिनरल र तेल प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	४.५
१२	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	१५०/०७१/७२	गणपति क्वारिज प्रा.लि.	दाङ	उ.मा.नपा.	घोराही	३.९९३
१३	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	७२/०६७/६८	विश्वकर्मा मिनिस र मिनरल प्रा.लि.	दाङ	गाँउपालिका	बंगलाचुली	५.५
१४	उत्खनन	साधारण	कोइला	१९/०७२/७३	माहालक्ष्मी कोइला प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	१.७५८
१५	उत्खनन	साधारण	कोइला	१५३/०६६/६७	माहालक्ष्मी कोइला प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागडी	९
१६	उत्खनन	साधारण	कोइला	३४/०६१/६२	पाल्पा कोइला प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	पूर्वखोला	३.९
१७	उत्खनन	साधारण	फलाम	१४७/०७४/७५	शंकर लाल अग्रवाल	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउं	१.५
१८	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	०४/०७३/७४	जगदम्बा सिमेन्ट उ.प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	रैनादेवी छहरा	९
१९	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	४२/०७४/७५	हांगासी शिभम सिमेन्ट प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	निस्दी	१२

सि. नं.	लाइसन्सको प्रकार	लाइसेन्सको वर्ग	खनिज	लाइसेन्स नंम्बर	लाइस.प्राप्त कर्ता	जिल्ला	प्रकार	स्थानिय तह	कुल क्षेत्र
२०	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	१८०/०६५/६६	सिद्धार्थ मिनिरल प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	२.९९१
२१	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	११/०६९/७०	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	११.९४६
२२	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	०७/०७३/७४	अल्फा कन्स्ट्रक्सन र विकास प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	२.५६३
२३	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	०६/०७३/७४	पाल्पा सिमेन्ट उ. प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागढी	५.८५
२४	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	१२५/०७४/७५	वि.स.सिमेन्ट उ.प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	माथागढी	१७
२५	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	८२/०६३/६४	डोलोमाइट चुनुडुङ्गा उ.प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	३.७५
२६	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	११९/०६४/६५	कंचन द्यारिज प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	९
२७	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	२९/०७२/७३	सत्यवती खनिज उ.प्रा.लि.	पाल्पा	गाँउपालिका	तिनाउँ	८.६६३
२८	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	४४/०६९/७०	शुभश्री अग्नी सिमेन्ट प्रा.लि.	प्युठान	गाँउपालिका	नौवाहिन	१५
२९	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	१३५/०७४/७५	सत्यसाई कोइला उ.प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	१.९५
३०	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	६१/०६६/६७	रोल्पा सिमेन्ट उ.प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	त्रिवेणी	५.१
३१	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	१०२/०७१/७२	प्रधान खनिज उ.प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	७.५६
३२	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	२१३/०७१/७२	सोनापुर मिनिरल र तेल प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	३
३३	उत्खनन	साधारण	लाइमस्टोन	४९/०७३/७४	तिरुपति मिनिस् प्रा.लि.	रोल्पा	गाँउपालिका	रुन्तीगढी	१३

स्रोत: खानी तथा भूगर्भ विभाग

अनुसूची ५.१

खानेपानीको स्रोत अनुसार घर परिवार

प्रदेश नं.५	जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको स्रोत						प्रतिघात									
		घारा / पाइपको पानी	टिउक्केला/ हाते पम्प	छानासहित को इनार/ कुवा	छाना बेगरको इनार/ कुवा	inod S	नदि/ खोला	अन्य	उत्खेब नभएको	घारा/ पाइपको पानी	टिउक्केला/ हाते पम्प	छानासहित को इनार/ कुवा	छाना बेगरको इनार/ कुवा	inod S	नदि/ खोला	अन्य	उत्खेब भएको
	८८४,७५७	३७०,७८८	३९२,१३६	२१,५५९	४६,३००	२२१	२८,२५१	११,८७५	९,४००	४,४४८	४१,९	४४,३	५,२	३,२	१,३	१,१	०,५
नवलपरासी	६१,८४५	१२,४९४	४७,५९८	२५१	४५८	२२१	३४०	२३	५१८	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	४,३६७	८,४५४	११५	११२	११२	१६०	१४	११२	६२	६२	६२	६२	६२	६२	६२	६२
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	५०६	५,३७५	६	२	२	२	१	१	२४	२४	२४	२४	२४	२४	२४	२४
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	८४४	६,५४२	३६	९	९	६	०	१२७	६४	६४	६४	६४	६४	६४	६४	६४
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	१,७७२	८,५१०	५५	४४	४४	५	४	३६	६७	६७	६७	६७	६७	६७	६७	६७
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	५६६	६,०६७	१३	१२	१२	३	०	९३	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	३,७२०	८,२९८	२१	१७	१७	१६४	४	११०	८४	८४	८४	८४	८४	८४	८४	८४
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	७१९	५,५११	५	६	६	०	०	३९	३९	३९	३९	३९	३९	३९	३९	३९
रुपन्देही	१६३,८३५	६२,९०४	९६,८३७	३०७	१९९	१९९	५४६	४१	१,७६४	१,२३७	१,२३७	१,२३७	१,२३७	१,२३७	१,२३७	१,२३७	१,२३७
बुटवल उपमहानगरपालिका	३४,०९७	२९,६९८	३,२३४	५४	१४	१४	३४९	१५	३४४	३८९	३८९	३८९	३८९	३८९	३८९	३८९	३८९
देवदह नगरपालिका	११,४१०	४,०४४	७,१०५	१९	२६	२६	३९	१	९१	८५	८५	८५	८५	८५	८५	८५	८५
गौडहवा गाउँपालिका	७,२८५	५६३	६,५२२	८	१३	१३	६	०	३५	६५	६५	६५	६५	६५	६५	६५	६५
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	२७३	६,७०४	७	०	०	२	७	७६	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	६८२	४,७८९	८	५	५	१	०	६३	४५	४५	४५	४५	४५	४५	४५	४५
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	१,९८६	७,९६०	११	२९	२९	७	०	३१५	११०	११०	११०	११०	११०	११०	११०	११०
मर्चारी गाउँपालिका	५,२६३	१,२४३	३,९०१	६	९	९	१	०	२७	७६	७६	७६	७६	७६	७६	७६	७६
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	९७२	५,७२६	२	६	६	४	०	५५	४५	४५	४५	४५	४५	४५	४५	४५

जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको श्रोत						प्रतिगत									
	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेला/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेला/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेखन भएको
आम सतिया गाउँपालिका	१,७८७	४,६६७	१९	१२	३८	४	१६	२१	१७५	८०६	०.३	०.२	०.७	०.१	०.३	०.४
रोहिणी गाउँपालिका	४,६५७	४,४७५	११	१२	०	२	७४	३८	१८५	७९०	०.२	०.२	०.०	०.०	१.३	०.७
सैनौना नगरपालिका	१२,३९२	५,१०८	८६	४१	४	१०	८८	२२	४१२	५६८	०.७	०.३	०.०	०.१	०.७	०.२
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	४,८९७	२	१३	०	०	२५	६८	२२	९५६	०.०	०.३	०.०	०.०	०.५	१.३
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	५,४२८	३०	५	५३	१	११५	११३	४३४	५४०	०.२	०.०	०.४	०.०	०.९	०.९
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	१,०७९	७	४	८	०	१३३	२८	१५९	८१५	०.१	०.१	०.१	०.०	२.०	०.४
शुद्धन गाउँपालिका	६,१४५	७९५	३	३	२३	०	१८	२२	१२९	८५९	०.०	०.०	०.४	०.०	०.३	०.४
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	८,८५९	३४	७	११	१	२८९	९५	४०३	५७७	०.२	०.०	०.१	०.०	१.३	०.४
कौपिलबस्तु	९१,२६४	७७,५३५	३७८	१,२२०	५७	१४५	१,३२२	७५९	१०२	८५०	०.४	१.३	०.६	०.२	१.४	०.८
बाणगाँवा नगरपालिका	१५,९६५	३,१००	२६	११	१४२	६	४३४	८५	१९४	७६२	०.२	०.१	०.९	०.०	२.७	०.५
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	४७०	७३	३१०	१०	५९	४९	४४	८३	८३१	१.३	५.५	०.२	१.०	०.६	०.८
बुढथुमी नगरपालिका	११,५२१	४७९	६६	१६२	१११	१२	४३	४९	४२	९२०	०.६	१.४	१.०	०.१	०.४	०.४
कपिलबस्तु नगरपालिका	१२,०९४	२,२१२	२०	६५	४४	०	२६१	१०३	१८३	७७६	०.२	०.५	०.४	०.०	२.२	०.९
कृष्णनगर नगरपालिका	८,४२१	१,१२४	३६	३९१	२०	०	५३	१४१	१३२	७९३	०.४	४.६	०.२	०.०	०.६	१.७
महाराजगाँवा नगरपालिका	७,९७७	९८	८०	१२८	१०	२	१७	२५	१२	९५५	१.०	१.३	०.१	०.०	०.२	०.३
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	६,१५३	१२	१०	९४	०	५५	७४	७४	९४६	०.२	०.२	१.४	०.०	०.५	१.१
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	९,७४४	२८	९६	१२४	६४	२०८	४२	८३	८६७	०.२	०.९	१.१	०.६	१.८	०.४
शुद्धन गाउँपालिका	६,३४६	५,९५१	१५	२१	१२	२	१२८	१२९	१४	९३८	०.२	०.३	०.२	०.०	२.०	२.०
याशाधरा गाउँपालिका	५,४१३	४,५००	२२	२६	४	०	७४	६७	१३३	८३१	०.४	०.५	०.१	०.०	१.४	१.२
गुल्मी	६४,८८७	५७,४६०	२०	२,९०९	२,४२५	६६२	२९५	१५९	२९५	०.०	१.५	४.५	३.७	१.०	०.५	०.२
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	४,९४६	१	२०	६६	५	७	७	३३	०.०	०.४	०.८	१.३	०.६	०.१	०.१
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	४,३४४	२	१७२	३८३	६३	९५	१०	८१	०.०	३.२	४.६	७.२	१.२	१.८	०.२
धुर्कोट गाउँपालिका	५,३०७	४,४०९	३	१४३	२०७	२३	१२	६	८३	०.१	२.७	९.५	३.९	०.४	०.२	०.१

	जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको स्रोत							प्रतिभात								
		घारा/पाइपको पानी	टिउबवेल/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेल/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको
गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५,२६६	४,९२३	१	५३	१२२	१६	१	६	९३५	०.०	१.०	२.३	२.७	०.३	०.०	०.१	०.१
इरमा गाउँपालिका	४,७५६	३,८३५	२	५३	६४४	५८	१	४	८१९	०.०	१.१	१३.७	१.२	२.५	०.०	०.१	०.१
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,६६६	१	४	८६	८३	१	६	८९५	०.०	०.१	२.१	२.२	३.२	२.८	०.१	०.१
मदाने गाउँपालिका	४,८२७	४,१८६	३	९८	२०६	३०६	०	१९	८६२	०.१	२.०	४.२	६.३	०.८	०.०	०.४	०.४
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	४,०६८	०	७	२००	१८७	१	२३	८९४	०.०	०.२	४.४	४.१	१.४	०.०	०.५	०.५
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	६,१७१	१	२८	२६५	४६६	१	२२	८७२	०.०	०.४	३.७	६.६	१.४	०.३	०.३	०.३
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	७,७४२	२	४६	२७२	२२४	२	२९	९२७	०.०	०.६	३.३	२.७	०.१	०.३	०.३	०.३
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	३,८१०	२	३२५	२६४	२३७	५	१२	८१०	०.०	६.६	५.६	५.०	१.०	०.१	०.३	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	५,३६०	२	८	५७	५८	९	१५	९७०	०.०	०.१	१.०	१.०	०.३	०.२	०.३	०.३
पाल्पा	५,९६०	४,८१०	१,०४५	१,३४९	४,०००	४,८२४	१,५३०	१७०	७७३	१.८	२.३	६.७	८.१	२.६	०.९	०.३	०.३
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	४,३२५	२४	७४	५८५	२०७	४७	१	८२१	०.५	१.४	११.१	३.९	०.९	०.०	०.१	०.१
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	४,०७५	४	१३६	४५२	२१७	१७४	२	८०४	०.१	२.७	८.९	४.३	३.४	०.०	०.१	०.१
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	३,२०८	६	५१	२५०	३०२	५४	१	९९	०.२	१.३	६.४	७.८	१.४	०.०	०.५	०.५
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	२,८३६	०	११५	२८७	७६५	७५	१	६९४	०.०	२.८	७.०	१८.७	१.८	०.०	०.१	०.१
रेनादेवी गाउँपालिका	६,००९	३,६५०	४	२४४	८२३	६९७	५२४	४२	९०७	०.१	४.१	१३.७	११.६	८.७	०.७	०.४	०.४
रम्मा गाउँपालिका	४,६२६	४,१७२	१	११३	१५१	८८	६४	३३	९०२	०.०	२.४	३.३	१.९	१.४	०.७	०.१	०.१
रामपुर नगरपालिका	८,९३२	५,५०३	६७८	४७२	४६६	८६६	९३	२१	६७७	८.३	५.८	५.७	१०.६	१.१	०.३	०.४	०.४
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	४,०७४	०	४०	११०	१३९	२२८	४३	८७७	०.०	०.९	२.४	३.०	४.९	०.९	०.३	०.३
तानसेन नगरपालिका	१,३६४६	१,११९	३२५	७३	१३८	१,१९७	७०	४२	८३२	२.४	०.५	१.०	८.८	०.५	२.८	०.३	०.३
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	२,५४८	३	३१	७३८	३४६	२०१	६	६५५	०.१	०.८	१९.०	८.२	५.२	०.२	०.४	०.४
अद्यावती	४,६,८२६	३,९,३४२	४९०	१,८०७	३,९३१	४,०८४	९०६	११४	७५५	१.०	३.९	८.४	८.७	१.९	०.२	०.३	०.३
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	६,६०८	४	२१	२३२	६४७	११८	५९	८५५	०.१	०.३	३.०	८.४	१.५	१.०	०.२	०.२
छत्रक गाउँपालिका	६,३४१	३,८५६	४	१,०३०	७०१	६७९	५४	३	९०८	०.१	१.६	११.१	१०.७	०.९	०.०	०.२	०.२

जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको स्रोत						प्रतिशत									
	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेल/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेल/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेखन भएको
मालारानी गाउँपालिका	६,६८४	६	२३९	३०१	५१६	६८	५	५	६३.३	०.१	३.५	४.४	७.६	१.०	०.१	०.१
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	६	८९	२९७	८१९	३८	३	२३	७९.३	०.१	१.४	४.८	१३.३	०.६	०.०	०.४
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	३९८	३०३	६०१	४९८	६८	१२	५५	८१.७	३.८	२.९	५.७	४.७	०.६	०.१	०.५
शितरंगा नगरपालिका	९,२०१	७२	१२५	१,७९९	९२५	५६०	१०	३९	६१.६	०.८	१.४	१९.६	१०.१	६.१	०.१	०.४
प्युठान	४७,७६६	४०४	३९१	३,९०४	३,८०४	१,४४३	२८६	१३१	७८.३	०.८	०.८	८.२	८.०	३.०	०.६	०.३
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	७	६१	५७	७४	१३७	१०	५	६३.१	०.२	१.३	१२.३	१६.२	३.६	०.२	०.१
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	२	१७	३३३	१६८	६३	०	१७	८७.५	०.०	०.४	७.०	३.५	१.३	०.०	०.४
हिमरुक गाउँपालिका	५,६६८	०	१०	१०७	६०६	३१	१	७	८७.०	०.०	०.२	१.८	१०.३	०.५	०.०	०.१
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	४	१०३	२९९	२५०	१४१	६६	९	७८.८	०.१	२.५	७.३	६.१	३.४	१.६	०.२
माडवी गाउँपालिका	३,०६८	३५	३१	२९०	१२६	५९	२	१८	८१.७	१.१	१.०	९.५	४.१	१.९	०.१	०.६
नौबिही गाउँपालिका	५,८०९	३	९	६९३	२३९	२३६	१२	१३	७९.४	०.१	०.२	११.९	४.१	३.९	०.२	०.२
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	१४३	४३	३००	९२६	१६५	५५	४०	८१.३	१.६	०.५	३.३	१०.३	१.८	०.६	०.४
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	५८	२९	७४९	३१२	२६९	९९	९	५३.१	४.५	०.८	२१.८	९.०	७.७	२.८	०.३
स्वंगद्वारी नगरपालिका	६,९६८	५२	८८	५५२	४२४	३२२	४१	१३	७८.६	०.७	१.३	७.९	६.१	४.६	०.६	०.२
रोल्पा	४३,७३५	२२	२३४	३,८१०	४,०३६	१,६४६	१६५	१७९	७६.९	०.१	०.५	८.७	९.२	३.८	०.४	०.४
दुईखाली गाउँपालिका	४,०१८	३	३४	५४५	२१२	१३२	५	१२	७६.५	०.१	०.८	१३.६	५.३	३.३	०.१	०.३
लुग्री गाउँपालिका	४,४०२	१	५७	१४९	९६७	५०	१	१६	७५.८	०.०	१.३	३.४	२२.०	१.१	०.०	०.४
माडी गाउँपालिका	३,६५८	०	१	५६०	७३	१२१	४	१७	७८.८	०.०	०.०	१५.३	२.०	३.३	०.१	०.५
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	६	५८	५००	२०४	२४७	२	४९	८४.१	०.१	०.८	७.०	२.९	३.५	०.०	०.७
रुम्जिगढी गाउँपालिका	५,६८४	२	१०	७८७	९२९	२३७	५८	१३	६४.४	०.०	०.२	१३.८	१६.३	४.०	१.०	०.२
सुर्गावती गाउँपालिका	५,६५७	१	१०	९२	७४	२०७	६०	१९	८०.५	०.०	०.२	१.६	१२.६	३.७	१.१	०.३
सुकीदह गाउँपालिका	३,४५४	०	२९	६४०	१८२	२८४	३	१३	६६.७	०.०	०.८	१८.५	५.३	८.२	०.१	०.४
सुनछहरा गाउँपालिका	३,०१६	५	६	१३८	१४३	५०	२	११	८८.२	०.२	०.२	४.६	४.७	१.७	०.१	०.४

जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको श्रोत						प्रतिशत									
	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेला/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	घारा/पाइपको पानी	टिउबवेला/होते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Spout	नदि/खोला	अन्य	उल्लेखन भएको
२,१७२	१,७१२	०	११	८१	१७५	१७५	३	११	७८.८	०.०	०.५	३.७	८.१	८.२	०.१	०.५
४,५४०	३,५६९	४	१८	३१८	१४३	१४३	२७	१८	७८.६	०.१	०.४	७.०	९.६	३.३	०.६	०.४
११,२०२	८,८४८	१०	१७	१९४	१,६७३	४२२	१	२७	७९.१	०.१	०.२	१.७	१४.९	३.८	०.०	०.२
३,८३५	२,८६०	४	४	१०१	७३२	११९	०	१५	७४.६	०.१	०.१	२.६	१९.१	३.१	०.०	०.४
३,८६१	२,८०९	५	१२	७९	७३२	२०६	०	८	७३.८	०.१	०.३	२.०	१९.०	५.६	०.०	०.२
३,५०६	३,१८९	१	१	१४	२०९	८	१	४	९१.०	०.०	०.०	०.४	६.०	२.५	०.०	०.१
११६,३४७	४७,५७०	१६,७४१	१४,८२०	२४,४१५	५,३३६	४,८६६	२,०४२	५५५	४०.९	१४.४	१२.७	२१.७	४.६	४.२	१.८	०.५
५,९४५	४,३४४	३३	२०६	१७९	६५४	४३३	१	२५	७३.२	०.६	३.५	३.०	११.०	८.३	०.०	०.४
४,७३०	२,९०२	२	८५	१,०९६	४१९	१८३	२२	२१	६१.४	०.०	१.८	२३.२	८.९	३.९	०.५	०.४
४,४५५	३९५	२८३	४४०	२,५९५	४३६	१९०	१०१	१५	८.९	६.४	९.९	५८.२	९.८	४.३	२.३	०.३
७,२६७	१,८७१	३,४४६	१८४	१,४७७	५३	१९९	२८	३९	२५.७	४७.४	२.५	२०.३	०.७	२.३	०.४	०.५
३२,४१९	१६,०१४	८१४	६,२३१	८,९९०	१,३३२	१,७४०	९५८	१३०	४४.२	२.३	१७.६	२३.१	३.८	४.९	२.७	०.४
९,४३२	१,७१९	४,०७२	१,३३५	२,१२२	२१७	३६	१८२	४९	१५.०	४३.२	१४.२	२२.५	२.३	०.४	१.९	०.५
४,४७३	१५८	१,८९१	४४	१,११२	१२७	१,०३८	८३	१९	३.५	४३.३	१.०	२४.९	२.८	२३.२	१.९	०.४
८,०५५	२,२७७	४,०९७	४४८	९३२	१२१	६२	४१	७७	२८.३	५०.९	५.६	११.६	१.५	०.८	०.५	१.०
५,३२८	३,२९०	११८	२७४	९७८	३५५	१५३	१५३	१२	६१.७	२.२	५.१	१८.४	६.७	२.८	२.५	०.२
३१,२४३	१४,८९०	१,९८५	५,५७२	५,७३४	१,६२२	७९९	४७३	१६८	४७.७	६.४	१७.८	१८.४	५.२	२.६	१.५	०.५
९,४,६९३	१,३,८३७	७६,२४७	८५८	१,२७०	३२७	८६	१,५६३	५०५	१४.६	८०.५	०.९	१.३	०.३	०.१	१.७	०.५
११,०६६	७,८५५	९,८५८	४२	९	२३	४	३९१	२४	६.५	८९.१	०.४	०.१	०.२	०.०	३.५	०.२
६,५९०	१,१०९	५,३०९	४७	५२	३	२	४९	१९	१६.८	८०.६	०.७	०.८	०.०	०.०	०.७	०.३
६,७२४	८३८	५,४२१	६४	२६८	७	१	६४	६१	१२.५	८०.६	१.०	४.०	०.१	०.०	१.०	०.९
१०,२८८	९,२३	८,९६६	७९	३१	१३०	४	१०५	५०	९.०	८७.२	०.८	०.३	१.३	०.०	१.०	०.५

जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको स्रोत						प्रतिशत										
	घारा/पाइएको पानी	टिउक्वेल/हाते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Sput	नदि/खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	घारा/पाइएको पानी	टिउक्वेल/हाते पम्प	छानासहित को इनार/कुवा	छाना बेगरको इनार/कुवा	Sput	नदि/खोला	अन्य	उल्लेखन भएको	
कोहिलपुर नगरपालिका	२,१७१	१२,६७६	५६	७८	१३८	५	३०६	५३	१४०	८१९	०.४	०.४	०.५	०.९	०.०	२.०	०.३
नरैनापुर गाउँपालिका	४,९०८	४,०६४	३८	१६६	४	२	१८२	३८	७०	८५७	०.६	२.८	२.८	०.१	०.०	३.१	०.६
नेपालांज	२७,८९२	२०,२०३	२३७	१६८	१२	३	४३१	२२७	२३.७	७९.४	०.८	०.६	०.६	०.०	०.०	१.५	०.८
रासिसोनी गार्डपालिका	१०,७४२	८,७४०	२९५	४९८	१०	६५	३५	३३	९.८	८१.५	२.७	४.६	०.१	०.६	०.६	०.३	०.३
बाँदिया	८३,१४७	७,१८४	१९०	२२७	२८४	१०३	७९८	१७४	७.४	९०.४	०.२	०.३	०.३	०.३	०.१	१.०	०.२
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	९,६८५	१५	७	६	१	२१	१६	५.६	९३.७	०.१	०.१	०.१	०.१	०.०	०.२	०.२
बाँसगाडी नगरपालिका	११,२१०	९,६०९	७८	२७	२४९	६१	२२०	३५	८.३	८५.७	०.७	०.२	०.२	२.२	०.५	२.०	०.३
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	१२,८६२	१७	३७	७	१	१४१	३६	१.३	९६.९	०.१	०.३	०.३	०.१	०.०	१.१	०.३
गरुवा गाउँपालिका	६,१३५	५,८८६	१०	६	७	१	८४	५	१.९	९५.९	०.२	०.१	०.१	०.१	०.३	१.४	०.१
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	१०,६३९	३५	३	२	२	८५	१५	१७.५	८१.४	०.३	०.०	०.०	०.०	०.०	०.७	०.१
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	७,८२६	६	१०७	२	१५	११२	२५	१५.४	८१.८	०.१	१.१	१.१	०.०	०.२	१.२	०.३
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	१०,४६५	१०	२२	८	१	६०	१६	३.१	९५.९	०.१	०.२	०.२	०.१	०.०	०.५	०.१
ठाकुरवावा नगरपालिका	८,६४२	८,२१५	१९	१८	३	४	७५	२६	३.४	९४.९	०.२	०.२	०.२	०.०	०.०	०.९	०.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ५.२

खाना पकउने इन्धनप्रयोग अनुसारको घरपरिवार

विवरण	जन्मा परिवार	खानापकाउने इन्धनको प्रकार										प्रतिशत					
		काठ/ दाउरा	मट्टी तेल	एल पि ग्यास	साथी/गैठा	बायोग्यास	कुँ/कुँ	अन्य	उल्लेख नभएको	काठ /दाउरा	मट्टी तेल	एल.पि ग्यास	साथी/ गैठा	बायो ग्यास	बिजुली	अन्य	उल्लेख भएको
प्रदेश नं.५	८८४,७५७	६२९,४३२	६,०४३	१२८,५६७	८८,७५१	२५,३०७	३१२	१,७७५	४५,७७०	७१.१	०.७	१४.५	१०.०	२.९	०.०४	०.२०	०.५
नवलपरासी	६१,८४५	४४,०६०	३३९	७९,३३३	६,८१३	१,८१९	२३	४४४	७१.४	०.५	१२.८	११.०	२.९	०.०४	०.७२	०.७	
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	९,५१३	५६	२,८६५	१२४	६६८	८	११९	६२	०.४	२१.४	०.९	५.०	०.०६	०.८९	०.५	
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	४,५४२	३१	१६६	१,०४५	४६	०	१५	२६	०.५	२.८	१७.८	०.८	०.००	०.२६	०.४	
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	५,२०३	५९	३२७	१,५८४	५६	१	९१	६५	०.८	४.४	२१.४	०.८	०.०१	१.२३	०.९	
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	६,४४५	६९	१,४४०	१,९५८	२०९	३	७९	६९	०.७	१४.१	१९.०	२.०	०.०३	०.७७	०.७	
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	४,०१३	४५	३२०	१,९१२	२०२	४	७५	६२	०.७	४.८	२८.८	३.०	०.०६	१.१३	०.९	
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	८,६०१	४२	२,६३७	५९	५७७	५	६	९१	०.३	२१.९	०.५	४.८	०.०४	०.०५	०.८	
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	५,७३३	३७	१६८	१३१	६१	२	५९	३९	०.६	२.७	२.१	१.०	०.०३	०.९५	०.६	
रुपन्देही	१६३,८३५	१६,२६४	२,००५	५६,०६६	४२,५१९	५,१७१	४३	५१३	१,२४४	१.२	३४.२	२६.०	३.२	०.०३	०.३१	०.८	
बुटवल																	
उपमहानगरपालिका	३४,०९७	७,३५७	४६९	२५,१०७	६९	६३५	५	६५	३९०	२१.६	१.४	७३.६	०.२	१.९	०.०१	०.१९	१.१
देवदह नगरपालिका	११,४१०	६,९८१	७२	२,४४६	१,१०१	५७२	३	५१	८४	०.६	२२.३	९.६	५.०	०.०३	०.४५	०.७	
गैडहवा गाउँपालिका	७,३८५	३,२९४	९४	१,५८८	३,५५८	१०६	०	९	६६	१.३	२.२	४.८	१.५	०.००	०.१२	०.९	
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	५,८५६	५	७०१	२,७३	२२०	१	१४	१४	०.१	९.९	३.९	३.१	०.०१	०.२०	०.२	
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	८५६	९७	७३	४,४९३	१६	२	१०	४६	१.७	१.३	८०.३	०.३	०.०४	०.१८	०.८	
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	९८३	१२६	४४३	८,२२२	४१	१	२१	१०९	९.९	४.५	८२.७	०.४	०.०१	०.२१	१.१	
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	६२८	१२१	३४	४,३७४	२३	२	३	७८	२.३	०.६	८३.१	०.४	०.०४	०.०६	१.५	
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	२,३७४	१०९	५३२	३,६७९	४२	१	२५	४८	१.६	७.८	५४.०	०.६	०.०१	०.३७	०.७	

विवरण	जन्मा परिवार	खानाबान्ने इन्धनको प्रकार						प्रतिशत								
		काठ/ दाउरा	मट्टी तेल	एल पि ग्यास	सांथी/ गैठा	बायो ग्यास	उल्लेख नभएको	अन्य	काठ/ दाउरा	मट्टी तेल	एल पि ग्यास	सांथी/ गैठा	बायो ग्यास	विजुली	अन्य	उल्लेखन भएको
ओम सतिया गाउँपालिका	५,७८७	१,४८९	७	१,५०५	२,५८४	७	३१	२४	२५.७	१.३	२६.०	४४.७	१.३	०.००	०.५४	०.४
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	१,०४४	७२	२०७	४,६६६	४५	७८	४०	१८.५	१.३	३.७	७३.६	०.८	०.०९	१.३८	०.७
सैनामैना नगरपालिका	१२,३९२	८,२४०	५७	३,२८२	९४	६६३	२	३३	६६.५	०.५	२६.५	०.८	५.४	०.०२	०.२७	०.२
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	३५६	१०३	५४	४,५१५	१८	०	७२	७.०	२.०	१.१	८८.२	०.४	०.०४	०.००	१.४
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	२,६१२	३६२	८,५३५	७८२	१७	१०	२८	२०.९	२.९	६८.५	६.३	०.१	०.०८	०.२२	१.०
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	२,३४५	३३	१,०३२	२,५५७	४५२	१	४४	३८.९	०.५	१५.२	३७.६	६.७	०.०१	०.३५	०.४
शुद्धोत्तन गाउँपालिका	६,१४५	३,२६८	४१	९५०	१,२४४	६१२	१	७	५३.२	०.७	१५.५	२०.२	१०.०	०.०२	०.११	०.४
लिलोतमा नगरपालिका	२१,९५७	८,२८१	१६८	१०,८७७	८०८	१,६३१	७	९४	३७.७	०.८	४९.५	३.७	७.४	०.०३	०.५३	०.४
कपिलबस्तु	९१,२६४	४९,५६१	१,०८९	६,६४४	२९,८९०	३,१०६	१७	१६८	५४.३	१.२	७.३	३२.८	३.४	०.०२	०.१८	०.९
बाडगंगा नगरपालिका	१५,९३५	११,५५९	६४	२,२००	२९४	१,७६६	५	४१	७२.४	०.४	१३.८	१.८	१०.७	०.०३	०.३६	०.५
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	४,३९८	८६	४७	७५५	३९	०	४५	८२.९	१.५	०.८	१३.३	०.७	०.००	०.००	०.८
बुढथुमी नगरपालिका	११,५२१	९,५६३	८८	७११	७२५	३७२	१	१०	८३.०	०.८	६.२	६.३	३.२	०.०१	०.०९	०.४
कपिलबस्तु नगरपालिका	१२,०९४	५,७८२	१४८	१,५९४	४,०५१	३७१	४	४१	४७.८	१.२	१३.२	३३.५	३.१	०.०३	०.३४	०.९
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	४,७०७	१९०	७४२	२,७९१	७	४	५	५५.२	२.२	८.७	३१.९	०.१	०.०५	०.०६	१.७
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	२,८५२	१४६	९९	४,६४१	२०८	०	४	३५.८	१.८	१.२	५८.२	२.६	०.००	०.०५	०.३
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	१,०६३	८९	२२५	५,००९	७	२	३७	१६.३	१.४	३.५	७७.०	०.१	०.०३	०.५७	१.२
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	८,५५२	१०२	८५५	१,३९७	२९१	०	१०	७६.०	०.९	७.६	१२.४	२.६	०.००	०.०९	०.४
शुद्धोत्तन गाउँपालिका	६,३४६	३८७	१०६	८५	५,५५७	६४	१	११	६.१	१.७	१.३	८७.६	१.०	०.०२	०.१७	२.१
यशाधरा गाउँपालिका	५,४१३	३९८	७०	९६	४,७४०	३१	०	९	७.४	१.३	१.८	८७.६	०.६	०.००	०.१७	१.३
गुल्मी	६४,८८७	५९,८४४	१९७	४,३९४	२६	२४४	६	१६	९२.२	०.३	६.८	०.०	०.४	०.०१	०.०२	०.२
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१९१	४,७८८	११	३०४	०	१०	०	८	९३.५	०.२	५.९	०.०	०.२	०.००	०.००	०.२
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	५,१५०	६	१२५	०	२१	०	४	६६.९	०.१	२.४	०.०	०.४	०.००	०.०८	०.२
धुकोट गाउँपालिका	५,३०७	५,२४४	१९	३२	४	२	०	६	९८.८	०.४	०.६	०.१	०.०	०.००	०.००	०.१

विवरण	जम्मा परिवार	खानाबनाउने इन्धनको प्रकार						प्रतिशत									
		कोठ/दाउरा	सडी तेल	एल पि ग्यास	सांथी/गैठा	बायो ग्यास	अन्य	उल्लेख नभएको	अन्य	सडी तेल	कोठ/दाउरा	एल.पि ग्यास	सांथी/गैठा	बायो ग्यास	बिजुली	अन्य	उल्लेखन भएको
गुल्मी दरबार	५,२६६	५,०८०	३	१३४	०	४३	०	०	६	९६.५	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.१
इशमा गाउँपालिका	४,७७६	४,६६८	१०	२४	५	५	०	०	४	९९.०	०.२	०.१	०.१	०.०	०.०	०.०	०.१
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,९६९	५	६९	२	४५	१	०	७	९६.९	०.१	०.०	१.१	०.०	०.०	०.०	०.२
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	४,७९६	६	३१	१	३	०	१	१९	९८.७	०.१	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.४
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	४,४९२	१२	१९	३	१	०	०	२३	९८.७	०.३	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	६,७८१	१६	२१९	५	२७	१	१	२२	९५.८	०.३	०.१	०.४	०.०	०.०	०.०	०.३
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	५,२९६	८१	२,९३२	४	५	०	६	२९	६३.४	१.०	३५.१	०.०	०.१	०.०	०.०	०.३
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	४,३४१	१२	३१०	१	२२	१	४	१२	९२.३	०.३	०.०	०.४	०.०	०.५	०.०	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	५,२३९	१३	१९५	१	६०	३	०	१५	९४.८	०.२	०.०	१.१	०.०	०.०	०.०	०.३
पाल्पा	५९,२६०	४७,६७२	३४२	८,८८३	५६	२,०९९	६६	५५	१७७	८०.४	०.६	१५.०	०.१	३.४	०.१	०.०	०.३
बगनासकाती गाउँपालिका	५,२७०	४,७९८	१२	२१५	४	२२८	३	२	८	९१.०	०.२	४.१	०.१	४.३	०.०	०.०	०.२
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	४,५७७	१३	३२९	१०	१२८	१	२	६	९०.३	०.३	६.५	०.२	२.५	०.०	०.०	०.१
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	३,८१३	२६	१४	७	११	०	१	१९	९८.०	०.७	०.४	०.२	०.३	०.०	०.०	०.५
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	३,८२६	५	१३६	२	१०८	०	०	८	९३.७	०.१	३.३	०.०	२.६	०.०	०.०	०.२
रैनादेवी गाउँपालिका	६,००९	५,८७५	२२	७३	२	१०	०	२	२५	९७.८	०.४	१.२	०.०	०.२	०.०	०.०	०.४
रम्मा गाउँपालिका	४,६२६	४,२९४	७	१८०	२	१३७	२	०	४	९२.८	०.२	३.९	०.०	३.०	०.०	०.०	०.१
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	६,०८९	१७	१,०८३	१४	८४०	५३	३	३३	७४.९	०.२	१३.३	०.२	१०.३	०.५	०.०	०.४
रिबिकोट गाउँपालिका	४,६४७	४,३७०	१३	१८३	२	६४	०	२	१३	९४.०	०.३	३.९	०.०	१.४	०.०	०.०	०.३
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	६,३०२	२१४	६,५६४	११	४६१	६	४२	४६	४६.२	१.६	४८.१	०.१	३.४	०.०	०.३	०.३
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	३,७२८	१३	१०६	२	२२	१	१	१५	९५.९	०.३	२.७	०.१	०.६	०.०	०.३	०.४
अर्घाखाँची	४६,८२६	४३,७६०	१४७	२,६०१	४५	८९	३	२१	१६०	९३.५	०.३	५.६	०.१	०.२	०.०	०.०	०.३
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	७,६१३	२२	६०	४	१०	०	०	१८	९८.५	०.३	०.८	०.१	०.१	०.०	०.०	०.२
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	६,२६४	६	३१	५	१७	०	२	१६	९८.८	०.१	०.५	०.१	०.३	०.०	०.०	०.३

विवरण	जम्मा परिवार	खानाबनाउने इन्धनको प्रकार										प्रतिशत						
		काठ/दाउरा	मट्टी तेल	एल पि ग्यास	साथी/गैठा	बायो ग्यास	फि/डि/डु	अन्य	उल्लेख नभएको	काठ/दाउरा	मट्टी तेल	एल.पि ग्यास	साथी/गैठा	बायो ग्यास	बिजुली	अन्य	उल्लेखन भएको	
मालारानी गाउँपालिका	६,५२४	६,७०९	२७	६४	१३	६	०	०	५	९५.३	०.४	०.२	०.१	०.००	०.००	०.१		
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	६,०४४	१३	६३	१	८	०	०	२३	९८.२	०.२	०.०	०.१	०.००	०.००	०.४		
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	८,१२६	४९	२,२७८	९	४३	२	१६	५८	७६.८	०.५	०.१	०.४	०.०२	०.१५	०.५		
शितगंगा नगरपालिका	९,२०१	९,००४	३०	१०५	१३	५	१	३	४०	९७.९	०.३	०.१	०.१	०.०१	०.०३	०.४		
प्युठान	४७,७१६	४५,३८६	११०	१,५९६	३२	३७५	४०	३६	१४१	९५.१	०.२	०.१	०.५	०.०८	०.०८	०.३		
गैरावती गाउँपालिका	४,६५०	४,५८७	१	१४	०	४३	०	०	५	९८.६	०.०	०.०	०.१	०.००	०.००	०.१		
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	४,७९७	९	१८	७	२	१	३	१८	९८.८	०.२	०.१	०.०	०.०२	०.०६	०.४		
झिमरुक गाउँपालिका	५,८६८	५,७६८	१७	६८	५	३	०	०	७	९८.३	०.३	०.१	०.१	०.००	०.००	०.१		
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	३,६२२	१६	४५०	२	१०	१	१०	९	८७.९	०.४	०.०	०.२	०.०२	०.२४	०.२		
मान्डी गाउँपालिका	३,०६८	२,९६७	२	४५	२	८	२६	०	१८	९६.७	०.१	०.१	०.३	०.८५	०.००	०.६		
नौबिहीनी गाउँपालिका	५,८०९	५,७३४	१३	३७	४	७	०	१	१३	९८.७	०.२	०.१	०.१	०.००	०.०२	०.२		
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	७,८५८	४१	७५८	७	२४४	७	८	४१	८७.७	०.५	०.१	२.७	०.०८	०.०९	०.५		
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	३,३७८	१	६३	०	२९	२	२	९	९७.०	०.०	०.०	०.५	०.०६	०.०६	०.३		
स्वगहारी नगरपालिका	६,९६८	६,७४५	१०	१४३	५	२९	३	१२	२१	९६.८	०.१	०.१	०.४	०.०४	०.१७	०.३		
रोल्पा	४३,७३५	४२,४०६	४४	९५४	६९	३१	११	४०	१८०	९७.०	०.१	०.२	०.१	०.०३	०.०९	०.४		
दुईखाली गाउँपालिका	४,०१८	३,९७९	०	१	१९	४	१	२	१२	९९.०	०.०	०.०	०.५	०.०२	०.०५	०.३		
लुंग्री गाउँपालिका	४,४०२	४,३४९	१५	७	०	३	२	०	१६	९९.०	०.३	०.२	०.१	०.०५	०.००	०.४		
माडी गाउँपालिका	३,६५८	३,६३०	०	६	५	०	०	०	१७	९९.२	०.०	०.२	०.१	०.००	०.००	०.५		
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	६,४४८	४	६१२	५	०	३	१२	४९	९०.४	०.१	०.१	०.०	०.०४	०.१७	०.७		
रुम्ट्याही गाउँपालिका	५,६८४	५,६१८	११	३१	६	४	०	०	१४	९८.८	०.२	०.५	०.१	०.००	०.००	०.२		
सुर्पावती गाउँपालिका	५,६५७	५,३२८	८	२८०	२	४	३	११	२१	९४.२	०.१	०.०	०.१	०.०५	०.१९	०.४		
सुकीदेह गाउँपालिका	३,४५५	३,४२०	१	१	१६	५	०	०	१२	९९.०	०.०	०.०	०.५	०.००	०.००	०.३		
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	२,९८९	३	०	६	५	०	२	११	९९.१	०.१	०.०	०.२	०.००	०.०७	०.४		

विवरण	जम्मा परिवार	खानाबनाउने इन्धनको प्रकार										प्रतिशत						
		कोठ/दाउरा	मट्टी तेल	एल पि ग्यास	सांघी/गैठा	बायोग्यास	कुँडा/कुँडा	अन्य	उल्लेख नभएको	कोठ/दाउरा	मट्टी तेल	एल.पि ग्यास	सांघी/गैठा	बायोग्यास	बिजुली	अन्य	उल्लेखन भएको	
शवाङ गाउँपालिका	२,१७२	२,१५३	०	१	०	०	०	०	१०	९९.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.३७	०.५		
त्रिवेणी गाउँपालिका	४,५४०	४,४८२	२	१५	१०	६	२	५	१८	९८.७	०.०	०.३	०.१	०.०४	०.११	०.४		
रङ्गुम	११,२०२	११,१२८	१०	५	२४	६	१	१	२७	९९.३	०.१	०.०	०.१	०.०१	०.०१	०.२		
भुमि गाउँपालिका	३,८३५	३,८०६	४	०	७	१	१	१	१५	९९.२	०.१	०.०	०.२	०.०३	०.०३	०.४		
पुथा उत्तरांगा गाउँपालिका	३,८६१	३,८३२	३	२	१३	३	०	०	८	९९.२	०.१	०.१	०.३	०.००	०.००	०.२		
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	३,४९०	३	३	४	२	०	०	४	९९.५	०.१	०.१	०.१	०.००	०.००	०.१		
दाङ	११६,३४७	८८,८२७	५४६	१६,३५६	४,४७३	५,२८८	४३	२६०	५५४	७६.३	०.५	१४.१	३.८	४.५	०.३२	०.५		
बबई गाउँपालिका	५,९४५	५,८४३	३१	२६	७	१२	१	०	२५	९८.३	०.५	०.४	०.१	०.२	०.००	०.४		
बगलाकुली गाउँपालिका	४,७३०	४,६४६	१५	२८	७	३	०	०	२१	९८.४	०.३	०.६	०.१	०.००	०.००	०.४		
दंगीशरण गाउँपालिका	४,४५५	४,१८६	२१	४८	१२८	५२	१	०	१६	९४.०	०.५	१.१	२.९	०.०२	०.००	०.४		
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	६,६३१	१९	१२५	६५	३८३	१	४	३९	९१.२	०.३	१.७	०.९	५.३	०.०६	०.५		
घोराही उपमहानगरपालिका	३५,४१९	२१,५५२	२२१	८,९०६	२,९७८	१,४७५	१७	१४१	१३१	६०.८	०.६	२४.१	८.४	४.२	०.४०	०.४		
लमही नगरपालिका	९,४३२	७,१०१	१४	१,१९०	२८	१,०४६	५	५	४३	७५.३	०.१	१२.६	०.३	११.१	०.०५	०.५		
राजपुर गाउँपालिका	४,४७३	४,३९१	५	१३	५	४०	०	०	१९	९८.२	०.१	०.३	०.१	०.००	०.००	०.४		
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	५,७१०	३२	७६५	१०	१,४५०	५	७	७६	७०.९	०.४	९.५	०.१	१८.०	०.०६	०.९		
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	५,२३०	१६	२३	८	३६	१	१	१३	९८.२	०.३	०.४	०.२	०.७	०.०२	०.२		
तुलसीपुर उपमहानगरपालिका	३१,२४३	२३,५२४	१७२	५,२३२	१,२३९	७९१	१२	१०२	१७१	७५.३	०.६	१६.७	४.०	२.५	०.३३	०.५		
बाँके	९४,६९३	६७,६५१	८४४	१९,४७६	३,९६३	२,०४४	४१	१३३	५४४	७१.४	०.९	२०.६	४.२	२.२	०.०४	०.१४	०.६	
वैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	९,३३०	२१	५१३	३९८	७५	६	१५	२४	८४.३	०.२	४.६	३.६	६.९	०.०५	०.१४		
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	६,४००	८३	१७	६३	५	१	०	२१	९७.१	१.३	०.३	१.०	०.१	०.०२	०.३		
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	५,०९९	७१	४२१	९८	७०	३	८	६४	७५.८	१.१	६.३	१४.७	१.०	०.०४	०.१२		

विवरण	जम्मा परिवार	खानाबानाउने इन्धनको प्रकार							प्रतिशत								
		कोट/ बाउरा	मट्टी तेल	एल पि रयास	सांथी/गैठा	बायोयास	कुट्टि/ कुट्टि	अन्य	उल्लेख नभएको	काठ/ बाउरा	मट्टी तेल	एल.पि रयास	सांथी/ गैठा	बायो रयास	विजुली	अन्य	उल्लेखन भएको
खुबुरा गाउँपालिका	१०,२८८	६,९६२	८६	९२०	१,७८६	४७१	५	५	५३	६७.७	८.९	१७.४	४.६	०.०५	०.०५	०.५	०.५
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	१०,२६२	१०६	४,३८७	१०८	५१७	१३	३५	५५	६६.३	२८.३	०.७	३.३	०.०८	०.२३	०.४	०.४
नैनापुर गाउँपालिका	५,९०८	५,७५१	८५	५	२१	४	०	३	३९	९७.३	०.१	०.४	०.१	०.००	०.०५	०.७	०.७
नेपालगंज उप																	
महानगरपालिका	२,७८९२	१३,४३७	३५१	१३,१५३	४२		१३	६२	२५३	४८.२	४७.२	२.१	०.२	०.०५	०.२२	०.९	०.९
रासिसौतारी गाउँपालिका	१०,७४२	१०,४१०	४१	५७	१८	१७६	०	५	३५	९६.९	०.४	०.२	१.६	०.००	०.०५	०.३	०.३
बर्दिया	८३,१४७	७२,८७३	३७०	३,६५२	८४१	५,१२५	१८	८८	१८०	८७.६	४.४	१.०	६.२	०.०२	०.११	०.२	०.२
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	८,६३०	५३	५४७	१९६	८७४	१	१५	१७	८३.५	०.५	१.९	८.५	०.०१	०.१५	०.२	०.२
बांसगढी नगरपालिका	११,२१०	१०,०३४	३२	४२४	१८	६५६	०	११	३५	८९.५	०.३	०.२	५.९	०.००	०.१०	०.३	०.३
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	१२,१८५	४२	१७६	२७	७८८	१	१२	३७	९१.८	०.३	०.२	५.९	०.०१	०.०९	०.३	०.३
रोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	५,४०४	२०	३९	३१	६३३	२	०	६	८८.१	०.३	०.५	१०.३	०.०३	०.००	०.१	०.१
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	१०,६२४	१२५	१,४५५	४२५	३७८	१०	३०	१७	८१.३	१.०	३.३	२.९	०.०८	०.२३	०.१	०.१
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	८,४६५	२२	४५०	१७	५८२	२	५	२६	८८.५	०.२	०.२	६.१	०.०२	०.०५	०.३	०.३
राजापुर नगरपालिका	१०,९९६	९,७५५	४९	२६१	११४	६७४	१	६	१६	८९.७	०.४	२.४	६.२	०.०१	०.०५	०.१	०.१
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६४२	७,७३६	२७	३००	१३	५४०	१	९	२६	८९.४	०.३	०.२	६.२	०.०१	०.१०	०.३	०.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ५.३

बत्तीको स्रोत अनुसार घरपरिवार

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार						प्रतिशत					
		बिजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	बिजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
प्रदेश नं.५	८८४,७५७	५८३,९३१	१८१,८८१	२,१३३	५८,३६५	५,३८६३	४,५८४	६६.०	२०.६	०.२४	६.६	६.१	०.५२
नवलपरासी	६१,८४४	५१,६५८	९,२१४	१०४	३०९	१४६	४१४	८३.५	१४.९	०.१७	०.५	०.२	०.६७
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	११,९३८	१,२६८	३९	५३	५४	६३	८९.०	९.५	०.२९	०.४	०.४	०.४७
पालिन्दन गाउँपालिका	५,८८१	४,८१९	१,००३	७	२५	१	२६	८१.९	१७.१	०.१२	०.४	०.०	०.४४
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	५,६२१	१,६५९	२	२६	१४	६४	७६.१	२२.५	०.०३	०.४	०.२	०.८७
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	८,५६३	१,५६३	१३	२७	१७	६९	८३.३	१५.५	०.१३	०.३	०.२	०.६७
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	५,१८८	१,३२२	२२	२३	१६	६२	७८.२	१९.९	०.३३	०.३	०.२	०.९३
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	१०,९७६	८५३	११	४४	४३	९१	९१.३	७.१	०.०९	०.४	०.४	०.७६
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	४,५५३	१,५१६	१०	१११	१	३९	७३.१	२४.३	०.१६	१.८	०.०	०.६३
रूपन्देही	१६३,८३५	१३२,०७३	२९,४५१	३४९	३८८	३२२	१,२५२	८०.६	१८.०	०.२१	०.२	०.२	०.७६
बुटवल													
उपमहानगरपालिका	३४,०९७	३२,३२१	१,१९४	९५	२३	७९	३८५	९४.८	३.५	०.२८	०.१	०.२	१.१३
देवदह नगरपालिका	११,४१०	१०,२८१	९३८	३६	५१	१९	८५	९०.१	८.२	०.३२	०.४	०.२	०.७४
गौडहवा गाउँपालिका	७,२८५	४,०७४	३,०८५	१०	४५	५	६६	५५.९	४२.३	०.१४	०.६	०.१	०.९१
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	६,५९२	४५६	४	५	१२	१५	९३.१	६.४	०.०६	०.१	०.२	०.२१
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	२,६२१	२,६२१	६	२०	३	४५	५१.८	४६.९	०.११	०.४	०.१	०.८०
सुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	५,८३०	३,८८४	१८	३४	७२	१०८	५८.६	३९.१	०.१८	०.३	०.७	१.०९
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	१,४६२	३,६७६	११	३६	०	७८	२७.८	६९.८	०.२१	०.७	०.०	१.४८

विवरण	जन्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार						प्रतिघात					
		विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	३,९१२	२,८०९	११	२५	५	४८	५७४	४१	०.१६	०.४	०.१	०.७०
ओम सतिया गाउँपालिका	५,७८७	४,५५९	१,१५७	६	३७	५	२३	७८.८	२०.०	०.१०	०.६	०.१	०.४०
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	३,५७२	२,०१५	९	१३	८	४०	६३.१	३५.६	०.१६	०.२	०.१	०.७१
सेनामैना नगरपालिका	१२,३९२	११,७०१	६२९	१२	९	१९	२२	९४.४	५.१	०.१०	०.१	०.२	०.१८
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	१,९१०	३,१११	४	२३	०	७२	३७.३	६०.८	०.०८	०.४	०.०	१.४१
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	११,५४०	७६२	५१	१२	१२	१२०	९२.३	६.१	०.४१	०.१	०.१	०.९६
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	५,६६५	१,०५७	१४	२१	७	२८	८३.४	१५.६	०.२१	०.३	०.१	०.४१
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	५,१३०	९६३	१२	१४	४	२२	८३.५	१५.७	०.२०	०.२	०.१	०.३६
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	२०,६२६	१,०९४	५०	२०	७२	९५	९३.९	५.०	०.२३	०.१	०.३	०.४३
कपिलवस्तु	९१,२६४	५८,१६२	३०,९०१	२६९	४१४	७३२	७८६	६३.७	३३.९	०.२९	०.५	०.८	०.८६
बाणरंगा नगरपालिका	१५,९६५	१३,७३०	२,०३२	२५	२३	६५	९०	८६.०	१२.७	०.१६	०.१	०.४	०.५६
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	२,६५२	२,८३३	५	३०	१०५	४५	४६.८	५०.०	०.०९	०.५	१.९	०.७९
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	८,३७१	२,९६३	१२	३४	९०	५१	७२.७	२५.७	०.१०	०.३	०.८	०.४४
कपिलवस्तु नगरपालिका	१२,०९४	८,१२३	३,९६३	२८	३८	१०६	१०६	६७.२	३०.५	०.३३	०.३	०.९	०.८८
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	४,७३२	३,५६१	१९	५५	८	१४६	५५.५	४१.८	०.२२	०.६	०.१	१.७१
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	३,५९१	४,१६४	१६	४६	१३३	२७	४५.०	५२.२	०.२०	०.६	१.७	०.३४
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	३,९१७	२,४६२	५	३६	१२	७५	६०.२	३७.८	०.०८	०.६	०.२	१.१५
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	७,३९८	३,५७४	१३	११२	११०	४३	६५.८	३१.८	०.१२	१.०	१.०	०.३८

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार					प्रतिघात						
		विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
शुद्धाधिन गाउँपालिका	६,३४६	२,७४८	३,२५०	१४१	२६	४७	१३४	५३.३	५१.२	२.२२	०.४	०.७	२.११
यशाधरा गाउँपालिका	५,४१३	२,९००	२,३६९	५	१४	५६	६९	५३.६	४३.८	०.०९	०.३	१.०	१.२७
गुल्मी	६४,८८७	४१,६५४	१३,५६२	१२५	७,५३७	१,८५०	१५९	६४.२	२०.९	०.१९	११.६	२.९	०.२५
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	४,५३४	५०५	७	२०	४७	८	८८.५	९.९	०.१४	०.४	०.९	०.१६
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	४,८६५	४२६	७	३	४	१०	९१.५	८.०	०.१३	०.१	०.१	०.१९
धुर्कोट गाउँपालिका	५,३०७	९२४	२,०८०	२१	१,९४६	३३०	६	१७.४	३९.२	०.४०	३६.७	६.२	०.११
गुल्मी दरवार गाउँपालिका	५,२६६	४,७८२	४६०	६	२	१०	६	९०.८	८.७	०.११	०.०	०.२	०.११
इशमा गाउँपालिका	४,७७६	१,५५३	१,७८१	३	१,२०४	१७१	४	३२.९	३७.८	०.०६	२५.५	३.६	०.०८
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	३,७२१	३३०	४	९	२७	७	९०.८	८.१	०.१०	०.२	०.७	०.१७
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	४४७	१,९९८	९	१,७३६	६४८	१९	९.२	४१.१	०.१९	३५.७	१३.३	०.३९
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	५६२	१,९७९	१२	१,४६९	५०५	२३	१२.४	४३.५	०.२६	३२.३	११.१	०.५१
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	४,८८४	१,७८६	१७	३२०	४८	२०	६९.०	२५.२	०.२४	४.५	०.७	०.२८
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	७,४५६	७७६	२५	७७	५०	२९	८९.३	८.६	०.३०	०.९	०.६	०.३५
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	३,८८४	६९६	४	१०३	४	१२	८२.६	१४.८	०.०९	२.२	०.१	०.२६
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	४,०४२	८०५	१०	६४८	६	१५	७३.१	१४.६	०.१८	११.७	०.१	०.२७
पाल्पा	५९,२६०	४३,२४९	९,०६५	१२०	४,५२७	२,११२	१७७	७३.०	१५.३	०.२०	७.७	३.६	०.३०
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	४,८८९	३४९	१२	२	१०	८	९२.८	६.६	०.२३	०.०	०.२	०.१५
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	२,४८५	१,२६२	१६	१,१८०	११७	६	४९.१	२४.९	०.३२	२३.३	२.३	०.१२

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार					प्रतिघात					
		विजुली	मट्टीतैल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	विजुली	मट्टीतैल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	८६६	७९२	१३	१,४३८	७६३	२२.३	२०.४	०.३३	३७.०	१९.६	०.४९
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८४	२,९७९	६८४	८	७४	३३१	८	७९.९	०.२०	१.८	८.१	०.२०
रेनादेवी गाउँपालिका	६,००९	३,२०२	१,६२६	४	४७७	४७४	२४	४३.३	०.०७	९.६	९.६	०.४२
रम्मा गाउँपालिका	४,६२६	४,०३४	४१७	६	४४	१०	४	८७.२	०.१३	१.२	०.२	०.०९
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	६,२४४	१,०७८	१४	६०१	१४०	३४	७६.९	०.१८	७.४	१.८	०.४२
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	३,१३३	१,१४४	७	२२४	१२६	१३	६७.४	०.१४	४.८	२.७	०.२८
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	१२,८०१	७२९	३०	३३	८	४४	९३.८	०.२२	०.२	०.१	०.३३
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	२,६०६	८८४	९	३४२	२२	१४	६७.०	०.२३	९.१	०.६	०.३९
अर्घाखाँची	४६,८२६	२७,८२३	१०,४८८	१२३	४,६३९	१४८	१४८	४९.४	०.३६	१२.०	४.४	०.३४
भूमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	३,६८६	२,८०७	१४	९८१	२२१	१८	४७.७	०.१८	१२.७	२.९	०.२३
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	४,३८८	८६६	१७	४०	४	१६	८४.०	०.२७	०.८	०.१	०.२४
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	३,२९६	१,४२७	२०	१,२३३	७६३	४	४७.१	०.२९	१८.९	११.२	०.०७
पाणिनी गाउँपालिका	६,१४२	३,२९४	१,८४०	२७	७७२	१८७	२२	४३.४	०.४४	१२.४	३.०	०.३६
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,४८१	९,६४९	७८२	३४	२७	२१	४७	९१.३	०.३३	०.३	०.२	०.४४
श्रोतगंगा नगरपालिका	९,२०१	२,४८०	२,६४६	१०	२,४१६	१,३९९	४०	२८.०	०.११	२७.३	१४.२	०.४३
प्युठान	४७,७९६	२४,४९१	१०,३४६	८६	३,२७४	८,२७७	१४१	४३.६	०.१८	६.९	१७.३	०.३०
परावती गाउँपालिका	४,६४०	३,२८४	७२७	४	३०	४९९	४	७०.६	०.११	०.६	१२.९	०.११
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८४	७४९	१,४८९	१४	९४३	१,४७२	१८	१४.७	०.२९	१९.७	३२.९	०.३८
झिमरुक गाउँपालिका	४,८६८	३,४४४	१,७८१	११	४३१	१९४	७	४८.७	०.१९	७.३	३.३	०.१२
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	२,८८२	८६४	७	१२१	२३६	९	७०.०	०.१७	२.९	४.७	०.२२

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बतीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार					प्रतिघात					
		विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलाार	अन्य	उल्लेख नभएको	विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलाार	अन्य
मान्छडी गाउँपालिका	३,०६८	२,२००	२९१	४	४०	५१४	१९	७१.७	०.१३	१.३	१६.८	०.६२
नौबहिनी गाउँपालिका	५,८०९	१,६१७	१,६६६	१५	४९६	२,००२	१३	२७.८	०.२६	८.५	३४.५	०.२२
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	६,१५९	२,४८०	११	३६	२३८	४०	६८.७	०.१२	०.४	२.७	०.४५
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	१,५००	३८८	९	२२४	१,३५४	९	४३.१	०.२६	६.४	३८.९	०.२६
स्वगद्वारी नगरपालिका	६,९६८	३,७५६	६५९	१०	९५४	१,५६८	२१	५३.९	०.१४	१३.७	२२.५	०.३०
राल्पा	४३,७३५	९,३९५	२,१८०	१०७	२०,७४७	११,१२७	१७९	२१.५	०.२४	४७.४	२५.४	०.४१
दुईखोली गाउँपालिका	४,०१८	५८०	२८	९	२,५७२	८१७	१२	१४.४	०.२२	६४.०	२०.३	०.३०
लुम्री गाउँपालिका	४,४०२	१,४२५	३५७	५२	९१६	१,६३६	१६	३२.४	१.१८	२०.८	३७.२	०.३६
माडी गाउँपालिका	३,६५८	२३३	१००	३	२,८००	५०५	१७	६.४	०.०८	७६.५	१३.८	०.४६
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	२,८५७	२४८	९	२,६५१	१,३१९	४९	४०.१	०.१३	३७.२	१८.५	०.६९
रुम्टागाडी गाउँपालिका	५,६८४	४१९	३८४	८	३,४५४	१,४०५	१४	७.४	०.१४	६०.८	२४.७	०.२५
सुवर्गाती गाउँपालिका	५,६५७	२,७३६	५६३	१०	९७९	१,३४६	२०	४८.४	०.१८	१७.३	२३.८	०.३५
सुकीवह गाउँपालिका	३,४५५	१४४	४७	९	२,५६३	८१०	१२	०.४	०.२६	७४.२	२३.४	०.३५
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	१४४	२७०	५	१,०२३	१,५६५	९	४.८	०.१७	३३.९	५१.९	०.३०
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	७१२	५४	०	७८८	६०७	११	३२.८	०.००	३६.३	२७.९	०.५१
त्रिबेणी गाउँपालिका	४,५४०	२७२	१२९	२	३,००१	१,११७	१९	६.०	०.०४	६६.१	२४.६	०.४२
रुकुम	११,२०२	२,०११	७५२	६७	५,०६१	३,२८७	२४	१८.०	०.६०	४५.२	२९.३	०.२१
भुम्रे गाउँपालिका	३,८३५	६९४	२३४	२३	१,४९२	१,३७९	१३	१८.१	०.६०	३८.९	३६.०	०.३४
पुथ उत्तरसंगा गाउँपालिका	३,८६१	४३९	११९	४०	२,०५४	१,२०१	८	११.४	१.०४	५३.२	३१.१	०.२१
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	८७८	३९६	४	१,५१५	७०७	३	२५.०	०.११	४३.२	२०.२	०.०९

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार					प्रतिघात					
		बिजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	विजुली	मट्टितेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य
दोडा	११६,३४७	७५,१८१	२६,०२३	३१३	४,८६७	९,३९४	६४.६	२२.४	०.२७	४.२	८.१	०.४९
बबई गाउँपालिका	५,९४५	१,६४०	१,८४३	१४	१,४०४	१,०१९	२७.६	३१.०	०.२४	२३.६	१७.१	०.४२
बगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	८४४	८३५	१४	७६९	२,२४७	१७.८	१७.७	०.३०	१६.३	४७.५	०.४४
दंशीशरण गाउँपालिका	४,४५५	२,४२२	१,६७९	२	१२५	२११	५४.४	३७.७	०.०४	२.८	४.७	०.३६
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	५,५१६	९१०	१०	६२	७३०	७५.९	१२.५	०.१४	०.९	१०.०	०.५४
घोराही												
उपमहानोपालिका	३५,४१९	२४,६७२	८,४६६	८६	६०२	१,४५७	६९.७	२३.९	०.२४	१.७	४.१	०.३८
लमही नगरपालिका	९,४३२	७,३३७	१,२७२	१८	२५३	५०३	७७.८	१३.५	०.१९	२.७	५.३	०.५२
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	१,८४७	६२८	४	५३०	१,४४५	४१.३	१४.०	०.०९	११.८	३२.३	०.४२
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	६,२२०	६८९	७३	२६६	७२६	७७.२	८.६	०.९१	३.३	९.०	१.०१
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	२,७२२	१,९९४	८	२८८	३०३	५१.१	३७.४	०.१५	५.४	५.७	०.२४
तुलसीपुर उपमहानगर	३१,२४३	२१,९६१	७,७०७	८४	५६८	७५३	७०.३	२४.७	०.२७	१.८	२.४	०.५४
बाँके	९४,६९३	६५,०९९	२१,०३०	२५७	३,१६७	५,४९४	६८.७	२२.२	०.२७	३.३	४.९	०.५८
बैजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	८,७२२	१,१६७	१९	४०	१,०९३	७८.८	१०.५	०.१७	०.४	९.९	०.२३
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	२,९१४	३,५०८	२३	२३	१०१	४४.२	५३.२	०.३५	०.३	१.५	०.३२
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	४,१२१	२,४५३	१४	४९	२१	६९.३	३६.५	०.२१	०.७	०.३	०.९८
खजुरा गाउँपालिका	१०,२८८	७,९२६	१,९५१	४४	३४	२८१	७७.०	१९.०	०.४३	०.३	२.७	०.५१
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	१३,६१७	१,५०२	४२	४५	२२१	८७.९	९.७	०.२७	०.३	१.४	०.३६
नैरापुर गाउँपालिका	५,९०८	३५	४,२६३	१५	६३२	९२३	४०	७२.२	०.२५	१०.७	१५.६	०.६८
नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२७,८९२	२३,५२२	३,७८७	८६	४६	१९८	८४.३	१३.६	०.३२	०.२	०.७	०.९०

विवरण	जम्मा घरपरिवार	बत्तीको स्रोत अनुसारका घरपरिवार					प्रतियात						
		बिजुली	मट्टीतेल	बायो ग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	अन्य	सोलार	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य	उल्लेख नभएको
राप्ति सोनारीगाउँपालिका	१०,७४२	४,२४२	२,३९९	१२	२,२९८	१,७९६	३५	३६.५	२२.३	०.११	२१.४	१६.३	०.३३
बाँदिया	८३,१४७	५२,०३५	१८,८६९	२१३	२,४२४	९,४२७	१७९	६२.६	२२.७	०.२६	२.९	११.३	०.२२
बाँदियाताल गाउँपालिका	१०,३३३	७,४४९	२,७००	३२	३२	१०४	१७	७२.१	२६.१	०.३०	०.३	१.०	०.१६
बांसगाढी नगरपालिका	११,२१०	७,७२०	२,२६९	२४	२६७	८९५	३५	६८.९	२०.२	०.२१	२.४	८.०	०.३१
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	८,०५७	१,४०८	२४	१५८	३,५८५	३६	६०.७	१०.६	०.१८	१.२	२.७०	०.२७
गोरुवा गाउँपालिका	६,१३५	३,४३४	१,४८६	२६	५११	६७२	६	५६.०	२४.२	०.४२	८.३	११.०	०.१०
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	७,५७४	५,१४०	३१	३९	२६३	१७	५८.०	३९.३	०.२४	०.३	२.०	०.१३
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	५,८९०	६३१	१६	८२७	२,१७९	२६	६१.६	६.६	०.१७	८.६	२२.८	०.२७
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	६,८१६	३,६१७	४०	३३४	९३	१६	६२.४	३३.१	०.३७	३.१	०.९	०.१५
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	५,०९५	१,६१८	२१	२५६	१,६३६	२६	५८.९	१८.७	०.२४	३.०	१८.९	०.३०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ५.४

शौचालय भएका घरपरिवारको विवरण

	जम्मा परिवार	चर्पी नभएको घर	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको	चर्पी नभएको घर (%)	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको (%)
			फल्स चर्पी	साधारण चर्पी			फल्स चर्पी (%)	साधारण चर्पी (%)	
प्रदेश न.५	८८४,७५७	३९७,८२१	३२३,५७५	१५८,७७७	४,५८४	४५.०	३६.६	१७.९	०.५
नवलपरासी	६१,८४५	३४,३५७	१९,२९५	७,७८०	४१३	५५.६	३१.२	१२.६	०.७
बर्दघाट नगरपालिका	१३,४१५	३,७८२	५,८१२	३,७५८	६३	२८.२	४३.३	२८.०	०.५
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५,८८१	४,९३०	६७०	२५५	२६	८३.८	११.४	४.३	०.४
प्रतापपुर गाउँपालिका	७,३८६	५,६९७	१,२७०	३५५	६४	७७.१	१७.२	४.८	०.९
रामग्राम नगरपालिका	१०,२८२	७,५८५	२,२८४	३४५	६८	७३.८	२२.२	३.४	०.७
सरावल गाउँपालिका	६,६३३	४,५६७	१,४५२	५५२	६२	६८.९	२१.९	८.३	०.९
सुनवल नगरपालिका	१२,०१८	३,३७४	६,९३४	१,६१९	९१	२८.१	५७.७	१३.५	०.८
सुस्ता गाउँपालिका	६,२३०	४,४२२	८७३	८९६	३९	७१.०	१४.०	१४.४	०.६
रूपन्देही	१६३,८३५	६७,९५२	७२,०८८	२२,५२७	१,२६८	४१.५	४४.०	१३.७	०.८
वुटवल									
उपमहानगरपालिका	३४,०९७	२,६६५	२५,३७०	५,६६६	३९६	७.८	७४.४	१६.६	१.२
देवदह नगरपालिका	११,४१०	३,५९३	३,८८१	३,८५२	८४	३१.५	३४.०	३३.८	०.७
गोडहवा गाउँपालिका	७,२८५	६,३९१	५४१	२८७	६६	८७.७	७.४	३.९	०.९
कन्चन गाउँपालिका	७,०८४	२,३७४	४,१४५	५५०	१५	३३.५	५८.५	७.८	०.२
कोटहीमाई गाउँपालिका	५,५९३	५,२६४	१८२	१०१	४६	९४.१	३.३	१.८	०.८
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९,९४६	७,८३८	९९५	१,००२	१११	७८.८	१०.०	१०.१	१.१
मर्चवारी गाउँपालिका	५,२६३	५,००२	१२९	५४	७८	९५.०	२.५	१.०	१.५
मायादेवी गाउँपालिका	६,८१०	५,८८६	६०४	२७२	४८	८६.४	८.९	४.०	०.७
ओम सतिया गाउँपालिका	५,७८७	३,५६७	१,७८३	४१३	२४	६१.६	३०.८	७.१	०.४
रोहिणी गाउँपालिका	५,६५७	४,९६७	४५१	१९९	४०	८७.८	८.०	३.५	०.७
सेनामेना नगरपालिका	१२,३९२	३,०६१	७,१३०	२,१७९	२२	२४.७	५७.५	१७.६	०.२
सम्मरीमाई गाउँपालिका	५,१२०	४,७३६	२०९	१०३	७२	९२.५	४.१	२.०	१.४
सिद्धार्थनगर नगरपालिका	१२,४९७	२,१६९	९,१६०	१,०५०	११८	१७.४	७३.३	८.४	०.९
सियारी गाउँपालिका	६,७९२	३,७९४	२,११९	८५०	२९	५५.९	३१.२	१२.५	०.४
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,१४५	३,४१५	१,५६१	१,१४७	२२	५५.६	२५.४	१८.७	०.४
तिलोत्तमा नगरपालिका	२१,९५७	३,२३०	१३,८२८	४,८०२	९७	१४.७	६३.०	२१.९	०.४
कपिलवस्तु	९१,२६४	६२,४६७	२१,६०३	६,४२०	७७४	६८.४	२३.७	७.०	०.८
बाङ्गा नगरपालिका	१५,९६५	४,२४१	८,६१२	३,०२८	८४	२६.६	५३.९	१९.०	०.५

	जम्मा परिवार	चर्पी नभएको घर	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको	चर्पी नभएको घर (%)	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको (%)
			फल्स चर्पी	साधारण चर्पी			फल्स चर्पी (%)	साधारण चर्पी (%)	
विजयनगर गाउँपालिका	५,६७०	४,७६२	३५२	५१२	४४	८४.०	६.२	९.०	०.८
बुद्धभुमी नगरपालिका	११,५२१	६,७०९	४,२७०	४९१	५१	५८.२	३७.१	४.३	०.४
कपिलबस्तु नगरपालिका	१२,०९४	८,४६३	२,७०२	८२५	१०४	७०.०	२२.३	६.८	०.९
कृष्णनगर नगरपालिका	८,५२१	६,७८१	१,१५४	४४१	१४५	७९.६	१३.५	५.२	१.७
महाराजगंज नगरपालिका	७,९७७	७,३४६	५००	१०४	२७	९२.१	६.३	१.३	०.३
मायादेवी गाउँपालिका	६,५०७	५,७३३	६१९	८१	७४	८८.१	९.५	१.२	१.१
शिवराज नगरपालिका	११,२५०	७,९९३	२,७५७	४५८	४२	७१.०	२४.५	४.१	०.४
शुद्धोधन गाउँपालिका	६,३४६	५,६३८	२७३	३०१	१३४	८८.८	४.३	४.७	२.१
यशोधरा गाउँपालिका	५,४१३	४,८०१	३६४	१७९	६९	८८.७	६.७	३.३	१.३
गुल्मी	६४,८८७	११,९१३	३४,६०८	१८,२१४	१५२	१८.४	५३.३	२८.१	०.२
चन्द्रकोट गाउँपालिका	५,१२१	१,१०८	२,५१७	१,४८८	८	२१.६	४९.२	२९.१	०.२
छत्रकोट गाउँपालिका	५,३१५	१,०३९	२,७९८	१,४६८	१०	१९.५	५२.६	२७.६	०.२
धुर्कोट गाउँपालिका	५,३०७	१,०८०	२,६७२	१,५४९	६	२०.४	५०.३	२९.२	०.१
गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५,२६६	९७५	२,४५०	१,८३७	४	१८.५	४६.५	३४.९	०.१
इशमा गाउँपालिका	४,७१६	१,०२१	२,३९४	१,२९७	४	२१.६	५०.८	२७.५	०.१
कालीगण्डकी गाउँपालिका	४,०९८	८८६	१,९१०	१,२९५	७	२१.६	४६.६	३१.६	०.२
मदाने गाउँपालिका	४,८५७	१,३२०	२,६४२	८७७	१८	२७.२	५४.४	१८.१	०.४
मालिका गाउँपालिका	४,५५०	९५९	२,५५५	१,०१३	२३	२१.१	५६.२	२२.३	०.५
मुसिकोट नगरपालिका	७,०७५	१,२८९	३,१७७	२,५८७	२२	१८.२	४४.९	३६.६	०.३
रेसुंगा नगरपालिका	८,३५३	६३७	५,४९५	२,१९४	२७	७.६	६५.८	२६.३	०.३
रुरु गाउँपालिका	४,७०३	७२७	२,६६७	१,२९७	१२	१५.५	५६.७	२७.६	०.३
सत्यवती गाउँपालिका	५,५२६	८७२	३,३३१	१,३१२	११	१५.८	६०.३	२३.७	०.२
पाल्पा	५९,२६०	१४,०५०	३२,५७७	१२,४५४	१७९	२३.७	५५.०	२१.०	०.३
बगनासकाली गाउँपालिका	५,२७०	६३६	३,६०३	१,०२३	८	१२.१	६८.४	१९.४	०.२
माथागढी गाउँपालिका	५,०६६	१,२२३	१,८१९	२,०१८	६	२४.१	३५.९	३९.८	०.१
निस्ती गाउँपालिका	३,८९१	२,११७	१,२५८	४९७	१९	५४.४	३२.३	१२.८	०.५
पुर्वखोला गाउँपालिका	४,०८५	१,५९०	१,२७३	१,२१४	८	३८.९	३१.२	२९.७	०.२
रैनादेवी गाउँपालिका	६,००९	१,७४७	२,८८८	१,३४९	२५	२९.१	४८.१	२२.४	०.४
रम्मा गाउँपालिका	४,६२६	९५६	२,०४२	१,६२४	४	२०.७	४४.१	३५.१	०.१
रामपुर नगरपालिका	८,१३२	२,३७५	३,६२१	२,१०२	३४	२९.२	४४.५	२५.८	०.४

	जम्मा परिवार	चर्पी नभएको घर	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको	चर्पी नभएको घर (%)	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको (%)
			फल्स चर्पी	साधारण चर्पी			फल्स चर्पी (%)	साधारण चर्पी (%)	
रिब्दिकोट गाउँपालिका	४,६४७	७५६	३,०२३	८५५	१३	१६.३	६५.१	१८.४	०.३
तानसेन नगरपालिका	१३,६४६	९६४	११,४६०	१,१७५	४७	७.१	८४.०	८.६	०.३
तिनाउ गाउँपालिका	३,८८८	१,६८६	१,५९०	५९७	१५	४३.४	४०.९	१५.४	०.४
अर्घाखाँची	४६,८२६	१३,२८७	१६,३८२	१७,०००	१५७	२८.४	३५.०	३६.३	०.३
भुमिकास्थान नगरपालिका	७,७२७	२,५१७	२,७५४	२,४३८	१८	३२.६	३५.६	३१.६	०.२
छत्रदेव गाउँपालिका	६,३४१	९३३	२,०६७	३,३२६	१५	१४.७	३२.६	५२.५	०.२
मालारानी गाउँपालिका	६,८२४	१,७५१	२,६१५	२,४५३	५	२५.७	३८.३	३५.९	०.१
पाणिनी गाउँपालिका	६,१५२	१,५६६	१,८२०	२,७४४	२२	२५.५	२९.६	४४.६	०.४
सन्धिखर्क नगरपालिका	१०,५८१	२,००१	५,०९८	३,४२४	५८	१८.९	४८.२	३२.४	०.५
शितगंगा नगरपालिका	९,२०१	४,५१९	२,०२८	२,६१५	३९	४९.१	२२.०	२८.४	०.४
प्युठान	४७,७१६	१३,७६४	२०,०८९	१३,७२३	१४०	२८.८	४२.१	२८.८	०.३
ऐरावती गाउँपालिका	४,६५०	९९५	१,९७३	१,६७८	४	२१.४	४२.४	३६.१	०.१
गौमुखी गाउँपालिका	४,७८५	९९५	२,१४९	१,६२३	१८	२०.८	४४.९	३३.९	०.४
झिमरुक गाउँपालिका	५,८६८	१,७८३	२,४३७	१,६४१	७	३०.४	४१.५	२८.०	०.१
मल्लरानी गाउँपालिका	४,१२०	५५४	२,५६८	९८९	९	१३.४	६२.३	२४.०	०.२
मान्डवी गाउँपालिका	३,०६८	१,६७७	८९८	४७४	१९	५४.७	२९.३	१५.४	०.६
नोबिनी गाउँपालिका	५,८०९	१,६२९	२,००६	२,१६१	१३	२८.०	३४.५	३७.२	०.२
प्युठान नगरपालिका	८,९६४	२,३३४	४,८४०	१,७४९	४१	२६.०	५४.०	१९.५	०.५
सरुमारानी गाउँपालिका	३,४८४	१,२३१	७६७	१,४७७	९	३५.३	२२.०	४२.४	०.३
स्वर्णद्वारी नगरपालिका	६,९६८	२,५६६	२,४५१	१,९३१	२०	३६.८	३५.२	२७.७	०.३
रोल्पा	४३,७३५	३४,२६७	६,३३०	२,९५३	१८५	७८.४	१४.५	६.८	०.४
दुईखोली गाउँपालिका	४,०१८	३,१८०	४४०	३८६	१२	७९.१	११.०	९.६	०.३
लुंग्री गाउँपालिका	४,४०२	३,७०५	३३८	३४३	१६	८४.२	७.७	७.८	०.४
माडी गाउँपालिका	३,६५८	३,११७	३३१	१९३	१७	८५.२	९.०	५.३	०.५
रोल्पा नगरपालिका	७,१३३	३,८९२	२,३९४	७९६	५१	५४.६	३३.६	११.२	०.७
रुम्टिगढी गाउँपालिका	५,६८४	५,२२१	२७४	१७५	१४	९१.९	४.८	३.१	०.२
सुवर्णावती गाउँपालिका	५,६५७	४,२०४	९५९	४७३	२१	७४.३	१७.०	८.४	०.४
सुकीदह गाउँपालिका	३,४५५	२,८११	५०४	१२७	१३	८१.४	१४.६	३.७	०.४
सुनछहरी गाउँपालिका	३,०१६	२,४५५	३०५	२४५	११	८१.४	१०.१	८.१	०.४
थवाङ गाउँपालिका	२,१७२	१,८६३	१७७	१२१	११	८५.८	८.१	५.६	०.५
त्रिवेणी गाउँपालिका	४,५४०	३,८१९	६०८	९४	१९	८४.१	१३.४	२.१	०.४
रुकुम	११,२०२	८,५५१	९०४	१,७२०	२७	७६.३	८.१	१५.४	०.२

	जम्मा परिवार	चर्पी नभएको घर	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको	चर्पी नभएको घर (%)	चर्पी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको (%)
			फल्स चर्पी	साधारण चर्पी			फल्स चर्पी (%)	साधारण चर्पी (%)	
भुमे गाउँपालिका	३,८३५	३,३१९	१३५	३६६	१५	८६.५	३.५	९.५	०.४
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका	३,८६१	३,४६५	८५	३०३	८	८९.७	२.२	७.८	०.२
सिस्ने गाउँपालिका	३,५०६	१,७६७	६८४	१,०५१	४	५०.४	१९.५	३०.०	०.१
दांग	११६,३४७	४५,५३४	५२,९००	१७,३४२	५७१	३९.१	४५.५	१४.९	०.५
बबई गाउँपालिका	५,९४५	२,८१७	१,६०१	१,५०२	२५	४७.४	२६.९	२५.३	०.४
बंगलाचुली गाउँपालिका	४,७३०	२,९६२	१,०४४	७०३	२१	६२.६	२२.१	१४.९	०.४
दंगीशरण गाउँपालिका	४,४५५	२,१४८	१,७५९	५३४	१४	४८.२	३९.५	१२.०	०.३
गढवा गाउँपालिका	७,२६७	४,६२८	१,४३८	१,१६२	३९	६३.७	१९.८	१६.०	०.५
घोराही उपमहानगपालिका	३५,४१९	८,२७२	२२,२५३	४,७५८	१३६	२३.४	६२.८	१३.४	०.४
लमही नगरपालिका	९,४३२	४,७६४	३,५६६	१,०५२	५०	५०.५	३७.८	११.२	०.५
राजापुर गाउँपालिका	४,४७३	३,८०५	४३९	२१०	१९	८५.१	९.८	४.७	०.४
राप्ती गाउँपालिका	८,०५५	३,२२४	३,२८६	१,४६४	८१	४०.०	४०.८	१८.२	१.०
शान्तीपुर गाउँपालिका	५,३२८	२,३३४	१,९५५	१,०२६	१३	४३.८	३६.७	१९.३	०.२
तुलसीपुर उपमहानगरपालिका	३१,२४३	१०,५८०	१५,५५९	४,९३१	१७३	३३.९	४९.८	१५.८	०.६
बौके	९४,६९३	४८,९९६	३०,३४०	१४,८१५	५४२	५१.७	३२.०	१५.६	०.६
बेजनाथ गाउँपालिका	११,०६६	५,४६८	२,८६९	२,७०४	२५	४९.४	२५.९	२४.४	०.२
डडुवा गाउँपालिका	६,५९०	५,४६४	४२२	६८४	२०	८२.९	६.४	१०.४	०.३
जानकी गाउँपालिका	६,७२४	५,३८६	७२४	५५०	६४	८०.१	१०.८	८.२	१.०
खजुरा गाउँपालिका	१०,२८८	४,९५०	२,८८५	२,४०१	५२	४८.१	२८.०	२३.३	०.५
कोहलपुर नगरपालिका	१५,४८३	४,८२२	६,६१६	३,९८९	५६	३१.१	४२.७	२५.८	०.४
नरैनापुर गाउँपालिका	५,९०८	५,५९४	१४५	१३०	३९	९४.७	२.५	२.२	०.७
नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२७,८९२	८,७६१	१५,५५१	३,३२९	२५१	३१.४	५५.८	११.९	०.९
राप्तिनारी गाउँपालिका	१०,७४२	८,५५१	१,१२८	१,०२८	३५	७९.६	१०.५	९.६	०.३
बर्दिया	८३,१४७	४२,६८३	१६,४५९	२३,८२९	१७६	५१.३	१९.८	२८.७	०.२
बढैयाताल गाउँपालिका	१०,३३३	५,३४७	२,०२७	२,९४३	१६	५१.७	१९.६	२८.५	०.२
बांसगढी नगरपालिका	११,२१०	६,७६२	१,६८६	२,७२७	३५	६०.३	१५.०	२४.३	०.३
बारबर्दिया नगरपालिका	१३,२६८	६,२४०	२,९७१	४,०२१	३६	४७.०	२२.४	३०.३	०.३
गेरुवा गाउँपालिका	६,१३५	३,७५४	९००	१,४७५	६	६१.२	१४.७	२४.०	०.१
गुलरिया नगरपालिका	१३,०६४	७,१२७	२,७६१	३,१५९	१७	५४.६	२१.१	२४.२	०.१

	जम्मा परिवार	चपी नभएको घर	चपी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको	चपी नभएको घर (%)	चपी भएका घरपरिवार		उल्लेख नभएको (%)
			फल्स चपी	साधारण चपी			फल्स चपी (%)	साधारण चपी (%)	
मधुवन नगरपालिका	९,५६९	२,५६७	२,३६८	४,६०९	२५	२६.८	२४.७	४८.२	०.३
राजापुर नगरपालिका	१०,९१६	७,०६४	१,४४०	२,३९६	१६	६४.७	१३.२	२१.९	०.१
ठाकुरबाबा नगरपालिका	८,६५२	३,८२२	२,३०६	२,४९९	२५	४४.२	२६.७	२८.९	०.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

अनुसूची ५.५
एफ.एम.रेडियोहरूको सूची

सि.नं.	जिल्ला	रेडियो/ एफ.एम.को नाम	फोन नं.
१	नवलपरासी	रेडियो परासी	७८५२१०४५
२	नवलपरासी	रेडियो सेटेलाइट	
३	नवलपरासी	रेडियो सुनवल	७८५७०१४३
४	नवलपरासी	रेडियो दौतरी	
५	नवलपरासी	रेडियो दाउन्ने	७८५८०८७१
६	रुपन्देही	रेडियो लुम्बिनी	७१५६१००३
७	रुपन्देही	रुपन्देही एफ.एम.	७१५२१००४
८	रुपन्देही	रेडियो जागरण	७१४३७०५१
९	रुपन्देही	रेडियो मुक्ति	७१५५१५०२
१०	रुपन्देही	रेडियो देवदह	७१५७७७३५
११	रुपन्देही	रेडियो छिमेकी	७१५४३८७६
१२	रुपन्देही	रेडियो समावेशी	७१५४४१२८
१३	रुपन्देही	रेडियो नमस्ते	७१४३७९५५
१४	रुपन्देही	सिद्धार्थ एफ.एम.	७१५२३९९०
१५	रुपन्देही	बुटवल एफ.एम.	७१४३८५७३
१६	रुपन्देही	तिनाउँ एफ.एम.	७१४३८३५५
१७	रुपन्देही	रेडियो मलमला	७१४४०३६८
१८	रुपन्देही	रेडियो रिपब्लिक	७१४३८८२७
१९	रुपन्देही	खस्यौली एफ.एम.	७१५५०५४५
२०	कपिलवस्तु	रेडियो बुद्ध आवाज	७६५५०१८०
२१	कपिलवस्तु	रेडियो कपिलवस्तु	७६६९०८७३
२२	कपिलवस्तु	रेडियो समानता	७६५४०४०३
२३	कपिलवस्तु	रेडियो भ्वाइस	७६५४०४२६
२४	कपिलवस्तु	रेडियो परिवर्तन	७६५६०४३२
२५	कपिलवस्तु	रेडियो मायादेवी	७६५५०१३६

सि.नं.	जिल्ला	रेडियो/ एफ.एम.को नाम	फोन नं.
२६	कपिलवस्तु	सामुदायिक रेडियव वनगाँगा	७६४११०६६
२७	पाल्पा	रेडियो मदनपोखरा	७५४१२०५५
२८	पाल्पा	रेडियो मुक्तिनाथ	७५५२१६६३
२९	पाल्पा	रेडियो रामपुर	७५४००१६५
३०	पाल्पा	श्रीनगर एफ.एम.	७५५२१६६०
३१	पाल्पा	रेडियो पश्चिमान्चल	७५५२१७२६
३२	पाल्पा	युनिक एफ.एम.	७५५२१४६४
३३	पाल्पा	रेडियो पाल्पा	७५४००३५४
३४	अर्घाखाँची	रेडियो देउराली	७७४२०३८१
३५	अर्घाखाँची	रेडियो अर्घाखाँची	७७४२०७००
३६	अर्घाखाँची	सामुदायिक रेडियव सुर्येदय	७७४२००३५
३७	अर्घाखाँची	नयाँ एफ.एम.	
३८	अर्घाखाँची	सन्धिखर्क एफ.एम.	७७४२००३२
३९	गुल्मी	रेडियो स्काइ	७९५२०७४१
४०	गुल्मी	सामुदायिक रेडियो पुष्पान्जली	७९६९०९२६
४१	गुल्मी	रेडियो गुल्मी	७९५२०७३६
४२	गुल्मी	रेसुङ्गा एफ.एम.	७९५२१००३
४३	गुल्मी	रुरु एफ.एम	७६६९०२६
४४	गुल्मी	ऋषिकेश एफ.एम.	
४५	रुकुम	रेडियो रुक्मेणी	९८५११५२९३०
४६	रोल्पा	रेडियो रोल्पा	८६४४९०७६
४७	रोल्पा	रेडियो जलजला	८६४४०२७१
४८	रोल्पा	रेडियो सुनछहरी	८६६८०४४४
४९	रोल्पा	रेडियो सुनछहरी	८६४४०१७२
५०	रोल्पा	रेडियो होलेरी	
५१	रोल्पा	रेडियो माडीआवाज	
५२	प्युठान	रेडियो माण्डवी	८६४२०२१३

सि.नं.	जिल्ला	रेडियो/ एफ.एम.को नाम	फोन नं.
५३	प्युठान	रेडियो प्युठान	८६४२०२११
५४	प्युठान	रेडियो लिस्ने आवाज	८६४६०४४०
५५	प्युठान	सामुदायिक रेडियो गौमुखी	८६४२०२१४
५६	प्युठान	रेडियो कृपालु	८६४२०११३
५७	प्युठान	रेडियो महिला आवाज	८६४२०२१२
५८	दाङ्ग	रेडियो स्वर्गद्वारी	८२५६०१६४
५९	दाङ्ग	रेडियो तुल्सीपुर	८२५२०१७९
६०	दाङ्ग	रेडियो मध्यपश्चिम	८२५६१५९०
६१	दाङ्ग	रेडियो पाठशाला	८२५२३१६०
६२	दाङ्ग	रेडियो हाइवे	८२५४०६४४
६३	दाङ्ग	रेडियो हाम्रो पहुँच	८२५२१५१९
६४	दाङ्ग	रेडियो प्रकृति	८२५२१८४७
६५	दाङ्ग	रेडियो नयाँ युग	८२५४०६७१
६६	दाङ्ग	रेडियो गणतन्त्र राप्ती	८२५६३३३०
६७	दाङ्ग	रेडियो देयखुरी	८२
६८	दाङ्ग	रेडियो झरना	८२५६३२९४
६९	दाङ्ग	रेडियो साझा आवाज	८२४१००४८
७०	दाङ्ग	रेडियो हापुरे	८२४०३०१८
७१	दाङ्ग	रेडियो सँजिवनी	८२५२२०६९
७२	दाङ्ग	इन्द्रेणी एफ.एम.पलपलको	८२५६१५३८
७३	बाँके	भेरी आवाज	८१५५१०१७
७४	बाँके	भेरी एफ.एम.	८१५२१६०४
७५	बाँके	रेडियो कोहोलपुर	८१५४१३६०
७६	बाँके	रेडियो कृष्णसार	८१५२७४७७
७७	बाँके	रेडियो रुवरु	८१५२३३१०
७८	बाँके	रेडियो हिमाल	९८५८०२०४५०
७९	बाँके	रेडियो प्रतिबोध एफ.एम.	८१५४१६९६

सि.नं.	जिल्ला	रेडियो/ एफ.एम.को नाम	फोन नं.
८०	बाँके	नेपालगंज सामुदायिक एफ.एम.	८१५२२८१७
८१	बाँके	रेडियो बागेश्वरी एफएम	८१५२६३९१
८२	बाँके	रेडियो एक्सप्रेस	८१५२८२८४
८३	बर्दिया	रेडियो गुडवावा	८४४००००३
८४	बर्दिया	रेडियो बबइ	८४४२११६९
८५	बर्दिया	रेडियो रामजानु	८४४४०३३५
८६	बर्दिया	फुलवारी एफएम	८४४२१२१९
८७	बर्दिया	रेडियो टाइगर	८४
८८	बर्दिया	रेडियो साथी एफएम	८४४६००५५

स्रोत: सूचना तथा प्रसारण विभाग (२०७५)

अनुसूची ५.६
केही प्रमुख पत्रपत्रिकाहरूको सूची

दैनिकतर्फः

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	रुपन्देही	दैनिक पत्र	५५१३४५
२	रुपन्देही	नव तिलोत्तमा	४३८५७५
३	रुपन्देही	नयाँ भावना	५४७८६७
४	रुपन्देही	नयाँ सत्ता	४३७४८६
५	रुपन्देही	बुटवल टुडे	५५१६४०
६	रुपन्देही	मेचिकाली	५५१०८८
७	रुपन्देही	मेचिकाली सन्देश	५२०६०१
८	रुपन्देही	लुम्बिनी	५४०६४०
९	रुपन्देही	सैनामैना	४३७५०१
१०	रुपन्देही	सिद्धार्थ सन्देश	५२६६७०
११	पाल्पा	नवजनचेतना	
१२	पाल्पा	पाल्पा	५२०९४५
१३	प्युठान	प्युठान समाचार	४२००९९
१४	प्युठान	हाम्रो एकता	९८४७८३९०९०
१५	दाङ्ग	गोरक्ष	५२२६४४
१६	दाङ्ग	गणतन्त्र	५६१९०८
१७	दाङ्ग	नयाँ युगबोध	५६००८४
१८	दाङ्ग	राप्ती पोष्ट	५६३४५६
१९	दाङ्ग	राप्ती समाचार	५२३१५०
२०	दाङ्ग	देउखुरी टुडे	४१५१६०
२१	बाँके	अवध पोष्ट	४१११०६
२२	बाँके	ऋतम्भरा	५२६७३५
२३	बाँके	कालपृष्ठ	५२१७४७
२४	बाँके	खवर नेपालगंज	९८५८०८८७८६
२५	बाँके	ग्लोबल समाचार	५५०९२३
२६	बाँके	दैनिक नेपालगंज	५२६५११

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
२७	बाँके	दैनिक खवरी	५२७५२
२८	बाँके	न्यु मधेस एक्सप्रेस	९८५८०२६९४२
२९	बाँके	निष्पक्ष ध्वनी	९८५८०२००४२
३०	बाँके	नेपाली एक्सप्रेस	५२३०५३
३१	बाँके	नेपालगंज टाइम्स	९८४८०६०७०८
३२	बाँके	पिपलवोट	५४१३६०
३३	बाँके	प्रभात घोषणा	९८४८१२९४८७
३४	बाँके	बाँके पोष्ट	५२६१४१
३५	बाँके	मध्यपश्चिम सन्देश	९८५८०२१६९१
३६	बाँके	मिसन टु	९८५८०२३०६९
३७	बाँके	मार्ग रेखा	९८४४४८०२००
३८	बाँके	लोकप्रिय सन्देश	५२४९३३
३९	बाँके	समय अधिकार	९८४८०२९१५४
४०	बाँके	सदभाव	५२६१६८
४१	बाँके	हाम्रो समाचार	९८४८०२९९५०
४२	बर्दिया	बर्दिया टाइम्स	४२०२६०
४३	बर्दिया	समाचार रेखा	९८०४५३२१५०
४४	बर्दिया	हाम्रो भावना	९८५८०२२२५७

अर्धसाप्ताहिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
	पाल्पा	करुवा	५२२६९५
	बाँके	जनमत	९८५८०२०३२९
	पाल्पा	श्रीनगर	९८४७०६९५००

साप्ताहिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	नवलपरासी	जन अर्पण	९८४५०४८९६५
२	नवलपरासी	मध्यविन्दु	५४००१९
३	नवलपरासी	रामग्राम	९८५७०४६९२५
४	नवलपरासी	परासी पत्र	९८४७०२१९२६

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
५	रुपन्देही	जन आह्वान	५५१४८६
६	रुपन्देही	खस्यौली	९८४७१६०२००
७	रुपन्देही	गौतमबुद्ध सन्देश	८२४३३०
८	रुपन्देही	जन संघर्ष	
९	रुपन्देही	देवदह सन्देश	९८४७०२७९७३
१०	रुपन्देही	देवदह	९८५७०२६२९६
११	रुपन्देही	नव भैरहवा	९८५७०११७३८
१२	रुपन्देही	नयाँ दिशा	५४१२१९
१३	रुपन्देही	नेपाल ग्राउण्ड	९८४७१४०३१८
१४	रुपन्देही	नारी विम्ब	५२२६११
१५	रुपन्देही	बुद्धध्वनी	९८०४४१८३७
१६	रुपन्देही	बुद्धभूमी नेपाल	९८५७०३३२०५
१७	रुपन्देही	बुटवल टायमस	४३८८८१
१८	रुपन्देही	भैरहवा	५२४९४८
१९	रुपन्देही	मिलापत्र	५४१४७२
२०	रुपन्देही	युवा सरोकार	६२१२६२
२१	रुपन्देही	लुम्बिनी खबर	५२६७५०
२२	रुपन्देही	लुम्बिनी पोष्ट	५२३७८९
२३	रुपन्देही	लालकलम	
२४	रुपन्देही	सवल नेपाल	४१५२९३
२५	रुपन्देही	सिद्धार्थ टाइम्स	९८५७०२३७९२
२६	रुपन्देही	संघीय एक्सप्रेस	९८४७१२९१२६
२७	कपिलवस्तु	उज्यालो खबर	
२८	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु दर्पण	९८४७०६२४२६
२९	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु सन्देश	५६०५६६
३०	कपिलवस्तु	खोज न्युज टुडे	९८४७२९४२७७
३१	कपिलवस्तु	प्रादेशिक समाचार	५६०६०५
३२	कपिलवस्तु	बुद्ध आवाज	९८५७०३३२०५
३३	कपिलवस्तु	साझा न्युज	९८४७०२०६४३

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
३४	पाल्पा	न्युज पाल्पा	
३५	पाल्पा	नवसंवाद	५२२४४१
३६	पाल्पा	पाल्पा टाइम्स	९८५७०६००३३
३७	पाल्पा	पाल्पा समाचार पत्र	९८४७०६९७३९
३८	पाल्पा	भ्युक्याप्सन	९८४७०३०९९३
३९	पाल्पा	रिभर भ्याली	९८४७०९८१७५
४०	पाल्पा	काली गण्डकी खबर	९८४७०६९९४६
४१	पाल्पा	गाउँले देउराली	९८४७३२६७६०
४२	अर्घाखाँची	अर्घाखाँची टाइम्स	४२०७६४
४३	गुल्मी	रुरु सन्देश	५२०३३३
४४	रोल्पा	जलजला पोष्ट	४०९०६५
४५	रोल्पा	जुनकिरि संचार	८६४४०३३५
४६	रोल्पा	रोल्पा खबर	९८४९०७०५८९
४७	रोल्पा	रोल्पा समाचार	९८५७८२२२७५
४८	रोल्पा	सनस्टार	९८४७८७७६७२
४९	रोल्पा	सुनछहारी	९८६६९०३२८४
५०	प्युठान	स्वर्गद्वारी	४२०२०४
५१	प्युठान	हाम्रो एकता	९८४७८३९०९०
५२	प्युठान	माण्डवी	९८५७८३३२५९
५३	दाङ्ग	गाउँघर	९८५७८३०४९७
५४	दाङ्ग	नौलो जनउभार	९८४७८२७२२९
५५	दाङ्ग	राप्ती सन्देश	५६५४८
५६	दाङ्ग	लौव अग्रासन	९८४७८२७०६५
५७	दाङ्ग	सुचनापत्र	५२०२९०
५८	दाङ्ग	साक्षी खबर	९८५७८३५४९४
५९	दाङ्ग	सिस्ने स्यार्पु जनखबर	५३०९९४
६०	वाके	आजको सामना	९८४८००९४७९
६१	वाके	असल शासन पोष्ट	५२६९५४
६२	वाके	किरण	५२०९९२

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
६३	वाके	कोहलपुर टाइम्स	९८५८०२१९३६
६४	वाके	गुड न्युज	९८५८०२०८४५
६५	वाके	न्युज यथार्थ	५३५७३२
६६	वाके	नमेशन	९८५६०२०६७८
६७	वाके	वागेश्वरी असल शासन	५२६१५४
६८	वाके	महिला संचार	९८४८०२६०३८
६९	वाके	युथ टुडे	५२८३४०
७०	वाके	शंखनाद	५२१२७२
७१	वाके	समाज जागरण	९८४८०२३५३४
७२	वाके	स्वास्थ्य चेतना	५२७९४७
७३	वाके	हाम्रो चुनौती	५५०१३०
७४	वाके	ज्ञानोदय पोष्ट	५४१६४४
७५	वर्दिया	कोठीयाघाट	९८४८०८०९१२
७६	वर्दिया	कृष्णासार	४२०६७०
७७	वर्दिया	गेरुवा एक्सप्रेस	९८४८०६५८१४
७८	वर्दिया	वर्दिया समाचार	४२०९९४
७९	वर्दिया	राजापुर टाइम्स	४६००५०
८०	वर्दिया	चुरेकुञ्ज	९८४८०२७५५४
८१	वर्दिया	बबई समाचार	४२००९६

पाक्षिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	नवलपरासी	नेपाली माटो	९८४७०४२०९९
२	नवलपरासी	मौसम	५४०२२२
३	पाल्पा	परेवा	५२०५८९
४	रुपन्देही	विजनेस खबर	५४३१३०

मासिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	रुपन्देही	जनघोष	५४४६४०
२	रुपन्देही	नेपाल ग्राउण्ड राइट	९८४७१४०३१८

सि.न.	जिल्ला	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
३	रुपन्देही	नापली मञ्च	५४३०४०
४	रुपन्देही	नेपाल परिवेश	९८५७०३५७२९
५	रुपन्देही	पाठशाला	९८४७०९२९२७
६	रुपन्देही	बुटवल सौगात	९८५७०३३९९५
७	रुपन्देही	स्वाधीन	५४३९८५
८	रुपन्देही	हाम्रो गोरेटो	६९९००
९	रुपन्देही	हेल्थ न्यूज	९८५७०२६९०९
१०	दाङ्ग	अटुट	६९२८६४
११	पाल्पा	गुरुकुल	५२९५९६
१२	पाल्पा	मगरात	९७५७०६२४९८
१३		शान्तीक्षेत्र	५८९००३

द्वैमासिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	दाङ्ग	समरेखा	५६९३०२

त्रैमासिक

सि.न.	ठेगाना	पत्रिकाको नाम	फोन नं.
१	दाङ्ग	अन्तरध्वनी	९८४७८६०७२७
२	दाङ्ग	युवा गर्जन	८२५२९७८९
३	दाङ्ग	लावाडगर	९८४७८६०७५६
४	दाङ्ग	साहित्य आकाश	
५	रुपन्देही	शब्द सिन्धु	४७८३२६४
६	पाल्पा	उत्तरदायित्व	९८४७९२८४५९
७	गुल्मी	हाम्रो पुरुषार्थ	५२०२८७

स्रोत: सूचना तथा प्रसारण विभाग (२०७५)

अनुसूची ६.१

५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहको साक्षरता दर

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
प्रदेश न.५						
दुबै	४,०४८,६१०	२,६८९,३५३	९७,६३०	१,२५८,५०९	३,११८	६६.४३
पुरुष	१,९०८,६५५	१,४४१,०३६	४५,४००	४२१,०७९	१,१४०	७५.५०
महिला	२,१३९,९५५	१,२४८,३१७	५२,२३०	८३७,४३०	१,९७८	५८.३३
नवलपरासी						
दुबै	३०२,६६४	२०२,८७२	६,००१	९३,६३८	१५३	६७.०३
पुरुष	१४५,८६९	११३,०८९	२,८१७	२९,९०९	५४	७७.५३
महिला	१५६,७९५	८९,७८३	३,१८४	६३,७२९	९९	५७.२६
बर्दघाट नगरपालिका						
दुबै	५६,६४३	४२,५५८	९६२	१३,११२	११	७५.१३
पुरुष	२५,६१९	२१,२७१	४२७	३,९१६	५	८३.०३
महिला	३१,०२४	२१,२८७	५३५	९,१९६	६	६८.६१
पाल्हीनन्दन गाउँपालिका						
दुबै	३१,८९३	१८,७७२	९३५	१२,१५७	२९	५८.८६
पुरुष	१५,४९९	११,१५६	३८४	३,९५२	७	७१.९८
महिला	१६,३९४	७,६१६	५५१	८,२०५	२२	४६.४६
प्रतापपुर गाउँपालिका						
दुबै	४०,८६९	२४,२८३	१,०१०	१५,५७६	३१	५९.४२
पुरुष	२०,५१७	१४,६८३	५०७	५,३१४	१३	७१.५७
महिला	२०,३५२	९,६००	५०३	१०,२३१	१८	४७.१७
रामग्राम नगरपालिका						
दुबै	५१,८६४	३४,५९९	८७२	१६,३९३	५०	६६.७१
पुरुष	२५,३०१	२०,१२५	४१२	४,७६४	२०	७९.५४
महिला	२६,५६३	१४,४७४	४६०	११,६२९	३०	५४.४९
सरावल गाउँपालिका						
दुबै	३४,०७३	२०,४६८	६९४	१२,९०९	१०	६०.०७
पुरुष	१६,६१०	११,९४६	३३८	४,३२४	२	७१.९२
महिला	१७,४६३	८,५२२	३५६	८,५८५	८	४८.८०
सुनवल नगरपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	५१,२७५	३९,६२४	७६५	१०,८७१	१५	७७.२८
पुरुष	२३,२६६	१९,८३९	३३३	३,०९०	४	८५.२७
महिला	२८,००९	१९,७८५	४३२	७,७८१	११	७०.६४
सुस्ता गाउँपालिका						
दुबै	३२,२४१	१८,८२२	७५८	१२,६५४	७	५८.३८
पुरुष	१५,६२१	१०,६८५	४११	४,५२२	३	६८.४०
महिला	१६,६२०	८,१३७	३४७	८,१३२	४	४८.९६
संस्तागत						
दुबै	३,८०६	३,७४६	५	५५	०	९८.४२
पुरुष	३,४३६	३,३८४	५	४७	०	९८.४९
महिला	३७०	३६२	०	८	०	९७.८४
रूपन्देही						
दुबै	८००,४३०	५५८,५६६	१८,३३३	२२२,६३६	८९५	६९.७८
पुरुष	३९०,६५१	३०९,४८०	८,७२२	७२,१३४	३१५	७९.२२
महिला	४०९,७७९	२४९,०८६	९,६११	१५०,५०२	५८०	६०.७९
बुटवल उपमहानगरपालिका						
दुबै	१२८,७३०	११२,४८७	१,६२२	१४,५०८	११३	८७.३८
पुरुष	६२,८३५	५८,१४२	६८६	३,९८१	२६	९२.५३
महिला	६५,८९५	५४,३४५	९३६	१०,५२७	८७	८२.४७
देवदह नगरपालिका						
दुबै	४९,००१	३५,५६३	१,३८९	१२,०३४	१५	७२.५८
पुरुष	२२,५१०	१८,१८०	६१५	३,७१२	३	८०.७६
महिला	२६,४९१	१७,३८३	७७४	८,३२२	१२	६५.६२
गौडहवा गाउँपालिका						
दुबै	४२,२३९	२३,९८५	९१४	१७,३१५	२५	५६.७८
पुरुष	२१,००८	१४,७६६	४७३	५,७६२	७	७०.२९
महिला	२१,२३१	९,२१९	४४१	११,५५३	१८	४३.४२
कञ्चन गाउँपालिका						
दुबै	३०,२८६	२२,३१३	५६६	७,३७८	२९	७३.६७
पुरुष	१३,४०८	१०,९६१	२८३	२,१४९	१५	८१.७५
महिला	१६,८७८	११,३५२	२८३	५,२२९	१४	६७.२६
कोटहीमाई गाउँपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	३६,५४८	१८,५६१	१,७५१	१६,१२३	११३	५०.७९
पुरुष	१८,८१८	१२,०९२	९५५	५,७३५	३६	६४.२६
महिला	१७,७३०	६,४६९	७९६	१०,३८८	७७	३६.४९
लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका						
दुबै	६३,६५४	३४,१५४	२,८३४	२६,५९५	७१	५३.६६
पुरुष	३१,६०२	२०,८२९	१,३८४	९,३५७	३२	६५.९१
महिला	३२,०५२	१३,३२५	१,४५०	१७,२३८	३९	४१.५७
मार्चवरी गाउँपालिका						
दुबै	३४,६९७	१७,६७३	८४८	१६,१५२	२४	५०.९४
पुरुष	१७,९८५	११,५२७	४१४	६,०३२	१२	६४.०९
महिला	१६,७१२	६,१४६	४३४	१०,१२०	१२	३६.७८
मायादेवी गाउँपालिका						
दुबै	४२,००८	२३,६२९	८७२	१७,४६८	३९	५६.२५
पुरुष	२१,०८३	१४,८४०	४२१	५,८०२	२०	७०.३९
महिला	२०,९२५	८,७८९	४५१	११,६६६	१९	४२.००
ओमसतिया गाउँपालिका						
दुबै	३१,०५३	२०,०८३	६२८	१०,३०६	३६	६४.६७
पुरुष	१५,२५०	११,५८९	२८२	३,३६८	११	७५.९९
महिला	१५,८०३	८,४९४	३४६	६,९३८	२५	५३.७५
रोहिनी गाउँपालिका						
दुबै	३३,३२२	१९,०२५	१,२८७	१२,९००	११०	५७.०९
पुरुष	१६,६३८	११,७३८	६३२	४,२२६	४२	७०.५५
महिला	१६,६८४	७,२८७	६५५	८,६७४	६८	४३.६८
सैनामैना नगरपालिका						
दुबै	५१,३६४	३९,९३५	१,५६४	९,८३६	२९	७७.७५
पुरुष	२३,१५८	१९,७५७	७०५	२,६८८	८	८५.३१
महिला	२८,२०६	२०,१७८	८५९	७,१४८	२१	७१.५४
सम्मरीमाई गाउँपालिका						
दुबै	३३,८३७	१७,६२१	६२८	१५,५३४	५४	५२.०८
पुरुष	१७,२७०	११,२३९	३०९	५,६९६	२६	६५.०८
महिला	१६,५६७	६,३८२	३१९	९,८३८	२८	३८.५२
सिद्धार्थनगर नगरपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	५८,६०१	४७,०३३	८६६	१०,६५४	४८	८०.२६
पुरुष	२९,१७१	२५,६५१	३७६	३,१३४	१०	८७.९३
महिला	२९,४३०	२१,३८२	४९०	७,५२०	३८	७२.६५
सियारी गाउँपालिका						
दुबै	३४,९०५	२४,१६८	५४५	१०,१९२	२८	६९.२४
पुरुष	१६,७०६	१३,४१७	२४७	३,०३२	१०	८०.३१
महिला	१८,१९९	१०,७५१	२९८	७,१४९	१८	५९.०७
शुद्धोधन गाउँपालिका						
दुबै	३१,६४०	२१,८२५	४७४	९,३४१	४०	६८.९८
पुरुष	१५,०९३	११,९०४	२१७	२,९७२	२४	७८.८७
महिला	१६,५४७	९,९२१	२५७	६,३६९	१६	५९.९६
तिलोत्तमा नगरपालिका						
दुबै	९२,९४६	७५,०५५	१,४८८	१६,२८३	१२१	८०.७५
पुरुष	४३,२९६	३८,१४९	६६८	४,४७९	३३	८८.११
महिला	४९,६५०	३६,९०६	८२०	११,८२४	८८	७४.३३
संस्थागत						
दुबै	५,५९९	५,४५६	५७	८६	०	९७.४५
पुरुष	४,८२०	४,६९९	५५	६६	०	९७.४९
महिला	७७९	७५७	२	२०	०	९७.१८
कपिलवस्तु						
दुबै	५०८,४९८	२७९,२१९	१८,४४५	२१०,२९९	५३५	५४.९१
पुरुष	२५३,२१६	१६४,४३१	९,१२०	७९,४६५	२२२	६४.९४
महिला	२५५,२८२	११४,७८८	९,३२५	१३०,८३४	३१३	४४.९७
बाणगंगा नगरपालिका						
दुबै	६९,१७०	५०,४८६	१,४३२	१७,१८२	७०	७२.९९
पुरुष	३१,६९८	२५,९२४	६३५	५,११९	२७	८१.७८
महिला	३७,४७२	२४,५६२	७९७	१२,०६३	४३	६५.५५
विजयनगर गाउँपालिका						
दुबै	३२,४५७	१४,६४४	१,१३६	१६,६७७	८	४५.१२
पुरुष	१६,५७७	९,१२१	५८२	६,८७४	३	५५.०२
महिला	१५,८८०	५,५२३	५५४	९,७९८	५	३४.७८
बुद्धभूमि नगरपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	५८,०२२	३४,३६२	१,४६४	२२,१७५	२१	५९.२२
पुरुष	२८,०३८	१९,४०८	७१४	७,९०६	१०	६९.२२
महिला	२९,९८४	१४,९५४	७५०	१४,२६९	११	४९.८७
कपिलवस्तु नगरपालिका						
दुबै	६८,२५१	३९,२००	२,३१४	२६,६२१	११६	५७.४४
पुरुष	३३,९६२	२३,२७६	१,१३२	९,५१७	३७	६८.५४
महिला	३४,२८९	१५,९२४	१,१८२	१७,१०४	७९	४६.४४
कृष्णनगर नगरपालिका						
दुबै	५५,०८८	२५,९९४	२,५२५	२६,४६७	१०२	४७.१९
पुरुष	२८,६३९	१५,८५०	१,२८७	११,४५२	५०	५५.३४
महिला	२६,४४९	१०,१४४	१,२३८	१५,०१५	५२	३८.३५
महाराजगंज नगरपालिका						
दुबै	४८,१९१	२२,९७०	१,८९६	२३,२७६	४९	४७.६६
पुरुष	२४,७४९	१४,५७०	९८४	९,१८०	१५	५८.८७
महिला	२३,४४२	८,४००	९१२	१४,०९६	३४	३५.८३
मायादेवी गाउँपालिका						
दुबै	४२,३२१	२०,८७४	२,९३०	१८,४५३	६४	४९.३२
पुरुष	२१,२०६	१२,६७९	१,४८५	७,०१९	२३	५९.७९
महिला	२१,११५	८,१९५	१,४४५	११,४३४	४१	३८.८१
शिवराज नगरपालिका						
दुबै	५९,०८८	३२,६९५	१,८२२	२४,५३५	३६	५५.३३
पुरुष	२९,२१६	१९,०२३	८७४	९,२९९	२०	६५.११
महिला	२९,८७२	१३,६७२	९४८	१५,२३६	१६	४५.७७
सुद्धोधन गाउँपालिका						
दुबै	३९,५३७	१९,०४४	१,६२५	१८,८१५	५३	४८.१७
पुरुष	१९,८०८	११,९४६	७६८	७,०६६	२८	६०.३१
महिला	१९,७२९	७,०९८	८५७	११,७४९	२५	३५.९८
यशोधारा गाउँपालिका						
दुबै	३४,२८२	१६,९३६	१,२९९	१६,०३१	१६	४९.४०
पुरुष	१७,३७१	१०,७५१	६५७	५,९५४	९	६१.८९
महिला	१६,९११	६,१८५	६४२	१०,०७७	७	३६.५७
संस्थागत						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	२,०९१	२,०१४	२	७५	०	९६.३२
पुरुष	१,९५२	१,८८३	२	६७	०	९६.४७
महिला	१३९	१३१	०	८	०	९४.२४
गुल्मी	२५२,०५२	१८२,९०१	४,७३६	६४,३३५	८०	७२.५६
पुरुष	१०६,३१०	८६,७९९	२,०८९	१७,३९३	२९	८१.६५
महिला	१४५,७४२	९६,१०२	२,६४७	४६,९४२	५१	६५.९४
चन्द्रकोट गाउँपालिका						
दुबै	१९,७९९	१४,८०४	२४०	४,७५४	१	७४.७७
पुरुष	८,२९६	६,९८०	९९	१,२१७	०	८४.१४
महिला	११,५०३	७,८२४	१४१	३,५३७	१	६८.०२
छत्रकोट गाउँपालिका						
दुबै	१९,२८४	१४,२९८	२६५	४,७१४	७	७४.१४
पुरुष	७,७१७	६,४०५	१२३	१,१८७	२	८३.००
महिला	११,५६७	७,८९३	१४२	३,५२७	५	६८.२४
धुर्कोट गाउँपालिका						
दुबै	२०,१७२	१४,३८४	२९९	५,४७९	१०	७१.३१
पुरुष	८,४०३	६,८५९	११५	१,४२४	५	८१.६३
महिला	११,७६९	७,५२५	१८४	४,०५५	५	६३.९४
गुल्मी दरवार गाउँपालिका						
दुबै	१९,९०३	१५,१२३	२७८	४,४९३	९	७५.९८
पुरुष	७,९५३	६,८४९	११७	९८१	६	८६.१२
महिला	११,९५०	८,२७४	१६१	३,५१२	३	६९.२४
ईस्मा गाउँपालिका						
दुबै	१८,६०१	११,८६९	३०६	६,४२४	२	६३.८१
पुरुष	७,७४०	५,५४८	१६३	२,०२९	०	७१.६८
महिला	१०,८६१	६,३२१	१४३	४,३९५	२	५८.२०
कालीगण्डकी गाउँपालिका						
दुबै	१७,०३६	१२,५८५	३८१	४,०६६	४	७३.८७
पुरुष	७,३०७	६,०७१	१६३	१,०७२	१	८३.०८
महिला	९,७२९	६,५१४	२१८	२,९९४	३	६६.९५
मदाने गाउँपालिका						
दुबै	१९,२११	१२,५३६	३६२	६,३०५	८	६५.२५

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
पुरुष	८,२७०	६,२०४	१६९	१,८९५	२	७५.०२
महिला	१०,९४१	६,३३२	१९३	४,४१०	६	५७.८७
मालिका गाउँपालिका						
दुबै	१९,३१८	१२,४५४	६१३	६,२४७	४	६४.४७
पुरुष	८,३४३	६,०८४	२८९	१,९६९	१	७२.९२
महिला	१०,९७५	६,३७०	३२४	४,२७८	३	५८.०४
मुसिकोट नगरपालिका						
दुबै	२९,३५९	२१,५४०	६३३	७,१८६	३	७३.३७
पुरुष	१२,४४१	१०,१८४	२९५	१,९६१	१	८१.८६
महिला	१६,९१८	११,३५६	३३८	५,२२२	२	६७.१२
रेसुङ्गा नगरपालिका						
दुबै	२९,५७५	२३,०७१	५३३	५,९६१	१०	७८.०१
पुरुष	१२,७६०	११,०६०	२११	१,४८६	३	८६.६८
महिला	१६,८१५	१२,०११	३२२	४,४७५	७	७१.४३
रुरु गाउँपालिका						
दुबै	१६,९८३	१२,७८४	४०१	३,७९८	५	७५.२८
पुरुष	७,०५०	५,९२४	१५४	९७१	१	८४.०३
महिला	९,९३३	६,८६०	२४७	२,८२२	४	६९.०६
सत्यवती गाउँपालिका						
दुबै	२१,६६८	१६,३६०	४०६	४,८८५	१७	७५.५०
पुरुष	९,०२५	७,६५७	१७९	१,१८२	७	८४.८४
महिला	१२,६४३	८,७०३	२२७	३,७०३	१०	६८.८४
संस्थागत						
दुबै	१,१४३	१,०९३	१९	३१	०	९५.६३
पुरुष	१,००५	९७४	१२	१९	०	९६.९२
महिला	१३८	११९	७	१२	०	८६.२३
पाल्पा						
दुबै	२३७,१९१	१८०,७८८	५,८९०	५०,३८७	१२६	७६.२२
पुरुष	१०३,५०३	८७,८५३	२,४२८	१३,१८५	३७	८४.८८
महिला	१३३,६८८	९२,९३५	३,४६२	३७,२०२	८९	६९.५२
वगनासकाली गाउँपालिका						
दुबै	१९,६४६	१५,२३७	३५८	४,०४३	८	७७.५६

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
पुरुष	८,१०८	७,१०८	१६४	८३२	४	८७.६७
महिला	११,५३८	८,१२९	१९४	३,२११	४	७०.४५
माथागढी गाउँपालिका						
दुबै	२२,६१०	१६,५५८	७०१	५,३३४	१७	७३.२३
पुरुष	९,८९४	८,१०५	२९४	१,४८८	७	८१.९२
महिला	१२,७१६	८,४५३	४०७	३,८५६	१०	६६.४८
निस्ती गाउँपालिका						
दुबै	२०,१०९	१४,००५	७३७	५,३५४	१३	६९.६५
पुरुष	८,९५४	७,०७२	३१९	१,५६१	२	७८.९८
महिला	११,१५५	६,९३३	४१८	३,७९३	११	६२.१५
पुर्बखोला गाउँपालिका						
दुबै	१७,५४०	१२,९९४	४९२	४,०५४	९	७४.०८
पुरुष	७,५२०	६,२२२	१९५	१,१०१	२	८२.७४
महिला	१०,०२०	६,७७२	२९७	२,९४४	७	६७.५८
रैनादेवी गाउँपालिका						
दुबै	२३,६९२	१७,६७२	५५३	५,४६७	२३	७४.५९
पुरुष	१०,२३०	८,५१७	२०८	१,५०९	४	८३.२६
महिला	१३,४६२	९,१५५	३४५	३,९४३	१९	६८.०१
रम्बा गाउँपालिका						
दुबै	१८,३७९	१३,६२५	५८५	४,१६९	५	७४.१३
पुरुष	७,५७५	६,३०७	२२४	१,०४३	१	८३.२६
महिला	१०,८०४	७,३१८	३६१	३,१२१	४	६७.७३
रामपुर नगरपालिका						
दुबै	३२,११८	२४,१९०	८७२	७,०४४	१२	७५.३२
पुरुष	१३,७२९	११,५०५	३४९	१,८६९	६	८३.८०
महिला	१८,३८९	१२,६८५	५२३	५,१७५	६	६८.९८
रिब्दिकोट गाउँपालिका						
दुबै	१७,०८६	१२,८१०	२२७	४,०४९	८	७४.९७
पुरुष	७,१२३	५,९६९	९४	१,०५६	४	८३.८०
महिला	९,९६३	६,८४१	१३३	२,९८५	४	६८.६६
तानसेन नगरपालिका						
दुबै	४६,५६१	३८,७९६	१,००४	६,७६१	१५	८३.३२

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
पुरुष	२०,७५०	१८,८११	४३३	१,५०१	५	९०.६६
महिला	२५,८११	१९,९८५	५७१	५,२४५	१०	७७.४३
तिनाऊ गाउँपालिका						
दुबै	१७,१७३	१२,७२७	३३०	४,१००	१६	७४.११
पुरुष	७,८४८	६,५२७	१२९	१,१९०	२	८३.१७
महिला	९,३२५	६,२००	२०१	२,९१०	१४	६६.४९
संस्थागत						
दुबै	२,२७७	२,१७४	३१	७२	०	९५.४८
पुरुष	१,७७२	१,७१०	१९	४३	०	९६.५०
महिला	५०५	४६४	१२	२९	०	९१.८८
अर्घाखाँची						
दुबै	१७६,८३८	१२८,३६०	३,८४७	४४,४९५	१३६	७२.५९
पुरुष	७५,२३१	६१,५०९	१,६५८	१२,०२९	३५	८१.७६
महिला	१०१,६०७	६६,८५१	२,१८९	३२,४६६	१०१	६५.७९
भुमिकास्थान नगरपालिका						
दुबै	२९,०९६	२१,००२	४४४	७,६३१	१९	७२.१८
पुरुष	१२,०७९	९,८७५	१७९	२,०२२	३	८१.७५
महिला	१७,०१७	११,१२७	२६५	५,६०९	१६	६५.३९
छत्रदेव गाउँपालिका						
दुबै	२२,९६५	१६,३८१	४९५	६,०८८	१	७१.३३
पुरुष	९,१००	७,४२२	२००	१,४७८	०	८१.५६
महिला	१३,८६५	८,९५९	२९५	४,६१०	१	६४.६२
मालारानी गाउँपालिका						
दुबै	२४,८९३	१७,८१३	३६९	६,७०५	६	७१.५६
पुरुष	१०,१६७	८,२५१	१४२	१,७७२	२	८१.१५
महिला	१४,७२६	९,५६२	२२७	४,९३३	४	६४.९३
पाणिनी गाउँपालिका						
दुबै	२३,६५०	१६,९९७	७५८	५,८८२	१३	७१.८७
पुरुष	९,७४९	७,८६२	३४४	१,५४०	३	८०.६४
महिला	१३,९०१	९,१३५	४१४	४,३४२	१०	६५.७१
सन्धिखर्क नगरपालिका						
दुबै	३७,२७४	२८,४५०	७६६	८,०३५	२३	७६.३३

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
पुरुष	१६,२०४	१३,७३५	३५१	२,११०	८	८४.७६
महिला	२१,०७०	१४,७१५	४१५	५,९२५	१५	६९.८४
शितगंगा नगरपालिका						
दुबै	३८,२२६	२६,९८८	१,०१४	१०,१५०	७४	७०.६०
पुरुष	१७,२१८	१३,६५४	४४१	३,१०४	१९	७९.३०
महिला	२१,००८	१३,३३४	५७३	७,०४६	५५	६३.४७
संस्थागत						
दुबै	७३४	७२९	१	४	०	९९.३३
पुरुष	७१४	७१०	१	३	०	९९.४४
महिला	२०	१९	०	१	०	९५.००
प्युठान						
दुबै	१९८,४७२	१३३,००१	४,२६८	६१,१२८	७५	६७.०१
पुरुष	८५,०५४	६६,४९९	१,८६६	१६,६६३	२६	७८.१८
महिला	११३,४१८	६६,५०२	२,४०२	४४,४६५	४९	५८.६३
ऐरावती गाउँपालिका						
दुबै	१९,५३४	१३,७०९	३६६	५,४४१	१८	७०.१८
पुरुष	८,२४०	६,६४३	१६०	१,४३३	४	८०.६२
महिला	११,२९४	७,०६६	२०६	४,००८	१४	६२.५६
गौमुखी गाउँपालिका						
दुबै	२१,६६८	१३,५११	२६९	७,८६७	२१	६२.३५
पुरुष	९,५१४	७,०२६	१२१	२,३५७	१०	७३.८५
महिला	१२,१५४	६,४८५	१४८	५,५१०	११	५३.३६
झिमूक गाउँपालिका						
दुबै	२४,५३५	१७,५२८	३५३	६,६५२	२	७१.४४
पुरुष	१०,४०४	८,५१०	१५४	१,७४०	०	८१.८०
महिला	१४,१३१	९,०१८	१९९	४,९१२	२	६३.८२
मल्लरानी गाउँपालिका						
दुबै	१५,५९५	११,३२७	३९२	३,८७५	१	७२.६३
पुरुष	६,५०५	५,४१३	१४३	९४९	०	८३.२१
महिला	९,०९०	५,९१४	२४९	२,९२६	१	६५.०६
मान्डबी गाउँपालिका						
दुबै	१३,०११	८,७३९	४३८	३,८३४	०	६७.१७

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
पुरुष	५,५३९	४,३९९	१९३	९४७	०	७९.४२
महिला	७,४७२	४,३४०	२४५	२,८८७	०	५८.०८
नौबहिनी गाउँपालिका						
दुबै	२५,८७७	१३,८६३	८३२	११,१७८	४	५३.५७
पुरुष	११,३९९	७,५६५	३६३	३,४६८	३	६६.३७
महिला	१४,४७८	६,२९८	४६९	७,७१०	१	४३.५०
प्युठान नगरपालिका						
दुबै	३४,०८७	२४,२७१	५९६	९,२१५	५	७१.२०
पुरुष	१४,५४३	११,९२६	२७४	२,३४२	१	८२.०१
महिला	१९,५४४	१२,३४५	३२२	६,८७३	४	६३.१७
सरुमारानी गाउँपालिका						
दुबै	१६,१५६	११,०९३	३०६	४,७५४	३	६८.६६
पुरुष	७,०२८	५,५३८	१३१	१,३५८	१	७८.८०
महिला	९,१२८	५,५५५	१७५	३,३९६	२	६०.८६
स्वर्गद्वारी नगरपालिका						
दुबै	२६,७०४	१७,६८१	७१४	८,२८८	२१	६६.२१
पुरुष	१०,६५४	८,२६८	३२५	२,०५४	७	७७.६०
महिला	१६,०५०	९,४१३	३८९	६,२३४	१४	५८.६५
संस्थागत						
दुबै	१,३०५	१,२७९	२	२४	०	९८.०१
पुरुष	१,२२८	१,२११	२	१५	०	९८.६२
महिला	७७	६८	०	९	०	८८.३१
रोल्पा						
दुबै	१९५,९६९	११७,५९०	६,०८६	७२,१८१	११२	६०.००
पुरुष	८८,५८२	६३,३७९	२,७१२	२२,४४९	४२	७१.५५
महिला	१०७,३८७	५४,२११	३,३७४	४९,७३२	७०	५०.४८
दुङखोली गाउँपालिका						
दुबै	१८,२१५	११,४२८	५६२	६,२१०	१५	६२.७४
पुरुष	७,९४२	५,७७८	२४८	१,९०९	७	७२.७५
महिला	१०,२७३	५,६५०	३१४	४,३०१	८	५५.००
लुङ्गरी गाउँपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	२०,१०६	९,०००	५६८	१०,५१४	२४	४४.७६
पुरुष	८,६९८	५,३८१	२५८	३,०५२	७	६१.८६
महिला	११,४०८	३,६१९	३१०	७,४६२	१७	३१.७२
मादी गाउँपालिका						
दुबै	१५,७५५	९,६३२	५९२	५,५२२	९	६१.१४
पुरुष	७,०४७	५,०१३	२५१	१,७७७	६	७१.१४
महिला	८,७०८	४,६१९	३४१	३,७४५	३	५३.०४
रोल्पा नगरपालिका						
दुबै	२८,७३८	१८,०५९	१,२७४	९,३९५	१०	६२.८४
पुरुष	१२,६६७	९,३३९	५७६	२,७४८	४	७३.७३
महिला	१६,०७१	८,७२०	६९८	६,६४७	६	५४.२६
रून्तिगढी गाउँपालिका						
दुबै	२४,०९५	१४,९०४	७७६	८,४०१	१४	६१.८६
पुरुष	१०,५१५	७,६४४	३३६	२,५३०	५	७२.७०
महिला	१३,५८०	७,२६०	४४०	५,८७१	९	५३.४६
सुवर्णवती गाउँपालिका						
दुबै	२४,६०९	१४,२६४	८७६	९,४५२	१७	५७.९६
पुरुष	१०,८५३	७,६१३	३५९	२,८७६	५	७०.१५
महिला	१३,७५६	६,६५१	५१७	६,५७६	१२	४८.३५
सुकिधारा गाउँपालिका						
दुबै	१७,३६५	१०,७४२	३००	६,३२३	०	६१.८६
पुरुष	७,९३५	५,६१२	१४२	२,१८१	०	७०.७२
महिला	९,४३०	५,१३०	१५८	४,१४२	०	५४.४०
सुनछहरी गाउँपालिका						
दुबै	१४,०५२	६,५११	५३३	६,९९८	१०	४६.३४
पुरुष	६,४५०	३,८५२	२५१	२,३४३	४	५९.७२
महिला	७,६०२	२,६५९	२८२	४,६५५	६	३४.९८
थवाङ गाउँपालिका						
दुबै	९,५६६	५,१३६	२४७	४,१७५	८	५३.६९
पुरुष	४,३९८	२,८५०	१२७	१,४१९	२	६४.८०
महिला	५,१६८	२,२८६	१२०	२,७५६	६	४४.२३
त्रिवेणी गाउँपालिका						

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
दुबै	२०,१६९	१४,६४७	३४४	५,१७३	५	७२.६२
पुरुष	९,२९८	७,५४०	१५६	१,६००	२	८१.०९
महिला	१०,८७१	७,१०७	१८८	३,५७३	३	६५.३८
संस्थागत						
दुबै	३,२९९	३,२६७	१४	१८	०	९९.०३
पुरुष	२,७७९	२,७५७	८	१४	०	९९.२१
महिला	५२०	५१०	६	४	०	९८.०८
रूकुम पूर्व						
दुबै	४७,२७९	२५,५३४	१,४१८	२०,२९८	२९	५४.०१
पुरुष	२१,९७६	१४,००४	६९५	७,२६९	८	६३.७२
महिला	२५,३०३	११,५३०	७२३	१३,०२९	२१	४५.५७
भुमे गाउँपालिका						
दुबै	१६,५३४	८,९९०	४७४	७,०५३	१७	५४.३७
पुरुष	७,४४०	४,८९३	२२८	२,३१५	४	६५.७७
महिला	९,०९४	४,०९७	२४६	४,७३८	१३	४५.०५
पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका						
दुबै	१५,९१८	७,१९९	४७९	८,२३४	६	४५.२३
पुरुष	७,४७५	४,०३३	२५१	३,१८७	४	५३.९५
महिला	८,४४३	३,१६६	२२८	५,०४७	२	३७.५०
सिस्ने गाउँपालिका						
दुबै	१४,६६६	९,१९५	४५८	५,००७	६	६२.७०
पुरुष	६,९२९	४,९५५	२०९	१,७६५	०	७१.५१
महिला	७,७३७	४,२४०	२४९	३,२४२	६	५४.८०
संस्थागत						
दुबै	१६१	१५०	७	४	०	९३.१७
पुरुष	१३२	१२३	७	२	०	९३.१८
महिला	२९	२७	०	२	०	९३.१०
दाङ						
दुबै	४९९,१०९	३५०,९६८	९,९१९	१३७,८६९	३५३	७०.३२
पुरुष	२३३,७२१	१८४,३५४	४,५७९	४४,६४८	१४०	७८.८८
महिला	२६५,३८८	१६६,६१४	५,३४०	९३,२२१	२१३	६२.७८

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
बबइ गाउँपालिका						
दुबै	२४,६०२	१५,८९४	४७०	८,२२८	१०	६४.६०
पुरुष	११,०९१	८,१०७	२०४	२,७७५	५	७३.१०
महिला	१३,५११	७,७८७	२६६	५,४५३	५	५७.६३
बंगलाचुली गाउँपालिका						
दुबै	२०,८००	१२,२७२	५७३	७,९३२	२३	५९.००
पुरुष	९,१५२	६,४०८	२९१	२,४४५	८	७०.०२
महिला	११,६४८	५,८६४	२८२	५,४८७	१५	५०.३४
दाँगिशरण गाउँपालिका						
दुबै	१९,५४०	१३,५०८	३६५	५,६४६	२१	६९.१३
पुरुष	८,९६१	६,९१६	१५७	१,८८०	८	७७.१८
महिला	१०,५७९	६,५९२	२०८	३,७६६	१३	६२.३१
गाढवा गाउँपालिका						
दुबै	३४,८२८	२१,९०९	७०४	१२,१९४	२१	६२.९१
पुरुष	१६,५३३	११,६७०	३४४	४,५०९	१०	७०.५९
महिला	१८,२९५	१०,२३९	३६०	७,६८५	११	५५.९७
घोराही उपमहानगरपालिका						
दुबै	१४१,४४०	१०४,०६९	२,६५९	३४,६३६	७६	७३.५८
पुरुष	६४,८१२	५३,२४४	१,२१०	१०,३३०	२८	८२.१५
महिला	७६,६२८	५०,८२५	१,४४९	२४,३०६	४८	६६.३३
लमही नगरपालिका						
दुबै	४३,३६१	३०,४९४	७१२	१२,१९३	४२	७०.३३
पुरुष	२०,७५०	१६,१८६	३२६	४,२२४	१४	७८.००
महिला	२२,६११	१४,३०८	३८६	७,८६९	२८	६३.२८
राजपुर गाउँपालिका						
दुबै	२२,०६०	१३,२६५	६६०	८,११७	१८	६०.१३
पुरुष	१०,७३८	७,५११	३५५	२,८६५	७	६९.९५
महिला	११,३२२	५,७५४	३०५	५,२५२	११	५०.८२
राप्ति गाउँपालिका						
दुबै	३६,९७७	२४,५६७	१,०८४	११,२९१	३५	६६.४४
पुरुष	१७,४९४	१२,९९७	४९०	३,९९४	१३	७४.२९
महिला	१९,४८३	११,५७०	५९४	७,२९७	२२	५९.३९

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
शान्तिनगर गाउँपालिका						
दुबै	२२,६४५	१५,०८१	४१९	७,१२३	२२	६६.६०
पुरुष	१०,३०८	७,६७६	२०७	२,४१६	९	७४.४७
महिला	१२,३३७	७,४०५	२१२	४,७०७	१३	६०.०२
तुलसीपुर उपमहा नगरपालिका						
दुबै	१२८,४४४	९५,७२०	२,१७१	३०,४६८	८५	७४.५२
पुरुष	५९,९२५	४९,८७१	९००	९,११६	३८	८३.२२
महिला	६८,५१९	४५,८४९	१,२७१	२१,३५२	४७	६६.९१
संस्थागत						
दुबै	४,४१२	४,१८९	१०२	१२१	०	९४.९५
पुरुष	३,९५७	३,७६८	९५	९४	०	९५.२२
महिला	४५५	४२१	७	२७	०	९२.५३
बाँके						
दुबै	४४२,४८५	२७६,०७०	११,४१९	१५४,४७१	५२५	६२.३९
पुरुष	२१९,३९३	१५३,४८६	५,४५५	६०,२५२	२००	६९.९६
महिला	२२३,०९२	१२२,५८४	५,९६४	९४,२१९	३२५	५४.९५
बैजनाथ गाउँपालिका						
दुबै	४८,९८०	३४,६५९	१,२५३	१३,०४६	२२	७०.७६
पुरुष	२२,५७६	१७,८७७	५३४	४,१५९	६	७९.१९
महिला	२६,४०४	१६,७८२	७१९	८,८८७	१६	६३.५६
डुडुवा गाउँपालिका						
दुबै	३३,११९	१४,६२६	८१५	१७,६४९	२९	४४.१६
पुरुष	१७,०६८	८,८७६	४२३	७,७५६	१३	५२.००
महिला	१६,०५१	५,७५०	३९२	९,८९३	१६	३५.८२
जानकी गाउँपालिका						
दुबै	३३,६८६	१६,४०७	१,०१६	१६,२२१	४२	४८.७१
पुरुष	१७,३८७	१०,१४७	४९१	६,७३६	१३	५८.३६
महिला	१६,२९९	६,२६०	५२५	९,४८५	२९	३८.४१
खजुरा गाउँपालिका						
दुबै	४५,६५०	२८,५८३	१,१७७	१५,८७५	१५	६२.६१
पुरुष	२०,७७१	१४,७५३	५२९	५,४८१	८	७१.०३
महिला	२४,८७९	१३,८३०	६४८	१०,३९४	७	५५.५९

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
कोहलपुर नगरपालिका						
दुबै	६३,९३२	४६,५३२	१,००५	१६,३६६	२९	७२.७८
पुरुष	३०,६५६	२४,६५२	४४०	५,५५२	१२	८०.४१
महिला	३३,२७६	२१,८८०	५६५	१०,८१४	१७	६५.७५
नरैनापुर गाउँपालिका						
दुबै	३१,००३	९,४७६	१,०७०	२०,३८९	६८	३०.५६
पुरुष	१५,९९६	६,१६६	५७९	९,२२१	३०	३८.५५
महिला	१५,००७	३,३१०	४९१	११,१६८	३८	२२.०६
नेपालगंज उपमहानगरपालिका						
दुबै	१२५,९६५	८६,२५०	३,५०३	३५,९१३	२९९	६८.४७
पुरुष	६४,३००	४७,८६५	१,७२७	१४,५९५	११३	७४.४४
महिला	६१,६६५	३८,३८५	१,७७६	२१,३१८	१८६	६२.२५
राप्ति सोनारी गाउँपालिका						
दुबै	५४,०३१	३३,५८७	१,५४२	१८,८८१	२१	६२.१६
पुरुष	२५,५७१	१८,२१६	७०३	६,६४७	५	७१.२४
महिला	२८,४६०	१५,३७१	८३९	१२,२३४	१६	५४.०१
संस्थागत						
दुबै	६,११९	५,९५०	३८	१३१	०	९७.२४
पुरुष	५,०६८	४,९३४	२९	१०५	०	९७.३६
महिला	१,०५१	१,०१६	९	२६	०	९६.६७
बर्दिया						
दुबै	३८७,६२३	२५३,४८४	७,२६८	१२६,७७२	९९	६५.३९
पुरुष	१८५,१४९	१३६,१५३	३,२५९	४५,७०५	३२	७३.५४
महिला	२०२,४७४	११७,३३१	४,००९	८१,०६७	६७	५७.९५
बर्दियाताल गाउँपालिका						
दुबै	४३,३३१	२८,७०९	१,००३	१३,६१९	१२	६६.२६
पुरुष	१९,९८२	१४,८०३	४४७	४,७२६	६	७४.०८
महिला	२३,३४९	१३,९०६	५५६	८,८९३	६	५९.५६
बांसगढी नगरपालिका						
दुबै	५०,६१६	३३,५८५	१,२३५	१५,७९६	२८	६६.३५
पुरुष	२३,५८४	१७,६४३	५१३	५,४२८	८	७४.८१
महिला	२७,०३२	१५,९४२	७२२	१०,३६८	२०	५८.९७

प्रदेश, जिल्ला, गाउँपालिका/ नगरपालिका र लिंग	५ वर्ष र सो भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्या			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
		पढन र लेख्न जानेको	पढन मात्र जानेको	पढन,लेख्न नजानेको		
बारबर्दिया नगरपालिका						
दुबै	६१,७००	४०,३७४	१,२०१	२०,११५	१०	६५.४४
पुरुष	२९,४२९	२१,६३५	५०६	७,२८८	३	७३.५२
महिला	३२,२७१	१८,७३९	६९५	१२,८३०	७	५८.०७
गोरुवा गाउँपालिका						
दुबै	३१,८८६	२०,९९३	२९१	१०,५९७	५	६५.८४
पुरुष	१४,९११	११,१४८	१३८	३,६२३	२	७४.७६
महिला	१६,९७५	९,८४५	१५३	६,९७४	३	५८.००
गुलरिया नगरपालिका						
दुबै	६०,२४७	३५,८३२	१,४९०	२२,९०६	१९	५९.४८
पुरुष	३०,०८९	२०,११०	७३२	९,२४०	७	६६.८४
महिला	३०,१५८	१५,७२२	७५८	१३,६६६	१२	५२.१३
मधुवन नगरपालिका						
दुबै	४२,०२०	२८,४१९	६५४	१२,९४१	६	६७.६३
पुरुष	१९,२४८	१४,४५८	२९५	४,४९४	१	७५.११
महिला	२२,७७२	१३,९६१	३५९	८,४४७	५	६१.३१
राजापुर नगरपालिका						
दुबै	५४,७३८	३५,४६२	७५८	१८,५०६	१२	६४.७८
पुरुष	२६,५२४	१९,३७९	३४८	६,७९४	३	७३.०६
महिला	२८,२१४	१६,०८३	४१०	११,७१२	९	५७.००
ठाकुरबाबा नगरपालिका						
दुबै	४०,१३२	२७,२७९	६३०	१२,२१६	७	६७.९७
पुरुष	१८,६२६	१४,३१०	२७९	४,०३५	२	७६.८३
महिला	२१,५०६	१२,९६९	३५१	८,१८१	५	६०.३०
संस्थागत						
दुबै	२,९५३	२,८३१	६	११६	०	९५.८७
पुरुष	२,७५६	२,६६७	१	८८	०	९६.७७
महिला	१९७	१६४	५	२८	०	८३.२५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

प्रदेश नं. ५ को वस्तुस्थिति विवरण

२८४

अनुसूची ६.२
जिल्लागात रुपमा प्राविधिक शिक्षा उपलब्ध गराउने संस्था

जिल्लाको नाम	डिप्लोमा कार्यक्रम			१५ महिने प्राविधिक एसएलसी			२९ महिने प्राविधिक एसएलसी			जम्मा		
	संस्थाको संख्या	कार्यक्रमको संख्या	क्षमता	संस्थाको संख्या	कार्यक्रमको संख्या	क्षमता	संस्थाको संख्या	कार्यक्रमको संख्या	क्षमता	संस्थाको संख्या	कार्यक्रमको संख्या	क्षमता
नवलपरासी पश्चिम	१	३	१००	५	८	३२०	१	१	२४	७	१२	४४४
रुपन्देही	१७	२६	१०२६	१५	२२	८८०	२	२	८०	३१	५०	१९८६
कपिलवस्तु	१	१	४८	४	७	२८०	०	०		४	८	३२८
पाल्पा	५	५	२०८	५	८	३२०	१	१	४०	८	१४	५६८
अर्घाखाची	०	०	०	१	२	८०	१	१	४०	२	३	१२०
गुल्मी	०	०	०	२	३	१२०	०	०	०	२	३	१२०
रुकुम पूर्व	०	०	०	३	३	१२०	१	१	४०	४	४	१६०
रोल्पा	१	१	४०	०	०	०	१	१	४०	२	२	८०
प्युठान	०	०	०	२	३	१२०	०	०	०	२	३	१२०
दाङ	७	८	३३६	१६	२६	१०४०	२	४	१७२	२१	३८	१५४८
बाँके	१५	२२	८६८	१२	२१	८३०	१	६	१४४	२१	४९	१८४२
वर्दिया	२	२	८०	४	७	२८०	१	१	४०	५	१०	४००
जम्मा	४९	६८	२७०६	६९	११०	४३९०	११	१८	६२०	१०९	१९६	७७१६

स्रोत: CTEVT - Fact Sheet - २०१६ <http://cvtv.org.np/files/२०१६/२०-२%२OCTEVT%२०-%२OFact%२0Sheet%२0Final%२0Draft.pdf>

अनुसूची ६.३
प्राविधिक एसएलसी वा सो सरह अध्यापन हुने शिक्षण संस्थाहरु

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य			कृषि			इन्जिनियरिङ						अन्य			कुल		
		सि.एम.ए.	अनर्धी	लगाव अस्पिटल	आयुर्वेद	पर्या रक्षा	पर्या पालन	वाणी विज्ञान	इलेक्ट्रिकल सब ओ	सिभिल सब ओ	केमिकल सब ओ	सर्किकल सब ओ	जुनियर कम्प्युटर टे.	इलेक्ट्रिकल स.ओ	अटो मोबाइल	सामाजिक परिचालक		रेकर्डिभर २ एसी	सेकेटरीयल
आगिक शिक्षण संस्थाहरु																			
दाङ	रासी प्राविधिक शिक्षालय	४०						४०	२६	२६									१२०
बाँके	भेरी प्राविधिक शिक्षालय नेपालगञ्ज										२४		३०	२६		२०	३०		१८२
सामुदायिक विद्यालयमा अनुदान/सिजी																			
गुल्मी	श्री ज्ञानोदय उ.मा.वि.पुराङ्ग मधुवा गुल्मी											४०							४०
	श्री भैरव नवदीप उ.मा.वि.छहरा							४०											४०
पाल्पा	श्री प्रभात मा.वि.वाल्डु मैनाडी पाल्पा							४०											४०
अर्घाखाँची	श्री शिवमदन उ.मा.वि.अडगुरी							४०											४०
नवलपरासी	श्री महाकवि देवकोटा उ.मा.वि.सुनवल न.प.												४०						४०
	श्री त्रिभुवन मा.वि.बेलाटारी										४०								४०
	श्री शान्ति नमुना उ.मा.वि.मणिग्राम										४०								४०
रूपन्देही	श्री जन्ता उ.मा.वि.अमुवा रूपन्देही																		४०
कोपिलवस्तु	श्री राष्ट्रिय उ.मा.वि.चन्द्रौटा							४०											४०
	श्री जन्ता उ.मा.वि.बागदुला											४०							४०
प्यूठान	श्री गंगा मा.वि.लङ्ग ६ बहाने																		४०
	श्री त्रिभुवन जन्ता मा.वि. छिप्रिदह																		४०
रुकुम	रुकुमणी उ.मा.वि.रुकुमकोट																		४०
	श्री सिद्धेश्वर मा.वि.सिद्धिचौर																		४०
	श्री बालकल्याण मा.वि.लिवाङ रोल्पा												४०						४०
रोल्पा	श्री राष्ट्रिय .मा.वि.राँकोट रोल्पा																		४०
	श्री जन्सेवा मा.वि.राङ्गी रोल्पा																		४०
	श्री पद्मोदय उ.मा.वि.सोर्गही																		४०
																			१२०

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य			कृषि			इन्जिनियरिङ							अन्य	जम्मा		
		सि.एम.ए.	अनर्मी	रगत अस्पिटल	अग्रजोडि	पशु स्वास्थ्य	पशु पालन	बाती विज्ञान	इलेक्ट्रोनिस सब अा	सिभिल सब अा	बोसिक संश	सकानिकल,संश.अा	जिनयर काप्युटर टे	इलेक्ट्रिकल सं.अा			अटो मोडेल	सामाजिक परिचालक
दाङ	श्री जनता संस्कृत मा.वि.विजोरी दाङ						४०											०४
	श्री बालविकास मा.वि.घोराही दाङ											४०						४०
	श्री त्रिभुवन उच्च मा.वि.कोहलपुर																	५०
बाँके	श्री गुराँस उ.मा.वि.सानोश्री						४०											४०
	श्री जनप्रिय मा.वि.दमौलि																	५०
	श्री चुरे उ.मा.वि.बगनाह																	५०
	श्री शुक्र मा.वि.सानोश्री ताराताल																	५०
रूपन्देही	श्री नेपाल राष्ट्रिय .मा.वि.ढोढरी																	५०
	अमर शाहिद दशरथचन्द्र मा.वि.राजापुर																	५०
	तम्घास टेकिनकल शिक्षालय तम्घास	४०	४०															५०
	अर्घाखाँची टेकिनकल इन्स्टिच्यूट	४०																५०
	पाल्पा टेकिनकल इन्स्टिच्यूट तानसेन	४०	४०	४०														१२०
	सिद्धार्थ मोडिकल टेक्नोलोजी तानसेन	४०	४०															५०
	पाल्पा इन्जिनियरिङ कलेज पाल्पा																	४०
	सिद्धार्थ मल्टि टेकिनकल इन्स्टिच्यूट पाल्पा																	४०
	दाउजे देवि स्वास्थ्य तालिम केन्द्र बर्दघाट	४०																४०
	एकिकृत ग्रामिण स्वास्थ्य कार्यकर्ता तालिम केन्द्र बुटवल	४०																४०
	अक्सवुज इन्टरेशनल एकेडेमी बुटवल				४०													१२०
	प्रतिमान निमा मेमोरियल हेल्थ इन्स्टिच्यूट				४०													४०
	बुद्ध टेकिनकल एजुकेशन प्रा.लि.रूपन्देही																	४०
	बुटवल टेकिनकल इन्स्टिच्यूट बुटवल रूपन्देही																	४०
	कञ्चनजंगा पोलिटेकिनकल इन्स्टिच्यूट रूपन्देही																	४०
सिद्धार्थ मोडिकल इन्स्टिच्यूट बुटवल	४०	४०	४०														१६०	

निजी शिक्षणसंस्था

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य			कृषि			इन्जिनियरिङ							जम्मा				
		सि.एम.ए.	अर्मी	लगाव अस्पिटल	आपूर्तिक	पशु स्वास्थ्य	पशु पालन	वाणी विज्ञान	इलेक्ट्रोनिस सेव ओ	सिभिल सेव ओ	बैतिक सेव	सकारिकल,सम.ओ	जोनर कम्प्युटर से	इलेक्ट्रिकल से ओ		अटो मोडइल	सामाजिक परिचालक	रेफरिजेटर र एपी	सेकरीटीयल
	लुम्बिनी टैक्निकल इन्स्टिच्युट बुटवल																		२०
	रम्मा देवि कलेज अफ मेडिकल बुटवल			०१															१०
	देउराली जनता प्राविधिक शिक्षालय बुटवल					१०													२०
	रम्मा देवि टैक्निकल कलेज बुटवल																		१०
	लुम्बिनी इन्स्टिच्युट अफ टैक्निकल साइन्स	१०	१०																१२०
	राइजिङ टैक्निकल एकेडेमि प्रा.बुटवल																		१०
	सिद्धार्थ सि.एम.ए. तालिम के.कपिलवस्तु	१०																	१०
	कपिलवस्तु टैक्निकल इन्स्टिच्युट.बाणगंगा	१०																	१६०
	सिद्धार्थ इन्स्टिच्युट मेडिकल साइन्स																		१०
	युनाइटेड नेशनल हस्पिटल																		१०
	फोर्टिनाइन मल्टी टैक्निकल इन्स्टिच्युट	१०																	१०
	जलजला प्राविधिक शिक्षालय																		२०
	आर.जि.एम.टे. इन्स्टिच्युट तुलसीपुर									१०									२०
	तुलसीपुर प्राविधिक शिक्षालय																		१६०
	राप्ती स्वर्गद्वारी स्तननाथ प्राविधिक शि.तुलसीपुर									१०									१२०
	दाङ पोलिटैक्निक इन्स्टिच्युट तुलसीपुर									१०									२०
	वाटर्न नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज तुलसीपुर																		२०
	कालिका मल्टि.टैक्निकल इन्स्टिच्युट घोराही																		१०
	इमेज इन्जिनियरिङ कलेज घोराही																		२०
	देउखुरी प्राविधिक शिक्षालय लमही																		१०
	बगरबाबा प्राविधिक शिक्षालय लमही																		१०
	राप्ती हेल्थ इन्स्टिच्युट		१०																१०
	दाङ टैक्निकल इन्स्टिच्युट	१०																	२०
	राप्ती इन्जिनियरिङ कलेज घोराही																		१२०
	दाङ सि.एम.ए.ट्रनिङ सेन्टर घोराही	१०																	१०
	नावल टैक्निकल ए.मेडिकल साइन्स कोहलपुर																		१२०

अनुसूची ६.४

डिप्लोमा तहको अध्यापन हुने शिक्षण संस्थाहरू

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य					कृषि		इन्जिनियरिङ								कुल	
		संशोधन	प्रमाण पत्र तह नर्सिङ	डिप्लोमा इन फारमसि	प्रमाणपत्र तह सामान्य चिकित्सक	रदियाग्राफी	अध्यात्मिक	बाली विज्ञान	पशु स्वास्थ्य / पशु विज्ञान	संशोधन/इन्जिनियरिङ	सिभिल इन्जिनियरिङ	कम्प्युटर इन्जिनियरिङ	अटोमोबाइल	इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ	इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिकस	रेफ्रिजरेटर एण्ड एसी		सेकुरिटीगल
अपिक /साइबेरी शिक्षण संस्थाहरू																		
रुपन्देही	कोरिया नेपाल इन्स्टिच्यूट अफ टेक्नोलोजी, तामनगर								४८						४८			१९२
अर्घाखाँची	एग्रो फरेट्री पोलिटेक्निक इन्स्टिच्यूट मथुरा							४०										४०
रोल्पा	रोल्पा पोलिटेक्निक इन्स्टिच्यूट लिवाङ							४०										४०
दाङ	राप्ती प्राविधिक शिक्षालय, लालमटिया																	१६८
बाँके	भेरी प्राविधिक शिक्षालय नेपालगंज																	१५४
पाल्पा	तानसेन स्कुल अफ नर्सिङ																	७०
सामुदायिक विद्यालयहरू																		
गुल्मी	श्री भैरव उ. मा.वि.							४०										४०
	श्री रामतुली मा.वि.रामपुर पाल्पा							४०										४०
	श्री दरैठाटी उ.मा.वि.रामपुर पाल्पा																	४८

संस्थाको नाम	स्वास्थ्य						कृषि		इन्जिनियरिङ							जम्मा	
	सहिकार तथा षावा टेक्नोलोजि	प्रमाण पत्र तह नर्सिङ	दिल्लीमा हुन फारमसी	प्रमाणपत्र तह सामान्य चिकित्सक	रेडियोग्राफी	अपथलमक	बाली विज्ञान	पशु स्वास्थ्य / पशु विज्ञान	संकातिकालइन्जिनियरिङ	सिमिल इन्जिनियरिङ	कम्प्युटर इन्जिनियरिङ	अटोमोबाइल	इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ	इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिक्स	रेफ्रिजरेटर एण्ड एसी		सेकुरिटीगल
कपिलवस्तु											४८						४८
रोल्पा										४८							४८
११								४०									४०
बकि										४८							४८
११										४८							४८
								४०									४०
																	४०
																	४८

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य						कृषि		इन्जिनियरिङ							जम्मा	
		महिकल स्यान् टेक्नोलोजी	प्रमाण पत्र तह नर्सिङ	दिलोमा इन फारमसी	प्रमाणपत्र तह सामान्य चिकित्सक	रेडियोग्राफी	अप्यालिमक	बाली विज्ञान	पशु स्वास्थ्य / पशु विज्ञान	मेकानिकलइन्जिनियरिङ	सिभिल इन्जिनियरिङ	कम्प्युटर इन्जिनियरिङ	अटोमोबाइल	इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ	इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिक्स	एफ लीअरटर एण्ड एसी		सेकुरिटीयल
		१३																३९
	लुम्बिनी इन्जिनियरिङ कलेज										२१							१११
	लुम्बिनी इन्स्टिच्यूट अफ टेक्निकल साइन्स बुटवल	३०		१०	१०	१०												११०
	१४																	१२०
	अक्सवृज टेक्निकल कलेज माणिप्राम		१०															१०
	रम्भादेवी कलेज अफ मेडिकल साइन्स तिलोत्तमा	३०					१०											७०
	प्रतिमान-निमा मेमोरियल हेल्थ इन्स्टिच्यूट भरहवा	३०																३०
	एडभान्स स्टडी अफ हेल्थ साइन्स तिलोत्तमा						१०											१०
	लुम्बिनी हस्पिटल एण्ड टेक्निकल कलेज बुटवल						१०											१०
रूपन्देही	देउगली जनता प्राविधिक शिक्षालय बुटवल						१०											१०

जिला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य						इन्जिनियरिङ						कुल		
		महिकल तथा टेक्नोलोजि	प्रमाण पत्र तह नर्सिङ	दिलोमा इन फारमसी	प्रमाणपत्र तह सामान्य चिकित्सक	रेडियोग्राफी	अध्यात्मिक	वारी विज्ञान	पशु स्वास्थ्य / पशु विज्ञान	संकातिकल इन्जिनियरिङ	सिभिल इन्जिनियरिङ	कम्प्युटर इन्जिनियरिङ	अटोमोबाइल		इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिकस	एकरीजेक्टर एण्ड एसी
	रम्भादेवी टेक्निकल कलेज बुटवल															
	केएन हेल्थ साइन्स एकेडेमी बुटवल	३०														
	संजिवनी कलेज अफ मेडिकल															
	साइन्सेस बुटवल		४०													
	शुभकामना टेक्निकल कलेज		२०													
	लुम्बिनी नेत्र विज्ञान अध्ययन संस्थान															
	भैरहवा									४०						
	देवदह मेडिकल कलेज एण्ड रिसर्च		४०		४०											
	लुम्बिनी टेक्निकल इन्स्टिच्युट बुटवल															
	सामुदायिक स्वास्थ्य प्रतिष्ठान मेडिकल नर्सिङ कलेज		४०													
	लुम्बिनी मेडिकल कलेज एण्ड रिसर्च सेन्टर तानसेन		४०													
पाल्पा	पाल्पा इन्जिनियरिङ कलेज तानसेन															
	नेपाल संजिवनी इन्स्टिच्युट अफ हेल्थ साइन्स घोराही		४०		४०											
	रासि इन्जिनियरिङ कलेज घोराही															

जिल्ला	संस्थाको नाम	स्वास्थ्य					कृषि		इन्जिनियरिङ							जम्मा			
		महिकल ल्याब टेक्नोलोजि	प्रमाण पत्र तह नर्सिङ	हिलोमा इन फारमसी	प्रमाणपत्र तह सामान्य चिकित्सक	रहियोगाफी	अपथलमिक	बाली विज्ञान	पशु स्वास्थ्य / पशु विज्ञान	संकातिकलइन्जिनियरिङ	सिमिल इन्जिनियरिङ	कम्प्युटर इन्जिनियरिङ	अटोमोबाइल	इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ	इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिकस		रेफरिजेटर एण्ड एसी	सेकेरिटियल	
दाङ	दीप ज्योति नर्सिङ घोराही		४०															०४	
	राप्ति लाइफ केयर हस्पिटल तुलसीपुर		४०		४०														८०
	मदनभण्डारी कृषि प्राविधिक शिक्षालय घोराही							४०											४०
	लर्ड बुद्ध कलेज कोहलपुर		४०																४०
	केलपाल हस्पिटल एण्ड कलेज नेपालगञ्ज	३०			४०						३०								१००
	नेपालगञ्ज नर्सिङ कलेज कोहलपुर	४०																	४०
	नेपालगञ्ज टेक्निकल कलेज नेपालगञ्ज			४०	४०														१६०
	मध्य-पश्चिम प्राविधिक शिक्षालय नेपालगञ्ज		४०	४०															८०
	बेष्टर्न हस्पिटल एण्ड रिसर्च सेन्टर नेपालगञ्ज		४०																४०
	कलेज अफ अलाइड हेल्थ साइन्स नेपालगञ्ज	३०																	७०

अनुसूची ८.१
मुख्य नदी प्रणाली

क्र.स.	नदीको नाम	सब नदी प्रणाली	लम्बाइ (कि.मी.)
१	बबई खोला	बबई नदी	२४.२३
२	छल्दी खोला	बढीगढ खोला	४०.१
३	दराम खोला	बढीगढ खोला	०.८९
४	निप्ती खोला	छल्दी खोला	३५.७१
५	पनागढ खोला	छल्दी खोला	४३.०१
६	दानो खोला	दनाउ नदी	५४.४
७	हरेवा खोला	दनाउ नदी	७.६१
८	कन्चन नदी	दानो नदी	४१.९८
९	तिनाउ नदी	हरेवा नदी	७९.८८
१०	लुङ खोला	झिमरुक खोला	१९.७१
११	बढीगढ खोला	कालिगण्डकी नदी	३९.६८
१२	निप्दी खोला	कालिगण्डकी नदी	१९.३७
१३	रिडी खोला	कालिगण्डकी नदी	४३.४८
१४	ओराही खोला	कर्णाली नदी	४२.०१
१५	अगराड खोला	मादी खोला	४५.९
१६	लुङ्गी खोला	मादी खोला	३३.५६
१७	सिमाङ खोला	मादी खोला	१९.०१
१८	तुरिया नदी	महाउ नदी	३२.९५
१९	अरुङग खोला	नारायणी नदी	३३.६४
२०	कालीगण्डकी नदी	नारायणी नदी	३४.७७
२१	अर्जुन खोला	राप्ती नदी	४०.३
२२	झिझारी खोला	राप्ती नदी	४३.२३
२३	झिमरुक खोला	राप्ती नदी	९३.३६
२४	मादी खोला	राप्ती नदी	११५.७४
२५	राङसिङ खोला	राप्ती नदी	३३.१८
२६	लुकुम खोला	रुकुम गढ	३२.९९
२७	पेलमा खोला	साना भेरी नदी	३५.४१
२८	रुकुम गढ	साना भेरी नदी	९.५४

क्र.स.	नदीको नाम	सब नदी प्रणाली	लम्बाइ (कि.मी.)
२९	सिस्ने खोल्	सानी भेरी नदी	२०.९९
३०	उतरगंगा नदी	सानी भेरी नदी	२७.२९
३१	झुम्सा खोला	तिनाउ नदी	२८.०८
३२	दोहन खोला	तिनाउ नदी	१५.८
३३	बबई नदी		१६८.८१
३४	बाणगंगा नदी		९३.४२
३५	भलुही नदी		३३.८२
३६	दनाउ नदी		१२.७६
३७	कर्णाली नदी		२६.८२
३८	गेरुवा नदी		३३.४७
३९	कोठी नदी		३७.९८
४०	मान खोला		५१.३५
४१	राप्ती नदी		२०७.७
४२	रोहिनी नदी		३४.२१
४३	सानी भेरी नदी		२६.७
४४	सुराइ खोला		४०.७१

स्रोत: भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग

अनुसूची ८.२

बाढीबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
पाल्पा		
१	तिनाउँ गाउँपालिका	तिनाउँ गा.पा.३ दोभान सिद्धवावा
२	रामपुर नगरपालिका	रामपुर- १
३	रामपुर नगरपालिका	रामपुर- ४ र ५
४	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	रैनादेवी छहरा गा.पा. ३ भुवनपोखरी
५	निस्दी गाउँपालिका	निस्दी गा.पा. ४ मित्याल झिनेदमार
६	तानसेन नगरपालिका	ता.न.पा. ८ मदनपोखरा
७	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गाउँपालिका- ५ हात्तिलुङ
८	रम्भा गाउँपालिका	रम्भा गाउँपालिका वडा नं.१ माझखण्ड
९	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गाउँपालिका-३ अमल्याहान
अर्घाखाँची		
१	शितगंगा नगरपालिका	७,८,९,१३, र १४ (लामाताल, लाहापे, सिद्धारा, पावरा, विक्रमसोता)
२	पाणिनी गाउँपालिका	२,३,५,८ (दुर्गाफाट, फर्सवाटाकुरा, भर्तापुर, पाली)
३	छत्रदेव गाउँपालिका	१,२ (सानोचिदिका, ठुलो चिदिका)
४	मालारानी गाउँपालिका	५ बाँगी
५	भूमिकास्थान नगरपालिका	१,२,५,१० (ढाकावाड खाकावी, असुरकोट, धनचौर)
६	सन्धिखर्क नगरपालिका	१,२,३,५,६,७,१० (चुत्रावेशी, प्लटिड गच्छेगौरा, फुदवाड, बिहारा, बलेवाड)
कपिलवस्तु		
१	महाराजगंज नपा	८ हर्दौना, १० कजरहवा
२	कपिलवस्तु नपा	१२ सौराहा
३	बुद्धभुमी नपा	१० धनकौली, पथरकोट
४	शिवराज नपा	९ शिवपुर, शिवगढि
५	यशोधरा गापा	८ सिंहखोर

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
गुल्मी		
१	कालिगण्डकी गा.पा.	२ अर्वेनी, ४ पुर्तिघाट
२	सत्यवति गा.पा.	६ जोहाड,
३	मालिका गा.पा.	८ मर्भुङ
४	रुरु गा.पा.	१ रिडी
५	इशमा गा.पा.	१ हस्तिचौर
६	मुसिकोट न.पा.	१ पौदीअमराई
७	मुसिकोट न.पा.	८ वामी
८	चन्द्रकोट गा.पा.	८ तुराड
९	छत्रकोट गा.पा.	५ खर्ज्याङ
दाङ		
१	घोराही उ.म.न.पा.	१४ सेवार खोलाका आसपासका बस्तिहरु
२	राप्ती गा.पा.	६ मझेरीया, भगवानपुर, बगरापुर
३	राप्ती गा.पा.	८ कोहलुवा
४	गढवा गा.पा.	वडा नं. ५, लोखरपुर, मगारी, पर्सिया, पर्सिया, जमुनीबास, कक्रहवा, सिमलतारा बोधिपुर, तक्रियापुर, धर्मपुर
५	गढवा गा.पा.	वडा नं. ६, मनिकापुर, मदपुर
६	गढवा गा.पा.	वडा नं. ७, झारबैरा, सेमरी, कान्छी गाँउ, सुन्दरपुर, मकनहवा, भोजपुर, मोतीपुर, लक्षणपुर
७	गढवा गा.पा.	वडा नं. ३, धैरेनी, खैराखाल
८	बवई गा.पा.	वडा नं. ७, कालितारा, कृष्णपुर, डाडा गाँउ, ढोलपुर, रावत तारा, ओदाले, बेलासपुर र मठचौरी
नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)		
१	रामग्राम नपा	१ सण्डा
		२ मस्जिद
		४ केवट
		७ देउरवा
२	बर्दघाट नपा	३ करैमया
३	सुस्ता गा.पा.	४ नर्सही

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
		५ पक्लिहवा, सुस्ता
४	पाल्हीनन्दन गापा	१ रमपुरवा
		३ पर्सीया
प्युठान		
१	प्युठान न.पा.	४, विजुवार ५, जुमिकाडाँ ८, वाग्दुला
२	झिमरुक गा.पा.	२,३,५ ओखरकोट
बर्दिया		
१	गुलरिया न.पा.	वडा नं. ४ बालापुर, तुल्सीपुर, वडा नं.१० मुक्तीनारायण टोल, कोठिया
		वडा नं.१० टपरा, थपुवा गाउ, मस्जिदा गाउ, रुगुपुरवा, जयरामपुर, झगेहपुर, रत्नापुर, थारु पर्सीया
		वडा नं.११ लालपुर दखिनपुर्वा बाधूपुरुवा, ईन्द्रपुर गाउ, वडा नं.१२ भैसाही गाउ, टरुवा गाउ, सुर्जिगौडी, दुधा गाउ
		वडा नं.८ सुरजपुर
		वडा नं. २ संगम बस्ती, पण्डितपुर
२	मधुवन न.पा.	वडा नं.१ पत्थरभोजी, कुसुम्मा, खैरेनी, कैलासी, डल्ला, कोठियाघाट,
		वडा नं.२ टडुवा गाउ, कोठिया गाउ, खैरेनी, डाडा गाउ, सोनाहा, रजुवार, भगरैया, खाता, बंगालीपुर, बनकटुवा, बहादरपुर, अम्मरपुर
		वडा नं . ३ भगतपुर, विपतपुर
३	ठाकुरबावा न.पा.	वडा नं.१ डुम्रेनी, खोदाउ
		वडा नं.२ कर्मला, रानिपुर
		वडा नं.३ नेउलापुर, गोदाना, बाहुनपुर
		वडा नं.४ सैनवार, मैनवार, बर्गदा, खैलार
		वडा नं.५ शाहीपुर, बनकट्टी, तक्रिया, प्रतापपुर, कंचनपुर, ढुङ्गुवा
		वडा नं.८ सिंहवाहिनी, सुतैया, गोत्रेपुर, चिटकैया
		वडा नं.९ बन्तरिया

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
४	राजापुर न.पा.	वडा नं. १ टिउनी, मुर्गवा, सोनाहा टोल, चनौरा
		वडा नं. ३ लक्ष्मीपुर, नंगापुर, तिघ्ना, चख्खापुर, टेडिया, नरसरी फुरुवा
		वडा नं. ४ अन्तरपुर, दलई, छेदिया, संघर्ष नगर,
		वडा नं. ६ कोईली
		वडा नं. ७ भालुफाँटा, बेलसा, शंकरपुर, लालचिपुर, लाहुरे टोल, सुकुम्बासी टोल,
		वडा नं. ८ सोईली फत्तेपुर, पुरैना
		वडा नं. ९ गोडियाना, दुर्गा नगर, दिपनगर, ईश्वरीगंज, सडकपुर,
		वडा नं. १० मजरा, बाँसपुर, पखैपुर, झण्टी, लालपुर, कर्मोनि
५	गेरुवा गा.पा.	वडा नं.१ थापापुर
		वडा नं.२ बनघुस्री राजिपुर, बनघुस्री
		वडा नं.३ सनकट्टी, बनकट्टी, सोनाहा गाउ
		वडा नं.४ शान्तीपुर, ढूकुनिया, खल्ला गाउ
		वडा नं.६ मनाउ, सोनाहा फाँटा, गुसीपुर, नारायण पुर, गौरंगा
६	बारबर्दिया न.पा.	वडा नं.१ जमुनिया, जोधिपुर
		वडा नं.२ कुमरागाउ, ढुङ्ग्रेनी,
		वडा नं.३ जोधिगाउ, बेलबज्जा, झूण्डिपुर, रामपुर
		वडा नं. ४ मुराह, बनघुस्री, धोरपिट्टी, रानिपुर, फत्तेपुर
		वडा नं.५ बैरिया, गेरुवा गाउ, तर्कापुर, धोविया, जयपुर,
		वडा नं. ६ गुलरा
		वडा नं.७ सिउरिया टोल, सिउनिया
		वडा नं. ८ बनगाई
		वडा नं.९ हर्नवा
		वडा नं. १० गुब्दा गाउ, खल्ला कतर्निया, खैरनिगाउ, जुम्ली टोल, फचकवा

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
		वडा नं. ११ प्रगतिपुर, पकरिया, बकलभार गाउ, अकलघरुवा गाउ
बाँके		
१	खजुरा गा.पा.	६, मानखोला छेउ र जेठीनाला छेउछाउ ३, पेडारी नालाका छेउछाउ
२	बैजनाथ गा.पा.	१, गाभर, तल्लो फरेली, च्याँमा
३	डुडुवा गा.पा.	१, खडैचा,कदैपुरुवा, पिप्रहवा, टेपरी होलिया, कृषि चौफेरी पाजा,छोटकी र चौफेरी २, रामनगर पाझा, दास पुर्वा, मिलोर पुर्वा, खोला पुर्वा, बाबागाउँ, सन्तलिया ४, खाले मसाहा, सिधनिया, लालपुर ५, खटिनपुर, खजुरा, लडियाघाट
४	खजुरा गा.पा.	२, गौघाट, मानखोला छेउको बस्ती, बर्मेली
५	नेपालगंज.उप.म.न.पा.	१७, थुकैला
६	जानकी गा.पा.	१, बढैया गाउँ
७	नरैनापुर गा.पा.	१, कटकुईया, मजेरेटी, बानियागाउँ, महतनिया, सुईया, वृत्ता २, लक्ष्मणपुर, बेचवा, मियापुरुवा, ३, गंगापुर, रोशनपुरुवा ३, कोडीपुरुवा, पेटिया, पच्पेडुवा,
८	नरैनापुर गा.पा.	४, खुदवा, जयरामपुरुवा, नरैनापुर, नौसरा, ५, नवाजीगाउँ, भगवानपुर, मटेहिया, ६, सोनवर्षा, दोन्द्रा,चौबिसबिगाहा,
९	राप्तीसोनारी गा.पा.	६ र ७ लक्ष्मीराजपुर, मेहमानपुर, पनेरीया, कमैया डाँडा, सिधनवा, अब्रहवा, मोहनपुर, जोरैया, गोडीयनपुर, खल्लाटेपारी, डाडाटेपारी, खल्लाछुटकपुर, उच्चछुटकपुर, गुलरी ढरैया र (८ खल्लाटेपारी)

सि.नं.	बढी प्रभाबित	
	उ.म.न.पा./न.पा./गा.पा.	वडा नं. र टोल
		७, खल्लाझगडीया, उच्चझगडिया, फरेडा, गेदवा, पिप्रहवा, देउपुर, नन्कौपुर, शान्तिपुर, सोनपुर, बिसम्भरपुर, सररी, निबुवाटार, सर्गा
रुपन्देही		
१	मायादेवी गा.पा.	मायादेवी गा.पा. वडा नं. २ कम्हरिया, वडा नं. ३ कम्हरिया, वडा नं. ४ गुण्डी ६ गोनाहा, हाटीवनगाई, वडा नं. कम्हरिया-२ भिलरहवा
२	कोटहीमाई गा.पा.	कोटहीमाई गा.पा. वडा नं. सिपवा, छत्रपुरा, बोगडिया वडा नं. ९ सक्रौनपकडी
३	बुटवल उमनपा	बुटवल उमनपा ७ प्रगती टोल
४	देवदह न.पा.	देवदह न.पा. वडा नं. ११, १२ सिक्टहन
५		सैनामैना न.पा. ३

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची ८.३

डुवानबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
कपिलवस्तु		
१	कृष्ण नगर नपा	२ कृष्णनगर बजार एरियार
२	महाराजगंज नपा	८ हर्दौना, १० कजरहवा
३	कपिलवस्तु नपा	१२ सौराहा
४	बुद्धभुमी नपा	१० धनकौली, पथरकोट
५	शिवराज नपा	९ शिवपुर, शिवगढि
दाङ		
१	घोराही उ.म.न.पा.	१८ कटुवा खोला र आसपासका क्षेत्रहरू
२	घोराही उ.म.न.पा.	१३ बडरा तथा सेवार खोलाका आसपासका बस्तिहरू
३	तुलसीपुर उ.म.न.पा.	१३ बखरीया, दमारगाँउ, अम्बापुर
४	राप्ती गा.पा.	५ कालापानी, पहरुवा, लहुहवा, सिङ्गे
५	गढवा गा.पा.	वडा नं. ४, खैरा, खडकपुर, पर्सा, पर्सेनी,
६	गढवा गा.पा.	वडा नं. १ चिसापानी, जुर्ना, मलमला
७	राजपुर गा.पा.	वडा नं. २, चफा र कालीपुरवा,
८	राजपुर गा.पा.	वडा नं. ५, हेमन्तपुर
९	दंगिशरण गा.पा.	वडा नं. ४, बैबाड, तरैया, पातुखोला र बबई खोला आसपासका बस्तिहरू ।
नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)		
१	रामग्राम नपा	१ सण्डा
		२ मस्जिद
		३ घोडपाली
		५ शान्ति, बुद्ध
२	पाल्हीनन्नदन गापा	१ शंकरपुर, छोटकी सुनरी, रमपुरवा
		२ हरपुर
		३ पर्सीया
		५ गेरमा
३	सरावल गापा	६ रामपुरखडौना, पुसौली, गडौरा
		७ भुजहवा
४	सुस्ता गापा	४ नर्सही

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
		५ पक्लिहवा, सुस्ता
५	प्रतापपुर गापा	३ सोमनी
		४ टुलोखैरटवा
		५ बैदौली
		६ गुठीप्रसौनी
बर्दिया		
१	गुलरिया न.पा.	वडा नं. ४ बालापुर, तुल्सीपुर, वडा नं.१० मुक्तीनारायण टोल, कोठिया
		वडा नं.१० टपरा, थपुवा गाउ, मस्जिदा गाउ, रुगुपुरुवा, जयरामपुर, झगेहपुर, रत्नापुर, थारु पर्सिया
		वडा नं.११ लालपुर दखिनपुर्वा बाधूपुरुवा, ईन्द्रपुर गाउ, वडा नं.१२ भैसाही गाउ, टरुवा गाउ, सुर्जिगौडी, दुधा गाउ
		वडा नं.८ सुरजपुर
		वडा नं. २ संगम बस्ती, पण्डितपुर
२	मधुवन न.पा.	वडा नं.१ पत्थरभोजी, कुसुम्मा, खैरनी, कैलासी, डल्ला, कोठियाघाट,
		वडा नं.२ टडुवा गाउ, कोठिया गाउ, खैरनी, डाडा गाउ, सोनाहा, रजुवार, भगरैया, खाता, बंगालीपुर, बनकटुवा, बहादरपुर, अम्मरपुर
		वडा नं . ३ भगतपुर, विपतपुर
३	ठाकुरबाबा न.पा.	वडा नं.१ डुभ्रेनी, खोदाउ
		वडा नं.२ कर्मला, रानिपुर
		वडा नं.३ नेउलापुर, गोदाना, बाहुनपुर
		वडा नं.४ सैनवार, मैनवार, बर्गदा, खैलार
		वडा नं.५ शाहीपुर, बनकट्टी, तकिया, प्रतापपुर, कंचनपुर, दुडगुवा
		वडा नं.८ सिंहबाहिनी, सुतैया, गोब्रेपुर, चिटकैया
		वडा नं.९ बन्तरिया
४	राजापुर न.पा.	वडा नं. १ टिउनी, मुर्गवा, सोनाहा टोल, चनौरा
		वडा नं. ३ लक्ष्मीपुर, नंगापुर, तिघ्रा, चख्खापुर, टेडिया, नरसरी फुरुवा

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
		वडा नं. ४ अन्तरपुर, दलई, छेदिया, संघर्ष नगर, वडा नं. ६ कोईली वडा नं. ७ भालुफाँटा, बेलसा, शंकरपुर, लालचिपुर, लाहुरे टोल, सुकुम्बासी टोल, वडा नं. ८ सोईली फत्तेपुर, पुरैना वडा नं. ९ गोडियाना, दुर्गा नगर, दिपनगर, ईश्वरीगंज, सडकपुर, वडा नं. १० मजरा, बाँसपुर, पखैपुर, झण्टी, लालपुर, कर्मोनि
५	गेरुवा गा.पा.	वडा नं.१ थापापुर वडा नं.२ बनघुस्री राजिपुर, बनघुस्री वडा नं.३ सनकट्टी, बनकट्टी, सोनाहा गाउ वडा नं.४ शान्तीपुर, ढूकुनिया, खल्ला गाउ वडा नं.६ मनाउ, सोनाहा फाँटा, गुसीपुर, नारायण पुर, गौरंगा
६	बारबर्दिया न.पा.	वडा नं.१ जमुनिया, जोधिपुर वडा नं.२ कुमरागाउ, ढुङ्गेनी, वडा नं.३ जोधिगाउ, बेलबज्जा, झूण्डिपुर, रामपुर वडा नं. ४ मुराह, बनघुस्री, धोरपिट्टी, रानिपुर, फत्तेपुर वडा नं.५ बैरिया, गेरुवा गाउ, तर्कापुर, धोविया, जयपुर, वडा नं. ६ गुलरा वडा नं.७ सिउरिया टोल, सिउनिया वडा नं. ८ बनगाई वडा नं.९ हर्नवा वडा नं. १० गुब्दा गाउ, खल्ला कतर्निया, खैरेनिगाउ, जुम्ली टोल, फचकवा वडा नं. ११ प्रगतिपुर, पकरिया, बकलभार गाउ, अकलघरुवा गाउ
बाँके		
१	खजुरा गा.पा.	६, मानखोला छेउ र जेठीनाला छेउछाउ ३, पेडारी नालाका छेउछाउ

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
२	बैजनाथ गा.पा.	१, गाभर, तल्लो फरेली, च्याँमा
३	डुडुवा गा.पा.	१, खडैचा, कदैपुरवा, पिप्रहवा, टेपरी
		होलिया, कृषि चौफेरी पाजा,छोटकी र चौफेरी
		४, खाले मसाहा,सिधनिया, लालपुर
		५, खटिनपुर, खजुरा, लडियाघाट
४	खजुरा गा.पा.	२, गौघाट,मानखोला छेउको बस्ती,बर्मेली
५	नरैनापुर गा.पा.	१, कटकुईया, मजेरेटी, बानियागाउँ,
		महतनिया, सुईया, वृत्ता
		३, कोडीपुरवा, पेटिया, पचपेडुवा,
६	नरैनापुर गा.पा.	४, खुदवा, जयरामपुरवा, नरैनापुर, नौसरा,
		५, नवाजीगाउँ, भगवानपुर, मटेहिया,
		६, सोनबर्षा, दोन्द्रा,चौबिसबिगाहा,
७	राप्तीसोनारी गा.पा.	६ र ७ लक्ष्मीराजपुर, महमानपुर, पनरैया, कमया डाँडा, सिधनवा, अब्रहवा, मोहनपुर, जोरैया, गोडीयनपुर, खल्लाटेपारी, डाडाटेपारी, खल्लाछुटकपुर, उच्चछुटकपुर, गुलरी ढरैया र (८ खल्लाटेपरी)
		७, खल्लाझगडीया, उच्चझगडीया, फरेडा, गेदवा, पिप्रहवा, देउपुर, नन्कौपुर, शान्तिपुर, सोनपुर, बिसम्भरपुर, सररी, निबुवाटार, सर्ा
रुपन्देही		
१	मायादेवी गा.पा.	मायादेवी गा.पा. वडा नं. २ कम्हरिया, वडा नं. ३ कम्हरिया, वडा नं. ४ गुण्डी ६ गोनाहा,हाटीवनगाई, वडा नं. कम्हरिया-२ भिलरहवा
२	कोटहीमाई गा.पा	कोटहीमाई गा.पा. वडा नं. सिपवा, छत्रपुरा, बोगडिया वडा नं. ९ सक्रौनपकडी
३	लुम्बिनी साँस्कृतिक	लुसानपा १ नन्दनगर, लुसानपा २ भर्थापुर , लम्तिहवा, लुसानपा २ केवटलिया, अदौला, अदौली लुसानपा ४ महुवारी, शिवलवा, मनौरा, लुसानपा ६ तर्कुलाहा, लुसानपा १२ भवई, आमा, निपनिया, आजमा, लुसानपा १३ कालिदह ।

सि.नं.	बढी प्रभाबित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
४	रोहीणी गा.पा.	रोहिणी गा.पा. वडा नं. १ बागाहा, सेमरपानी, हनुमानगढी, वडा नं. ६ बोधवार वडा नं.७ भरवलिया
५	मर्चवारी गा.पा.	मर्चवारी गा.पा. ४ कुरुवा घाट
६	सिद्धार्थनगर न.पा.	सिनपा-२ मेउडिहवा
७	ओमसतिया गा.पा.	ओमसतिया गा.पा.३ हाटीफसाटिकर, वडा नं. ४ बसन्तपुर, वडा नं. ५ पटखौली
८	वुटवल उमनपा	वुटवल उमनपा ७ प्रगती टोल
९	देवदह न.पा.	देवदह न.पा. वडा नं. ११,१२ सिक्टहन

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची ८.४

पहिरोबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
पाल्पा		
१	पुर्वखोला गाउँपालिका	पुर्वखोला गा.पा. -५ विरकोट
२	रिब्दीकोट गाउँपालिका	रिब्दीकोट गा.पा.-३ देउराली भुटुका र ऐ २ देउरालि र जोर्ते
३	रेनादेवी छहरा गाउँपालिका	रेनादेवी छहरा गा.पा.-६, जुठापौवा लोकासिङ
४	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गा.पा.-३ कसेनि पुक्तुङ,
५	तिनाउँ गाउँपालिका	तिनाउ गा.पा.-६ मस्याम, केराबारी, गिटिखानी, हिउदेखोला, दोभान-झुम्सा र सिद्धबाबा
६	निस्दी गाउँपालिका	निस्दी गा.पा.-५ गल्धा र ऐ ४ मित्याल आंमडांडा
७	रामपुर नगरपालिका	रामपुर नगरपालिका-१० थोत्रेबारी
अर्घाखाँची		
१	सन्धिखर्क नगरपालिका	६ सुपादेउराली (गोरुसिङगे सन्धिखर्क सडक खण्ड)
२	मालारानी गाउँपालिका	५ बरमकोट
कपिलवस्तु		
१	बुद्धभुमी नपा	१० पथथरकोट
२	शिवराज नपा	९ शिवपुर,शिवगढि
गुल्मी		
१	रेसुङ्गा न.पा.	१३ पराल्मी, १४ दुविचौर
२	कालिगण्डकी गा.पा.	६ खङ्गकोट, ७ भुर्तुङ
३	सत्यवति गा.पा.	८ भासेँ
४	मालिका गा.पा.	३ हाङ्दी, ४ अर्खावाड
५	मालिका गा.पा.	१ नेटा, २ दर्लिङ
६	मदाने गा.पा.	४ म्यालपोखरी,
७	मदाने गा.पा.	३ सिर्सेनी
दाङ		
१	राप्ती गा.पा.	वडा नं.९ देबिकोट, मुस्लिमटोल, जाकिने, सोतिटोल, तल्लो घोसखोला र लामा खोला

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)		
१	बर्दघाट नपा	४ (दाउत्रे राजमार्ग)
प्युठान		
१	गौमुखी गा.पा.	१,अर्खा ३,रजवार ४,पुजा ५,खुङ
२	नौबहिनी गा.पा.	७,८ फोप्ली ६,लुङ
रुपन्देही		
१		बुउमनपा-५ सिद्धबावा
२		बुउमनपा -१४ र१७
३		सैनामैना न.पा.३
रोल्पा		
१	थवाङ गा.पा	४ र ५ उवा
२	परिवर्तन गा.पा	१ र ६ कुरेलि
३	रोल्पा न.पा	१० र धवाङ
४	लुंग्री गा.पा	१ र २ पाङ र सिर्प
रुकुमपुर्व		
१	सिस्ने गा.पा.	सिस्ने ५ रुमालबारा
२	सिस्ने गा.पा.	सिस्ने ६ खुपीचार
३	सिस्ने गा.पा.	सिस्ने ६ रानीकोट
४	भूमे गा.पा.	भूमे २ गाभाङ
५	भूमे गा.पा.	भूमे ७ गुनाम
६	भूमे गा.पा.	पुथाउतर गंगा गा.पा ६ हुकाम

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची ८.५

आगलागीबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल
पाल्पा		
१	तानसेन नगरपालिका	ता.न.पा.११ श्रीनगर डाँडा, बन्दिपोखरा
२	तानसेन नगरपालिका	ता.न.पा. ४ बैंक रोड , भगवती टोल
३	रामपुर नगरपालिका	रामपुर-१,३,९
४	रम्भा गाउँपालिका	रम्भा गा.पा. ३ पिपल डाँडा
५	रिब्दीकोट गाउँपालिका	रिब्दीकोट गा.पा. ७ भालुवन
६	तिनाउँ गाउँपालिका	तिनाउँ गा.पा.३ श्रीनगर डाँडा, मस्यामको सामुदायिक वन
७	तिनाउँ गाउँपालिका	तिनाउँ गा.पा. १ कचल शिगामारा
८	रिब्दीकोट गाउँपालिका	रिब्दीकोट गा.पा.-२ देउरालि र जोर्ते
९	निस्दी गाउँपालिका	निस्दी गाउपालीका ४ चिउरीबास र ऐ ५ कोलडाडा
१०	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	रैनादेवी छहरा गाउपालीका २ सर्देवा
११	पुर्वखोला गाउँपालिका	पुर्वखोला गाउँपालिका वडा नं.५ बिरकोट
१२	बगनासकाली गाउँपालिका	बगनासकाली गाउपालीका ४ मल्याड र ५ दर्लामकाली
१३	पुर्वखोला गाउँपालिका	पुर्वखोला गाउँपालिका वडा नं ३ पानीडाँडा
अर्घाखाँची		
१	सितगंगा नगरपालीका	१,२,३,४,५,६, सुवर्णखाल, सितापुर, ठाडा, जुकेना
२	सितगंगा नगरपालीका	७,८, जलुके
३	सितगंगा नगरपालीका	९,१०,११ सिद्धारा
४	सितगंगा नगरपालीका	१३ सिमलपानी
५	पाणिनी गाउपालीका	२,३,४, पोखराथोक, खिदिम, पटौटी
६	पाणिनी गाउपालीका	५,६,७,८ मैदान, पाली, धातिवाड, अडगुरी,
७	छत्रदेव गाउपालीका	१,२,३,४ चिदिका, बल्कोट, ठुलापोखरा, केरुडगा
८	छत्रदेव गाउपालीका	५,६,७ छत्रगन्ज, भगवति, मरेड
९	मालारानी गाउपालीका	१,२,३,४ डाडाकटेरी, खन, खनदह,
१०	मालारानी गाउपालीका	६,७,९, हंशपुर, गोखुडगा
११	भुमिकास्थान नगरपालीका	१,२ ढाकावाड

१२	भूमिकास्थान नगरपालीका	३,४ फलामखिल्जी, धारापानी
१३	भूमिकास्थान नगरपालीका	५,६,७,८ असुरकोट, खिल्जी, नुवाकोट
१४	सन्धिखर्क नगरपालीका	१,२,३, ४,५, ८ चुन्नावेशी, बसपार्क, हटारी, छापडाडा, मथुरा, पकले
१५	सन्धिखर्क नगरपालीका	६,७ डिहिडाडा, नगरपानी खाँचीकोट
१६	सन्धिखर्क नगरपालीका	९,१०,११,१२ अर्घा, विहारा, डिभर्ना, तुमकोट
कपिलवस्तु		
१	विजयनगर गापा	१,२ गुगौली,३,४ पत्थरदेईया,५,६, खुरहुरिया, ७ गणेशपुर
२	कृष्णनगर नगरपालिका	१,२,३,४ कृष्णनगर, ५ पुरुषोत्तमपुर, ६ भिल्मी, ७ अजिगरा, ८,९ बहादुरगंज १० विद्यानगर,११ रामनगर, १२ भगवानपुर
३	महाराजगंज नगरपालिका	१,२,३ महाराजगंज, ४ बरैपुर, ५ उदयपुर, ६ भनवारी, ७ कुशहवा, ८ कजरहवा, ९ सिसवा, १० हरदौना, ११ बलरामपुर
दाङ		
१	गढवा गा.पा.	वडा नं. ३ गोबरडिहा
२	राजपुर गा.पा.	वडा नं. ३, धैरेनी
नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)		
१	रामग्राम नपा	४ चन्द्रगढी
		१० मंझरिया
		१४ अमरौट
		१६ शुक्रौली
		१८ बंजरिया
२	बर्दघाट नपा	२ चिसापानी
		४ बर्दघाट
		१० पंचनगर
३	सरावल गापा	४ सरावल
		५ बडहरादुबौलिया
		६ रामपुरखडौना
		७ भुजहवा
४	पाल्हीनन्दन गापा	१ समपुरवा
		३ पिपरा
		४ लरहौली

		५ गेरमा
		६ रंगरगंज
प्युठान		
१	माण्डवी गा.पा.	३,नया गाँउ ४,उदयपुरकोट
बर्दिया		
१	गुलरिया न.पा.	वडा नं. २ संगम वस्ती, सुकुम्बासी टोल
२	बढैयाताल गा.पा.	वडा नं. ५ खैरेनि, सोरहवा
३	मधुवन न.पा.	वडा नं.५ सानोश्री
४	बारबर्दिया न.पा.	वडा नं.८ मगराउडी
बाँके		
१	डुडुवा गा.पा.	२, रामनगर पाझा, दास पुर्वा, मिलोर पुर्वा, खोला पुर्वा, बाबागाउँ, सन्तलिया
२	खजुरा गा.पा.	भारति टोल, शान्ति टोल, एल गाउँ, गुराँसपुर, सि.गाउँ, किरणनाला छेउको वस्ती
३	नरैनापुर गा.पा.	२, लक्ष्मणपुर, बेचवा, मियापुरुवा, ३, गंगापुर, रोशनपुरुवा
		बाहुपुरुवा, रतैया जनतापुर, बालापुर,
		गेगली र कालागाउँ
		दौलतपुर, परसरामपुरुवा, पण्डितपुरुवा, घरदौरिया
		मोतिपुर महादेवनगर, हुलास पुरुवा,
		जमुनाहा, बनकट्टी, महेशपुरुवा
		भोजभगवानपुर, जमुनि कोहला,
४		कुटरबेटवा, गंगापुर,
रोल्पा		
१	माडी गा.पा	३ र ५ सिर्प र बडाचौर
२	त्रिबेणी गा.पा	१ करेटी
रुकुमपुर्व		
१	पुथाउतर गंगा गा.पा	पुथाउतर गंगा गा.पा-८ काजरजंग

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची ८.६

चट्याडबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको विवरण

सि.नं.	बढी प्रभावित	
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	बडा नं. र टोल
पाल्पा		
१	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गा.पा.- १ चापपानी
२	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गा.पा.-३ कसेनी
३	माथागढी गाउँपालिका	माथागढी गा.पा.- ६ गोठादी
४	रम्भा गाउँपालिका	रम्भा गा.पा.- २ फोक्सिङकोट
५	रिब्दीकोट गाउँपालिका	रिब्दीकोट गा.पा.-८ फेक तालतुङ
६	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	रैनादेवी छहरा गा.पा.-३ भुवनपोखरी बर्घा, ऐ ५ भालुखान, ऐ ४ छहरा
७	तिनाउँ गाउँपालिका	तिनाउँ गा.पा.-१ कचल, कुडापानी
८	तानसेन नगरपालिका	ता.न.पा.-११ बन्दिपोखरा
९	तानसेन नगरपालिका	ता.न.पा. १, मदनपोखरा
१०	रिब्दीकोट गाउँपालिका	रिब्दीकोट गा.पा. -१ ख्याहा
११	बगनासकाली गाउँपालिका	बगनासकाली गा.पा.-२ पोखराथोक
१२	निस्दी गाउँपालिका	निस्दी गा.पा.-३ झिरुवास
अर्घाखाँची		
१	भुमिकास्थान नगरपालिका	१० धनचौर सेङलेङ
२	मालारानी गाउँपालिका	४ जालकाडा,८ हंशपुर, ९ गोखुङगा,
३	सन्धिखर्क नगरपालिका	१० अर्घा
४	पाणिनी गाउँपालिका	४ देउराली
५	सन्धिखर्क नगरपालिका	७ नरपानी
६	पाणिनी गाउँपालिका	७ सतिनेटा
७	सितगंगा नगरपालिका	१३ सिमलपानी
८	सितगंगा नगरपालिका	१० हरे
९	सितगंगा नगरपालिका	२ सितापुर
१०	मालारानी गाउँपालिका	३ खनदह
कपिलवस्तु		
१	शिवराज नपा	९
२	विजय नगर गापा	१,७,२

गुल्मी		
१	मदाने गा.पा.	२ मलायगिरी, ५ बाझकटेरी
		३ सिर्सेनी
दाङ		
१	शान्तिनगर गा.पा.	वडा नं. ३ ४ र ४ चिराघाट दाङ
नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)		
१	सुनवल नपा	४ सुनवल
प्युठान		
१	नौबहिनी गा.पा.	१, स्याउलिवाङ ५, डाम्
बर्दिया		
१	ठाकुरबाबा न.पा.	वडा नं. ३ कर्मला, आम्बासा
रुकुमपुर्व		
१	भूमे गा.पा.	भूमे ४ लुकुम
		भूमे ६ महत
२	पुथाउतर गंगा गा.पा.	पुथाउतर गंगा गा.पा-१ मैकोट
रोल्पा		
१	थवाङ गा.पा	१ र ३ थवाङ र मिरुल
२	गंगादेब गा.पा	३ र ६ जिनावाङ र राक
३	रोल्पा न.पा	१ र २ लिवाङ र खुमेल

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची द.७

अन्य प्रकोपबाट बढी प्रभावित स्थानहरूको बिबरण

सि.नं.	बढी प्रभावित		प्रकोपको किसिम
	उ.म.न.पा./ न.पा./ गा.पा.	वडा नं. र टोल	
कपिलवस्तु			
१	विजय नगर गापा	१ गुगौलि, २ पत्थरदेहिया, ७ गणेशपुर	हावाहुरी
दाङ			
१	शान्तिनगर गा.पा.	वडा नं. ३ ४ र ४ चिराघाट दाङ	झाडा पखाला
बर्दिया			
१	राजापुर न.पा.	वडा नं.५ काडी झण्टी	हात्तीबाट
		वडा नं.७ शंकरपुर	
		वडा नं.९ पकडियापुर	
		वडा नं.१० झण्पी	
२	मधुवन न.पा.	वडा नं.१ पत्थरभोजी	
		वडा नं.२ खाता	
		वडा नं. ३ भग्नहवा	
३	ठाकुरबाब न.पा.	वडा नं.२ ग्रोब्रेला, मटेला	
४	गेरुवा गा.पा.	वडा नं.१ थापापुर	
		वडा नं. २ बनकट्टी, बनघुस्री	
		वडा नं. ४ खल्ला गाउ	
		वडा नं. ५	
		वडा नं. ६ मनाउ, सोनाफाटा	
		वडा नं. ७ टिउनी	
५	गुलरिया न.पा.	११ गणेशपुर, लालपुर	हावाहुरी
६	मधुवन न.पा.	वडा नं. १ कोठिया, , भगरैया,	
		खैरैनि, वडा नं.२ खाता, डल्ला	
		वडा नं.४ ढोढरी	
७	ठाकुरबाबा न.पा.	वडा नं. ४ शाहीपुर	

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय

अनुसूची ९.१
प्रतिनिधि सभा सदस्यहरूको विवरण

सि.न	जिल्ला	प्रतिनिधि स.नि.अे.	उम्मेदवार संख्या	कुल सदर मत	विजयी उ.नाम	राजनीतिक दलको नाम	प्राप्त मत	प्राप्त मत प्रतिशत	निकटतम प्रतिद्वन्दीसँगको फरक मत
१	नवलपरासी पश्चिम	१	१५	७५७८२	हृदयेश त्रिपाठी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३८५९२	५०.९	५००१
२	नवलपरासी पश्चिम	२	११	७७७४३	देवेन्द्र राज कंडेल	नेपाली कांग्रेस	३४१३०	४३.९	१०२३२
३	रुपन्देही	१	१५	८२६७४	छविलाल विश्वकर्मा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४७५२	४२.०	७८६७
४	रुपन्देही	२	१६	७२४७४	विष्णु प्रसाद पौडेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४४००९	६०.७	२२०६३
५	रुपन्देही	३	२१	७९९४५	घनश्याम भुसाल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३२८६६	४१.१	५४४४
६	रुपन्देही	४	१६	६९०१०	प्रमोद कुमार यादव	नेपाली कांग्रेस	३१७१८	५२.०	११३०२
७	रुपन्देही	५	१९	७४२५९	भरत कुमार शाहा	नेपाली कांग्रेस	३३०८८	४४.६	१२६५०
८	कपिलवस्तु	१	३०	८०९८७	चक्रपाणी खनाल	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी	२९७९९	३६.८	९४६
९	कपिलवस्तु	२	१५	७१९१४	वृजेश कुमार गुप्त	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी	३५१४७	४८.९	३५८१
१०	कपिलवस्तु	३	२२	६३६३७	अभिषेक प्रताप शाह	नेपाली कांग्रेस	२०००१	३१.४	४१७५
११	पाल्पा	१	११	५८१५६	दल बहादुर राना	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी	३२५४९	५६.०	८५५६
१२	पाल्पा	२	१०	६२१४२	सोम प्रसाद पाण्डेय	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी	३४८९९	५६.२	१०३४५
१३	अर्घाखाची	१	७	८४८९२	टोप बहादुर रायमाझी	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी	५०८३७	५९.९	१८२९३
१४	गुल्मी	१	११	६८८४९	प्रदिप कुमार ज्ञवाली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३७८१४	५४.९	७५५८
१५	गुल्मी	२	९	५५८५१	गोकर्ण राज विष्ट	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४६१८	६२.०	१४४६१
१६	रूकुम पूर्व	१	६	१६९२६	कमला रोका	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०४३४	६१.६	६०२८
१७	रोल्पा	१	८	६५२९६	बर्षमान पुन	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४२०८४	६४.५	२१७४७
१८	प्युठान	१	७	८२६४६	दुर्गा पौडेल	राष्ट्रिय जनमोर्चा	४७५१४	५७.५	१६२२८
१९	दाङ्ग	१	११	६९५८०	मेटमणि चौधरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३७९०८	५४.५	१३८३४
२०	दाङ्ग	२	९	६९३६१	कृष्ण बहादुर महारा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४००४२	५७.७	१४१४५
२१	दाङ्ग	३	१०	७६५०६	हिराचन्द्र के.सी.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४०२८७	५२.७	६५५७
२२	बाँके	१	१०	६६२४३	महेश्वर जंग गहतराज (अथक)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३११७३	४७.१	२९५६
२३	बाँके	२	१७	५४२७३	मोहम्मद ईशितयाक राई	संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	२१५७५	३९.८	५६२४
२४	बाँके	३	८	६३५६३	नन्द लाल रोका क्षेत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३१६०१	४९.७	४९८४
२५	बर्दिया	१	१३	९३५०५	संजय कुमार गौतम	नेपाली कांग्रेस	४४८२९	४७.९	७५३
२६	बर्दिया	२	८	८८६००	सन्त कुमार थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पा.	५०५५५	५७.१	१३८२०

स्रोत: निर्वाचन आयोग

अनुसूची ९.२

प्रदेश सभामा प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणालीबाट निर्वाचित सांसदहरुको विवरण

सि.न.	जिल्ला	प्रदेश स.नि.क्षे.	उ. संख्या	कुल सदर मत	विजयी उ.नाम	राजनीतिक दलको नाम	प्राप्त मत	प्राप्त मत प्रति.	निकटतम प्रतिद्वन्द्वीसँगको फरक मत
१	नवलपरासी पश्चिम	१(१)	१४	४१६६६	दिपेन्द्र कुमार अधिकारी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२०५०६	४९.२	२००४
२	नवलपरासी पश्चिम	१(२)	१३	३४३६६	अजय शाही	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९३३३	५६.३	६७३०
३	नवलपरासी पश्चिम	२(१)	१७	४३४९४	वैजनाथ चौधरी (थारु)	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२०९०७	४८.१	३७९२
४	नवलपरासी पश्चिम	२(२)	१९	३४४४१	वैजनाथ कलवार	नेपाली काँग्रेस	१४५१५	४२.१	४०७९
५	रुपन्देही	१(१)	१३	४२५२९	कृष्ण प्रसाद न्यौपाने	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९५२०	४५.९	६३७९
६	रुपन्देही	१(२)	१६	४१००१	दधिराम न्यौपाने	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१३०९४	३१.९	१९८६
७	रुपन्देही	२(१)	१३	३५६११	लिला गिरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२१७३४	६१.०	११९५६
८	रुपन्देही	२(२)	१५	३७०४५	भोज प्रसाद श्रेष्ठ	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२११३७	५७.१	८५६९
९	रुपन्देही	३(१)	१३	३८८१४	सन्तोष कुमार पाण्डेय	संघीय समाजवादी फोरम	११४७७	२९.६	११४९
१०	रुपन्देही	३(२)	१३	४१७९७	तुलसी प्रसाद चौधरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१८६१५	४४.५	१८२२
११	रुपन्देही	४(१)	२०	२८३२४	अष्टभुजा पाठक	नेपाली काँग्रेस	९०६४	३२.०	४४३०
१२	रुपन्देही	४(२)	१८	३२३०८	वसी उद्दीन खाँ	नेपाली काँग्रेस	१२११३	३७.४	६३४४
१३	रुपन्देही	५(१)	१४	४४१५४	भूमिश्वर ढकाल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२०२५	४९.९	६६०९
१४	रुपन्देही	५(२)	१६	३११००	फखरुद्दीन खान	नेपाली काँग्रेस	१६६८३	५३.६	७४३३
१५	कपिलवस्तु	१(१)	१५	४९५७०	विष्णु प्रसाद पन्थी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२५५२७	५१.५	८८६४
१६	कपिलवस्तु	१(२)	२८	३१३२२	सहस राम यादव	संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	७३९८	२३.६	१३३४
१७	कपिलवस्तु	२(१)	१९	४००१४	दृग नरायण पाण्डेय	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९२४४	४८.१	२१७८
१८	कपिलवस्तु	२(२)	१८	३१७९५	धर्म बहादुर लाल श्रीवास्तव	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०४३६	३२.८	३८६
१९	कपिलवस्तु	३(१)	२४	३५०८७	अर्जुन कुमार के.सी.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९०४३	२५.८	८४६
२०	कपिलवस्तु	३(२)	२३	२८६४३	वीरेन्द्र कुमार कानोडिया	नेपाली काँग्रेस	६६७९	२३.३	३७२
२१	पाल्पा	१(१)	९	३१८५५	युवराज खनाल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१७८५१	५६.०	४१९१
२२	पाल्पा	१(२)	७	२६५३६	नारायण प्रसाद आचार्य	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१४७६५	५५.६	४२६३
२३	पाल्पा	२(१)	१२	३३४५२	पुरन मान बज्राचार्य	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१८०४२	५३.९	४५७२
२४	पाल्पा	२(२)	६	२९०११	तुला राम घर्ति मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१६४२२	५६.६	४९२६
२५	अर्घाखाँची	१(१)	६	४०३६४	चेत नारायण आचार्य	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२४७५१	६१.३	१०६१४
२६	अर्घाखाँची	१(२)	७	४४८६२	रामजी प्रसाद घिमिरे	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२६१५९	५८.३	८९२६
२७	गुल्मी	१(१)	९	३२६९७	सुदर्शन वराल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१७९१०	५४.८	४६११
२८	गुल्मी	१(२)	७	३६४३४	कमलराज श्रेष्ठ	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९५९१	५३.८	३२१८
२९	गुल्मी	२(१)	८	२८१७२	खडग बहादुर खत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१६१६५	५७.४	४४९२
३०	गुल्मी	२(२)	८	२८०८६	दिनेश पन्थी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१७६०१	६२.७	७९६२

सि.न.	जिल्ला	प्रदेश स.नि.क्षे.	उ. संख्या	कुल सदर मत	विजयी उ.नाम	राजनीतिक दलको नाम	प्राप्त मत	प्राप्त मत प्रति.	निकटतम प्रतिद्वन्दीसँगको फरक मत
३१	रुकुम पूर्व	१(१)	४	८४८४	तेज बहादुर बलि	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५४२७	६४.०	३२८३
३२	रुकुम	१(२)	२	८९२७	पूर्ण बहादुर घर्ति मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५८१६	६५.२	२७०५
३३	रोल्पा	१(१)	८	३१०४८	कुल प्रसाद के.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१८५१२	५९.६	८१११
३४	रोल्पा	१(२)	५	३५३६७	दिपेन्द्र कुमार पुन मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२४४९०	६९.२	१४४९४
३५	प्युठान	१(१)	५	३८९८५	हरि प्रसाद रिजाल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२४७३४	६३.४	१२०९५
३६	प्युठान	१(२)	६	४४७९४	कृष्ण ध्वज खड्का	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२७९१०	६२.३	१३७४२
३७	दाङ्ग	१(१)	८	३५८१७	इन्द्रजीत थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१७२८५	४८.३	५८९३
३८	दाङ्ग	१(२)	१०	३४२९४	रेवतीरमण शर्मा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९३५४	५६.४	६६०१
३९	दाङ्ग	२(१)	९	३३५७३	शंकर पोख्रेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२०७२३	६१.७	९५५१
४०	दाङ्ग	२(२)	९	३६४९६	अमर बहादुर डांगी क्षेत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२१४५०	५८.८	८२६०
४१	दाङ्ग	३(१)	८	३४४८२	डिल्ली बहादुर चौधरी	नेपाली कांग्रेस	१७०३६	४९.४	२३३६
४२	दाङ्ग	३(२)	७	४२६४९	उत्तर कुमार बली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३९७०	५६.२	६४३५
४३	बाँके	१(१)	१०	३०४०३	कृष्णा के.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१३४३६	४४.२	३१९६
४४	बाँके	१(२)	१०	३५९२७	आरती पौडेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९३८९	५४.०	४१८४
४५	बाँके	२(१)	१३	२८१३९	विजय बहादुर यादव	संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	११५७४	४१.१	३८२३
४६	बाँके	२(२)	१५	२३७३४	सुरेन्द्र बहादुर हमाल	नेपाली कांग्रेस	९२११	३८.८	७७९
४७	बाँके	३(१)	९	३४०७३	इन्द्र प्रसाद खरेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१६६७५	४८.९	१६९४
४८	बाँके	३(२)	११	२९३६०	बाबु राम गौतम	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	११८७७	४०.५	४२८५
४९	बर्दिया	१(१)	११	४७३३८	कविराम थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३५६०	४९.८	२३६७
५०	बर्दिया	१(२)	९	४७२८०	तिलक राम शर्मा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३३९२	४९.५	२५५१
५१	बर्दिया	२(१)	८	४६६००	कुल प्रसाद पोख्रेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२८३२३	६०.८	१०९२१
५२	बर्दिया	२(२)	६	४२२५७	दिपेश थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३६३२	५५.९	५७२०

स्रोत: निर्वाचन आयोग

अनुसूची ९.३

प्रदेश सभाका समानुपातिक तर्फका सदस्यहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	राजनैतिक दल	लिंग
१	भुवनेश्वर चौधरी	नेपाली काँग्रेस	पुरुष
२	रमा अर्याल	नेपाली काँग्रेस	महिला
३	निर्मला क्षेत्री	नेपाली काँग्रेस	महिला
४	बलदेव शर्मा पोखरेल	नेपाली काँग्रेस	पुरुष
५	अर्जुन कुमार श्रेष्ठ	नेपाली काँग्रेस	पुरुष
६	पुष्पा थरूनी	नेपाली काँग्रेस	महिला
७	मो.याकुव अन्सारी	नेपाली काँग्रेस	पुरुष
८	शान्तिदेवी स्वर्णकार	नेपाली काँग्रेस	महिला
९	रून्धावती दुवे शर्मा	नेपाली काँग्रेस	महिला
१०	रिना नेपाल वि.क.	नेपाली काँग्रेस	महिला
११	माला गोतामे सुनार	नेपाली काँग्रेस	महिला
१२	बिरवहादुर राना	नेपाली काँग्रेस	पुरुष
१३	ढाँटी सुनार भन्ने आशा स्वर्णकार	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१४	कमला देवी वि.क.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१५	धमकली चौधरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१६	कृष्णी थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१७	भगवती देवी भण्डारी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१८	जालपा भुसाल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
१९	सरस्वती गौतम	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२०	विमला शर्मा पन्थी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२१	रमा घर्ती	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२२	थानकुमारी थापा चापागाई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२३	फौजिया नसिम	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२४	सुनिता कुमारी ठठेर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२५	चिन्तावती कुर्मी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२६	पार्वती पुन गहतराज उषा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२७	गीता थापा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२८	दामा कुमारी शर्मा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
२९	लौटी थारु	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
३०	दीपा वि क	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
३१	सुष्मा यादव	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	महिला
३२	कल्पना पाण्डे	राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल	महिला
३३	पुर्मती ढेंगा	संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	महिला
३४	सुमन रायमाझी	संघीय समाजवादी फोरम नेपाल	महिला
३५	तारा जि.सी.	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महिला

स्रोत: निर्वाचन आयोग

अनुसूची ९.४

जिल्ला समन्वयन समितिका प्रमुख र उपप्रमुखहरुको नामावली

सि.न	जिल्ला	प्रमुखको नाम	लिङ्ग	राजनैतिक दल	उप प्रमुख	लिङ्ग	राजनैतिक दल
१	नवलपरासी	शिवशंकर प्रसाद राय	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	अब्दुर रहमान चुरिहार	पुरुष	मधेसि जन.फो.लो.
२	रुपन्देही	एक राज वि.क	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	पशुपति नाथ यादव	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम
३	कपिलवस्तु	नारायण प्रसाद खनाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	तारावती कुमारी चौधरी	महिला	नेपाली काँग्रेस
४	पाल्पा	दयाराज बस्याल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	मीरा मरासिनी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
५	अर्घाखाची	पिताम्बर शर्मा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	ऋषि बहादुर पुलामी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
६	गुल्मी	लक्ष्मण पराजुली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	तुल्सी कुमारी श्रेष्ठ	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
७	रुकुम पूर्व	गजेन्द्रबहादुर ओली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	भिम कुमारी पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
८	रोल्पा	राज बहादुर बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	विमला बुढा[थापा]	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
९	प्युठान	केशव राज आचार्य	पुरुष	राष्ट्रिय जनमोर्चा	पदम थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
१०	दाङ्ग	जितेन्द्रमान नेपाली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	श्रीधर शर्मा पौडेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
११	बाँके	अजय कुमार श्रीवास्तव	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम ने	ज्ञानेन्द्र कुमाल चौधरी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस
१२	वर्दिया	शंकर प्रसाद थारु	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	मान बहादुर विष्ट	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी

स्रोत: निर्वाचन आयोग

अनसूची ९.५

नगरपालिकाहरूका प्रमुख र उपप्रमुखहरूको विवरण

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	प्रमुखको नाम	लिंग	राजनीतिकदल	प्राप्त मत	उप प्रमुख	लिंग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत
१	नवलपरासी पश्चिम	बर्दघाट नगरपालिका	धिरज शर्मा (बस्याल)	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१२८१४	माया देवी पौडेल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१२८९७
२		रामग्राम नगरपालिका	नरेन्द्र कुमार गुप्ता	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५८५६	रम्भा कुंवर	महिला	नेपाली काँग्रेस	६५८९
३		सुनवल नगरपालिका	भीम बहादुर थापा क्षेत्री	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	९७०७	दधिराम अर्याल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९९१०
४	रूपन्देही	तिलोत्तमा नगरपालिका	बासु देव घिमिरे	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२१८६८	जगेश्वर देवि चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२०७१
५		देवदह नगरपालिका	हिरा बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१०२११	विधा लक्ष्मि गुरुङ्ग	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०२७०
६		बुटवल उपमहानगरपालिका	शिव राज सुवेदी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३२४९	गुमा देवी आचार्य	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२५३०१
७		लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	मन मोहन चौधरी	पुरुष	स्वतन्त्र	८१७५	जानकी देवी श्रीवास्तव	महिला	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	४७२०
८		सिद्धार्थनगर नगरपालिका	हरि प्रसाद अधिकारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६७०५	उमा काफ्ले	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६१७२
९		सैनामैना नगरपालिका	चित्र बहादुर कार्की	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१३०३६	विना राना	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१३२६१
१०		कपिलवस्तु	कपिलवस्तु नगरपालिका	किरण सिंह	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	९२५४	लक्ष्मी गुप्ता साव	महिला	नेपाली काँग्रेस
११	कृष्णनगर नगरपालिका		रजत प्रताप शाह	पुरुष	स्वतन्त्र	७१७८	सवनम खातून	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३२६९
१२	बाणगंगा नगरपालिका		मंगल प्रसाद थारु	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१५७३८	चक्र पाणी अर्याल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१५८९३
१३	बुद्धभूमी नगरपालिका		केशव कुमार श्रेष्ठ	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१००६३	मीरा थारु	महिला	नेपाली काँग्रेस	१००३२
१४	महाराजगंज नगरपालिका		अब्दुल कलाम मुसलमान	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	७७२४	सुभावती कुर्मी	महिला	नेपाली काँग्रेस	६०१३
१५	शिवराज नगरपालिका	नेत्र राज अधिकारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६१५५	शिव कुमारी चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५९६२	
१६	पाल्पा	तानसेन नगरपालिका	अशोक कुमार शाही	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०४५०	लक्ष्मी देवी पाठक	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९७५३
१७		रामपुर नगरपालिका	रमण बहादुर थापा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	८८८५	विष्णु देवि आचार्य	महिला	नेपाली काँग्रेस	८५२८
१८		भूमिकास्थान नगरपालिका	रेशम थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३२०	खडानन्द बेल्लासे	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५२३०

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	प्रमुखको नाम	लिङ्ग	राजनीतिकदल	प्राप्त मत	उप प्रमुख	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत
१९	अर्घाखाँची	सन्धिखर्क नगरपालिका	कमल प्रसाद भुसाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	८२३०	ठाकुर कुमार वि.क	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७३६५
२०		सितगंगा नगरपालिका	सुर्य प्रसाद अधिकारी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	८६७७	टिका बहादुर रेश्मी मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७१२८
२१	गुल्मी	रेसुङ्गा नगरपालिका	डिल्लिराज भुसाल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६४०५	सीता भण्डारी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६२२८
२२		मुसिकोट नगरपालिका	सोमनाथ सापकोटा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६६६८	कमला गौतम	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६६०७
२३	रोल्पा	रोल्पा नगरपालिका	पुर्ण के.सी.	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५६३४	मन कुमारी घर्तीमगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५६८६
२४	प्युठान	प्युठान नगरपालिका	अर्जुन कुमार कक्षपती	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३११	शान्ता आचार्य	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५०९८
२५		स्वर्गद्वारी नगरपालिका	नेत्र बहादुर रोका क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४५९८	गोमा रेग्मी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४४५८
२६	दाङ	घोराही उप.नगरपालिका	नरुलाल चौधरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२०३०	सिता सिग्देल/न्यौपाने	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२०७९२
२७		तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	घनश्याम पाण्डे	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२८५७	माया शर्मा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२१०३७
२८		लमही नगरपालिका	कुल बहादुर खत्री क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५१५२	देवका बेल्लासे	महिला	नेपाली काँग्रेस	५०१५
२९	बाँके	कोहलपुर नगरपालिका	लुट बहादुर रावत	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९००७	सन्जु कुमारी थारु	महिला	नेपाली काँग्रेस	१००५६
३०		नेपालगंज उपमहानगरपालिका	धवलशम्भु जगंबहादुर राणा	पुरुष	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१२५१५	उमा थापा	महिला	नेपाली काँग्रेस	१०७३१
३१	बर्दिया	गुलरिया नगरपालिका	मुक्तिनाथ यादव	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६२०७	सुशिला गिरी	महिला	नेपाली काँग्रेस	६३६४
३२		ठाकुरबाबा नगरपालिका	घन नारायण श्रेष्ठ	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७०७४	कृष्णा कुशमा थारु	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७०८६
३३		बारबर्दिया नगरपालिका	दुर्गा बहादुर थारु	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	११०४२	अन्जु दहित	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	११०११
३४		बासगढी नगरपालिका	सालीक राम अधिकारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८७७५	शुष्मा चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९२९२
३५		मधुवन नगरपालिका	गणेश बहादुर क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८४३१	सुवरानी थारु	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	७५२३
३६		राजापुर नगरपालिका	शिव प्रसाद चौधरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९५३	मनकला कुमारी चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९३६०

स्रोत: निर्वाचन आयोग

अनुसूची ९.६
गाउँपालिकाहरूका अध्यक्ष र उपाध्यक्षहरूको विवरण

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	अध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	उपाध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक द.	प्राप्त मत
१	नवलपरासी पश्चिम	सुस्ता गा.पालिका	राम प्रसाद पाण्डेय	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३५११	इन्द्र कुमारी थरुनी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३५६५
२		पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	वैजु प्रसाद गुप्ता	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४४१०	पावित्री कुमारी कोहार	महिला	नेपाली कांग्रेस	३९७६
३		प्रतापपुर गाउँपालिका	राज कुमार शर्मा	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	४४३६	अन्जु कुमारी चौधरी	महिला	नेपाली कांग्रेस	४६८६
४		सरावल गाउँपालिका	राधे श्याम चौधरी थारु	पुरुष	मधेशी जनअधिकार फोरम, नेपाल (लो)	५०४५	उत्तमा कुमारी राय	महिला	नेपाली कांग्रेस	४४५८
५	रूपन्देही	ओमसतिया गाउँपालिका	हिरा केवट	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२४४२	सुन्दरमती कुमारी हरिजन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२२६४
६		कंचन गाउँपालिका	गोकर्ण बहादुर क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६७७७	गोमा तरामु	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६९२
७		कोटहीमाई गाउँपालिका	चन्द्रभुषण यादव	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	३३११	भानमति बनिया	महिला	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	३०२६
८		गैडहवा गाउँपालिका	बचुलाल केवट	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	५४४१	सुभावती यादव	महिला	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	४९९८
९		मर्चवारी गाउँपालिका	केशव नन्द बनिया	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	३४०५	सुनीता कलवार	महिला	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	२०५४
१०		मायादेवी गाउँपालिका	ध्रुव नारायण चौधरी	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	२८१६	तारा देवी यादव	महिला	नेपाली कांग्रेस	२२१३
११		रोहिणी गाउँपालिका	सनोज कुमार यादव	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	३७६०	शिव कान्ती चमार	महिला	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	३५३१
१२		शुद्धोधन गाउँपालिका	किशुन चन्द्र चौधरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३७१	शानता देवी जवाली	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३९०
१३		सम्मरीमाई गाउँपालिका	जितेन्द्र नाथ शुक्ल	पुरुष	मधेशी जनअधिकार फोरम, नेपाल (लोकतान्त्रिक)	३०६६	कुमारी प्रियंका शाही सिंह	महिला	नेपाली कांग्रेस	२८१६
१४		सियारी गाउँपालिका	अयोध्या थारु	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६०५२	अमृता गुरुङ	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६०५०
१५		मायादेवी गाउँपालिका	बजरंगी प्रसाद कुर्मी	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	४७११	गीता तीवारी	महिला	नयाँ शक्ति पार्टी, नेपाल	४१३३

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	अध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	उपाध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक द.	प्राप्त मत
१६	कपिलवस्तु	यसोधरा गाउँपालिका	गिरजेश कुमार पाण्डेय	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३२७५	श्रीमती कन्यावती उपाध्याय	महिला	नेपाली काँग्रेस	२९५७
१७		विजयनगर गाउँपालिका	गोपाल बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३५१२	लक्ष्मी कुमारी चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३१६१
१८		शुद्धोधन गाउँपालिका	निसार अहमद खाँ	पुरुष	स्वतन्त्र	१८३७	सुधा देवी पाण्डेय	महिला	नेपाली काँग्रेस	२६३५
१९	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	औम बहादुर घर्ती मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२८१०	दमयन्ती थापा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२८१६
२०		निस्दी गाउँपालिका	मुक्त बहादुर सारु	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३२०	रिता कुमारी खनाल, अर्याल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५३६५
२१		पूर्वखोला गाउँपालिका	नुन बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५६३६	भागिरथि शर्मा (भट्टराई)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५५३१
२२		बगनासकाली गाउँपालिका	कृष्ण प्रसाद बस्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५५९४	सरस्वती दर्लामी (चिदी)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५५५५
२३		माथागढी गाउँपालिका	सन्तोष कुमार थापा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५७९९	निर्मला भट्टराई	महिला	नेपाली काँग्रेस	५४३१
२४		रम्भा गाउँपालिका	विष्णु प्रसाद भण्डारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४७६७	राधा कुमारी श्रेष्ठ	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४८०४
२५		रिब्दिकोट गाउँपालिका	नारायण बहादुर जि.सी.	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३६९३	लक्ष्मी खनाल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३७९८
२६		रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	राम बहादुर कार्की	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५१४६	चेतकुमारी थापा	महिला	नेपाली काँग्रेस	५३२०
२७		छत्रदेव गाउँपालिका	लेखनाथ पोखेल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६१६७	तुलसी देवी श्रेष्ठ	महिला	नेपाली काँग्रेस	६१९०
२८	अर्घाखाँची	पाणिनी गाउँपालिका	अच्युत गौतम	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५९७७	लक्ष्मी गौतम	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५५४७
२९		मालारानी गाउँपालिका	बालकृष्ण शर्मा (आचार्य)	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६५०३	प्रमिला क्षेत्री	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	६५२२
३०		ईस्मा गाउँपालिका	लक्ष्मण बहादुर बिष्ट	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५०५५	विमला खत्री	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४९१३
३१	गुल्मी	कालीगण्डकी गाउँपालिका	बेद बहादुर थापा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४२९८	तारा थापा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३८५६
३२		गुल्मीदरवार गाउँपालिका	अशोक कुमार थापा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५५७५	मिना भण्डारी	महिला	नेपाली काँग्रेस	५६०८
३३		चन्द्रकोट गाउँपालिका	द्रोण बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३३४०	राधिका अर्याल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३२३२
३४		छत्रकोट गाउँपालिका	मधुकृष्ण पन्त	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५५५१	नर्मदा भण्डारी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५४७६
३५		धुर्कोट गाउँपालिका	भूपाल पोखरेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५११६	शिव बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४९१९
३६		मदाने गाउँपालिका	दान बहादुर खत्री क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४४२३	सरिता खड्का	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४२११
३७		मालिका गाउँपालिका	रित बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४०४२	देवा रिजाल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४०६५
३८		रुरु गाउँपालिका	निलकण्ठ गौतम	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५२२२	लक्ष्मी देवी पन्थ	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५४८३
३९		सत्यवती गाउँपालिका	पारिश्रवर ढकाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५१९७	सुर्वण शाही (शेरचन)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५४४९

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	अध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	उपाध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक द.	प्राप्त मत	
४०	रूकुम	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	ओम प्रकास घर्ति	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२५५१	ओम कुमारी शाही (मल्ल)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२६३५	
४१		भूमे गाउँपालिका	रामसुर बुढा मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४८२	मनकुमारी बुढा (विष्ट)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४९४	
४२		सिसने गाउँपालिका	कुमारी बराल(गौतम)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३२९६	गोबर्धन बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३२६	
४३	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	शान्त कुमार बली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३३३	सवित्रा कुमारी बुढा(घर्ती)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३१४	
४४		थवाङ गाउँपालिका	विर बहादुर घर्ती	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९९०	राम किरणी रोका मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१९६९	
४५		दुईखोली गाउँपालिका	निमकान्त डाँगी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४६०८	हित कुमारी बुढामगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४६०८	
४६		माडी गाउँपालिका	नन्द बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३१८२	धनीकला घर्ती. बुढामगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३२५१	
४७		रुन्टीगढी गाउँपालिका	बाला राम बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४०२	छमाया पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३४५२	
४८		लुङ्ग्री गाउँपालिका	दुर्गा बहादुर खड्का	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३१२५	भिमकला बुढाथोकी क्षेत्री	महिला	नेपाली काँग्रेस	३२७७	
४९		सुकिदह गाउँपालिका	विर बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२४१४	रीता घर्ती	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३९९	
५०		सुनछहरी गाउँपालिका	आश बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२५६१	पवित्रा घर्तीमगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२५८१	
५१		सुवर्णावती गाउँपालिका	गुणेंद्र घर्ती	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४१५५	बगमती क्षेत्रीनी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४१५३	
५२		सुठान	ऐरावती गाउँपालिका	नवील विक्रम शाह	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२४९०	बुद्ध बहादुर बस्नेत	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२१८१
५३			गौमुखी गाउँपालिका	विष्णु कुमार गिरी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३७४२	तुल्सी सुनार	महिला	नेपाली काँग्रेस	३०९०
५४			झिमरुक गाउँपालिका	तिलक बहादुर जी.सी	पुरुष	राष्ट्रिय जनमोर्चा	३६६०	पवित्रा जि.सि.	महिला	राष्ट्रिय जनमोर्चा	३७८९
५५	नौबहिनी गाउँपालिका		शिवराज रिजाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५७३५	घन बहादुर बुढा मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	५२०५	
५६	मल्लरानी गाउँपालिका		अमरध्वज रानामगर	पुरुष	राष्ट्रिय जनमोर्चा	२३२८	शरिता जि.सी.	महिला	राष्ट्रिय जनमोर्चा	२३९४	
५७	माण्डवी गाउँपालिका		श्रीधर रोका	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१७५३	मुगा पुन मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१८३५	
५८	सरुमारानी गाउँपालिका		झग बहादुर विश्वकर्मा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३६७७	मिना कुमारी सोमै मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३६८०	
५९	दाङ		गढवा गाउँपालिका	सहजराम अहिर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३६७७	शान्ती चौधरी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३५३५
६०		दंगीशरण गाउँपालिका	भागीराम चौधरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३१६१	पिमा कुमारी बली	महिला	नेपाली काँग्रेस	२९६७	
६१		बंगलाचुली गाउँपालिका	भक्त बहादुर बली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३५२	यमुना थापा मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३७१	
६२		बबई गाउँपालिका	भुवनेश्वर पौडेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४२७१	सावित्री विश्वकर्मा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	४४१०	

सि.न.	जिल्ला	स्थानिय तहको नाम	अध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	उपाध्यक्षको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक द.	प्राप्त मत
६३		राजपुर गाउँपालिका	लोकराज के.सी.	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२३९५	धनपती देवी यादव	महिला	नेपाली काँग्रेस	२२७३
६४		राप्ती गाउँपालिका	नुमानन्द सुवेदी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४७९७	जगदम्बा कुमारी चौधरी	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५८२
६५		शान्तिनगर गाउँपालिका	कमानसिं डाँगी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३८५२	मिथिला शाह	महिला	नेपाली काँग्रेस	३८९४
६६	बाँके	खजुरा गाउँपालिका	किस्मत कुमार कक्षपति	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८०७०	एकमाया वि क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८२९४
६७		जानकी गाउँपालिका	राम निवास यादव	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३०८३	भुमिसरा धिताल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	३३८७
६८		डुडुवा गाउँपालिका	नरेन्द्र कुमार चौधरी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४६९९	शाहिदा बानो	महिला	नेपाली काँग्रेस	४३९५
६९		नरैनापुर गाउँपालिका	इशितयाक अहमद शाह	पुरुष	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	४०८०	जयान्ति देवि श्रीवास्तवा	महिला	संघीय समाजवादी फोरम, नेपाल	३०४४
७०		बैजनाथ गाउँपालिका	मान बहादुर रुचाल ठकुरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९७७२	शारदा कुमारी विश्वकर्मा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	९७३८
७१		राप्ती सोनारी गाउँपालिका	लाहु राम थारु	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	८२३६	धनी कुमारी खत्री	महिला	नेपाली काँग्रेस	८२०३
७२		बर्दिया	गेरुवा गाउँपालिका	जमान सिंह के.सी.	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६००३	हिमा कुमारी थरुनी	महिला	नेपाली काँग्रेस
७३	बढैयाताल गाउँपालिका		लाल बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८९९८	दिपा कुमारी गौतम	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	८७८३

स्रोत: निर्वाचन आयोग